

DÜNYA ƏDƏBİYYATI
KLASSİKLƏRİ

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
İlham Əliyevin
**“Dünya ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrinin
əsərlərinin Azərbaycan dilində nəşr edilməsi
haqqında” 2007-ci il 24 avqust tarixli
sərəncamı ilə nəşr olunur.**

“Şərq-Qərb”
Bakı – 2009

ὍΜΗΡΟΣ

ὈΔΥΣΣΕΪΑ

HOMER

e.ə. VIII əsrdə yaşamışdır

ODİSSEYA

“Şərq-Qərb”

Bakı – 2009

ISBN 978-9952-34-216-1

Tərcümə edəni: Ələkbər Ziyatay
Ön sözün müəllifi: Qorxmaz Quliyev
Redaktor: Etimad Başkeçid
Korrektor: Arzu Nağıyeva

Bədii tərtibat və
dizaynın müəllifi: Tərhan Qorçu
Kompüter düzümü: Hikmət Aydınəuğlu
Mehman Musabəyli

*Bu kitab "Homer. Odisseyə"
(Bakı, "Əndər", 2004) nəşri əsasında
təkrar nəşrə hazırlanmışdır.*

Homer. Odisseyə. – Bakı: "Şərq-Qərb", 2009, 376 səh.

Əfsənəvi yunan şairi Homerin "Odisseyə" epik poeması qədim yunanların dünya duyumu və dünyaya münasibətinin bir ifadəsidir.

"İliada"da olduđu kimi, "Odisseyə" eposunda da Homer hadisələrin bədii təqdimatında xronoloji ardıcılığa riayət etmir. Lakin bu ardıcılıq ustalılıqla və əsərin bütövlüyü qorunmaq şərti ilə pozulur.

"Odisseyə" Qədim Yunanıstanın sosial həyatını, mədəniyyətini öyrənmək baxımından müstəsna əhəmiyyətə malikdir.

Mətn: Bakı Slavyan Universiteti, "Kitab aləmi" NPM, 2009
Bədii tərtibat, səhifələnmə: "Tutu" nəşriyyatı, 2009
© "Şərq-Qərb" ASC, 2009

ÖN SÖZ

Homerin “İliada” və “Odisseyə” əsərləri, əslində, antik yunanların dünya duyumunun və dünyaya münasibətinin bir-birini əvəzləyən, bir-birini müəyyənləşdirən, eyni zamanda bir-birindən fərqli iki mərhələsinin poetik məhsuludur: əgər “İliada”da insanın bütün hərəkətləri və əməlləri allahların birbaşa göstərişi və iradəsi əsasında həyata keçirilsə, yəni insan tamamilə Olimp allahlarının itə-tindədirsə, “Odisseyə”da insan tədricən allahların qeydsiz-şərtsiz təsirini dəf edir, sərbəstliyini və müstəqilliyini sübuta yetirmək üçün öz fərdi iradəsini – dünyanın bütün problemlərini heç bir ilahi müdaxilə olmadan həll etmək bacarığını və əzmini ortaya qoyur. Allahların iradəsindən qorxmamaq, müstəqilliyini təmin etmək prosesində insanın ən əsas və ən səmərəli silahı onun ağılı və bu ağılı bir gerçəkləşmə forması olan hiyləgərliyi. Əgər Homer eposunda ən qüdrətli qəhrəman Axill, ən nəcib insan Hektordursa, ən ağıllı fərd Odisseydir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, əgər Axillin qəhrəmanlığı bir növ allahlar tərəfindən ona şamil olunursa, Odisseyin hiyləgərliyi onun şəxsi keyfiyyətidir, əgər “İliada”da qəhrəmanların allahlardan asılılığı mütləqdirsə, “Odisseyə”da insanın, daha doğrusu, baş qəhrəmanın müstəqilliyinin xüsusi çəkisi son dərəcə böyükdür. “İliada”da Axill və Hektor, həmçinin personajların əksəriyyəti əsər boyu sadıq və ardıcıl şəkildə yalnız bir keyfiyyət, bir xüsusiyyət nümayiş etdirdikləri və qeydsiz-şərtsiz allahların iradəsinə tabe olduqları halda, Odissey ağıllı və hiyləgər fərd qismində Axillin və Hektorun xüsusiyyətlərini də özündə birləşdirir. Homerin eposunda Odissey universalıq kəsb edərək, cəmiyyətin öz dövrü üçün şəxsiyyət səviyyəsinə yüksələn yeganə üzvüdür.

Şəxsiyyətin təkamülü və süjet nöqtəyi-nəzərindən “Odisseyə” “İliada”nın davamıdır. “Odisseyə”da axeyllilərin onillik müha-

sirədən sonra, nəhayət, Troyanı fəth edib yerlə yeksan etmələrinin ardınca həm Troyaya yürüşün, həm də savaşıñ ən fəal iştirakçılarından biri olan İtaka çarı Odisseyin gəmi ilə vətənə qayıdışı zamanı başına gələn sərgüzəştlər təsvir olunur.

“İliada” əsərində Odissey Axilldən ön plana çəkilməsə də, əslində, hadisələrin adi iştirakçılarından da deyil və onillik savaşıñ ən ağır dövənlərində axeylilər məhz onun məsləhətilə, yardımı ilə çətin vəziyyətlərdən çıxıb bilirlər. Axilldən fərqli olaraq, Odissey düşməne qalib gəlmək üçün zordan, fiziki gücdən daha çox ağıla, hiyləgərliyə üstünlük verir. Belə ki, Troyanın baş qəhrəmanı Hektor Axill tərəfindən qətlə yetirildikdən sonra da axeylilər müharibənin gedişində ciddi dönüş yarada bilmirlər. Məlum olur ki, zor gücünə bu problemin həlli mümkün deyil. İlk baxışdan çıxılmaz görünən məqamda Odissey hiyləyə əl atır. O, taxtadan at heykəli hazırladır, onun içində bir neçə axeyli əsgəri yerləşdirib Troya qalasının qarşısında qoyur. Şirniklənen troyalılar atı qalaya aparırlar. Atın içərisində gizlənmış əsgərlər gecəylə çıxıb darvazanı açır və axeyliləri içəriyə buraxırlar. Onlar bütün troyalıları qılıncdan keçirib şəhəri yerlə yeksan edirlər...

Göründüyü kimi, artıq “İliada”da Homer, dillər əzbəri olmuş “Troya atı”nın müəllifi Odisseyin hiyləsinin Axillin zor gücünə nisbətən qat-qat daha artıq səmərəli və effektiv olması faktını etiraf etməyə məcbur olmuşdur.

İtaka çarının istedadı məhz “Odisseyə”da, nağılvari sərgüzəştlər situasiyasında özünü bütün rəngarəngliyi ilə büruzə verir.

“İliada”da olduğu kimi, “Odisseyə” eposunda da Homer hadisələrin bədii təqdimatında xronoloji ardıcılığa riayət etmir. Lakin “Odisseyə”da müəllif bundan, “İliada”dan fərqli olaraq, dinləyicinin (oxucunun) diqqətini müəyyən bir hadisənin ən gözəgəlimli, ən kəskin məqamlarından birinə yönəltmək üçün yox, universal bədii üsul kimi istifadə edir. Baş qəhrəmanın vətənə qayıtmaq əzmini daha qabarıq şəkildə nümayiş etdirmək üçün Homer ricətlərin hesabına yeri gəldikcə süjet xəttinin xronoloji ardıcılığını ustalıqla və əsərin bədii bütövlüyünü qorumaq şərti ilə pozur. Bu, dünya ədəbiyyatında sonralar geniş intişar tapmış retardasiyanın – bədii gecikdirmənin önəmli və eyni zamanda son dərəcə effektiv nümunələrindən biridir.

Əsərin lap başlanğıcında, Olimp allahlarının ümumi qərarına görə, Odisseyə, nəhayət ki, vətəninə qayıtmağa icazə verilir. Lakin

müəllif təhkiyənin zamanın axarına uyğunluğu prinsipindən imtina edərək, yalnız əsərin beşinci nəğməsinin başlanğıcında Hermesin Kalipsonun yanına yollanması üçün şərait yaradır. Dörd ilkin nəğmənin məzmununa gəldikdə isə, burada hadisələr Odisseyin oğlu Telemaxın ətrafında cərəyan edir.

Əvvəlcə müəllif İtakada mövcud olan durumu təsvir edir. Burada ölkənin adlı-sanlı, gözəgəlimli nəsillərindən olan cavan oğlanlar Odisseyin itkin düşməsindən istifadə edərək onun sarayına yığışır və arvadı gözəl Penelopa ilə evlənib İtaka çarlığını ələ keçirməyə çalışır. Bütün varlığı ilə Odisseyi sevən Penelopa isə ərinə sadıqdır. Lakin o başa düşür ki, ölkədə mövcud olan qayda-qanunu, adət-ənənəni də pozmaq olmaz: Penelopanın müxtəlif bəhanələrlə vaxtı uzatmaqdan başqa çarəsi qalmır. Ərini “itirmiş” qadının tərəddüdlərindən istifadə edən iddialı gənclər Odisseyin sarayında arasikəsilməz eyş-işrət məclisləri təşkil edirlər. Odisseyin hələ çox cavan olan oğlu Telemax isə bu həyasız namizədlərə müqavimət göstərmək, onları saraydan qovmaq iqtidarında deyil. Yadelli çar simasında İtakaya təşrif buyurmuş Afina Telemaxa məsləhət görür ki, sarayı tərək etsin. Ona həm də atasının taleyindən xəbər tutmaq üçün Odisseyin Spartada və Pilosda yaşayan silahdaşlarının yanına getməyi məsləhət görür. Telemax əvvəlcə Pilosa – Nestorun yanına, oradan da Spartaya – Menelayın yanına gedir. Menelay Odisseyin oğluna xəbər verir ki, atası Kalipsonun əsiri olmuşdur. Atasının sonrakı taleyi haqqında dəqiq məlumata malik olmasa da, Telemax bir qədər sakitləşir, ürəyində ümid qığılcımları alışır. Telemaxın belə gözlənilməz şəkildə ölkəni tərək etməsindən şübhəyə düşən və tezliklə vətənə dönəcəyindən xəbərdar olan başibəlalı “yeznələr” onu məhv etmək üçün pusqu qururlar.

Bu məqamda müəllif hadisələrin düzümündə xronoloji ardıcılığını gözləməkdən imtina edir və yenidən əsərin başlanğıcında nəql etdiyi duruma – gözəl nimfa Kalipsonun yanında əsir kimi qalmaqda davam edən Odisseyin yanına qayıdır. Kalipso Odisseydən ayrılmaq istəmir. Lakin allahların iradəsi xilafına getmək iqtidarında da deyil. Odur ki, Kalipso istər-istəməz Odisseyə dənizdə səyahətini davam etdirmək üçün bərə hazırlamaqda yardım edir və yol tedarüki görür. On səkkiz gün ərzində Odissey yol yoldaşları ilə birlikdə rahat üzür. Lakin on doqquzuncu gün başibəlalı İtaka çarı dəniz allahı Poseydonun gözünə sataşır. Poseydon oğlu taygöz Polifemi şikəst etmiş

Odisseyə dərin nifrət bəsləyir və ondan intiqam almaq üçün dənizə dəhşətli bir qasırğa göndərir. İki gün iki gecə ərzində dalğalar Odisseyin bərəsini qovur, dənizin ənginliyində batırmaq istəyir. Vətəninə dönmək həsrəti ilə yaşayan İtaka çarı bu müddət ərzində həyatla ölüm arasında çarpışır. Bu dəfə o nə qəhrəmanlığı, nə də hiyləgərliyi gücünə Poseydonun qəzəbindən qurtarmaq iqtidarında deyil. Yalnız Odisseyə rəğbət bəsləyən dəniz ilahəsi Levkoteyanın və hər zaman çətin məqamlarda İtaka çarına, ailəsinə kömək əlini uzadan Afinanın müdaxiləsi onu Poseydonun qəzəbindən qurtarır. Odissey yol yoldaşları ilə tanımadığı bir ölkəyə gəlib çıxır. Sxeriya adlanan bu zəngin ölkədə fitnə-fəsadın, bədbəxtliyin nə olduğunu bilməyən feaklar yaşayır. Odisseyə kömək göstərməkdə davam edən Afina, Sxeriyanın çarı Alkinoyun qızını sübh tezdən rəfiqələrini başına yığib paltar yumağa getməyə sövq gedir. Qızların səs-küyündən çay qırağında yuxuya getmiş Odissey oyanır. Çar qızı rəfiqələrinə Odisseyə qulluq etməyi tapşırır. Odissey bir qədər dincəlib özünə gələndən sonra tanışlıq vermədən atasının sarayına gedən yolu müsafirə nişan verir. Sarayda çar Alkinoy arvadı ilə bərabər bu naməlum yolçunu təntənə ilə qarşılayır və onun şərəfinə böyük bir məclis təşkil edir. Bu yerlərin məşhur nəğməkarı Demodok qonaqları əyləndirmək üçün dastan söyləməyə başlayır, axeylilərin Troyaya hücum çəkməsi, on il ərzində şəhəri mühasirədə saxlamaları və nəhayət, “Troya atı” ideyasını ortaya qoyan Odisseyin sayəsində qalib gəlmələri haqqında danışır. Demodok oxuduqca başına gələnləri xatirəsində canlandıran Odisseyin gözləri yaşla dolur. Qonağın mütəəssir olmasını sezən Alkinoy Odisseydən özü haqqında, başına gələn sərgüzəştlər haqqında danışmağı xahiş edir. Odissey Troya fəth olunduqdan sonra vətənə qayıdışı zamanı yolda başına gələnləri saray sahibinə danışır. Troyanı tərk etdikdən sonra Odissey yol yoldaşları ilə birlikdə kikonların ölkəsi Frakiyaya gəlib çıxır və buranı qarət edir. Bundan sonra İtaka çarı lotos çiçəyi ilə qidalanan lotofaqların ölkəsində peyda olur. Lotosun qəribə ecazkar xüsusiyyəti varmış: kim bu güllü qoxlasa, birdəfəlik doğma vətəninə unudub gülləri yığmaqla məşğul olurmuş. Odissey böyük əziyyətlə bu ölkəni tərk edir. Bundan sonra o, taygöz Kiklopların ölkəsinə gəlib çıxır. Burada insan ətii ilə qidalanan taygöz Polifem Odisseyin bir neçə yoldaşını yeyir. Odissey hiylə işlədib Polifemin əlindən canını qurtarır: o, Polifemi içirdib gözünü çıxarır. Bundan sonra Odissey Polifemin atası – dəniz allahı Poseydonun qəzəbinə

tuş gəlir. Odissey feakların ölkəsinə gəlib çıxana qədər dəfələrlə Poseydon onu məhv etməyə cəhd edir.

Kiklopların ölkəsindən qaçıb canını qurtaran Odissey digər adamyeyən azmanların – lestriqonların ölkəsinə gəlib çıxır. Lestriqonlar Odisseyin gəmisindən başqa bütün digər gəmiləri məhv edirlər. Bu bircə gəmidə Odissey cadugər qadın Kirkanın yaşadığı adaya yan alır. Kirka Odisseyin bütün yoldaşlarını donuza çevirir. İtaka çarı isə Hermesin göstərdiyi bitkinin köməyi ilə Kirkanın cadusunu qırır və bir il sərəsar onunla yaşayır. Sonra Odissey Kirkanın göstərişi ilə ölümlər dünyasına səyahət edir, Fiva cadugəri Tirseyin ruhundan öz gələcəyini xəbər alır, anası ilə, artıq dünyalarını dəyişmiş döyüş yoldaşları Axill və Aqamemnonla söhbət edir. Dirilər dünyasına qayıtdıqdan sonra Odissey yenidən yola düzəlir, öz səsləri ilə ölüm saçan sirenlərin yaşadığı adanın yanından, insan yeyən Ssillan və qarşısına çıxan hər bir şeyi udan Xaribdanın yaşadıkları iki qayanın arasından sağ-salamat keçməyə müvəffəq olur.

Nəhayət, Odissey yol yoldaşları ilə birlikdə günəş allahı Heliosun öz müqəddəs inəklərini saxladığı Trinakriya adasına gəlib çatır. İtaka çarı silahdaşlarından xahiş edir ki, Heliosun qəzəbinə gəlməməkdən ötrü heç bir inəyə toxunmasınlar. Pis hava ara vermir. Kirkanın yol üçün tədarük etdiyi ərzaq isə tükənir. Odisseyin yol yoldaşları başçılarından yuxuya getməsindən istifadə edib, inəklərdən kəsir və kef məclisi düzəldirlər. Bir qədər sonra onlar açıq dənizə çıxanda Zevs, Heliosun şikayəti ilə Odisseyin gəmisini üzərinə dəhşətli bir qasırğa göndərir və onun bütün yol yoldaşlarını gəmi ilə birlikdə dənizdə qər q edir. Yalnız İtaka çarı canını qurtara bilir və nimfa Kalipsonun yaşadığı adaya gəlib çıxır.

Odisseyin feakların ölkəsini tərk edib vətəninə qayıtmağını və burada başına gələnləri əhatə edən ikinci hissədə müəllif xronoloji ardıcılığa tam riayət edir. Feaklar İtaka çarını öz ölkəsinə gətirib çıxarmaq qərarına gəlir və onu yol boyu yatmış halda vətənə çatdırırlar. Burada, aydın məsələdir ki, Afina yenə də öz sevimlisinin köməyinə gəlir və onu doğma evində gözləyən təhlükədən xəbərdar edir. Odissey başa düşür ki, düşdüyü vəziyyətdə yalnız onun bütün bağlı qapıları açmağa qadir məşhur hiyləsi məqsədinə nail olmağa – ailəsinə qovuşmağa yardım edə bilər. İtaka çarı Afinadan onu dilənçi simasına salmağı xahiş edir. Siması köklü şəkildə dəyişdikdən sonra Odissey özünün keçmiş donuzotaranı Yevmeyin yanına gəlir

və burada yenə Afinanın yaxın köməyi ilə həyasız “yeznələrin” pusqusundan yayına bilməmiş oğlu Telemaxla görüşür, ona həqiqətdə kim olduğunu faş edir. Ata-bala çağırılmamış qonaqlardan yaxa qurtarmaq üçün saraya qayıtmaq qərarına gəlirlər. Burada Odissey özü “yeznələrin” törətdiyi biabırçılıqların, özbaşnalıqların şahidi olur. Lakin eyni zamanda İtaka çarı arvadının ona sadıq olmasını da görür. Odissey Penelopaya cürbəcür əhvalatlar danışaraq ürək-dirək verir, onu dözümlü olmağa çağırır. Penelopa qadınlara məxsus sövq-təbii ilə bu naməlum dilənçiyə ürək qızdırır və Odisseyin qoca dayəsi Yevrikleyaya bu dilənçiyə ən hörmətli müsafirlərə edilən xidməti – onun ayaqlarını yumağı və yataq salmağı tapşırır. Yevrikleya vaxtilə qaban ovunda yaralandığı zaman ayağında qalmış köhnə çapıqdan Odisseyi tanıyır. Odissey dayəsinə susmağı əmr edir: axı düşmənlərinin vaxtından əvvəl onun kimliyindən duyuruq düşməsi bütün planlarını poza bilər.

Ertəsi gün Penelopa Afinanın təlqini ilə “yeznəliyə namizədlər”in arasında Odisseyin köhnə kamanından ox atmaq üzrə yarış təşkil edir: kim daha sərrast olsa, o, Odisseyi əvəz etməyə layiqdir! Lakin “yeznələr”dən heç biri kamanı əymək iqtidarında da deyil. Onda Odissey bir növ hakim funksiyasını daşıyan Telemaxdan icazə alıb, kamanı ölinə alır və növbə ilə bütün “yeznələri” məhv edir. Yalnız bundan sonra Penelopa ərini tanıyır. Nəhayət, Odissey qocalıb əldən düşmüş atası Laertlə də görüşür.

Əsərdə Odisseyin sərgüzəştləri bununla bitmir. Həlak olmuş “yeznələr”in qohumları onunla savaq meydanında haqq-hesab çürütmək istəyirlər. Lakin Afinanın hadisələrə növbəti müdaxiləsi İtakada başlamaq ərəfəsində olan bu qardaq qırğınının son qoyur. Əsər “yeznələr”in ruhlarının cəhənnəmə vasil olması və ölkədə əmin-amanlığın bərqərar olması ilə başa çatır.

“Odisseyə” ilə bağı olaraq antik dövrdən bəri dünya estetik fikrinin mərkəzində dayanan “Homer məsələsi”nə toxunmaq vacibdir. Uzun müddətdir ki, tədqiqatçılar bir sual ətrafında baş sındırırlar: görəsən, “İliada” və “Odisseyə”, həqiqətən, Homer adlı sənətkara məxsusdur, yoxsa xalq yaradıcılığının məhsuludur? Bu suala hələ bu günə qədər qəti cavab verilməmişdir və bəlkə də, heç vaxt verilməyəcək.

Hər şeydən əvvəl, qeyd etmək lazımdır ki, hər hansı mülahizəni, o cümlədən, bədii fikri ilk dəfə konkret bir fərd ifadə edir: iki nəfərin,

üç nəfərin, kollektivin bir yerə yığılıb şeir deməsi, dastan qoşması ağlabatan deyil. Bu mənada “xalq yaradıcılığı” qeyri-mümkündür.

Lakin fərdin ifadə etdiyini onun adı ilə bağlayan və bununla da onun müəllifliyini təsdiq edən yazılı ədəbiyyat nümunələrindən fərqli olaraq, şifahi ədəbiyyatda ilk dəfə anonim fərdin dediyini yenidən ifa edən digər fərdlərin onu öz zövqlərinə, dünyagörüşlərinə uyğun şəkildə dəyişməsi, söz-üslub baxımından “rəndələməsi”, deməli, onun redaktəsi və hətta yenidən yaradılması prosesində iştirakı mümkün və təbiidir.

Əlbəttə ki, bu məqamı mütləqləşdirmək olmaz. Bundan əlavə, bəzi janrlar daha çox “anonimləşməyə”, digərləri isə “müəllifləşməyə” meyillidir. Belə ki, Azərbaycan ədəbiyyatında bayatılar, atalar sözləri və məsəllər, hətta yaradıcıları məlumdursa da, müəllifdən ayrılıb anonim əsər kimi yaşayır. Halbuki dastanlar, qoşmalar öz müəllifinin adı altında “mövcud olmağa” can atırlar. Məhz buna görə də “Kitabi-Dədə Qorqud”, “Koroğlu” müəllif qismində Dədə Qorqudun, Koroğlunun əsərləri kimi təqdim olunur. Bu məqamda Dədə Qorqudun, yaxud Koroğlunun real şəxsiyyətlər kimi mövcud olması vacib deyil. Bu baxımdan “İliada” və “Odisseya” dastanlarının Homerin adına çıxılması qanunauyğundur.

Bizim Dədə Qorqud kimi, Homerin də mövcud olub-olmaması sualına birmənalı şəkildə cavab vermək qeyri-mümkündür. Mənbələr sübut edir ki, artıq antik dövrdə “İliada” və “Odisseya”nın müəllifi haqqında dəqiq məlumat mövcud deyildi. O dövrdə Homer real şəxsiyyətdən daha artıq əfsanəvi sənətkar kimi təsəvvür olunurdu. Homerin vətəni olmaq iddiasında olan yeddi şəhərin bir-birilə mübahisəsi dediklərimizə sübutdur. Bundan əlavə, mənbələrdə Homerin Olimp allahları nəslindən olması, mifoloji şəxsiyyətlər olan Aqamemnon, Odissey və Axillə şəxsən tanışlığı haqqında da məlumatlar mövcuddur. Sənətkarın adı da müxtəlif yozumlar doğurur: bir tərəfdən, iddia olunur ki, bu, real şəxsiyyətin xüsusi adıdır. Digər tərəfdən, bu sözün Kiçik Asiya yunanlarının dilində “kor” mənası daşdığı (guya, Homer kor sənətkar olmuşdur) və ümumi isim olduğu fərz olunur. Bundan əlavə, antik Yunanıstanda qəhrəmanlıq mahnılarının ifaçıları olan rapsodların repertuarını təşkil edən bütün əsərlərin Homerin adı ilə bağlanması cəhdləri də mövcud olmuşdur. Hətta “İliada” və “Odisseya”nın müxtəlif müəlliflərə məxsus olması da iddia edilirdi. Eyni zamanda bu iki əsərin bir

sənətkarın yaradıcılığının məhsulu olması, sadəcə, ehtirasla dolu “İliada”nın gənclik çağlarında, soyuqqanlı “Odiseya”nın isə qocalıq dövründə yaradılması ehtimal olunurdu. Lakin antik dövrdə Homerin real şəxsiyyət və ən azı “İliada” dastanının müəllifi olması faktı heç bir şübhə doğurmurdu.

Homerin müəllifliyi ilə bağlı elmi səciyyə daşıyan şübhələr XVIII əsrin sonlarında meydana gəlməyə başlayır. Belə ki, alman tədqiqatçısı Fridrix Avqust Volf 1795-ci ildə nəşr etdirdiyi əsərdə iddia edir ki, “İliada” və “Odiseya” ayrı-ayrı müəlliflər tərəfindən yaradılmış epik nəğmələr toplusudur. Hegel isə qəti şəkildə bu fikrə qarşı çıxır, hər iki əsərin eyni müəllif tərəfindən yaradıldığı ideyasını müdafiə edirdi.

Hazırda elmdə belə bir fikir mövcuddur ki, Homer adlı şəxsin varlığı ilə bağlı kifayət qədər material olmaması üzündən “Homer məsələsi”nin həlli bu gün də çətindir və fərziyyə xarakteri daşıyır.

Əslində, bu heç vacib də deyil. Əsas məsələ budur ki, Homerin əsərlərində insan cəmiyyətinin təşəkkülünün erkən çağları mükəmməl bədiiliklə təcəssüm olunmuşdur. O dövrdə bəşər övladının üzləşdiyi problemlər bu gün də bizim üçün öz əhəmiyyətini saxlamışdır. Məhz buna görə də Homerin əsərləri XXI əsrin əvvəllərində oxucu üçün yüksək estetik zövq mənbəyidir...

Zamanın axarı daim bir məqamdan digərinə, bir əsrdən başqa əsrə keçidə əsaslanır. Bu qanunauyğunluq bəşəriyyətin də həyatında öz əksini tapır: cəmiyyət yarandığı gündən bir haldan digərinə keçir. Lakin tarixin müəyyən dövrlərində bu keçid güclənir, sürətlə şaxələnir. Belə dövrləri “keçid mərhələləri” də adlandırırlar. Homerin hərəkətlə, dinamika ilə səciyyələnən “Odiseya”sı belə bir mərhələnin məhsulu idi: bu dövr ibtidai icma quruluşu münasibətləri və əxlaqından quldarlıq dövrü münasibətləri və əxlaqına, Krit-Miken mədəniyyətindən Yunan sivilizasiyasına, mifoloji dünya duyumundan aləmin elmi dərkinə, allahlar qarşısında irrasional qorxudan və kortəbii itaətdən itaətsizliyə və onlara istehzal münasibətə keçid mərhələsi idi.

Odiseyin sərgüzəştləri, əslində, get-gedə gücünü-qüdrətini hiss edən insanın Olimp allahlarının itaətindən xilas olması prosesidir. Və biz ardı-arası kəsilmədən Olimp allahlarını barmağına sarıyan Homer qəhrəmanına haqq qazandırırıq. Çünki allahlar insanlardan geridə qalmağa başlayırlar: insanlarda təcrid formaları

laşmaqda olan mənəvi-etik keyfiyyətlərdən – əxlaqdan, nəciblikdən, rəhmdillikdən məhrumdurlar. Bu baxımdan insanı Olimp allahlarından qoparmaq adillik, mənəvi saflıq prinsiplərinə əsaslanan təkallahlılıq üçün meydan açır. Homer eposunun da həmişəyaşarlığı bununla bağlıdır.

Qorxmaz Quliyev

Homer

DÜNYA ƏDƏBİYYATI KLASSIKLƏRİ

Odisseyə

BİRİNCİ NƏĞMƏ

- Muza, mənə dünyagörmüş Odisseydən gəl söhbət aç.
O, müqəddəs Troyanı yerlə yeksan edən gündən
Çox şəhərlər dolaşaraq, çox adətlər gördü gözü.
Dostlarını və özünü vətəninə sağ-salamat
- 5 Çatdırmaqçın dənizlərdə çox üzdü, çox cəfa çəkdi.
Dostlarını xilas etmək cəhdi fəqət çıxdı boşa,
Onlar özü yoldan azıb məhv etdilər özlərini:
Heliosun mallarını yedikləri üçün, o da
Evlərinə qayıtmaqdan məhrum etdi nadanları.
- 10 Muza! Nədən başlayırsan başla, bizə bundan danış.
Başqaları həm döyüşdən, həm də dəniz tufanından
Xilas olub çoxdan gedib çatmışdılar evlərinə.
Yalnız onu – vətən, zövcə həsrətli Odisseyi
Kalipso – o ilahələr ilahəsi xeyli müddət
- 15 Mağarada saxladı ki, axır ərə getsin ona.
İllər ötdü Laertidin öz yurduna dönməsiçün
Allahların öncə təyin etdiyi vaxt gəlib çatdı.
Laertoğlu Odisseyi, sən demə, öz evində də
Ağır günlər gözləyirmiş. Poseydondan başqa onun
- 20 Əhvalına bütün Olimp allahları acıyırdı.
Poseydonsa onu təqib etdi yurda çatanadək.
Allahların yığnağında həmin allah yoxdu bu gün;
Həbəşlərin hekatomba¹ bayramına getmişdi o.
Dünyanın lap ucqarında yaşayırdı həbəş xalqı,
- 25 Hiperion ordan çıxıb, orda qürub eləyirdi.
Orda qurban şənliyində əyləşmişdi həmin allah.
Qalan bütün allahlarsa Kronidin² qəsrindəydi.
İnsanların, allahların atası Zevs danışırdı.
Aqamemnonoğlu Orest tərəfindən öldürülmüş

¹ *Hekatomba* – allahların şərəfinə kəsilən yüz heyvanlıq qurban.

² *Kronid və ya Kronion* – Kronoğlu Zevs (Başqa bütün adların mənası əsətiri və coğrafi adlar lüğətində verilmişdir).

- 30 Egist idi hökmdarın xəyalını məşğul edən.
Zevs Egisti anıb belə söyləyirdi allahlara:
“Qəribədir, nə baş versə bu insanlar bizdən görür.
Guya, bizim dərd göndərən. Bir halda ki, onlar özü
Gedib tale əleyhinə, məhv edirlər özlərini.
- 35 Misal üçün Egist özü: Atreyoğlu öz yurduna
Dönəndə qətl edib onu, arvadını almadımı?
Ona qorxunc aqibəti məlum idi: açıqgözlü
Hermeslə biz ona xəbər göndərərək, demişdik ki,
Atridə qəsd eləməsin, arvadıyla evlənməsin.
- 40 Demişdik ki, Orest ərgən yaşa çatan kimi mütləq
Qayıdaraq atasının qisasını alacaqdır.
Hermesin bu sözlərinə qulaq asmaq istəməyən
Egist çəkdi törətdiyi bəd əməlin cəzasını!”
Bayquşgözlü Afina da belə cavab verdi Zevsə:
- 45 “Hamımızın atası Zevs, hökmdarlar hökmdarı!
Haqdır sənin dediklərin; ölməliydi – öldü Egist.
Başqası da belə bir iş tutsa, bu cür ölməlidir!
Ancaq mənim ürəyimi parçalayan Odisseydir;
Çoxdan ayrı düşübdür o istədiyi adamlardan.
- 50 Dənizin lap göbəyində, sıx meşəli bir adada
Əzab çəkir o bəxtikəm bir ilahə sarayında.
Atlant qızı o ilahə dustaq edib Odisseyi.
Dənizlərin bütün dərin yerlərinə bələd Atlant
Yerdən göyə dayaq olan sütunlara keşik çəkir.
- 55 Atlant qızı Odisseyi yaman ağır dərdə salıb;
Tovlayıcı sözlərilə onu dilə tutur ki, o
Ünutsun öz doğma yurdu İtakanı. Odisseysə
Heç olmasa, doğma elin üstüsünü bircə kərə
Görüb sonra ölməyini arzulayır gecə-gündüz.
- 60 Onun qara bəxti səni heç narahat eləmirmi?
Troyada, arqivlərin gəmiləri yanında o,
Sənə azmi qurban kəsib? Niyə ona qəzəblisən?”
Ona belə cavab verdi buludyığan Kronion:
“Bu nə sözdür danışırısan, ağızından nə çıxdı, qızım?”
- 65 O ilahi Odisseyi heç unuda bilərəmmi?
Ölənilər arasında o hamıdan ağıllıdır,
Göy sahibi allahlara hamıdan çox qurban kəsib.
Yerə dayaq Poseyondur yalnız təqib edən onu;
Allahatay və qüdrətli Polifemi kor edib o.

70 Bu səbəbdən Poseydon da ona yaman qəzəblənib.
Su pərisi Foosadır doğan taygöz Polifemi,
Dəniz gözətçisi Forkin atasıdır Foosanın.
Poseydonla bir kahada əlaqədə olub o qız.
İndi hirsli Poseydon məhv etməsə də Odisseyi,
75 Təqib edir, qoymur doğma vətəninə gedib çata.
O, yurduna dönsün deyə fikirləşib bir yol tapaq;
Yersarsıdan Poseydon qoy əl çəksin öz qəzəbindən.
Bütün başqa allahların istəyinə qarşı gedib,
Onlar ilə mübahisə etmək onun işi deyil!”
80 Bayquşgözlü Afina da onda Zevsə belə dedi:
“Ey atamız Kronoğlu, hökmdarlar hökmdarı!
Əgər o mərd Odisseyin öz yurduna dönməsini
Əbədilər istəyirsə, hər əmrinin icraçısı
Hermesə de, Oqiyaya adasına getsin dərhal,
85 Bu qərarı çatdırsın qoy qəşənghörük o pəriyə.
Atlant qızı izn versin dözülmüçox Odisseyə,
Öz elinə-obasına, öz evinə qayıtsın o.
Mən də gedim İtakaya, Odisseyin övladının
Ürəyinə cürət hissi, mərdlik hissi aşlayım.
90 Qoy uzunsaç axeylilər yığıncağı çağırub o,
Əyribuynuz, astayeriş cöngələri, qoyunları
Amansızca kəsib yeyən cavanları qovsun evdən.
Sonra onu yola sallam Pilosa və Spartaya,
Bəlkə, orda xəbər bilə atasının gəlməyindən,
95 Beləliklə, ad qazana adamların arasında” .
Sonra qızıl səndəlini ayağına bağladı o –
Xoş ətirli bu səndəllər ilahəni həm quruda,
Həm də ki, su üzərində külək kimi uçururdu.
Mis ucluqlu, ağır möhkəm nizəni də aldı ələ;
100 Qadir ata Zevsin qızı həmin möhkəm nizə ilə
Acığını tutduran mərd igidləri kötəklərdi.
Olimpin dik zirvəsində yeltək uçub o ilahə
Gəlib çıxdı İtakada Odisseyin sarayına.
Tafoslular hökmdarı görkəmində, qərib kimi,
105 Əldə nizə gedib durdu darvazanın lap ağzında.
Penelopa məftunları o darvaza qabağında
Kəsdikləri cöngələrin dəriləri üzərində
Aşıq atıb oynamaqla məşğuldular, deyə-gülə.
Cəld nöqərlər qasidlərlə salonda bir çalışırdı;

- 110 Kraterə su qatılmış mey töküdü bəziləri,
Bəziləri masaları süngərlərlə təmiz yuyub,
Ortalığa çəkir, üstə qızarmış ət düzürdülər.
Afinanı öncə görəndə allahsifət Telemaxdı.
O da məftun cavanlarla əyləşmişdi; tutqun idi.
- 115 Xəyalına atasının dönməyini gətirirdi:
O qayıtsa, burdan qovub bu gəncləri evlərinə,
Özü sahib olardı öz əmlakına əvvəlkitək.
Bu fikirlə məşğul ikən gördü birdən Afinanı.
Qəribi çox gözlətdiyi üçün xeyli xəcalətli,
- 120 Tez yollandı darvazaya, lap yanına gəldi onun;
Sağ əlindən tutdu, qəbul etdi sivri nizəsini.
Sonra uca səsle ona bu qanadlı sözü dedi:
“Şad olasan, qərib! Buyur, gir içəri, qonağım ol.
Əvvəl ye-iç; məramını sonra açıb söyləyərsən”.
- 125 Belə deyib addımladı, Afina da arxasınca.
Odisseyin uca, qəşəng sarayına girən kimi,
Sütunlardan birisinə söykədi mis nizəsini.
Mətin ruhlu Odisseyin bir zamanlar işlətdiyi
Bəzi başqa nizələr də saxlanırdı həmin yerdə.
- 130 Sonra gözəl kresloda əyləşdirib ilahəni,
Ayağının altına da kiçicik bir kürsü qoydu.
Özü də bir oymanaxış kürsü üstə tutdu qərar.
Qonağını cavanların səs-küyündən xeyli uzaq
Oturtdu ki, orda onun iştahası korlanmasın,
- 135 Odisseydən məlumatı varsa, açıb deyə bilsin.
Əllərini yumaq üçün kəniz qızıl bir dəstidə
Su gətirdi, gümüş tası önlərində qoydu yerə,
Sonra da bir hamarlanmış masa çəkib gətirdi o.
Mərifətli açarçı da çörək qoydu o masaya.
- 140 Evdə olan azuqədən neçə cürə yemək verdi.
Saqi isə içi dolu nimçələri qaldıraraq,
Gətirdi ət yeməkləri, yanında zər piyalələr.
Bir qasid də tezəcə gəlib doldurdu o qədəhləri.
Səsli-küylü lovğa gənclər birdən zala doluşdular
- 145 Kreslo və stullarda cərgə ilə əyləşdilər.
Qasidlər tez su gətirdi, əllərini yudu onlar.
Qaravaşlar onlar üçün səbətlərdə çörək qoydu.
Uşaqlar mey qablarını ağızınacan doldurdular.
Hazırlanmış yeməklərə əl uzatdı dərhal onlar.

150 İstədiyi qədər hər kəs yeyib-içib doyan kimi,
 Çal-çağıra, rəqs etməyə meyil oyandı qəlblərində, –
 Axı hər bir ziyafətin yaraşığı çal-çağırdır.
 Qasid gözəl kifaranı verdi Femiy müğənniyə:
 İstəməyə-istəməyə pərəstişkar gənclər üçün
 155 Kifaranı uca tutub çox gözəl bir nəğmə dedi.
 Başqaları eşitməsin deyə bir az əyilərək,
 Odissey yavaş səslə belə dedi Afinaya:
 “Əziz qonaq, ürəyinə toxunmaz ki, bir söz desəm?
 Bir nəğmə, bir kifaradır arzusu bu adamların;
 160 Özgəsinin hesabına kef çəkirlər çünki onlar.
 Bəlkə də, mal sahibinin sümüyünü yad ellərdə
 Yağış döyür və ya dəniz dalğaları atıb-tuttur.
 Əgər onun İtakaya dönməsini görsəydilər,
 Bu adamlar burda paltar, qızıl yığmaq əvəzinə
 165 Yelqanadlı ayaqlara sahib olmaq istərdilər.
 Əfsus, o məhv olub gedib, ümidimiz üzülübdür,
 Amma yenə “o dönəcək” – deyənlər də vardır hələ.
 Lakin onun dönüş yolu həmişəlik bağlanıbdır.
 İndi məndən heç bir şeyi gizlətmədən, açıq söylə:
 170 Kimsən? Atan-anan kimdir? Şəhərinin adı nədir?
 İtakaya hansı yolla, hansı gəmi ilə gəldin?
 Səni bizim bu yerlərə gətirənlər kimdir, danış?
 Axı bizim bu adaya pay-piyada gəlmək olmaz.
 Bir də bunu açıb söylə, yaxşı-yaxşı bilim mən də:
 175 Bu gəlişin ilk dəfədir, yoxsa bir vaxt Odisseyə
 Burda qonaq olmusan sən? Axı o vaxt hər diyardan
 Qonağımız çox olurdu, atam yaman qonaqcıldı”.
 Bayquşgözlü pak Afina ona belə cavab verdi:
 “Sualına cavab verib, düzü nədir deyəcəyəm:
 180 Adım Mentdir; atam müdrik Anxialla fəxr edirəm.
 Avarsevən tafoslular hakimiyəm mən özüm də,
 Məni bura bizimkilər gətiriblər öz gəmidə.
 Dəmir verib əvəzində Temesadan mis almaqçün
 Tünd dalğalı dəniz ilə yad ölkəyə üzürəm mən.
 185 Gəyim şəhər kənarında, sıx meşəli Neyon dağı
 Önündəki açıqlıqda, Retr adlı limandadır.
 Odisseylə mənim gediş-gəlişimiz lap çoxdandır,
 Bu gediş-bu gəlişlə mən həmişə fəxr eləmişəm,
 Laertgilə getsən, o da təsdiq edər sözlərimi

- 190 Deyirlər ki, o, şəhərə daha gəlmir, kənddə qalır,
Bir qarıdır ona baxan; bütün günü yamacdakı
Üzümlükdə işləyir o, axşam evə qayıdanda
Yorğun olur; həmin qarı hazırlayır yeməyini.
Dedilər ki, atan gəlib, onun üçün gəldim bura.
- 195 Yolda, yəqin, ölümsüzlər ləngidirlər Odisseyi.
İnan mənə, ölməyibdir, Odissey sağ-salamatdır.
Harda isə gen dənizdə, dalğadöyən bir adada
Vəhşi, quduz adamlardır öz yolundan edən onu;
O nə qədər çalışırsa, can qurtara bilmir ordan.
- 200 Nə peyğəmbər, nə quşlarla falabaxan olmasam da,
Ancaq sənə əvvəlcədən deyə billəm – allahların
Fikri nədir və bu fikir tutacaqdır öz yerini:
Onun vətən intizarı çox da uzun çəkməyəcək,
Dəmir buxov vursalar da, qayıdacaq öz yurduna. –
- 205 O ustadır, tədbirlidir, qayıtmaqçın yol tapacaq.
İndi mənə düzünü de, heç bir şeyi gizlətmədən:
Doğrudanmı, Odisseyə layiq olan bir oğulsan?
Görürəm ki, üzün-gözün Odisseyin üz-gözüdür.
Axı bir vaxt gedib-gələr, biz çox tez-tez görüşərdik
- 210 Onun seçmə arxivlərlə hündüryanlı gəmilərdə
Troyaya getməsindən qabaq idi bu görüşlər.
O zamandan görməmişik biz heç biri-birimizi...”
Odisseyin müdrik oğlu ona belə cavab verdi:
“Əziz qonaq, sualına düzgün cavab verəcəyəm:
- 215 Mən bilmirəm, anam deyir, Odisseyin oğluyam mən.
Axı heç kəs deyə bilməz, atası kim olub onun.
Kaş ki, elə bir kişinin oğlu olmuş olaydım ki,
Qocalana qədər rahat yaşayaydı öz mülkündə.
Bu dünyada yer oğlunun ən bədbəxti atam olub.
- 220 Əgər bilmək istəyirsən, həqiqətən, atam odur”.
Ona belə cavab verdi bayquşgözlü pak Afina:
“Madam səni Penelopa doğub, belə görünür ki,
Əbədilər istəyiblər nəslin-kökün kəsilməsin.
İndi mənə bir də bunu açıq-aydın danış görüm,
- 225 Bu yehaye, bu izdiham, bu qonaqlıq nə üçündür?
Yoxsa toydur? Ortaq xərcli qonaqlığa oxşamır bu.
Qonaqların özlərini yaman sırtıq aparırlar.
Onlardakı iyvrəncliyi, rəzilliyi gəlib görən
Xəcil olar bu həyasız qonaqların əvəzinə”.

- 230 Dərrakəli Telemax da qonağına belə dedi:
“Əziz qonaq, madam bunu soruşursan, eşit, deyim:
Nə qədər ki, ev sahibi burda idi, var-dövləti
Başdan aşır, hamı onun hörmətini saxlayırdı.
İndi onu gözü müzdən uzaşdıran o allahlər
- 235 Bizim üçün tamam başqa qərar qəbul eləyiblər.
Bilsə idim, o ölübdür, mənə belə yer etməzdi,
Bilsə idim, Troyada həlak olub, ya da sonra
Dostlarının qollarının arasında can veribdir,
Şərəfinə məzar-təpə ucaldıblar axeylilər,
- 240 Oğlunu da həmişəlik başıuca eləyərdi.
İndi onu Harpi alıb şərəfsizcə yoxa çıxıb,
Oğluna da Odisseydən miras qalan dərdədir-qəmdir.
Ancaq məni dərdə-qəmə qərq eləyən tək bu deyil,
Üstəlik bir başqa dərd də göndəribdir ölümsüzlər.
- 245 Adaların nə qədər ki, adlı-sanlı gəncləri var:
Zam, Dulixi, sıx meşəli Zakinf, daşlı İtakada
Sözü keçən bütün gənclər Odisseyin arvadına
Elçilər gəlir, talan edir evimizi, malımızı.
Nə bu mənfur izdivaca razı ola bilir anam,
- 250 Nə onların tələbini açıqca rədd edə bilir.
Talançılar çox çəkməz ki, məni də məhv eləyərlər”.
Afina bərk qəzəblənib Telemaxa belə dedi:
“Böyük dərdədir! Atanın tez qayıtması lap vacibdir;
Yalnız onun güclü qolu bacarar bu sırtıqlarla.
- 255 Kaş qəfildən qayıdaraq görünəydi qarında o,
Əllərində qoşa nizə, döşdə qalxan, başda sərpuş, –
İlk dəfə, bax, evimizdə belə görüb gözü mü onu.
Yeyib-içib yaxşıca kef çəkdi bizim evimizdə.
Efiradan – Mermeroğlu İl yanından qayıtmışdı.
- 260 Dediyim o ölkəyə öz gəmisilə getmişdi ki,
Zəhər alıb sürtsün iti oxlarının uclarına.
Mermeroğlu amma ölməz allahlardan çəkinərək
Zəhər vermək istəmədi onda atan Odisseyə,
Xatirini əziz tutan atan zəhər verdi ona.
- 265 Atan indi o görkəmdə görünseydi bu gənclərə
Ömürləri gödələrdi, toyları da vay olardı.
Bu sirr yalnız allahlara əyandır: o qayıdanda
Bu gənclərdən qisasını alacaq, ya almayacaq.
İndi təklif edirəm ki, gör bu məftun cavanları

- 270 Öz atanın sarayından hansı yolla qovmaq olar.
Yaxşı-yaxşı qulaq asıb sözlərimə diqqət elə:
Sabah bütün axeyləri yığıncağa yığ meydana.
Allahların şahidliyi ilə danış olanları.
Tələb et ki, bütün gənclər çıxıb getsin evlərinə.
- 275 Əgər anan Penelopa ərə getmək istəyirsə,
Çıxıb getsin öz qüdrətli atasının sarayına.
Nə qədər ki, verməlidir, bir o qədər cehiz verib,
Öz qızına qoy yenidən toy eləsin varlı ata.
Sən də, bəlkə, bu ağıllı sözə əməl eləyəsən:
- 280 Saz bir gəmi və iyirmi avarçəkən götürərək,
Səfərə çıx, itkin düşmüş atandan bir xəbər öyrən.
Bəlkə, soraq verən oldu, bəlkə, xəbər özü dedi;
Axı Zevsin sözlərini adamlara o çatdırır.
Əvvəl-əvvəl Pilosa get, Nestor ilə söhbət elə,
- 285 Spartada xurmayisaç Menelaydan soruş sonra;
Mis zirehli axeylərdən ən axırda gələn odur.
Eşitsən ki, atan sağdır, dönəcək ev-eşiyinə,
Hər zəhmətə qatlaşaraq, onu tamam bir il gözlə.
Eşitsən ki, həlak olub, yer üzündə yoxdur daha,
- 290 Doğma ata ocağına özün dönüb gələn kimi,
Adına bir məzar-təpə ucalt, matəm saxla ona.
Mən dediyim bu sözlərə elə ki, sən əməl etdin,
Sonra özün birinə ver, Penelopa ərə getsin.
Bu işləri qurtarandan sonra düşün, bir çarə tap,
- 295 Gör nə yolla qırmaq olar kəbin tələb edənləri:
Açıq-aşkar, yoxsa başqa fəndlə qırmaq münasibdir.
Öz uşaqlıq çağların ötüb daha sənin yaşın.
Bilirsənmi allahsifət Orest necə bir iş görüb,
Xain Egist onun şanlı atasını öldürmüşdü,
- 300 Orest də öz atasının qatilini qətl edibdir.
Əziz dostum, yaraşlıq, uca boylu gənc olmusan,
Orestdən az deyil gücün, tarixdə ad qazanarsan...
Daha mənim öz gəmimə dönmək vaxtım yetişibdir,
Yəqin, indi yoldaşlarım narahatdır mən sarıdan.
- 305 Sən də fikir ver özünə, dediklərim haqda düşün!"
Dərrakəli Telemaksa ona yenə belə dedi:
"Görürəm, bir ata kimi sən xeyrimə danışırısan,
Heç bir zaman unutmaram məsləhətli sözlərini.
Görürəm, çox tələsirsən, amma yenə bir az dayan.

- 310 Əvvəlcə bir yuyun burda, ürəyinə səfa gəlsin.
Öz gəminə gülər üzlə, töhfə ilə qayıt sonra
Sənə yaxşı və qiymətli töhfə vermək istəyirəm;
Axı gərək ev yiyəsi qonağına bir şey verə”.
Bayquşgözlü pak Afina ona belə cavab verdi:
- 315 “Yox, saxlama məni yoldan, çünki yaman tələsirəm.
Mənə vermək istədiyin o qiymətli hədiyyəni,
Söz verirəm qayıdanbaş səndən alıb apararam,
Əvəzində mən də sənə bir hədiyyə bağışlaram”.
Bu sözləri söyləyərək bayquşgözlü pak Afina
- 320 Birqanadlı quşa dönüb pəncərədən uçub getdi.
Cürət duydu, qüvvət duydu Telemax öz ürəyində,
Atasının barəsində daha ciddi düşündü o.
Qonağının bilib allah olduğunu, heyrət etdi.
Tezəcə qalxıb salondakı cavanlara yaxınlaşdı.
- 325 Gənclər dinməz dinləyirdi xanəndənin nəğməsini.
Afinanın qəzəbinə səbəb olmuş axeylərin
Nə zillətlə dönməsindən bəhs edirdi həmin nəğmə.
Üst qatdakı otağında İkarinin aqıl qızı
Penelopa dinləyirdi bu ilahi təranəni.
- 330 Düşüb hündür pilləkənlə gəldi qonaq salonuna;
İki kənz müşayiət eləyirdi xanımını.
İlahətək gözəl qadın Penelopa o salondan
Yan otağa gedən qapı sütununa söykənərək,
Parıldayan örpək altıda gizlətdi al yanağını;
- 335 Sağ-solunda ehtiramla durdu qadın xidmətçilər.
Ağlayaraq, müğənniyə belə dedi Penelopa:
“Femiy, sən ki, allahların, igidlərin hünərindən
Bəhs eləyən, ürəkaçan nəğmələrdən çox bilirsən.
Gəl onlardan birisini oxu. Onu qonaqlar da
- 340 Çox həvəslə dinləyərlər. Kəs bu qəmgin nəğməni sən.
Bu mahnını dinləyəndə mənim qəlbim parçalanır.
Yer üzündə ən böyük dərd düşüb mənim qismətimə.
Elə bir ər itirmişəm, heç yadımdan çıxan deyil,
Elladaya və Arqosa yayılmışdı onun adı”.
- 345 Odiseyin müdrik oğlu belə dedi anasına:
“Əziz ana, xanəndənin ürəyindən qopub gələn
Bir mahnıdan niyə bizi həzz almağa qoymayırsan?
Müğənnidə nə günah var, günahkar Zevs atadır ki,
Nə istəyir, onu təlqin edir insan ürəyinə.

- 350 Danayların kəm bəxtindən oxuyursa, qoy oxusun.
Fani insan dönə-dönə eşitdiyi nəğmələrdən
Ən təzə, ən tərəvətli nəğmələri çox xoşlayır.
Öz-özünü ələ salıb, dinləməyə vadar elə.
Troyadan qayıtmayan tək Odissey deyildir ki,
- 355 Ondan başqa çox igidlər qayıtmayıb döyüzlərdən.
Ən yaxşısı budur ki, sən öz işinlə get məşğul ol:
Əyir, toxu, kənzilərə əmr et ki, boş durmasınlar.
Söz danışmaq arvad işi deyil, kişi işidir, bil,
Madam mənəm ev sahibi, söz danışmaq mənə düşər”.
- 360 Penelopa bu sözlərə heyrət edib, döndü geri.
Eşitdiyi ağıllı söz işlədi lap ürəyinə.
Kənzilərlə üst qatdakı otağına qalxdı yenə.
Pak Afina gözlərini qapayana qədər onun.
Əziz əri Odisseyi yada salıb hey ağıladı.
- 365 Gənclər hələ küyləşirdi geniş qəsrin salonunda,
Penelopa vüsalına can atırdı hər bir cavan.
Dərrakəli Telemax bu sözü dedi o gənclərə:
“Ey anama elçi düşən azğın, lovğa “adaxlılar”.
Gəlin, indi səs salmadan yeyib-içib ləzzət alaql!
370 Gəlin, gözəl nəğməsinə qulaq asaql müğənninin,
Oxuduğu nəğmə, sanki, allahların nəğməsidir.
Sabah tezdən gedək şəhər meydanına, – yığıncağa.
Xalq önündə orda sizdən tələbim bu olacaq ki:
Bizim evdən çıxın, gedin. Qonaqlığı növbə ilə
375 Özüünüz öz evinizdə düzəldin öz xərcinizlə.
Əgər sizə özgəsinin hesabına yeyib-içmək
Xoş gəliрсə, nə deyirəm, yeyin-için, hey tıxanın.
Onda mən də ölməzləri çağıraram köməyimə,
Bəlkə də Zevs özü verər onda sizin cəzanızı:
- 380 Qan bahanız ödənmədən hamınız məhv olarsınız!”
Telemaxın bu cürətli sözlərinə qulaq asan
Ordakılar təəccübdən dişlədi dil-dodağını.
Yevpeytoğlu Antinoy tez cavab verib belə dedi:
“Ey Telemax, yəqin, sənə lovğa-lovğa danışmağı,
385 Həyasızca öyünməyi təlqin edən allahlardır.
Üstümüzdə çar olmağa irsən haqqın olsa belə,
Kronion qoy o günü göstərməsin İtakaya!”
Dərrakəli Telemax da ona belə cavab verdi:
“Antinoy, heç əsib-coşma, qulaq as gör nə deyirəm.

- 390 Mənə çarlıq verərsə Zevs, əlbəttə, rədd eləməyəm.
Yoxsa elə bilirsən ki, hökmdarlıq qəbahətdir?
Yox, çar olmaq heç bəd deyil, çarın evi tez varlanır,
Xalq içində daha artıq olur şanı-şərəfəti.
Lakin bizim İtakada, axeylərin arasında
- 395 Adlı-sanlı qocaların, cavanların çoxdur sayı, –
Birisi çar ola bilər, madam yoxa çıxıb atam.
Mənsə yalnız Odisseydən qalma mülkə, var-dövlətə,
Bir də onun qullarına sahib olsam kifayətdir!”
Poliboğlu Yevrimax tez ona cavab verib dedi:
- 400 “Axeylərin üzərində çarlıq kimin qismətişə, –
Allahlardan başqa heç kəs bilə bilməz, ey Telemax,
Əlbəttə ki, burda olan var-dövlətə sənsən ağa.
Nə qədər ki, İtakada həyat vardır, sənin bu var –
Dövlətinə bir nəfər də əl atmağa cürət etməz.
- 405 Ancaq bilmək istəyirəm: o qonağın kimdi sənin?
Haradandır, vətən deyə hansı yeri tərifləyir?
Tayfasının adı nədir, özü harda doğulubdur?
Odisseyin dönməsindən yoxsa xəbər gətirmişdi?
Yoxsa şəxsi bir iş üçün İtakaya gəlmişdir o?
- 410 Nə tez gəldi? Qalmadı ki, bu yaxından tanış olaq.
Görkəmindən məlumdu ki, adlı-sanlı nəsiləndir”.
Dərrakəli Telemax da belə cavab verdi ona:
“Yox, Yevrimax, yox, atamın dönməsinə ümid yoxdur.
Çoxdan onun qayıtması xəbərinə inanmıram.
- 415 Anamın hər hardan olsa, evimizə çağırdığı
Çox müxtəlif fəalçılardan sözüne də inanmıram
Gedən adam atamın Ment adlı yaxın yoldaşdır;
Avarsevən təfəssülər qəbiləsi başçısıdır,
Atası mərd və ağıllı Anxialla fəxr edir o”.
- 420 İlahəni tanısa da, qonaqlara bildirmədi.
Penelopa məftunları yenə rəqs və nəğməylə
Başlarını qatıb, axşam düşməyini gözləyirdi.
Onlar kefə məşğul ikən çökdü gecə qaranlığı,
Onda qalxıb yatmaq üçün öz evinə getdi hər kəs.
- 425 Odisseyid Telemax da getdi yataq otağına;
Otaq yaxşı mühafizə olunurdu hər tərəfdən.
Ora doğru addımlayan Telemax çox fikirliydi.
Pensenorid Opun qızı dayə qadın Yevrikleya
Hər əlində məşəl, onun qabağınca yeri yirdi.

- 430 Yevrikleya yeniyetmə yaşındaykən Laert onu
Düz iyirmi buğa verib, satın alıb gətirmişdi.
Laert ona arvadına etdiyitək hörmət edir,
Lakin arvad hirslənməsin deyə yatıb-durmayırdı.
Körpə ikən Telemaxa süd vermişdi Yevrikleya;
- 435 Telemaxı kənzilərdən onun qədər sevən yoxdu.
Qəşəng yataq otağının qapısını açdı oğlan,
Yatağında əyləşərək xitonunu soyundu tez,
Dayəsinə tərəf atdı; dayə çırpıb o xitonu
Səliqəylə qatlayaraq yaxındakı mıxdan asdı.
- 440 Bu taxta mıx hamarlanmış çarpayının yanındaı.
Qarı səssiz çıxdı evdən, tutub gümüş dəstəyindən
Qapını da çəkib örtüdü, qayıqla da içəridən rəzələdi
Telemaxsa yumşaq qoyun dərisinə bürünərək
Afinadan eşitdiyi səfər haqda fikirləşdi.

İKİNCİ NƏĞMƏ

Səhər tezdən alsaçaqlı Eos çıxdı qaranlıqdan,
Odisseyin əziz oğlu qalxdı rahat yatağından,
Geyinərək, çiyini üstədən asdı iti qılıncını,
Sonra bəyaz ayağına geydi qəşəng pəncəliyi,
5 Çıxdı yataq otağından ölümsüz bir allah kimi.
Uca səslə carçılara əmr eləyib tapşırırdı ki,
Uzun saçlı axeyləri yığıncağa səsləsinlər.
Car çəkildi, hamı dərhal gəldi şəhər meydanına.
Adamlar cəm olan kimi, əldə bürünc uclu, sivri
10 Nizəsilə Telemax da gəldi həmin o meydana.
Yanınca da iki oynaq it gəlirdi Telemaxın.
Ona nadir bir gözəllik bəxş etmişdi pak Afina.
Bu görkəmdə görüb onu təəccübə düşdü hamı.
Qocalar yol verdi, gedib atasının əyləşdiyi
15 Yerdə qərar tutdu. Öncə Yeqipti, o pir danışıdı.
Dünyagörmüş o qocanın belə çoxdan bükülmüşdü.
Nizəatanoğlu Antif allahsifət Odisseylə
Bir gəmidə yollanmışdı atları bol Troyaya.
Mağarada onu quduz Taygöz tələf etdi o vaxt;
20 Lap axırda onu yedi Polifem şam edən zaman.
Qocanın üç oğlu qaldı: Yevrinom da aşiq idi.
İkisi də Yeqiptinin ev işini görürdülər.
Antifi hey anıb qoca qəhərlənib, qəmlənirdi.
Gözü yaşlı Yeqipti bax belə dedi yığıncağa:
25 “Ey İtaka camaatı, qulaq verin sözlərimə!
Mərd Odissey əyriburun bir gəmidə gedən gündən,
Nə şuramız olub bizim, nə də ki, xalq yığnağımız.
İndi kimdir bizi yığan, kimdir bunu lazım bilən?
Cavandırımı, qocadırımı o xeyirxah adam, görün?
30 Yoxsa qoşun gəldiyini eşidib o hamıdan tez,
Və bu haqda camaata xəbər vermək fikrindədir?
Bəlkə, ellik məsələdən danışacaq indi bizə?
Mənə belə gəlir ki, o, xeyirxah və mərd adamdır.
Zevs atamız mətləbinə çatdırsın o adam kimsə!”

- 35 Belə dedi. Telemaxı sevindirdi onun nitqi.
Yerində bənd alammayıb, can atdı ki, bir söz desin.
Düz ortada durdu. Gözəl məsləhətlər verən qasid
Mərd Pisenor Telemaxa skipetr təqdim etdi.
Natiq qoca Yeqiptiyə əvvəlcə üz tutub dedi:
- 40 “Qoca, görmək istədiyin şəxsi indi görəcəksən, –
O toplayıb sizi bura. Dərd başımdan aşıb daha.
Qoşun-filan gəldiyindən heç bir xəbər bilmirəm ki,
Eşitdiyim məlumatı sizə xəbər verə biləm.
Xalqa aid məsələ də yoxdur, sizə danışım mən.
- 45 Dərd mənim öz başımdadır, evim də ki, talan olur.
Bir tərəfdən həlak olub nəcabətli atam mənim,
O sizin də ata kimi çox mehriban çarınızdı.
Daha ağır o biri dərd, o qədər də çəkməz, məni
Müflis edər, ev-eşiyim, varım-yoxum əldən çıxar.
- 50 Anam özü istəmədən, adlı-sanlı adamların
Oğulları elçi düşüb ona, evə soxulublar.
Cürət edib İkariyə ağız açmaq istəmişlər.
Onda qoca öz qızına layiq başlıq tələb edib,
Ürəyinə kim daha çox yatır, ona ərə verər.
- 55 Onlar bunu etməkdənsə, hər gün bizə soxulurlar.
Hər gün neçə qoyun, keçi, cöngə kəsib hey tıxırlar,
Bizim əla şərablardan içib-içib keflənirlər.
Əllərinə nə keçirsə, sonra qarət eləyirlər.
Odisseytək mərd yoxdur ki, son verə bu quldurluğa.
- 60 Bizdə elə zor hanı, bu adamlara cavab verək?
Sonralar da gümanımız yoxdur cavab verə bilək.
Gücüm çatsa, hamısının öhdəsindən gələrdim mən.
İş o yerə çatıbdır ki, heç cür dözmək olmur buna.
Əldən gedir ev, var-dövlət. Toxunmurmumu bu hal sizə?
- 65 Heç olmasa, qonşulardan utanıb, bir kara gəlin,
Heç olmasa, o ölümsüz allahlardan bir çəkinin;
Yoxsa onlar buna görə, qəzəbini tökər sizə.
And verirəm sizi Zevsə, and verirəm Femidaya, –
Adamları yığıncığa o toplayır, o dağıdır;
- 70 Əzizlərim, di əl çəkin, öz dərdimi özüm çəkim.
Bəlkə, mənim nəcib atam yaraşlıq dizlik taxan
Axeylilər ürəyinə toxunan bir iş görübdür?
Yoxsa onun hayıfını indi məndən alırsınız?
Bu gəncləri qızıqdırıb üzərimə salırsınız?

75 Mal-heyvanı siz özünüz, kaş ki, qırıb yeyəydiniz!
Vurduğunuz ziyanlara onda əvəz verərdiniz.
Qəsb edilən hər bir şeyi sizdən geri alanadək
Bütün günü bu şəhərdə əl çəkməzdim arxanızdan.
Lakin məni bu halınız bir ümitsiz dərdə salıb!”
80 Hirsle deyib bu sözləri skipetri atdı yerə,
Görüb axan göz yaşını, rəhmi gəldi xalqın ona.
Hamı susdu, Telemaxın bu qəzəbli sözlərinin
Cavabını qaytarmağa kimsə cürət eləmədi.
Tək Antinoy etirazla cavab verib belə dedi:
85 “Ay çərənçi azğın hərif, bu nə sözdür danışırsan?
Yoxsa bizi ləkələyib gözdən salmaq istəyirsən?
Elçi düşən cavanlarda zərrə qədər yoxdur günah,
Günah sənin o kələkbaz, o məkrli anandadır!
Anan cavan axeyləri üç ildir ki, ələ salır;
90 Bu yaxında üç il bitər, dördüncüyə addayanıq.
Yaxşı sözlər ismarlayıb, hərəyə bir vədə verir,
Ürəyində isə tamam başqa şeylər fikirləşir.
Bizə qarşı məkrli bir tədbirə də əl atdı o:
Dəzgah qurub otağında başladı ağ toxumağa.
95 Həmin zərif toxumanı göstərərək bizə dedi:
– Sizə ey cavan aşıqlərim, Odissey məhv olubsa da,
Bir az dözdün, məni vadar etməyin tez toy etməyə.
Bu kəfənlilik toxumanı, qoyun başa çatdırım mən!
Adlı-sanlı qoca Laert, bəlkə, öldü bu yaxında;
100 İnsanları qırıb tökən ölüm onu yaxalarsa,
İstəmirəm məni axey arvadları sözə qoyub
Desin: belə varlı adam kəfənə də sarınmadı! –
Belə deyib bizim bu mərd qəlbimizi yumşaltdı o.
Bəs sonrası? Bütün günü toxumaqla məşğul olub,
105 Gecə məşəl işığında sökürmüş o kəfənliliyi.
Bu qaydayla üç il keçdi, inandıq biz axeylilər.
Elə ki, vaxt ötüb keçdi, dördüncü il yaxınlaşdı,
Bu kələyi bilən qadın bizi bundan hali etdi.
Toxumanı sökən zaman biz üstünü aldıq onun,
110 İstəmədən öz işini qurtarmalı oldu xanım.
Bax, anana elçi düşən bu adamlar gör nə deyir,
Sən və bütün axeylilər qoy yaxşıca bilsin bunu:
Ananı öz atasının ocağına göndər getsin,
Orda özü və atası bəyəndiyi şəxsə getsin.

- 115 Anan axey gənclərini ələ salmaq adətindən
Qoy əl çəksin indən belə. Bilirik ki, pak Afina
Ona bol-bol verib ağılı, incə, zərif əl işini;
O bildiyi kələkləri qədimlərdə ömür sürmüş
Axeyanın qalın saçlı, gül camallı qızlarından
- 120 Nə Mikena, nə Alkməna, nə də Tiro bilməzdilər.
Penelopa fəndgirlikdə üstündür o gözəllərdən.
Ancaq onun fəndgirliyi çatmaz daha köməyinə.
Nə qədər ki, allahların ona tələqin elədiyi
Niyətində möhkəm durub, talanacaq var-yoxunuz.
- 125 Penelopa bu minvalla böyük ad-san qazansa da,
Sənin varın talanaraq tamam əldən gedəcəkdir.
Anan bizdən birimizi seçməyincə bir axeyli
Nə başqa bir qız axtarıb, nə də burdan gedəcəkdir!”
Dərrakəli Telemaksa ona cavab verib dedi:
- 130 “Anam özü istəməsə, necə qova billəm onu?
Axı məni anam doğub, boya-başa yetiribdir.
Atam isə uzaqdadır, heç bilmirəm, sağdır, ölüb.
Anamı öz atasının sarayına göndərərsəm,
Onda qoca İkariyə xeyli fidyə verməliyəm.
- 135 Anam evdən qovulanda Erinniyə gileylənsə,
Allahların qəzəbinə düşər ollam, bədnam ollam.
Yox, anama mən heç zaman “get” sözünü deyəmmərəm.
Xoşunuza gəlməsə də, qanınızı qaraltsa da,
Evimizdən çıxın gedin! Qonaqlığı növbə ilə,
- 140 Özünüz öz evinizdə düzəldin öz xərcinizlə.
Əgər sizə əvəzini ödəmədən özgəsinin
Hesabına yeyib-içmək xoş gəlersə, yeyin-için;
Onda mən də ölməzləri çağıraram köməyimə.
Bəlkə də, Zevs özü verər onda sizin cəzanızı!
- 145 Qan bahanız ödənmədən evimdə məhv olarsınız!”
Telemax bax belə dedi. Şimşəksaçan Zevs bu zaman
Uca dağdan iki qartal uçurtdu o səmtə sarı.
Öncə onlar sakit külək sürətilə uçurdular,
İkisi də qanadını geniş açıb süzürdülər.
- 150 Lakin gəlib o hay-küylü yığnaq üstə çatan kimi,
Hər ikisi qanad çalıb, dövrə vurub dolandılar, –
Hamıya göz qoyub, ölüm xəbərini bildirdilər.
Bir-birinin üz-gözünü cırmaqlaya-cırmaqlaya,
Uçub şəhər evlərinin üstədən, sağa yönəldilər.

- 155 Qartalları başlarının üzərində görənlər:
“Qarşımızda bir fəlakət vardır” deyər düşündülər.
Mastoroğlu mərəd Alifers başladı söz söyləməyə;
Quşlarla fal açmaqda o tay-tuşundan seçilirdi,
Danışqda, bilikdə də fərqlənirdi qocalardan.
- 160 Xoş niyyətlə yığıncağa üz tutub o belə dedi:
“Ey İtaka camaatı, qulaq asın sözlərimə!
Ey məftunlar sizə daha çox dəxli var bu sözlərin;
Çünki böyük bir fəlakət gözləyir siz cavanları.
Odisseyin qayıtmağı çox da uzun çəkməyəcək;
- 165 Penelopa talibləri üçün ölüm gətirir o,
Uzaq dəniz sularından gözə çarpan İtakada
Bəzi-bəzi adamların başında da bir xata var.
Biz bu ərgən cavanları cilovlasaq, pis olmazdı.
Qoy özləri dinc dursunlar: bu onların xeyrinədir.
- 170 Fal açmaqda səriştəm var, təcrübəm var mənim axı.
Troyaya vuruşmağa yollananda axeylilər,
Onlarla bir yola düşən o çoxbilmiş Odisseyə
Mən o zaman nə demişdim, – tamam tutur öz yerini.
Demişdim ki, bu səfərdə çox bəlalər çəkəcəkdir,
- 175 Dostlarını itirərək, iyirmi il sonra evə
Yad adamtək dönəcəkdir, – indi sözüüm doğru çıxır!”
Poliboğlu Yevrimaxsa ona cavab verib dedi:
“Qoca, get bu falçılığını evindəki uşaqlara
Elə, onlar bir fəlakət, xata-bala görməsinlər.
- 180 Burda isə səndən qat-qat üstün falçı mən özüməm.
Parıldayan günəş altda azmı uçan quş görürük?
Xeyir, ya şər xəbəri ki, vermir bütün quşlar bizə.
Odissey məhv olub gedib. Kaş onunla birgə sən də
Məhv olaydın; bizə ölüm muştuluğu verməyəydin,
- 185 Bizdən incik Telemaxı qızısdıra bilməyəydin.
Həqiqəti budur: sənün umacağın vardır ondan!
Gör indi mən nə deyirəm, dediyim də olacaqdır:
Əgər dünyagörmüşlüyün, təcrübənlə Telemaxı
Dilə tutub ürəyində kin oyatsan bizə qarşı,
- 190 Bundan yalnız Telemaxın özü ziyan çəkəcəkdir.
Çünki bizim qarşımızda o çox gücsüz və acizdir.
Qoca, sənə ağır fidyə ödəməli olacaqsan,
Ürəyində dərd olacaq bu fidyənin ağırlığı
Telemaxa isə budur təklifimiz, bilsin hamı:

- 195 Qoy göndərsin anasını öz atası evinə o;
El qaydası nə qədər ki, tələb edir, qoy o qədər
Cehiz verib öz qızına toy eləsin İkarı tez.
Əl çəkəsi deyilik biz yoxsa bu cür elçilikdən.
Heç bir kəsdən nə qorxumuz, nə hürkümüz vardır bizim.
- 200 Qoy Telemax hər nə qədər çərənləyir, çərənləsin!
Qoca, sənin falçılığın bizə əsər eləməyir,
Bu boş sözlər yalnız sənə çoxlu düşmən qazandırır.
Nə qədər ki, Penelopa toy etməyə razı deyil,
Əvəzini ödəmədən, nə var, – tamam yeyəcəyik.
- 205 Nə müddətdir ondan cavab almaq üçün müntəzirik;
Yarışlarla, oyunlarla günümüzü keçiririk,
Evlənməkçün özümüzə başqa qız da axtarmırıq”.
Dərrakəli Telemax da belə dedi Yevrimaxa:
“Ey Yevrimax, mən nə sənə, nə də başqa məftunlara
- 210 İndən belə ağız açıb yalvarası deyiləm, bil.
Çünki işdən allahlar da xəbərdardır, camaat da.
Bir sürətli gəmi verin, iyirmi də yol yoldaşı,
Belə ki, o adamlarla ora gedib, gələ bilim. –
Fikrim qumlu Pulos ilə Spartaya səyahətdir.
- 215 İtkin düşmüş atamdan bir xəbər bildim, bəlkə, orda:
Faniyərdən, bəlkə, bilən vardır, ya da ulu Zevsin
İnsanlara daim qasid göndərdiyi xəbər bilir.
Öyrənsəm ki, atam sağdır, yenə evə qayıdacaq,
Sıxıntıya qatlaşaraq düz bir il də gözləyəyəm.
- 220 Öyrənsəm ki, diri deyil, köçüb gedib bu dünyadan,
Doğma ata torpağına qayıdaraq mən yenə də,
Ona məzar tərəcəyi ucaldaram, tənənəli
Dəfn ayini icra edib, anamı da verrəm ərə”.
Belə deyib əyləşdi o. Odisseyin yaxın dostu
- 225 Mentor qalxdı danışmağa. Mərd Odissey Troyaya
Gedəndə ev-eşiyini bu dostuna tapşırırmışdı;
Demişdi, ev adamları qulaq assın bu qocaya.
Həmin qoca xoş niyyətlə belə dedi yığıncağa:
“Ey İtaka camaatı, eşidin bu sözlərimi!
- 230 Bir halda ki, rəiyyətlə ata kimi rəftar edən
Odisseyi bir nəfər də xatırlayıb yada salmır,
İndən belə hakimiyyət skipetri tutanlardan
Gərək heç kəs nəcibliyə, yumşaqlığa yol verməsin;
Ürəyindən qovub rəhmi, camaata zülm eləsin.

235 Mən bu lovğa və həyasız pərəstişkar dəstəsinə
 Zorakılıq və məkr üstə hədə-qorxu gəlmirəm, yox.
 Odisseyi ölmüş bilib, var-yoxunu talan edən
 Bu adamlar başlarıyla bir gün cavab verəcəklər.
 Mən daha çox yerdə qalan axeylərdən inciyirəm;
 240 Tələblilər sizdən azkən, susursunuz və öz qəti
 Sözünlə bu gənclərin cilovunu çəkmirsiniz!"
 Yevenorid Leokrit etirazla belə dedi:
 "Bu nə sözdür danışırsan, ay ağılkəm və tərs Mentor?
 Camaatla ələ almaq istəyirsən bizi! Amma,
 245 Camaat da qonaqlıqdan çəkindirə bilməz bizi!
 Tutaq ki, lap Odisseyin özü dönüb gəldi geri,
 Gördü nikah istəyənlər evində kef çəkir onun.
 Əgər o da qovmağa cəhd etsə idi bizi ordan,
 Odisseyin gəlməyini arzulayan Penelopa
 250 Çox çətin ki, bu gəlişdən fərəhlənib sevinərdi,
 Çünki əri öhdəsindən gəlməzdi bu qədər gəncin.
 Ey camaat, dağılışın, çıxın gedin işinizə!
 Qoy Alifers, bir də Mentor yola salsın Telemaxı;
 Axı onlar Odisseyin köhnə, sadıq dostlarıdır.
 255 Məncə ata sorağıyla o, burda çox gözləyəcək;
 Telemax öz səfərini heç vaxt başa çatdırammaz!"
 Belə deyib yığınağa gələnləri dağıtdı o;
 Öz evinə-eşiyinə çıxıb getdi axeylilər.
 Məftunlarsa Odisseyin sarayına döndü yenə.
 260 Telemax da qumlu dəniz sahilinə tərəf getdi,
 Əllərini yuyub, sonra dua etdi Afinaya:
 "Ey evimə gəlib, mənə çoxdan getmiş Odisseyin
 Dönməsindən səhih xəbər bilmək üçün, sis-dumanlı
 Dənizlərə baş vurmağı təklif edən pak ilahə!
 265 Bu səfərə bir tərəfdən axeylilər mane olur,
 Bir yandan da Penelopa məftunları adlananlar".
 Belə deyib yalvardı o, Pak Afina mərd Mentorun
 Görkəmində zahir oldu; Mentor kimi danışaraq
 Odisseyin mərd oğluna bu qanadlı sözü dedi:
 270 "Bir halda ki, Odisseyə çəkib mətin qəlbin sənin,
 Sonralar da belə cəsur və ağıllı olmalısan, –
 İşdə, sözdə cəsur olmaq Odisseydən keçib sənə.
 Belə olsan, səyahətin, inan ki, baş tutacaqdır.
 Odisseylə Penelopa deyildirsə atan-anan,

- 275 İnanmıram bu səfəri onda başa çatdırasan.
 Atasına oxşar olan uşaqların azdır sayı;
 Atasından pis olanlar çoxdur, yaxşı olanlar az.
 Əgər bundan sonra dəxi ağıllı və güclü olsan,
 Əgər səndə əlaməti varsa ata idrakının,
- 280 Əmin ol ki, məqsədinə nail ola biləcəksən.
 Məftunlardan heç birinin əməlinə fikir vermə.
 Onların heç birində yoxdur ağıl nişanəsi.
 Ölümləri yaxınlaşır, ancaq onlar hiss etməyir,
 Bilmirlər ki, bircə gündə hamısı məhv olacaqlar.
- 285 Gedəcəyin qürbət yolu o qədər də uzaq deyil.
 Mən də atan Odisseyin yaxın dostu, sirdaşitək
 Tez bir gəmi hazırlayıb yol yoldaşın ollam sənin.
 İndi qayıt nikah tələb edənlərin yanına sən,
 Tapşır, evdə sənin üçün görülsün yol tədarükü:
- 290 Küplərə mey, kisələrə arpa unu doldurulsun;
 Arpa unu beyinlərə qüvvət verən bir nemətdir.
 Mən könüllü yol yoldaşı avarçılar tapım gərək.
 Dalğadöyən İtakada çoxdur köhnə, təzə gəmi,
 Onlardan ən yaxşısını özüm gedib seçim gərək,
- 295 Tez sazlayıb o gəmini, yollanarıq gen dənizə”.
 Zevsin qızı pak Afina belə dedi. Telex da
 İlahəni dinləyincə, tezcə qalxdı öz yerindən,
 Ürəyində gizli bir dərd, dönüb getdi evlərinə.
 Gördü nikah talibləri qonaqlığa hazırlaşır:
- 300 Kimi zalda keçı soyur, kimi donuz ütür çöldə.
 İstehzayla gülüb ona yaxınlaşdı Yevpeytoğlu,
 Telexın əllərindən tutub dedi bu sözləri:
 “Eh, Telex, ay boşboğaz, özü lovğa, sözü lovğa!
 Bil ki, bizi sarsıdammaz nə tədbirin, nə də sözün.
- 305 Gəl yenə də əvvəlkitək bizimlə ye, bizimlə iç.
 Axeylilər hazırlayar nə lazımsa sənə yola:
 İtigedən bir gəmi də, neçə qoçaq avarçı da.
 Gedib ata sorağını pak Pulosda toplayarsan”.
 Dərrakəli Telexsa Antinoya belə dedi:
- 310 “Yox, Antinoy, sizdəki bu sırtıqlığı görə-görə,
 Açıq qəlblə, gülər üzlə bir məclisdə əyləşməyəm.
 Bəs deyilmi bir az əvvəl məni kiçikyaşlı görüb
 Evimizin var-yoxunu yeyib tələf etdiyiniz?
 İndi daha böyümüşəm, ariflərdən dərs almışam,

315 Ağlım kəsir, sinəmdə də mərdlik hissi güclənibdir,
 Pilosa da getsəm, burda qalası da olsam əgər,
 Keraları üstünüzə salmağa cəhd edəcəyəm.
 Mən gedirəm və dediyim yolu başa vuracağam,
 Gedirəm yad gəmisində, çünki mənim nə gədim var.

320 Nə də avarçəkənim var, sizə də, bax, bu lazımdı!”
 Deyib çəkdi əllərini Antinoyun əllərindən.
 Penelopa talibləri yenə yeyib-ıçirdilər,
 Telemaxı ələ salıb gülür, şuxluq edirdilər.
 Təkəbbürlü cavanlardan vardı belə deyəni də:

325 “Sayıq olun! Telemaxın qəsdı bizi məhv etməkdir!
 O ya qumlu Pilosdan, ya Spartadan üstümüzə
 Qoşun çəkmək fikrindədir. Görün, nə can atır ora!
 Ya da ki, o bərəkətli Efiraya səfər edib,
 Ordan zəhər gətirəcək; elə güclü bir zəhər ki,

330 Kraterə töküb qırsın hamımızı birdən-birə”.
 Cavanların arasında vardı belə deyəni də:
 “Eh, kim bilir? Bəlkə, o da əyriburun bir gəmidə
 Odisseytək gəzib-gəzib yad ellərdə məhv olacaq!
 Beləliklə, o bizi də əziyyətə salacaqdır:

335 Onda onun var-yoxunu bölüşməli olduq axı. –
 Anasıyla, seçəcəyi ərə evi verrik onda!”
 Bu söhbətdə ikən onlar, Telemax tez dik tavanlı
 Gen anbara getdi; orda qalaq-qalaq qızıl və mis,
 Sandıqlarda dəst-dəst paltar, ətirli yağ saxlanırdı.

340 Divar boyu düzülmüş gil çəlləklərdə çoxillik mey
 Saxlanırdı, bu saf meyın baldan şirin dadı vardı.
 Çox məşəqqət, çox təhlükə görmüş olan mərd Odissey
 Bəlkə, gəlib çıxdı deyə saxlanırdı bu dadlı mey.
 İkitaylı qapıyla bərk bağlanmışdı həmin anbar;

345 Pensenorid onun qızı ağıl kanı Yevrikleya,
 Gecə-gündüz ayrılmırdı bu yatırım anbarından,
 Orda olan varidatı canla-başla hifz edirdi.
 Telemax bu açarçını çağıraraq belə dedi:
 “Əziz dayə Yevrikleya, bu küpləri meylə doldur.

350 Qara ölüm pəncəsindən axır nicat tapmasına,
 Öz evinə dönməsinə böyük ümid bəslədiyin
 Atam üçün saxladığın meytək şirin olsun o mey.
 On iki küp dolduraraq möhkəm bağla başlarını,
 Sonra arpa unundan da düz iyirmi ölçü götür.

- 355 Doldur dəri kisələrə. Bunu bir sən bilməlisən,
Bu şeyləri hazırlayıb, səliqəylə yığ bir yana,
Axşam yataq otağına qalxan kimi Penelopa,
Özüm gəlib bu şeyləri daşıtdırıb apararam.
İstəyirəm Pilosa və Spartaya səfər edib,
- 360 Orda atam Odisseyin dönməsindən xəbər bilim.
O qurtardı. Yevrikleya eşidincə bu sözləri,
Hönkürtüylə ağladı və bu qanadlı sözü dedi:
“Əziz oğlum, bircə dənəm, söylə görüm, belə fikir
Hardan gəldi xəyalına? Qürbət eldə nə işin var?”
- 365 Allahların törəməsi əziz atan mərd Odissey
Burdan uzaq yad ellərdə çoxdan tələf olub gedib.
Sən getdinmi, Penelopa talibləri hiylə ilə
Canına qəsd edib sənin, nəyin varsa böləcəklər.
Bala, getmə, doğma qohum-əqrəbanın yanında qal!
- 370 Niyə gərək təhlükəli dənizlərdə yol gedəsən?”
Dərrakəli Telemaksa dayəsinə belə dedi:
“Əziz dayəm, qəm eləmə, allahların hökmüdür bu.
Ancaq mənə and iç ki, sən, mən gedəndən on bir, ya da
On iki gün sonra xəbər tutacaqdır bundan anam.
- 375 Başqasından öyrənməmiş, soruşmamış özü – demə.
Qorxuram ki, göz yaşları soldura gül camalını”.
Allahların baş andını təkrar etdi onda dayə.
Elə ki, and ayinini icra etdi Yevrikleya,
Küpləri lap ağızınacan şirin meylə doldurdu tez,
- 380 Sonra dəri kisələrə un doldurdu – arpa unu.
Telemaksa çıxıb getdi gənclərin kef məclisinə.
Bayquşgözlü Afinanın başına bir fikir gəldi:
Telemaxın görkəmində gəzdi bütün şəhəri o;
Rast gəldiyi adamlardan bir-bir xahiş elədi ki,
- 385 Axşamüstü Noemonun gəmisinə toplaşsınlar.
Sonra isə Fronion Noemondan gəmisini
Verməsini rica etdi; o da qəlbən razı oldu.
Elə bu vaxt günəş batdı, yollar-izlər kölgələndi.
Pak ilahə o gəmini itələyib saldı suya,
- 390 Gəmi üçün lazım olan əşyanı da hazırladı.
Buxtanın lap ucqarına çəkdi həmin o gəmini,
Bu arada çağırdığı adamlar da gəlib çıxdı.
Bayquşgözlü pak Afina başqa fikrə düşdü birdən:
Allahsifət Odisseyin sarayına gəldi birbaşa,

395 Kefə məşğul cavanlara şirin yuxu göndərərək
 Başlarını dumanlatdı; əllərindən düşdü qədər.
 Tez şəhərə dağılışıb, hərə getdi öz evinə,
 O qədər də çox çəkmədi, yuxu endi gözlərinə.
 Yaraşlıq otağından çağıraraq Telemaxı,
 400 Bayquşgözlü pak ilahə müraciət etdi ona, –
 Mentor şəkli almışdı o, Mentor kimi danışdı:
 “Ey dost, möhkəm dizlik geyən yoldaşların hazırdırlar.
 Tezmi hazır olacaqsan, axı səni gözləyirlər.
 Di gəl gedək, yubandırmaq olmaz axı bu səfəri!”
 405 Bunu deyib tez qabağa düşüb getdi ilahə qız,
 Telemax da Afinanın arxasınca getdi dərhal.
 Onlar gəmi olan yerə yetişəndə gördülər ki,
 Uzunsaçlı avarçılar artıq qumlu sahildədirlər.
 Telemax yol dostlarına üz tutaraq bunu dedi:
 410 “Əziz dostlar, tez gəmiyə daşıyaq biz azuqəni.
 Onlar evdə hazırdırlar, anam isə heç nə bilmir,
 Getməyimi bir nəfərdən başqa bilmir heç bir kəni”.
 Belə deyib addımladı, adamlar da arxasınca.
 Tezcə evdən azuqəni daşdılar o gəmiyə,
 415 Telemaxın göstərdiyi yerbəyər elədilər.
 Afinanın arxasınca qalxıb sonra Telemax da
 Gəminin dal tərəfində əyləşdilər yan-yanaşı.
 Kəndirləri açıb sahil daşlarından avarçılar,
 Tez keçdilər gəmidəki avarların arxasına.
 420 Pak Pallada Afina da əsdirdi səmt küləyini.
 Tünd-qırmızı dalğaların üzərində əsdi Zefir.
 Telemax dor iplərini yerlərinə bərkitməyi
 Əmr elədi dostlarına; onlar əməl etdi buna.
 Cökə doru yuvasına pərçimləyib ucaldılar,
 425 İplərini gəminin uc tərəfinə bağladılar.
 Ağ yelkəni hörmə qayıq örkənlərlə qaldırdılar.
 Əsən zefir küləkləri qabartdı bu ağ yelkəni.
 Al-qırmızı dəniz suyu şırımlandı gəmi altda,
 Dik dalğalar üzərindən şütüyərək getdi gəmi.
 430 Çəkib yelkən iplərini bağladılar tarım-tarım.
 Sonra isə krateri ağzınacan dolduraraq
 Carladılar ölməz olan allahların şərəfinə,
 Afinanın şərəfinə daha artıq mey süzdülər.
 Bütün gecə və səhəri dənizdə yol getdi gəmi.

ÜÇÜNCÜ NƏĞMƏ

- Bərəkətli yer üzündə həyat sürən insanlara,
 Bir də ölməz allahlara işıq saçan parlaq Günəş
 Yaraşılıq bir körfəzdən qalxdı göyün mis tağına.
 Telemaxgil abad Neley Pilosuna yetişdilər.
- 5 Piloslular o sahilə yertitrədən, qarasaçlı
 Poseydona qara cöngə qurbanları kəsirdilər.
 Hər birisi beş yüz yerlik doqquz bölmə vardı orda,
 Hər bölmədə əyləşənlər qarşısında doqquz cəmdək.
 İçalatdan dadıb onlar, allahçın bud yandıranda,
- 10 Sahilə yan aldı gəmi; yelkənləri qaldırdılar,
 Lövbər atıb, müsafirlər gəmini tərək elədilər.
 Telemax da Afinanın arxasınca düşdü yerə.
 Sözə əvvəl başlayan da Afinanın özü oldu:
 “Çəkinməyin yeri deyil, Telemax, at qorxaqlığı!
- 15 Axı gəldin, öyrənəsən doğma atan Odisseyin
 Başına nə qəza gəlib, hansı torpaq alıb onu.
 Di dayanma, at ram edən Nestorun düz yanına get,
 Axı gərək bilək onun ürəyində olanları.
 Xahiş edib özün soruş, qoy düzünü açıb desin;
- 20 Həddən artıq ağıllıdır, odur ki, o yalan deməz”.
 Dərrakəli Telemax tez cavab verdi ilahəyə:
 “Mentor, necə yaxınlaşım? Necə xitab edim ona?
 Ağıllı söz danışmaqda təcrübəm çox azdır mənim.
 Çəkinirəm, – bir gənc necə sual versin bir qocaya!”
- 25 Pak Pallada Afinasa ona cavab verib dedi:
 “Sualların bir qismini özün düşün ürəyində,
 Bir qismini allah sənə təlqin edər. Məncə, sənin
 Doğulub boy atmağına allahlar heç zidd olmayıb”.
 Bunu deyib, Zevsin qızı tez qabağa düşüb getdi,
- 30 Telemax da ilahənin arxasınca addımladı.
 Piloslular əyləşdiyi yerə gəlib yetişdilər.
 Əyləşmişdi mərd Nestor da, yanında da oğulları.
 Piloslular şislərə ət taxıb odda qızardırdı.
 Qonaqları görən kimi tez qabağa atıldılar,

35 Əllərini sıxıb dəvət elədilər qonaqlığa.
Onları ilk qarşılayan Nestoroğlu Pisistrat
Afina və Telemaxın əllərindən yapışaraq
Sahil boyu döşənilmiş yumşaq dəri üzərində
Nestor ilə Frasişmedin arasında əyləşdirdi.
40 Bir parça iç verib, şərab tökdü qızıl piyaləyə.
Qalxantutan Zevsin qızı Afinaya xitab edib
Çox dil-ağız elədi və bu sözləri dedi ona:
“Ey yadelli, indi allah Poseydona dua elə:
Onun qurban bayramına düşüb sizin gəlişiniz.
45 Əvvəl özün dua edib, carla yerə mey nəzrini,
Sonra şirin şərab süzüb qədəhi ver yoldaşına,
O da icra etsin bunu. Məncə, o da ölməzlərə
Duaçıdır: axı insan allahlardan asılıdır.
Səndən cavan yol yoldaşın mənimlə bir yaşda olar.
50 Qızıl camı öncə sənə verməyimə səbəb budur”.
Bunu deyib şirin meyli piyaləni verdi ona.
Pisistrat öncə camı ona təqdim etdiyindən,
Afina bu dərrakəli cavandan çox razı qaldı.
Uca səslə Poseydona dua edib belə dedi:
55 “Yersaxlayan çar Poseydon, eşit bizim duamızı,
Qəlbimizdən keçən bütün arzu-kama çatdır bizi!
Əvvəl başdan Nestoru və övladını xoşbəxt elə;
Yerdə qalan bütün Pulos xalqına da, ey Tanrımız,
Hekatomba nəzri üçün ləyaqətli qarşılıq ver!
60 Telemaxla mən nə işə gəlmişiksə, tamamlayıb
Hündüryanlı gənimizdə dönək yenə yurdumuza!”
Belə deyib ilahə qız tökdü yerə mey nəzrini.
Telemaxa verdi sonra qoşa qulplu gözəl camı.
Telemax da qaydasıyla icra etdi bu ayini.
65 Elə bu vaxt şişlərdəki bişmiş əti siyirdilər.
Hərə aldı öz payını, qonaqlığa başladılar.
İstədiyi qədər hamı yeyib-içib doyan kimi,
Məşhur Geren minicisi Nestor belə nitq elədi:
“Madam bizim müsafirlər yeyib-içib ləzzət aldı,
70 Yersiz düşməz biz onların kimliyini xəbər alsaq.
Ey qəriblər! Siz kimsiniz? Gəlişiniz haradandır?
İş üçünmü, yoxsa elə-belə üzüb gəzirsiniz?
Həyatından keçib, başqa ellilərə divan tutan
Quldurluğa qurşanaraq hər yana baş vurursunuz?”

- 75 Cürətlənib Odisseyin oğlu birdən dilə gəldi;
Qəlbinə bu cəsarəti Afina həkk elədi ki,
Qocadan öz itkin düşən atasını xəbər alsın,
Bir də yaxşı ad qazansın. Telemax bu sözü dedi:
“Axeyanın iftixarı Neleyoğlu şanlı Nestor!
- 80 Soruşursan: kimik, hansı diyardanıq. Eşit, deyim:
Neyon dağı döşündəki İtakadan gəlmişik biz.
Ümumi yox, xüsusi bir iş üçündür gəlişimiz,
İstəyirəm sınaqlardan çıxmış atam Odisseyin
Haqqında bir söz eşidəm; deyirlər ki, səninlə bir
- 85 Troyada çox vuruşub, yerlə yeksan edib onu.
Troyaya gedənlərin hamısından xəbərdarıq;
Kim harada, necə ölüb, – xəbər gəlib çatıb bizə.
Zevs, atamın ölümünü bizdən belə gizli tutur!
Harda həlak olduğunu heç kəs deyə bilmir onun.
- 90 Muxənnətlər qurudamı boğazlayıb Odisseyi?
Amfitrita dalğaları dənizəmi gömüb onu?
Bax bununçun qabağında diz çökərək yalvarıram,
Onun necə öldüyünü açıb mənə deyərsənmi?
Bəlkə, özün görüb, ya da görənlərdən eşidibsən.
- 95 Axı onu doğan ana əzab çəkmək üçün doğub.
Nə hesablaş, nə də acı, nə də yumşalt olanları,
Gördüyünü, bildiyini olduğutək danış bir-bir.
Axeylərin çox-çox cəfa çəkdikləri Trofada
Əgər mənim nəcib atam öz əhdinə sadıq qalıb,
- 100 Öz sözü, ya işi ilə bir rəşadət göstəribsə,
Yalvarıram, yada salıb, olduğutək danış mənə”.
Məşhur Geren minicisi Nestor ona cavab verdi:
“Keçən günün dərdlərini sən yadıma saldın, ey dost!
Biz başəyməz axeylərin orda nələr çəkdi başı!
- 105 Bir hissəməz sis-dumanlı dənizlərdə Axillesin
Dəstəsində qənimətçin hər tərəfə baş vuranda,
Bir hissəməz Troyanın önündəki döyüşlərdə
Oldu zəlil. Qurban getdi ən say-seçmə ərlərimiz.
Orda yatır qadir Ayaks, orda yatır mərd Axilles.
- 110 Məsləhətdə allahlara bənzər olan Patrokl da,
Mənim güclü, əziz oğlum Antilox da orda yatır, –
Antilox da qazanmışdı həm döyüşdə, həm qaçışda.
Bundan başqa başımıza çox fəlakət gəldi orda, –
Oğul istər saya bilsin bütün olub-keçənləri!

- 115 Sən beş il də, altı il də qalsan bizim yanımızda,
Sual verib, xəbər alsan başımıza gələnləri,
Dözəmməyib axırda öz vətəninə qayıdardın.
Düşməni məhv etmək üçün kələk qurduq düz doqquz il.
Kronion güc-bələyla xitam verdi vuruşlara.
- 120 Fəndgirlikdə allahsifət Odisseyə çatan yoxdu.
Bəli, kələk işlətməkdə o hamıdan üstün idi,
Sənin atan çoxbilmişdi, atandırsa, doğrudan, o.
İndi sənə baxdıqca mən heyrət edib, mat qalırım:
Nitqin də lap o özüdür; heç kəs güman etməzdi ki,
- 125 Yeniyetmə gənc nitqiylə onun nitqi oxşar ola.
Nə ümumxalq yığıncağı, nə də şura iclasında
Odisseylə mənim fikrim fərqlənməzdi bir-birindən.
Məsləhətdə, məşvərətdə niyyətimiz birdi bizim:
Çalışırdıq hər bir işdə fayda verək axeylərə.
- 130 Biz elə ki, fəth elədik Priamın şəhərini,
(Mindiyimiz gəmiləri ayrı saldı qadir allah),
Bizə bəla göndərməyi qət elədi Kronion,
İçimizdə ağılsız və kəmfürsət də vardı çünki.
Qadir ata törəməsi pak Pallada Afinanı
- 135 Hirsləndirən adamlardan çoxu tapdı cəzasını;
Atridlərin arasına nifaq salıb dalaşdırdı:
Günəş göydə batabatda Menelayla Aqamemnon
Axeyləri fəvqələdə yığıncağa topladılar.
Onlar da ki, bu iclasa sərxoş halda gəlmişdilər
- 140 Hər qardaş öz niyyətini açıb dedi gələnlərə:
Çar Menelay istəyirdi tez doluşub gəmilərə,
Axeylər su yolu ilə qayıtsın öz yurdlarına.
Aqamemnon bu təklifi bəyənəməyib deyirdi ki,
İncik düşmüş Afinanın soyutmaqçın qəzəbini
- 145 Hamı qalıb Hekatomba qurbanına başlasınlar.
Bilmirdi ki, Afinanı ovutmaq çox asan deyil:
Allahlar öz qərarını asanlıqla dəyişdirmir.
Bir-birini təhqir edib durdular üz-üzə onlar.
Yaraşlıq dizlik taxan axeylilər dik qalxaraq,
- 150 Başladılar küyləşməyə, iki yerə bölündülər.
Səhərədək düşmən kimi bəhs etdik bir-birimizlə.
Artıq bizə Kronion zülm etməyə başlamışdı.
Ertəsi gün qənimət və qadınlara bənd vuraraq,
Gəmilərə yüklədilər, çıxdı yola bəziləri.

- 155 Qoşunların tən yarısı öz yerindən tərپәнmədi,
Baş sərkərdə Aqamemnon ilə qaldı Troyada,
Yerdə qalan yarımızsa yeyin-yeyin üzüb getdik;
Allah coşqun dənizdəki dalğaları hamarladı,
Tenedosa çatdıq. Evə tez yetişək deyə, orda
- 160 Qurban kəsdik. Lakin geri qayıtmağa qoymadı Zevs.
Aramıza o yenə də düşmənçilik saldı bizim.
Fəndgirlikdə və bilikdə bərabəri az tapılan
Odisseylə qoşaquyruq gəmilərə əyləşənlər
Aqamemnon razı qalsın deyə geri qayıtdılar.
- 165 Qabaqdakı fəlakəti əvvəlcədən duyaraq mən,
Gəmiləri var gücümü ilə irəliyə doğru sürdüm.
Tidid də öz dostlarını qaçmağa sövq edib üzdü.
Bir az sonra xurmayısaç Menelay da çatdı bizə. –
Lesbosda biz qalan yolu müzakirə eləyirdik,
- 170 Dedik: Xios körfəziylə qayaların üst yanından,
Psiranın sağ yanından keçək gedək, ya Xiosun
Alt yanından və Mimantın yaxınından keçək gedək?
Yalvarırdıq allaha ki, bir əlamət peyda edib
Bizə doğru yol göstərsin. Xatadan tez qaçaq deyə
- 175 Dənizin düz ortasıyla Yevbeyə tez yetişməyi
Məsləhətli bildi allah. Səmt küləyi əsdi birdən,
Balığı bol su yoluyla gecə çatdıq Gerestə biz.
Keçən kimi gen dənizi, Poseydonun şərəfinə
Xeyli cöngə boğazlayıb ona qurban gətirdik biz.
- 180 Dördüncü gün at ram edən Tideyoğlu Diomedin
Gəmiləri miniklərlə çatdı Artos limanına.
Allahların əsdirdiyi səmt küləyi heç kəsmədi,
Bu küləyin köməyilə mən Pilosa tərəf üzdüm.
Beləliklə, əziz bala, mən Pilosa gəlib çıxdım,
- 185 Bir azca da ölən-qalan axeylərdən xəbərim var.
Öz evimin damı altıda eşitdiyim xəbərlərin
Hamısını danışaram, səndən heç nə gizlətmərəm.
Deyirlər ki, böyük qəlblə Axillesin oğlu ilə
Nizəatan mirmidonlar sağ-salamat dönüb geri.
- 190 Poyantoğlu Filoktet də sağ-salamat qayıdır.
İdomeney döyüslərdən sağ qurtaran dostlarıyla
Çatıb Krit adasına; heç birini su boğmayıb.
Aqamemnon barəsində eşitməmiş olmaısınız:
Dönən kimi Egist onu hiylə ilə öldürübdür;

- 195 O da öz bəd əməlinin alıb ağır cəzasını.
 Xoşbəxtlikdir mərd öləndə yerində mərd oğlu qala!
 Şan-şöhrətli atasını namərdliklə həlak edən
 Qəddar, xain Egisti o həlak edib, qisas alıb.
 Dost, görürəm sən də gözəl, boy-buxunlu gənc olubsan,
 200 Hünər göstər, şöhrətini unutmasın qoy nəsillər”.
 Dərrakəli Telemaksa belə dedi cavabında:
 “Axeyanın iftixarı, Neleyoğlu şanlı Nestor!
 Orest yaman qisas alıb. Axeylilər Orest haqda
 Nəgmə qoşub, tərifi çatdıracaq nəsillərə!
 205 O allahlar kaş mənə də elə bir güc verəydilər.
 Öc alaydım ədnalığı başdan aşan cavanlardan,
 Çox müsibət gətirirlər, başıma o həyasızlar.
 Allahlar bu xoşbəxtliyi nə atama nəsin etdi,
 Nə də mənə. Səbir etməkdən başqa çarəm qalmayıbdır”.
- 210 Məşhur Geren minicisi Nestor belə cavab verdi:
 “Əziz bala, madam ki, sən özün açdın, qoy deyim ki,
 Eşitmişəm Penelopa məftununun sayı çoxdur.
 Elçi düşüb anana, çox yaramazlıq törədirlər.
 De görüm sən özünmü yol verirsən o adamlara,
 215 Allahların təlqinilə xalqı səndən üz döndərib?
 Bəlkə, atan özü gəlib ya tək, ya da axeyləri
 Köməyinə çağıraraq alacaqdır qisasını.
 Axeylərin çox-çox əzab çəkdikləri Troyada
 Pak Afina Odisseyin qayğısını çox çəkirdi,
 220 Onun kimi kaş səni də istəyəydi o ilahə!
 Afinanın Odisseyi sevib kömək etdiyitək
 Allahların heç bir kəsi sevdini görməmişəm.
 O səni də Odisseytək çox istəyib qorusaydı,
 Tələblilər nikah haqda fikrə belə düşməzdilər!”
- 225 Dərrakəli Telemaksa ona belə cavab verdi:
 “Heç inana bilmirəm ki, dediklərin gerçəkləşə,
 Bu çox çətin məsələdir, heç ağılıma batmır mənim.
 Lap allahlar istəsə də, o xoşbəxtlik tapmaz məni”.
 Bayquşgözlü pak Afina ona belə cavab verdi:
 230 “Bu nə sözdür, dişlərinin çəpərindən uçdu sənini!
 Allah bizi harda olsa qifz eləyər, könlü olsa.
 Arvadının və Egistin öldürdüyü Atrid kimi
 Sağ-salamat dönüb, lakin xəyanətlə ölməkdənsə,
 Yol uzununu neçə-neçə fəlakətə düşər olub,

- 235 Öz yurduna məşəqqətlə gəlib çıxmaq daha xoşdur.
 Ölüm ki var bütün fani insanların qismətidir,
 Allahların özü dəxi istədiyi bir adamın
 Xoşagəlməz ölümünün qabağını ala bilməz!”
 Dərrakəli Telemaksa Afinaya belə dedi:
- 240 “Ürəyimiz tutqunsa da, Mentor, dəyiş bu söhbəti,
 Onun geri dönməyinə heç bir ümid qalmayıbdır.
 Yəqin, ölüm və Keranı allah ona nazil edib.
 İstəyirəm mən Nestora indi başqa sual verəm;
 O hamıdan düşüncəli və hamıdan rəhmdildir.
- 245 Deyirlər ki, o, üç nəslin başbiləni, hakimidir.
 Ona baxan elə bilir qabağında allah durub!
 Neleyoğlu Nestor! Bir söz xəbər alım, düzünü de:
 Hökmüböyük Aqamemnon, söylə, necə öldürülüb?
 Bəs Menelay harda idi? Xain Egist mərd Atridi
- 250 Nə hiyləylə qətl eləyib? Çox güclüydü axı Atrid.
 Yoxsa hələ Arqosda yox, yad eldəydi Aqamemnon?
 Bəlkə, onun gecikməsi Egistə qol-qanad verib?”
 Məşhur Geren minicisi Telemaksa belə dedi:
 “Əziz balam, əhvalatı olduğutək danışaram.
- 255 Xurmayısac mərd Menelay Troyadan qayıdaraq,
 Görseydi ki, Egist sağdır, qardaşının sarayında,
 Bu iş sənin düşündüyün kimi başa çatardı da.
 Nə Egistə qəbir qazıb üstə torpaq tökərdilər,
 Nə də axey qadınları üstündə yas saxlardılar.
- 260 Qurda-quşa yem olardı, yəqin, şəhər kənarında.
 Çox böyükdü çünki onun işlədiyi o cinayət:
 Biz Troya hasarları ətrafında vuruşarkən,
 Atları bol Arqosda o, rahat-rahat əyləşərək,
 Aqamemnon arvadını dilə tutub tovlayırmış.
- 265 Klitemnestra öncə onun bu yaramaz təklifini
 Rədd edibmiş. Çünki hələ fikri, qəlbi safmış onun.
 Müğənni də heç vaxt yalnız qoymurmuş öz xanımını;
 Troyaya gedən Atrid ona belə tapşırıbmış.
 Amma sonra allahlar o qadını düz yoldan edib,
- 270 Egist həmin müğənnini bir adaya sürgün edib,
 Boş adada vəhşi quşlar yeyib onun cəsədini.
 Çariçanı xain Egist öz evinə dəvət edib.
 Əbədilər şərəfinə çox bud əti yandırıb o,
 Məbədgaha xeyli qumaş və qızıl qab nəzri verib,

275 Və belə bir çətin işi öz xeyrinə həll eləyib...
 Menelayla Troyadan birgə çıxıb, bir yol tutduq,
 Çünki bizim dostluğumuz çox möhkəm bir dostluq idi.
 Biz Afina yanındakı pak Sunidən keçən zaman,
 Menelayın gəmisində sükançını uzaqvruran
 280 Feb-Apollon birdən zərif oxla vurub etdi həlak;
 Onetorid Fronti öz sükanının başındaydı,
 Sükançılar arasında bərabəri yoxdu onun:
 O, gəmini tufanlardan sağ-salamat çıxarırdı.
 Menelay çox tələssə də ləngiməyə vadar oldu,
 285 Çünki səfər yoldaşını hörmətlə dəfn etməliydi.
 Bir az sonra içi oyuq gəmisində düşüb yola,
 Tünd suları yara-yara çatıb Maley burnuna o.
 Onun qalan yolunda Zevs çox təhlükə törədibdir.
 Fit nəfəsli küləkləri, dağdan ağır dalğaları
 290 Menelayın gəmiləri üzərinə yönəldib Zevs.
 Gəmilərdən bir qismini atıb Krit adasında
 Kikonların yaşadığı İardançay mənəsinə.
 Sisli dəniz ağuşunda, Qortinanın ucqarında
 Dalğaları yanb çıxan hündür, hamar bir qaya var;
 295 Orda nəhəng dalğaları Not yönəldib Festə tərəf,
 Lakin nəhəng dalğaları qaytarır o kiçik qaya.
 Tufan həmin qayalığa tərəf qovub yolçuları,
 Yolçular sağ qalsalar da, gəmiləri parçalanıb.
 Tufan yalnız burunları mavi rəngli beş gəmini
 300 Qova-qova aparıbdir birbaş Misir sahilinə.
 Başqa dilli xalq içində çox dolaşıb mərd Menelay,
 Orda xeyli qızıl yığıb, var-dövlətə sahib olub.
 Egist bu vaxt qardaşını evdə həlak edib onun.
 Çarı həlak elədikdən sonra, barlı Mikenada
 305 Düz yeddi il hökm sürüb, xalq da tabe olub ona.
 Səkkiz ildən sonra Orest dönüb gəlib Afinadan;
 Şan-şöhrətli atasının o fitnəkar qatilini
 Allahsifət Orest qorxunc bir əzabla öldürübdir.
 Sonra qorxaq Egist ilə əliqanlı anasını
 310 Dəfn etdirib, axeylərə açıb ehsan süfrəsi o.
 Elə o gün o gur səslə Menelay da gəlib çıxıb,
 Gəmilərin tutumunca var-dövlətlə qayıdıb o...
 Əziz dostum! Öz yurdundan o qədər də gen düşmə sən;
 Evi namərd ümidinə qoyub getmək yaxşı deyil.

- 315 Ehtiyatlı ol ki, onlar nəyin varsa yeyər tamam,
Sənin bura gəlişin də itirər öz mənasını
Məsləhətim budur, gedib Menelayla görüşəsən.
Axeylərdən ən axırda qayıdanı yalnız odur;
Elə yerdən qayıdib ki, ordan heç kəs qayıdammaz.
- 320 Tufan onu qova-qova uc-bucaqsız bir dənizdə
Elə yerə atmışdı ki, quş bir ilə gələ bilməz,
Aradakı dəniz çünki həm böyükdür, həm qorxulu,
İstəyirsən dostlarını götürərək dənizlə get,
İstəyirsən quruyla get, – gərdunəni mən verərəm.
- 325 Oğullarım yol yoldaşın olub, səni xurmayışa
Menelayın çar olduğu Spartaya apararlar.
Gedib özün xahiş elə, hər nə bilir, açıb desin,
Bir sözü də yalan olmaz, çünki o çox ağıllıdır”.
Belə dedi. Elə bu vaxt Günəş batdı, zülmət çökdü.
- 330 Bayquşgözlü pak Afina dilə gəlib belə dedi:
“Qoca, sənin dediklərin başdan-başa həqiqətdir.
İndi cöngə dili kəsib meyi suyla qarışdırın,
Poseydonla başqa ölməz allahlara nəzir verək.
Ondan sonra yatmaq haqda fikirləşək, vaxtdır daha,
- 335 Qaranlığa endi günəş. Qurban, vəzir məclisini
Çox uzatmaq düzgün deyil, dağılışmaq vaxtı yetib”.
Bu sözləri söyləyəndə, hamı ona qulaq asdı.
Carçəkənlər su tökdülər, əllərini yudu hamı.
Gənclər neçə krateri ağzınacan doldurdular,
340 Hərəyə bir cam verdilər, mey nəzrini carlamaqçın.
Dili oda atıb, hamı ayaq üstə mey carladı.
Yalnız bundan sonra hər kəs istədiyi qədər içdi.
Əyriburun gəmisinə dönmək üçün Afina da,
Allahsifət Telemax da yerlərindən qalxdı birdən.
- 345 Nestor isə buraxmayıb, onlara bu sözü dedi:
“Burdan gedib gecəni öz gəminizdə keçirməyə
Nə ulu Zevs razı olar, nə də başqa əbədilər.
Elə bil ki, öz evimdə lüt və yoxsul bir adamam,
Elə bil ki, evimdə nə yorğanım var, nə yastığım;
- 350 Nə qonağım, nə mən özüm yumşaq yerdə yatammarıq.
Xeyr, dostlar, yorğan da var bizdə, qəşəng yastıqlar da.
Nə qədər ki, mən və mənim oğullarım salamatdır,
Gülürüzlə qarşılanar qapımızdan girən qonaq;
Allahsifət Odisseyin oğlu kimi qonağısa

355 Heç qoymanıq qayıdıb öz gəmisində gecələsin”.
 Bayquşgözlü Afina da belə cavab verdi ona:
 “Əziz qoca, düz deyirsən; Telemaxın borcudur ki,
 Qulaq assın sən deyənə, bu çox gözəl məsləhətdir.
 Qoy arxanca gedib səninin, evinizdə gecələsin,
 360 Mənsə qara gəmimizə dönüb, orda yoldaşlara
 Göstərişlər verməliyəm, ürək-dirək verməliyəm.
 Hamısından yaşlı mənəm və bununla fəxr edirəm.
 Onlar isə uca ruhlu Telemaxla yaşiddılar,
 Ona dostluq xatirinə yol yoldaşı olub onlar.
 365 Mən öz qara gəmimizdə qalacağam bu gecəni,
 Səhər tezdən kavkonların diyarına gedəm gərək,
 Kavkonların mənə xeyli borcları var, köhnə borcudur.
 Bir halda ki, Telemax da sənə pənah gətiribdir,
 Gərdunə ver, oğlunu qoş, bir getsinlər Spartaya;
 370 Gərdunənin atları da dözümlü və güclü olsun”.
 Belə deyib döndü dəniz qartalına Zevsin qızı,
 Gözdən itdi. Piloslular vahiməyə düşdü bundan.
 Möcüzəni öz gözüylə görən Nestor heyran qaldı,
 Telemaxın əllərindən tutub ona belə dedi:
 375 “Madam ki, gənc yaşlarından allah səninin bələdçindir,
 Deməli ki, elə-belə adamlardan deyilsən sən.
 Olimpdəki allahlardan heç birisi deyildi o, –
 Egioxun qızı şanlı Tritogena getdi burdan.
 Axeylərin hamısından çox atana hamiydi o.
 380 Ey ilahə, sən mənə də şəfqətli ol, ad qazandır,
 Ad qazandır övladıma və namuslu arvadıma!
 Sənə qurban kəsəcəyəm genalınlı bir dananı,
 Biryəşardır, hələ xamdır, boyunduruq görməyib o,
 Buynuzunu zərə tutub sənə qurban kəsəcəyəm!”
 385 Belə dedi. Duasını eşitdi pak Afina da.
 Məşhur Geren minicisi Nestor belə dua edib
 Kürəkən və oğulları ilə dönüb getdi evə.
 Nestorun yar-yarışıqlı sarayına çatan kimi,
 Kreslo və kürsülərdə əyləşdilər nizam ilə.
 390 Gələnlərə kraterdə qoca şərab qarışdırdı.
 Bu şirin mey on ildi ki, saxlanırdı çəlləyində;
 Açarçı ilk dəfə onun qapağını açdı indi.
 Bu onillik şirin meyi qarışdırıb kraterdə,
 Afinanın şərəfinə qoca Nestor tökdü yerə.

- 395 Hamı təkrar edib bunu, özləri də içdi meydən,
Yatmaq üçün sonra hər kəs qalxıb getdi öz evinə.
Məşhur Geren minicisi Nestor, – Pilos hökmdarı,
Telemaxı öz evində saxladı və sütunların
Arasında yer saldırdı ona oyma çarpayıda.
- 400 Yanında da kiçik oğlu nizəatan Pisistrat
Yatdı onun. Qardaşlardan evlənməyən tək o idi.
Nestor isə içəridə yatdı, ayrı bir otaqda,
Çarpayıda onunla yan-yana yatdı arvadı da.
Erkən doğan alsaçaqlı Eos çıxdı qaranlıqdan.
- 405 Yatağından qalxdı Nestor – məşhur Geren minicisi,
Evdən çıxıb əyləşdi bir hamar daşın üzərində,
O ağ daşlar hündür evin qapısının ağzındaydı,
Pardaqlanmış kimi par-par parıldayıb dururdular.
Bir vaxt Neley əyləşərdi o daşların üzərində;
- 410 İndi Kera onu Aid aləminə aparmışdı,
Axeylərin fəxri Nestor əyləşirdi indi orda,
Əlində bir əsa vardı, ətrafında oğulları:
Evdən yeni çıxmışdılar Yexefronla, Strati,
Aret, Persey, təşəxxüslü, allahlara tay Frasimed
- 415 Və altıncı qardaş igid Pisistrat gəlib çıxdı.
Telemax da onlarla bir gəlib birgə əyləşmişdi.
Məşhur Geren minicisi cavanlara belə dedi:
“Balalarım, tez yerinə yetirin bu istəyimi!
Əvvəl gərək razı salam o lütfkar Afinanı,
- 420 Öz xoşuyla gəlmişdi o bizim qurban şənliyinə.
Tez biriniz kök bir dana gətirməkçün qaçsın çölə:
Malotaran özü seçib gətirsin qoy o heyvanı.
Bir adam da Telemaxın getsin qara gəmisinə,
İki nəfər orda qoyub, qalanını dəvət etsin.
- 425 Bir nəfər də gedib zərgər Laerti qoy çağırınsız tez,
Buynuzuna qızıl qapaq hazırlasın o, heyvanın.
Qalanınız burda qalsın. Bir də evdə kənizlərə
Tapşırın ki, tələssinlər: yaxşı yemək hazırlayıb,
Kürsüləri düzüb, odun, su dalınca yollansınlar!”
- 430 Belə dedi. Oğulları dərhal işə başladılar:
Dana çöldən gətirildi. Gedib qara gəmidəki
Dostlarını çağırıdılar Telemaxın. Lazım olan
Alətlərlə gəldi zərgər – alətləri tuncdu onun.
Çəkic, zindan və kəlbətin gətirmişdi özüylə o;

435 Zərgər üçün nə lazımsa gətirmişdi. Afina da
 Gəldi qurban qəbuluna. Zərgərə zər verdi Nestor;
 Qızıl kimi parıldasın deyə könlü ilahənin,
 Zərgər qızıl qapaq saldı buynuzuna o dananın.
 Buynuzundan tutdu onun Yexefronla Strati;
 440 Aret evdən bir əlində naxışlı bir dəstidə su
 Gətirmişdi, bir əlində arpa ilə dolu səbət.
 Frasimed də balta ilə heyvanın lap qabağında
 Durmuşdu ki, vursun onu. Persey də tas gətirmişdi, –
 Qan axmasın deyə yerə. Əllərini yuyub qoca,
 445 Heyvanın dən səpələdi üzərinə və bir çəngə
 Baş tükündən oda atıb, dua etdi Afinaya,
 Yerdə qalan adamlar da təkrar etdi bu ayini.
 Mərd Frasimed danaya lap yaxınlaşıb, əlindəki
 Balta ilə dərhal onun üzdü boyun bəndlərini.
 450 Dana candan düşdü tamam. Nestorun qız övladları,
 Gəlinləri, böyük qızı Klimena və arvadı
 Möhtərəmə Yevridika birdən fəryad qopardılar.
 Sonra gənclər ayaq üstə qaldırdılar o dananı,
 Frasimed öz bıçağıyla başını da üzdü onun,
 455 Axdı dərhal qara qanı, canı çıxdı sümüyündən,
 Tez cəmdəyi bölüb, onun budlarını ayırdılar,
 Sonra iki piy qatına bürüdülər o budları.
 Piy qatları üzərinə qalan əti yığdı onlar,
 Nestor onu oda atıb üzərinə mey çilədi.
 460 Əllərində beşdiş, oğlan uşaqları dayandılar,
 Bud ətləri yanan kimi, içalatdan daddı hamı.
 Qalan əti parçalayıb, çubuqlara keçirdilər,
 O başından, bu başından tutub gənclər qızartdılar.
 Neleyoğlu Nestorun ən kiçik qızı Polikasta
 465 Bu müddətdə əziz qonaq Telemaxı çimizzirdi.
 Sonra par-par parıldayan yağ da çəkdi bədəninə,
 Sonra xiton geyindirdi, üstündən də qəşəng plaş.
 O, vannadan çıxan zaman, elə bil ki, bir allahdı;
 Gəlib ellər hökmdarı Nestor ilə bir əyləşdi.
 470 Bu müddətdə şişlərdəki ət qızarıb siyirilmişdi.
 Yeməyə əl uzatdılar. Qonaqlara qulluq edib
 Nökərlər mey süzürdülər zərif, qızıl qədəhlərə.
 İstədiyi qədər hər kəs yeyib-içib doyan kimi,
 Məşhur Geren süvarisi Nestor belə bir söz dedi:

- 475 “Balalarım! Telemaxçın uzunyalı atlar seçin,
Boyunduruq taxıb qoşun; yolu rahat gedə bilsin”.
Belə dedi. Oğulları dərhal əməl elədilər.
Gərdunəyə yüngüləyaq atlar qoşdu tezcə onlar.
Açarçı yol üçün yaxşı şərab, çörək hazırladı,
480 Hakimlərə layiq başqa yeməklər də gətirdi o.
Telemax o gərdunəyə minib durdu ayaq üstə.
Telemaxın yol yoldaşı Nestoroğlu Pisistrat
Gərdunəyə qalxan kimi cilovları aldı ələ
Və atları qamçıladi, atlar dərhal götürüldü,
485 Düzə tərəf uçdu onlar; dalda qaldı uca Pilos.
Gərdunəni çəkə-çəkə bütün günü qaçdı atlar.
Axşam oldu, günəş batdı, yollar-izlər kölgələndi.
Diokleyə qonaq oldu onlar Feri şəhərində. –
Ortiloxun oğluydu o, allah Alfey babasıydı,
490 Yolçulara yer verdi o, onlar orda gecələdi.
Erkən doğan alsaçaqlı Eos çıxdı qaranlıqdan.
Ala-bəzək gərdunənin atlarını qoşub onlar,
Keçib tağlı sütunları darvazaya yollandılar.
Pisistrat qamçısını oynatdıqca atlar uçdu,
495 Çox çəkmədi barlı taxıl zəmisinə yetişdilər.
Çox sürətlə gedib, başa çatdırdılar yollarını.
Elə bu vaxt günəş batdı, yollar-izlər kölgələndi.

DÖRDÜNCÜ NƏĞMƏ

LAKEDEMONDA

- Dörd yanı dağ, özü düzən Lakedemon mahalına
Yetişərək Menelayın sarayına yollandılar.
Şan-şöhrətli Menelayın toplanmışdı qohumları,
Həm oğluna, həm qızına toy edirdi öz evində.
- 5 Troyada söz vermişdi halaypozan Axillesə,
İndi onun oğlu üçün göndərirdi öz qızını;
Allahlardı o gəncləri bir-birinə qovuşduran
Adaxlının hökm etdiyi mirmidonlar paytaxtına
Gəlinlə bir yola düşən at da çoxdu, gərdunə də.
- 10 Spartalı Alektorun qızı idi gələn gəlin.
Evlənən gənc Meqapentsə bir kənzdən doğulmuşdu;
Çünki daha Yelenaya allah övlad verməyirdi.
Afrodita kimi gözəl Germiona adlı qızı
Doğan kimi Yelenanı qısır qoydu o tanrılar.
- 15 Uca damlı saraydaydı qonaqların toy məclisi,
Bütün qohum-qonşuları orda idi Menelayın,
Kefə məşğul idi hamı. Allahsifət bir müğənni
Forminq ilə oxuyurdu. Nəğmə səsi ucalınca
Dövrə vurub rəqs etməyə çıxdı iki rəqqasə qız.
- 20 Yolçuların özləri də, atları da qapıdaydı;
Odisseylə mərd Nestorun oğulları idi onlar.
Menelayın sarayında hər bir işi nizamlayan
Yeteon bu yolçuları darvazada görən kimi,
Xəbər üçün getdi ordu başçısının hüzuruna.
- 25 Lap yanına gəlib onun, bu qanadlı sözü dedi:
“Sən ey Zevsin yetirməsi! İki nəfər adam gəlib;
Hər ikisi, elə bil ki, Kronion nəslindəndir.
Əmrin nədir – atlarını gərdunədən açaqmı biz,
Yoxsa başqa bir adamın qapısına yola salaq?”
- 30 Xurmayışa mərd Menelay acıqlanıb belə dedi:
“Boyefoğlu Yeteoney belə başsız danışmazdın,
Nə oldu ki, uşaq kimi indi boş-boş danışsın?
Yurdumuza dönənəcən yad ellərdə başqaları
Azmi hörmət edib bizə! Qayıtməsın bir də o gün!

- 35 O yadelli qonaqların, tezcə get aç atlarını!
Özlərini yanına sal gətir evə, qonaq kimi!”
Yeteoney kişilərin salonundan çıxdı dərhal;
Əldən iti nöqərləri öz yanına harayladı.
Tez açdılar gərdunədən tərə batmış köhlənləri
- 40 Və tövləyə apararaq bağladılar axurlara;
Arpaya bol pərinc qatıb axurlara doldurdular,
Gərdunəni isə hamar bir divara söykədilər.
Yolçuların özlərini apardılar düz saraya;
Menelayın gözəl qəsri heyran qoydu gələnləri.
- 45 Şan-şöhrətli Menelayın uca, geniş imarəti
Bədirlənmiş Ay kimi, ya Günəş kimi nur saçırdı.
Baxıb xeyli həzz aldılar. Sonra yaxşı cilalanmış
Vannalarda yuyunmağa yollandılar; qonaqları
Qaravaşlar çimizdirib canlarını yağladılar.
- 50 Sonra da yun plaş, xiton geydirdilər hər birinə.
Onlar gedib Menelayın lap yanında əyləşdilər.
Əllərini yumaq üçün kənz qızıl bir dəstidə
Su gətirdi, gümüş tası tutdu qonaq qabağına,
Sonra hamar masa çəkdi; mərifətli açarçı da
- 55 Masa üstə çörək qoydu, evdə olan ehtiyatdan
Canla-başla neçə löün dadlı-dadlı yemək verdi.
Saqi isə dik tutaraq içi dolu nimçələri,
Qonaqlara ət payladı, yanında da qızıl qədəh.
Əldə qədəh, belə dedi qonaqlara mərd Menelay:
- 60 “Əvvəl yeyin, ləzzət alın, siz doyardan sonra yalnız
Soruşarıq: siz kimsiniz, gəlişiniz haradandır?
Görürəm ki, hər ikiniz mərd ataya çəkibsiniz.
Yəqin ki, Zevs törəməsi çar nəslinə mənsubsunuz.
Pis atadan sizin kimi mərd oğullar törəməzdi”.
- 65 Belə deyib önündəki kök dananın bel ətindən
İki parça alıb, qoydu qonaqların qabağına.
Əllərini uzatdılar onlar hazır yeməklərə...
İstədiyi qədər hər kəs yeyib-içib doyan kimi,
Eşitməsin deyə heç kəs səsini lap yavaşdıb,
- 70 Odisseyid Nestoridə xitab edib belə dedi:
“Nestoroğlu, sən ey mənim yaxın dostum, can sirdaşım,
Bu möhtəşəm evdə hər şey gör bir necə parıldayır!
Qızıl, gümüş, kəhrəba, fil sümüyü gör nə qədərdir!
Yəqin, Zevsin Olimpdəki salonu da lap belədir.

75 Bu qədər də dövlət olar! Baxdıqca mat qalır adam!”
 Xurmayisaç Menelaya çatdı sözü Telemaxın,
 Qonaqlara xitab edib bu qanadlı sözü dedi:
 “Balalarım, Kronidlə heç kəs bəhsə girə bilməz.
 Çünki onun həm sarayı, həm sərvəti əbədidir.
 80 Bu var bəzi adamlarda ola bilər, bəzində yox.
 Çox ölkələr dolaşaraq, çox bəlalər çəkdim sə də,
 Səkkiz ildən sonra yığıb gətirdim bu var-dövləti.
 Kiprə, uzaq Finikyaya, uzaq Misrə düşdü yolum,
 Sonra Sidon, Həbəşistan, Yerembistan oldu yerim,
 85 Liviyada gördüm quzu doğulur öz buynuzuyla;
 Qoyun, keçi ildə üç əl balalayır o diyarda.
 Süddən, ətdən və pendirdən korluq çəkən yoxdur orda,
 Nə mal-qara sahibləri, nə çobanlar korluq çəkir,
 Çünki orda bütün ili başdan-başa süd sağılır.
 90 Yad ellərdə dolaşaraq var yığmaqla məşğul ikən,
 Qardaşımı arvadının xəyanəti ucbatından
 Gözlənmədən yad bir adam namərdliklə etdi həlak.
 Beləliklə, var-dövlət də lap gözümdən düşüb mənəm.
 Yəqin, sizə bu barədə atanız da danışdır.
 95 Çox bəlalər çəkib başım; rahatlığı öz yerində,
 Ağzınacan dolu olan ev-əşiyim çıxıb əldən.
 Kaş əlimdə üçdə biri qala idi o sərvətin,
 Təki əziz yurdlarından çox aralı Troyada
 Şəhid olan qəhrəmanlar sağ-salamat qayıdaydı.
 100 Tez-tez anıb o dostları, göz yaşları tökə-tökə
 Günlərimi bu sarayda dərdlə-qəmlə keçirirəm.
 Gah qəlbimi ağlamaqla toxdadıram, gah susuram;
 Ürəyimi göz yaşıyla, dərdlə-qəmlə doydururam.
 Lakin mənə bir nəfərin dərdi daha çox yandırır;
 105 O yadıma düşəndə həm yuxum qaçır, həm iştaham.
 Odisseyin çəkdiyi o əziyyəti, müsibəti,
 İnanın ki, axeylərdən heç birisi çəkməmişdir.
 Dərd-qəm ona nəsib olub, dost həsrəti çəkmək mənə,
 Nə müddətdir yoxa çıxıb, nə izi var, nə sorağı.
 110 Heç bilmirəm sağdır, ölüb. Laert də dərd çəkir, yəqin.
 Çox ağıllı arvadı da, bircə oğlu Telemax da;
 Mərd Odissey evdə körpə qoyub gedib Telemaxı”.
 Telemaxın ağlamağı tutdu bunu eşidəndə
 Gözlərinin gilə-gilə yaşsı axdı yanağından.

- 115 Gizlətməkçün bu yaşları, tünd-qırmızı plaşını
Tutdu gözü qarşısına. Menelay hiss etdi bunu,
İki fikir arasında mütərəddid qaldı xeyli:
Gözləsinmi qonaq özü söhbət açsın atasından,
Yoxsa özü sual verib danışdırsın qonağını?
- 120 Ağıl ilə, qəlbi ilə bu barədə düşünərkən,
Yelena öz uca yataq otağından gəldi bura, –
Qızılqoxlu Artemida ilahədən qalmazdı o.
Adresta öz xanımına naxışlı bir kürsü verdi,
Alkippa da ayağının altı yumşaq xalça saldı,
- 125 Əlində bir gümüş mücrü gəldi Filo; bu mücrünü
Bir vaxt Misir Fivasında Alkandra bəxş etmişdi.
O, Polibin arvadıydı. Orda evlər dolu olur.
Polib isə Menelaya iki ədəd gümüş vanna,
İki ədəd üçayaqlı vermişdi, on talant qızıl.
- 130 Arvadının Yelenaya töhfəsi də az deyildi:
Zər həşyəli, gümüştəkər mücrü ilə qızıl bir iy
Vermişdi o, Yelenaya: bu mücrünü kənz Filo
Gətirərək qoymuşdu düz onun gözü qabağına;
Mücrü yaxşı əyirilmiş iplik ilə dolu idi,
- 135 Üstdə qızıl mil, bir də ki, bənövşəyi yun var idi.
Kresloda əyləşdi o, ayağını isə kiçik
Bir kürsünün üstə qoydu, sual verdi öz ərinə:
“Sən ey Zevsin yetirməsi Atreyoğlu mərd Menelay!
Bizə gələn qonaqların kimliyini bilirsənmi?
- 140 Düz çıxsa da, çıxmasa da deyəcəyəm öz fikrimi:
Kişilərin, arvadların arasında mən heç zaman
Bax, belə bir bənəyişi, oxşarlığı görməmişəm:
Troyaya gedən zaman Odisseyin uşaq qoyub
Getdiyi o Telemaxa çox oxşayır bax bu qonaq.
- 145 Axeylilər mənim kimi utanmazın ucbatından
İlionə səfər edib döyüslərə atıldılar”.
Xurmayısac Menelaya ona belə cavab verdi:
“Arvad, elə mən özüm də bu barədə düşünürdüm.
Odisseyin əl-ayağı, elə bil ki, qumda bitib;
- 150 Bundakı saç qıvrımlığı, göz-qaş, guya, onunkudur.
Mən indicə qonaqlara Odisseydən danışdım;
Mənim üçün onun nələr çəkdiyini söyləyirdim.
Gördüm bu gənc al-qırmızı plaşının arxasında
Gizlətdiyi gözlərindən gildir-gildir yaş axıdır”.

- 155 Nestoroğlu Pisistrat ona belə cavab verdi:
“Sən ey Allah törəməsi, el hakimi, mərd Menelay!
Sən dediyin o adamın, doğrudan da, oğlu budur.
O, ağıllı, ismətlidir, qapınızdan girən kimi
Qarşınızda dil-dil ötüb danışmaqdan həya edir. –
- 160 Bir də sənin o ilahi səsin bizi mat qoyubdur.
Məşhur Geren minicisi Nestor məni Telemaxa
Bələdçilik etmək üçün qoşdu. Səndən o ya sözlə,
Ya da işlə kömək almaq fikrindədir. Bilirsən ki,
Evdə başqa bir köməyi, havadarı yoxsa əgər,
- 165 Atasını itirmişsin böyük olur dərdi-qəmi.
Telemax da bax belədir: atası lap çoxdan gedib,
Yoxdur elə bir adamı, dar gününə dayaq ola”.
Xurmaysaç Menelay da belə dedi Nestoridə:
“Ey allahlar! Doğrudanmı, mənimçün çox cəfa çəkmiş
- 170 Yaxın dostun əziz oğlu indi qonaq gəlib mənə!
Mənsə ümid edirdim ki, asimana hay salan Zevs
Bizi coşqun dənizlərdən sağ-salamat keçirərsə,
Hamıdan çox mən onunla möhkəm dostluq eləyəyəm.
Arqosda bir şəhər verib, orda bir ev tikdirərəm,
- 175 Spartaya yaxın, mənim hökmümdəki o şəhərə,
O öz varı-dövlətilə, oğlu ilə köçüb gələr;
İtəkanın xalqını da o şəhərdə yerləşdirər.
Onda tez-tez görüşərik, can deyib, can eşidərik –
Sevib biri-birimizi. Ölüm qara buludunu
- 180 Üstümüzə salanadək bizi heç şey ayırmamaz.
Görünür ki, allahların paxıllığı tutub buna,
Axeylərdən yalnız onun yollarını bağlayıblar”.
Belə deyib adamların gözlərini yaşartdı o:
Ağladı Zevs törəməsi arqiv qızı Yelena da,
- 185 Telemax da, Atreyoğlu xurmaysaç Menelay da.
Axdı Nestoroğlunun da göz yaşları öz-özünə:
Öz qardaşı Antiloxu yada salıb ağladı o,
Eosoğlu Troyada onu həlak eləmişdi.
Pisistrat anıb onu bu qanadlı sözü dedi:
- 190 “Atreyoğlu, adamların ağıllısı tanınırsan;
Nə zaman ki, evimizdə sən barədə söhbət olur,
Bax həmişə belə deyir dünyagörmüş qoca Nestor.
Mümkündürsə, eşit məni: şam süfrəsi ətrafında
Qəmlənməyi xoşlamıram. Bunun üçün sabah vardır.

- 195 Başına bir qəza gəlmiş, həlak olmuş bir adamı
Yada salıb ağlamağın əleyhinə deyiləm mən.
Göz yaşları axıdaraq, saçımızı qırıxdırmaqla
Ölənlərə hörmət, şərəf qazandıra bilərik biz.
Mən də qardaş itirmişəm. Axeylərin arasında
- 200 Pis döyüşçü deyildi o. Yəqin, sən də tanıyırsan.
Mən üzünü görməmişəm. Ancaq belə deyirlər ki,
Onun kimi qaçan yoxmuş, döyüşdə də qorxmaz imiş”.
Ona belə cavab verdi xurmayisaç mərd Menelay:
“Əziz dostum, görürəm ki, çox ağıllı danışırsan;
- 205 Səndən yaşlı bir adam da elə-belə danışırdı.
Atan müdrik olduğundan sənin sözün ağıllıdır.
Evlənəndə, ya anadan doğulanda bəxt ipini
Açıqgözlü Zevs əyirən bəxtiyarlar tez tanınır.
Nestoru da yaradıb Zevs; öz evində-eşiyində
- 210 Şad və xürrəm günlərini başa vurub qocalır o;
Oğullar da nə oğullar! – Həm ağıllı, həm də qoçaq!
Gəlin, matəm yaşlarını başqa vaxta saxlayaq biz.
Şam etməyin vaxtı çatıb, gəlin yuyaq əlimizi.
Telexmələ ətraflı bir söhbət etmək üçün, düzi,
- 215 Sabah səhər istənilən qədər imkan olacaqdır”.
Belə dedi. Menelayın əldən iti xidmətçisi
Asfalion su gətirdi, əllərini yudu onlar,
Hazırlanmış yeməklərə sonra da əl uzatdılar.
Zevsin qızı Yelenanın başına bir fikir gəldi.
- 220 İçdikləri al şəraba elə dərman qatdı ki, o,
Dərdi, kini unutsunlar, yaddan çıxsın olub-keçən.
O dərmanı meyə töküüb kim içsəydi, bütün günü
Gözlərindən bir gilə də yaş axıdıb ağlamazdı.
O gün ölmüş olsa belə ya atası, ya anası,
- 225 Gözlərinin qabağında qardaşını, ya oğlunu
Doğramış da olsaydılar, yaş çıxmazdı gözlərindən.
Bir vaxt Misir torpağında təsiri xoş bu dərmanı
Fon arvadı Polidamna bəxş etmişdi Yelenaya.
Uzaq Misrin bərəkətli torpağında bitən otdan
- 230 Çoxdur şəfa verəni də, təhlükəli olanı da.
Hər misirli bir həkimdir, geniş bilik sahibidir,
Çünki Pean nəslindəndir Misrin bütün sakinləri.
O, dərmanı meyə qatıb, paylamağı əmr elədi,
Sonra isə bu sözləri dedi orda olanlara:

235 “Sən ey Zevsin törəməsi Atrid! Siz ey mərd kişidən
 Törəmişlər! Xoşbəxtlik də, bədbəxtlik də Zevsdəndir
 Hər şey onun əlindədir, o qadirdir hər bir şeyə.
 Uca damlı bu salonda yeyin, deyin, nəşələnin,
 Ruhunuza yatanlardan mən də sizə söhbət açım.
 240 Sınaqlardan mətin çıxmış Odisseyin hünərini
 Nə danışa bilərəm mən, nə də saysam, saya billəm.
 Axeylərin çox-çox cəfa çəkdiqləri Troyada
 Göstərdiyi bir hünərdən ancaq söhbət açə billəm.
 Öz-özünə kötək vurub yaman hala salmışdı o,
 245 Kölə kimi çiyinə bir köhnə-köşkül cındır atıb,
 Düşmənlərin gen küçəli şəhərinə gəlib çıxdı.
 Elə bil bir dilənçidir; axeylərdən heç kəs onu
 Gəmilərin ətrafında bu görkəmdə görməmişdi.
 Bu görkəmdə İliona gəldi, şübhə oyatmadan.
 250 Bircə onu mən tanıdım, yaxınlaşıb sual verdim,
 Ustalıqla susub cavab vermədi o, sualıma.
 Elə ki, mən çimizdirib, canına yağ çəkdim onun,
 Təmiz paltar geyindirib, and içdim ki, troyanlar
 Odisseyin kimliyini yalnız o vaxt biləcək ki,
 255 O, yanına dönmüş olsun itigədən gəmilərin.
 Anddan sonra axeylərin kələyini açıb dedi.
 Üzuntiyə silahıyla o bir xeyli düşmən qırıb,
 Xeyli hərbi məlumatla dönüb yenə getdi geri.
 Troyanın qadınları uca səsle ağladılar,
 260 Mən sevindim, çünki çoxdan can atırdım vətənimə
 Onsuz da mən yanırdım ki, Kipridanın sözlərinə
 Kor-koranə uyub, ayrı düşmüşdüm öz vətənimdən
 Tərk etmişdim öz qızımı, öz gəlinlik yatağımı,
 Cismən, ruhən çoxlarından üstün olan öz ərimi”.
 265 Ona belə cavab verdi xurmayısac mərd Menelay:
 “Arvad, olmuş əhvalatı tamam doğru danışdın sən.
 Çox yer gəzib, nəcib-nəcib insanlara rast gəlmişəm,
 Öyrənmişəm mən onların niyyətini, adətini.
 Sınaqlardan mətin çıxmış Odisseytək bir adama
 270 Heç bir zaman, heç bir yerdə rast gəldiyim olmayıbdır.
 Seçmə igid axeylərin troyalı düşmənlərə
 Qorxunc ölüm apardığı taxta atda Odisseyin
 Göstərdiyi hünər kimi bir hünər də görməmişəm.
 Həmin ata yanaşdın sən. Yəqin, bizə düşmən allah

- 275 Səni ora çəkmişdi ki, troyanlar ad qazansın.
Allahsifət Deifob da, gördük, sənin yanındadır.
Taxta atı taqıldadıb sən üç kərə dövrə vurdun,
Hər bir axey arvadının səsi kimi səs çıxarıb,
Öz adıyla çağırıdın sən bizim məşhur igidləri.
- 280 Tideyoğlu Diomedlə mən, bir də ki, mərd Odissey
At bətnində əyləşərək eşidirdik çağırşını.
Diomedlə mən sevincdən dik sıçrayıb istədik ki,
Taxta atdan çıxacaq, ya da çağırşına cavab verək.
Odissey tez kəsdi yolu, köpümüzü aldı bizim.
- 285 (Yerdə qalan axeylilər səs-səmirsiz oturmuşdu.
Bircə Antikl cəhd etdi ki, çağırşına cavab verə.
Odissey tez sıçrayaraq öz qüvvətli əllərilə
Cəld ağzını yumub, bizi xilas etdi məhv olmaqdan.
Bir az sonra Afinanın tələqinilə uzaşdın sən.)“
- 290 Dərrakəli Telemax bu sözü dedi Menelaya:
“Sən ey Zevsin yetirməsi Atrid, ellər hökmdarı!
Elə məni yandıran da odur ki, o tunc ürək də
Odisseyi qurtarmadı qorxunc ölüm pəncəsindən.
Ancaq daha rahatlanmaq vaxtı gəlib yetişibdir,
295 Qoy indi də yatıb hər kəs dadsın yuxu ləzzətini” .
Belə dedi. Yelena tez əmr elədi: dəhlizdəki
İki rahat çarpayıda qaravaşlar yer salsınlar, –
Yaraşılı yastıqlardan yaxşı yataq düzəltsinlər,
Üstə yumşaq xalça sərilib, yorğan hazır eləsinlər.
- 300 Əllərində məşəl tutan kənzilər tez çıxdı evdən,
Yer saldılar. Qonaqlara bələdçilik etdi carçı.
Atreyoğlu Menelayın hündürsütun dəhlizində
Yatdı igid Odisseylə Nestorun gənc oğulları.
Çarsa hündür imarətin uzanıb iç otağında,
305 Qadınların ən gözəli Yelenayla qoşa yatdı...
Erkən doğan alsaçaqlı Eos çıxdı qaranlıqdan.
Xurmayisaç mərd Menelay tezcə qalxdı yatağından,
Paltarını geyib, asdı çiyini üstədən qılıncını,
Ayağına bənd elədi yaraşılı altlığını,
- 310 Ölümsüz bir allah kimi çıxdı yataq otağından.
Telemaxla bir əyləşib bu sözləri dedi ona:
“Nəcabətli Telemax, de, görüm, səbəb nə oldu ki,
Dəniz keçib Lakedemon mahalına gəlib çıxdın?
Öz işinmi, xalq işimi gətiribdir səni buraya?”

315 Dərrakəli Telemaksa ona belə cavab verdi:
 “Sən ey Zevsin yetirməsi Atrid, ellər hökmdarı!
 Gəlmişəm ki, atam haqda bir məlumat alım səndən.
 Mənim evim talan olur, var-dövlətim əldən gedir;
 Yağılarla dolub evim, onlar qoyun-keçini də,
 320 Əyribuynuz, astayeriş malları da kəsib yeyir.
 Həddən artıq quduzdurlar anamın gənc məftunları.
 Bax bununçün qabağında diz çökərək yalvarıram, –
 Atam necə öldüyünü açıb mənə söyləyəsən,
 Bəlkə, bunu özün görüb, ya görəndən eşidibsən.
 325 Axı, onu doğan ana əzab çəkmək üçün doğub!
 Nə rəhm elə, nə hesablaş, nə də yumşalt olanları.
 Nə görübsən, eşidibsən, olduğutək nağıl elə.
 Axeylərin çox-çox cəfa çəkdikləri Troyada
 Əgər mənim nəcib atam öz əhdinə sadıq qalıb
 330 Öz sözü, ya işi ilə bir rəşadət göstəribsə,
 Yalvarıram, yada salıb olduğutək danış mənə!”
 Xurmaysaç mərd Menelay bərk hirsələnib belə dedi:
 “Necə yəni miskin, qorxaq adamcıqlar bir igidin
 Arvadının yatağına sahib olmaq istəyirlər!
 335 Bu iş ona bənzəyər ki, maral körpə balaları
 Yatırıb şir yuvasında, otlamağa gedə özü.
 Çəmənlərdə otlamağa qarışmışkən onun başı,
 Qüdrətli şir dönə birdən yaşadığı mağaraya,
 Balaları ilə birgə parçalaya o maralı.
 340 Odyssey də o gəncləri bax, beləcə məhv edəcək.
 Zevs ataya, Apollona, Afinaya and olsun ki,
 Bir gün Lesbos adasında Filomelid pəhləvanla
 Güləşərək onu böyük bir qüvvətlə çırpdı yerə;
 Beləliklə, axeyləri sevindirdi sənin atan.
 345 İndi yenə o görkəmdə görünseydi bu gənclərə,
 Ömürləri gödələrdi, toyları da vay olardı.
 Nəyi bilmək istəyirsən, o haqda da danışaram,
 Danışaram olduğutək, heç bir şeyi dəyişmədən.
 Qoca dəniz falçısından eşitdiyim hər nə varsa,
 350 Bir sözünü gizlətmədən danışaram başdan-başa.
 Evə yaman tələsirdim, allahlarsa Misir elindən
 Buraxmırdı məni, çünki yüz baş qurban kəsməmişdim,
 Onlara baş əyənlərdən xoşu gəlir allahların.
 Gur dalğalı dənizdə bir ada vardır, adı Faros;

- 355 Misir ilə üz bəzür, aradakı məsafəni
 Uca yanlı bir gəmiylə, səmt küləyi əsən zaman,
 Bircə günə qət eləyib, gedib ora çatmaq olur.
 Orda rahat bir liman var; su götürmüş gəmiləri
 O limandan gen dənizə yola salmaq mümkün olur.
- 360 Allahlar düz iyirmi gün məni orda ləngitdilər.
 Gəmiləri dalgaların qucağında yüyürtdürən
 Səmt küləyi əsmədi ki, dənizçilər yola çıxa.
 Qoca dəniz allahının – Proteyin cavan qızı
 Eydofoya rəhm etməmiş olsa idi əgər mənə.
- 365 Auzuqəmiz, taqətimiz tükənərdi tamam bizim.
 O adada məni hər gün təkcə gəzən gördüyümdən,
 Hamıdan çox mənə rəhmi gəlmişdi o ilahənin.
 Yoldaşlarım qarmaqlarla hər gün balıq tuturdular,
 Çünki aclıq tamam əldən salmadaydı hamımızı.
- 370 Eydofoya yaxınlaşıb mənə bərkədən belə dedi:
 “Qərib, sən ya kəm ağıllı, ya da axmaq bir adamsan!
 Unudaraq hər bir şeyi, qəmdən ümid gözləyirsən?
 Adada çox ləngiyirsən, tapmırsan bir çıxış yolu,
 Beləliklə, dostlarında ümitsizlik yaradırsan!”
- 375 Belə dedi. İlahəyə mən də belə cavab verdim:
 “Kimliyini bilməsəm də, düzü nədir, – deyəcəyəm.
 Öz xoşumla ləngimirəm; bəlkə də, göy sahibləri
 Allahlardan hansınisa mən özümdən incitmişəm.
 Barı, sən de, axı hər şey məlum olur ölməzlərə,
- 380 Balığı bol bu dənizlə vətənimə qayıtmağa
 Allahlardan hansı biri mane olub kəsir yolu?”
 Bunu dedim. Mənə belə cavab verdi o ilahə:
 “Ey yadelli, düzü nədir indi açılıb deyəcəyəm:
 Qoca dəniz hökmdarı tez-tez üzüb gəlir bura, –
- 385 O, misirli Proteydir, düz danışan bir allahdır,
 O, bələddir Poseydonun hökmündəki hər dənizə.
 Deyirlər ki, atam odur, o atadan törəmişəm.
 Pusqusunda durub onu sən keçirə bilsən ələ,
 Gedəcəyən balığı bol dənizlərdə yolun necə
- 390 Olacağı haqda sənə doğru-dürüst xəbər verər.
 Sonra, ey Zevs yetirməsi, istəsən o açılıb deyər
 O uzun və məşəqqətli yola çıxan gündən sənin
 Eviyədə nə baş veribdir: istər yaxşı, istərsə pis”.
 Belə dedi, mənə belə cavab verdim ilahəyə:

395 “Yox, özün de, necə tutum o ölümsüz qocanı mən,
 Neyləyim ki, məni görən kimi qaçıb gizlənməsin?
 Axı insan ölməzlərin öhdəsindən çətin gələr”.
 Belə dedim. Pak ilahə mənə belə cavab verdi:
 “Qərib, heç nə gizlətmədən sənə izah edəyəm mən:
 400 Gün-günorta yerinə ki, çatdı göydə, Zefir əsər,
 O hər şeyi bilən qoca burulğandan çıxar üzə
 Və dənizdən aralanıb bir çalada uzanar tez;
 Ətrafını alar dəniz gözəlləri suitilər;
 Aralanan kimi bəyaz saçlı dəniz sularından
 405 Dəstə-dəstə yatışırlar Proteyin ətrafında.
 Dənizlərin təkindəki üfunəti yayır onlar.
 Üfüq yeni qızarıanda, səni ora apararaq,
 Suitilər arasında sənə də yer hazırlaram.
 Kömək üçün gəminizdən üç yoldaş da götürərsən.
 410 Qoy bunu da deyim ki, o qoca yaman hiyləgərdir.
 O əvvəlcə dolanıb su itlərini sayacaqdır.
 Hamısını sayıb gözdən keçirəndən sonra qoca,
 Çoban kimi düz onların arasında uzanacaq.
 Elə ki öz itlərinin arasında yuxuladı,
 415 Yubanmadan gücünüzü göstərməyə cəhd eləyin!
 O nə qədər çırpınsa qoy çırpınsın, buraxmayın.
 Yer üzündə gördüyünüz canlıların, cansızların
 Görkəmində görünmə də, suya, oda çevrilsə də,
 Siz qorxmayın, əlinizdən buraxmayın, bərk-bərk sıxın.
 420 Elə ki, o düşdü yenə öz əvvəlki görkəminə,
 Elə ki, o özü sənə xitab edib dilə gəldi,
 Əl çəkib zor işlətməkdən, ixtiyarı sərbəst burax.
 Ondən soruş: allahlardan səni təqib edən kimdir?
 Bol balıqlı dənizlə gör necə dönmək olar evə”.
 425 Belə deyib batdı suyu aşıb-daşan dənizə o,
 Mənsə qumlu sahiləki gəməmizə tərəf getdim.
 Yol uzunlu həyəcədən qəlbim tir-tir əsib durdu.
 Elə ki, mən gəlib çatdım sahiləki gəməmizə,
 Şam yeməyi hazırladıq; düşdü axşam qaranlığı.
 430 Sonra yatdıq hay-haraylı dalğalara yaxın yerdə.
 Erkən doğan alsaçaqlı Eos çıxdı qaranlıqdan.
 Allahlara yalvararaq gen dənizin sahililə
 Düşdüm yola; birdən lazım olar deyə, o üç nəfər
 Yoldaşım da müşayiət etdi məni yol uzunlu.

- 435 Eydofoya baş vuraraq geniş dəniz sularına,
Lap təzəcə soyulmuş dörd suitinin dərisini
Gətirdi tez bizim üçün. İstəyirdi beləliklə
Çaşbaş salsın atasını. Bizim üçün çala qazdı
Və oturub gözlədi ki, biz ona lap yaxın gedək.
- 440 Bir-bir salıb o çalaya, üstümüzə dəri örtdü.
Ürəyimiz bulandı su itlərinin pis iyindən.
Asan deyil murdar dəniz itlərilə bir uzanmaq!
Belə pusqu çəkmək bizə ağır başa gələcəkdi,
Lakin bizi bu bələdan xilas etdi Eydofoya:
- 445 Xoş qoxulu amvrosya sürtdü bizim burnumuza.
Bu xoş ətir yox elədi heyvanların pis iyini.
Dərilərin altda bütün o səhəri başa vurduq.
Suitilər dəstə-dəstə çıxıb sudan, səslə-küylü
Dalğalardan az aralı qumsallıqda uzandılar.
- 450 Duzlu dəniz sularından düz günorta çıxdı qoca.
Gəzib yağlı su itləri arasında, saydı bir-bir;
Ürəyinə gəlmədi ki, biz pusquda dayanmışıq;
Sürüsünü sayanda o, əvvəl-əvvəl bizi saydı.
O uzandı. Biz sıçrayıb bağrıışaraq tutduq onu.
- 455 Öz məkrli sənətini dərhal işə saldı o da.
Uzun yallı, alov rəngli bir aslana döndü öncə,
Sonra döndü gah bəbirə, gah ilana, gah qabana;
Axar suya, xeyli uca bir ağaca döndü sonra...
Özümüzü toxtaq tutub buraxmadıq lakin onu.
- 460 Çox keçmədi o hiyləgər qoca axır təngə gəldi,
İnsan kimi dilə gəlib, bu sualı verdi mənə:
“Atreyoğlu, pusqu qurub məni ələ keçirməyi
Hansı allah öyrədibdir sənə? Nədir istədiyin?”
Bu sualı verdi mənə. Ona belə cavab verdim:
- 465 “Özün yaxşı bilirsən ki, istədiyim nədir səndən.
Bilirsən ki, ilişmişəm bu adada, gedəmmirəm.
Çıxış yolu tapammıram, qəlbən, ruhən üzülürəm.
Qoca, bəri, sən de, – axı ölməzlər hər şeyi bilir, –
Baliği bol bu dənizi addayaraq vətənimə
- 470 Qayıtmağa hansı allah mane olub, yolu kəsib?”
Belə dedim. Qoca dərhal cavab verib bunu dedi:
“Madam ki, sən tez qayıtmaq istəyirdin vətəninə,
Gəminizə minən zaman Zevs atayla bütün başqa
Allahların şərəfinə xeyli qurban kəsməliydin.

475 Yalnız onda tale səni qohumlarla görüşdürüb,
 Öz evinə-eşiyinə, torpağına çatdırardı.
 Zevsin sudan yaratdığı Misir çayı axarıyla
 Geri dönüb, geniş göyün ölməz olan sakinləri
 Allahların şərəfinə hekatomba nəzri versən,
 480 İstədiyin yolu onlar açar sənin qənsərinə”.
 Bu sözləri deyəndə o, qubarlandı qəlbim yaman:
 Buyruğuna görə onun sis-dumanlı dənizlə mən
 Uzun, ağır bir yol keçib yenə Misrə dönməliydim.
 Ancaq buna baxmayaraq, ona cavab verib dedim:
 485 “Qoca, nə əmr eləyirsən, ona əməl edəcəyəm.
 Gizlətmədən bir də mənə bu barədə danış görüm,
 Nestorla mən Troyadan çıxan zaman orda qalan
 Axeylərin hamısını sağ-salamat dönüb evə?
 Yoxsa ki, öz gəmisilə sulara qərq olanı var,
 490 Ya dostunun qolu üstə, hərbdən sonra öləni var?”
 Belə sual verdim, o tez cavabımı verib dedi:
 “Atreyoğlu, belə sual hardan düşdü, de, ağılına?
 Bilməməyin məsləhətdir. Bilsən olub-keçənləri,
 İnanmıram uzun zaman göz yaşların ara verə.
 495 Axeylərdən sağ qalan da çoxdur, ölüb-itənlər də.
 Tunc yaraqlı axeylərdən yolda yalnız iki başçı
 Həlak olub; döyüşlərdə ölənlərsə məlumundur.
 Bir qismi də sağdır, ancaq ləngiyir gen dənizlərdə.
 Oileyin oğlu Ayaks uzunavar gəmisilə
 500 Batıb suda. Yertitrədən çarpıb Girey daşlarına
 Parçalayıb o gəmini, özünüsə xilas edib.
 Afinanın ondan xoşu gəlməyə də, sağ qalardı,
 Lakin Ayaks öyünüb ki, allahlara dəxli yoxdur.
 Onun özü xilas olub burulğanda boğulmaqdan.
 505 Bu həyasız qürrələnmə gedib çatıb Poseydona.
 Qəzəblənib üçdişlini alıb güclü əlinə o,
 Çırpıb Girey qayasına, qaya dərhal parçalanıb.
 Bir parçası öz yerində qalıb, lakin üzərində
 Suçlu Ayaks dayandığı parça gedib düşüb suya,
 510 Özüylə qərq edib onu coşqun dəniz sularında.
 Duzlu dəniz sularını uda-uda məhv olub o.
 Qardaşın öz uca yanlı gəmisində Keralardan
 Yaxasını qurtarıbdır. Onu Hera xilas edib.
 Lakin buna baxmayaraq, Maley burnu yaxınında

- 515 Qopan tufan onun qara gəmisini alıb gedib.
Ağır-ağır inildəyən dalğalardan keçirərək,
Ölkənin lap ucqarına atıb; orda bir zamanlar
Fiyest özü yaşayardı, indi oğlu Egist olur.
Xoşbəxtlikdən Aqamemnon ordan geri qayıdıbdır.
- 520 Allah yeli tərs çevirib, o evinə gedib çıxıb,
Çox fərəhlə ayaq basıb Atrid doğma diyarına.
Uzanaraq torpağından öpüb onun. Şadlığından
Uzun zaman gözlərindən axan yaşı dayanmayıb.
Qüllədəki bir gözətçi elə bu vaxt görüb onu.
- 525 Ona iki talant qızıl vəd edibmiş xain Egist.
Bir il varmış o da keşik çəkirmiş ki, Aqamemnon
Gözlənmədən gəlib çıxar, işə salar var gücünü.
Gözətçi tez xəbər üçün gedib Egist olan evə.
Eşidincə amansız bir tədbirə əl atıb Egist:
- 530 Pusqu üçün iyirmi gənc seçib xalqın arasından,
Evinin bir yanında da yemək-içmək hazırladıb,
Orduların başçısını dəvət üçün gedib özü.
Bunun üçün gərdunəyə yaxşı atlar qoşdurubmuş,
Qarşılıq, öz evinə aparıbdır qonağını;
- 535 Lakin onu qonaqlıqda cöngə kimi boğazlayıb.
Nə Atridlə gələnlərdən, nə Egistin adamından
Diri qalan olub, hamsı vuruşaraq həlak olub”.
Belə dedi. Mənim qəlbim parçalandı bu sözlərdən.
Qum üstündə əyləşərək çox ağladım. Nə yaşamaq,
- 540 Nə günəşin işığına baxmaq eşqi qaldı məndə.
Qum üstünə sərilməkdən, ağlamaqdan doyunca mən,
Dənizlərin düzdanışan ixtiyarı belə dedi:
“Atreyoğlu, ümitsizlik və ağlamaq lazım deyil.
Göz yaşları axıtmaqdan bir şey ələ gələnin deyil.
- 545 Vətənə tez qayıtmağı fikirləşsən, yaxşı olar:
Ya Egisti diri tutar, ya Orestin öldürdüyü
O xainin dəfninə sən özün gedib yetişərsən”.
Belə dedi. Dərdim-qəmim dağdan ağır olsa belə,
Məni yaman sevindirdi ixtiyarın bu sözləri.
- 550 Həmin dəniz qocasına bu qanadlı sözü dedim:
“İkisindən xəbər bildim, üçüncüdən danış indi,
Sağ qalıb, gen dənizlərdən dönənməyən kimdir bu an?
Bəlkə də, o daha yoxdur? De, ağır da olsa, bilim”.
Belə dedim. Sualıma dərhal cavab verdi qoca:

- 555 “Üçüncü mərd itakalı Laertoğlu Odisseydir.
 Bir adada mən gözümdən yaşlar tökən gördüm onu:
 Orda pəri Kalipsodur onu zorla dustaq edən,
 Çox can atır, Odissey öz vətəninə dönə bilmir.
 Nə avarlı gəmisi var, nə də ki, yol yoldaşları.
- 560 O bunlarsız necə keçsin silsiləli dalğaları.
 Sənə isə allahlar bir başqa qismət hazırlayıb:
 Atları bol Arqosda can vermək sənə qismət deyil.
 Allah səni şabalıdsaç Radamantın yaşadığı
 Dünyanın ən ucqar yeri Yeliseyə göndərəcək.
- 565 O yerlərdə insanların güzəranı yüngül keçir,
 O yerlərdə nə qar-yağış, nə şiddətli tufan olur.
 İnsanlara bir sərinlik vermək üçün orda müdam
 Okeandan ürəkəçən, viyılı külek əsir.
 Axı Zevsin kürəkəni, Yelenanın ərisən sən!”
- 570 Bunu deyib o, dənizə qərq olaraq, yoxa çıxdı.
 Mən də həmin üç dostumla gəmimizə tərəf getdim.
 Yolu gedə-gedə qəlbim həyəcanla döyünürdü.
 Sahildəki qaraböyür gəmimizə çatan kimi
 Şam yeməyi hazırladıq. Çökdü gecə qaranlığı,
- 575 Coşan dəniz kənarında uzanaraq yuxuladıq.
 Erkən doğan alsaçaqlı Eos çıxdı qaranlıqdan.
 Əvvəlcə biz gəmimizi itələyib saldıq suya,
 Yelkənli dor ağacını sonra qoyduq o gəmiyə,
 Özümüz də avarların arxasına keçib bir-bir,
- 580 Kürəkləri işə salıb çırpdıq dəniz sularına.
 Misir çayı axarına yaxınlaşdı gəmim yenə,
 Orda Zevsin şərəfinə yüzheyvanlıq qurban kəsdik.
 Allahların acığını soyudunca, qardaşımın
 Adı qalsın deyə məzar təpəciyi dikəlttim mən.
- 585 Sonra yola düşüb üzdüük. Allahlardan göndərdiyi
 Səmt küləyi köməyilə gəlib çıxdıq doğma yurda...
 Telemax, gör indi sənə mən nə təklif eləyirəm:
 On bir, ya da on iki gün burda, mənim yanımda qal.
 Sonra yaxşı töhfələrlə səni yola sallam özüm:
- 590 Bir gərdunə bağışlaram, üstündə də üç yaxşı at;
 Allah nəzri vermək üçün gözəl bir cam bağışlaram,
 Mey nəziri ayinində daim məni xatırlarsan”.
 Dərrakəli Telemaksa Menelaya belə dedi:
 “Atreyoğlu, yalvarıram, məni burda çox saxlama!

- 595 Düzdür, bir il başdan-başa mən yanında qalsam sənin,
Nə ev üçün darıxaram, nə də qohum-qardaş üçün.
Dinlədikcə söhbətini, bil ki, yaman həzz alıram.
Lakin məni o müqəddəs Pilosda da gözləyən var,
Dostlar mənsiz darıxırlar. Sən də məni yubadırsan.
- 600 Verəcəyin hədiyyəsə başqa bir şey olsun ancaq.
Atlarını İtakaya aparmaram. Burda qalıb,
Qoy bu yeri bəzəsinlər. Düzənliyin çoxdur sənin;
Üc-bucaqsız o düzlərdə şanağül də, xəşəmbu da
Ağ arpa da, buğda ilə pərinc də bol məhsul verir.
- 605 Lakin bizim İtakada nə çəmən var, nə enli yol.
Atlara yox, İtakanın keçilərə çatır yemi.
At sürməkçin yararsızdır bütün dəniz adaları,
Çəməndən də kasıbdırlar. İtaka lap kasıbdır”.
Belə dedi. Menelay gur səsi ilə gülümsünüb,
- 610 Telemaxı sıgallaya-sıgallaya belə dedi:
“Danışığın bildirir ki, oğlum, yaxşı nəsilənsən.
Eybi yoxdur, dəyişdirrəm verəcəyim töhfəni də!
Öz evimdə saxladığım başqa bir şey verrəm sənə,
Töhfələrin arasında qiymətlisi, bil ki, odur.
- 615 Verəcəyim o şey qayət yaraşıklı kraterdir:
Özü tökmə gümüşdəndir, ağız qızıl haşiyəli.
O, Hefestin əl işidir. Onu sidon hökmdarı
Nəcib Fedim bağışlayıb, yurdumuza qayıdanda
Hamıya xoş üz göstərdi. Krateri onda verib”.
- 620 Telemaxla mərd Menelay belə söhbət edirdilər.
Evə daxil oldu hamı, çar onları gözləyirdi.
Ortalığa əla meylə, qoyun əti gətirdilər.
Arvadları ərlərinə bol çörək də yollamışdı.
Hamı Atrid sarayında nahar hazır etmədəydi...
- 625 Penelova məftunları Odisseyin həyatində
Hər gün adət etdikləri oyunlarla məşğuldular:
Geniş həyət meydanında nizə və disk atırdılar.
Allahsifət Antinoyla Yevrimaxsa əyləşmişdi, –
Daha güclü nəsiləndi Antinoy da, Yevrimax da.
- 630 Froninin oğlu Noyemon yanaşdı o başçılara,
Antinoya üz tutaraq, ona belə sual verdi:
“Antinoy, de Telemaxın qumlu Pilos adasından
Haçan geri dönməyindən bir xəbərin varmı sənin?
Gəmini o, məndən alıb getdi, indi Elidaya

635 Gedəsiyəm, gədim yoxdur. Orda yanı day-dayçalı
 Düz on iki madyan atım, xeyli vəhşi qatırım var.
 Minmək üçün xam atlardan biri mənə gərək olub”.
 Eşidincə bunu, onlar diksindilər, – Telemaxın
 Nestorgilə getməyini çünki güman etmirdilər.
 640 Sanırdılar sürülərə baş çəkməyə gedib kəndə,
 Yevpeytoğlu Antinoy bu sözü dedi Noyemona:
 “Düzünü de, haçan gedib? Yoldaşları kimdi onun? –
 İtakadan yığıb, yoxsa evindəki işçilərdir;
 Ya da ki, öz qullarıdır? Bu əlindən gələr onun!
 645 Sən bunu da danış görüm, yaxşı-yaxşı bilim mən də:
 Böyrüqara gəmini o qol zoruna aldı səndən,
 Yoxsa təkid etdiyindən, öz xoşunla verdin ona?”
 Noyemonsa Antinoya cavab verib belə dedi:
 “Öz xoşumla verdim. Əgər başqası da olsa idi,
 650 Başı buna bəla çəkmiş bir adamın xahişini,
 İnanmıram, rədd edəydi. Onun səfər yoldaşları
 İtakanın bizdən sonra adlı-sanlı gəncləridir.
 Başçıları Mentor idi, ya da Mentor görkəminə
 Düşmüş olan bir allahdı. Təəccüblü bax budur ki,
 655 Allahsifət Mentoru mən dünən səhər burda gördüm;
 Halbuki gənc yolçularla bir gəmidə getmişdi o”.
 Noyemon bu sözü deyib dönüb getdi evlərinə.
 Başçıların bu sözlərdən döyündü mərd ürəkləri.
 Yarışları dayandırıb əyləşdilər, cavanlar da
 660 Yevpeytoğlu Antinoy hirs alovunda yana-yana,
 Cavanlara xitab etdi. Kin didirdi ürəyini.
 Gözlərindən qəzəb odu yağa-yağa belə dedi:
 “İş pis gedir! Telemaxın bu həyasız hərəkəti
 Bizə baha oturacaq! Bunu hardan biləydik biz!
 665 Bizdən heç nə soruşmamış, özbaşına çıxıb gedib,
 Gəmi tapıb, camaatın arasından yoldaş seçib!
 Gələcəkdə başımıza iş açacaq. Zevs atamız,
 Boya-başa yetişməmiş, canını tez alsın onun.
 İti gedən gəmi verin, iyirmi də yoldaş verin.
 670 İtaka-Zam boğazında pusqu qurub gözətləyək,
 Dönüb geri qayıdanda tez yolunu kəsək onun.
 Atasından xəbər bilmək ona baha oturacaq!”
 Belə dedi. Hamı onun təkliflə razılaşdı.
 Tezcə durub Odisseyin sarayına yollandılar.

- 675 Çox çəkmədi Penelopa xəbər tutub öyrəndi ki,
Məftunları Telemaxı məhv etməyə hazırlaşır.
Bu xəbəri Medont verdi: umudlular bu barədə
Danışanda Medont həyət divarının dalındaymış,
O tez evə qaçıb bunu xəbər verdi xanımına.
- 680 Astanadan girən kimi Penelopa xəbər aldı:
“Medont, səni nə xəbərlə göndəriblər aşıqlərim,
Yoxsa, onlar allahsifət Odisseyin evindəki
Kənzilərə tez-cə yemək bişirməyi əmr edirlər?
Kaş nə mənə elçi düşüb, nə bu evə gələydilər!
- 685 Kaş ki, bizdə axırıncı yeməkləri olaydı bu!
Ah, sırtıqlar! Gör nə tez-tez gəlib oğlum Telemaxın
Varını yox edirsiniz! Guya, uşaq yaşlarında
Atanız heç söz açmayıb allahsifət Odisseydən,
Onun sizin atalara elədiyi hörmətlərdən?
- 690 Nə dili, nə əməlilə o heç kəsi incitməzdi.
Allahsifət hakimlərin bax belə bir şəkəri var:
Bir adamdan xoşu gəlməz, o birini əzizləyər.
Odisseysə ömrü boyu bir adamı incitməyib.
Sizdə olan bədxahlığı amma bütün aləm bilir;
- 695 Keçmişdəki yaxşılığa qiymət verən deyilsiniz!”
Çox ağıllı fikirlərlə zəngin Medont ona dedi:
“Xanım, dərd-qəm bir bununla bitsə idi, nə vardı ki!
İndi də qətl hazırlayır nikah tələb eləyənlər.
Kaş yerinə yetirməyə qoymasın bu tədbiri Zevs!
700 İstəyirlər Telemaxı qayıdanda öldürələr.
O, müqəddəs Lakedemon bir də Pilos diyarına
Gedibdir ki, atasının barəsində xəbər bilsin”.
Çarıcanın bu xəbərdən əsdi dizi, əsdi qəlbi.
Xeyli müddət nə danışa bildi, nə də səsi çıxdı,
- 705 Birdən-birə gözlərinin yaşı axdı yanağından.
Xeyli sonra toxtayaraq Medonta bu sözü dedi:
“Qasid, hara getdi oğlum? Onu səfər eləməyə
Vadar edən nədir, Medont? Suda atı əvəz edən
Bir gəmiyə əyləşərək niyə çapdı dalğalarda?
- 710 Bəlkə, oğlum istəyir ki, xalq unutsun onu tamam?”
Çox ağıllı fikirlərlə zəngin Medont cavab verdi:
“Deyəmmərəm: allahlardan birisini təlqin etdi,
Öz qəlbimi çəkdi onu qumlu Pilos diyarına;
Getdi, bilsin – dönəsidir atası, ya ötüb gedib”.

715 Bunu deyib Odisseyin otağından keçib getdi.
 Penelopa çox sarsıldı, salondakı kürsülərdən
 Heç birinin üzərində oturmaq da istəmədi.
 Xanım yataq otağının qapısında əyləşərək,
 Qərq oldu qəm dəryasına; istər cavan, istər qoca
 720 Nə qədər ki, kənz vardı evdə, tamam ağlaşdılar.
 Ağlayaraq kənzlərə belə dedi Penelopa:
 “Əzizlərim, qulaq asın! Yaşlılarım arasında
 Kronion yalnız məni belə dərdə düçar edib.
 Əvvəl mənim şirürəkli nəcib ərim tələf olub,
 725 Çox igidlik göstərmişdi o, danaylar arasında.
 Həm Arqosa yayılmışdı şöhrəti, həm Elladaya.
 İndi əziz oğlumu da bir qasırga alıb gedib,
 Heç bilmirəm hara atıb. Getdiyini bilməmişəm!
 Əclafsiniz! Yəqin, bundan xəbəriniz vardı sizin, –
 730 O, sahilə gedib qara gəmisinə əyləşəndə,
 Necə olub heç biriniz gəlib məni oyatmayıb!
 Onun getmək niyyətini mən o zaman bilsə idim,
 Ya qoymazdım ayağını ata evdən dışarıya,
 Ya da mənim meyitimın üstdən keçib gedərdi o!
 735 Tez çağırın, qoy yanıma gəlsin mənim qoca Doli.
 Atam nökar verib onu ər evinə gələndə mən,
 Bağ-bağçaya, ağaclara keşik çəkir indi qoca.
 İstəyirəm o, Laertə gedib desin əhvalatı.
 Laertın və Laertoğlu allahsifət Odisseyin
 740 Nəslini məhv edənlərə qarşı, bəlkə, çarə bilir;
 Bəlkə, çıxıb camaata deyəcəkdir əhvalatı”.
 Xanıma üz tutub dayə Yevrikleya belə dedi:
 “Əziz qızım! İstəyirsən, öldür məni öz əlinlə,
 İstəyirsən, salamat qoy, düzü nədir – deyəcəyəm.
 745 Mən bilirdim. Yolu üçün şərabi da, çörəyi də,
 O əmr etdi, mən gətirdim. Amma mənə and verdi ki,
 On iki gün susum, ya da başqasından eşidərək
 Məndən xəbər alsan əgər, onda açıb deyim bunu.
 O qorxurdu sən ağlayıb soldurasan camalını.
 750 Gör indi mən nə deyirəm: get çim, təmiz paltar geyin,
 Kənzlərlə üst qatdakı otağına qalx, orada
 Zevsin qızı Afinaya dua elə, çünki bir o
 Əziz oğlun Telemaxı ölümdən hifz edə bilər.
 Qocanınsa bir dərdini ikilətmə. Çünki Allah

- 755 Arkeziad övladına o qədər də nifrət etmir.
Bu nəsildən hansı isə uca damlı bu saraya,
Bərəkətli tarlalara axır sahib olacaqdır”.
- Bu sözlərlə xanımına toxtaq verib kiritdi o.
Penelopa gedib çimdi, sonra təmiz paltar geydi.
- 760 Üst qatdakı otağına qalxdı, neçə kənzilə,
Bir səbətə arpa töküüb, Afinaya dua etdi:
“Ülül Zevsin dəfedilməz qızı, yaxşı dinlə məni!
Əgər bir vaxt o çoxbilmiş Odissey bu ev-əşikdə
Sənin üçün heyvan kəsib budlarını yandırırıbsa,
- 765 Yadına sal, özün xilas elə mənim bir balamı,
Mənə elçi düşənlərin xətasından-bəlasından!”
Belə deyib hönküldədi. Afinaya çatdı xəhiş.
Məftunlarsa elə bu vaxt zalda hay-küy salmışdılar.
Təşəxxüslü cavanlardan bəziləri deyirdi ki:
- 770 “İndi xanım, yəqin, toya hazırlaşır və ağılna
Gəlmir ki, biz Telemaxı öldürməyi qət etmişik!”
Bunu deyən bilmirdi ki, onlar özü öləcəklər.
Antinoy bu cavanlara xitab edib bərkdən dedi:
“Yoxsa dəli olubsunuz? Hər nə gəldi, deyirsiniz!
- 775 Demirsiniz bu sözləri çariçaya çatdırarlar?!
Səs-səmirsiz qalxıb gedək dediyimiz iş dalınca;
Axı bu iş hamımızın ürəyinə yatan işdir”.Belə deyib o iyirmi sədaqətli cavan seçdi,
Getdi qumlu sahillərə, gəmiləri duran yerə.
- 780 Əvvəl hamı köməkləşib o gəmini saldı suya,
Yelkənli dor ağacını uzatdılar o gəmidə.
Sonra qayıq halqalara keçirdilər avarları,
Bunlar hazır olan kimi yelkənləri buraxdılar.
Onlara öz nöqərləri gətirdilər silahları.
- 785 Dərin sahil sularında lövbərləyib o gəmini,
Yerə düşüb şam etdilər, gözlədilər gecə olsun.
Bu vaxt dərdli Penelopa üst qatdakı otağında
Üzanmışdı; yadına nə su düşürdü, nə də yemək,
Başındakı bu fikirdi: oğlu nicat tapacaqmı,
- 790 Yoxsa bədxah məftunları nəfəsini kəsəcəklər?
Ovçuların yaratdığı dairənin sıxlığını
Görən aslan necə qorxub həyəcanlar keçirirsə,
O da elə həyəcanlıydı. Lakin yuxu basdı onu,
Mürgüləyib, yatağına əyildi, dərd çıxdı yaddan.

795 Pak Pallada Afina da bu vaxt başqa fikrə düşdü:
 Gözəl qadın İftimaya bənzər xəyal yaratdı o,
 Penelopa kimi o da İkaridən törəmişdi,
 Ferili mərd Yevmel ilə həyat qurub evlənmişdi.
 Odisseyin sarayına yolladı bu teyfi allah.

800 Çünki yaman dərd çəkərək ağlayırdı Penelopa,
 Teyf xanıma toxtaq verib, göz yaşını kəsməliydi.
 Xəyal rəzə qayışının yarığından girdi evə,
 Çarıçanın başı üstə dayanıb bu sözü dedi:
 “Ey ürəyi qəm üzgünü Penelopa, yatıbsanmı?

805 Yüngülhəyat əbədilər ağlamağı, qəm çəkməyi
 Sənə yasaq eləyirlər. Sağ dönəcək oğlun evə;
 Allahların qarşısında heç bir suçu yoxdur onun!”
 Mürgüləyib gördüyü bu şirin yuxu aləmində
 Ağıl kanı Penelopa ona belə cavab verdi:

810 “Bacım, bu nə sözdür, dedin? De sən hara, bu yer hara?
 Sən ki bizdən uzaqdasan, buralara gəlməzdin heç.
 Necə yeni deyirsən ki, ağlamayım, zarımayım,
 Qəlbi, ruhu parçalayan nə var – yaddan çıxardım mən?
 Əvvəl mənim şirürəkli nəcib ərim tələf olub,

815 Çox igidlik göstərmişdi o, danaylar arasında;
 Həm Arqosa yayılmışdı şöhrəti, həm Elladaya.
 İndi isə əziz oğlum bir gəmiyə minib gedib,
 Bərkə-boşa düşməyib o, dil-ağızsız gəncdir hələ.
 Onun dərdi unutturub mənə, bil ki, ər dərdini;

820 Qəlbən qorxub əsirəm ki, onun dəniz yollarında,
 Ya getdiyi yad ölkədə başına bir qəza gələr.
 Düşmənləri çoxdur onun, xata çıxar əllərindən,
 Öz yurduna dönənədək nəfəsini kəsər onlar!”
 Çox da yaxşı seçilməyən kabus ona belə dedi:

825 “Əziz bacım, cürətli ol, qorxutma heç ürəyini!
 Onun elə bacarıqlı yol yoldaşı var ki, bacım,
 Kişilər də istəyər ki, o dayansın keşiyində. –
 O, Zevsqızı Afinadır. Dərdlərinə yanır sənin.
 Bu sözləri demək üçün məni də o göndərirdir”.

830 Düşüncəli Penelopa ona belə cavab verdi:
 “Əşitdiyim, doğrudan da, ilahənin səsidirsə,
 Ərimin də əhvalından mənə səhili bir xəbər ver.
 Ey ilahə, o sağdırmı, baxırmı gün işığına,
 Yoxsa yoxdur Odisseyim, gedib Aid aləminə?”

- 835 Çox da yaxşı seçilməyən kabus belə cavab verdi:
“O diridir, ya ölübdür, – doğrusunu deyəmmərəm,
Havayı söz danışmaqdan xoşum gəlmir çünki mənim”.
Bu sözləri deyib, mehtək kabus qapı rəzəsinin
Deşiyindən çıxıb getdi. Penelopa tez ayıldı
- 840 Və sevimli ürəyini fərəh hissi çulğaladı.
Yuxuda yox, sanki, bunlar ayıqlıqda baş verirdi.
Məftunlarsa bir gəmiyə əyləşərək yol gedirdi.
Bu səfərdən məqsədləri Telemaxı öldürməkdə.
Qayalı Zam adasıyla İtakanın arasında
- 845 Asterida adası var, çox da böyük ada deyil.
O adanın gəmilərçün iki rahat limanı var,
Axeylilər Telemaxa orda pusqu düzəltmişdi.

BEŞİNCİ NƏĞMƏ

Ölməzləri, faniləri işığa qərq etsin deyə,
Tifonla cüt yatan Eos oyanıban qalxdı göyə.
Allahların şurasıydı. Baş tərəfdə ölməzlərin
Ən güclüsü, qüdrətlişi gursəsli Zevs əyləşmişdi.
5 Odisseyin dərdlərindən danışırdı pak Afina,
Onun əsir vəziyyəti sarsıtmışdı ilahəni:
“Ey Zevs ata və ey başqa alicənab pak allahlar!
Bir halda ki, rəiyyətlə ata kimi rəftar edən
Odisseyi bir nəfər də xatırlayıb yada salmır,
10 İndən belə hakimiyyət skipetri tutanlardan
Gərək heç kəs nəcibliyə, yumşaqlığa yol verməsin,
Qovub rəhmi, ədaləti, camaata zülm eləsin.
O cəfakeş indi uzaq bir adada, gursaç pəri
Kalipsonun yanındadır. Zorakılıq edir pəri,
15 Öz sevimli vətəninə dönə bilmir mərd Odissey
Çoxavarlı gəmisini və yol yoldaşı yoxdur onun,
O, gəmisiz və yoldaşsız necə keçsin gen dənizi?
Onun əziz oğlunu da, İtakaya qayıdanda,
Həlak etmək istəyirlər. Atasının sorağıyla
20 Pilosa və Lakedemon diyarına gedibdir o”.
Buludyığan Kronoğlu belə cavab verdi ona:
“Bu nə sözdür danışırısan, ağzından nə çıxdı, qızım!
Vətəninə dönən kimi Odisseyin yağılardan
Qisasalma qərarını verən sənə özünsən ki.
25 Telemax da öz yurduna sağ-salamat dönsün deyə,
Müşayiət elə onu, – bunu tək sən bacararsan.
Penelopa məftunları qoy əliboş dönsün geri!”
Bunu deyib əziz oğlu Hermesə əmr elədi Zevs:
“Hermes, sən ey allahların qasidi, gör nə deyirəm,
30 Get o qalınsaç pəriyə çatdır bizim bu qərarı,
Qoy buraxsın dözümlü çox Odisseyi, bir şərtlə ki,
Nə insanlar yol yoldaşı olsun onun, nə allahlar.
Möhkəm salda çətinliklə keçsin dəniz yollarını,
Düz iyirmi gündən sonra çatsın barlı Sxeryaya, –

- 35 Allahların törəməsi feakların ölkəsinə.
Ona feak qəbiləsi hörmət edər allah kimi,
Gəmi verib apararlar doğma, əziz diyarına,
Yığın-yığın qızıl və mis, xeyli paltar bağışlarlar;
Troyadan öz evinə əlidolu qayıtsaydı
- 40 Qəniməti feakların töhfəsindən az olardı.
Bəli! Gedib vətəni də, uca damlı evini də,
Doğma qohum-qardaşı da görmək onun nəsidir”.
Belə dedi, fərmanına əməl etdi qasid Hermes.
İtgedən ayağına bağladı zər səndəlini,
- 45 Bu səndəllər istər geniş yer üzündə, istər suda
Onu külək sürətilə uçuraraq aparırdı.
Çubuğunu aldı ələ; bu çubuqla istəsə o,
Oyaqları yuxuladar, yatanları oyadardı.
Qadir Hermes çubuğuyla endi Olimp təpəsindən.
- 50 Piyeriyə çatan kimi endi göydən su üzünə,
Qağayıtək dalğaların üzərilə süzüb getdi;
Qanadını duzlu dəniz sularında isladaraq
Nəriləyən dalğalarda balıq tutan qağayıtək
Arqovuran çox sürətlə keçirdi su üzərindən.
- 55 Qurudan çox-çox aralı bir adaya çatan kimi
Bənövşəyi dalğalardan qədəm basdı bərk torpağa.
Gursaç pəri yaşadığı mağaraya çatanadək
Getdi Hermes. Mağarada gördü gursaç Kalipsonu;
Ocağından qalxan alov asimana ucalırdı,
- 60 Bütün ada yanan sidrin xoş ətrinə qərq olmuşdu.
Əlində bir qızıl məkik pəri dəzgah ətrafında
Gəzib parça toxuyurdu, gözəl səslə oxuyurdu.
Qaraqovaq, qızılağac, bir də ki, sərv ağacının
Sıx meşəsi mağaranı hər tərəfdən bürümüşdü.
- 65 İriqanad bayquş, qırğı, açıqdimdik su qarğası
Göy budaqlar arasında rahat yuva hörmüşdülər.
Onlar dəniz sahilində yem axtarıb yemləyirdi.
Mağaranın lap yanında çoxdu üzüm tənəkləri,
Budaqlardan ağır üzüm salxımları asılmışdı.
- 70 Bir-birindən az aralı dörd saf bulaq qaynayırdı,
Hər birinin büllur suyu bir tərəfə axmadaydı.
Kərəvizlə tər bənövşə süs verirdi göy çəmənə.
Bu adaya bir allahın özünün də yolu düşsə,
Lap məəttəl qalıb belə gözəlliyə, həzz alardı.

75 Arqovuran Hermes dəxi heyvətindən donub qaldı.
Elə ki, o təcəübə hər yanı seyr edib doydu,
Mağaraya girdi sonra. İlahələr ilahəsi
Müsafiri tez tanıdı bircə kərə baxan kimi.
Bir-birindən çox aralı olsalar da əbədilər,
80 Olan bir iş deyil, onlar yad ola bir-birlərinə.
Ancaq igid Odisseyi Hermes orda görəmmədi.
O yenə də bir qayada əyləşərək ağlayırdı;
Ürəyini parçalayıb didirdi göz yaşı, ah-zar.
Nəzərləri dənizdəki ənginliyə dikilmişdi.
85 Bu vaxt qəşəng kresloda əyləşdirib qonağını,
İlahələr ilahəsi ona belə sual verdi:
“Bu nə işdir? Necə olub – çubuğu zər, özü əziz
Hermes bizim evimizə qədəm basıb? Sən ki, bura
Az gələrdin! Nə lazımdır? Mümkün olan hər nə varsa
90 Və əlimdən nə gəliрсə, mən yerinə yetirərəm.
Çox təvəqqe eləyirəm gir içəri, qonağım ol!”
Belə deyib masa çəkdi qonağının qabağına,
Amvrosya qoydu, nektar qarışdırdı – qıpqırmızı.
Yedi-içdi Arqovuran masa üstdə olanlardan.
95 Elə ki, o yeyib-içdi, könlü-gözü doydu tamam,
İlahəyə xitab edib bu sözlərlə cavab verdi:
“Ey ilahə, gəlişimin səbəbini soruşursan,
Buyruğuna əməl edib, düzü nədir deyəcəyəm.
Özüm bunu istəmədən, məni bura Zevs yolladı.
100 Söylə görüm, insanların məskən sala bilmədiyi,
Allahlara hekatomba nəzri verə bilmədiyi
Duzlu, geniş bir dənizi öz xoşuyla kim qət edər!
Qalxantutan Zevsin ancaq buyruğuna allahlardan
Hansı əks gedə bilər, kəmetinə baxa bilər?
105 O dedi ki, bu adada çox əzabkeş bir adam var,
Onuncu il Troyanı alt-üst edib yola düşən
Axeylərdən onun qədər heç kəs əzab çəkməmişdir.
Onlar geri qayıdanda hirsəndirib Afinanı;
O da güclü dalğa, külək yollayıb o yolçulara.
110 Odisseyin yolda bütün yoldaşları həlak olub,
Tufan yalnız Odisseyi qova-qova atıb bura.
Zevs əmr edir bu adamı öz yurduna çatdırasan,
Qohumlardan uzaq yerdə ölmək ona qismət deyill!
Amma gedib vətəni də, uca damlı evini də,

- 115 Doğma qohum-qardaşı da görmək onun nəсібidir”.
Bu sözlərdən Kalipsonun ürəyinə qorxu düşdü,
Hermesə üz tutub dərhal bu qanadlı sözü dedi:
“Ey allahlar, siz necə sərt və nə yaman paxılınsız!
Yatağımı ərə getmək istədiyi adamlarla
- 120 Bölüşdürən ilahələr göz açmırlar əlinizdən.
Al-saçaqılı Eos sevib-seçən kimi Orionu,
Xoş gün görən siz allahlar onu təqib elədiniz,
Axırda da Ortiqiya adasında onu birdən
Qızıl taxtlı Artemida vurdu zərif oxu ilə.
- 125 Demetra da qəlb səsinə qulaq asıb Yazionla
Üç şum görmüş bir tarlada girdi sevgi yatağına.
Bir o qədər çəkmədi ki, Zevs bundan tutdu xəbər,
Dərhal dümağ ildırımla həlak etdi Yazionu.
İndi məni qoymursunuz fani ilə ömür sürüm.
- 130 Parçalanmış bir gəminin suda gəzən tiri üstədən
Onu xilas edən mənəm. Zevsin bəyaz ildırımını
O gəmini al sulara parça-parça eləmişdi,
Onun bütün yoldaşları dənizdə məhv olmuşdular.
Dalğa, külək qova-qova onu bura gətirmişdi.
- 135 Onu sevib yedirdim mən. Möhkəm əmin olmuşdum ki,
Odisseyə ölümsüzlük, qocalmazlıq bəxş edəərəm.
Qalxantutan Zevsin amma buyruğuna allahlardan
Hansı əks gedə bilər, kəmetinə baxa bilər.
Madam ki, Zevs getsin deyir, qoy Odissey çıxıb getsin.
- 140 Lakin ona yol yoldaşı, gəmi verə bilmərəm mən:
Nə avarlı gəyim, nə də onu sonsuz bir dənizin
Dalğaları üzərindən keçirəcək avarçım var.
Lakin ata diyarına sağ-salamat dönsün deyə
Nə məsləhət gərəkdirsə, açıq qəlblə verərəm mən”.
- 145 O bələdçi Arqovuran ilahəyə belə dedi:
“Onu burda çox saxlama! Cəld ol, Zevs hirsəndirmə.
Hirsəndirsən əgər onu sənənin halın yaman olar”.
Bunu deyib o qüdrətli Arqovuran çıxıb getdi.
Hakim pəri eşidincə Kronidin buyruğunu,
- 150 Yubanmadan getdi igid Odisseylə danışmağa.
Sahildəki yarığanda o əyləşmişdi gözü yaşlı.
Ömrü vətən həsrətilə əriyirdi gilə-gilə.
Pəridəki gözəllik də cəlb etməirdi daha onu.
Gecələri amma dərən mağarada istəmədən

- 155 Ehtiraslı pəri ilə bir yastığa baş qoyurdu.
Gündüzlərsə bütün günü qaya üstdə əyləşirdi,
Ürəyini parçalayıb didirdi göz yaşı, ah-zar,
Nəzərləri dənizdəki ənginliyə dikilirdi.
İlahələr ilahəsi ona yaxın gəlib dedi:
- 160 “Ey bəxtikəm, yanımda dərd-qəm çəkməyin bəsdir daha!
Həyatını puç eləmə. Buraxıram səni; çıx get.
Ancaq əvvəl doğrayaraq dirəklərdən bir sal düzəlt.
Sis-dumanlı dənizləri qət etdirsən deyə sənə,
Həmin salın üzərinə taxtapuş vur, hündür olsun.
- 165 Yolda korluq çəkməyəsən deyə səni bol çörəklə,
Al şərəblə, bir də şirin suyla təchiz eləyəyəm.
Sağ-salamat yetişəsən deyə ata diyarına,
Paltar verib, səmt küləyi əsdirərəm yol boyunca.
Hökmü, gücü məndən üstün göy sahibi allahların,
- 170 Bir halda ki, istədiyi budur, bu da olmalıdır”.
Belə dedi. Dözümüçox Odisseyi dəhşət aldı.
Bərkdən ona xitab edib bu qanadlı sözü dedi:
“Fikrin məni yola salmaq deyil, başqa məsələdir:
Sal üstündə necə keçim mən bu sonsuz dalğaları!
- 175 Kronion səmt küləyi əsdirəndə belə hətta
İtgedən gəmi bu sərt dənizdən çox çətin keçir.
Mədam sənin ürəyindən deyil, sala minməyəm mən;
Məni başqa fəlakətə düşür etmək xəyalında
Deyilsənsə and iç, böyük andımızı təkrar elə”.
- 180 Belə dedi. Gözəl pəri sıgallayıb Odisseyi,
Mehribanca, nəzakətlə müraciət etdi ona:
“Bir halda ki, and içməyə məni vadar eləyirsən,
Demək səndə fəndgirlik də vardır, incə düşüncə də.
Şahid olsun qoy bu torpaq, şahid olsun əngin səma,
- 185 Şahid olsun yer altından axıb gedən Stiks çayı! –
Bundan böyük andı yoxdur ölməz, nəcib allahların, –
Sənə xətər toxundurmaq xəyalına düşməmişəm,
Əksinə, mən özümü də sən düşdüyün vəziyyətdə
Hesab edib, qayğıkeşin olmaq haqda düşünürəm.
- 190 Çünki mənim sinəmdəki bu ürək də dəmir deyil,
Rəhm eləmək və acımaq ona da xas olan hissədir”.
Bunu deyib Odisseyin qabağına düşüb getdi,
Odissey də təqib etdi pak ilahə Kalipsonu.
Hər ikisi daxil oldu həmin dərin mağaraya.

- 195 Bir az əvvəl Arqovuran əyləşdiyi kresloda
 Əyləşdirib Odisseyi, yemək-içmək verdi pəri, –
 İnsanların yeyəcəyi hər nə varsa, verdi ona.
 O özü də Odisseyin qarşısında əyləşincə,
 Qaravaşlar nektar ilə amvrosya gətirdilər,
 200 Onlar hazır yeməklərə uzatdılar əllərini.
 İstədiyi qədər hər kəs yeyib-içib ləzzət aldı.
 İlahələr ilahəsi belə dedi Odisseyə:
 “Ey allahın törəməsi, ey çoxbilmiş mərd Odissey!
 Deməli, sən günü bu gün evə dönmək istəyirsən.
 205 Nə deyirəm! Sevindirsin səni Olimp allahları!
 Ancaq bilsən sən öz doğma vətəninə çatanadək
 Başına nə müsibətlər gətirəcək tale sənin,
 Bu səfərə can atmazsan, yanımdaca qalıb mənim,
 Ölməzliyə yetişərsən. Ancaq gedib arvadını
 210 Görməyə çox can atırsan, onsuz yaman darıxırsan.
 Halbuki mən nə görkəmdə geri qallam arvadından,
 Nə də boyda. Bir də fani olan qadın gözəllikdə
 Ölməz olan ilahəylə müqayisə olunarmı?”
 O çoxbilmiş Odisseysə ilahəyə belə dedi:
 215 “Bir söz deyim, ürəyinə toxunmayın, ey ilahə!
 Özüm yaxşı bilirəm ki, ağıl kanı Penelopa
 Görkəmcə və boy-buxunca səndən çox-çox geri qalır.
 O fanidir, sən ölümsüz və qocalmaz ilahəsən.
 Lakin buna baxmayaraq gecə-gündüz fikrim budur,
 220 Yənə də öz vətənim, öz evimi gedim görüm.
 Ölməzlərdən əgər biri tünd-qırmızı dalğalarda
 Mənə bəla göndərərsə, qəbulumdur o da mənim.
 Döyüşlərdə və dənizdə mən az əzab çəkməmişəm;
 Qoy çəkdiyim əzabların birisi də artıq olsun!”
 225 Belə dedi. Elə bu vaxt günəş batdı, zülmət çökdü.
 Hər ikisi mağaraya girib küncə çəkildilər,
 Sübhə qədər bir yataqda məhəbbətdən zövq aldılar.
 Erkən doğan alsaçaqlı Eos çıxdı qaranlıqdan.
 Allahsifət mərd Odissey geydi xiton və plaşı,
 230 İlahə də öz gümüşü paltarını geyindi tez,
 Zərif, yumşaq paltar üstədən bağladı zər kəmərinə,
 Geyinərək-gecinərək ördü zərif örpəyini,
 Odisseyi yola salmaq qayğısına qaldı sonra.
 Əvvəl başdan əllərinə yatımlı tunc balta verdi,

235 İtilənmiş iki ağzı vardı həmin tunc baltanın;
 Hamar, qəşəng sapı vardı onun zeytun ağacından;
 Hamarlamaq üçün ayrı bir balta da verdi ona.
 Sonra pəri Odisseyi apardı sıx meşəliyə;
 Qaraqovaq, qızılağac və uca şam çoxdu orda,
 240 Onlar çoxdan qurumuşdu, üzmək üçün yararlıydı.
 Uca boylu ağaclığa gətirərək Odisseyi,
 Öz evinə çıxıb getdi ilahələr ilahəsi.
 Odissey çox asan və tez gəldi işin öhdəsindən.
 Düz iyirmi ağac kəsib hamarladı balta ilə,
 245 İp götürüb əyri-üyrü yerlərini cilaladı.
 Elə bu vaxt burğu ilə geri döndü ilahə də.
 Dəlik açıb Odissey bənd etdi bütün şalbanları,
 Bir dirəklə bərkidərək çiv də vurdu arasına.
 Altını yük gəmisinin mahir usta nə ölçüdə
 250 Düzəldirsə o çoxbilmiş Odissey də öz salını
 O ölçü, o genişlikdə hazırladı səliqəylə.
 Sonra möhkəm dayaqları dikinə bənd edib sala,
 Uzun-uzun taxtalardan bir döşəmə hazırladı.
 Düz ortada dor ucaltdı, yelkən üçün atma vurdu,
 255 Salın idarəsi üçün bir sükan da hazırladı.
 Dalğalardan qorunmaqçın hörüb heyva çubuğuyla
 Hər tərəfi çəpərlədi, ağırlıqla tarazladı.
 Kalipso da yelkən üçün qalın kətan gətirərək
 Verdi ona. Yelkəni də hazırladı mərd Odissey,
 260 İp bağladı o yelkəni qaldırmaqçın-düşürməkçün.
 İtləyib sonra linglə saldı salı pak dənizə.
 Dördüncü gün gəlib çatdı; o işini başa vurdu.
 Beşinci gün yola salmaq üçün pəri Odisseyi
 Çimizdirib, xoş ətirli paltar verdi geyinməyə.
 265 Düz bir tuluq qara şərab qoydurdu o sala pəri,
 Bir tuluq da içməli su, bir kisə də çörək verdi,
 Hər cür yemək azuqəsi gətirtirib qoydu sala.
 Müləyim səmt küləyi də əsdirdi ki, çəksin salı.
 Sevinərək yelkənini açıb üzdü mərd Odissey.
 270 Möhkəm salda əyləşərək, məharətli əllərilə
 Yapışib sal sükanından gecə-gündüz sürdü onu.
 Gah Ülkərə baxdı gözü, gah gec batan Volopasa,
 Baxdı Ayı bürcünə gah – bir adı da Qazalaqdır –
 Gəzib göydə o göz qoyur Oriona, sezilmədən,

- 275 Okeanın sularında yuyunmayan bircə odur.
Kalipso mərd Odisseyə demişdi ki, elə getsin
Ki, həmin bürc olsun salın həmişə sol tərəfində.
On yeddi gün dənizdə yol qət elədi mərd Odissey.
Ertəsi gün üzüb gedən sala yaxın məsafədə
- 280 Feakların kölgəli dağ-təpələri çarpdı gözə.
Sis-dumanlı dəniz üçün bir qalxandı, sanki, onlar.
Lakin həbəş ölkəsindən qayıdırdı Yertitrədən.
Odisseyin göy dənizi salla üzüb keçdiyini
Gördü Solim dağlarından. Poseydonu hirs çulğadı
- 285 Və başını tərpedərək belə dedi öz-özünə:
“Bu nə işdir? Doğrudanmı, mən həbəşlər diyarında
Olan zaman allahlar bir başqa qərar qəbul edib?
O, feaklar adasına yaxınlaşır; ora çatsa
Demək, azad olmalıdır sonsuz əzab-ışgəncədən.
- 290 Amma hələ mən doyunca ona sitəm etməliyəm”.
Buludları yığıb, dərhal üçdişlini çaldı suya
Təlatümə gəldi dəniz; bir-birinə əks yellər
Əsdi birdən, qara bulud zülmət çəkdi yerə, göyə
Sanki, qatı qaranlıqlı gecə endi asimandan.
- 295 Yevrlə Not əsən kimi şahə qalxdı dik dalğalar.
Əsdi yeyin Zefir ilə, bulud qovan Borey yeli.
Odisseyin dizləri də gücdən düşdü, ürəyi də.
Çox həyəcan keçirərək belə dedi mərd qəlbinə:
“Yazıq canım! Görən necə bitəcəkdir bu fırtına?
- 300 Qorxuram ki, ilahənin dedikləri doğru çıxa.
O demişdi: öz evimə çatanadək, mənim başım
Çox bəlalar çəkəcəkdir. Doğru çıxır onun sözü.
Nəhayətsiz göy üzünü Zevs buludla örtüb tamam.
O, dənizə lərzə salıb, bir-birinə əks yelləri
- 305 Bir-birinə toqquşdurur. Qarşıdadır labüd ölüm!
Atridlərin xatirinə Troyada şəhid olan
Danaylılar məndən üçqat, bəlkə, dördqat xoşbəxtdirlər.
Troyanlar tərəfindən öldürülən Axillesin
Cənazəsi yanında, kaş, üzərimə yağdırılan
- 310 Say-hesabsız nizələrə hədəf olub öləydim mən!
Axeylilər dəfn eləyib, ad-sanımı ucaldayı.
Amma indi ən şərəfsiz bir ölümlə öləcəyəm”.
Belə dedi. Elə bu vaxt şahə qalxan nəhəng dalğa
Gəlib salın üzərinə, onu fir-fir fırlatdı:

315 Əli salın sükanından çıxdı, özü düşdü suya
 Əks səmtə əsən güclü küləklərin şiddətindən
 Dor ağacı düz ortadan sınıb iki parça oldu.
 Külək taxta döşəməni və yelkəni alıb getdi.
 Odisseyin özü isə su təkində qaldı xeyli,
 320 Gur dalğalar qoymurdu ki, çıxsın suyun üzünə o,
 Pəri verən paltarlar da maneçilik törədirdi.
 Axır üzə çıxma bildi, duzlu suyu qusa-qusa;
 Bu acı su axdı onun saçlarının arasından.
 Çox əziyyət çəkdisə də salı yaddan çıxartmadı.
 325 Dalğaları yarıb üzdü, onu tapıb tez yapışdı,
 Minib sala, yaxasını məhv olmaqdan xilas etdi.
 Dalğa salı gah o yana aparırdı, gah bu yana.
 Payız fəsli, sanki, Borey, ilişərək topalanmış
 Qaratikan şaxlarını qovur geniş düzənlikdə.
 330 Küləklər də belə qovub aparırdı salı suda.
 Qabağına qatıb salı ora-bura atsın deyə,
 Not Boreyə, Yevr Zefirə tərəf qovub aparırdı...
 Kadmin qızı Levkoteya-İno gördü onu birdən.
 Bir vaxt fani insandı o, sonra əngin dənizlərin
 335 İlahəsi olub çatdı xeyli uca bir şərəfə.
 Odisseyi burda əzab çəkən görüb rəhmi gəldi.
 Suyun dərin qatlarını yara-yara çıxdı üzə,
 Üçub qondu sal üstünə, Odisseyə belə dedi:
 “De, ay yazıq, neylədin ki, hirsələndirdin Poseydonu?
 340 Niyə belə qəzəblənib, sənə belə divan tutur?
 Amma bil ki, istəsə də məhv eləyə bilməz səni.
 Görürəm ki, ağıllısan, nə deyirəm – əməl elə.
 Tez soyunub atıl suya və işə sal əllərini;
 Salı isə qoy haraya qovur qovsun əsən yellər.
 345 Üz feaklar diyarına, orda zaval yoxdur sənə.
 Bu əbədi örtüyü də al sinənin üstünə tut.
 Sən onunla nə əzabdan, nə ölümdən çəkinərsən.
 Elə ki, öz əllərinlə quru yerə toxundun sən,
 Tez çıxarıb at örtüyü tünd-qırmızı dalğalara,
 350 Bacardıqca uzağa at, özün dönüb geriyyə üz”.
 Belə deyib Odisseyə verdi həmin o örtüyü,
 Su quşuna çevrilərək batdı coşqun dalğalarda;
 Rəngi qara o dalğalar gizlətdilər ilahəni.
 Dözümü çox Odisseysə öz-özünə fikrə getdi,

- 355 Çox həyəcan keçirərək belə dedi mərd qəlbinə:
 “Yazıq canım! – Salı tərək et – məsləhəti vermək ilə
 Allahlardan biri mənə yenə kələk gəlməyirmi?
 Yox, salı tərək edəmmərəm. Görürəm ki, uzaqdadır
 Mənim nicat gözlədiyim o torpağın sahilləri.
- 360 Başqa sayaq etməliyəm; ən yaxşısı budur ki, mən
 Necə ki, sal şalbanları bir-birindən ayrılmayıb,
 Dözüb hər bir çətinliyə mən də saldan ayrılmayım.
 Əgər salı parçalasa coşqun dəniz dalğaları,
 Onda suya atılam, – ən yaxşısı budur ki, var!”
- 365 Bu barədə düşünürkən mərd Odissey öz-özünə,
 Yertitrədən Poseydon da çox heyvərə bir dalğanı
 Qaldıraraq Odisseyin bərəsinə çırpdı birdən.
 Bəzən güclü bir qasırga quru saman çöplərini
 Qaldıraraq pərən-pərən salır bir göz qırpımında,
- 370 Dalğa o cür pərən-pərən saldı salın tirlərini,
 Odissey bir tirə minib çapdı köhlən bir at kimi.
 Kalipsonun bəxş etdiyi pal-paltarı soyundu tez,
 İlahənin örtüyülə ördü dərhal sinəsini,
 Əllərini açıb, suya atıldı tez başı üstə.
- 375 Dənizlərin hökmdarı Yertitrədən gördü bunu
 Və başını tərpedərək, gülümsünüb belə dedi:
 “Ey cəfakeş, bu tufanlı dənizdə üz, üz hələ sən,
 Üz o Zevsin yetirməsi feaklara çatanadək.
 Çəkdiyin bu müsibətlər, mənəcə, sənə cəzandır, çək!”
- 380 Belə deyib uzunyallı atlarını qamçılıdı,
 Getdi Eqi şəhərinə, orda qəsri vardı onun.
 Zevsin qızı Afinanın başına bu fikir gəldi:
 Kəsdi əsən küləklərin qabağını: əmr etdi ki,
 Bütün yellər cövlanını dayandırıb, rahatlansın,
- 385 Tək Boreyə izin verdi. Dalğaları dayandırdı
 Ki, ölümdən və Kerlərdən xilas olmuş mərd Odissey
 Avarsevən feakların diyarına çıxıbilsin.
 Odissey düz iki gün də əl-qol atdı göy sularda,
 Dönə-dönə gözlərinin qarşısında durdu ölüm.
- 390 Gursaç Eos üçümüncü günün açdı sabahını.
 Sakitləşdi əsən yellər. Odissey göy dalğalarda
 Gördü külək əsmir daha. Lakin hündür bir dalğanın
 Zirvəsinə qalxan kimi yaxınlıqda yer göründü.
 Tərs bir allah tərəfindən bəzən bir xəstə düşür,

395 Bu xəstəlik uzun çəkib, gündən-günə ağırlaşır,
 Lakin onun uşaqları xatirinə pak allahlar
 Birdən onu sağaldırsa, uşaqlar lap çox sevinir.
 Görcək yeri və meşəni o da belə bərk sevindi,
 Sahilə tez çatsın deyə üzdü bütün qüvvəsilə.
 400 Səsin çata biləcəyi məsafəni qət edincə,
 Qulağına çatdı sahil daşlarından qopan səs-küy;
 Uca sahil daşlarına çarpan sular qaynaşaraq,
 O daşları başdan-başa köpüklərə qərq edirdi.
 Gəmilərçün nə bir körfəz vardı orda, nə də liman.
 405 Başdan-başa sahil yalçın qayalardan ibarətdi.
 Gücdən düşdü Odisseyin dizləri də, ürəyi də.
 Çox həyəcan keçirərək belə dedi, mərd qəlbinə:
 “Ah, dərdə bax! Zevs dənizi keçməyimə imkan verib.
 Birdən-birə quru üzü görməyimə yol verirkən,
 410 Gur sulardan çıxmaq üçün sahilə bir yer tapmıram
 Hər yan daşlıq, hər tərəfdə coşub-daşan sərt dalğalar,
 Sahil isə hündür, hamar bir divarı xatırladır.
 Dəniz burda çox dərinidir, ayağımı qoymaq üçün
 Münasib bir yer yoxdur ki, məhv olmaqdan can qurtarım.
 415 Sahilə yan alsam əgər, gur dalğalar alıb məni
 Sal daşlara çırpır, yəqin, əziyyətim hədəf gedər.
 Bəlkə elə, sahil boyu üz-üzə gedim görüm
 Çıxmaq üçün bir körfəzcik, ya maili bir yer varmı.
 Qorxuram ki, coşan sular birdən-birə alıb məni
 420 Bol balıqlı dənizin düz ortasına atar yenə.
 Ya allahlar bəd bir heyvan yollar mənim üzərimə;
 Amfitrita çox bəsləyir belə nəhəng heyvanları.
 Bilirəm ki, Poseydonun yaman hirs tutub mənə”.
 Qəlbi, ruhu tərəddüddə ikən, onu nəhəng dalğa
 425 Sahildəki qayalara tərəf atdı birdən-birə.
 Elə bu vaxt Zevsin qızı Afinanın təlqinlə
 Atılaraq ikiəlli bir qayadan tutmasaydı,
 Sümükləri sınıb, tamam çıxacaqdı dəridən də.
 Dalğa keçib gedənədək o qayadan tutub durdu.
 430 Bu bələdan qurtarsa da, dalğa geri qayıdanda
 Onu ordan qopardaraq uzaq saldı o sahilədən.
 Polipləri yuvasından güclə dartıb çıxaranda,
 Bədəninə daş-kəsəyin qırıntısı qaldığıtək,
 Qopub daşda qaldı onun əllərinin dərisi də.

- 435 Odisseyi başdan-başa öz altına aldı dalğa.
Zevsin qızı ruhlandırılmış olmasaydı əgər onu,
Şübhəsiz o bəxtikəmi ölüm alıb gedəcəkdə.
Qayalara tərəf gedən gur dalğadan yana çıxıb,
Sahil boyu üzə-üzə göz qoydu ki, görsün orda
- 440 Çıxmaq üçün bir körfəzcik, ya maili bir yer varmı.
Duru bir çay mənəsinə gedib çatdı üzə-üzə.
Qayasızdı, çıxmaq üçün ən münasib yerdi bu yer,
Həm də əsən küləklərdən mühafizə olunmuşdu.
Sidq-ürəklə yalvararaq Odissey o çaya dedi:
- 445 “Ey hökmdar! Hər kimsənsə dinlə məni, yalvarıram,
Qəzəblənmiş Poseydondan güclə qaçıb qurtarmışam
Kömək uman bir qəribə ölməzlərin özü belə
Hörmət edir, – çox bəlaya düşər olub, indi mən də
O müqəddəs axınına, dizlərinə qapanıram:
- 450 Ey hakimim, səndən kömək ummağım ilə fəxr edirəm!”
Çay yatırıb dalğaları, yavaştdı axınını.
Suyun səthi hamarlandı; allah o çay mənəsinə
Odisseyə nicat verdi. Büküldü əl və dizləri.
Fırtınalı dəniz onun almışdı tab-tavanını.
- 455 O şişmişdi; həm burnundan su gəlirdi, həm ağzından.
Şüurunun itirərək sərilmişdi yerə səssiz
Və nəfəssiz; yaman əldən düşüb, yaman yorulmuşdu
Bir az sonra ayıldı o, ruhu geri döndü yenə,
İlahənin bəxş etdiyi o örtüyü tez çıxardıb
- 460 Atdı çaya; o çay gedib göy dənizə tökülürdü.
Dalğaların axınıyla axıb getdi və İnonun
Əlinə tez çatdı örtük. Odisseyə çaydan çıxıb
Qamışlıqda uzanaraq bərəkətli yeri öpdü.
Çox həyəcan keçirərək belə dedi mərd qəlbinə:
- 465 “Ah, görəsən, hələ nələr çəkəcəkdir mənim başım?
Əgər çayın kənarında keçirsəm mən bu gecəni,
Buz kimi şəh, bir də qırov axırıma çıxar, yəqin.
Onsuz da bu ürəkkeçmə keyləşdirib məni tamam.
Gücləndikcə səhər mehi soyuqlaşır çay havası.
- 470 Əgər qalxıb bu təpəyə, sıx kölgəli meşədə mən
Üzənsəm kol arasında, bu üşütmə, bu yorğunluq
Canımdan tez çıxıb gedər, yatıb yaxşı dincələrəm. –
Bircə qorxum budur: birdən yem olaram vəhşilərə!”
Çox götür-qoy elədikdən sonra belə qət edərək,

475 Çaya yaxın t p dəki meşəliyə yollandı o,
Orda bitmiş qoşa zeytun ağacına yaxınlaşdı;
Ağaclardan biri adi zeytun idi, biri vəhşi.
 n şiddətli k l kl r də tutmurdu bu ağacları,
Sıx yarpağı buraxmırdı qızmar günün ş asını,
480 Budaqları elə sıx-sıx h r lm şd  zeytunların,
Yağışı da buraxmırdı. Odissey bu ağacların
Altda dərhal  z n  bir rahat, yumşaq yer düzəltdi,
Onun bura topladığı x z ll r o q d rdi ki,
Qış n  qədər soyuq keçir keçsin, həmin sığınacağına
485 İki nəfər deyil, hətta  c nəfər də sığınardı
D z m  çox Odissey bu yeri görcək sevinmişdi
X z ll ri bir yerə cəm edib girdi arasına.
El-obadan çox-çox uzaq düşmüş çoban g r rs n ki,
Ehtiyatçın bir k s v  k il altında gizlədir ki,
490 Sonra dağı-daşa düşüb,  zg l r   l a masın.
Odissey də o k s vt k girdi yarpaq arasına.
Afina da ona yuxu göndərdi ki, möhkəm yuxu
Qapayıb g z qapağını, qovsun ağır yorğunluğı.

ALTINCI NƏĞMƏ

Bərkə-boşa düşüb-çıxmış allahsifət mərd Odissey
 Yorğunluğun daldı şirin yuxusuna. Afinasa
 Feakların yurdundakı bir şəhərə getdi birbaşa.
 Bir vaxt geniş Gipereya məskən idi feaklara;
 5 O yer qəddar təpəgözlər diyarına çox yaxındı.
 Onlar gücdə üstün olub feakları talardılar,
 Buna görə çar Navsifoy əməksevər feakları
 Sxeryaya köçürdərək, uzaşdırdı taygözlərdən.
 Orda şəhər ətrafına sədd çəkdirib, ev tikdirdi,
 10 İbadətqah bina edib, böldü əkin yerlərini,
 Sonra Kerə təslim olub getdi Aid aləminə.
 Allahlartək müdrik olan Alkinoya keçdi çarlıq.
 Odisseyi öz yurduna tez çatdırmaq xəyalıyla,
 Alkinoyun sarayına gəlib çıxdı pak Afina.
 15 Yaraşıqlı, uca yataq otağına qalxdı o cəld,
 İlahəyə bənzər bir qız yatmadaydı o otaqda.
 Feak çarı Alkinoyun qızı idi Navsikaya.
 O otağın kilidlənmiş qapısının sağ-solunda
 Xaritlərtək gözəl iki qulluqçu qız uyumuşdu.
 20 Bir meh kimi süzülərək yatan qızın yatağına,
 Baş tərəfdə dayanaraq nitq elədi pak Afina;
 Dimant adlı dənizçinin qızı kimi gəlmişdi o,
 Navsikaya öz yaşadı həmin qızı çox sevirdi.
 Gəlib o qız surətində belə dedi pak Afina:
 25 “Anan yaman soyuqqanlı doğub səni, Navsikaya!
 Əhəmiyyət vermirsən heç yuyulmalı paltarlara.
 Toy gününə çox qalmayıb; onda gərək sən özün də,
 Gəlinlə bir toya gedən adamlar da təmiz geyə.
 Səliqəli paltar geyən adamlar çox tərifləninir,
 30 Fərəhlənin onların öz əziz ata-anası da.
 Səhər tezdən gəl birlikdə gedək çayda paltar yuyaq.
 Tez qurtarsın deyə işin mən də kömək eləyəyəm.
 Sənin evdə qız qalmağın axı uzun sürməyəcəm,
 Adlı-sanlı feaklardan səndə gözü olan çoxdur;

35 Axı burda sən özün də adlı-sanlı nəsilənsən.
O şöhrətgir atandan sən xahiş et ki, səhər tezdən
Qatırları arabaya qoşdursun; o arabaya
Nə qədər ki, paltar, kəmərlər və örtük var, yükləyəsən.
Pay-piyada getməkdənsə özün də min arabaya,
40 Axı paltar yuyulan yer şəhərdən çox aralıdır”.
Bunu deyib bayquşgözlü pak Afina allahların
Yaşadığı möhkəm Olimp zirvəsinə çıxıb getdi. –
O əbədi iqamətgah nə küləkdən silkələnir.
Nə islanır yağışlardan, nə qar görür. Üstündəki
45 Səma daim buludsuzdur, açıqdır və işıqlıdır.
Orda xoşbəxt allahların kef-damaqla keçir günü.
Afina da öz sözünü qıza deyib getdi ora.
Bir az sonra qızıl taxtlı Eos, xanım şahzadəni
Oyadıncə o, yuxuda gördüyünə heyrət etdi.
50 Yuxusunu söyləməyə getdi ata-anasına.
Gördü əziz anası da, atası da saraydadır.
Anası od kənarında kənizlərlə əyləşərək
Çəhrayı ip əyirirdi; orda idi atası da,
Ağsaqqallar şurasına getmək üçün tələsirdi;
55 Onu tayfa başçıları çağırmışdı bu şuraya,
Atasına yaxınlaşıb belə dedi Navsikaya:
“Əziz ata, de qoşsunlar möhkəmtəker arabanı,
Paltarları yumaq üçün gərək çaya aparam mən,
Çünki çoxdan yuyulmayıb o paltarlar, kirli durur
60 Sən özün adlı-sanlı adamların yığnağında
Əyləşəndə lazımdır ki, əynin-başın təmiz olsun.
Bundan başqa beş oğlun da vardır sənin bu sarayda.
İkisinin arvadı var, üçü hələ evlənməyib;
Onlar təmiz paltar geyib rəqsə getmək istəyirlər,
65 Bu təmizlik bərəsində qayğı isə mənə düşür”.
Belə dedi. Toyu haqda danışmaqdan həya etdi,
Ata özü bunu duyub övladına belə dedi:
“Qızım, səndən qatırları əsirgəyən deyiləm mən,
Gedirsən get. Möhkəmtəker araba da qoşar qullar;
70 Paltarları qoymaq üçün yük yeri də olar onun”.
Bunu deyib, nə lazımsa nöqərlərə əmr elədi,
Onlar əmərə əməl edib dıxarıya çıxan kimi
Möhkəmdırnaq qatırları tez qoşdular arabaya.
Parıldayan paltarları qız anbardan çıxardaraq

- 75 Yaxşı-yaxşı rəndələnmiş arabada yerləşdirdi.
Anası bir xeyli yemək qoydu hörmə gen səbətdə,
Sonra keçi dərisindən bir tuluq da şərab qoydu.
Navsikaya paltarlarla çıxdı uca arabaya.
Həm kənzilər, həm də özü canlarına çəkmək üçün
- 80 Areta bir qızıl qabda yağ da verdi gedənlərə.
Cilovu da, qamçını da aldı ələ Navsikaya.
Qatırları qamçıladi. Dərhal onlar götürüldü.
Qatırların yükü xeyli paltar ilə xanım qızdı.
Kənz qızlar arabanın arxasınca gəlirdilər.
- 85 Bir az sonra çatdı onlar gözəl çayın sahilinə.
Paltar üçün çalaların suyu əskik olmazdı heç.
Aldan vuran su hər cürə kiri yuyub aparırdı.
Həmin yerə çatan kimi qatırları açdı onlar,
Otlasınlar deyə çayın sahilinə buraxdılar.
- 80 Çəmən burda bal ətirli otlar ilə zəngin idi.
Paltarları arabadan alıb suya basdı qızlar;
Bir-birilə bəhsə girib tapdadılar yeyin-yeyin.
Bütün kirli paltarları təmiz yuyub qurtarıncə,
Göy dənizin xırda daşlı sahilində sərdi onlar;
- 95 Bu daşları dönə-dönə yumuşdular gur dalğalar.
Qızlar özü çimib, sonra canlarına yağ çəkдилər,
Əyləşib çay sahilində yaxşı nahar elədilər.
Yuduqları paltarları qurudurdu gün bu zaman.
Yeyib-içib doyan kimi, xanım qız da, kənzilər də
- 100 Örpəkləri açıb, top-top oynamağa başladılar,
Başçılığı nəğmə deyən Navsikaya eləyirdi.
Elə bil ki, Artemida Yerimanf, ya Qayget dağı
Döşlərində nəşə ilə qaban və ya maral qovur;
Sanki, ovu çox xoşlayan o ilahə arxasınca
- 105 Zevs qızları gözəl səhra pəriləri yallı gedir,
Pak ilahə Leto isə ona baxıb fərəhlənir, –
Pərilər çox gözəlsə də onun qızı Artemida
Boy-buxunda, gözəllikdə hamısından seçilir tez,
Xanım qız da onun kimi seçilirdi kənzilərdən.
- 110 Navsikaya evə dönmək istəyirdi; zərif, qəşəng
Paltarları yığdıraraq qatırları qoşdurmuşdu.
Afinanın başına bir təzə fikir gəldi bu vaxt:
İstədi ki, mərd Odissey oyanaraq görsün qızı, –
Feakların şəhərinə aparsın qız Odisseyi.

115 Navsikaya kənzilərdən birisinə atdı topu,
 Top o qıza deyil, gedib həmin dərin çaya düşdü.
 Qızlar birdən qışqırdılar. Odisseyi oyatdı səs,
 Tezəcə qalxıb öz-özünə düşünməyə başladı o:
 “Ah, görəsən, yenə hansı bir yad elə gəlib çıxdım?
 120 Vəhşidirmi, lovğadırmı, görən, burda yaşayanlar?
 Ya allahdan xof eləyən, qonaqpərvər adamlardır?
 Qulağıma səslər gəlir, özü də qız səsləridir.
 Yoxsa burda yumru başlı təpələrin, ya çayların,
 Ya ətirli çəmənlərin pəriləri gizlənilər?
 125 Yoxsa bu yer dili olan adamların məskənidir?
 Ən yaxşısı budur, gedim özüm görüm bu nə səsdir”.
 Bunu deyib kol dalından çıxdı üzə mərd Odissey.
 Örtülməli yerlərini örtmək üçün sıx kolluqdan
 Öz qüvvətli əllərilə yamyaşıl bir budaq qırdı.
 130 Elə bil ki, öz gücünə güvənən bir dağ aslanı
 Ova çıxır, – nə yağışa məhəl qoyur, nə küləyə;
 Hücüm çəkir çöldə qoyun, ya qaramal sürüsünə,
 Ya meşədə maral tutur. Bir ağıla girib hətta
 Ordan qoyun çalmağa da məcbur edir aclıq onu.
 135 Odissey də tamam çılpaq olmasına baxmayaraq,
 Gursaç qızlar olan yerə yollanmağa məcbur oldu.
 Onu dəniz lehməsinə batmış görüb qorxdu qızlar,
 Dağılışıb üz qoydular suya girmiş bir zolağa.
 Alkinoyun gözəl qızı Navsikaya qaldı yalnız;
 140 Afinaydı qorxaqlığı qovan onun ürəyindən.
 Qız önündə durdu onun, Odisseysə çaşıb qaldı:
 Bilmədi ki, düşüb qızın dizlərini qucaqlasın,
 Yoxsa bir az kənar durub yalvar-yaxar etsin ona
 Ki, şəhəri göstərib qız, paltar versin geyinməyə.
 145 Çox götür-qoy edib bunu, bu qərara gəldi axır:
 Dizlərini qucaqlasa, hirsəndirə bilər qızı,
 Bir az gəndən öz sözünü demək daha məsləhətdir.
 Dərhal yaxşı sözlər seçib ona belə xitab etdi:
 “İlahəsən, ya fanisən, dizlərini qucaqlayıb yalvarram!
 150 Üc-bucaqsız göy sahibi allahlardan birisənsə,
 Güzəllikdə, boy-buxunda sən o Zevsin gözəl qızı
 Artemida ilə yalnız müqayisə olunarsan.
 Əgər yerdə həyat sürən fanilərdən birisənsə,
 Atan, anan, qardaşların bir yox, üçqat bəxtəvərdir.

- 155 Nəğmə deyib rəqs eləyən tay-tuşların arasında
Sənin kimi cəvanəzən bir gözəli görən zaman
Ailənin qəlbi böyük xoşbəxtliklə vurur, yəqin.
Hamıdan çox töhfə verib səni alan bir cavanı
O dediyim adamlardan daha xoşbəxt sayıram mən.
- 160 Nə qadınlar, nə kişilər arasında sənin kimi
Gözəllərə rast gəlməmişəm, sənə baxıb mat qalmışam.
Apollonun məbədgahı olan Delos adasında, –
Yalnız orda sənə bənzər gənc palmaya rast gəlmişəm.
Axı sadıq dostlarımla yolum ordan düşüb mənim,
- 165 Demə məni qabaqda çox fəlakətlər gözləyirmiş!
Bəli, yalnız həmin palma məni valeh eləmişdi;
Onun kimi düz gövdəli palma yoxdur yer üzündə.
Sən də valeh etdin məni, cəsarətim çatmır ancaq
Qucaqlayım dizlərini. Mənə böyük dərd üz verib:
- 170 Sərt sulardan yalnız dünən qurtarmışam mən yaxamı.
Oqiqiya adasından çıxalı, düz iyirmi gün
Tufan, dalğa qovub məni. İndi də ki, allah məni
Yeni-yeni fəlakətlər görmək üçün atıb bura.
Hələ məni bərkə-boşa çox çəkəcək ölümsüzlər.
- 175 Xanım, rəhmin gəlsin mənə. Dərd əlindən mən ilk dəfə
Sənə pənah gətirirəm. Bu şəhərdə, bu diyarda
Həyat sürən adamlardan heç birini tanımıram.
De, şəhərə necə gedim? Paltar büküb gətirdiyin
Sarıqlardan birini ver, barı, ona bürünüm mən.
- 180 Allahlar da əvəzində muradını versin sənin:
Ər də, ev də yetirsinlər, ərlə ürək birliyi də.
Çünki əsil bəxtiyarlıq odur ki, sən bu dünyada
Ürəyibir və mehriban yaşayasan öz ərinlə;
Onda dostlar fərəhlənər, düşmən baxıb kədərlənər.
- 185 Lakin ən çox bəxtiyarlıq ər-arvada qismət olar”.
Odisseyin cavabında belə dedi ağəlli qız:
“Xəbis, axmaq adamlara oxşayışın yoxdur, qərib!
Kronion nə gədəya, nə kübara fərq qoymadan
Səadəti öz ürəyi istədiyi şəxsə verir.
- 190 Zevs sənə nə göndəribsə, ona qane olmalısan.
İndi ki, sən bu şəhərə, bu diyara qədəm basdın,
Nə paltar, nə başqa şeydən bir korluğun olmayacaq,
Bizə pənah gətirəni biz məyus eləmirik.
Şəhəri də, xalqını da sənə nişan verəcəyəm,

195 Feak xalqı bu şəhərin, bu torpağın sahibidir.
 Geniş qəlbli, uca ruhlu Alkinoyun qızıyam mən,
 Feakların Alkinoya bağlıdır güc və qüdrəti”.
 Bunu deyib, gursaç kənz dostlarına əmr elədi:
 “Qızlar, gəlin! Kişi görcək qorxub hara əkildiniz?
 200 Yoxsa elə bildiniz ki, düşmən girib aramıza?
 Yox, insanlar arasında elə adam tapılmaz ki,
 Bizim Feak torpağına pis niyyətlə gələ bilsin;
 Çünki ölməz allahların məhəbbəti çoxdur bizə.
 Biz feaklar insanlardan çox uzağa çəkilməmiş,
 205 Dənizin də axırındır, azdır bura gəlib çıxan.
 Qarşınızda duran adam bəxtikəm bir didərgindir.
 Ona sığnaq verməliyik. Gələn qərrib, ya dilənçi,
 Zevsdəndir. Az da olsa gəlin ona bir şey verək.
 Əzizlərim, öncə yemək-içmək verin bu qərribə,
 210 Sonra çayın küləktutmaz bir yerində çimizdirin”.
 Bir-birinə ürək-dirək verib qızlar qayıtdılar.
 Geniş qəlbli Alkinoyun gözəl qızı Navsikaya
 Göstərdiyi sakit yerdə əyləşdirib Odisseyi,
 Yanına da plaş, xiton qoydular ki, sonra geysin.
 215 Bir qızıl qab içində də ətri əla yağ qoydular,
 Çimizdirmək istədilər axını xoş, duru çayda.
 Allahsifət Odisseysə belə dedi kənzlərə:
 “Qızlar, bir az qıraq durun, bədənimdə olan kiri
 Özüm yaxşı-yaxşı yuyub, üstündən də yağ çəkərəm.
 220 Nə müddətdir ətirli yağ görməyibdir mənim canım.
 Yanınızda çiməmmərəm. Sıx hörüklü gözəllərin
 Arasında çırıl-çılpaq durmaq mənə eyib şeydir”.
 Qızlar bunu xanım qıza xəbər verib uzaşdılar,
 Allahsifət mərd Odissey su götürüb çaydan tez-tez,
 225 Canındakı kir-pasağı yaxşı-yaxşı yudu təmiz,
 Başındakı kirli dəniz köpüyünü təmizlədi.
 Elə ki, o yuyunaraq yağ çəkdi öz bədəninə,
 Navsikaya göndərdiyi paltarları geydi sonra
 Zevsin qızı pak Afina ucaldı boy-buxununu,
 230 Görkəm verdi, ət-can verdi, qıvrımlatdı saçlarını,
 Bir sənubər çiçəyinə bənzətədi hər qıvrımını.
 Ustalıqı Hefest ilə Afinadan əxz eləmiş
 Bir sənətkar, xas gümüşdən düzəltədi bir əşyanın
 Üstə parlaq qızıl çəkib hamını mat qoyduğutək

- 235 Afina da Odisseyə bir qəşənglik bəxş elədi.
 Bir az gedib sahil qumu üzərində əyləşincə,
 Onda olan gözəlliyə valeh oldu Navsikaya,
 Qalınsaçlı kənzilərə üz tutaraq belə dedi:
 “Görün, sizə nə deyirəm, bəyazəlli rəfiqələr:
- 240 Allahsifət feakların vətəninə gəlməklə o,
 Olimpdəki allahlara xilaf bir iş görməyibdir.
 Əvvəl mənim özümə də o çox adi görünürdü,
 İndisə göy sahibləri allahlara çox oxşayır.
 Kaş mənimlə evlənməyə bir beləsi razı ola,
- 245 Ömrü-günü burda keçib, həmişəlik burda qala!
 Qızlar, onun yeməyini-içməyini tez gətirin”.
 Belə dedi. Canla-başla qızlar əməl elədilər,
 Odisseyin qabağına dərhal yemək-içmək gəldi.
 Dözümüçox mərd Odissey acgözlüklə yeyib-içdi:
- 250 Neçə vaxtdı nə içməyə su tapırdı, nə də yemək.
 İndi başqa fikrə gəldi bəyazəlli Navsikaya;
 Paltarları hamarlayıb arabaya yığdı bir-bir,
 Möhkəmdırnaq qatırları qoşduraraq mindi özü,
 Odisseyə ürək-dirək vermək üçün belə dedi:
- 255 “Dur, ey qərib, dur düş yola! Ağıl kanı Alkinoyun
 Sarayına səni özüm müşayiət edəcəyəm,
 Adlı-sanlı feakları tamam orda görəcəksən.
 Görürəm ki, ağıllısan, nə deyirəm onu elə:
 Nə qədər ki, əkinlərin arasıyla gedirik biz,
- 260 Sən arxamca, yeyin-yeyin, kənzilərlə bir yerdə gəl.
 Mən qabaqda gedib, yolu özüm nişan verəcəyəm.
 Şəhərə ki, çatdıq... şəhər hər tərəfdən uca sədlə
 Mühasirə olunmuşdur. Bir tərəfdə liman vardır, –
 Qoşaquyruq gəmilərlə girəcəyi daralmışdır:
- 265 Sağ da, sol da gəmilərdir, – hər gəminin üstdə çardağ
 Poseydonun məbədinə yaxın meydan görəcəksən,
 Oturmaqçın iri daşlar pərçimlənib orda yerə.
 Orda qara gəmilərçün nə lazımsa tapmaq olar:
 Örkən, yelkən, hamarlanmış möhkəm avar kürəkləri.
- 270 Feaklara çünki nə ox gərək olur, nə ox qabı:
 Onlara dor ağacları, gəmi, avar lazım olur;
 Qocaman göy dənizlərdə səyahəti sevirlər onlar.
 İstəmirəm amma yadlar məsxərəyə qoysun məni,
 Nə çoxdur xalq arasında sözgəzdiren həyasızlar.

- 275 İstəmirəm bizi qoşa görənlərdən biri desin:
– Kimdir, görən, Navsikaya ilə gedən gözəl qərib?
Görən, hardan tapıb bunu? Bəlkə, ona ərə gedir?
Bəlkə, onu uzaqlardan tufan bura gətiribdir?
Axı biz bu yaxınlıqda elə bir xalq tanımırıq.
- 280 Bəlkə, qızın duasıyla göydən enən bir allahdır,
Enibdir ki, alıb onu, həmişəlik əri olsun?
Pis olmazdı bu qız gedib yad eldə ər axtarıydı.
Onu almaq arzulayan adlı-sanlı feaklardan
Nəçəsini rədd eləyib, təhqir edib Navsikaya! –
- 285 Yadlar belə deyəcəklər. Bu, mənimçün bir ləkədir.
Mən özüm də qınayaram atasının, anasının
İstəyinə əhəmiyyət verməyərək rast gəldiyi
Nikahsız bir kişi ilə əlaqəyə girən qızı.
Odur ki, sən əməl elə, qərib, mənim dediyimə,
- 290 Onda atam yola salar səni doğma vətəninə.
Afinanın qovaqlığı vardır yoldan bir az kənar;
O yerdə bir çeşmə axır, yaşıl tala arasından.
Alkinoyun əkin yeri, barlı bağı o yerdədir;
Şəhərdən çox uzaq deyil, – səs eləsən çatar ora.
- 295 Biz şəhərə yetişərək Alkinoyun sarayına
Toxtayana qədər həmin o meşədə qalıb gözlə.
Elə ki çar Alkinoyun daxil olduq evinə biz,
Yollan feak şəhərinə, kim rast gəlsə, soruş ondan:
Alkinoyun yaşadığı evə necə getmək olar?
- 300 Çətin deyil, onu sənə bir uşaq da nişan verər.
İgid atam Alkinoyun yaşadığı o ev kimi
Yaraşlıq evi yoxdur feaklardan heç birinin.
Elə ki, sən daxil oldun o həyətə, o binaya,
Kişilərin salonundan keç anamın yanına get.
- 305 Görəcəksən anam uca bir sütuna söykənərək
Tünd-çəhrayı sap əyirir ocağın düz qabağında,
Kənzilər də ondan dalda əyləşərək işləyirlər.
Atamın da kreslosu o sütunun yanındadır,
Atam orda əyləşərək şərab içir allah kimi.
- 310 Sən atamın yanından öt, quc anamın dizlərini.
Ağuşundan çox uzağa düşdüyün o vətəninə
Tezlik ilə dönüb getmək onda sənə nəşib olar.
Bil, ey qərib, əgər anam səni yaxşı qarşılasa,
Əmin ol ki, vətəninə qayıdaraq öz evini,

- 315 Doğma əziz diyarını, qohumları görəcəksən”.
Belə deyib qatırları qamçılıdı Navsikaya, –
Sürət ilə götürülüb çayı dalda buraxdılar.
Qatırların qaçıışı da, yerışı də ahəngdardı.
Arabanı qız elə bir sürət ilə sürürdü ki,
- 320 Arxasından yadelli də, kənzilər də çata bilsin.
Gün batanda onlar gedib Afinanın o müqəddəs
Meşəsinə yetişdilər. Mərd Odissey o meşədə
Əyləşərək dua etdi Zevsin qızı Afinaya:
“Dinlə məni, Atritona, ey Eqiox Zevsin qızı!
- 325 Şan-şövkətli Yertitrədən gur dənizdə mənə divan
Tutan zaman dinləmədin, heç olmasa, indi dinlə!
Feakları rəhmə gətir, mənə hörmət eləsinlər!”
Belə dedi. Sözlərini eşitdi o pak Afina,
Ancaq gözə görünmədi; əmisindən çəkindi o;
- 330 Allahsifət mərd Odissey İtakaya çatanadək
Qəzəbindən əl çəkəsi deyildi o tərs Poseydon.

YEDDİNCİ NƏĞMƏ

Belə dua eləyirdi dözümüçox mərd Odissey.
Navsikaya bu müddətdə çatdı doğma şəhərinə.
Atasının ehtişamlı sarayına yetişincə,
Darvazada dayandı o, allahsifət qardaşları
5 Tez əhatə edib onu, tez açdılar qatırları,
Paltarları arabadan alıb evə daşdılar.
Xanım qız öz otağına getdi. Orda aneyralı
Kölə qadın Yevrimedus qarı ocaq qalamışdı.
Onu çoxdan qənimətlə bir gəmidə gətirərək
10 Seçib töhfə vermişdilər Alkinoya, çünki elin
Bu sevimli hakiminə allah kimi baxırdılar.
Alkinoyun qızını da Yevrimedus böyütmüşdü.
Ocaq çatıb, Navsikaya üçün yemək gətirdi o.
Odissey də bu vaxt qalxıb şəhər deyib düşdü yola.
15 Pak Afina onu duman pərdəsinə bürüdü ki,
Feaklardan bir dələduz onu görüb sataşmasın,
Ya da sual eləməsin onun nəçi olduğunu.
Feakların cazibədar şəhərinə çatar-çatmaz,
Dəsti ilə su aparın feak qızı görkəmində
20 Bayquşgözlü pak Afina qarşıladı Odisseyi.
Durub onun qabağında sual etdi mərd Odissey:
“Bala, məni Alkinoyun sarayına apararsan? –
Bu ölkənin hökmdarı Alkinoyun sarayına.
Mən qəribəm, yollar boyu başıma çox qəza gəlib.
25 Gəlişim çox uzaqdandır, tanışım da yoxdu burda;
Bu şəhərdə olanlardan heç bir kəsi tanımıram”.
Bayquşgözlü pak Afina ona belə cavab verdi:
“Qərib əmi, istədiyin evi sənə göstərərəm:
Dediyn ev mənim atam evi ilə yanaşdır.
30 Mən qabaqda yol göstərrəm, sən də səssiz arxamca gəl,
Nə bir kəsin üzünə bax, nə bir kəsdən bir şey soruş.
Bizimkilər yadellini xoşlamırlar; uzaqlardan
Gəlmişləri düşmən kimi, soyuq qəbul eləyirlər.
Gəmilərlə dənizləri dolaşmağı sevirlər onlar,

- 35 Bu sənəti feaklara Poseydonun özü verib.
Bu gəmilər fikir, ya da quşlar kimi qanadlıdır”.
Bunu deyib yeyin-yeyin addımladı pak Afina,
Allahsifət Odissey də arxasınca getdi onun.
Gəmisevən feaklardan heç kəs onu görəmmədi,
40 Hörükləri qəşəng, güclü ilahənin işiydi bu:
Odisseyi qalın bulud arasında gizlətmişdi,
Onu bütün qəlbi ilə istəyirdi o ilahə.
Odissey yol gedə-gedə körpüyə və gəmilərə,
Geniş-geniş meydanlara, uca şəhər hasarına,
45 Möhkəmtikiş dayaqqlara baxıb heyrət eləyirdi.
Çarın qəşəng sarayına gəlib çatan kimi onlar,
Zevsin bayquşgözlü qızı belə dedi Odisseyə:
“Qərib əmi, axtardığın o ev budur. Koronidin
Yetirməsi hökmdarlar, bax bu evə toplaşblar, –
50 Qonaqlığa gəlib onlar. Çəkinmədən gir içəri:
Xeyli uzaq bir ölkədən gəlib çıxmış olsan da sən,
Cürətli ol: cürətlinin işi hər vaxt rast gətirir.
Girib yemək otağına, əvvəl yanaş xanıma sən,
Onun adı Aretadır: çar arvadı Areta da
55 Alkinoyun nəslindəndir. Yertirədən pak Poseydon
Peribeya adlı yarlı-yaraşlıq bir qadınla
Əvvəl-əvvəl Navsifoyu gətirmişlər bu dünyaya.
Peribeya Yevrimedont çarın kiçik qızı idi.
Yevrimedont bir vaxt quduz nəhənglərə hökmdardı,
60 Özünü də məhv elədi o, qudurğan xalqını da.
Onun qızı Poseydonla yatıb doğdu Navsifoyu,
Navsifoy da feakların hökmdarı oldu sonra.
Reksenorla Alkinoy da Navsifoydan törədilər.
Evlənəndən bir az sonra Reksenoru öldürdü Feb;
65 Onun evdə bircə qızı qaldı – həmin bu Areta.
Çar Alkinoy onu alıb uca tutdu hörmətini,
Yer üzündə heç bir qadın çatmamışdı bu hörmətə.
İndi evdə hər ixtiyar Aretanın əlindədir.
Ona əri Alkinoy da, əziz oğul-uşağı da
70 Qabaqlarda olduğutək yenə hörmət eləyirlər.
Aretanı Allah kimi uca tutan camaat da
Yolda-izdə görən kimi salamlayıb, hörmət edir,
Aretanın çünki özü ağıl-kamal sahibidir,
Höcətləşən kişiləri dəxi sözlə sakit edir.

75 Ey yadelli, əgər xanım səni yaxşı qarşılasa,
 Əmin ol ki, vətəninə dönüb yenə öz evini,
 Doğma, əziz diyarını, qohumları görəcəksən!”
 Belə dedi. Mənzərəli adanı tərk eləyərək,
 Gur dalğalar üstü ilə uçub getdi pak Afina.

80 Marafona çatdı öncə, sonra isə Afinaya;
 Yerexteyin möhkəm, gözəl sarayına daxil oldu.
 Odissey də Alkinoyun sarayına gəlib çatdı.
 Mis kandarın qarşısında qəlbi bərk-bərk vurdu onun, –
 Cəsur qəlblə Alkinoyun çox möhtəşəm qəsrinə çünki

85 Elə par-par parlayırdı, elə bil ki, gün, ya aydı.
 Astananın sağ-solunda mis divarlar nur saçırdı,
 Yuxarıdan göy həşyələr bəzəyirdi divarları.
 Qəsrin qızıl qapıları kilidlənib bağlanırdı.
 Mis kandarın üzərində gümüş dayaq yüksəlirdi,

90 Qapının üst tiri gümüş, halqaları qızıldandı.
 Qapıların sağ-solunda heykəl itlər dayanmışdı.
 Geniş qəlblə Alkinoyun sarayını qorumaqçın
 O itləri Hefest qızıl və gümüşdən düzəltdi,
 Həmin itlər həm ölümsüz, həm qocalmaz qalacaqdır.

95 Astanadan başlayaraq divarlara yapışıqlı
 Kreslolar düzülmüşdü; hamısının üzərinə
 Qadınlara toxuduğu yumşaq örtük salınmışdı.
 Kreslodə feakların başçıları əyləşərək
 Korluq nədir hiss etmədən burda yeyib-içərdilər.

100 Pyedestallar üzərində qızıl uşaq heykəlləri
 Əllərində yanan məşəl saxlayaraq durmuşdular,
 Gecə vaxtı onlar işıq saçırdılar qonaqlara.
 Əlliyədək kölə qadın işləyirdi bu sarayda,
 Kırkirdə kimi qızıl buğda çəkib üyüdüdü,

105 Kimisi ip əyirirdi, ya da parça toxuyurdu.
 Onlar qovaq yarpağıtək yan-yana, sıx oturmuşdu.
 Sıx toxunmuş o parçadan damcı-damcı yağ damırdı.
 Bütün feak kişiləri gəmi sürmək sənətində
 Hər bir tayfa adamından nə qədər çox fərqlənirsə,

110 Hər bir feak arvadı da toxumaqda fərqlənirdi.
 Afina həm ağıl, həm də əl işləri bacarığı
 Vermişdi bu qadınlara. Darvazadan dışarıda
 Sahəsi dörd qiyə çatan hasarlı bir dağ da vardı.
 Həmin bağda say-hesabsız bar yetirən ağac vardı –

- 115 Çoxdu orda alma, armud, nar yetirən barlı ağac,
Çoxdu orda əncir verən, zeytun verən ağaclar da.
Yayda, qışda əskilməzdi meyvəsi o ağacların;
Nə sovulur, nə də xarab olurdular o meyvələr,
Zefir bunu puçurladır, o birini yetirirdi.
- 120 Alma-alma, armud-armud dalısınca yetişirdi,
Üzüm-üzüm, əncir-əncir dalısınca sulanırdı.
Bağın arxa tərəfində bəhrəsi bol üzümlük var.
Salxımları qurutmaqçın bir tərəfdə meydança var.
Bir yanda da dəymiş üzüm salxımları toplanırdı.
- 125 Üzüm vardı – sıxılırdı, üzüm vardı – çiçəyini
Yeni töküüb sulanırdı, ya dəyməyə başlamışdı.
Üzümlüyün son ləkinin arxasında cərgə ilə
Dirrik ləki bir-birinin yanınca düz uzanırdı.
İki çaydan biri bağı suvararaq axıb gedir,
130 Biri həyət qapısının altdan keçib qəsərə tərəf
Yollanırdı. İkincidən camaat su aparırdı.
Allahlar çar Alkinoyu yarıtmuşdı hər cəhətdən.
Odissey bir yerdə durub heyran qaldı bu calala.
Elə ki, o hər bir şeyə baxdı valeh ola-ola,
- 135 Astanadan addayaraq tez özünü verdi evə.
Gördü feak başçıları, müşavirlər toplaşblar;
Qasid Hermes şərəfinə şərab nəzri verirdilər, –
Yatmamışdan əvvəl gərək Hermes nəzri veriləydi.
Dözümüçox mərd Odissey Afinanın göndərdiyi
140 Sis və bulud arasında keçdi evin o başına,
Areta və çar Alkinoy olan yerə yollandı düz.
Aretanın dizlərini qucaqladı; elə bu an
Onu saran o müqəddəs sis çəkilib itdi gözdən.
Birdən-birə görcək onu təəccüblə susdu hamı,
145 Odisseysə Aretaya yalvararaq belə dedi:
“Areta, ey allahsifət Reksenorun qızı, dinlə!
Dizlərinə düşüb sənə, çar ərinə, bir də bütün
Qonaqlara yalvarıram! Qoy allahlar hamısına
Uzun ömür və xoşbəxtlik versin; xalqın bəxş etdiyi
150 Var-dövlətə, mülkə-mala varis olsun övladları.
Yalvarıram, kömək edin, tez qayıdım mən də evə.
Nə müddətdir ailəmdən uzaqlarda dərd çəkirəm!”
Bunu deyib oda yaxın kül üstündə əyləşdi o,
Bunu görcək feakları sardı dərin bir səssizlik.

- 155 Handan-hana Yexeney – o alicənab qoca dindi.
Yaşca bütün yerdə qalan feaklardan qocaydı o,
Dünyagörmüş bir adamdı, danışığda mahir idi.
Xoş niyyətlə yığıncağın qarşısına gəlib dedi:
“Alkinoy, bu yadellinin gəlib sənin ocağında
- 160 İsti külün üzərində oturması yaxşı deyil!
Bil ki, sənin buyruğuna müntəzirdir burdakılar.
Qaldır onu, gümüşmismar bir kreslo çək altına,
Çarçıya de, kraterdə meylə suyu qarışdırın,
Ülu Zevsin şərəfinə mey nəziri süzək yerə;
- 165 Axi odur bütün kömək umanların havadarı.
Evdə olan ehtiyatdan qoy açarçı yemək versin!”
Çar Alkinoy Yexeneydən bu sözləri eşidincə
Fəndgir, müdrik Odisseyin əllərindən tutub onu
Kül üstündən qaldıraraq oturtdu bir kresloda. –
- 170 Laodamant öz yerini verdi, ata buyruğuyla,
Çar Alkinoy bu oğlunu öz yanında oturtmuşdu.
Əllərini yumaq üçün kəviz qızıl bir dəstidə
Su gətirdi, gümüş tası qoydu onun qabağına,
Sonra hamar masa çəkdi Odisseyin qarşısına.
- 175 Mərifətli açarçı da masa üstə yemək qoydu,
Canla-başla evdə olan ehtiyatdan yemək verdi,
Dözümüçox mərd Odissey yeyib-içdi olanlardan.
Sonra da öz qasidinə belə dedi çar Alkinoy:
“Kraterdə meylə suyu bir-birinə qat, Pontonoy,
- 180 Payla; Zevsin şərəfinə şərab nəzri verməliyik;
Axi odur bütün kömək umanların havadarı”.
Pontonoy tez meylə suyu qarışdırıb kraterdə.
Qədəhlərə süzüb bir-bir təqdim etdi qonaqlara.
Mey nəzrini süzüb yerə sonra hər kəs özü içdi.
- 185 Əyanlara üz tutaraq belə dedi çar Alkinoy:
“Qulaq verin, şanlı feak müşavir və başçıları!
Ürəyimdən keçənləri sizə demək istəyirəm.
Məclisimiz bitdi. Hər kəs çıxıb getsin öz evinə,
Sabah başqa başçıları dəvət edib gəlin yenə.
- 190 Yadellini qonaqlayaq, allahlara qurban verək,
Sonra birgə fikirləşək görək biz bu yadellini
Necə yola salaq ki, o, qoşduğumuz adamlarla
Yolu yaxşı başa vurub, tez yetişsin öz yurduna;
Öz elindən-obasından çox uzaqda olsa belə,

- 195 Gedib doğma diyarına çatanadək dənizlərdə
Bir qəzaya, qanqaraldan bir bəlaya rast gəlməsin.
Orda isə, – hər bir kəsin doğulanda bəxt ipini
Əyirənlər ona nə ip əyiribsə, səbir eləsin.
Əgər onun görkəmində bura gələn bir allahsa,
- 200 Onda başqa niyyəti var, demək, ölməz tanrıların.
Onlar yalnız dəbdəbəli hekatomba qurbanında
Varlıqları necədirsə, bizə elə görünürlər;
Bizimlə bir yeyib-içir, bizimlə bir əyləşirlər.
Tənha yolçu allahlardan birinə rast gələndə də,
- 205 Görkəmini o yolçudan gizlətməyə çalışmır o.
Taygözlər, ya nəhənglərtək biz yaxınıq allahlara”.
Alkinoya belə cavab verdi müdrik, mərd Odissey:
“Yox, Alkinoy, səhv edirsən! Nə görkənim, nə də boyum
Nəhayətsiz göy sahibi allahlara oxşamayır.
- 210 Mən ən adi fanilərdən birisinə oxşayıram.
Ancaq sizin gördüyünüz adamlardan heç birisi
Qisməti dərd-qəm olmaqda çata bilməz, bil ki mənə.
Allahların əmri ilə başım çəkən bəlaları
Danışmağa qalsa əgər nə vaxt çatar, nə gün yetər.
- 215 Ancaq dərdim çox olsa da, bir az yemək verin, yeyim.
Bu zəhrimar qarın dərdi hər bir dərddən yaman dərdidir.
Nə bəlaya düçar olub, qəlbin nə dərd çəkir çəksin,
Yemək haqda düşünməyə məcbur edir qarın səni.
Mən də elə: ürəyimin dərdi-qəmi çox olsa da,
- 220 Qarın bütün o dərdləri, o qəmləri unutturub
Qulağımı dəng edir ki, ona yemək-içmək verim.
Bir də xahiş edirəm ki, sabah şəfəq yayılında
Yola salın, mən bəxtikəm qayıdım öz vətənimə.
Düzdür, başım çox çəkibdir, ancaq bircə istəyim var:
- 225 Öz evimi, əmlakımı, qullarımı görüb ölüm”.
Onun haqlı sözlərini təqdir edib bütün məclis,
Dərhal doğma vətəninə göndərməyi qət etdilər.
Mey nəziri süzüb yerə sonra içdi özləri də
Yatmaq üçün sonra hər kəs çıxıb getdi öz evinə.
- 230 Zalda yalnız allahsifət Odisseylə çar Alkinoy
Və Areta qaldı; çarla Odissey bir oturmuşdu.
Qaravaşlar masalarda nə vardısı, yığışdırdı.
Sözə ilkin başlayaraq dinən xanım özü oldu.
Odisseyin paltarına baxan kimi o bildi ki,

- 235 O xitonu, o plaşı kənzilərlə o toxuyub.
Laertidə xitab edib bu qanadlı sözü dedi:
“Qərib qonaq, əvvəl başdan xəbər almaq istəyirəm:
Kimsən? Hansı diyardansan? Kimdən aldın bu paltarı?
Axı özün deyirdin ki, tufan səni atıb bura?”
- 240 O ağıllı mərd Odissey Aretaya belə dedi:
“Xanım, sayıb-sadalamaq çox çətindir dərdlərimi.
Məni Uran allahları çox bəlaya düşər edib.
Sualının cavabında tək-cə bunu deyə billəm:
Uzaqlarda Oqiqiya deyilən bir ada vardır.
- 245 Atlant qızı Kalipsodur o adada həyat sürən,
Hörükləri çox qəşəngdir, ancaq özü sərt yaman,
Nə bir allah yaxın gəlir ona, nə bir fani insan.
Düşməncilik edən allah yalnız məni atdı ora.
Bir ildırım çaxdıraraq itigədən gənimizi
- 250 Tünd-qırmızı dalğalarda ikiparça elədi Zevs,
Mənim səfər yoldaşlarım dənizdə məhv oldu bütүн.
Tək mən gəmi gövdəsinin tirindən bərk yapışaraq,
Düz doqquz gün üzdüm suda. Onuncu gün Kalipsonun
Yaşadığı Oqiqyaya qovdu məni o allahlar.
- 255 Güzəl saçlı sərt ilahə yaxşı qəbul etdi məni,
Yeməyimi, içməyimi verib, sevdi, əzizlədi.
Ölümsüzlük, qocalmazlıq vəd elədi həmişəlik,
Lakin mənim ürəyimi ələ ala bilmədi o.
Onun mənə bəxş etdiyi köhnəlməyən paltarları
- 260 Düz yeddi il göz yaşım qərç elədim başdan-başa.
Günlər-aylar keçib getdi, səkkizinci il yetişdi.
Zevsdənmi əmr aldı o, fikrinimi dəyişdirdi, –
Birdən mənə vətənimə qayıtmağa izn verdi.
Təkid ilə tapşırı ki, sal düzəldib çıxım yola;
- 265 Bol yeməklə, şirin içki, təzə qalan paltar verdi,
Mülayim səmt küləyi də əsdirdi gur saçlı pəri.
On yeddi gün dalğaları aşa-aşa üzüb gəldim,
On səkkizə addayanda sizin yerin dağlarını
Gördü gözüm. Qəlbi yaman sevindi mən bəxtikəmin.
- 270 Demə hələ başıma çox müsibətlər gələcəkmiş;
Qabağıma Yertitrədən çıxartdı bu müsibəti;
Güclü külək qaldıraraq birdən-birə kəsdi yolu;
Dənizi bir təlatümə gətirdi ki, mindiyim sal
Heç vəch ilə haraysalan dalğalara tablaşmazdı.

- 275 Axır tufan pərən-pərən saldı salın tirlərini,
Mən üzərək yardım ancaq coşqun dəniz sularını...
Külək, dalğa axır məni atdı sizin sahillərə.
Amma azca qalmışdı ki, çox qüvvətli gur dalğalar
Məni sahil daşlarına çırpıb həlak eləyələr;
- 280 Mən atılıb yan tərəfə, çay tökülən səmtə üzdüm.
Çıxmaq üçün quruya, bu çay mənə münasibdi;
Çünki ora daşlıq deyil, özünü də yel tutmurdu.
Sahildə bir xeyli müddət halsız qalıb güc topladım.
Axşam oldu, Zevsin təchiz elədiyi həmin çaydan
- 285 Uzaqlaşıb sıx kolluqda yatdım, yarpaq arasında,
Allah məni uzun və bərk bir yuxuya qərç elədi.
Dərdim-qəmim çox olsa da, qalaq-qalaq xəzəl altıda
Axşamdan ta səhərədək, səhəri də günortaya qədər yatdım.
Gün qüruba əyiləndə gözlərimi açdım yalnız.
- 290 Duydum – sizin qızınızın kənziləri oynayırlar,
O qızların arasında sizin qız bir ilahəydi.
Xanım qıza yalvardım mən. Çox ağıllı tərpendi o,
Belə cavan qızdan heç kəs gözləməzdi bu rəftarı;
Axı çox vaxt cavanların davranışı yersiz olur.
- 295 Mənə bol-bol yemək verdi, köpüklənən şərab verdi,
Çimizdirdi həmin çayda, bu paltarı bağısladı.
Ürəyimdə dərd çoxsa da düzü nədir, dedim sənə”.
Odisseyə cavab verib çar Alkinoy dedi yenə:
“Mənim qızım, əlbəttə ki, düz hərəkət etməmişdir,
- 300 Gərək səni kənzilərə qoşub o tez gətirəydi,
Çünki öncə onu görüb, ondan kömək istəyibsen”.
Belə dedi. Çoxbilici Odissey də cavab verdi:
“Yox, hökmdar, acıqlanma, bir təqsiri yoxdur qızın.
O istədi kənzilərlə gəlir, razı olmadım mən,
- 305 Bir tərəfdən həya etdim, bir yandan da qorxdum yaman, –
Dedim, bizi sən bir yerdə gələn görsən hirsələnərsən.
Bilirsən ki, biz insanlar özümüzə tez çıxırıq”.
Cavabında Alkinoy da Odisseyə dedi yenə:
“Yox, ey qərib, əbəs yerə qəzəblənən deyiləm mən,
- 310 Biz hər işdə soyuqqanlı olmağı da bilməliyik.
Ey Zevs ata, ey Apollon, ey bakirə qız Afina!
Mənim kimi fikirləşən bu yadelli qərib kimi
Bir şəxs alıb qızımı bu məmləkətdə qalsa idi,

Mən ona ev tikdirərdim, var-dövlət bəxş eləyərdim.
315 Bir şərtlə ki, öz xoşuyla qala burda, çünki Zevsi
Hirsləndirib biz heç kəsi burda zorla saxlamırıq.
Qərib, bil ki, günü sabah səni yola salacağıq.
Sən yol boyu bərk yuxuya gedib rahat yatacaqsan,
Səni bizim avarçılar öz yurduna, öz evinə,
320 Ya da könlün istədiyi başqa yerə aparacaq, –
İstəyir lap Evbeydən də uzaq yolda olsun o yer.
Deyilənə görə uzaq bir yer yoxdur Evbey kimi.
Bizimkilər bəyazəlli Radamantla gedib ora,
Gediblər ki, görüşsünlər Yerin oğlu Titi ilə.
325 Onlar o vaxt Evbeyədək olan dəniz yollarını
Bircə günə qət eləyib, həmin gün qayıdılar.
Özün bizim gəmilərin necə yeyin getdiyini,
Feakların necə avar çəkdiyini tez görərsən”.
Belə dedi. Dözümüçox Odisseyi sardı sevinc.
330 Canü-dildən dua edib yalvararaq belə dedi:
“Ey Zevs ata! Kaş Alkinoy öz vədinə əməl etsin!
Bərəkətli yer üzündə həmişəlik qalsın adı!
Mənsə doğma vətənimə sağ-salamat və tez çatım!”
Çar Alkinoy Odisseylə belə söhbət eləyirdi.
335 Bəyazəlli Areta əmr etdi bu vaxt kənzilərə:
Dəhlizdə yad qonaq üçün yaraşılıq yastıqlardan
Yumşaq, rahat yer düzəldib xalça ilə döşəsinlər,
Örtməyə də qərib üçün yumşaq yorğan hazırlansın.
Qaravaşlar əldə məşəl cəld çıxdılar gen salondan,
340 Tezcə möhkəm çarpayıda qonağa yer düzəldilər.
Sonra gəlib nəvazişlə Odisseyə bildirdilər:
“Qərib, get yat! Sənin üçün çarpayıda yer salmışıq”.
Qərib yatmaq xəbərini eşidincə çox sevindi.
Sütunların arasında, burğulanmış çarpayıda
345 Dözümüçox mərd Odissey belə yatıb rahatlandı.
Alkinoy da uca evin rahat yataq otağında
Çarpayıda öz arvadı Aretayla qoşa yatdı.

SƏKKİZİNCİ NƏĞMƏ

- Erkən doğan alsaçaqlı Eos çıxdı qaranlıqdan.
 Çar Alkinoy, bir də allah törəməsi mərd Odissey, –
 Qalayıxan o qəhrəman qalxdı rahat yatağından.
 Gəmilərdən az aralı, feakların toplaşdığı
- 5 Gen meydana apardı öz qonağını çar Alkinoy.
 Hamar daşlar üzərində onlar qoşa əyləşdilər.
 Pak Pallada – Afina da ağıllı çar Alkinoyun
 Bir qasidi görkəmində dolaşırdı küçələri.
 Odisseyi vətəninə yola salmaq niyyətilə
- 10 Şəhərdə rast gəldiyini saxlayaraq söyləyirdi:
 “Siz ey şanlı feakların müşavir və başçıları!
 Ağıl kanı Alkinoya uzaq yerdən qonaq gəlib;
 Gedin şəhər meydanına, söhbətinə qulaq asın.
 Dənizlərdə çox qəzaya rast gəlib o allahsifət!”
- 15 Belə deyib adamlarda böyük maraq oyatdı o, –
 Meydandakı kürsülər də, boş yerlər də doldu tamam,
 Ağıllı, mərd Odisseyə baxıb heyran qaldı hamı.
 Kronidin müdrik qızı pak Pallada – Afina da
 Bir qənirsiz gözəlliyə qərq elədi bu qonağı;
- 20 Diqqətini cəlb eləsin deyə bütün feakların
 Ücaltdı boy-buxununu, ətli-canlı etdi onu;
 Hər bir sınaq yarısından qələbəylə çıxsın deyə,
 Qollarına qüvvət verdi, özünə də cazibə, zəhm.
 Elə ki, o geniş meydan gələnlərlə doldu tamam,
- 25 Çar Alkinoy izdihama xitab edib belə dedi:
 “Siz ey şanlı feakların müşavir və başçıları!
 Ürəyimdən gələn sözü istəyirəm deyəm sizə.
 Kimliyini bilməsəm də qonağımdır mənim bu şəxs;
 Məğribdənmi, məşriqdənmi olduğunu deyəmmərəm,
- 30 İstədiyini budur ki, biz onu tezcə yola salaq.
 Biz də hər vaxt olduğutək onu yola salacağıq.
 Çünki mənim sarayıma gələnlərdən heç birini
 Qoymamışam qayıtmaqçın uzun zaman xiffətlənə.
 Pak, müqəddəs dənizlərdə hələ yola salınmamış

35 İlkün üzən qaraçanaq bir gəmini salaq suya.
Adamların arasından ləyaqətli, sədaqətli
Əlli iki cavan seçib təhkim edək o gəmiyə.
Avarları öz yerinə bərkidərək qayıtsınlar;
Gedib yemək hazırlasın onlar mənim sarayımda,
40 Nə lazımsa verdirərəm. Əmrim budur cavanlara.
Siz ey feak başçıları, siz də gəlin, gedək bizə,
Açıq qəlblə mehman edək uzaqelli bu qəribi.
Heç kəs boyun qaçırmasın, Demodok da, deyin, gəlsin.
Nə bərədə oxuyursa qoy oxusun, – Allah ona
45 Qəlbimizi açmaq üçün həm səs verib, həm də hünər”.
Belə deyib düşdü yola, adamlar da arxasınca.
Bir qasid də gətirməyə getdi o pak Demodoku.
Alkinoyun əmri üzrə, adamların arasından
Seçilmiş o əlli iki gənc sahilə tərəf getdi.
50 Sahildə bir təzə gəmi gözləyirdi bu gəncləri.
Tez saldılar o gəmini dərin dəniz sularına,
Yelkənli dor ağacını o gəmidə qoyub yerə,
Avarları bərkidilər qayıqlardan həlqələrə.
Sonra doru dikəldərək, açdılar ağ yelkənləri,
55 Hərəsinin kəndirini öz yerinə bağladılar.
Bu işləri görüb, hamı getdi çarın sarayına.
Həyət, eyvan və otaqlar adamlarla dolu idi,
Qocası da, cavanı da çoxdu gələn qonaqların.
Alkinoy əmr elədi ki, qonaqlara on iki qoyun,
60 Səkkiz donuz, astagediş iki cöngə boğazlansın.
Boğazlanan heyvanlardan yaxşı yemək hazırlandı,
Bu vaxt qasid o sevimli müğənniylə gəlib çıxdı. –
Muza ona həm səadət bəxş etmişdi, həm müsibət:
Xoş nəğmələr bağışlayıb, kor etmişdi gözlərini.
65 Pontonoy tam ortalıqda, hündür sütun qarşısında,
Gümüşmismar kreslodə əyləşdirdi Demodoku.
Forminqini başı üstədən – elə yerdən asdı ki o,
İstəyəndə əli çatsın ona o kor müğənninin.
Qabağına masa çəkib, qoydu çörək səbətini,
70 İstəsə mey içsin deyə, bir qədər də qoydu ora.
Qonaqlar əl uzatdılar hazırlanmış yeməklərə.
İstədiyi qədər hər kəs yeyib-içib doyan kimi,
Muza ilham verdi kora, oxumağa başladı o, –
Vəsfı gedib göyə çatan nəğmələrin nağılından.

- 75 O oxudu – qurbangahda Odisseylə Axillesin
 Bir-birini söyməsindən. Onda mərdlər sərkərdəsi
 Aqamemnon sevinmişdi iki mərdin savaşıdan;
 Bunun xeyir əlaməti olduğunu bilirdi o:
 Bunu Pifon məbədində Feb demişdi Atreidə, –
- 80 Gələcəyi orakuldan xəbər almaq niyyətilə
 Məbədin daş kandarında eşitmişdi bu xəbəri.
 Bu hal Zevsin Axeya və Troyanın üzərinə
 Göndərdiyi fəlakətin əvvəlində baş vermişdi.
 Mahnı bundan bəhs edirdi. Odissey al plaşını
- 85 Öz başına çəkib, tamam gizlətməmişdi üz-gözünü,
 O, feaklar qarşısında ağlamaqdan utanırdı.
 Müğənni hər bir nəğməni bitirəndə, mərd Odissey
 Göz yaşını silib, üzdən götürürdü plaşını,
 Qədəh alıb allahların şərəfinə mey səpirdi.
- 90 Həzz alıb bu nəğmələrdən məclis əhli Demodoku
 Oxumağa yenə təhrik edər-etməz, Odissey də
 Üz-gözünü plaş altı gizlədərək ağlayırdı.
 Odisseyin göz yaşları tökdüyünü görəndə yoxdu,
 Bunu yalnız çar Alkinoy hiss eləyir və görürdü.
- 95 Çünki yaxın əyləşmişdi, eşidirdi ah-zarını.
 Avarsevən feaklara birdən xitab edib dedi:
 “Siz ey şanlı feakların müşavir və başçıları!
 Biz məclislər yaraşığı forminqdən həzz ala-ala,
 Hamımızçın eyni olan qonaqlıqda yeyib-doyduq.
- 100 Vaxtdır daha, burdan çıxıb yarışlara başlayaq ki,
 Qərib qonaq vətəninə qayıdanda, dostlarına
 Söyləsin ki, nə qaçmaqda, nə güləşdə, nə rəqsdə,
 Nə də yumruq davasında feaklara çatan olmaz”.
 Bunu deyib yola düşdü, qonaqlar da arxasınca.
- 105 Demodokdan forminqini qasid alıb asdı mıxdan,
 Əllərindən tutub zaldan çıxmasına etdi kömək.
 Tamaşaya gedən adlı feakların arxasınca
 Müğənni də qasid ilə getdi yarış meydanına,
 Başçıların arxasınca camaat da axıb gəldi.
- 110 Meydan doldu. Yarışmağa gələn gənclər qalxdılar tez.
 Öne çıxdı Akroneylə Okial və Elatrey,
 Sonra Navtey və Primney, sonra Pontey və Anxial,
 Anabesin və Prorey, Yeretmey və igid Foon;
 Amfiolla Tektonoğlu Poliney də gəldi önə.

115 Adamqıran Aresə tay Yevrial da çıxdı sonra, –
 Boy-buxunda və görkəmdə feaklardan üstündü o,
 Yaraşıqda, boyda yalnız Laodamant üstün idi.
 Alkinoyun üç oğlu da qoşulmuşdu yarışlara:
 Laodamant, allahsifət Klitoney, bir də Qaliy.
 120 Öncə qaçış yarışına başlayaraq bu cavanlar
 Çəkilmiş xətt arxasında bir cərgəyə düzüldülər,
 Düzəndə toz qaldıraraq, onlar birdən götürüldü,
 Bilindi ki, Klitoney hamısından qaçaraqdır:
 Kotan çəkən qatırların birnəfəsə açdıqları
 125 Şırım qədər dalda qoyub ötüb-keçdi dostlarını.
 Güləşənlər ağır güləş yarışına başladılar.
 Yevrial ən güclü, mahir dostlarından üstün oldu.
 Tullanmaqda Amfial öz dostlarına zəfər çaldı,
 Disk atmaqda Elatreydi keçən bütün feakları,
 130 Yumruqlaşma yarışında Laodamant qazandı ad...
 Yarışlar ki başa çatdı, baxıb hamı ləzzət aldı,
 Alkinoid Laodamant belə dedi cavanlara:
 “Gəlin, dostlar, xəbər alağ, görək qərib nə bacarır.
 Boy-buxunda o hamıdan artıqdır ki, əskik deyil;
 135 Baldırları, yambızları və qolları qüvvətlidir;
 Boynunun hər əzələsi bildirir ki, çox güclüdür,
 Yaşı da çox deyil, böyük fəlakətlər əyib onu.
 Adamları dəniz kimi heç şey əldən sala bilməz;
 Ən möhkəm bir adamı da dəniz heydən sala bilər”.
 140 Laodamantın cavabında Yevrial da bunu dedi:
 “Laodamant! Ağlabatan söz danışdın; ancaq bunu
 Sən qonağın özünə de, bu təklifi ona elə”.
 Alkinoyun qoçaq oğlu eşidincə bu sözləri,
 Durub gəldi düz ortaya, Odisseyə belə dedi:
 145 “Qalx, ata, qalx, öz gücünü sına sən də yarışlarda,
 Məharətin varsa, göstər, bacarığın vardır, yəqin.
 İnsana öz əl-ayağı sayəsində gələn şöhrət,
 Gələn şərəf, bilirsən ki, başqa heç bir şeydən gəlməz.
 Çıx, özünü göstər görək, qov könlündən dərdi-qəmi,
 150 Onsuz da çox çəkməyəcək öz yurduna qayıtmağın.
 Gəmi suya salınıbdır, adamlar da hazırdırlar”.
 Çox ağıllı Odissey də ona cavab verib dedi:
 “Laodamant, rişxənd üçün demirsən ki, bu sözləri?
 Mənim kimi cəfakəşin yadınımı düşər yarış?

- 155 Mənim başım çəkmədiyi bir cəfamı qalib, heyhat!
Bu ziyafət yerində də dərdli-tutqun oturmuşam,
Çardan, eldən ricam budur, məni yola salın, gedim!”
Yevrial bu sözə gülüb Odisseyə bunu dedi:
“Yox, ey qərib, adamların arxasında çox gördüyüm
- 160 Oyun-yarış adamına heç oxşarın yoxdur sənin!
Çoxavarlı gəmilərdə öz alverçi dostlarıyla
Dənizləri ölçə-ölçə mal satmaqla, mal almaqla
Qazancını güdən tacir tayfasına oxşayırsan.
Yarış-döyüş adamına oxşayışın yoxdur sənin!”
- 165 Tərs-tərs baxıb ona belə cavab verdi mərd Odissey:
“Yox, yaxşı söz danışmadın, pis adama oxşayırsan,
Allah əqli-düşüncəni, yaraşığı, xoş kəlamı
Hamıya bir bərabərdə, bir ölçüdə bəxş eləmir.
Birisi öz görkəmilə nəzəri cəlb etməsə də,
- 170 Görürsən ki, allah ona xoş danışığ əta edib.
O öz gözəl nitqi ilə valeh edir hər bir kəsi;
Yığıncaqda o hamının diqqətini cəlb eləyir,
Şəhərdə də hamı ona allah kimi baxıb keçir.
Görürsən ki, birinin də allah kimi görkəmi var,
- 175 Bir şirinlik əlaməti yoxdur ancaq kəlamında.
Sən zahirdə çox gözəlsən; allah səndən gözəlini
Bəlkə də xəlf etməmişdir. Təəssüf ki, aqlın çatmır,
Sənin yersiz danışığın sarsıtdı bil, ruhən məni.
O qədər də naşı bilmə məni yarış barəsində.
- 180 Nə qədər ki, qolumda güc vardı, özüm cavan idim,
Yarışlarda birincilər cərgəsində olardım mən.
Dərd-qəm üzüb indi məni. Qanlı-qızğın döyüشلərdən,
Güclü dəniz tufanından az çəkməyib başım mənim.
Ancaq dərdim çox olsa da sına yaram öz gücümü,
- 185 Ürəyimə od vurubdur sənin acı sözün, cavan!”
Bunu deyib, plaşını çıxartmadan bir disk aldı;
Bayaq feak gənclərinin atdıqları disklərdən
Həm çox ağır, həm də qalın bir disk idi bu yastı daş,
Başı üstə fırlayaraq atdı onu zorlu əli.
- 190 O girdə daş bir vıyltı, bir uğultu qopartdı ki,
Dərhal yerə çöməldilər uzunavar feaklılar.
Cavanların atdığından çox uzağa düşdü bu disk.
Bir feaklı görkəmində pak Pallada – Afina da
Xətt çəkib daş düşən yerə, belə dedi Odisseyə:

195 “Qərib, diskin düşən yeri gözsüzlər də seçə bilər!
 Bu yarışda sən hamını çox arxada qoydun, düzü;
 Qəlibiyyət səninkidir, ürəkli ol, cürətli ol!
 Sən atdığıın məsafəyə heç kəs ata bilməz onu!”
 Afinanın sözlərindən fərəhləndi mərd Odissey,
 200 Burda yaxın bir havadar tapdığına sevindi o.
 Bir yüngüllük duyub, dərhal belə dedi feaklara:
 “Gənclər, indi mən atdığım məsafəyə atın, görün,
 Mən o zaman daha uzaq məsafəni allam nişan.
 Kim nə üzrə yarışmağı arzulayır – gəlsin görün,
 205 İstər qaçış, istər gülüş, istər yumruq yarışına, –
 Hamısına hazırım mən; çox toxunub o söz mənə!
 Amma bircə Laodamı çağırıram bu yarışa;
 Qonağıyam onun: qonaq vuruşmaz ev yiyəsilə,
 Ancaq ağı çatışmayan nadürüstlər edə bunu, –
 210 Qürbət eldə bəhsə girib vuruşmağa razı olar.
 Belə adam özgəsinə yox, özünə ziyan vurur.
 Laodamdan başqa bütün cavanlarla yarışaram.
 Öz-özümü kimlə olsa sınamaqdan şad olaram;
 Yarışların hansı növü olsa, onda səriştəm var.
 215 Hamar yayı çəkib əymək mənim üçün çətin deyil.
 Ətrafımı bürüsə də məharətli oxatanlar
 Qarşıda bir düşməni onlar nişan alanadək,
 Mən atdığım sərrast oxa hədəf olur həmin rəqib.
 Biz İlion ətrafında ox atmaqda yarışarkən
 220 Tək Filoktet bu yarışda məni məğlub eləyirdi.
 Çörək ilə qidalanan adamların arasında
 Filoktetdən başqa heç kəs mənim kimi ox atammaz.
 Keçmişdəki igidlərə bəhsə girə bilmərəm mən, –
 Nə Exalya hökmdarı Yevrit, nə də Herakl ilə.
 225 Ox atmaqda onlar hətta allahlarla yarışır.
 Bununçün də qocalmadan öz evində öldü Yevrit;
 Apollonu çağırdığı üçün o ox yarışına,
 Apollon da qəzəblənib öz oxuyla vurdu onu.
 Nizəm mahir oxatanın oxundan da uzaq gedir.
 230 Bəlkə, məni yüyürməkdə ötən ola aranızda;
 Çünki dəniz tufanları məni yaman əldən salıb,
 Burayacan gəmi ilə gəlməmişəm axı yolu,
 Dalğalarla əlləşməkdən gücdən düşüb əzam tamam”.
 Odisseyin sözü dərin sükut ilə qarşılandı.

- 235 Yalnız ona çar Alkinoy cavab verib belə dedi:
 “Qərib, bizim qəlbimizə dəyən bir söz danışmadın,
 Yalnız, səni təhqir edən bu şəxs başa düşsün deyər,
 Qəzəblənib özündəki ləyaqəti şərh elədin.
 Düşünərək danışmağı bacaran bir adam əsla
- 240 Səndə olan ləyaqətə şəkk-şübhə edə bilməz.
 İndi mənim sözlərimi yaxşı-yaxşı dinlə qonaq:
 İstəyirəm evdə arvad-uşağınla məclis qurub,
 Ziyafətə əyləşəndə, Zevs atanın bizə çoxdan
 Ata-baba zamanından bəxş etdiyi hünərləri
- 245 Yada salıb danışasan məclisdəki adamlara.
 Yumruq, gülüş yarışında biz birinci olmasaq da,
 qaçmaqda və gəmiçilik işlərində birinciyik.
 Yallı gedib oynamağı, kifaranı çox sevirik,
 İsti vanna, təmiz paltar, yumşaq yataq xoşlayırıq.
- 250 Siz ey feak rəqqasları bir qabağa gəlin görüm,
 Qoy sizdəki məharəti öz gözüylə görsün qonaq,
 Öz yurduna qayıdanda dostlarına tərifləsin
 Yaxşı üzən, yeyin qaçan və rəqs edən feakları.
 Demodokun forminqinin dalınca da adam getsin,
- 255 Forminq mənim sarayımda, harda isə bir yerdədir”.
 Allahsifət çar Alkinoy belə dedi, carçı qalxıb
 Getdi çarın sarayına, kifaranı gətirdi tez.
 Xalq seçməsi doqquz nəfər başçı qalxdı öz yerindən,
 Yarış üçün nə lazımsa onlar hazır edərildilər.
- 260 Onlar xalqı sıxlaşdırıb oyun üçün yer açdılar,
 Qasid bu vaxt forminqini çatdırdı kor Demodoka.
 Düz ortaya gəldi o da. Ərgənliyə yeni çatmış
 Gənc rəqqaslar Demodoku tez əhatə elədilər,
 Yerə ayaq döyə-döyə rəqs etməyə başladılar.
- 265 Onların cəld hərəkəti heyran qoydu Odisseyi,
 Kor müğənni Demodoksa dilləndirib forminqini,
 Nəğmə dedi Ares ilə Afrodita sevgisindən.
 Nəğmə dedi – Hefestgildə onlar necə görüşüblər...
 Ares xeyli töhfə verib, pak Hefestin arvadını
- 270 Ələ saldı. Helios bu əhvalatı verdi xəbər, –
 O görmüşdü, onlar necə qucaqlayıb bir yatdılar.
 Hefestə öz arvadının xəyanəti çatan kimi,
 Öc almaqçın getdi dərhal öz dəmirçi dükənina,
 Zindanını kötük üstə qoyub bir tor düzəltdi ki,

- 275 İkisini birdən tutub, bir yerdə də bərk saxlasın.
Ürəyində Aresə kin, – başa vurdu öz işini,
Girdi yataq otağına, öz yatdığı çarpayının
Ayağının hamısını ilişdirdi həmin tora,
Hörümçəktək tavandan da sallatdı o möhkəm toru;
- 280 Tor o qədər nazikdi ki, insan deyil, allahlar da
Onu görə bilməzdilər, – məharətlə toxunmuşdu.
Bax bu zərif toru asıb çarpayının üzərindən,
Gözəl Lemnos diyarına getdiyini bildirdi o;
Hefest bütün şəhərlərdən o şəhəri çox sevirdi.
- 285 Ares gözdən qaçırmadı Hefestin bu səfərini.
Elə ki, o mahir rəssam Hefest bir az uzaqlaşdı, –
Ares yeyin addımlarla gəlib çıxdı Hefestgilə, –
Gözəl taclı Afrodita vüsalına tələsirdi.
Afrodita Zevs atanı ziyarətdən qayıtmışdı;
- 290 Əyləşərək dincəlirdi. Ares evə daxil olub,
Nəzakətlə ilahənin əllərindən tutub dedi:
“Sevgilim, gəl çarpayıya, məhəbbətdən ləzzət alağ!
Ərin Hefest burda yoxdur, getdi Lemnos şəhərinə, –
Qaba səslə sintilərin şəhərinə çıxıb getdi!”
- 295 Belə dedi. Afrodita razı olub girdi yere.
Bir yataqda yatdı onlar. Pak Hefestin toxuduğu
O incə tor elə möhkəm yapışdı ki, yatanlardan,
Qalxmaq nədir, qımıldanmaq imkanı da qalmamışdı.
Onlar başa düşdülər ki, burdan çıxmaq mümkün deyil...
- 300 İki qıçdan şikəst Hefest hazır oldu yanlarında.
O Lemnosa getməmişdi, öz evinə qayıtmışdı.
İti gözlü Heliosdu yenə xəbər verən ona.
Hefest yaman tutularaq qaçıb getdi sarayına,
Qapısının qabağında durub hirsle bağıraraq,
- 305 Ölməz olan allahları harayladı uca səslə:
“Ey Zevs ata, ey ölümsüz, nəcib Olimp allahları!
Gəlin baxın siz bu iyrenc və gülməli mənzerəyə, –
Zevsin qızı, mənim zövcəm Afrodita görün necə
Mən axsağın namusunu tapdalayır Ares ilə!
- 310 Ares yarlı-yaraşlıq, həm də sağlam ayaqlıdır,
Mənsə axsaq doğulmuşam, müqəssiri mən deyiləm,
Axsaqayaq olmağıma atam-anam müqəssirdir.
Görün necə qucaqlaşıb onlar mənim yatağımda!
Çox ağırdır onları bu vəziyyətdə görmək mənə!

- 315 Onlar necə sevişirlər sevişsinlər, bilirəm ki,
 Bir də belə yatammazlar, tez düşərlər şövqdən də!
 Bu həyasız, bu utanmaz qadın üçün mən verdim
 Töhfələri valideyni tamam geri verənədək
 Bu qəribə tor onları möhkəm-möhkəm saxlayacaq.
- 320 Zevsin qızı gözəlsə də, yaman pozğun, əxlaqsızdır!”
 Belə dedi. Allahlar tez toplandılar tunc saraya.
 Çox çəkmədən gəlib çıxdı yersarsıdan Poseydon da,
 Xeyirverən Hermes ilə uzaqvuran Apollon da,
 Yalnız həya saxlayaraq ilahələr gəlmədilər.
- 325 Nemətverən ölümsüzlər topladılar girəcəkdə.
 Çoxbilici pak Hefestin düzəltdiyi bu dəstgahı
 Görən kimi, qah-qah çəkib gülüşdülər əbədilər.
 Allahlardan bəziləri belə dedi bir-birinə:
 “Bu bəd deyil. Ehməllilik çəvikliyə üstün gəlib.
- 330 Hefest axsaq ola-ola, allahların ən cəldini, –
 Ares kimi yeyinayaq bir allahı tuta bilib,
 Hiylə ilə tutub onu, – o cərimə verməlidir!”
 O ölümsüz allahların bu haqdaydı söhbətləri.
 Zevsin oğlu Feb-Apollon Hermesə üz tutub dedi:
- 335 “Ey Zevs oğlu, xeyirverən, qasid allah, de bir görüm,
 Daha möhkəm bir tor ilə bürələnmək şərti ilə
 Afrodita ilə belə cüt yatmağı istərdinmi?”
 Arqovuran qasid Hermes ona belə cavab verdi:
 “Uzaqvuran Feb-Apollon, kaş belə bir iş olaydı, –
- 340 Hefest məni üçqat möhkəm tora salmış olsa belə,
 Allahlar və ilahələr tamaşama dursa belə,
 Afrodit ilə bu cür cüt yatmaqdan çəkinməzdim!”
 Hermes belə deyən kimi gülmək tutdu allahları.
 Gülməyən tək Poseydondu, o, ecazkar sənətkara
- 345 Yalvararaq deyirdi ki, azad etsin pak Aresi,
 Bu qanadlı sözlərini Hermesə ərz edirdi o:
 “Burax onu. Mən zəmanət verirəm ki, istədiyin
 Cəriməni allahların lap yanında verər Ares”.
 Lakin iki ayaqdan şil ona belə cavab verdi:
- 350 “Yersarsıdan Poseydon, gəl bu xahişi etmə məndən!
 Çünki qırdı-qaçdılara zəmin olmaq xatəlidir.
 Əgər Ares tələdən və borcdan çəksə yaxasını,
 Allahların hüzurunda mən nə deyə billəm sənə?”
 Yersarsıdan pak Poseydon belə cavab verdi ona:

- 355 “Əgər Ares cəriməni ödəməmiş qaçıb getsə,
 Onun sənə verəcəyi cəriməni mən verərəm”.
 O hər iki ayaqdan şil belə dedi Poseydonə:
 “Sənin belə xahişini rədd eləyə bilmərəm mən”.
 Bunu deyib Hefest tora düşənləri azad etdi.
- 360 Tordan azad olan kimi ilahə də, pak Ares də
 Sıçradılar tez ayağa. Frakyaya qaçdı Ares,
 Güləyən, şux Afrodita Kiprə tərəf düşdü yola.
 Kiprin Pafos şəhərində vardı məbəd və sıx meşə.
 Xaritlər o ilahəni yaxşı-yaxşı çimizdirib,
- 365 Əndamına allahlara məxsus əla yağ çəkдилər.
 Əyninə də elə bir don geydirdilər, – bir tamaşa...
 O şöhrətgir, kor xanəndə bu nəğməni oxuyurdu,
 Mərd Odissey ruhani bir ləzzət aldı bu nəğmədən,
 Uzunavar feaklar da tamam valeh olmuşdular.
- 370 Alkinoyun əmri ilə Qali ilə Laodamant
 Rəqs etdilər. Onlar kimi rəqs eləyən tapılmazdı.
 Tünd-qırmızı bir top aldı qardaşlar tez əllərinə;
 Mahir usta Polib idi həmin topu hazırlayan.
 Qardaşlardan biri əvvəl var gücüylə atdı topu,
- 375 Top buluda gedib çatdı; o birisi atlanaraq,
 Yerdən xeyli aralanıb, göydə ikən tutdu onu.
 Dönə-dönə topu atıb göydə ikən tutdu onlar,
 Sonra isə bərəkətli torpaq üstə oynadılar;
 Yerdə qalan cavanlarsa dövrə vurub əl çaldılar.
- 380 Yan-yörəni çəpik səsi, ayaq səsi tutdu tamam.
 Allahsifət mərd Odissey belə dedi Alkinoya:
 “Feakların ən şöhrətli, ən şanlısı çar Alkinoy!
 Doğrudan da, sizdə olan rəqqasların yoxdur tayı;
 Mən də şahid oldum buna, heyrətimin yoxdur sonu!”
- 385 Belə dedi. Alkinoyun bu sözlərdən xoşu gəldi,
 Avarsevən feaklara xitab edib belə dedi:
 “Siz ey şanlı feakların müşavir və başçıları!
 Məncə, bizim bu yad qonaq çox ağıllı bir adamdır.
 Adətimiz üzrə gərək hədiyyələr verək ona.
- 390 Feakların adlı-sanlı hökmdarı on ikidir,
 On üçüncü hökmdarsa, bilirsiniz, mən özüməm.
 Qonağa bir xiton versin hər hökmdar, bir də plaş,
 Bundan başqa bir talant da qızıl peşkəş etsin ona.
 Dediyim bu töhfələri mehmana tez yetirək ki,

- 395 Xoşhal olub, qonaqlığa gülər üzlə bassın ayaq.
Yevrialsa onu təhqir etdiyiçün üzr istəyib,
Dəyərli bir töhfə ilə bağışlatsın günahını!”
Alkinoyun sözlərini təsdiq etdi bütün məclis.
Hər kəs töhfə gətirməkçün qasidini saldı yola.
- 400 Yevrialsa Alkinoya cavab verib belə dedi:
“Feakların ən şöhrətli, ən şanslısı çar Alkinoy!
Dediyintək günahımı yumaq üçün hazırım mən.
Gümüşdəstə tunc bir qılınc bağışlaram – qını ilə,
Həmin qın bu yaxınlarda düzəldilib fil sümüyündən.
- 405 Çox dəyərli, ləyaqətli hədiyyədir bu hədiyyəm!”
Bunu deyib gümüşdəstə tunc qılıncı verdi ona;
Bu qanadlı sözləri də dedi həmin mərd qonağa:
“Ey yadelli qərib ata! Qoy açılsın qaşqabağın!
Mən dediyim təhqiramiz sözləri də yaddan çıxart!
- 410 Öz yurdun, öz arvadına tez yetirsin allah səni!
Çoxdan qohum-əqrəbandan uzaq düşüb, dərd çəkirsən”.
O çoxbilmiş Odisey də ona cavab verib dedi:
“Dost, sənin də gülsün üzün, xoşbəxt etsin allah səni!
Üzr istəyib bu qılıncı mənə peşkəş etdiyiçün
- 415 Bundan sonra heç bir zaman peşmanlıq çəkməyəsən”.
Bunu deyib öz çiyindən asdı həmin tunc qılıncı.
Gün batanda yerdə qalan töhfələr də gəlib çıxdı;
Qasidlər bu töhfələrlə gəldilər çar sarayına.
Alkinoyun oğulları qəbul edib peşkəşləri,
- 420 Öz möhtərəm anaları Aretaya verdilər cəld.
Alkinoy da qonaqları gətirdi öz sarayına.
Evə çatıb onlar uca kürsülərdə əyləşdilər.
Çar Alkinoy Aretaya xitab edib belə dedi:
“Areta, get sandıqlardan yaxşısını gətir bura.
- 425 Yuyulmuş bir xiton, bir də bir plaş qoy o sandığa,
Tapşır, ocaq qalasınlr, su qoysunlar qızınmağa,
Qonaq çimib, feakların ona peşkəş gətirdiyi
Töhfələri öz yanında hazır görüb fərəhlənsin;
Ləzzət alsın çal-çağırdan, bol yeməklə qonaqlıqdan.
- 430 Ona peşkəş eləyirəm mən öz qızıl piyaləmi.
Öz evində – Zevsin, başqa allahların şərəfinə
Şərab səpib məni daim xətinə salsın deyər”.
Çar Alkinoy belə dedi. Areta tez kənilərə
Əmr etdi üçayaqlını qoysunlar od-ocaq üstə.

435 Üçayaqlı su qazanı tez qoyuldu ocaq üstə,
 Ağzınacan su doldurub altda odun qaladılar;
 Qazanı od bürələdi; içindəki su isindi.
 Bu arada Areta da bir sandıqla gəlib çıxdı;
 Feakların Odisseyə töhfə kimi verdikləri
 440 Xiton, plaş və qızillar həmin qəşəng sandıqdaydı.
 Xanım da bir xiton, bir də plaş peşkəş eləmişdi.
 Sonra xanım bu qanadlı sözü dedi Odisseyə:
 “İndi sandıq qapağını örtüb iplə bərk bağla ki,
 445 Qaraçanaq gəmidə sən şirin-şirin yatan zaman
 Töhfələrdən heç birini oğurlaya bilməsinlər”.
 Sınaqlardan mətin çıxmış mərd Odissey eşidincə,
 Örtüb sandıq qapağını, Sirseyanın öyrətdiyi
 Qayda ilə santlayıb möhkəm düyün saldı onda.
 Açarçı da Odisseyi yuyunmağa dəvət etdi.
 450 O, vannada isti suyu görən kimi çox sevindi;
 Kalipsonun yaşadığı o adadan çıxan gündən
 Heç kəs onun qayğısına qalmamışdı indikitək.
 Kalipsonun yanında o, allah kimi bəslənirdi.
 Kənz qızlar çimizdirib onu, sonra yağladılar,
 455 Əyninə də qəşəng xiton, bir də plaş geydirdilər.
 Yuyunduqdan sonra qərib yollandı mey məclisinə.
 Allahların gözəllik bəxş elədiyi Navsikaya
 Sütunlardan birisinə söykənərək dayanmışdı.
 Odisseyi bu görkəmdə görcək onu heyrət aldı,
 460 Bu qanadlı sözlə ona xitab edib belə dedi:
 “Qərib, dərd-qəm görməyəsən. Qayıdanda yad et məni.
 Sağ qaldığın üçün mənə borclusan hər kəsdən əvvəl”.
 O çoxbilmiş Odissey də ona cavab verib dedi:
 “Alkinoyun uca ruhlu, gözəl qızı Navsikaya!
 465 Heranın o şimşəksaçan əri əgər kömək etsə, –
 Doğma elə qayıtdığım günü görə bilsəm əgər,
 Gecə-gündüz sənə dua edəcəyəm allah kimi.
 Çünki mənə həyatımı sən qaytardın, ey gözəl qız!”
 Bunu deyib Alkinoyun yanındakı kreslodə
 470 Əyləşdi o. Ət paylanıb, şəraba su qatılmışdı.
 Hörmətini bütün feak tayfasının saxladığı
 Demodok da bir carçının köməyilə gəlib çıxdı,
 Ona uca bir sütunun qarşısında yer verdilər.
 Odissey öz ət payından bir parçanı özü üçün

- 475 Saxlayaraq, kök qabırğa hissəsindən bir parça da
Carçəkənə təqdim edib, bu sözü də dedi ona:
“Carçı, bu ət parçasını Demodoka ver, qoy yesin,
Qəlbim tutqun olsa da mən qulluğunda varam onun.
Müğənniyə hörmət-izzət hər kəsə borc olmalıdır;
- 480 Çünki Muza təlim edir müğənniyə bu vərdişi
Və nəğməkar adamları lap ürəkdən sevir Muza”.
Carçı bunu eşidincə dərhal əti alıb getdi,
Demodoka təqdim etdi. O sevincək aldı payı.
Qonaqlar əl uzatdılar bu vaxt hazır yeməklərə.
- 485 Bütün məclis adamları yeyib-içib doyan kimi,
Mətin ruhlu mərd Odissey belə dedi Demodoka:
“Ey müğənni, insanların hamısından sən ucasan.
Nəğməni ya Apollondan öyrənmisən, ya Muzadan.
Axeylərin işlərindən, başlarına gələnlərdən,
- 490 Çəkdikləri əzablardan doğru-dürüst danışdın sən.
Sanki özün ordu olub, ya olandan eşidibsən.
İndi isə, ey Demodok, keç başqa bir əhvalata, –
Danış Epeylə Afina düzəltdiyi taxta atdan.
Mərd Odissey onu necə apardırdı akropola.
- 495 At bətninə girmişlərin Troyanı yerlə yeksan
Etməsindən danış. Əgər bunları da düz nəql etsən,
Mən hamıya deyərəm ki, təbin allah vergisidir.
Allahlardır sənə təlqin edən bax bu nəğmələri”.
Belə dedi. Ötdü allah vergisilə kor müğənni.
- 500 O başladı danayların çadırları yandıraraq,
Tez doluşub gəmilərə dənizə üz qoymasından.
Dedi: bu vaxt Odisseysə başındakı ığıdlərlə
Taxta atda gizlənmişdi; troyanlar axışırdı.
Onlar özü apardılar taxta atı akropola.
- 505 Taxta atın ətrafında troyanlar bağrışırdı.
Üç tədbirin arasında onlar çaşbaş qalmışdılar:
Ya qılıncla parçalayıb darmadağın etmək atı,
Ya qaldırıb qaya üstə, ordan yerə yuvarlamaq,
Ya dəyməyib, allahlara nəzir kimi hifz eləmək.
- 510 Bu son təklif bəyənildi, tale belə qət etmişdi:
Troyalı adamlara ölüm və qətl hazırlayan
Arqivlərin gizləndiyi at qalaya gətirilsə,
Priamin pak şəhəri yerlə yeksan olmalıydı.
Taxta atın daxilində gizlənmiş mərd axeylilər

515 Dışarıya çıxan kimi dağılışıb hər tərəfə,
 Hündür sədli Troyanı yerlə yeksan elədilər.
 Aressifət Odisseylə, allahsifət çar Menelay
 Deifobun sarayına birgə basqın elədilər.
 Uca ruhlu Afinanın köməyilə mərd Odissey
 520 Qanlı-qorxunc vuruşmada qımb tökdü hamısını...
 Nəğmə bundan danışır. Dinlədikcə nəğməkarı,
 Odisseyin göz yaşları isladır yanağını.
 Elə bil ki, gənc bir qadın döyüşün ön cərgəsində
 Öz elini, şəhərini, uşaqları qoruyarkən
 525 Ölümçül bir yara almış mərd ərinin üzərinə
 Əyilərək onun əzab çəkə-çəkə ölməsinə
 Baxıb haray-həşir salır; sərt düşmənsə nizəsinin
 Dəstəyini çırpır onun çiyinə və kürəyinə,
 Qabağına qatıb onu qovalayır əsirliyə.
 530 Dərd əlindən bir ləhzədə solur üzü o qadının,
 Odissey də o qadıntək məhzun-məhzun ağlayır.
 Ancaq onun göz yaşları tökdüyünü duyan yoxdu;
 Tək Alkinoy ona yaxın əyləşərək ah-vayını
 Eşirdi, göz yaşları tökdüyünü hiss edirdi.
 535 Avarsevən feaklara üz tutub o, belə dedi:
 “Siz ey şanlı feakların müşavir və başçıları!
 Qoy Demodok dayandırsın nəğməsinə, çalğısına.
 Çünki onun nəğməsindən xoşlamayan adam da var.
 Biz məclisə başlayandan və Demodok oxuyandan.
 540 Görürəm ki, qonağımız saxlayammır göz yaşını.
 Yəqin, onun ürəyini üzən böyük bir dərdi var.
 Nəğmə sussa hamımız bir bərabərdə həzz alırıq.
 Elə güman edirəm ki, belə etsək yaxşı olar.
 Qonaq razı qalsın deyə, nə lazımsa etməliyik:
 545 Töhfələrlə onu yola salacağıq vətəninə.
 Az-çox ağıl-dərrəkəsi varsa əgər bir insanın
 Kömək uman adamları, qərbləri qardaş sanar.
 Odur ki, sən ehtiyatla bizdən gizli tutma, qərib,
 Nə soruşsam düz cavab ver, bu iş sənəin xeyrinədir.
 550 Atan, anan, bir də doğma şəhərinin adamları
 Sənə necə ad veriblər, səni necə çağırırlar?
 Adlı-sanlı, ya da yoxsul ailədə doğulana
 Ad qoyulur, bu dünyada heç kəs adsız qala bilməz.
 Bəli, hər bir övladına ata-ana bir ad qoyur.

- 555 Öz yurdunun, şəhərinin, dövlətinin adını de, –
Gəmi səni hansı yerə aparacaq, – bilməlidir.
Çünki bizim gəmilərdə nə sükan var, nə sükançı,
Sükançı və sükan başqa gəmilərdə olan şeydir.
- 560 Taniyırlar bərəkətli torpaqları, şəhərləri;
Zülmət olsun, duman olsun, – üzüb dərin deryalarda
Coşub-daşan dalğalarda, qasırgada, fırtınada
Qərç olmaqdan qorxmayaraq yol gedirlər sürət ilə.
Lakin atam Navsifoydan eşitdiyim bax budur ki:
- 565 Biz hamını vətəninə sağ-salamat çatdırırıq
Deyə bir gün Poseydonun yaman hirs tutacaqdır.
O deyirdi: bizim gəmi bir qərbi yola salıb
Sis-dumanlı dəniz ilə dönüb geri qayıdanda,
O qərç edib, şəhəri də alacaq dağ arasına.
- 570 Qoca belə söyləyirdi. Deyəmmərəm Yersarsıdan
Bunu icra edəcəkmi, – bu allahın öz işidir.
Gizlətmədən indi mənə açığını söylə görüm:
Necə oldu azdın yolu, haralarda olmusan, de;
Rast gəldiyin adamlardan, şəhərlərdən danış bizə.
- 575 Rast gəldiyin vəhşilərdən, haqtanımaz tayfalardan,
Qonaqcıl və dindarlardan heç gördüyün varmı sənin?
De, arqoslu danayların, Troyanın taleyindən
Niyə nəğmə oxunanda qüssələnib ağlayırsan?
Gələcəkdə nəğmə kimi yaşasınlar deyə onlar
- 580 Allahların hökmü ilə həlakətə yetişiblər.
Bəlkə, qohum-əqrəbandan həlak olan vardır orda?
Bəlkə, yeznən, ya qaynatan həlak olub o davada;
Qan və nəslə qohumlardan sonra onlar gəlir axı.
Bəlkə də, xoş xasiyyətli bir yoldaşın ölüb orda?
- 585 Axı dostlar arasında əhval bilən, hal anlayan
Ağıllı dost bizə doğma qardaş kimi əziz olur”.

DOQQUZUNCU NƏĞMƏ

Ona belə cavab verdi çoxbilici mərd Odissey:
“Feakların ən şöhrətli, ən şanslısı çar Alkinoy!
Demodoktək nəğməkarı dinləmək çox xoşdur mənə,
Allahların nəğməsindən qalmaz onun nəğmələri!
5 Məncə əsil bəxtiyarlıq odur ki, sən öz xalqının
Başdan-başa nəşəli – şən olduğunu seyr edəsən,
Görəsən, gen saraylarda yan-yanaşı əyləşərək,
Müğənnini dinləyirlər; masaların üstdə bol-bol
Çörək də var, yağlı ət də; saqi isə kraterdən
10 Qədəh-qədəh şərab süzüb paylaşıdır qonaqlara, –
Məncə budur dünyadakı xoşbəxtliyin ən gözəli.
Amma ki, sən istəyirsən mən çəkdiyim müsibəti
Açıb sənə nəql eləyəm, göz yaşları tökə-tökə.
Heç bilmirəm nəyi əvvəl deyim, nəyi lap axırda?
15 Uranidlər az əziyyət verməyiblər, düzü, mənə.
Əvvəl gərək öz adımlı söyləyəm ki, biləsiniz;
Yaşadığım yer bu yerdən çox uzaq da olsa belə,
Kimliyimi bilib məni burda qonaq sayasınız.
Mən Laertid Odisseyəm. Fəndgirliyim ad qazanıb,
20 Ellər mənim şöhrətimi asimana ucaldıblar.
Çox uzaqdan gözə çarpan İtakada yaşayıram,
Meşə ilə örtülmüşdür orda hündür Nerit dağı.
İtakaya yaxın başqa adalar da az deyildir:
Zam, Dulixi, sıx meşəli Zakinfdir ən məşhurları.
25 Mənim yurdum yastı ada – İtaka qərb tərəfdədir,
Adlarını çəkdiyim o adalarsa – şərq tərəfdə.
İtaka çox daşlıqsa da, gənc igidlər məskəndir,
Mənim gözəl İtakamdan gözəl bir yer ola bilməz.
Özünə ər etmək üçün Kalipso bir mağarada
30 Öz yanında saxlamağa çox çalışdı bir vaxt məni.
Eeyanın hökmdarı cadugər qız Sirseya da
Məni xeyli saxlayıb ki, məcbur olub alım onu,
Amma o da ürəyimi ələ ala bilmədi, yox.
Yad ellərdə varlı-hallı saraylarda yaşasaq da,

- 35 Yenə qohum-əqrəbadan, yaxınlardan, əzizlərdən,
Bir də doğma yurddan uzaq olmaq bizə ağır gəlir.
Troyadan çıxan gündən Zevsin mənə göndərdiyi
Bəlaları, sitəmləri bir-bir sayım indi sənə.
- 40 Külək İlion şəhərindən atdı bizi İsmaraya,
Kikonları qırıb, yerlə yeksan etdik o şəhəri.
Əlimizə xeyli sərvət, bir xeyli də qadın keçdi;
Qəniməti aramızda biz bərabər bölüşdürdük,
Vaxt var ikən, gəlin qaçaq – dedim səfər dostlarıma,
Qulaq asmaq istəmədi lakin mənə o axmaqlar.
- 45 Sahildə bir xeyli qoyun, əyribuynuz cöngə kəsdik,
Kef-damağa başlayaraq, şərab içdik biz o ki var.
Demə, bu vaxt kömək alıb düşmən qonşu kikonlardan. –
Gələnlərin çoxdu sayı, döyüşdə də mahirdilər,
Onlar burdan xeyli uzaq, içəridə olurdular.
- 50 Həm piyada, həm gərdunə döyüşündə mahirdilər.
Dan sökəndə zahir oldu onlar saysız otlar kimi.
Onda başa düşdük ki, biz, kinli, zalım Krinion
Bizim üçün çox bəlalər hazırlayıb bundan belə.
Gəmilərə yaxın yerdə başladı bir qızgın döyüş,
55 Mis ucluqlu nizələri yağdırırdıq bir-birimizə,
Dan vaxtından başlayaraq gün zirvəyə qalxanadək,
Onlar bizdən çox olsa da, vuruşduq mərdi-mərdana.
Lakin Günəş əyləndə, öküz cütdən açılanda
Axeyləri əldən salıb üstələdi kikonlular.
- 60 Gəmilərin hər birindən altı nəfər şəhid vardı.
Ölümdən və bəd taledən bizsə güclə xilas olduq,
Sağ qalsaq da yaxın əziz həmdəmləri itirərək,
Dərdli-qəmli ordan yola düşüb dərhal uzaqlaşdıq.
Ancaq yola düşməmişdən düz üç kərə biz adbaad
65 Bu döyüşdə həlak olan yoldaşları harayladıq.
Kikonların əllərilə onlar ölüb getmişdilər.
Buluduyğan Kronid öz güclü şimal küləyini
Bizə sarı yönəldərək, dumanlatdı yeri, suyu.
Qatı gecə qaranlığı sardı bütün hər tərəfi.
- 70 Sürət ilə yarıb suyu getdi bizim neçə gəmi.
Yelkənləri üç-dörd yerə parçaladı sərt qasırga,
Qorxub açdıq biz onları, büküb qoyduq bir kənara.
Avarlarla sürdük yaxın bir sahilə gəmiləri.
İki gecə-gündüz tamam məskən saldıq o sahilə.

75 Üzüb əldən saldı bizi həm yorğunluq, həm də xiffət.
 Üçüncü gün qızılsaçı Eos göydə görünəndə,
 Gəmilərə minib asdıq yelkənləri yenə dordan.
 Düşdük yola sükançı və əsən yelin köməyilə.
 Sağ-salamat yurdumuza gedib çata bilərdik biz,
 80 Maleyadan burularaq Kiferaya dönəndə
 Gəmiləri başqa səmtə yönəltdi sərt dalğa, külək.
 Bizi ölümsaçan külək düz doqquz gün atıb-tutdu.
 Onuncu gün gedib çıxdıq lotofaqlar diyarına.
 Çiçəklərlə qidalanır həmin yerin adamları.
 85 Biz sahilə çıxıb ordan içmək üçün su götürdük.
 Gəmilərə yaxın yerdə yoldaşların nahar etdi.
 Yeyib-içib doyan kimi mən öz səfər dostlarımdan
 İki nəfər ayıraraq bir qasidlə saldım yola,
 Göndərdiyim adamlara tapşırğım bu oldu ki,
 90 Öyrənsinlər, görək burda yaşayanlar nə karədir.
 Onlar gedib lotofaqlar olan yerə yetişiblər.
 Lotofaqlar elçiləri məhv eləmək fikrilə yox,
 Yedikləri o çiçəkdən onlara da yedirdiblər.
 Demə hər kim baldan şirin o yeməkdən bir az yəsə,
 95 Kimliyini, vətəninə qayıtmağı unudurmuş:
 Lotofaqlar diyarında həmişəlik məskən salıb,
 Dadlı lotos çiçəyiylə qidalanmaq istəyirmiş.
 Mən onları zorla çəkib aparanda ağlaşdılar.
 Qollarını sarıtdırıb atdım dərin gəmimizə.
 100 Yolçulara əmr etdim ki, tez minsinlər gəmilərə.
 Qorxurdum ki, onlar dəxi yeyib lotos çiçəyindən,
 Doğma yurda qayıtmağı tamam yaddan çıxardalar.
 Tez gəmiyə dolub, avar arxasında əyləşdilər,
 Avarları dalğalarda işlətməyə başladılar,
 105 Qəlbimizin qəm yüküylə uzaqlaşdıq o sahildən,
 Gəlib çıxdıq lovğa, quduz təpəgözlər ölkəsinə.
 Onlar ölməz allahlara ümid olub başdan-başa,
 Əllərilə nə yer əkir, nə dən səpir zəmilərə.
 Əkinsiz və səpinsiz də bol yetişir taxılları,
 110 Tənəklərdə saxımların nə sayı var, nə hesabı,
 Şimşəksaçan, yağışıyla suvarır bu tənəkləri.
 Nə məşvərət, nə ümumi bir yığıncaq bilir onlar,
 Uca dağlar zirvəsində kahalarda yaşayırlar.
 Hər kəs arvad-uşağına hökm eləyir bildiyitək,

- 115 Təpəgözlər bir-birinin işlərilə maraqlanmır.
Körfəzdən bir az aralı düzənlik bir ada vardır,
Ora taygöz diyarından o qədər də uzaq deyil.
Sıx meşəli o adada çoxdur keçi sürüləri,
Qorxub qaçmır adamlardan o vəhşi çöl keçiləri.
- 120 Çox əziyyət bahasına dağa-daşa dırmanaraq,
Meşələri dolaşan bir ovçu gözə dəymir orda.
Nə yer əkən, nə də çoban yoxdur həmin o adada.
Torpaq orda, nə əkilib nə üstünə dən səpilib,
O adamsız ada yalnız keçiləri yemləndirir.
- 125 Təpəgözlər alburunlu gəmidən də xəbərsizdir;
Yaxşı gəmi hazırlayan ustalar da yoxdur orda.
Bu səbəbdən adamları ölkə-ölkə dolaşdıran,
Möhkənavar gəmiləri yoxdur taygöz nəhənglərin;
Adamlarsa gəmi ilə gediş-gəliş yaradırlar.
- 130 Onlar vəhşi adanı da gül-çiçəyə qərğ edərdi,
Münbit torpaq hər nə əksən, öz vaxtında yetirərdi.
Geniş dəniz sahilini çəmənliklər bürümüşdür,
Bu yumşaq və nəm torpaqda üzümlük də salmaq olar.
Şumlanması asan olan bu yerlər çox şirəlidir,
- 135 Nə əkilsə, bəhrəsini öz vaxtında yığmaq olar.
Limanı da çox rahatdır, körpü tikmək lazım deyil,
Gəmiyə nə lövbər daşı, nə də kanat lazım deyil.
Quruya kip yanaşdımı, səmt küləyi əsənədək
Bütün gəmi adamları o sahilə qala bilər.
- 140 Bu buxtanın qurtaracaq yerində bir çeşmə axır;
Şəffaf sulu o çeşmənin sağı-solu qovaqlıqdır.
Biz körfəzə daxil olduq. Qatı gecə zülmətində
Allahlardan hansı isə, sanki, bizə yol göstərdi.
Sis-dumandı dörd yanımız. Ay səmada görünmürdü,
- 145 Bürümüşdü sıx buludla duman Ayın qabağını.
Yaxındakı o ada da gözümüzə görünmürdü,
Quruya yan alanadək, uca-uca dalğaların
Sahillərə çarpmasını dəxi seçə bilmirdik biz.
Quruya yan alan kimi açıb yığdıq yelkənləri,
150 Özümüz də tökülüşdük hay-haraylı o sahilə,
Al Eosun doğuşunu gözləyərək yuxuladıq.
Erkən doğan alsaçaqlı Eos çıxdı qaranlıqdan,
Oyanaraq biz adanı gəzdik heyrət edə-edə.
Zevs qızları şux pərilər keçiləri oyudaraq

- 155 Bizə sarı qovdular ki, vurub nahar hazırlayaq.
Gəmilərdən iti-uzun nizə, ox-yay götürərək,
Üç dəstəyə ayrılaraq başladıq ov eləməyə.
Allahların köməyiylə biz o ki var ov elədik.
Ov bərabər bölündü on iki gəmi arasında,
160 Hərəsinə doqquz, təkcə mənə biri artıq düşdü.
Günəş qürub edənədək biz orada əyləşərək,
Doyunca ət qızartması yeyib, şirin şərab içdik.
Gəmimizdə al-qırmızı şərabımız hələ vardı,
Kikonların o müqəddəs şəhərini dağıdanda
165 Meylə dolu küpləri biz daşımışdıq gəmilərə.
Qarşıda ki təpəgözlər diyarına baxanda biz,
Gördük tüstü qalxır ordan, hey mələşir qoyun-keçi.
Axşam oldu, Günəş batıb zülmət sardı yer üzünü,
Biz uzanıb yatdıq yenə coşqun dəniz sahilində.
170 Erkən doğan alsaçaqlı Eos çıxdı qaranlıqdan,
Yolçuları yığıncağa toplayaraq belə dedim:
“Əziz səfər yoldaşlarım, siz burada qalın hələ!
Öz gəmilə və öz gəmi adamımla mən sə gedib,
Xəbər bilmək istəyirəm – o adamlar nə karədir:
175 Vəhşidirmi, lovğadırmı, görüm burda yaşayanlar;
Ya allahdan xof eləyən qonaqpərvər adamlardır?”
Bunu deyib öz gəyimə mindim və əmr elədim ki,
Adamların kanatları açıb minsin tez gəmiyə.
Tez gəmiyə doluşdular, avarların arxasında
180 Hər kəs tutdu öz yerini, kürəkləndi mavi sular.
Taygözlərin qarşıda ki diyarına gedib çatdıq.
Dənizə lap yaxın yerdə bir mağara dəydi gözə,
Qəşəng dəfnə ağacları ucalırdı dörd yanında.
Sürü-sürü qoyun-keçi gecə orda yatışırdı.
185 Mağaranın daş hasarlı həyəti də vardı geniş;
İçəri six yarpaqlı şamlıq ilə pəlidlıqdi.
Mağarada dağ gövdəli bir təpəgöz yaşayırdı.
Qoyun-keçi sürüsünü təkbaşına otanırdı,
Heç bir kəsə yaxın getmir, qayda-qanun tanımırdı.
190 O, eybəcər bir məxluqdu, çörək ilə qidalanan
İnsanlara bənzəyişi yoxdu; üstü six meşəli
Uca dağa bənzəyirdi, – dağların ən ucasına.
Yeyingedən gəmimizi quru yerə çəkib, ona
Yaxın yerdə qalmağı əmr elədim yol dostlarıma,

- 195 Özüm isə on iki mərd döyüşçüylə yola düşdüm.
 Özümüzlə bir tuluq da şirin şərab götürmüşdük,
 Bu şərabı Evanfidin oğlu Maron bəxş etmişdi.
 O, İsmarın qoruqçusu Apollonun kahiniydi;
 Arvadı və oğlu ilə bizdən aman görmüşdü o,
 200 Həmin kahin Feb-Apollon meşəsində yaşayırdı.
 Ona aman verdiyimçün çox hədiyyə verdi mənə:
 Yeddi talant çəkisində qızıl əşya bağışladı,
 Tökmə gümüş bir krater, üstəlik də düz on iki
 Küp dolusu şərab verdi, rəngi şəffaf, dadı şirin;
 205 İlahi bir içkiydi o, – qaravaşlar və kölələr
 Xəbərsizdi evdə belə əla şərab olduğundan.
 Bunu bir o, bir arvadı, bir açarçı bilirdi tək.
 Elə şirin şərabdı ki, ondan içmək istəyənlər
 Bir camına iyirmi cam su əlavə etməliydi.
- 210 Bu şərabın rayihəsi elə xoşagələndi ki,
 Kraterə yaxınlaşan içməməyi bacarmazdı.
 Bir tuluq mey, bir kisə də yemək şeyi götürdük biz.
 Birdən-birə ürəyimə damdı ki, mən görəcəyim
 Məxluq böyük zor sahibi, güc və qüvvət sahibidir,
 215 Onun vəhşi təbiəti qanunlara biganədir.
 Mağaraya daxil olduq, gördük taygöz yoxdur orda;
 Yağlı qoyun-keçiləri otarırdı yaxınlıqda.
 Mağaranı çox diqqətdə gəzib gözdən keçirdik biz.
 Səbət-səbət pendir gördük, bir xeyli də quzu, çəpiş;
 220 İriləri irilərlə, ortaları ortalarla,
 Yeni olmuş balaları körpələrlə ayrı-ayrı
 Güzdəklərdə saxlayırdı burda məskən salan taygöz.
 Sağmalları sağmaq üçün sərnic, vedrə düzülmüşdü.
 Yoldaşlarım dərhal məni dilə tutub dedilər ki,
 225 Xeyli pendir götürərək tezcə burdan çıxıb gedək.
 Özümüzlə qoyun, keçi balası da götürərək,
 Gənimizi duzlu dəniz sularına salıb gedək.
 Belə etmək sərfəliyə, qulaq asmaq istəmədim,
 Dedim, bəlkə, onu görsək, özü bizə bir şey verər.
- 230 Ancaq onun qayıtması pərt elədi hamımızı.
 Od qalayıb, allahlara qurban nəzri atdıq oda;
 Təpəgözün pendirindən alıb yedik və oturub
 Gözlədik ki, sürüsüylə gəlib çıxsın otlaqdan o.
 Böyük odun şələsilə gəldi yemək bişirməyə.

235 Odunları gurultuyla atdı birdən mağaraya,
 Qorxub dərhal mağaranın bir küncünə qısıldıq biz.
 Sağmal qoyun-keçiləri mağaraya doldurdu o,
 Ancaq erkək toğluları, keçiləri hər tərəfi
 Uca sədli, daş hasarlı gen həyətdə saxladı o,
 240 Sonra nəhəng bir daş ilə tutdu kaha qapısını.
 Dördtəkərli iyirmiiki araba bu zorba daşı
 Öz yerindən bir balaca qımıldada bilməzdi heç
 Bax belə bir qaya ilə qapadı o, girəcəyi.
 Sonra dişi qoyunları, keçiləri sağdı bir-bir,
 245 Axırda da əmmək üçün balaları buraxdı o.
 Dümağ südün yarısını ayıraraq mayaladı,
 Sıx hörülmüş səbətlərə töküüb qoydu bir kənara.
 Südün qalan hissəsini töküüb başqa-başqa qaba,
 Saxladı ki, bu südü də içsin axşam yeməyində.
 250 Bu işləri səliqəylə görüb sonra od qaladı,
 Birdən onun o tək gözü bizi gördü və soruşdu:
 “Ey qəriblər, siz kimsiniz? Gəlişiniz haradandır?
 İş üçünmü, yoxsa elə-belə üzüb gəzirsiniz?
 Həyatından keçib, başqa ellilərə divan tutan
 255 Quldurluğa qurşanaraq hər yana baş vurursunuz?”
 O bunları soruşanda ürəyimiz əsdi tir-tir,
 Qorxunc səsi, bəd görkəmi vahiməyə saldı bizi.
 Ancaq buna baxmayaraq, belə cavab verdim ona:
 “Axeylərik. Troyadan qayıdırıq. Hər tərəfdən
 260 Əsən yellər gənimizi düz yolundan azdırdılar.
 Evimizə qayıdırdıq. Yolumuzu azdıq ancaq.
 Kronoğlu Zevs atanın işləridir, yəqin, bunlar.
 Sərkərdəmiz, fəxrimizdir Atreyoğlu Aqamemnon,
 İndi onun adı-sanı göyə qədər ucalıbdır;
 265 Troyanı viran qoyub, çox xalqlara diz çökdürüb.
 Bura pənah gətirərək, qarşında diz çökürük biz,
 Yalvarırıq – qəbul edib qonaqcılıq göstər bizə,
 Ya da pay ver, – pay verilər axı gələn hər qonağa.
 Yad et ölməz allahları: səndən imdad gözləyirik,
 270 Zevs özü də qonaqcıdır, qəriblərin hamisidir.
 Qonağa yol yoldaşdır. Qonaqlara hörmət gərək”.
 Belə dedim. Taygöz mənə tərs-tərs baxıb-baxıb dedi:
 “Ya axmaqсан, qərib, ya çox uzaqdandır bu səfərin.
 Ona görə allahlarla qorxudursan məni boş-boş.

- 275 Nə o qalxantutan Zevsə, nə də başqa allahlara
 Biz taygözlər baş əymərik, biz onlardan çox üstünük!
 Öz ürəyim istəməsə, Kroniddən qorxduğumçün
 Nə sən aman görəcəksən məndən, nə də yoldaşların.
 Söylə görüm, gəminizi yaxındamı, uzaqdamı
- 280 Dayandırıb düşübsünüz, mən yerini bilməliyəm”.
 İstədi söz ala məndən. Ancaq mən də xam deyildim,
 Məqsədini başa düşüb, kələk gəlib belə dedim:
 “Gəmimizi yersarsıdan pak Poseydon batırıbdır,
 Bu sahildə qayalara çırpıb onu məhv edibdir.
- 285 Qasırgalı yellər onu siz tərəfə gətirmişdi,
 Gördüyün bu adamlardır, bir də mənəm sağ qurtaran”.
 Belə dedim. O, üzümə tərs-tərs baxıb, danışmadan
 Cəld sıçrayıb, uzun, güclü əllərini uzadaraq
 İki nəfər tutdu, küçük vurur kimi, vurdu yerə,
- 290 Beyinləri səpələndi mağaranın torpağına.
 Parçalayıb canı çıxmış cəsədləri, şam elədi,
 Dağların ac aslanitək yedi tamam axıradək:
 Nə ət qaldı, nə ıçalat, nə ilikli bir sür-sümük.
 Bu dəhşəti görüncə biz, özümüzü lap itirdik,
- 295 Nalə çəkib, əlimizi uzatdıq Zevs atamıza.
 Taygöz, insan əti ilə doldurub öz gödənini,
 Üstündən su qatılmamış südü içdi; axırda da
 Qoyunların arasında uzanaraq yuxuladı.
 Mən öz cəsur ürəyimlə bu qərara gəldim ki, tez
- 300 Çəkib iti qılıncımı yaxınlaşım təpəgözə,
 Sinəsini yarıb qara ciyərini parçalayım;
 Köksündə əl gəzdirirəkən başqa fikir mane oldu:
 Onun kaha qapısına qoyduğu o nəhəng daşı
 Biz yerindən tərpətməyi bacarmazdıq; orda qalıb,
- 305 Amansız və labüd ölüm pəncəsində məhv olardıq.
 İnildəyə-inildəyə gözlədik ki, şəfəq doğsun.
 Erkən doğan alsaçaqlı Eos çıxdı qaranlıqdan,
 Taygöz qalxıb öz yerindən hamı kimi od qaladı.
 Sağıb sağmal heyvanları, balaları əmizdirdi.
- 310 Bu işləri görüb tezcə yenə bizim adamlardan
 İkisini parçalayıb, yedi səhər yeməyini.
 Sonra da öz sürüsünü çıxartdı gen mağaradan,
 Nəhəng daşı asanlıqla girəcəkdən yana çəkib,
 Sonra yenə asanlıqla qoydu daşı girəcəyə.

315 Hay-harayla, fitlə qovdu sürüsünü dağa sarı.
Mağarada düşünürdüm: görən ondan qisas alıb,
Afinanın köməyilə ad qazana bilərəmmi.
Bu tədbirin üzərində dayandım mən ən axırda:
Təpəgözün dəyənəyi mal pəyəsi yanındaıdı. –
320 O bir zeytun gövdəsiydi, əl əsası etmək üçün
Təzə kəsib, qurutmaqçın mağaraya gətirmişdi.
Dərin-dərin dənizlərin sularını yarıb keçən,
Avarları iyirmiyə çatan, çoxlu yük daşıyan
Bir ticarət gəmisinin dor ağacı kimiydi o
325 Yoğunluqda, uzunluqda. Düz bir qulac kəsib ondan
Dostlarıma verib dedim, təmizləyib düzəltsinlər.
Onlar onu hamarladı, mən ucunu itilədim,
Bu şişlənmiş ucu sonra tonqal üstə tutub ütdüm,
Mağaranın küncündəki hündür peyin qalağında
330 Ucu sivri o payanı səliqəylə gizlətdim mən.
Mən sağ qalan yoldaşlara əmr etdim ki, püşk atsınlar,
Gərək taygöz yatan zaman mənimlə bir o payanın
Şiş ucunu onun o göz bəbəyinə kim soxacaq.
Qürə mənim istədiyim dörd yoldaşa düşdü; mən də
335 Yoldaşların beşincisi oldum, qürə və püşksüz.
Axşamüstü qalın yunlu sürüsüylə gəldi taygöz.
Sürüləri başdan-başa mağaraya doldurdu o;
Allahlarını tələq etdi, qəlbinəmi bir şey damdı,
Dik hasarlı həyətdə nə keçdi qaldı, nə də qoyun.
340 Qaldırıb o nəhəng daşı girəcəyi tez qapadı.
Sağmal qoyun-keçiləri sağdı yenə, hamı kimi,
Axırda da əmmək üçün balaları buraxdı o.
Taygöz bütün bu işləri səliqəylə başa vurub,
Bizdən yenə iki nəfər parçalayıb şam elədi.
345 Bir tabağı tünd-qırmızı şərab ilə dolduraraq,
Təpəgözə yaxınlaşıb bu sözləri dedim ona:
“Adam əti yeyib doydun, indi al bu şərabdən iç,
Bir gör bizim gəmidəki bu şərabın dadı nədir.
Bu şərabı sənin üçün gətirdim ki, rəhm eləyib
350 Məni yola salasan sən. Sənsə yaman zalımsanmış.
Mənə qarşı sən ki belə zülm edirsən, indən belə
Say-hesabsız adamlardan heç kəs sənə yaxın gəlməz”.
Belə dedim. O şərabı alıb içdi. Ondan yaman
Xoşu gəldi. Bir tabaq da tələb edib belə dedi:

- 355 “Bu şərabdan bir də gətir, adını da söylə ki, mən
Görüm kimsən, qonağımı ərməğanla sevindirirəm.
Bərəkətli yer bizə də say-hesabsız üzüm verir,
Yağış isə bu üzümü bol şirəylə şirələyir.
Sən verdiyin bu şərabısa amvrosiya, ya nektardır”.
- 360 Belə dedi. O köpüklü meydən yenə verdim ona.
Düz üç kərə doldu tabaq, üçünü də içdi axmaq.
Elə ki, mey dumanlatdı təpəgözün şüurununu,
Mülayim və yaltaqlıqla bu sözləri dedim ona:
“Mənim şanlı adımlımı soruşursan, ay təpəgöz?”
- 365 Mən deyərəm. Vəd etdiyin hədiyyəni di ver sən də.
Atam, anam mənə “Heçkim” ad veriblər, mən Heçkiməm.
Heçkim deyər çağırırlar tanışlar da, bilişlər də”.
Belə dedim. O, üzümə tərs-tərs baxıb bunu dedi:
“Heçkim! Səni dostlarından sonra, yəni lap axırda
- 370 Yeyəcəyəm. Mənim sənə hədiyyəm də bu olacaq!”
Bunu deyib, valaylaya-valaylaya düşdü yerə
Və boynunu bir tərəfə çevirərək yuxuladı.
Bərk yuxuda təpəgözün yediyi o insan əti,
İçdiyi o təsirli mey qusuntuya dönüb axdı.
- 375 Mən payanın şiş ucunu közərməkçün oda basdım.
Yanımdakı dostlara da ürək-dirək verdim ki, qoy
Bərk ayaqda qorxub heç kəs işdən boyun qaçırmasın.
O nəm zeytun payasının ucu odda tez közərdi,
Bir o qədər çəkmədi ki, qıpqırmızı oldu tamam.
- 380 Onu oddan çıxardaraq təpəgözə yaxınlaşdım;
Allah cürət bəxş etdiyi dörd nəfər də mənimləydi.
Vəhşi zeytun payasının közərmiş və şiş ucunu
Düz gözünə soxduq; mən də yuxarıdan burdum onu.
Məşhur gəmi dülgəri də tiri belə burğulayır,
- 385 Qalanlar da aşağıdan qayıq salıb o burğuya,
Fırladırlar iki yandan; burğu isə hey fırlanır.
Biz də nəhəng təpəgözün belə ovduq tək gözünü.
Alqanına qəltan olub göz töküldü öz yerindən,
Közərmiş od kirpiyini, qaşını da ütdü onun.
- 390 Od dəyəndə cızıldayıb partladı göz almacağı.
Qızarmış bir təbərzi, ya baltanı bir dəmirçi
Soyuq suya salan zaman cızhacızla fışıldayar;
O soyuq su bu dəmirə sərtlik verər, bərklik verər, –
Nəhəngin də gözü belə fışıldadı hərərətdən.

395 Güclü haray qopartdı o, mağaraya düşdü səsi,
 Böyük qorxu içində biz tez çəkildik bir kənara.
 Qana qəltan o payanı tez gözündən çəkdi taygöz,
 Zorlu-güclü əllərilə bir tərəfə fırlatdı.
 Dərhal qonşu kahalarda – sıx meşəli zirvələrdə
 400 Məskən salmış taygözləri kömək üçün çağırırdı o.
 Bu gur səsi eşidincə tez axışib gəldi onlar,
 Girəcəyi dövrəleyib sorğu-sual elədilər:
 “Polifem, de nə beş verib, niyə belə qışqırırsan?
 Niyə bizi oyadırsan yuxunun bu şirin vaxtı?
 405 Fanilərdən, bəlkə, biri aparıbdır sürünü, de?
 Bəlkə, hiylə və ya zorla öldürürlər səni, söylə?”
 Çox qüvvətli Polifemsə mağaradan cavab verdi:
 “Heçkim mənə zor eləmir, hiylə məni həlak edir!”
 Qonşularsa Polifemin cavabında belə dedi:
 410 “Madam ki, sən mağarada təksən, heç kim zor eləmir,
 Zevs göndərən xəstəliyə çarə tapmaq çətin işdir.
 Sən öz atan Poseydona yalvarmağın məsləhətdir!”
 Belə deyib getdi onlar. Öz-özümə güldüm mən də,
 Çəşbaş saldı çünki adım, bir də incə hiyləm onu.
 415 O inləyib əllərilə gəzdi kaha divarını,
 Bir kənara çəkib daşı, girəcəyin ortasında
 Əyləşərək, qollarını açdı yana, istədi ki,
 Biz sürüyə qarışaraq ordan keçsək, bizi tutsun.
 Xəyalında gör bir məni necə axmaq sanırmış o.
 420 Həm özüm, həm yoldaşlarım sağ-salamat qalsın deyə,
 Labüdü ölüm pəncəsindən tezəcə xilas olaq deyə,
 Fikirləşib neçə-neçə tədbirlərə əl atdım mən.
 Ölüm-dirim məsələsi dayanmışdı qarşımızda.
 Ən nəhayət, bu tədbiri bəyənərək qəbul etdim:
 425 Qoyunların arasında daha canlı, daha iri,
 Daha qəşəng, daha yunlu olanları az deyildi.
 Təpəgözün tənəklərdən eşib döşək düzəltdiyi
 Örkənlərdən xeyli alıb, qoyunları üçbir-üçbir
 Bağladım mən; hər ikinci qoyundan bir şəxs asıldı;
 430 Kənardakı qoyunlarsa gizlədirdi asılanı.
 Hər üç qoyun birimizi daşıyırdı; mən özüm sə...
 Qoyunların hamısından hündür, qəşəng bir qoyunun
 Kürəyinə minib sonra qarnı altıda daldalandım
 Və asılı qaldım orda, iki əlim onun uzun,

- 435 Sıx saçaqılı tüklərinin lap dibindən yapışmışdı.
 Bu minvalla gözlədik biz pak Eosun doğuşunu.
 Erkən doğan al saçaqılı Şəfəq çıxdı qaranlıqdan,
 Taygöz qoyun-keçiləri qovdu otlaq yerlərinə.
 Sağılmamış dişilərsə axurlarda mələşirdi:
- 440 Südlə dolu yelinləri incidirdi heyvanları.
 Girəcəkdə duran taygöz əllərilə yoxlayaraq
 Buraxırdı heyvanları. Axmaq başa düşmədi ki,
 Uzun yunlu qoyunların qarnı altdan sallanmışıq.
 Asıldığı qoyun isə ən axırda gəlib keçdi;
- 445 Öz yununu güclə çəkən qoyuna bir yüküm mən də.
 Kürəyini sıgallayıb taygöz ona bunu dedi:
 “Ah, əzizim, bu sənsənmi? Niyə bu gün mağaranı
 Ən axırda tərək edirsən? Axı öncə çıxırdın sən,
 Sən həmişə lap qabaqda gedərdin göy çəmənliyə,
- 450 Su içməyə gedəndə də əvvəl çaya sən çatardın;
 Axşam geri dönəndə də ən qabaqda sən olurdun.
 İndi isə axırdasan, lap axırda. Bəlkə elə
 Mənim sənə baxmağımı gözləyirsən? Qəddar insan
 Məni möhkəm kefləndirib, gözümə od vurub töküüb.
- 455 Heçkim adlı o hiyləgər sağ qurtara bilməyəcək!
 Sən mənimtək həssas, aqıl və dil bilən olsa idin,
 Qaçıb hara girdiyini açıb mənə söyləyərdin.
 Yerə elə çırpardım ki, beyni bütün mağaraya
 Çilənərdi. Onda Heçkim yaramazın törətdiyi
- 460 Bu dərdlərin ağrısını, acısını unudardım!”
 Belə deyib o, bayıra buraxdı o qoyunu da.
 Mən kahayla həyətin dik hasarından az aralı
 Öncə qalxıb ayaq üstə, dostları da azad etdim.
 Tez-tələsik nazıkayaq, yağlı qoyun-keçiləri
- 465 Gəmimizin dayandığı yerə qədər qovaladıq.
 Biz salamat qalanları görəndə dostlar sevindilər,
 Ölənləri yada salıb tökdülər öz yaşlarını.
 Mən onlara göz yaşını saxlamağı əmr elədim,
 Qoyun-keçi sürüsünü tez gəmiyə sürün – dedim.
- 470 Bildirdim ki, burdan dərhal üzüb yola düşməliyik.
 Bir-birinin arxasınca tez gəmiyə doluşaraq
 Keçdik avar arxasına, kürəkləndi mavi dəniz.
 Biz sahildən səs çatacaq məsafəyə yetişincə,
 Polifemi səsləyərək rişxənd ilə belə dedim:

475 “Ey tƏpƏgöz! Dostlarını mağarada parçalayıb
 Tıxadığın bu mƏrd kişi çox da gücsüz deyil imiş!
 Madam ki, sən qonağını həzm etməkdən çəkinmirsən,
 Gec-tez sənin başına, bax, belə bir iş gəlməliydi.
 Bu qisası səndən alan Zevslə başqa ölməzlərdir!”
 480 Belə dedim. TƏpƏgözsə daha artıq qəzəblənib,
 Qopardıb dağ zirvəsini gəmimizə tərəf atdı.
 Qaraburun gəmimizin qarşısına düşdü o daş,
 Az qaldı ki, qırıb tökə onun burun hissəsini.
 Təlatümə gətirdi o daş parçası dalğaları.
 485 Dik dalğalar gəmimizi qabağına qatıb dərhal,
 Qovdu yenə o sahilə tərəf, güclü axınıyla.
 Mən bir uzun paya alıb tez dirədim dik sahilə,
 Beləliklə, başqa səmtə yönəltdim öz gəmimizi.
 Yoldaşlara işarəylə bildirdim ki, qaçmaq üçün
 490 Tez avaradan yapışsınlar. Onlar işə girişdilər.
 Əvvəlkindən iki dəfə çox yol gedər-getməz gəmi,
 Mən taygözə yenə bir söz qışqırmağı qət elədim.
 Yoldaşlarım məni bundan çəkindirmək istədilər:
 “Sən yenə mi qızıqdırmaq istəyirsən onu, ötkəm?
 495 Atdığı daş gəmimizi indi geri atmadımı?
 Elə güman elədik ki, haqlayacaq ölüm bizi.
 İndi yenə bir səs, bir söz eşidəsi olsa taygöz,
 Atdığı daş həm gəmini parçalar, həm özümüzü.
 İti mərmər parçasını atmağa da qadirdir o!”
 500 Onlar məni öz fikrimdən daşındıra bilmədilər.
 Qəzəbimdən odlanaraq tƏpƏgözə belə dedim:
 “Ey tƏpƏgöz, kim gözünü töküb, deyə fanilərdən
 Əgər biri sual etsə, sən də ona cavab ver ki:
 Məni belə hala qoyan qalayıxan Odisseydir,
 505 Laertoğlu o mƏrd – daşlı İtakada ömür sürür”.
 Belə dedim. Qəzəbindən nəyə çəkib taygöz dedi:
 “Ah fəlakət! Çox qədimdən eşitdiyim gerçək oldu!
 Adamların arasında yaraşlıq, uca boylu
 Yevrimoğlu Telam adlı falabaxan vardı bir vaxt,
 510 TƏpƏgözlər diyarında fala baxıb qocaldı o.
 O lap çoxdan demişdi ki, bu iş mütləq baş verəcək:
 Odisseyin əli ilə gözdən məhrum olacağam.
 Mən gözləyib düşünürdüm: deyirdim – bəs hündür, gözəl
 Nəhəng qüvvət-güc sahibi o mƏrd haçan gələcəkdir.

- 515 Lakin onun əvəzində boydan qısa və yöndəmsiz
Adamcığaz kefləndirib, məni sonra kor elədi!
Gəl, Odissey, qayıt geri, hədiyyəni verim sənin,
Bir də ki, pak Poseydondan sənə yaxşı yol diləyim,
Poseydonun oğluyam mən, öz oğluyla fəxr edir o.
- 520 Fanilərin və ölümsüz allahların arasında
Könlü olsa tək Poseydon əlac edə bilər mənə”.
Eşidərək bu sözləri mən etiraz edib dedim:
“Əgər gücüm çatsa idi canını da alardım mən,
Nəfəsini kəsib Aid aləminə göndərərdim.
- 525 Gözünüsə Poseydon da sağaltmaz heç, bil ki, sənini!”
Belə dedim. Poseydonu yalvarmağa başlayıb o,
Əllərini bol ulduzlu göyə açıb belə dedi:
“Eşit məni, ey qarasaç, yertitrədən Poseydon sən!
Mənə ata olmağınla qürrələnir isən əgər,
- 530 Qoy yurduna dönəmməsin qalayıxan mərd Odissey, –
Laertoğlu bu mərd, daşlı İtakada həyat sürür.
Əgər ona doğma, əziz qohumunu, dostlarını,
Uca damlı sarayını, öz yurdunu görmək əgər
Qismətdirsə, – qayıtsın çox çətinliklə, təkbaşına,
- 535 Yad gəmidə; evində də çox bələlər çəksin baş!”
O yalvarıb belə dedi; qarasaç da qulaq asdı.
Əvvəlkindən daha ağır bir daş alıb taygöz ələ,
Başı üstə dolandırıb var gücüylə atdı bizə.
Qaraburun gəmimizin düşdü arxa tərəfinə,
- 540 Az qaldı ki, qırıb tökə onun sükan hissəsini.
Tələtümə gətirdi o nəhəng qaya dalğaları.
Dik dalğalar qabaqdakı sahillərə qovdu bizi.
Yerdə qalan gəmilərin dayandığı o adaya
Gəlib çıxdıq. Gördük böyük intizara qərq olaraq.
- 545 Əyləşibən yolumuzu gözləyirlər qalan dostlar.
Biz quruya çatan kimi, quma çəkdik gəmimizi,
Özümüzə tökülüşdük coşqun dəniz sahilinə.
Təpəgözün sürüsünü düşürərək dərhal yerə,
Aramızda bölüşdükdük, qalmadı bir məğmun olan.
- 550 Bütün qoyun-keçiləri bölüşəndən sonra, dostlar
Bir qoyun da artırdılar mənə düşən payın üstə.
Lap sahilə, ölməzlərin, fanilərin hökmdarı
Qara bulud yağan Zevsə nəzir olaraq o qoyunun
Budlarını atdım oda. Zevs nəzrimi rədd elədi:

- 555 Dostlarımla gəmiləri məhv etməyi qət etdi o.
Günəş göydə batanadək biz orada əyləşərək,
Ətdən yeyib, şirin şərab içə-içə ləzzət aldığımız.
Bu müddətdə Günəş batıb zülmət endi yer üzünə,
Yatmaq üçün uzandıq biz coşan dəniz sahilində.
- 560 Erkən doğan alsaçaqlı Eos çıxdı qaranlıqdan,
Mən oyandım. Yoldaşlara ürək verib əmr etdim ki,
Borazlardan azad edib, doluşsunlar gəmilərə.
Tez gəmiyə minib onlar, bir-birinin arxasınca
Avarlardan yapışdılar; kürəkləndi mavi sular.
- 565 Qəlbimizdə qəm yükləri, üzüb ordan uzaqlaşdıq;
Sağ qalsaq da itirmişdik çünki əziz yoldaşları”.

ONUNCU NƏĞMƏ

- “Eoliya adasına gəlib çıxdıq. O adada
 Allahların sevimlisi olan Eol yaşayırdı.
 Onun səyyar cəzirəsi tunc hasara alınmışdı, –
 Sahil yalçın qayalardan ibarətdi başdan-başa.
 5 Hippotoğlu Eolun on iki oğlu-qızı vardı:
 Tən yarısı oğlan idi, yarısı da qız xeylağı.
 Eol nikah eləmişdi həmin bacı-qardaşları.
 Ata-ana evi idi hamısının olduğu yer,
 Birgə yeyib-içirdilər, hər nə desən vardı evdə.
 10 Bütün günü xörək ətri, səs-küy əskik olmayırdı.
 Gecələrsə yan-yanaşı çarpayılar üzərində
 Öz yorğanı altıda hərə yatırdı öz arvadıyla.
 Biz şəhərdə gözəl Eol sarayına gəlib çıxdıq.
 Bir ay bizi qonaqlayıb, Troyadan, vuruşlardan
 15 Dönməmizdən, gənimizdən sual verdi bizə Eol.
 Bütün olub-keçənləri mən müfəssəl dedim ona,
 Sonra ondan bizi yola salmağın xahiş etdim,
 O etiraz eləmədi, tez tədarük gördü yola.
 Doqquzyaşar bir cöngənin dərisindən düzəldilmiş
 20 Bir tuluğa küləkləri salıb onu bərk bağladı.
 Zevs Eola tapşırırmışdı əsən bütün küləkləri,
 İstəsəydi dayandırar, istəsəydi əsdirərdi.
 O, tuluğu gənimizdə gümüş sapla möhkəm-möhkəm
 Sarıdı ki, az da olsa, dışarıya yel sızmasın.
 25 Ancaq Zefir küləyindən bir az sərbəst buraxdı ki,
 Gənimizə təkan versin. Ancaq niyyət baş tutmadı.
 Ağılsızlıq ucundan biz özümüzü məhv elədik.
 Düz doqquz gün, doqquz gecə dayanmadan üzüb getdik,
 Onuncu gün İtakanın düzənləri çarpdı gözə,
 30 Yaxındakı tonqalların odunu da seçə bildik.
 Məni şirin yuxu tutdu, çünki yaman yorulmuşdum.
 Mən idarə eləyirdim hər an gəmi yelkənini,
 Vətənə tez çataq deyə ipi əldən verməyirdim.
 Mən yatanda yoldaşlarım elə güman ediblər ki,

35 Hippotoğlu qızıl-gümüş doldurubdur bu tuluğa,
Mənə peşkəş eləyibdir; apardığım simü-zərdir.
Yolçulardan bəzisi də qonşusuna belə deyib:
“İşə bax ki, Odisseyin yolu hansı bir mahala,
Ya şəhərə düşür, bunca hörmət görür və sevilir.
40 O Troya talanından qənimətlər, xəzinələr,
Nələr, nələr gətirmişdir! Biz də həmin o yolları
Keçdiyimiz halda evə lüt-əliboş qayıdırıq.
Bax Eol da dostcasına ona çox şey bağışlayıb.
Gəlin açaq bu tuluğu, görək nədir içindəki,
45 Nə qədəri saf qızıldır, nə qədəri gümüş onun?”
Bax, bu mənhus məsləhətin tərəfdarı çox olubdur.
O tuluğu açan kimi tüğyan edib sərt küləklər.
Gözü yaşlı yolçuları qasırğalar bir qırpımda
Uzaq salıb İtakadan atıb mavi ənginliyə.
50 Mən ayılıb iki fikir arasında çaşbaş qaldım:
Atılaraq coşqun sular qucağında boğulmaqımı,
Ya da hələ diri qalıb əziyyətə qatlaşmaqımı?
İkincini qəbul etdim. Plaşıma bürələnib
Daldalandım gənimizdə. Azğınlaşan yellər bizi
55 Yenə Eol adasına atdı. Hamı ah-vaydaydı.
Biz quruya çıxan kimi içmək üçün su götürdük,
İtgedən gənimizin yanındaca yemək yedik.
İstədiyi qədər hər kəs yeyib-içib doyan kimi,
Mən bir nəfər yol yoldaşı və bir qasid götürərək,
60 Şanlı Eol sarayına yola düşdüm. O, evdəydi,
Arvadı və övladları ilə nahar eləyirdi.
Girib qapı payasının lap yanında əyləşdik biz.
Gedənləri dönən görüb onlar heyrət elədilər:
“Ah, Odissey! Hansı allah səni yoldan etdi belə?
65 Sənin doğma vətənə, ya istədiyin başqa yerə
Getməyinçün əlimizdən hər nə gəlir, etdik axı!”
Onlar belə dedi. Mən də dərdli-dərdli cavab verdim:
“Dostlarımla möhkəm yuxu bu hallara saldı məni.
Kömək edin; tək siz bizə kömək edə bilərsiniz!”
70 Onlarda rəhm oyatmaqçün dedim həmin sözləri mən.
Hamı susdu. Yalnız Eol belə cavab verdi mənə:
“Fənilərin ən rəzili, tezcə rədd ol get burdan, get!
O müqəddəs allahların bunca nifrət elədiyi
Bir şəxsi nə qonaq saxlar, nə də yola sala billəm!

- 75 Madam döndüm, allahların demək xoşu gəlmir səndən!”
Belə deyib, yalvarmama baxmayaraq qovdu məni.
Ürəyimiz tutqun halda uzaşdıq biz o adadan,
Avar əldən saldı bizi, ağılsızlıq ucbatından.
Əsməz oldu gəmimizə sürət verən səmt küləyi.
- 80 Düz altı gün, altı gecə dayanmadan üzüb getdik,
Yeddinci gün Telepilə çatdıq Lamın şəhərinə,
Lestriqon yurduydu bu. Sürüsünü düzə yayan
Çobanlar və naxırçılar haylayırdı bir-birini.
Orda çoban oyaq qalsa, ikiqat muzd ala bilər;
- 85 Əvvəl naxır, sonra ağıyun qoyunları otarar o,
Çünki orda gecələr də gündüz kimi aydın olur.
Elə ki, biz yaraşlıq bir limana daxil olduq.
Gördük ona iki yandan sərt qayalar hasar çəkib.
Girəcəkdə iki qaya sanki burun-burunadır;
- 90 Girəcəyi daraldıdır qarşı duran bu qayalar.
Biz limana daxil olub, haçaquyruq gəmiləri
Bir-birinə yaxın yerdə yan-yanaşı rahatladıq.
Böyük, kiçik dalğalanma olmur heç vaxt o limanda,
Nə vaxt baxsan, suyun üzü ayna kimi durğun olur.
- 95 Ancaq mən öz qara rəngli gəmimizi limanda yox,
Girəcəkdə bir örkənlə qayalığa rəbt elədim,
Sonra yalçın bir qayaya çıxıb baxdım yan-yörəmə,
Nə mal şumu, nə də insan yaratdığı bir şey gördüm.
Yerdən tüstü qalxdığını gördüm ancaq – burum-burum.
- 100 Yolçulardan neçəsini göndərdim ki, öyrənsinlər,
Hansı insan qəbiləsi həyat sürür bu məkanda.
Bir nəfər də qasid qoşdum göndərdiyim iki şəxsə.
Aralanıb yoldaşlardan hamar yolla getdi onlar.
Dağdan odun daşınardı həmin yolla şəhərlərə.
- 105 Yolda onlar su apararıq bir qız ilə rastlaşdırlar;
Lestriqon hökmdarı Antifatin qızıymış o,
Şəffaf sulu Artakiya bulağına gedirmiş o.
Bütün şəhər o bulağın suyu ilə dolanırmış.
Yoldaşlarım həmin qızı haraylayıb soruşurlar:
- 110 Bu şəhərin çarı kimdir, rəiyyəti kimdir onun?
Qız onlara atasının sarayını nişan verib,
Çar arvadı qarşılıyıb evdə bizim adamları.
Dağdan uca bu arvadı görəndə kimi qorxub onlar,
Qadın dərhal Antifati yığıncaqdan çağırıbdir.

- 115 Antifat bu adamların qəsd eləyib canlarına:
Dərhal tutub birisini parçalayıb nahar edib.
Diri qalan iki nəfər qaçıb gəldi yanımıza.
Antifat bərk qışqıraraq şəhərə hay-haray saldı;
Lestriqon qəbiləsi hər tərəfdən axıb gəldi.
- 120 İnsana yox, onlar nəhəng varlıqlara oxşayırdı,
Qayaları parçalayıb bizə sarı tulladılar.
Parçalanan gəmilərin, həlak olan adamların
Səsi-küyü, bağırtısı eşidildi hər tərəfdən,
Ölənleri balıq kimi ipə taxıb apardılar, –
- 125 Buxtadakı yolçuları yemək üçün qırdı onlar.
Mənsə iti qılıncımı dərhal açıb öz belimdən,
Burnuqara gəميمizin örkənini kəsib tökdüm.
Gəmindəki yoldaşları ruhlandırıb əmr etdim ki,
Avar çəkib tezlik ilə qurtaraq bu fəlakətdən.
- 130 Onlar ölüm qorxusundan güc verdilər avarlara,
Dərhal asma qayalardan uzaqlaşdı bizim gəmi.
Qalan başqa gəmilərsə limanda məhv olub getdi,
Uzaqlaşdıq. Ölənleri anıb dərdə qərq olduq biz,
Sağ qalsaq da itirmişdik çünki əziz yoldaşları.
- 135 Biz Eeya adasına gəlib çatdıq. Bu adada
Gursaq, insan danışıqlı bir ilahə yaşayırdı,
Sirseyə və çox hiyləgər Eet bacı-qardaşdılar.
Ataları insanlara işıq saçan Heliosdu,
Anaları Okeanın gözəl qızı Persa idi.
- 140 Sakit liman sularında saxladıq öz gəميمizi:
Allahlardan hansı isə çatdırmışdı bizi bura.
İki gecə, iki gündüz o sahilə qərarlaşdıq.
Həm yorğunluq, həm qüssə-qəm üzməkdəydi qəlbimizi.
Üçüncü gün qalın saçlı Eos göydə görünəndə,
- 145 Mən nizəmi, bir də iti qılıncımı götürərək,
Uca sahil qayasına dırmaşdım ki, bəlkə ordan
Gözümə bir insan dəyə, insan səsi eşidəm mən.
Mən o yalçın qaya üstədən ətrafa çox göz gəzdirdim,
Qalın palıd meşəsinin arxasından Sirseyanın
- 150 Sarayından qalxan tüstü gözlərimə dəydi birdən.
Burda məni fikir-xəyal aldı, dedim öz-özümə:
Tüstü gələn o tərəfə, görün, gedim, ya getməyim?
Axır belə bir qərara gəldim ki, mən əvvəl-əvvəl
Gəميم duran o sahilə dönsəm, daha yaxşı olar;

- 155 Nahar edib, kəşfiyyata sonra adam göndərərəm.
Gəmimizin dayandığı yerə tərəf yollananda
Məni hansı allah isə yalnız görüb rəhm elədi,
İribuynuz bir maralı mənə tərəf yönəltdi o;
Çıxıb meşə otlığından su içməyə yollanırdı, –
- 160 Qızmar günün yanğısını rəf etməyə atırdı can.
Göy meşədən çıxan kimi kürəyindən vurdum onu,
Mis ucluqlu nizəm onun sancıldı bel sümüyünə.
Nərə çəkib sərələndi, canı çıxdı bədəninədən.
Ayağımı üzərinə qoyub çəkdim nizəni mən,
- 165 Sonra maral cəmdəyinin yanındaca qoydum yerə.
Söyüdlükdən xeyli çubuq qopardaraq yıgdim ora,
Düz bir sajin uzunluğu olan möhkəm örkən hördüm.
Qıçlarını möhkəm-möhkəm bağlayaraq, şikarımın
Cəmdəyini kürəyimə atıb tezcə yola düşdüm
- 170 Və nizəmə dayaq verə-verə çatdım sahilə mən.
Belə ağır bir cəmdəyi daşımaq da ağır işdi.
Yerə atıb o cəmdəyi, yatan bütün yoldaşları
Bircə-bircə oyatmağa başladım mən nəvazişlə,
“Dostlar, düzdür dərd-qəm bizi yaman günə qoyub, ancaq
- 175 Əcəlimiz yetişməmiş heç birimiz ölməyəcək.
Nə qədər ki, gəmimizdə azuqə var, yeyək-içək,
Ac qarına özümüzü əldən salmaq lazım deyil!”
Belə dedim. Sözlərimi eşitdi yol yoldaşlarım,
Üzlərini açıb hamı baxdı maral cəmdəyinə,
- 180 Onun nəhəng gövdəsini görünlər lap mat qaldılar.
Elə ki, bu zor heyvana baxıb-baxıb doydu hamı,
Əllərini yuyub yemək bişirməyə başladılar.
Günəş göydə batanadək bir orada əyləşərək,
Doyanacan ət xörəyi yeyib, şirin şərab içdik.
- 185 Elə ki, gün qürub etdi, zülmət endi yer üzünə,
Səsli-küylü dalğalara yaxın yerdə yuxuladıq.
Erkən doğan alsaçaqlı Eos qalxdı qaranlıqdan.
Yığıb bütün yoldaşları belə dedim mən onlara:
“Ey başları çox bəlalar çəkmiş dostlar, qulaq asın!
- 190 Biz bilmirik burda hardan şəfəq doğur, zülmət çökür,
Nurlu Günəş göydən yerə harda enir, hardan doğur.
Gəlin birgə fikirləşək, görək çıxış yolu varmı?
Mən ki, heç bir çıxış yolu görmürəm bu fəlakətdən.
Çünki hündür qaya üstədən hər tərəfə nəzər salıb,

195 Gördüm ki, bir adadayıq, dörd yanımız sudur tamam,
 Gördüm qalın, sıx meşənin arxasında bir ocağın
 Tüstüləri burum-burum qalxır göyün qatlarına”.
 Belə dedim. Yolçuların əsdi qəlbi vahimədən.
 Lestriqonlar başçısının, adamyeyən Polifemin
 200 Törətdiyi müsibətlər bir-bir yada düşdü tamam,
 Hönkürtüylə ağlaşaraq göz yaşları axıtdılar.
 Axır başa düşdülər ki, ağlamaqdan fayda yoxdur...
 Yaraşığıl dizlik geymiş yolçuları yarı böldüm;
 Hər dəstəyə bir nəfər də başçı təyin elədim mən,
 205 Birinə mən, o birinə pak Yevrilox oldu başçı.
 Mıs sərpuşa püşklər atdıq, hərə çəkdi birisini;
 Kəşfiyyətə getmək düşdü allahsifət Yevriloxa,
 İyirmiiki yoldaşıyla yola düşdü o qorxmaz gənc.
 Gedənlər də axıdırdı göz yaşını, qalanlar da...
 210 Onlar bir dağ döşündəki evə gedib yetişirlər;
 Sirseyanın qəşəng evi hamar daşdan tikilmişdi,
 Evin dörd bir tərəfini qurdlar, şirlər bürümüşdü;
 Sirseyə bu heyvanları sehləyib ram etmişdi.
 Nə hay salıb, nə üstünə cumub onlar adamların,
 215 Yalnız quyuq bulayaraq yanaşırlar gələnlərə.
 Axı itlər – sahibləri nahar edib qayıdanda
 Bir loğma, bir sümük atsın deyə ona quyuq bular;
 Bu qurdlar, bu aslanlar da elə quyuq bulayardı.
 Bu yırtıcı heyvanlardan yaman qorxub yoldaşlarını,
 220 Sirseyanın qapısına yetiriblər özlərini;
 İlahənin evdən gözəl nəğmə səsi yüksəlirmiş,
 Gəzib dəzgah arxasında, xanım parça toxuyurmuş,
 İlahələr toxuduğu parça zərif, yumşaq olur.
 Yolçuların arasında çox sevdiyim başçı Polit
 225 Kəşfiyyətçi dostlarına xitab ilə belə deyib:
 “Evdə dəzgah ətrafında, dostlar, kimsə nəğmə deyir.
 Onun gözəl tərənəsi yayılır bu düzənliyə.
 Ya qadındır o, ya pəri. Gəlin onu haraylayaql!”
 Belə deyib. Uca səslə çağırıblar oxuyanı,
 230 Parıldayan qapıları xanım açıb, “gəlin!” – deyib
 Qəlbinə bir şey dammayan müsafirlər girib evə,
 Tək Yevrilox fəlakəti hiss edərək çöldə qalıb.
 Ev sahibi qonaqlara kreslo və kürsü verib.
 Arpa unu, bal və pendir, bir də iksir qarışdırıb

- 235 Pramnəyə şərəbiylə təqdim edib gələnlərə,
O iksirdən içən adam unudarmış vətəninini.
Bu içkini verib xanım; hamısı nuş edib onu.
Çubuğuyla vurub sonra, onlar dönüb donuz olub
Və tövləyə salınıblar, bədənləri qıl gətirib.
- 240 Donuz şəkli alsalar da ağılları qalıb yalnız.
Gözüyaşlı yolçuların qabağına o cadugər
Zibillikdə yatıb-duran donuzların xoşladığı
Yerkökləri, acı, şirin şabalıdla qoza töküüb.
Çox çəkmədi, Yevrilox öz dostlarının başlarına
- 245 Gələn acı fəlakəti söyləməkçün qaçıb gəldi.
Vahimənin şiddətindən onun dili tutulmuşdu,
Dostlarının fəlakəti sarsıtmışdı onu qəlbən.
Göz yaşları kəsilmirdi. Qərq olmuşdu dərdə-qəmə.
Biz araya alıb onu sorğu-sual eləyirdik,
- 250 Handan-hana deyə bildi baş vermiş o müsibəti:
“Ey şöhrətli Odissey, biz göstərdiyin yolla getdik,
Sıx meşəli dağ döşündə örtülü bir yerə çatdıq.
Gördük orda hamarlanmış daşdan bir ev ucalıbdır,
Kimsə dəzgah ətrafına dolanaraq oxuyurdu.
- 255 Bilinmirdi ilahədir, ya qadındır. Çağırdılar.
Parıldayan qapıları açıb xanım “gəlin!” dedi.
Qəlbinə bir şey dammayan müsafirlər girdi evə,
Tək mən yaxın fəlakəti hiss eləyib çöldə qaldım.
Birdən yoxa çıxdı onlar, heç birisi görünmədi,
- 260 Çox oturub gözlədim mən, heç kəs geri qayıtmadı!”
Belə dedi. Mən tələsik gümüşmismar qılıncımı
Qurşayaraq, ox-yayımı kürəyimə atdım dərhal.
Yevriloxa əmr etdim ki, “həmin yerə apar məni!”
O yalvarıb ikiəlli qucaqladı dizlərimi.
- 265 Gözüyaşlı yalvararaq bu hikmətli sözü dedi:
“Sən ey Zevsin yetirməsi, bir də getmək istəmirəm!
Bilirəm ki, nə sən geri dönəcəksən, nə o dostlar.
Bundan qaçıb getməyimiz, məncə, daha məsləhətdir,
Heç olmasa, bu bələdan qurtararaq sağ qalarıq!”
- 270 Belə dedi. Mənsə ona etirazla cavab verdim:
“Qal, Yevrilox, əgər getmək istəmirsən, qal burada,
Qal burdakı damlarla, ye, iç. Mənsə getməliyəm.
Dəfəilməz bir zərurət məni buna vadar edir!”
Belə deyib uzaqlaşdım düşdüyümüz o sahilədən.

275 Mən vadidən keçib getdim; mahir iksir hazırlayan
 Sirseyanın sarayına daxil olmaq istəyirkən,
 Birdən qızıl çubuğuyla Hermes çıxdı qabağıma.
 O, bıç yeri yeni-yeni tərləyən bir yeniyetmə
 Cavan oğlan görkəmində çıxdı mənim qabağıma.
 280 Öz adımla çağıraraq əllərimdən tutub dedi:
 “Dur, ay bədbəxt! Sən ki, bura nabelədsən, hara belə
 Yollanırsan təkbaşına? Sənin səfər dostlarını
 Donuzlara çevirərək donuzluğa salıb pəri.
 Sən onları qurtarmaqımı istəyirsən? İnan mənə,
 285 Sən özün də qayıtmayıb, donuz olub qalacaqsan.
 Ancaq qorxma. Səni mən bu fəlakətdən qurtararam.
 Bu dərmanı al; bununla Sirseyanın yanına get,
 Bax bu dərman xilas edər səni ölüm pəncəsindən.
 Qoy xəbərdar edim səni ilahənin hiyləsindən.
 290 Sənə içki hazırlayıb, ona iksir qatacaqdır,
 Mən verdiyim dərman isə salacaqdır onu gücdən.
 Bu dediyim sözləri də yaddaşında möhkəm saxla:
 Əlindəki çubuğuyla sonra sənə toxunacaq,
 Çəkib iti qılincını bu vaxt hücum elə ona.
 295 Guya, onu bu qılıncla həlak etmək istəyirsən.
 O qorxuya düşüb, səni dəvət edər yatağına,
 Təklifini rədd etməyi fikrinə də gətirmə heç.
 Sən bu yolla dostlarını xilas edər; özün isə
 Yaxşı qəbul olunarsan; ancaq ona and içdir ki,
 300 Ondən sənə heç bir zaman, heç bir xətər yetməyəcək.
 O and içsə, sən arxayın çıxarsan silahını”.
 Bunu deyib qasid allah yerdən bir kök çıxardaraq
 Mənə verdi və şərh etdi onda olan keyfiyyəti.
 Kökün özü qapqaraydı, süd kimiydi çiçəkləri.
 305 Allahların “moli” adı verdikləri bu kökləri
 İnsanların qazıb yerdən çıxartması çətin işdir.
 Sonra Hermes sıx meşəli o adadan addımlayıb
 Getdi Olimp dağlarına. Getdim pəri evinə mən.
 Yol uzununu sinəmdəki ürək bərk-bərk döyünürdü.
 310 Gözəl saçlı ilahənin qapısında dayanaraq,
 Harayladım onu bərkdən, çağırışımı eşitdi o.
 Parıldayan qapıları açıb məni dəvət etdi.
 Onu qəlbim əsə-əsə təqib etdi, girdim evə.
 Gümüşmismar kreslodə əyləşdirdi məni xanım,

- 315 Gördüm ayaq qoymaq üçün kətili də vardır onun.
Mənə qızıl piyalədə bir içki də hazırladı,
O içkiyə bədniiyyətlə bir iksir də qarışdırıb
Verdi mənə, alıb içdim; cadu təsir eləmədi.
Vurub uzun çubuğuyla məni, belə dedi pəri:
- 320 “Donuz olub donuzluğa yollan, tez ol, durma, tez ol!”
Belə dedi. Mənsə iti qılıncımı çəkib qından,
Cumdum üstə, guya, onu öldürməkdir qəsdim mənim.
O ucadan qışqıraraq qucaqladı dizlərimi,
Yalvarmış kimi birdən dilə gəlib xəbər aldı:
- 325 “Söylə kimsən? Haralısan? Atan kimdir, anan kimdir?
Heyranam ki, iksir içdin, amma təsir eləmədi!
İndiyədək elə insan olmayıb ki, həmin iksir
Dişlərinin çəpərindən keçən kimi sarsılmasın.
Görünür ki, sənin ruhun, sənin qəlbin yenilməzdir.
- 330 Bəlkə də, sən o çoxbilmiş Odiseysən? – Sən barədə
Qızılçubuq Hermes mənə dönə-dönə deyibdir ki,
Troyadan qayıdanda gəmin bura uğrayacaq.
Di yaxşı, sən öz qanına qoyub iti qılıncını,
Gəl yanıma, gedək yataq, qovuşdursun bizi sevgi,
- 335 Qarşılıqlı etimadla danışaq bir-birimizlə”.
Belə dedi; mən etiraz eləyərək cavab verdim:
“Mənim əziz dostlarımı sən donuza döndərmişkən,
Necə məndən mehribanlıq gözləyirsən, ey ilahə?
Özümü də dilə tutub tora salmaq istəyirsən.
- 340 Hələ qoşa yatmağı da mənə təklif edirsən ki,
Çılpaq halda öz-özümü qorumaqdan məhrum olum.
Burda mənə heç bir xətər yetirməmək barəsində
Böyük andı əgər təkrar eləməsən, ey ilahə,
Heç vəch ilə mən səninlə bir yastığa baş qoymaram”.
- 345 Mən bu sözü deyincə, o həmin böyük andı içdi...
Elə ki, o böyük andı təkrar etdi, mən soyunub
Qalın saçlı ilahənin girdim gözəl yatağına.
Sirseyanın sarayında dörd qız işlə məşğul idi,
Dörd qulluqçu qızdı qəsrə səliqə və sahman verən.
- 350 Meşələrdən, bulaqlardan dənizlərə axıb gedən
Nəhrlərdən törəmişdi qulluq edən həmin qızlar.
Birinci qız kresloya öncə qalın kətan saldı,
Üstündən də yaraşlıq, tünd-qırmızı xalça örtüdü.
İkinci qız gümüş masa çəkdi onun qarşısına,

- 355 Masa üstə yeməklərlə dolu qızıl səbət qoydu.
Üçüncü qız meylə suyu qarışdırdı kraterdə;
Baldan şirin mey üçün o düzdü qızıl piyalələr.
Dördüncü qız üçayaqlı bir qazanda su gətirdi,
Qazan altda od qaladı, isinməyə başladı su.
- 360 Elə ki, su qaynamağa başladı o mis qazanda,
Mən vannada əyləşincə ilahə su soyuqlayıb
Tökdü onu çiyinlərim üzərindən, başım üstədən,
Yorğunluğum, üzgünlüyüm bədənimdən çıxdı tamam.
Çimizdirib ətirli yağ çəkdi sonra bədənimə;
- 365 Axırda da yaraşlıqlı xiton, plaş geyindirdi.
Gümüşmismar kresloda əyləşdirdi sonra mənə,
Altda ayaq qoymaq üçün kətili də vardı onun.
Əllərimi yumaq üçün kəniz qızıl bir dəstidə
Su gətirdi, gümüş tasi tutdu mənim qabağımda.
- 370 Hamarlanmış masa çəkdi mənə sarı həmin kəniz;
Bir mötəbər açarçı da çörək qoydu və ehtiyat
Azuqədən neçə cürə yemək verdi canla-başla.
Ev xanımı “buyur!” – dedi. Mənsə yemək istəmədim.
Başqa bir dərd barəsində düşünürdüm, – qanıqara.
- 375 Elə ki, ev sahibəsi gördü qəmgin oturmuşam,
Qabağımda olan dadlı yeməyə də əl vurmuram,
Yaxınlaşıb dərhal mənə bu qanadlı sözü dedi:
“De, Odissey, niyə belə lal-kar kimi əyləşibsən?
Niyə üzüb öz qəlbini, yeməklərə əl vurmursan?”
- 380 Yoxsa mənim başqa cadu və məkrimdən çəkinirsən?
Heç çəkinmə. Çünki sənə mən and içib, söz vermişəm”
Belə dedi mənə xanım. Mənsə belə cavab verdim:
“Ah, Sirseyə! Heysiyyətli adamların arasında
Bir eləsi tapırlarmı, öz sevimli dostlarınının
- 385 Tamam azad olduğunu görməyincə yeyə-icə?
Əgər yeyib-ıçməyimi qəlbən arzu edirsənsə,
Azad elə sən onları, görüm əziz dostlarıımı”.
Belə dedim. Sirseyə tez çıxdı zaldan,
Çubuğunu əldə tutub, açdı tövlə qapısını.
- 390 Doqquzillik donuzlara dönmüş olan dostlarıımı
Dışarıya qovdu. Onlar bir cərgəyə düzüldülər.
Yaxınlaşıb hər birinə xanım yeni məlhəm sürtdü
O əvvəlki iksir ilə canlarını basmış olan
Yoğun qıllar tökülməyə başladı bu məlhəm ilə.

- 395 Əvvəlkindən daha gözəl, boy-buxunca daha uca,
Daha cavan oğlanlara çevrildilər onlar yenə.
Dərhal məni tanıyaraq əllərimi sıxdı onlar,
Gözlərindən sevinc yaşdı, qəsrə yayıldı səs.
Göruncə bu mənzərəni kövrəldi tez ilahə də,
400 Lap qarşımda dayanaraq bu sözləri dedi mənə:
“Sən ey Allah törəməsi, ey çoxbilmiş mərd Odissey!
En sahilə, gəminizin dayandığı tərəfə get.
İtgedən gəminizi sudan çıxar əvvəl-əvvəl,
Gəminizdə hər nə varsa, siz daşmayın mağaraya.
405 Sonra özün, bütün səfər dostlarınla qayıt bura!”
Sirseyanın bu əmrinə əməl etdim mən qorxmadan,
Tez yollandım dalğaları coşan dəniz sahilinə.
Gördüm qalan yoldaşlarım gəmimizin yanındadır,
Hamısını gözü yaşlı, dərdə-qəmə dalğın gördüm.
410 Kənd yerində axşam naxır otlamaqdan qayıdanda,
Görürsən ki, buzovlar tez axın edib ağılından,
Yeyib doymuş inəklərin düz üstünə yüyürüşür,
Hər buzov öz anasının ətrafında cövlan edir.
Mənim geri döndüyümü görən səfər dostlarım da
415 Sevinərək üzərimə yüyürdülər, gözü yaşlı;
Elə bil ki, yenə doğma İtakaya döndü onlar;
Axı orda doğularaq, boya-başa çatmışdılar.
Gileylənə-gileylənə belə dedi onlar mənə:
“Sənin geri qayıtmağın bizi yaman sevindirdi,
420 Elə bildik yenə doğma İtakaya qayıtmışsın.
Yerdə qalan dostlarımız, söylə, necə məhv oldular?”
Onlar bunu soruşanda belə dedim mən sevincək:
“Əvvəlcə öz gəmimizi gəlin sudan çıxardağ biz
Və gəmidə hər nə varsa, daşıyaq o mağaraya.
425 Sonra da bir yerdə gedək ilahənin sarayına;
Bizim əziz dostlarımız indi onun evindədir;
Siz onları orda yeyib, şərab içən görərsiniz”.
Belə dedim. Onlar dərhal əməl etdi dediyimə.
Tək Yevrilox yoldan etmək istədi bu yolçuları,
430 O hamıya xitab edib bu qanadlı sözü dedi:
“Ay axmaqlar, hara belə? Yeni bir dərd dalıncamı?
Sirseyanın yanınamı? İnanın ki, o sizləri
Ya donuza döndərəcək, ya aslana, ya da qurda.
Hamınızı o, qoruqçu heyvanlara çevirəcək.

435 Odisseyin başçılığı ilə taygöz Polifemin
 Kahasına girəndə də bizi tutub saxladı o.
 Odisseyin ucbatından həlak oldu dostlarımız!"
 Belə dedi Yevrilox. Mən öz-özümə fikirləşdim:
 Qılıncımı öz qınından siyirərək, elə vurum
 440 Onun başı bədənindən üzülərək dıǵırlansın!..
 Qohumum da olsa onu həlak etmək istəyirdim.
 Ancaq dostlar mane olub həlimliklə söylədilər:
 "Sən ey allah törəməsi, öldürmə, qoy burda qalsın,
 Qoy gəmidən ayrılmasın, keşik çəksin ona burda.
 445 İlahənin o müqəddəs sarayına bizi apar".
 Onlar bunu söyləyincə uzaqlaşdıq biz gəmidən.
 Yevrilox da gəmi olan yerdə qalmaq istəmədi,
 Qəzəbindən qorxub o da arxamızca gəldi bizim.
 Sirseyanın sarayında qalan bütün yolçuları
 450 Xanım özü çimizdirib, yağ çəkmişdi canlarına,
 Hamısına yun plaşla, zərif xiton geydirmişdi.
 Biz onları ziyafətdə yeyib-içən gördük zalda.
 Elə ki, üz-üzə gəlib bir-birini gördü onlar,
 Qəmli-qəmli inlədilər, səs бүrүdү bütün qəsri.
 455 İlahələr ilahəsi yaxın gəlib dedi mənə:
 "Ey allahlr törəməsi, Laertoǵlu mərd Odissey!
 Göz yaşını, iniltini dayandırmı indən belə.
 Bilirəm ki, başınıza çox müsibət gəlib yolda,
 Bilirəm ki, quruda da yadlar sizə çox daǵ çəkib.
 460 İndi rahat əyləşərək yemək yeyin, şərab için,
 Qoy yenə də əvvəlki ruh yüksəkliyi dönsün geri.
 Siz o ruhla çıxmışdınız sərt qayalı İtakadan.
 Görürəm ki, indi ruhən tamam əldən düşübsünüz,
 Yol uzununu başınıza gələnləri anırsınız,
 465 Şadlıq edib əylənməksə yadınızdan çıxıb tamam".
 Belə dedi. Təklifini qəlbən qəbul etdi hamı.
 Tamam bir il qonaqlıqda keçdi bizim günlərimiz, –
 Doyunca ət yeməkləri yeyib, şirin şərab içdik.
 İl qurtardı, Orlar başa çatdırdı öz gərđişini,
 470 Aylar ötdü, bir-birini günlər əvəz elədilər.
 Yoldaşlarım bir gün məni çağıraraq ərz etdilər:
 "Ey bəxtikəm, heç olmasa, indi yada sal vətəni.
 Madam ki, öz torpağını, uca damlı sarayını
 Görmək sənin qismətidir, çox yubanma, çıxmaq gedək".

- 475 Yoldaşlarım belə dedi. Mən də qəlbən razılaşdım.
Günəş qürub edənədək biz bir yerdə əyləşərək,
Doyunca ət yeməkləri yeyib, şirin şərab içdik.
Elə ki, gün qürub edib yer üzünə çökdü zülmət,
Yoldaşlarım ala-toran evdə yatıb dincəldilər.
- 480 İlahənin qəşəng yataq otağına gedib mən də,
Dizlərini qucaqlayıb çox yalvardım; o, dinlədi
Diqqət ilə; bu qanadlı sözləri mən dedim ona:
“Ey ilahə, öz əhdinə-ilqarına əməl elə,
Doğma yurda qaytar bizi, mən oraya can atıram.
- 485 Dostlarım da bu xahişlə parçalayır ürəyimi;
Sən gedincə yanımızdan, məlul-məlul yalvarırlar!”
Belə dedim. Cavab verdi ilahələr ilahəsi:
“Sən ey Allah törəməsi, ey çoxbilmiş mərd Odissey!
Öz evimdə mən heç kəsi məcbur edib saxlamıram.
- 490 Amma gərək əvvəlcə siz başqa yerə gedəsiniz.
Aid ilə Persefona diyarıdır dediyim yer.
Orda gərək Tiresinin ruhu ilə danışasan, –
Orda yalnız o kor falçı saxlayıb öz idrakını.
Persefona onu məhrum eləməyib düşüncədən.
- 495 Qalan bütün ölülərin orda yalnız teyfi uçur”.
İlahənin bu sözündən tir-tir əsdi qəlbim mənim.
Çarpayıda əyləşərək axıtdım göz yaşlarımı,
Nə yaşamaq eşqim qaldı, nə günəşə baxmaq eşqim.
Sağa-sola çevrilərək yatacaqda çox ağladım,
- 500 Ağlamaqdan doyub, sonra ilahəyə belə dedim:
“Bu səfərdə bələdçimiz kim olacaq, ey ilahə?
İndiyəcən heç bir gəmi axı ora getməyibdir”.
Belə dedim. İlahələr ilahəsi cavab verdi:
“Sən ey allah törəməsi, ey çoxbilmiş, mərd Odissey!
- 505 Sən bələdçi barəsində heç narahat olma əsla.
Doru ucalt, yelkəni aç, rahat əyləş öz yerində,
Borey yeli gəminizi özü çəkib aparacaq.
Okean-çay sularını üzüb başa çatdıranda,
Sahildə sən Persefona meşəsini görəcəksən;
- 510 Orda yalnız ağ söyüdlə qarayarpaq qovaq bitir.
Okeana yaxın yerdə gəminizi qoyub, özün
Üfunətli, qorxunc Aid aləminə yollanarsan.
Orda Kotsit Pirifleqeton çayı ilə Axeronta
Axıb gedir; Axerontsa bir qoludur Stiks çayın.

515 Bu iki çay bir çayanın lap yanında birləşirlər.
 Sözlərimi yaxşı eşit: həmin yerə çatan kimi
 Bir çala qaz, – düz bir dirsək olsun eni və uzununu.
 Ölənlərin ehsanına orda içki carla yerə:
 Birisi bal, biri baldan şirin şərab, biri də su;
 520 Əvvəlcədən hər üçünə arpa unu qatarsan sən.
 Ölənlərə sonra rəhmət oxuyaraq vəd elə ki,
 İtakaya çatan kimi balaverməz inək kəsib
 Yandıracaq və tonqala çox nəzirlər atacaqsan.
 Sürüdəki ən qiymətli, qara rəngli bir qoyunu
 525 Tiresinin şərəfinə dərhal qurban kəsəcəksən.
 Ölənlərin pak nəslinə xeyir-dua verdinmi sən,
 Qara qoçla qoyunun kəs başlarını o çalada.
 Erebə tut yönlərini kəsəndə o heyvanları,
 Özün isə Okeana tərəf çevir üzünü sən.
 530 Onda baxıb görəcəksən ruhlar gəlir axın-axın.
 Elə bu vaxt yanındakı adamlara əmr elə ki,
 Sənin iti qılıncınla öldürülmüş heyvanları
 Soyub odda yandırsınlar; güclü allah Aid ilə,
 Sərt ilahə Persefonaya dua edib yalvarsınlar.
 535 Özün isə əldə qılınc əyləş çala kənarında;
 Qoca falçı Tiresidən səhih cavab almayınca,
 Heç bir teyfi qoyma gəlib həmin çana yaxınlaşsın.
 Çox çəkməz, o qəbilələr başçısı da gəlib çıxar,
 Vətəninə qayıdanda bol balıqlı dənizlərdə
 540 Yolun çoxmu, azmı sürər, – əvvəlcədən deyər sənə.
 Pəri bunu deyən zaman qızıl taxtlı Eos doğdu.
 Geyinməkçün xanım mənə yun plaşla xiton verdi;
 Özü isə gümüş rəngli, uzun, zərif bir don geydi,
 Yumşaq donun üstündən də bağladı zər kəmərinə,
 545 Lap axırda başına bir yaraşılı örpək saldı.
 Qalxıb evdən çıxıb getdim, yatan bütün yoldaşları
 Bircə-bircə oyatmağa başladım mən nəvazişlə:
 “Dostlar, yetər xoruldayıb şirin-şirin yatdığınız!
 Yola çıxmaq zamanıdır. Sirseyanın əmri budur!”
 550 Belə dedim mən onlara. Qulaq asdı onlar sözə.
 Lakin yenə biz ordan da tələfatsız çıxammadıq.
 Gəməmdə bir cavan vardı, Yelpenordu onun adı,
 Nə döyüşdə hünərilə, nə əqlilə fərqlənirdi.
 O həddindən artıq içib adamlardan aralanır,

- 555 Yatmaq üçün ilahənin damı üstə qalxır. Birdən
Dostlarının yola çıxmaq söhbətini eşidərək,
Tez-tələsik uzandığı yerdən durub addımlayır;
Nərdivanla düşmək lazım gəldiyini lap unudur.
Addımını boş havaya atıb damdan düşür yerə,
- 560 Sınır boyun fəqərəsi, ruhu uçur o dünyaya.
Dostlar evdən çıxan zaman mən onlara belə dedim:
“Elə güman etməyin ki, düz vətənə qayıdırıq;
Xanım bizə tamam başqa bir səyahət hazırlayıb:
Aid ilə Persefona diyarına gedirik biz.
- 565 Gələcəyi gərək gedib Tiresidən xəbər alağ”.
Belə dedim. Yoldaşlarım vahiməyə düşdü yaman,
Saçlarını yola-yola əyləşərək ağlaşdılar,
Axır başa düşdülər ki, ağlamaqdan fayda yoxdur.
Biz gəmimiz duran dəniz sahilinə yetişəndə,
- 570 Hamımızın gözü yaşlı, ürəyimiz dərddli idi.
Bu arada ilahə də gəldi gəmi duran yerə,
Bir qoyunla qara qoçu bağladılar yaxın yerdə,
Gəldiyini görməmişdik. Axı allah istəməsə,
Necə gəlib-getdiyini kim gözüylə görə bilər?

ON BİRİNCİ NƏĞMƏ

Gəmimizin dayandığı sahilə yan alan kimi,
Əvvəl-əvvəl itələyib saldıq onu pak sulara,
Yelkənli dor ağacını sonra qoyduq o gəmiyə,
O qurbanlıq qara qoçla qoyunu da götürərək,
5 Gözü yaşlı, qəlbi qəmlə, dərdlə dolu mindik ora.
Bizim qara gəmimizin arxasınca əsən külək
Hey qabartdı yelkənləri. Bizə bu səmt küləyini
Gözəl saçlı, insan dilli, sərt ilahə göndərmişdi.
Dikəldib dor ağacını biz rahatca əyləşmişdik,
10 Səmt küləyi və sükançı aparırdı gəmimizi,
Bütün günü yelkənləri qabartdı o səmt küləyi.
Bu arada Günəş batdı, yollar-izlər kölgələndi.
Üzüb dərin Okean-çay sularını bütün günü,
Kommerilər yaşadığı bir şəhərə gəlib çatdıq.
15 Kommerilər məmləkəti hər vaxt sisli-dumanlıdır;
Nurlu Günəş burda heç vaxt işıq saçıb parıldamır, –
Parıldamır nə ulduzlu səmalara yüksələndə,
Nə ulduzlu səmalardan dönüb yerə qayıdanda.
Orda bədbəxt adamları əbədi bir zülmət sarıb.
20 Gəmimizi o sahilə saxlayaraq, qoyunları
Alıb, dərin Okeanın sahililə düşdük yola.
Sirseyanın mənə nişan verdiyi bir yerə çatdıq.
Trimedlə Yevriloxa tapşıraraq qoyunları,
Ağzı iti qılıncımı öz qınından çıxartdım cəld,
25 Həm uzununu, həm də eni dirsək qədər çala qazdım,
Ölüb getmiş adamlara içki nəzri verdim orda, –
Əvvəlcə bal, sonra baldan şirin şərab, sonra da su.
Qabaqcadan hər üçünə arpa unu qarışdırdım.
Ölənlərə xeyir-dua oxuyaraq vəd etdim ki:
30 Öz yurduma çatan kimi tez bir qısır inək kəsib,
Yandıracaq və tonqala çox nəzirlər atacağam.
Sürüdəki ən qiymətli, tamam qara bir qoyunu
Tiresinin şərəfinə orda qurban kəsəcəyəm.
Ölələrin pak nəslinə xeyir-dua oxuyaraq,

- 35 Kəsdim çala üzərində qoçla qoyun başını mən,
Düz çalaya axdı qanı. Ölüb getmiş adamların
Ruhu axdı o dünyanın Ereb adlı hissəsindən.
Gəldi ruhu qadınların, cavanların, qocaların,
Gəldi dünya qəmlərini ilkin dadan qız teyfləri;
- 40 Gəldi döyüş şəhidləri, yarasında iti nizə,
Geydikləri cəng paltarı dəlik-deşik və al qanlı.
Xeyli ruh qan çalasına tərəf uçub hər tərəfdən,
Küyləşdilər dəhşət ilə. Qaçdı rəngim vahimədən.
Elə bu vaxt yanımdakı yoldaşlara əmr etdim ki,
- 45 Mənim iti qılıncımla öldürülmüş heyvanları
Soyub odda yandırınlar, qadir allah Aid ilə
Sərt ilahə Persefonaya dua edib yalvarsınlar.
Əldə qılınc əyləşərək özüm çala kənarında,
Qoca falçı Tiresidən mən bir cavab alanadək
- 50 Heç bir teyfi qoymadım ki, gəlib qana yaxınlaşsın.
Əvvəl-əvvəl yaxınlaşan Yelpenorun ruhu oldu,
Çünki onun meyitini dəfn eləyə bilməmişdik.
Yol üstündə olduğumuz üçün, onu ağlamamış,
Meyitini dəfn etməmiş Eeyada qoyub gəldik.
- 55 Onu görüb çox acıdım, gözlərimin axdı yaşı;
Müraciət edib ona, bu qanadlı sözü dedim:
“Ah Yelpenor, bu yeraltı dünyaya sən nə tez gəldin?
Sən piyada, mən gəmidə gələ-gələ ötdün məni!”
Belə dedim. İniltilər içində o cavab verdi:
- 60 “Ey allahlar törəməsi, fəndgirlikdə tək Odissey!
Allahlardan döndü bəxtim və çox içib oldum həlak.
Sirseyanın damı üstdə sərxoş halda uzanmışdım,
Nərdivanla düşmək lazım olduğunu lap unuttum.
Tələsərək irəliyə can atanda düşdüm yerə;
- 65 Sındı boyun fəqərəm və bu dünyaya uçdu ruhum.
Bilirəm ki, sən bu Aid aləmindən qayıdanda,
Gəmin bir də dönəcəkdir pak Eaya adasına.
Sən evində qalan əziz qohumların xatirinə:
Səni sevən və böyüdən pir atanın xatirinə,
- 70 Arvadının, yalqız qalan övladının xatirinə,
Ey hökmdar, məni yaddan çıxartma sən qayıdanda, –
Cənazəmi dəfn etməmiş, yas tutmamış çıxıb getmə,
Yoxsa ölməz allahların qəzəbini tutdurarsan.
Silahım, cəng paltarımla bir yandırın cənazəmi,

75 Göy dənizə yaxın yerdə qurun məzar təpəsini,
Qoy o məzar nəsillərə xatırlatsın mən bədbəxti.
Bir ricam da budur ki, sən sağlığımda işlətdiyim
Mənim avar kürəyimi sanc qəbrimin üzərinə”.

80 Mənə belə söylədi o. Cavabında dedim mən də:
“Ey bəxtikəm, xahişinə, bil ki, əməl edəcəyəm”.

Bu minvalla qəmli-qəmli çox danışdıq dalğın halda.
Mən çalanın bu tayında əldə qılinc dayanmışdım,
O tayında yoldaşımın ruhu durub danışdı.
Sonra anam Antikleya gəlib mənə yaxınlaşdı,

85 Antikleya qorxmaz igid Avtolikin qızı idi.
Troyaya gedəndə mən anam hələ salamattı,
İndi onun ölümünə acıyaraq ağladım mən.
Lakin falçı Tiresidən sorğu-sual edənədək
Mən öz doğma anamı da qoymadım o qandan içə.

90 Elə bu vaxt Tiresinin ruhu mənə yaxınlaşdı,
Qızıl əsa tutmuşdu o; tanıyaraq məni dedi:
“Ey allahlr törəməsi, ey çoxbilmiş pak Odissey!
Bədbəxt, niyə o işıqlı dünyanı sən atıb gəldin?
Bu cansızan diyarı və ölüləri görməyəmi?

95 Qılincını qınına qoy, çaladan da kənardə dur,
Qoy bu qandan içib doyum, sonra deyim olacağı”.

Belə dedi. Gümüşmismar qılincımı qoydum qına,
Çaladan da uzaqlaşdım. Gələcəyi görəndə falçı
Qara qandan içib doydum, sonra mənə belə dedi:

100 “Odissey, sən vətəninə qayıtmağı düşünürsən,
Poseydonsa mane olur sənənin geri dönməyinə.
Sənənin ona etdiyini o yadından çıxarammır,
Oğlunu kor etdiyincün sənə yaman qəzəblənib.
Ancaq yenə əzabla da olsa yurda dönərsiniz,

105 Bu şərtlə ki, öz gəmində tünd-qırmızı dalğaları
Yara-yara Trinakriya adasına çıxan zaman
Gərək nə sən, nə dostların əluzunluq eləməsin.
O yer qoyun və qaramal otlığıdır Heliosun,
Helios hər şeyi görüb, hər bir sözü eşidəndir.

110 Yurda dönmək xatirinə, sürülərə dəyməməsiniz,
Əzabla da olsa gedib İtakaya çatarsınız.
Sürülərə toxunsanız – həm gəminiz məhv olacaq,
Həm də bütün yoldaşların. Tək özün sağ qalacaqsan.
Evinə də başqasının gəmisində gedəcəksən,

- 115 Yolda, evdə çox əngəllər çıxacaqdır qabağına.
İtakada azğın gənclər talan edir var-yoxunu,
Töhfə verib arvadınla evlənməyə can atırlar.
Dönüb qisas alacaqsan zor işlədən o gənclərdən.
Tədbirləmi, ya açıqmi namizədlər dəstəsini
- 120 Elə ki, sən qılıncladın, əlinə bir avar alıb
Sonra yenə çıx səfərə, oymaq-oymaq göz elləri.
Dəniz nədir tanımayan, xörəyinə duz tökməyən
Adamlara rast gələnə qədər yol get; unutma ki,
O adamlar nə dənizdə al-qırmızı gəmi görüb,
- 125 Nə gəmidə qanadları əvəz edən avar görüb
Bir əlamət daha deyim, onu bilsən yanılmazsan:
Qabağına çıxanlardan əgər biri soruşsa ki,
“Niyə sovruq belini sən öz çiyində gəzdirirsən?”
Dayandığın o yerə sanc həmin avar kürəyini.
- 130 Yubatmadan qurbanlar kəs yertitrədən Poseydona:
Biri qaban, biri cöngə, biri qoyun olsun ancaq.
Sonra qayıt öz evinə bir-bir bütün allahlara
Yüz heyvanlıq qurban kəsib budlarını yandır odda;
Geniş göyün sahibidir Olimpdəki o allahlar.
- 135 Onda səni qəfil ölüm dənizlərdə yaxalamaz.
Qocalaraq can verərsən xoşbəxt elin arasında...
Söylədiyim bütün sözlər tutacaqdır öz yerini”.
Bu sözləri dedi qoca. Mən də cavab verib dedim:
“Ah, Tiresi! Allahlardır qismətimi təyin edən!
- 140 İndi isə danış mənə, düzü nədir, açıq danış:
Budur, mənim qabağımda durub ruhu öz anamın.
Qan çalası ətrafında səs-səmirsiz oturmuşdur,
Nə üzümə baxa bilir, nə bir kəlmə dinə bilir.
Söylə görüm neyləyim ki, o tanısın öz oğlunu?”
- 145 Belə dedim. Qoca falçı cavabımda bunu dedi:
“Sənə sadə bir söz deyim, yaddaşında yaxşı saxla.
Ölənlərdən sən hansına qan içməyə izn versən,
Bütün sorğu-sualına dərhal cavab verəsidir.
Kimə izn verməsən, o tez qayıdıb gedəsidir”.
- 150 Belə deyib qoca falçı Tiresinin ruhu mənə,
Gələcəyi xəbər verib döndü Aid diyarına.
Mən çalanın kənarında dayanaraq gözlədim ki,
Anam o qan çalasına yaxınlaşıb içsin ondan.
Qandan içib, o üzümə qəmli-qəmli baxıb dedi:

- 155 “Oğlum, sağkən bu yeraltı dünyaya sən necə gəldin?
Dirilərin axı bura yol tapması çətin işdir.
Aradakı böyük çaylar, ələlxüsus, Okeançay
Dəhşətlidir; saz gəmisini olmayanlar o gur çayı
Heç vəch ilə üz-üzə keçib gələ bilməz bura.
- 160 Yoxsa dəniz sularında məşəqqətlər çəkə-çəkə
Öz gəmin və dostları ilə Troyadan qayıdırsan?
Doğrudanmı, evə dönüb arvadını görməyibsən?”
Bu sualı verdi anam, mənə belə cavab verdim:
“Əziz anam, bir ehtiyac gətirmişdir məni bura.
- 165 Gəldim fivli Tiresidən xəbər alım gələcəyi.
Hələ axey torpağına qədəm basa bilməmişəm.
Bizi məşhur Aqamemnon Troyaya vuruşmağa
Aparandan, görməmişəm doğma, əziz İtakani.
Əksinə, yad ellər gəzib çox bəlaya rast gəlirəm.
- 170 İndi də sən söylə görüm, Keralardan səni hansı
İnsanları qəmləndirən bir ölümə məhkum etdi?
Uzun sürən xəstəlikmi, yoxsa ki, pak Artemida
Lap yaxına gəlib vurdu səni incə oxu ilə?
Atamdan da, oğlumdan da səhih xəbər yetir mənə;
- 175 Var-dövlətim onlarınmı əlindədir, yoxsa yadlar
Qəsb ediblər və sənə bir də evə dönməyəm mən?
Arvadımın fikri nədir, oğlumla bir yerdədirmi,
Ev-əşiyə göz olurmumu? Adlı-sanlı axeylərdən
Yoxsa biri Penelopa ilə nikah kəsdiribdir?”
- 180 Belə dedim. O möhtərəm anam isə cavab verdi:
“Oğlum, sənin evindədir sədaqətli Penelopa.
Dərdin-qəmin içindədir, o, göz yaş tökə-tökə
Nə gündüzlər dinclik bilir, nə gecələr yuxulayır.
Sənin uca mövqeyini başqaları qəsb etməyib,
- 185 İxtiyarat başdan-başa Telemaxın əlindədir,
Qonaqlıqlar onsuz olmur, divan qurub qərar verir.
Atan daha gedib-gələ bilmir şəhər yerinə heç,
Bütün günü-güzəranı kənd yerində keçir onun.
Nə yaxşı bir çarpayısı, nə yorğan, nə yastığı var.
- 190 Qış olanda kölələrlə birgə ocaq qırağında,
Kül üstündə yatır, cındır paltarlara bürünərək.
Havaların isindiyi qızmar yayda və payızda
Üzümlüyün hər guşəsi onun üçün yataq olur,
Yerə düşən yarpaqlardan o, özünə yer düzəldir.

- 195 Yalnız səni gözləyərək qüssələnir, ahlər çəkir.
Yox, Laertın qocalığı əsla ürək açan deyil.
Öz ömrümü mən də elə başa vurub axır öldüm.
Ancaq elə düşünmə ki, sərrast ovçu Artemida
Daxil olub otağıma zərif oxla vurub məni.
- 200 Eləcə də insanları əldən salıb, bədənindən
Ruhu qovan azarla da naxoşlayıb ölməmişəm.
Yalnız sənin ayrılığın, ağılın, yumşaq təbiətin
Aldı şirin canı məndən, bil, ey nəcib Odisseyim!
Belə dedi; fikir-xəyal aldı məni öz qoynuna,
- 205 İstədim ki, qucaqlayıb ruhu basım öz bağrıma.
Düz üç kərə yaxınlaşıb qucaqlamaq istədimsə,
Üçündə də kölgə kimi, yuxu kimi çıxdı əldən.
Artdı mənim ürəyimi çulğalayan dərd daha da.
Onu bərkdən səsləyərək bu qanadlı sözü dedim:
- 210 “Ana, niyə sivişirsən səni qucmaq istədikcə?
Aiddə də olsa səni qucaqlamaq istəyirəm,
Qucaqlaşıb ağlasaydıq dağıdardıq dərdimizi.
Yoxsa sənin əvəzinə Persefona xəyalını
Göndərib ki, dərdim üstə üstəlik bir dərd də qoysun?”
- 215 Belə dedim. O möhtərəm anam isə cavab verdi:
“Bil, ey bütün insanların ən bədbəxti olan oğlum,
Zevsin qızı Persefona aldatmayıb səni əsla.
Ölüb getmiş adamların, bil ki, budur aqibəti:
Nə sümüyü var onların, nə əti var – ələ gələ.
- 220 Elə ki, ağ sümükləri ruh tərək edib çıxır gedir,
Oduq qızmar alovları udur əti-əzələnı.
Ruhun özü yuxu kimi uçur ora, uçur bura.
Dön işıqlı dünyaya sən, məndən hər nə eşitdinsə
Yadda saxla, Penelopa üçün danış, görüşəndə”.
- 225 Biz söhbətə məşğul ikən xəyli qadın gəlib çıxdı,
Şan-şövkətli Persefona göndərmişdi bu ruhları.
Onlar məşhur igidlərin arvadları, qızlarıydı,
Dərhal o qan çalasının dövrəsinə yanaşdılar.
Fikirləşdim: mən onları bir-bir necə danışıdırım?
- 230 Bütün başqa fikirlərdən çox bəyəndim bax bu fikri:
Açıb möhkəm əzələli belimdən tunc qılıncımı,
Qoymadım qan çalasına dəstə ilə yanaşsınlar.
Qandan bir-bir içib, hərə nişan verdi öz nəslini.

235 Adlı-sanlı bir nəsildən olan Tiro gəldi əvvəl
 Və dedi ki, şan-şöhrətli Salmoneyin övlədidir.
 Əri isə Eoloğlu mərd qəhrəman Krefeydir.
 Yer üzündə axıb gedən nəhrlərin ən gözəli
 Pak Yenipey onda coşqun bir ehtiras oyadıbdır.
 240 Yenipeyin sahilinə o çox tez-tez yollanırmış.
 Yerədayaq Poseydonsa Yenipeyin görkəmində
 Həmin çayın mənsəbində Tiro ilə yatıb o vaxt.
 Fani qadın Tiro ilə, ölməz olan Poseydonu
 Gizlətməkçün hasar çəkib sular, günbəz düzəldiblər.
 245 Yatırdaraq qızı allah, açıb qızlıq kəmərinə.
 Öz ehtiras alovunu söndürüncə Yertitrədən
 Öz adıyla çağıraraq Tironu bu sözü deyib:
 “Sevin, Tiro, bu sevgiyə! Bir il belə çəkməz, sənin
 İki qəşəng oğlun olar; allahların yaxınlığı
 250 Nəticəsiz olmur axı. Uşaqları yaxşı böyüt.
 İndi qayıt get evinə. Çəkməyəsen adımı ha!
 Ancaq bil ki, qarşıdakı yertitrədən Poseydondur”.
 Belə deyib coşqun dəniz sularında çıxdı yoxa.
 Bu görüşdən həm Pelini doğdu Tiro, həm Neleyi,
 255 Hər ikisi ulu Zevsin oldu qadın xidmətçisi.
 Bol sürülü, gen meydanlı lolkada çar oldu Peli,
 Neley isə qumlu Pilos adasına sahib oldu.
 Tironun üç övladı da oldu əri Krefeydən:
 Gərdunəçi Amifaon, Eson, bir də məşhur Feret.
 260 Sonra gəlib Asonqızı Antiopa söhbət açdı.
 O Zevs ilə bir yataqda yatmağıyla öyünürdü;
 Zevsin iki oğlu olub: Zef bir də ki, mərd Amfion.
 Onlar yeddi darvazalı Fivi tikib, sədd çəkiblər.
 Güc sahibi olsalar da, gen meydanlı o şəhərə
 265 Sədd çəkməmiş ömür sürmək onlara da çətin olub.
 Amfitrion arvadı şux Alkmenanı gördüm sonra.
 Herakl Zevsin Alkmenayla yatmasından doğulmuşdu;
 Sinəsində şir ürəyi döyünürdü mərd Heraklın.
 Kreontun gözəl qızı Meqara da burda idi,
 270 Qəhrəmanlar qəhrəmanı Herakl onun əri idi.
 Çar Edipin şux anası Epikasta gəldi sonra.
 Bilməməzlik üzündən o, böyük günah işləmişdi:
 Öz oğluyla evlənmişdi. Atasını öldürərək
 Anasını alıb Edip. Xəbər çatıb allahlardan.

- 275 Ölməzlərin hökmü ilə işgəncəyə dözə-dözə
Sevimli Fiv şəhərində hakimiyyət sürüb Edip.
Epikasta xəcalətdən dirəyə bir ip bağlayıb
Öz-özünü asıb getdi qadir Aid dünyasına.
- 280 Anasından öz oğluna əzab miras qaldı ancaq:
Erinnilər bu günahçın onu yaman incitdilər.
Sonra gözəl Xlorida gəldi. Neley o gözəllə
Evlənmişdi bir vaxt böyük hədiyyələr bahasına.
İasoğlu Amfionun kiçik qızı idi bu qız,
Amfionsa Orxomendə minilərin hakimiydi.
- 285 Pilosun şux məleykəsi Xlorida Neley üçün
Periklimen, Nestor və mərd Xromini doğru öncə
Sonra Pero oldu ondan, – fanilərin ən gözəli.
Ona bütün qonşulardan elçi gəldi-elçi getdi,
Neley isə şərt qoydu ki, kim İfiklin əyribuynuz
- 290 Mallarını Filakadan gətirərsə, qız onundur.
Bu çox çətin işi falçı gənc götürdü öz boynuna.
İşə şüru eləyəndə allahlardan bəxti döndü –
Naxırçılar tutdu onu, buxovlandı əl-ayağı.
Elə ki, ay ay dalınca keçdi, gün də gün dalınca,
- 295 Gərdişini başa vurdu il, yenə də gəldi bahar,
İfikl özü gənc falçını dustaqlıqdan etdi azad:
Falçı da fal açdı ona, qərarını verdi Zevs də.
Sonra Leda gəlib çıxdı. Tindareyin bu arvadı
Tindareyə iki oğul bəxş etmişdi – mərd və qoçaq –
- 300 At ram edən Kastor, bir də zor yumruqlu mərd Polidevk,
O gəncləri diri-diri yer bağrına çəkdi birdən,
Lakin yerin altında da Zevs onları uca tutur:
Növbə ilə bir gün onlar diri olur, bir gün ölü,
Allahlardan əskik deyil, mövqeləri, hörmətləri.
- 305 Aloeyin şux arvadı İfimedeya gəldi sonra,
Yertitrədən Poseydonla yatmağından danışdı o.
O da iki oğul doğub, ancaq onlar az yaşayıb
Biri adlı-sanlı Efialt, biri allahsifət Otos.
Bərəkətli yer onların ucaltmışdı boylarını,
- 310 Gözəllikdə onlar yalnız Oriona tay deyildi.
Doqquz yaşda doqquz dirsək enindəydi kürəkləri,
Boylarının ucalığı doqquz sajin qədəriydi.
Hətta ölməz allahlar da qorxurdu bu qardaşlardan,
Qorxurdular Olimpə də qarğaşalıq, qan salalar.

315 Onlar Ossa dağlarını Olimp üstə, Pelini də
 Ossa üstə qoyub göyə çıxmağa can atırdılar.
 Gənc yaşına çatsaydılar, bu niyyət baş tutacaqdı.
 Bıç yerləri tərləməmiş, üzlərinə tük gəlməmiş
 320 Letonun və Zevsin oğlu sərrastvuran Feb-Apollon
 Yeniyetmə qardaşları oxla vurub etdi həlak.
 Fedra ilə Prokrida, sonra Krit hökmdarı
 Çar Minonsun gözəl qızı Ariadna gəlib çıxdı.
 Tezey onu Afinaya bu adadan qaçırırmışdı.
 Lakin vəslə yetişməmiş, Dionisin sözü ilə
 325 Artemida həlak etdi qızı Diya adasında.
 Sonra Mera, Klimena və ərinin qətli üçün
 Qızıl şeylər almış olan Erifila gəlib çıxdı...
 Başqa məşhur adamların arvadları və qızları
 O qədərdir, adlarını saymağı da bacarmaram,
 330 Bunun üçün bu müqəddəs gecə dəxi bəs etməzdi.
 Bir də yatmaq vaxtı keçib; gəmidə, ya burda yatım?
 Arvadlarla siz həll edin mənim getmək məsələmi”.
 O qurtardı. Qonaqlarsa səs-səmirsiz əyləşmişdi,
 Nımqaranlıq zalda hamı dərin heyrət içindəydi.
 335 Bəyaz əlli Areta bu səssizliyi pozub dedi:
 “Feaklar, bu qərib sizə necə təsir bağışladı;
 Boy-buxundan uca, gözəl və ağıllı deyilmidir?
 Mənə qonaq olsa da o, hörmət borcudur hamınıza.
 Bununçun da onu yola salmaq üçün tələsməyin.
 340 Töhfəni də artıq verin, ehtiyacı çoxdur onun.
 Allahların sayəsində hamınız çox varlısınız”.
 Feakların arasında ehtiramı uca olan
 Nəcib qoca Yexeney də belə dedi qonaqlara:
 “Aretanın fikri bizim fikrimizlə uyğun gəlir;
 345 Əziz dostlar, gəlin biz də səsini səs verək onun.
 Qərar qəbul eləməksə Alkinoyun öz işidir”.
 Alkinoy da Yexeneyə cavab verib belə dedi:
 “Nə qədər ki, canım sağdır və feaklar çarıyam mən,
 Bütün burda deyilənlər tutacaqdır öz yerini.
 350 Vətənə tez qayıtmağa can atsa da, dözsün qonaq,
 Sabahadək dözsün barı, töhfələri toplayım mən.
 Onu yola salmaq haqda gərək hamı fikirləşə,
 Xüsusən mən fikirləşəm, feak çarı çünki mənəm”.
 Çox ağıllı Odisseysə Alkinoya belə dedi:

- 355 “Feakların ən nəcib, ən ağıllısı çar Alkinoy!
Ləyaqətlə yola salmaq, yaxşı töhfə yığmaq üçün
İndən belə düz bir il də saxlasanız məni burda,
Etirazım yoxdur mənim, çünki ata torpağına
Əli dolu qayıtmağım mənə daha faydalıdır.
- 360 İtakaya qayıdanda görüşümə gələn hər kəs
Əli dolu görsə məni xətrim daha əziz olar”.
Çar Alkinoy ona dərhal cavab verib belə dedi:
“Əziz qonaq, görkəmindən pis adama oxşamırsan,
Nə yalançı zənn edirik səni, nə də fırıldaqçı;
- 365 Az yemləmir beləsini qara torpaq el içində.
Onlar elə yalan höür, dözülməsi mümkün deyil,
Sənin isə sözün şirin, fikirlərin çox nəcibdir.
Bacarıqlı müğənnitək özünün və dostlarının
Çəkdikləri bəlaları çox maraqla nağıl etdin.
- 370 İndi bizdən heç bir şeyi gizlətmədən söylə görək,
Troyaya sənislə bir gedib orda həlak olmuş
Allahsifət dostlarından Aiddə sən kimi gördün?
Gecə hələ çox uzundur, yatmağın da vaxtı deyil.
Öz maraqlı nağılını davam etdir, dayandırma;
- 375 Sən başına gələnləri bir-bir nağıl etsən əgər,
Səhərəcən oyaq qalıb dinləməyə hazırım mən”.
Çox ağıllı Odisseysə Alkinoya cavab verdi:
“Feakların ən yaxşısı, ən nəcibi çar Alkinoy!
Uzun-uzun nağılın da, yatmağın da öz vaxtı var.
- 380 Doğrudan da, səndə maraq varsa əgər dinləməyə,
Daha acı, ağladıcı əhvalatlar danışaram.
Danışaram hərbdən dönen dostlarımla ölümündən:
Uzun sürən döyüşlərdən sağ-salamat qurtararaq
Arvadının məkri ilə ölənlərdən danışaram”.
- 385 Pak ilahə Persefona elə ki, o qadınların
Uçan yüngül ruhlarını dağıdaraq qovdu ordan,
Qəmə dalğın Aqamemnon ruhu ilə qarşılaşdım.
Onun Egist əli ilə Egistin öz sarayında
Öldürülən dostları da başına cəm olmuşdular.
- 390 Gözü məni görən kimi tez tanıdı Aqamemnon.
Hönkürtüylə ağlayaraq axıtdı göz yaşlarını,
Qollarını gen açdı ki, qucaqlasın məni bərk-bərk.
Lakin onun qollarında sağlığında olan gücdən,
İqtidardan nə əlamət, nə də əsər qalmamışdı.

395 Çox yazığım gəldi ona, gözlərimin axdı yaşı.
Üca səslə xitab edib bu hikmətli sözü dedim:
“Adlı-sanlı sərkərdəmiz, Atreyoğlu Aqamemnon!
Hansı Kera xoşagəlməz ölümlə ram etdi səni?
Yoxsa azğın küləkləri kükrədərək birdən-birə,
400 Poseydonmu öz gəmində dənizə qərğ etmiş səni?
Yoxsa özgə sürüsünü aparanda məhv olubsan?
Yoxsa qadın qaçirtməyə və ya şəhər zəbt etməyə
Girişəndə düşmənlərin vurub səni öldürüblər?”
Belə dedim. Aqamemnon dərhal mənə cavab verdi:
405 “Sən ey allah törəməsi, ey çoxbilmiş mərd Odissey!
Yox, yox, azğın küləkləri kükrədərək birdən-birə
Poseydon qərğ etməmişdir öz gəmində məni suya,
Quruda da yad adamlar məni həlak eləməyib.
Əl altdan qəsd hazırlayıb Egist dəvət etdi məni,
410 Sonra məlun arvadımla birləşərək həlak etdi.
Qonaq edib, bir cöngəni kəsən kimi kəsdi məni.
Bu çox ağır ölüm oldu. Yanımdakı dostlarım da
Namərd Egist salonunda donuz kimi boğazlandı.
Harınlaşmış bəzi varlı sahibkarlar, görürsən ki,
415 Toy, ya adi ziyafətçün belə kəsir donuzları.
Sən təkbətək döyüşlərdə, ya kütləvi qırğınlarda
Adamların şəhid olub öldüyünü çox görürsən.
Lakin üstü yemək dolu, içki dolu masaların
Arasında döşəməyə sərələnmiş qonaqları
420 Qana qəltan halda görsən, dərdin birə-min olardı.
Priamqızı Kassandra qışqıranda qopdu qəlbim;
Cani, qəddar Klitemnestra yazıq qızı həlak edib
Yıxdı mənim üzərimə. Əl uzatdım qılıncıma,
Lakin əbəs: qüvvəsini itirmiş əl düşdü yerə.
425 Öz ərinin gözlərini və ağzını bağlamağa
Cəsarəti çatmayan o arsız qadın uzaqlaşdı.
Belə murdar cinayətə iqdam edən bir qadıdan
Daha müdhiş və həyasız qadın olmaz yer üzündə!
Öz qanuni ərinə qəsd etmək kimi ən məkrli,
430 Ən uğursuz bir əmələ şüru etdi o bihəya!
Mən deyirdim: qayıdaram, fərəhlənər arvad-uşaq.
Lakin bu bəd işlə o həm özünü ləkələdi,
Həm bu günün, həm sabahın, günahsız da olsa tamam,
Bütün qadın tayfasına bir silinməz ləkə vurdu!”

- 435 Belə dedi Aqamemnon. Cavab verib dedim mən də:
 “İşə bax ki, Zevs əzəldən Atreylərə nifrət edib
 Arvadların əli ilə onlara hey dərd göndərir:
 Yelenanın ucbatından azmı ölən oldu bizdən!
 Arvadın da demə səni öldürməyi qət edibmiş”.
- 440 Belə dedim. Dərhal mənə cavab verdi Aqamemnon:
 “Sən də gərək arvadına çox etibar etməyəsən,
 Niyyyətinin hamısını açıb ona deməyəsən;
 Birisini söyləyəndə, o birini gizləyəsən.
 Lakin sənin arvadından sənə ölüm gələn deyil:
- 445 Müdrik qoca İkarinin əziz qızı Penelopa
 Çox ağıllı, dərrakəli, xoş niyyətli bir qadındır.
 Biz evdə tək qoyub onu Troyaya yollananda,
 O cavanca bir gəlindi, oğlun isə südəmərdi;
 İndi isə yığıncağa böyüklərlə birgə gedir.
- 450 Bəxtiyardır sənin oğlun. İtakaya qayıdanda,
 Adət üzrə səni o da basmalıda öz bağrına.
 Arvad məni bir doyunca oğul üzü görməyə də
 Qoymadı. Mən bircə anda boğazlanıb öldürüldüm.
 Qoy bir söz də deyim sənə, bu barədə yaxşı düşün.
- 455 Dönməyini gizli saxla; doğma vətən sahilinə
 Gəmin xəlvet yanaşsın qoy. Arvadlara çox inanma.
 Qoy bir söz də xəbər alım səndən, amma, düzünü de:
 Bəlkə mənim oğlumdan da sən bir xəbər eşitmişsən?
 Orxomendə, yoxsa qumlu Pilosdadır indi Orest?
- 460 Ya əmisi Menelayın yanında – Spartada?
 Hər halda o ölməyibdir, bilirəm ki, sağdır Orest!”
 Belə dedi Aqamemnon. Cavab verib dedim mən də:
 “Atreyoğlu, niyə məndən soruşursan bunları sən?
 Bilmirəm o ölüb, qalıb. Boş danışmaq nəyə gərək”.
- 465 Bu minvalla çox danışib söhbət etdik hər ikimiz,
 Təzələndi dərdlərimiz, gözümüzün axdı yaşı.
 Peleyoğlu Axillesin ruhu gəldi sonra yaxın,
 Arxasınca Patrokl ilə Antiloxun ruhu gəldi,
 Onların da arxasınca yaxınlaşdı igid Ayaks;
- 470 Axillesdən sonra Ayaks birinciydi boyda, gücdə.
 İgid Eak nəvəsinin ruhu məni, tez tanıdı,
 Dərdli-qəmli, dalğın halda bu qanadlı sözü dedi:
 “Sən ey allah törəməsi, ey çoxbilmiş pak Odissey!
 Qorxmaz igid, gör sən yenə nə qorxulu iş tutubsan!

475 Ölülərin teyfi gəzən, düşüncədən məhrum ruhlar
 Dünyasına, söylə görüm, nə cürətlə gəlib çıxdın?"
 Belə dedi. Axillesə cavab verib dedim mən də:
 "Axeylərin ən güclüsü, Peleyoğlu mərd Axilles!
 Gəlmişəm ki, Tiresidən bir məsləhət alım burda,
 480 Desin görüm, sərt qayalı İtakaya necə dönüm.
 Hələ axey torpağına yaxınlaşa bilməmişəm.
 Nə müddətdir yalnız bəla çəkməkdədir başım mənim.
 Səni isə xoşbəxtlikdə keçən yoxdur, olmayacaq!
 Sağlığına səni allah bilirdik biz axeylilər,
 485 Burda isə ölülərin arasında hökmdarsan.
 Bununçun da ölməyinə heç təəssüf etmə, Pelid!"
 Belə dedim. Axilles tez mənə belə cavab verdi:
 "Mərd Odissey, öldüyümçün gəl təsəlli vermə mənə.
 Yer üzündə torpaqsız, ac bir yoxsula ömrüm boyu
 490 Az muzd ilə işləməyi daha üstün bilirəm mən;
 Ölülərin hökmdarı olmağımdan bu yaxşıdır.
 İndi oğlum haqda danış, ön cərgədə vuruşanlar
 Sırasında olmaq üçün Troyaya gəldimi o?
 Əgər bir şey bilirsənsə atam Peley haqda, – danış.
 495 Mirmidonlar əvvəlkitək ona hörmət edirlərimi?
 Yoxsa gözdən salıb onu Ellada da, Ftiya da;
 Qocalıqdan qolu-qıçı gücdən düşüb çünki tamam.
 Kaş mən ona kömək üçün o dünyaya qayıdaydım,
 Troyanın düzlərində adlı-sanlı igidləri
 500 Qırıb-çatan güc-qüvvətim kaş dönəydi bir də geri,
 O gücümlə az müddətə qayıdaydım vətənimə,
 Onda qoca atama gün verməyərək sıxışdıran,
 Onu gözdən salanlara göstərərdim öz gücümü".
 Axilles bu sözü dedi. Cavabında dedim mən də:
 505 "Pak Peleyin barəsində məlumatım yoxdur mənim,
 Lakin oğlun Neoptolem haqqında nə bilirəmsə
 Hamısını bircə-bircə sənin üçün danışırım.
 Bizim axey gəmiləri yanındakı düşərgəyə
 Skirosdan gəmi ilə onu özüm aparmışam.
 510 Troyanın ətrafında biz məşvərət eləyəndə,
 Əvvəl başdan ən ağıllı təklif verən o olurdu.
 Məsləhətdə bir Nestordu ondan üstün, bir də ki, mən
 Troyanın düzlərində biz döyüşə girişəndə
 Heç bir zaman dal səflərdə vuruşmazdı Neoptolem,

- 515 İgidlərlə bəhsə girib lap qabağa can atardı.
 Ən dəhşətli döyüşlərdə çox düşməni elədi məhv;
 Axeyləri nizəsilə, qılıncıyla qoruyarkən
 Öldürdüyü düşmənlərin hesabını deyəmmərəm.
 Telefoğlu Yevripili öldürdüyü yadımdadır;
- 520 Yevripillə birgə ketey dostları da həlak oldu;
 Onlar varlı bir qadından çox hədiyyə almışdılar.
 Güzəllikdə yalnız Memnon üstündü mərd Yevripildən.
 Biz Yepeyin düzəltdiyi taxta atda gizlənəndə,
 Neçə arqiv başçısının gizləndiyi həmin atın
- 525 Qapısını bağlamaq, ya açmaq mənim hökmümdəydi.
 Axeylərin müşavir və başçıları vahimədən
 Tır-tır əsib gözlərinin yaşlarını axıdırdı.
 Ancaq heç vaxt görmədim ki, Neoptolem qorxusundan
 Ağarsın, ya gözlərinin yaşını axınsın yanağından.
- 530 Ancaq yaxşı yadımdadır: o, qılıncın dəstəyindən
 Və nizədən yarışaraq, məndən xahiş edirdi ki,
 İzn verim, atdan çıxsın, qırıb töksün düşmənləri.
 Priamın dik hasarlı şəhəri ki, fəth olundu,
 Ona düşən qənimətlə o gəmiyə minib getdi.
- 535 Nə qılınc, nə əlbəyaxa döyüşündə yaralandı,
 Nə uzaqdan atılan ox, ya da nizə tutdu onu.
 Bilirsən ki, qızmış Ares fərq qoymayır heç bir kəsə”.
 Mən bunları söyləyəndə yeyinayaq Axillesin
 Nəcib ruhu addımladı Asfodelom çəmənində;
- 540 Sevindi ki, onun oğlu döyüşlərdə ad qazanıb.
 Qalan bütün ölümlərin ruhu qəmgin dayanmışdı.
 Danışmağa can atırdı hamı ürək sözlərini.
 Yalnız Ayaks, – Telamonun oğlu Ayaks dinməz durub
 Qəzəb dolu gözlərini düz üzümə zilləmişdi;
- 545 Axillesin silahına sahib olmaq yarışında
 Üstünlüyü mənə verdi troyanlar və Afina.
 Bu yarış Axillesin öz anası düzəltmişdi.
 Kaş ki, heç mən o yarışda zəfər çalmış olmayaydım!
 Gör bir necə igid öldü bu yar-yaraq ucbatından!
- 550 Telamonid Ayaks boyda, cəsarətdə, yarışqda
 Peleyoğlu Axillesdən sonra təkdi, misilsizdi.
 Müləyim bir səslə ona müraciət edib dedim:
 “Cəsur Ayaks Telamonid, sən öləndən sonradamı
 Başımıza çox bəlalər gətirmiş yar-yaraq üçün

555 Mənə qarşı kin və qəzəb bəsləməkdən çəkmirsən əl?
 Ey axeylər havadarı, bil ki, sənin ölümünə
 Axillesin ölümünə yandıgımıztək yanırıq.
 İnan ki, bu məsələdə müqəssir tək Zevs özüdür:
 O nizədar danayların arasına nifaq salıb,
 560 Əbəs yerə sənin ölüb getməyinə səbəb oldu.
 Di gəl, Ayaks, yaxın gəl ki, eşidək bir-birimizi,
 Qəzəbini və ruhunu cilovlayıb al əlinə!”
 Belə dedim. Cavabımda Ayaks bir söz danışmadı;
 O da başqa ruhlar kimi getdi Ereb hissəsinə.
 565 Əgər başqa ölümlərin kölgəsilə görüşməyə
 Getməsəydim, acıqlı da, qəzəbli də olsa Ayaks,
 Ya o, ya mən bir dil tapıb, şirin söhbət edəcəkdik.
 Ulu Zevsin kamil oğlu Minosu da gördüm orda,
 Əlində bir qızıl əsa, yenə divan qurmuşdu o.
 570 Dayananlar, əyləşənlər mühasirə edib onu,
 Məhkəmənin başlanması onların gözləyirdi.
 Ondən sonra Orionun gördüm nəhəng cüssəsini,
 Asfodelom çəməninə vəhşiləri qovurdu o.
 O bir vaxtlar tuncdan tökmə və əyilməz əsasıyla
 575 Uca dağlar yamacında qovardı bu heyvanları.
 Mən Qeyanın məşhur oğlu Titini də gördüm orda,
 Doqquz peletr yer tutaraq uzanmışdı torpaqda o.
 Bir çalağan sol yanında, biri sağda dayanaraq,
 Onun qara ciyərini dimdikləyib didirdilər.
 580 Qovammırdı onları o. Leto keçib Panopeydən
 Pifona üz qoyduğu vaxt Titi onu zorlamışdı.
 İşgəncəyə məhkum olan Tantalı da gördüm orda.
 Xirtdəyəcən su içində olsa belə gölməçədə,
 Susuzluqdan qovrulurdu, ağız suya çatmayırdı.
 585 Əyilərək qoca sudan içməyə meyil edən kimi,
 Su çəkilib geri gedir, ayağının altı yalınz
 Gölün lili görünürdü, – qurudurdu allah suyu.
 Sulu armud, al yanağı pənldayan alma və nar,
 Şirin əncir, zeytun kimi bar gətirən ağacların
 590 Meyvə dolu budaqları ona sarı əyilmişdi.
 Əl uzadıb qoca dərmək istəyəndə meyvələrdən,
 Külək barlı budaqları qaldırırdı yuxarıya.
 Əzablara məhkum olan Sizifi də gördüm orda,
 Nəhəng daşı əllərilə bir təpəyə qaldırırdı.

- 595 Var gücünü sərf eləyib ayağı və əllərilə
Dağ başına qaldırdığı daş zirvəni haqlayaraq,
Zirvədəki aşırımdan o tərəfə aşhaaşda
Yuvarlanıb yenə dağın lap dibinə qayıdırdı.
Sizif daşı yenə dağa qaldırmağa çalışırdı,
- 600 Tərə batır, bulud kimi toz qalxırdı başı üstə.
Daha sonra pak Heraklın teyfi ilə qarşılaşdım.
Teyfi burda, özü isə şux arvadı Heba ilə
Allahların eyş-işrət məclisində kef çəkirdi.
Heba Şimşəksaçan Zevslə şux Heranın qızı idi.
- 605 Ürküdülmüş quşlar kimi ruhlar teyfin üzərində
Uçurdular o tərəfə-bu tərəfə hay-küy ilə.
Oxlu yayın kirişinin çəkib Herakl, zülmət kimi
Dayanmışdı, elə bil ki, oxu indi atacaqdı.
Köksü üstdə dəhşətsaçan çarpaz qayış görünürdü,
- 610 Xas qızıldan tökmə qayış üzərində vəhşi qaban,
Gözlərindən dəhşət yağan qızmış aslan, nəhəng ayı,
Gərgin döyüş səhnələri, qan, ölüm həkk olunmuşdu.
Bir sənətkar zövqü ilə bəzədilmiş həmin qayış
Ustasını həmişəlik yaşatmaqçın kifayətli.
- 615 Gözlərinə sataşantək o tanıdı məni dərhal,
Kədərlənib bu qanadlı sözlər ilə etdi xitab:
“Sən ey allah törəməsi, ey çoxbilmiş mərd Odissey!
O işıqlı dünyada mən rast gəldiyim bəlalara
Görünür ki, indi də sən rast gəlirsən, ey bəxtikəm!
- 620 Zevsin oğlu olsam da mən, başıma çox bəla gəldi.
Məndən çox-çox ləyaqətsiz bir adama tabe olub,
Hey yerinə yetirməli oldum onun buyruğunu.
Əmr etdi ki, bu dünyadan it aparım onun üçün,
Düşündü ki, bu – icrası mümkün olan bir iş deyil.
- 625 Lakin hünər göstərərək iti burdan apardım mən. –
Afinayla Hermes mənə kömək etdi bu səfərdə”.
Bunu deyib döndü yenə Herakl Aid ələminə.
Mən yerimdə gözlədim ki, qədimlərdə həlak olmuş
İgidlərdən, bəlkə, yenə biri gəldi görüşümə.
- 630 Qalsam görə bilərdim də çoxdan ölüb getmiş olan
Allahların törəməsi çar Tezeyi, Pirifoyu...
Lakin güclü bir axıntıək axdı ruhu ölümlərin;
Qopan müdhiş qışqırtıdan vəhmələndim, qaçdı rəngim.
Elə güman elədim ki, sərt ilahə Persefona

635 Dəhşətsaçan Qorqonanı göndərəcək üzərimə...
Tez gəmiyə qayıdaraq yoldaşlara əmr etdim ki,
O gəmini sahilə bənd edən ipi açsınlar cəld.
Dərhal avar arxasında tutdu hər kəs öz yerini.
Okean-çay sularında üzduk üzüaşağı biz, –
640 Öncə avar, sonra külək alıb getdi gənimizi”.

ON İKİNCİ NƏĞMƏ

“Çox keçmədi, Okean-çay sularını qət edərək,
 Yolları gen, dalğaları səslı-küylü dəniz ilə
 Gəlib çatdıq Eeyaya. Bu adadır Eos evi,
 Rəqqasların gen meydanı, günəşlərin doğduğu yer.
 5 İtgedən gənimizi qumsallığa çəkib dərhal,
 Heç vaxt səsi kəsilməyən dənizin gen sahilində
 Pak Eosun doğmasını gözləyərək yuxuladıq.
 Erkən doğan al saçaqılı Eos çıxdı qaranlıqdan.
 Yoldaşları Sirseyanın sarayına göndərdim ki,
 10 Yelpenorun meyitini tez sahilə gətirsinlər.
 Sahildəki ağacılıqdan tonqal üçün odun qırdıq.
 Sonra yaxın dostumuzun başladıq dəfn ayinini:
 Silahıyla bir yandırıb Yelpenorun meyitini,
 Bir tərəcik ucaldaraq üstə məzar daşı qoyduq.
 15 Tərəciyin dik yerinə sancdıq avar kürəyini,
 Nə lazımsa hamısına əməl etdik bircə-bircə...
 Sirseyaya məlum oldu bizim geri dönməyimiz,
 Geyinərək-keçinərək yanımıza gəldi dərhal,
 Kənzilər də çoxlu çörək, ət və şərab gətirdilər.
 20 İlahələr ilahəsi düz ortaya gəlib dedi:
 “Ah, dəcəllər! Ölməmişdən o dünyaya baş çəkdiyiniz!
 Hamının bir, sizin iki ölümünüz vardır, demək!
 İndi isə axşamadək yeyin, için, ləzzət çəkin.
 Sabah şəfəq sökər-sökməz, qalxıb yola düşərsiniz.
 25 Özüm sizə yol göstərib, məsləhətlər verərəm ki,
 İstər dəniz yollarında, istər quru yollarında
 Heç bir kəsin hiylə-şəri sizə bəla yollamasın”.
 İlahə bax belə dedi. İtaətlə qulaq asdıq.
 Günəş qürub edənədək biz orada əyləşərək
 30 Doyunca ət yeməkləri yeyib, şirin şərab içdik.
 Elə ki, gün qürub edib zülmət sardı yer üzünü,
 Gəmilərə yaxın yerdə yatdı bütün yoldaşlarım.
 Yolçulardan uzaşdırıb oturtdu qum üstə məni,
 Özü yerə uzanaraq sorğu-sual verdi pəri.

35 Başımıza gələnləri bir-bir nağil etdim ona,
 İlahələr ilahəsi sonra mənə belə dedi:
 “Nə lazımsa eləyibsən. İndi eşit sözlərimi,
 Dediymi – allahların buyruğunu yadda saxla.
 Sirenlərin lap yanından düşəcəkdir öncə yolun;
 40 Onlar bütün yolçuları yoldan edir nəğmə ilə.
 Naşılıqdan kim onlara qulaq asıb yaxınlaşsa,
 Öz evinə dönə bilməz. Evdə arvad-uşaq onun
 Gəlişinə sevinərək, qabağına yüyürməzlər.
 Göy otluqda əyləşərək sirenlər çox adamları
 45 Sehləyir nəğmə ilə. Onların dörd tərəfində
 Dağdır insan sümükləri; hər sümükdə bir az dəri.
 Düz keç ordan, dostlarının qulağını tıxa mumla,
 Sirenlərin mahnısını qoy heç biri eşitməsin.
 Ancaq özün istəsən ki, nəğmələri dinləyəsen,
 50 Qoy əlini, ayağını dor ağacı dirəyinə
 Möhkəm-möhkəm sansınlar, ayaq üstə duran yerdə.
 Beləliklə, sən həzz ala bilərsən o mahnılardan.
 Yalvararaq qayıqları açmağı əmr etsən, əgər,
 Qoy dostların daha da bərk sansınlar səni dora.
 55 Elə ki, yol yoldaşların sirenləri dalda qoydu,
 Hansı yolla getmək haqda mən məsləhət verəmmərəm.
 Gedəcəyin yolu özün fikirləşib seçməlisən,
 Təsvirini verə billəm mən yalnız o iki yolun:
 O yollardan birisində qayalığa rast gələrsən,
 60 Mavi gözlü Amfitrita dalğaları çırpır ona.
 Səyyar qaya adı verib allahlar o qayalara.
 O qayalar üzərindən quş da, – Zevsə amvrosiya
 Daşıyan pak göyərçinlər özləri də uça bilmir;
 Hər uçuşda hamar qaya birisini həlak edir;
 65 Əvəzində atamız Zevs başqasına həyat verir.
 Yaxın gedən hər gəmiyə fəlakətdir o qayalar:
 Dalğalarla od selinin gen dənizə apardığı
 Taxta, bir də meyit qalır məhv olan o gəmilərdən.
 Yalnız Eet hökmdarın görüşündən qayıdanda
 70 Məşhur Yason sağ qurtarıb ordan Arqo gəmisində.
 Yasonu çox sevən Hera müşayiət etməsəydi,
 O gəmi də qayalığa dəyib tezcə məhv olardı.
 İkinci su yolunda da iki qaya vardır yenə,
 Onun biri çox ucadır, buludlara çatır başı.

- 75 O qayanın zirvəsindən əskik olmur qara bulud;
Nə payızda, nə də yayda açılmayıb orda hava.
İyirmi əl-ayağı da olsa əgər bir adamın,
Nə dırmaşa bilər ora, nə də ordan enə bilər,
Sürüşkəndir çünki qaya, sanki, kimsə hamarlayıb.
- 80 O qayanın ortasında qaranlıq bir mağara var,
Girəcəyi onun qərbə, düz Erebə tərəf baxır.
Mərd Odissey, o qayanın yanından düz sür gəmini,
Çünki mahir ox atanın bir gəmidən atdığı ox
Gedib o boş mağaranın axırına çata bilməz.
- 85 Dəhşətsaçan Ssilla o mağarada qərar tutub,
Onun səsi bir küçüyün hürməsinə çox oxşayıb.
Ancaq özü çox qorxuncdur; kim görürsə dəhşətlənir,
Heç allah da istəməz ki, Ssillanı görsün gözü.
Düz on iki ayağı var Ssillanın nazik və süst,
- 90 Çiyini üstdən altı boyun uzanmışdır; hər boyunda
Qorxunc bir baş çarpır gözə; hər ağızda üç cərgə diş;
Ələ keçən hər insana sərt ölümdür bu sıx dişlər.
Gövdəsinin tən yarısı mağaranın içindədir,
O altı baş dəhşətsaçan mağaradan çıxıb çölə,
- 95 Hamar qaya üzərindən uzanaraq balıq tutur:
Delfin, köpək balıqları, nəhənglərdir ovladığı;
Belə iri heyvanları çox bəsləyir Amfitrita.
Heç bir gəmi sürücüsü lovğalanıb deyəmməz ki:
“O qayanın yanından mən tələfatsız keçib gəldim!”
- 100 Ssillanın hər bir başı bir yolçunu şikar edir.
Əvvəlkindən bir az alçaq bir qaya da görəcəksən,
Cəmi bir ox mənzilidir arası o qayaların.
Sıx yarpaqlı vəhşi əncir ağacı var o qayada,
O əncirin düz altında pak Xaribda tüğyan edir.
- 105 Gündə üç yol udub suyu, üç yol geri qaytarır o,
Bax, o, suyu udan zaman yaxınına getməyəsen!
Yertitrədən özü belə qurtarmamaz onda səni!
Ssillaya yaxın yerdən tezcə keçsən, qazanarsan:
Çünki bütün gəmidəki adamları itirməkdən
- 110 Altı nəfər dənizçini itirməyin məsləhətdir”.
Bax ilahə bunu dedi. Mənsə belə cavab verdim:
“Ey ilahə, indi mənim bu sorğuma düz cavab ver:
Xaribdadan xilas olsam, Ssilla biz yolçuları
Ovlamağa başlayanda öhdəsindən gələrəmmi?”

115 İlahələr ilahəsi cavabımda bunu dedi:
 “Ay xatakar! Vurub-tutmaq heç başından çıxmır sənin!
 Ölməzlərin özünə də, demək, meydan oxuyursan!
 Unutma ki, Ssilla da fani deyil, əbədidir,
 Çox güclüdür, yırtıcıdır. Onunla cəng etmək olmaz.
 120 Güc işlətmək havayıdır. Gərək qaçıb qurtarasan.
 Ləngiyərək sən onunla vuruşmaya girsən əgər,
 Qorxuram ki, yenə sizin gəminizə hücum edib,
 Hər başıyla dostlarından birisini şikar edə.
 Bacardıqca tez qaç ordan, “Krateida” – deyə-deyə,
 125 İnsanları qırıb-çatan Ssillanı o doğubdur;
 Övladının o saxlaya bilər təkrar hücumunu.
 Sonra yolun Trinakriya adasına düşər sənin.
 Heliosun sürüləri otladığı yerdir o yer;
 Yeddi sürü kök qoyunu, yeddi naxır inəyi var.
 130 Hər sürü də əlli başdır, əllisi də balaverməz,
 Əllisi də ölümsüzdür. Çobanları pərilərdir;
 Biri gursaç Faetusa, biri gursaç Lampetyadır. –
 Ataları Heliosdur, anaları Neeradır.
 Neera bu pəriləri doğub boya çatdıncı,
 135 Yurdundan çox uzaqdakı bu adaya göndərib ki,
 Heliosun sürüsünə, naxırına göz olsunlar.
 Yurda dönmək xatirinə sürülərə dəyməsəniz,
 Əzabla da olsa gedib İtakaya çatarsınız.
 Sürülərə toxunsanız, – həm gəminiz məhv olacaq,
 140 Həm də bütün yoldaşların. Tək özün sağ qalacaqsan.
 Evinə də tək və tənha, həm də çox gec çatacaqsan”.
 Sirseyə bax belə dedi. Qızıl taclı Eos doğdu,
 İlahələr ilahəsi qalxıb getdi öz evinə.
 Mən gəmiyə qayıdaraq yoldaşlara əmr etdim ki,
 145 O gəmini sahilə bənd edən ipi açsınlar cəld.
 Tez gəmiyə minib onlar yapışdılar avarlardan,
 Kürəklərin zərbəsilə döyəcləndi mavi dəniz.
 Bizim qara gəminimizin arxasınca əsən külək.
 Hey qabartdı yelkənləri. Bizə bu səmt küləyini
 150 Gözəl saçlı, insan dilli sərt ilahə göndərmişdi.
 Dikəldib dor ağacını biz rahatca əyləşmişdik,
 Səmt küləyi və sükançı aparırdı gəmimizi.
 Dərdli-qəmli, dalgın halda belə dedim yoldaşlara:
 “İlahələr ilahəsi Sirseyanın dediyini

- 155 Mən bilməyim kafi deyil, gərək siz də biləsiniz.
 Ölümümüz labüddürmü, yoxsa ondan xilas olmaq
 Mümkün olan şeydir, ya yox? Söylərəm, siz bilərsiniz.
 Əvvəla o bildirdi ki, xoşavazlı sirenlərin
 Nəğməsinə, göy çəmənə şirnikməyib çıxmaq gedək.
- 160 O nəğməni dinləməyə yalnız mənə izn verdi.
 Amma gərək möhkəm-möhkəm sarınam dor ağacına;
 Sarındığım ip ucları bağlana dor ağacına.
 Yalvararaq kəndirləri açmağı əmr etsəm əgər,
 Onda gərək qayıqla da mənə dora sarasınız.
- 165 Bu minvalla mən hər şeyi izah etdim yoldaşlara.
 Bizim möhkəm gəmimizi səmt küləyi qova-qova
 Xoş nəğməli sirenlərin adasına tez çatdırdı.
 Gözlənmədən kəsdi külək, suyun üzü hamarlandı:
 Aşib-daşan dalğaları yatırdı pak ölümsüzlər.
- 170 Yoldaşlarım qalxıb dərhal yelkənləri yığışdırdı,
 Yerə qoyub, avarların arxasında əyləşdilər.
 Küləklərin zərbəsindən köpükləndi suyun üzü.
 İri bir mum parçasını böldüm xırda hissələrə,
 Öz qüvvətli əllərimlə yumşaltmağa başladım mən;
- 175 Var gücümlə əzdim onu, çox keçmədi yumşaldı mum,
 Bir yandan da Heliosun nuru çatdı köməyimə;
 Yolçuların qulağını bircə-bircə mumladım mən
 Onlar isə qayıqlardan hörülmüş sərt iplər ilə
 Mənim əl və ayağımı sarındılar dora möhkəm.
- 180 Sonra avar arxasına keçib işə başladılar.
 Bağırının çatacağı məsafəcə yol qalanda,
 Üzən gəmi yayınmadı sirenlərin nəzərindən.
 Bu sözləri nəğmə kimi uca səslə oxudular:
 “Axeylərin şan-şöhrəti mərd Odissey, bura buyur!
- 185 Öz gəmini saxlatdırıb, dinlə bizim nəğməmizi.
 Bizim şirin nəğməmizi dinləməmiş hələ heç kəs
 Gəmisini sürüb burdan elə-belə keçməmişdir,
 Dinləyənlər ləzzət alıb, bizdən çox şey öyrəniblər.
 Biz bilirik, Troyada allahların hökmü ilə
- 190 Arqivlilər nələr çəkib, troyanlar nələr çəkib.
 Həyatverən yer üzündə nə baş verir – biz bilirik”.
 Ürəkaçan səslərilə onlar belə oxuyurdu.
 Mən həvəslə dinləyərək əmr etdim ki, açın mənə!
 İşarəylə başa saldım; avarını çəkdi onlar.

195 Perimedlə Yevriloxsa yerlərindən sıçrayaraq,
Sarıqlarım üzərinə bir sarğı da artırdılar.
Elə ki, o sirenləri çox arxada qoydu gəmi,
Xoş səsləri, nəğmələri eşidilməz oldu artıq,
Hər kəs mənim tıxadığım mumu atdı qulağından,
200 Açıb qayıq kəndirləri məni sərbəst buraxdılar.
Sirenlərin yaşadığı o adadan uzaşınca,
Nəhəng dalğa və buğ gördüm, gurultulu səs eşitdim.
Vahimədən yolçuların əllərindən avar düşdü,
Həm avarlar, həm də gəmi hərəkətsiz qaldı suda;
205 Ağziiti avar daha qovammadı gəmimizi.
Mən bu qorxmuş adamlara ürək-dirək vermək üçün
Hər birinə yaxınlaşıb toxtadıcı sözlər dedim:
“Dostlar, biz ki, hər möhnətə qatlaşmağı öyrənmişik!
Qarşıdakı bu bəla da bizi taygöz Polifemin
210 Mağarada zorla dustaq etməsindən yaman deyil.
Mənim ağılim və hünərim sizi xilas etdi ordan.
Bir zaman bu fəlakət də xatirəyə çevriləcək.
İndisə mən dediyimə gəlin birgə əməl edək:
Hərə keçsin öz yerinə, işə salın avarları.
215 Kronoğlu Zevsin özü, bəlkə, bizi hədələyən
Bu xatadan xilas olub uzaşmağa qoyacaqdır.
Ey sükançı, nə qədər ki, sən bu sükan başındasan,
Dediyimi yaxşı-yaxşı xatirində saxla hər an:
Cəhd et o gur dalğalardan və buxardan uzaq olaq,
220 Birdən ora yaxınlaşıb bizi bədbəxt eləyərsən.
Bax o hündür qayalığa tərəf yönəlt gəmimizi...
Belə dedim, qulaq asdı onlar mənim sözlərimə,
Lakin labüd fəlakətdən, – Ssilladan söz açmadım.
Bilirəm ki, bunu desəm, daha avar çəkməzdilər,
225 Vahimədən qaçıb hərə bir bucaqda gizlənərdi.
Sirseyanın bir əmrini tamam yaddan çıxartdım mən,
O demişdi: Ssillayla vuruşmağa cəhd eləmə.
Geyib döyüş paltarını, iki nizə aldım ələ,
Bircə anda addımladım gəminin uc tərəfinə.
230 Orda durub gözlədim mən başa bəla Ssillanı,
Öz-özümə dedim: indi gözümüzə dəyəcəkdir.
Ancaq bir şey görəmmədim, gözlərimə tor gəlmişdi,
Çünki gözüm duman sarmış o qayaya çox baxmışdı.
Dar boğazla yol gedirdik, ürəyimiz səksəkəli;

- 235 Ssilla bir yanımızda, Xaribda bir yanımızda.
Xaribda gur dalğaları udurdu çox dəhşət ilə,
Udduğunu qaytaranda yer-göy gur-gur gurlayırdı:
Sanki nəhəng bir qazanda su pıçqapıq qaynayırdı.
Ağ köpüklər zirvəsinə qalxırdı cüt qayalıqın.
- 240 O yenidən udan zaman dənizin şor sularını,
Daxilini görüb, ordan eşidirdik gurultunu,
Qayaların lap dibində qapqara qum görünürdü.
Yolçuların vahimədən rəngi dümağ ağarmışdı,
Canda ölüm vahiməsi seyr edirdik Xaribdanı.
- 245 Elə bu vaxt gəميمizin heyətindən altı nəfər
Cəld və güclü yol yoldaşım Ssillanın oldu yemi.
Mən bir iti gəميمizə nəzər saldım, bir də göydə
Çapalayan dostlarımın əl və ayaq çalmasına.
Dəhşətsaçan bağırtıyla axırıncı dəfə onlar
- 250 Öz adımla çağıraraq, məndən kömək istədilər.
Sanki, uzun bir tilova mal buynuzu bağlayaraq,
Balıqçı yem atır xırda balıqlara bir qayadan,
Onları öz tilovuna bu kələklə keçirir o;
Balıqlarsa qıvrılaraq ip ucunda düşür yerə, –
- 255 Dostlarım da o balıqlar kimi göydə qıvrılırdı.
Ssilla öz kahasında yeyəndə bu adamları,
Bağrısaaraq əllərini mənə sarı uzatdılar.
Başım dəniz sularında çox bəlalər çəkibse də,
Belə acı bir səhnənin heç şahidi olmamışam!
- 260 Qayalıqdan, Ssilla və Xaribdadan uzaqlaşdıq,
Sonra gəlib Heliosun adasına yetişdik biz.
Hökmürəvan Heliosun enlialın inəkləri,
Ətli-canlı qoyunları bu adada otlayırdı.
Ağıllarda inəklərin, qoyunların mələməsi
- 265 Gəmi hələ yolda ikən gəlib bizə yetişirdi.
Bu səsləri eşidəndə fivli falçı Tiresinin,
Eeyalı Sirseyanın sözlərini xatırladım.
Heliosun fənilərə çox xoş gələn adasında
Əluzunluq etməməyi tapşırılmışdı onlar mənə.
- 270 Dərdə-qəmə dalğın halda yoldaşlara belə dedim:
“Siz ey başı çox bəlalər çəkmiş dostlar, qulaq asın,
İstəyirəm deyəm sizə fivli falçı Tiresinin,
Eeyal Sirseyanın etdikləri tövsiyəni.
Heliosun fənilərə çox xoş gələn adasında

275 Əluzunluq etməməyi tapşırırmışdı onlar mənə.
 İndi gəlin bu xatalı adadan yan keçək gedək!"
 Belə dedim. Yolçuların parçalandı sanki qəlbi.
 Yevrilox tez cavab verib bu tikanlı sözü dedi:
 "Odissey, sən davamlısan, gücün çoxdur, yorulmazsan!
 280 Bər-bədənin, elə bil ki, başdan-başa dəmirdəndir!
 Biz yorğunuq, yuxusuzuq; amma bizi bu adada
 Dincəlməyə qoymayırsan. İzn versən, burda düşüb
 Özümüzə ləzzətli bir şam yeməyi hazırlarıq.
 Bizi ora buraxmayıb; istəyirsən bu gecə də
 285 Sisli dəniz sularının qucağında veyllənək.
 Lakin gecə gəmilərçin təhlükəli yellər əsir.
 Əgər gecə zülmətində birdən-birə Not başlasa
 Və ya ölməz allahların istəyinə baxmayaraq,
 Gəmiləri qərq eləyən coşqun Zefir tüğyan etsə,
 290 Ölümdən bir nəfərimiz xilas ola bilərmə, de?
 Biz gecəyə tabe olsaq, mənəcə, daha məsləhətdir;
 Burda düşüb, gəميمizin yanında şam hazırlayaq,
 Səhər tezdən yenə qalxıb düzələrik yolumuza.
 Yevriloxun təkliflə razılaşdı yoldaşlarım.
 295 Hiss etdim ki, bizə bəla göndərəcəkdir ölüm-süzlər.
 Uca səslə Yevrilox bu qanadlı sözü dedim:
 "Yevrilox, mən təkəm, siz çox. Məni güclə yendiniz siz.
 Amma gərək qabaqca siz böyük bir and içəsiniz:
 Əgər burda inək, qoyun sürüsünə rast gələrsək,
 300 Heç kəs yersiz hərəkətə, azğınlığa yol verərək,
 Nə bir inək, nə bir qoyun tuta bilməz sürülərdən!
 Sirseyə nə veribdirsə, ona qane olmalıyıq".
 Belə dedim. Onlar əmrə tabe olub and içdilər.
 Elə ki, yol yoldaşlarım and içdilər, qurtardılar,
 305 Birbaş sürdük gəميمizi sərt qayalı o körfəzə
 Və gəmidən düşdük yerə; içməli su yaxındaydı.
 Təcrübəli yolçular tez şam yeməyi hazırladı.
 İstədiyi qədər hər kəs yeyib-içib doyan kimi,
 Ssillanın gözlənmədən gəميمizdən ovladığı
 310 Əziz səfər dostlarını yada salıb yaş axıtdıq,
 Sonra yaşlı gözüümüzü qapadı bir şirin yuxu.
 Sübh vaxtına az qalmışdı, batırdılar ulduzlar da,
 Buludığan qüdrətli Zevs Kronoğlu gözlənmədən
 Şiddətli bir yel əsirdi, duman sardı yeri, göyü,

- 315 Asimandan yer üzünə qarqara bir zülmət endi.
Erkən doğan al saçaqılı Eos çıxdı qaranlıqdan,
Gənimizi sudan dartıb, çəkdik dərin mağaraya,
Rəqs etməyə toplaşardı pərilər o mağaraya.
Mən öz səfər dostlarımı toplayaraq belə dedim:
- 320 “Dostlar, yüngül gənimizdə yemək də var, içki də var,
Mal-qaraya əl vurmasaq, başımız da bəla çəkməz.
İnəklər də, qoyunlar da Heliosun mallarıdır,
Helios hər şeyi görür, eşidir nə danışılsa”.
Belə dedim. Canla-başla qəbul etdi onlar bunu.
- 325 Tamam bir ay Not küləyi əsdi, bir an dayanmadı,
Bu bir ayda əsən yalnız bir Not oldu, bir də ki, Yevr.
Yoldaşlarım nə çörəkdən korluq çəkdi, nə də sudan,
Ətə tamah salsalar da mal-qaraya dəymirdilər.
Gəmidəki azuqəmiz bitər-bitməz yoldaşlarım
- 330 İstəməyə-istəməyə ov etməyə başladılar.
Quşdan tutmuş, əllərinə hər nə keçdi ovladılar,
Yaman aclıq çəkib, balıq ovlamağa başladılar.
Mən dostlardan uzaqlaşmış, yalvardım ki, allahlardan
Biri bizə yol göstərsin, çıxıb gedək evimizə.
- 335 Elə ki, mən sahildəki yoldaşlardan uzaqlaşdım,
Yeltutmayan bir yer tapıb, əllərimi təmiz yudum,
Olimpdəki ölməz, nəcib allahlara dua etdim...
Allahlarsa məni şirin bir yuxuya qərç etdilər.
Yevrilox bəd bir məsləhət verib bu vaxt yoldaşlara:
- 340 “Siz ey başı çox bəlalar çəkmiş dostlar, qulaq verin.
Hansı ölüm olur olsun, insan üçün qorxuludur;
Lakin aclıq əzabıyla ölmək daha dəhşətlidir.
Heliosun naxırından seçək ən kök inəkləri,
Geniş səma sahibləri allahlara qurban kəsək.
- 345 Doğma ata torpağına – İtakaya dönəndə də,
Heliosun şərəfinə bir məbədqah ucaldaraq,
O məbədi ən qiymətli şeylər ilə bəzəyərək.
Helios öz heyvanları üçün bizə qəzəblənib
Allahlarla razılaşıb gənimizi batırırsa,
- 350 Dənizin şor sularını udub dərhal həlak olmaq,
Boş adada əziyyətlə məhv olmaqdan daha xoşdur”.
Yevriloxun təkliflə razılaşıb dərhal hamı,
Naxırlardan ən kök, qəşəng inəkləri ayırıblar.
Alnıgeniş, astayeriş bu inəklər yaxınlıqda –

355 Bizim qara gəminizin lap yanında otlayırmış.
 İnekləri tutub onlar. Arpa yoxmuş gəmimizdə;
 Əvəzinə uca palıd ağacından yarpaq dərib,
 O ölümsüz allahlara qurban kəsib, yalvarıblar.
 Sonra isə, dərisini soyublar o inəklərin,
 360 Buddan kəsib ikiqat piy laylarına bürüyüblər.
 Yerdə qalan çiy ətləri qalayıblar üzərinə.
 Lakin şərab olmadığı üçün, yanan bud ətinə
 Su səpihlər. Sonra içi-içalatı qızardıblar.
 Yandırıb bud ətlərini, içalatdan dadan kimi,
 365 Qalan əti parçalayıb dərhal şişə keçiriblər.
 Elə bu vaxt şirin yuxu gözlərimdən uçub getdi,
 Tez sahilə, gəminizin dayandığı yerə gəldim.
 Haçaquyruq gəmimizə yaxınlaşar-yaxınlaşmaz,
 Cızhacızla yanan piy-yağ iyini hiss etdi burnum,
 370 Bir inilti qopdu məndən, allahları harayladım:
 “Ey Zevsi ata, ey Olimpin başqa nəcib allahları!
 Bərk yatırıb məni, böyük bir fəlakətdən törətdiniz!
 Burda qalan yoldaşlarım yaman günah işləyiblər!”
 Uzunonlu Lampetiya inəklərin kəsilməsi
 375 Xəbərini bircə anda atasına çatdırmışdı.
 Helios bərk qəzəblənib allahlara xitab etdi:
 “Ey Zevs ata, ey Olimpin başqa nəcib allahları!
 Laertoğlu Odisseyin dostlarına cəza verin!
 Onlar mənim çox sevdiyim inəkləri öldürüblər.
 380 Mən ulduzlar səpələnmiş asimana qalxanda da,
 Enəndə də yerə, ləzzət alırdım o inəklərdən.
 Əgər cəza verməsəniz, mən Aidə enəcəyəm,
 İşığımı orda yalnız ölülərə saçacağam!”
 Buludyığan Zevs də on cavab verib belə dedi:
 385 “Yox, Helios, sən nurunu allahlara saçmalısan,
 Bərəkətli yer sakini fanilərə saçmalısan.
 Tünd-qırmızı dənizin lap ortasında Odisseyin
 Gəmisini ildırımla parça-parça edəcəyəm!”
 Mən bunları gözəl saçlı Kalipsodan eşitmişdim,
 390 Ona isə Zevs qasidi Hermes belə çatdırmışdı.
 Elə ki, mən gəlib yetdim gəmi duran o sahilə,
 Yoldaşlara bircə-bircə yanaşaraq töhmətlədim;
 Amma çarə qalmamışdı: inəkləri kəsmişdilər.
 Çox keçmədi, allahlar bir əlamət də göstərdilər:

- 395 İneklərin dərilləri öz-özünə süründülər,
 Şişlərdəki tikələr də canlı kimi böyüdülər.
 Heliosun ən say-seçmə mallarının əti ilə
 Mənim səfər yoldaşlarım düz altı gün yemləndilər.
 Kronidin hökmü ilə yeddinci gün gəlib çatdı.
- 400 Aramsızca əsən külək və qasırğa durdu birdən.
 Tez gəmiyə minib sürdük gen dənizin qucağına,
 Dikəldib dor ağacını, asdıq bəyaz yelkənini.
 Arxamızda qaldı ada, quru tamam gözdən itdi,
 Mavi sudan, mavi göydən başqa bir şey görünmədi.
- 405 Gəmimizin üzərinə qara bulud göndərdi Zevs;
 Üc-bucaqsız dənizi də sardı qatı bir qaranlıq.
 Gəmi azca getmişdi ki, bərk hay-haray qaldıraraq,
 Qərb küləyi bir fırtına qopartdı ki, gəl görəsən.
 Dor ağacı iplərini qırdı güclə əsən külək,
- 410 Dal tərəfə yığıldı dor. Qırdı qalan ipləri də,
 Gəmidəki avadanlıq yerlə yeksan oldu tamam.
 Dor ağacı sükançının təpəsinə düşdü birdən;
 Qafa taşı xıncım-xıncım parçalanan o sükançı
 Dalğıc kimi batdı suya, çıxdı canı sümüyündən.
- 415 Zevs gurlayıb bir ıldırım atdı bizim gəmimizə,
 İldırımın zərbəsindən gəmi suda dövrə vurdu,
 Kükürd iyi yayıldı və yolçuları aldı dəniz.
 Cəmdəkləri qarğalartək dəstə-dəstə üzdü suda,
 Zevs onları doğma yurda qayıtmaqdan məhrum etdi...
- 420 Dalğalar yan taxtaları tirdən ayrı salanadək
 Gah o başa, gah bu başa getdim gəmi içində mən.
 Su həm tiri, həm yerindən qopmuş doru alıb getdi,
 Dor dalınca onun qayış örkəni də uzanırdı.
 Bu örkənlə bir-birinə bağladım mən tirlə doru
- 425 Və onlardan bərk yapışdım; külək alıb getdi bizi.
 Bir az sonra qasırgalı Zefir susub sakitləşdi.
 İndi də Not ürəyimi təlatümə saldı mənim;
 Qorxdum məni Xaribdaya tərəf çəkib apara Not.
 Üzdüm bütün gecəni mən, gün doğanda gördüm yenə
- 430 Qayalıqda – Ssillayla Xaribdanın yanında yam;
 Xaribda şor sularını udurdu o dar boğazın.
 Mən sıçrayıb tutdum əncir ağacının gövdəsindən,
 Yarasatək xeyli müddət sallanaraq qaldım orda;
 Nə ayağım yerə çatdı, nə yuxarı qalxa bildim.

435 Onun kökü dərinəydi, budaqları əlçatmazda;
Sıx budaqlar Xaribdanın üstə kölgə salmışdılar.
Mən asılı vəziyyətdə çox gözlədim, axırı ki,
Xaribda o tir və doru qayıtardı su ilə geri.
Bəzən hakim istintaqı – məhkəməsi uzun çəkir,
440 Axşamdan çox keçmiş gedir evinə şam eləməyə, –
Xaribdanın tir və doru qusması da ona çəkdi.
Mən o əncir gövdəsindən əllərimi üzüb birdən,
Atıldım və o tirlərin düz yanına gəlib düşdüm
Çıxıb tirlər üzərinə əllərimlə avar çəkdim.
445 Ölməzlərin, fanilərin atası Zevs Ssillanın
Gözlərindən yayındırdı məni, yoxsa məhv olardım.
Düz doqquz gün üzdüm suda, ölümsüzlər onuncu gün
Kalipsonun yaşadığı Oqiyyaya atdı məni.
Gözəl saçlı, insan dilli, dəhşət saçan o ilahə
450 Məni sevib əzizlədi. Lakin bunu niyə deyim?
Bu barədə dünən sənə, sənənin gözəl arvadına
Hərtərəfli danışmışam. Danışılmış əhvalatı
Yenə başdan təkrar etmək xoşagələm bir şey deyil”.

ON ÜÇÜNCÜ NƏĞMƏ

O qurtardı söhbətini. Ala-toran zalda hər kəs
 Odisseyi sükut ilə dinləyərək valeh oldu.
 Çar Alkinoy Odisseyə cavab verib belə dedi:
 “Alicənab mərd Odissey, bir halda ki, yolun bizim
 5 Mis kandarlı, uca damlı evimizə düşüb, bil ki,
 Yolçuluğun sona çatır, qayıdarsan öz evinə.
 Siz ey feak başçıları, bir təklifim vardır sizə, –
 Qulaq verin sözlərimə, ey qəsrimdə şərab içib,
 Ürəkaçan nəğmələri dinləyərək həzz alanlar:
 10 Cılalanmış bir sandığa xeyli paltar qoyulmuşdur,
 Xeyli qızıl məmulatı və cürbəcür hədiyyələr
 Öncə peşkəş edibsiniz bu möhtərəm müsafirə.
 Qoy indi də bir qazanla, bir üçayaq verək ona.
 Bu şeylərin əvəzini əhalidən toplayarıq:
 15 Bir bu qədər töhfə vermək bizim üçün çətin olar”.
 Alkinoyun təkliflə razılaşdı müşavirlər;
 Sonra qalxıb yatmaq üçün getdilər öz evlərinə.
 Alsaçaqlı Eos lakin çıxan kimi qaranlıqdan,
 Hərə öz mis töhfəsilə qaçdı gəmi duran yerə.
 20 Feak çarı Alkinoyun özü çıxıb göyertəyə,
 Gətirilən töhfələri elə yığdı gəmiyə ki,
 Avarçəkən adamlara bir maneə törətməsin.
 Alkinoyun sarayında onlar məclis düzəldilər,
 Gələnlərə ev sahibi Alkinoy bir cöngə kəsdi.
 25 Varlıqların hökmdarı Kronid Zevs şərəfinə
 Bud ətini yandırdılar, sonra isə hamılıqla
 Qonaqlığa başladılar. El-obanın sevimlisi
 İlahi, pak Demodok da forminq çalıb nəğmə dedi.
 Lakin tez-tez qərbə tərəf boylanırdı pak Odissey;
 30 İstəyirdi gün tez batsın, getməyə çox tələsirdi.
 Elə bil ki, bir əkinçi tələsir şam yeməyinə;
 O, kotanla bütün günü tarlasını əkə-əkə,
 Günün yerə endiyini görən kimi sevinir ki,
 Şam yeməyin vaxtı çatıb, yorğun-arğın getməlidir.

35 Odissey də görüb günün batdığını çox sevindi.
 Avarsevən feaklara, feak çarı Alkinoya
 Müraciət eləyərək bu sözləri ərz elədi:
 “Feakların ən yaxşısı, şərəflisi, çar Alkinoy!
 Mey ayını icra edib, məni yola salın gedim.
 40 Görürəm ki, burda mənim istəyimcə olur hər şey;
 Töhfələr də, getməmə üçün hazırlıq da qəlbimcədir.
 Qoy ölümsüz Uranidlər hiifz eləsin feakları!
 Arvadımı sadıq görüm, əzizlərim sağ olsunlar!
 Siz də burda öz qanuni arvadınız və istəkli
 45 Balalarla qalasınız! Allah xoşbəxt etsin sizi!
 Qoy bu feak xalqı heç vaxt yaman günə rast gəlməsin!”
 Mərifətlə deyilmiş bu sözlər ilə razılaşıb,
 Belə təklif etdilər ki, onu yola tez salsınlar.
 Alkinoy öz qasidinə əmr eləyib söylədi ki:
 50 “Pontonoy, sən kraterdə meylə suyu qarışdırıb
 Payla bütün qonaqlara; Zevs ataya dua edib,
 Öz sevimli vətəninə yola sala q müsafiri”.
 Pontonoy tez baldaşirin meylə suyu qarışdırıb,
 Hərəyə bir qədəh verdi; geniş göyün sahibləri
 55 Allahların şərəfinə onu yerə tökdü hər kəs.
 Sonra qalxdı öz yerindən Odissey – o nəcib insan,
 Aretaya qoşa qulplu mey camını təqdim etdi,
 Sonra da üz tutub ona bu qanadlı sözü dedi:
 “Çar arvadı, ömrünün son gününədək şad olasan!
 60 Bir qocalıq, bir də ölüm hamımızın qismətidir.
 Mən gedirəm vətənimə. Sən bu uca sarayında
 Övladların, xalqın və çar ərin ilə xoşbəxt yaşa!”
 Belə deyib allahsifət mərd Odissey çıxdı evdən
 Odisseyi sahildəki gəmiyədək ötürməkçün
 65 Alkinoy öz qasidini bələdçitək qoşdu ona.
 Areta da kənziləri Odisseylə saldı yola. –
 Biri təmiz plaqları, xitonları daşıyırdı,
 İkincinin daşdığı möhkəm, qəşəng sandıq idi,
 Üçüncünün çörək, bir də köpüklənən meydi yükü.
 70 Sahildəki o gəmiyə gedib çatan kimi onlar,
 Töhfələri, azuqəni qəbul edib avarçılar
 İçəriyə daşıyaraq tez yerbəyer elədilər.
 Qonaq bütün yol uzununu oyanmadan yatsın deyə,
 Göyertədə mələfədən, xalçadan yer düzəldilər.

- 75 Odissey səs-səmirsizcə gedib girdi yatağına.
Keçib cüt-cüt əyləşdilər avarçılar yerlərində,
Ovulmuş daş dəliyindən borazları açdı onlar.
Avarçılar əyilərək işə saldı kürəkləri.
Ölümə çox yaxın olan dərin yuxu, şirin yuxu
- 80 Odisseyin qapadı tez hər iki göz qapağını.
Saysız qamçı zərbəsindən götürülən dörd köhlən at
Düzənlikdə gərdunəni çox sürətlə daşıyarkən,
Yerdən qabaq qıçlarını necə üzüb ayırırsa,
Gəminin də ön hissəsi sudan belə aralıydı.
- 85 Onun arxa hissəsində su şırımı hay salmışdı.
Gəmi elə gedirdi ki, ən sürətli bir quş olan
Şahin belə uçub ona yetişməkdən aciz idi,
Dalğaları yara-yara gəmi iti gedirdi çox,
Allah qədər dərrakəli bir adamdı sərnəşini.
- 90 İgidlərlə vuruşmada, dalğalarla çarpışmada
Onun başı nə bələlər, nə zillətlər çəkməmişdi!
İndi bütün əzabları unudaraq yatmışdı bərk.
Al şəfəqin bir az sonra doğacağı xəbərini
İnsanlara bildirməkçün qalxdı göyə dan ulduzu.
- 95 Yaxınlaşdı İtakaya çox sürətlə gedən gəmi,
İtakada bir körfəz var, ta qədimdən o körfəzə
Forkin adı verilmişdir, – Forkin dəniz allahıdır.
O körfəzə iki yandan iki qaya uzanmışdır,
Dalğaların hücumuna qarşı onlar sədd çəkiblər.
- 100 Qayalarla hasarlanmış o körfəzə girən gəmi
Borazsız da dayandığı yerdə qərar tuta bilir.
Körfəzin lap axırında uzunyarpaq zeytun bitib,
Yanında da yaraşlıq, zil qaranlıq mağara var,
Nayad adlı pərilərçün ibadətqah vardır orda.
- 105 Daş küplər və kraterlər çoxdur həmin mağarada,
Öz ehtiyat ballarını ora yığır bal arısı.
Yenə daşdan çoxlu dəzgah çarpır gözə o kahada;
Gözəl paltar toxuyurlar nayadlar o dəzgahlarda.
Mağaranın bir bulağı, iki giriş yolu vardır:
- 110 İnsanların girəcəyi birinci yol şimaldadır,
Allahların girəcəyi ikinci yol cənubdadır.
Allahlara məxsus olan yoldan insan keçə bilməz.
Bələd olan avarçılar gəmini düz bura sürdü.
Avarçılar küləkləri elə güclə çəkдилər ki,

- 115 Yarıyacan çıxdı gəmi o körfəzin üzərinə.
Möhkəm gəmi yarıyacan sahilə ki çıxdı, dərhal
Odisseyi mələfəylə xalçaların arasında
Yatmış halda göyertədən alıb yerə endirdilər,
Yatmış halda sahil qumu üzərinə uzatdılar.
- 120 Afinanın təhrikilə feakların Odisseyə
Verdikləri töhfələri daşdılar daha sonra,
Bu şeyləri iri zeytun ağacının kölgəsində,
Yoldan kənar qoydular ki, Odisseyi yatmış görüb,
Keçib gedən adamlardan heç birisi aparmasın.
- 125 Feak gəmisürənləri üzüb geri qayıtdılar.
Yertitrədən Odisseysə təhdidini yada salıb,
Məsələni həll etməkçün müraciət etdi Zevsə:
“Ey zevs ata, allahların nəzərindən düşdüm daha;
Çünki mənim öz törəməm olan fani feaklar da
- 130 Daha mənə nə ehtiram göstərirlər, nə sayırlar.
Misal üçün Odisseyi göstərək: o, gümanımca
Çox məşəqqət çəkib sonra çatmalıydı vətəninə.
Sən başını tərpedərək çünki belə vəd etmişdin.
İndi onu yatmış halda İtakaya gətiriblər;
- 135 Özüne də çoxlu qızıl, mis və qumaş paltar verib
İntəhasız töhfələrlə yola salıb feaklılar.
Troyadan İtakaya maneəsiz qayıtsaydı,
Ona düşmən qənimət də çatmazdı bu töhfələrə”.
Buludyığan Zevs ona tez cavab verib belə dedi:
- 140 “Sən ey böyük hökmü olan Yertitrədən, bu nə sözdür?
Ölməzlərçün hörmətli sən, axı səntək şanlı, qədim
Bir allahın hörmətini saxlamamaq olarmı heç?
Gücdə qat-qat zəif insan səni saymaq istəmirsən,
Hər vaxt onun cəzasını vermək sənə əlindədir.
- 145 Xətrin necə istəyirsən elə də et, ey Poseydon”.
Dərhal Zevsə cavab verib belə dedi Yertitrədən:
“Buludyığan! Necə dedin, mən də elə edəcəyəm.
Mənim qorxum tək sənə qəzəbindən idi yalnız.
İstəyirəm elə bu gün sis-dumanlı dəniz ilə
- 150 Geri dönən qəşəng feak gəmisini parçalayım.
Bir də onlar hər qərbi öz yurduna daşmasın!
Onlar olan şəhəri də dağ çevrəyə alacaqdır”.
Buludyığan Zevs etiraz edib, ona belə dedi:
“Əzizim, sən belə etsən, mənə, daha yaxşı olar:

- 155 Şəhərlilər görünəcə ki, gəmiləri dönüb gəlir,
 Qurudan bir az aralı daşa çevir o gəmini,
 Görkəmini saxla onun, hamı baxıb heyran qalsın.
 Şəhərəsə dağdan hasar çəkilməsi lazım deyil”.
- 160 Bu cavabı eşidəndə yertitrədən Poseydon cəld
 Feakların yaşadığı Sxeriyaya yola düşdü.
 O gözlədi. Birdən gördü itigedən gəmi gəlir,
 Yertitrədən su allahı o gəmiyə yaxınlaşdı,
 Ovucuyla vurub onu bir qayaya çevirdi və
 Su dibinə pərçimləyib uzaqlaşdı o qayadan.
- 165 Şanlı dəniz övladları, uzunavar feaklılar
 Bunu görüb təəccüblə danışmağa başladılar;
 Bəziləri belə dedi yanındakı yoldaşına:
 “Aman allah! Yurdumuza dönüb gələn gəmimizi
 Kim saxladı birdən-birə, gözümüzün qabağında?”
- 170 Belə dedi çoxu, ancaq bilmədi ki, bu nə işdir.
 Çar Alkinoy feaklara xitab edib belə dedi:
 “Fəlakətdir! Gerçək olur nə deyibsə bir vaxt atam.
 O deyirdi: Poseydonun bir gün hirs tutacaqdır,
 Çünki hər kim olursa, biz çatdırırıq öz yurduna.
- 175 O deyirdi: vaxt gələcək, bizim qəşəng bir gəmimiz
 Vətəninə qayıdarkən allah onu məhv edəcək,
 Şəhəri də uca dağlar arasına alacaqdır.
 Atamın o dedikləri indi tutur öz yerini.
 İndi mənə qulaq asıb, nə deyirəm, əməl edin:
- 180 Fanilərdən kim olursa olsun yolu düşsə bura,
 Onu doğma vətəninə çatdırmayaq bundan belə.
 Poseydonun şərəfinə on iki kök buğa kəsək,
 Bəlkə, dağlar hasarına almaz onda bu şəhəri”.
- 185 Belə dedi. Onlar qorxub buğaları gətirdilər.
 Sonra bütün feakların müşavir və başçıları
 Durub mehrab ətrafında Poseydonu yalvardılar...
 Bu arada Odissey də ayıldı öz vətəninə.
 Çoxdan bəri görmədiyi üçün onu tanımadı.
 Bir də ulu Zevsin qızı bayquşgözlü pak Afina
- 190 Tanınmasın deyə sisə qərq etmişdi bu yerləri.
 İstəyirdi Odisseylə hərtərəfli söhbət etsin;
 İstəyirdi subaylardan qisasını alanadək,
 Nə arvadı, nə dostları, nə xalq onu tanımasın.
 Buna görə burda hər şey Odisseyə yad göründü.

195 Dağa qalxan cığırlar da, körfəzin saf aynası da,
 Sıx yarpaqlı ağacların başı da, dik qayalar da
 Tez yerindən sıçrayaraq ətrafına nəzər saldı.
 Əllərini dizlərinə çırpıb fəryad qopartdı o,
 Canına bərk qorxu çökdü, öz-özünə belə dedi:
 200 “Yazıq canım! Yenə görən hansı yerə gəlib çıxdım?
 Vəhşidirmi, azğındırmı, əyridirmi burdakılar,
 Yoxsa allah xofu olan qonaqpərvər adamlardır?
 Bu qiymətli töhfələri indi harda gizlədim mən?
 Mən hardayam? Niyə feak torpağında qalmadım mən?
 205 Başqa güclü bir hakimə sığınsaydım, bəlkə də, o,
 Məni sevib öz dost-doğma vətənimə yollayardı.
 Bu şeyləri hara qoyum? Qoysam qalsın öz yerində,
 Qorxuram ki, tamam başqa adamlara qismət ola.
 Görürəm ki, feakların müşavir və başçıları
 210 Mənə qarşı o qədər də ağıllı iş görməyiblər!
 Məni doğma İtakaya aparmağı vəd eləyib,
 Gör haraya gətiriblər, vədə xilaf imiş onlar.
 Köməksizlər havadarı Zevs onlara versin cəza;
 İnsanlara o göz qoyur, günahkardan qisas alır.
 215 İndi sayım, görüm hər şey yerindədir, yoxsa onlar
 Qayıdanda gəmi ilə töhfələrdən aparıblar?”
 Belə deyib saydı öncə üçayağı və tasları,
 Sonra saydı qızılları, zərif qumaş paltarları.
 Gördü hər şey yerindədir. Sonra vətən həsrətilə
 220 Gəzinməyə başladı o qumlu dəniz sahilində.
 Birdən qoyun sürüsünü otaran gənc bir çobanın
 Görkəmində pak Afina yaxınlaşdı Odisseyə;
 Əsilzadə gəncləritək təhər-töhrü xoşdu onun,
 Çiyindəki geniş plaş məharətlə tikilmişdi,
 225 Əlində bir nizə vardı, ayağında qəşəng sandal.
 Bu cavanı görən kimi Odisseyin güldü üzü,
 Ona tərəf gedə-gedə bu qanadlı sözü dedi:
 “Bax, əziz dost, bu torpaqda ilk gördüyüm adam sənsən.
 Salamət ol. Ricam budur: haqqımda bəd fikrə düşmə,
 230 Bu şeyləri saxla, mənim özümə də havadar ol.
 Dizlərinə düşüb sənə allah kimi yalvarıram,
 Bir də mənə düzünü de, yaxşı-yaxşı bilim mən də:
 Bu torpağın adı nədir? Sakinləri kimdir onun?
 Uzaqlardan gözə dəyən adadırmı, ya dənizin

- 235 İçlərinə çox uzanmış quru yarımadasıdır?”
 Bayquşgözlü pak Afina ona belə cavab verdi:
 “Qərib, sən ya ağılsızsan, ya çox uzaq bir eldənsən,
 Yoxsa məndən soruşmazdın bu torpağın adını sən.
 Tanımayan yoxdur onu. Gündoğanda sakin olub,
 240 Şəfəqi, gün doğmasını qarşılayan adamlar da,
 Sisli qərbdə olanlar da tanıyırlar bu adanı.
 Qayalıqdır; arabada gəzmək burda çətin işdir.
 Sahəsi çox olmasa da, o qədər də yoxsul deyil,
 Burda taxıl bol yetişir, bol da şərab hasil olur,
 245 Çünki çoxdur yağıntısı, xeyli şəh də düşür yerə.
 İri-xırdada mal-qaranın otlamağa yeri çoxdur,
 Burda çoxdur meşəlik də, axar su da, şələlə də.
 Qərib, axey torpağından çox uzaq da olsa, yenə
 Troyaya qədər çatıb İtakanın şan-şöhrəti”.
- 250 Qalxantutan Zevsin qızı Afinanın dediyi söz
 Sınaqlardan mətin çıxmış Odisseyi sevindirdi.
 İlahəyə xitab edib bu qanadlı sözü dedi;
 (Lakin əsil həqiqəti açıb ona söyləmədi,
- 255 Çünki onun sinəsində çox kələklər gizlənmişdi):
 “İtakanın tərifini mən Kritdə eşitmişəm.
 İndi bu var-dövlət ilə özüm gəlib çıxdım bura.
 Bu qədər də uşaqlarçün qoyub orda özüm qaçdım,
 Torpaqları nəhayətsiz olan Krit adasında
 260 İdomeney oğlu yeyin Orsiloxu öldürmüşəm.
 Kritlilər arasında birinciydi o qaçmaqda.
 Gətirdiyim qəniməti istəyirdi məndən ala.
 Bu qənimət uğrunda mən Troyada vuruşmuşam,
 Coşqun dəniz sularında məşəqqətlər çəkib başım.
 265 O düşməndi mənə, çünki Troyada bir vaxt onun
 Atasına tabe ikən öz dəstəmi düzəltmişdim.
 Bir dostumla mən pusquya yatıb yolun kənarında
 O, tarladan qayıdanda qılıncımla həlak etdim.
 Qatı gecə qaranlığı göyü elə sarmışdı ki,
 270 Bizi heç kəs tanımadı, xəlvətdə baş verdi bu iş.
 Elə ki, mən həlak etdim onu iti qılıncımla,
 Finikyalı dostlarımla gəmisinə tərəf qaçdım.
 O tükənməz qəniməti onlara vəd eləyərək,
 Yalvardım ki, onlar məni ya Pilosa aparsınlar,

275 Ya da şanlı epeylərin pak Elida şəhərinə.
 Lakin onlar istəmədən, yolumuzu dəyişdi yel;
 Yox, yox, onlar aldatmağa çalışmırdı əsla məni;
 Gecədən bir xeyli keçmiş biz buraya gəlib çıxdıq,
 Çətinliklə avar çəkib bu körfəzə girə bildik.
 280 Ac olsaq da şam etməyi tamam yaddan çıxartmışdıq.
 Gəmimizdən düşən kimi uzandıq qum üzərinə,
 Yorğunluqdan şirin yuxu yaxaladı dərhal məni.
 Dostlar mənim şeylərimi tez gəmidən endirərək
 Yatdığım bu sahil qumu üzərinə daşıyıblar,
 285 Özlərisə yollanıblar gözəl Sidon diyarına.
 Mən sahilə dərdli-qəmli, dalgın halda tək qalmışam”.
 Bax bunları deyəndə o, gülümsədi pak ilahə,
 Odisseyi sığalladı. İndi gözəl, boy-buxunlu,
 Əl işində mahir qadın görkəmini almışdı o,
 290 Uca səslə Odisseyə bu hikmətli sözü dedi:
 “Fəndgirlikdə sənin ilə bəhsə girə bilməz heç kim,
 Nə baş oğru, nə kələkbaz; heç allah da girə bilməz.
 Həmişəki kələkbazsan, həmişəki məkrlisən!
 Doğma yurda çatanda da uydurmadan əl çəkmirsən,
 295 Körpəlikdən yalan şeylər uydurmağı xoşlayırsan.
 Bu barədə danışmayaq, fəndgirlikdə bərabərik:
 Sən həm sözdə, həm də işdə fanilərdən çox üstünsən,
 Mən də kəskin düşüncədə, hiylə-kələk işlətməkdə
 Ölümsüzlər arasında böyük şöhrət qazanmışam.
 300 Doğrudanmı, Zevsin qızı Afinanı tanımadın?
 Mən ki daim yanındayam, daim səni qoruyuram.
 Feaklarda sənə qarşı məhəbbəti mən oyatdım.
 Gəldim birgə fikirləşək, görək sonra neyləyəsən;
 Gəldim – mənim təhrikimlə sənə nəcib feakların
 305 Verdikləri bu qiymətli töhfələri gizlətməyə.
 Gəldim deyəm: öz evində başına nə gələcəkdir.
 İstədin, ya istəmədin sən hər şeyə dözməlisən,
 Sənin ağır səyahətdən öz evinə dönməyini
 Nə bir qadın bilməlidir, nə bir kişi; susmalısan,
 310 Dözməlisən zorakılıq edənlərin hər felinə”.
 Odissey də Afinanın cavabında belə dedi:
 “Ey ilahə, təcrübəli belə olsa fani insan,
 Yenə səni tanıyammar: hər görkəmə düşürsən sən.
 Bilirəm ki, axeylilər Troyada vuruşanda,

- 315 Sən hər zaman mənə çox-çox xeyirxahlıq göstəriridin.
Priamın uca sədli şəhərini fəth eləyib
Qayıdarkən allahlar ki, pərən-pərən saldı bizi,
O zamandan, ey Zevs qızı, bir dəfə də görmədim ki,
Sən gəmiyə gəlib məni bəlalardan qoruyasan.
- 320 Dənizlərdə uzun zaman dərddli, üzgün dolaşdım mən,
Axır məni allahlar bu müsibətdən xilas etdi.
Varlı feak torpağına yalnız onda gedib çatdım,
Sən də ürək verib mənə, yola saldın o şəhərə.
Atan Zevsin xatirinə, söylə görüm mən hardayam?
- 325 Heç inana bilmirəm ki, gəldiyim yer İtakadır.
Yox, başqa bir diyardayam; sən də məni ələ salıb
Gülmək üçün bu sözləri söylədin, ey Zevsin qızı!
Doğrudanmı, mən öz doğma vətənimə qayıtmışam?”
Odisseyin cavabında belə dedi Afina da:
- 330 “Sinəndəki ürək hər an bir cürədir, ey Odissey.
Bax bununçün sən bədbəxti təkbaşına qoyammıram.
Çünki sən həm ehtiyatlı, həm də ki, çox ağıllısan.
Bir başqası olsa idi belə uzun yoldan sonra
Dərhal arvad-uşağını görmək üçün tələsərdi.
- 335 Sual verib sən hər şeyi öyrənməyə çalışırsan.
Öncə sadıq arvadını sınamaqdır fikrin sənin;
Çoxdan sənin gəlişinə həsrət çəkən arvadının
Gündüzü də, gecəsi də göz yaşıyla, ahla keçir.
Mənsə səndən arxayındım; bilirdim ki, dostlarını
- 340 Qeyb etsən də əvvəl-axır vətəninə dönəcəksən.
Amma ki, mən Poseydonla bəhsə girmək istəməirdim;
Çünki doğma əmimdir o, səndən də çox yanıqlıdır.
Onun oğlu Polifemin gözünü sən çıxartmışan,
İnanasan deyə sənə təsvir edim İtakanı.
- 345 Bax bu körfəz su allahı qoca Forkin adınadır.
Körfəzin lap axırında sıxyarpaqlı zeytun bitib.
Zeytunun da yaxınında zil qaranlıq mağara var.
Nayad adlı pərilərçün ibadətqah vardır orda.
Uca tağlı mağarada pərilərin şərəfinə
- 350 Yüz heyvanlıq hekatomba qurbanı da kəsibsən sən
Bu da Nerit dağıdır ki, sıx meşəylə örtülübdür”.
Bunu deyib ilahə sis örtüyünü yox elədi:
Göründü o doğma ada. Odisseyin qəlbi coşdu,
Öpdü doğma vətəninin bərəkətli torpağını.

355 Əl qaldırıb, dua edib belə dedi pərilərə:
 “Zevs qızları, şux pərilər! Ağılıma da gəlməzdi ki,
 Sizi bir də görə biləm! Salamlayır qəlbim sizi!
 Zevsin qızı ömür versə, oğlum boya-başa çatsa,
 Keçmişlərdə olduğutək yenə sizin adınıza
 360 Çox nəzirlər gətirəcək, çox qurbanlar kəsəcəyəm”.
 Bayquşgözlü ilahə də ona belə cavab verdi:
 “Arxayın ol. Bu barədə düşünmək də lazım deyil.
 Əvvəl gərək bu şeyləri bu ilahi mağarada
 Yaxşı-yaxşı gizlədək ki, onlara əl toxunmasın.
 365 Sonra isə nə eləmək barəsində düşünərik”.
 Bunu deyib ilahə qız münasib yer tapmaq üçün
 Girdi zülmət mağaraya. Odisseysə feakların
 Ona peşkəş etdikləri qızları, mis şeyləri.
 Eləcə də pəl-paltarı daşdı o mağaraya.
 370 Etibarlı bir guşədə gizlədərək bu şeyləri,
 Girəcəyə böyük bir daş qoydu Zevsin qadir qızı.
 Sonra zeytun ağacının altı qoşa əyləşdilər,
 Namizədlər dəstəsini məhv etməyi düşündülər.
 Öncə sözə başlayaraq pak Afina belə dedi:
 375 “Sən ey allah törəməsi, ey çoxbilmiş mərd Odissey!
 O həyasız cavanları ram etməyi yaxşı düşün.
 Onlar sənin sarayında üç il tamam hökm ediblər,
 Arvadına elçi düşüb başlıq təklif eləyiblər.
 Arvadınsa gözüyaşlı hər vaxt səni gözləyərək,
 380 Nikah tələb edənlərə ayrı-ayrı ümid verir;
 Ürəyində isə tamam başqa şeylər fikirləşir”.
 İlahənin cavabında belə dedi Odissey də:
 “Bax, belə de! Öz vaxtında məni halı etməsəydin,
 Şübhəsiz ki, Atreyoğlu Aqamemnon kimi mən də
 385 Amansız bir xəyanətlə öz evimdə öləcəkdim.
 Məsləhət ver: qisasımı mən onlardan necə alım?
 Troyanın qalasını dağıdanda olduğutək
 Yaxınımda durub, mənə cürət, hünər təlqin elə.
 Ey ilahə, o vaxtkitək köməyimə çatsan yenə,
 390 Təkbaşımə öhdəsindən gəlləm otuz nəfərin də;
 Təki mənim havadarım sən olasan, ey ilahə!”
 Zevsin qızı Afina da ona belə cavab verdi:
 “Yox, yox, işə başlamağın vaxtı gəlib yetişəndə,
 Səni yaddan çıxardaraq tək qalmağa qoymaram mən.

- 395 Var-yoxunu talan edən namizədlər dəstəsindən
 Çoxlarının qanı, beyni bəzəyər gen döşəməni.
 Ancaq gərək elə edəm, heç kəs səni tanımaya:
 Sənin çevik bədəninin dərisini qırışdıram,
 Töküb qumral saçlarını, çiyinə bir cındır atam,
- 400 Belə ki, hər görəndən üz döndərə ikrah ilə.
 Gərək göyçək gözlərinə bir tutqunluq verəm sənin;
 Evdə bir vaxt yalnız qoyub getdiyən mərd arvadın da,
 Övladın da, subaylar da ikrah ilə baxa sənə.
 Sən əvvəlcə sizin donuz çobanının yanına get,
- 405 Onun sənə etibar, sədaqəti dəyişməzdir;
 Arvadının və oğlunun xatirini çox istəyir.
 Onu Qarğa təpəsinin, Aretusa çeşməsinin
 Yanında gəz; orda sənin donuzunu otarır o.
 Donuzların orda qara sudan içib, qoza yeyir;
- 410 Belə suyla, belə yemlər donuzları piyləndirir.
 Orda qalıb hər bir şeyi öyrən donuz çobanından.
 Mənsə oğlun Telemaxı bura geri çağırmaqçın
 Güzəl qızlar yurdu olan Spartaya getməliyəm.
 Xor meydanlı Lakedemon şəhərinə gedib ki, o
- 415 Menelaydan xəbər alsın: sən dirisən, yoxsa ki, yox?”
 İlahənin cavabında Odissey də belə dedi:
 “Sən hər şeyi bilə-bilə niyə ona deməmişən?
 Yoxsa talan olduğu halda burda var-dövləti,
 İstəyirdin dənizlərdə bəlaya rast gəlsin o da?”
- 420 Odisseyə cavab verib pak Afina belə dedi:
 “Qoy oğlunun dərdi səni çox narahat eləməsin,
 Onu özüm göndərdim ki, bu səfərlə ad qazansın.
 O çox rahat gedib çatıb Menelayın sarayına,
 Qulağı dinc əyləşibdir, nəyi desən vardır orda.
- 425 Penelopa məftunları, düzdür, indi pusqudadır,
 Onu geri dönən zaman istəyirlər öldürsünlər.
 Ancaq bu, baş tutmayacaq, qara torpaq öz qoynuna
 O məftunlar dəstəsindən çoxlarını alacaqdır”.
 Belə deyib çubuğunu Odisseyə toxundurdu,
- 430 Dərhal çevik bədəninin dərisini qırışdırdı,
 Töküdü qumral saçlarını. Bədənini başdan-başa
 Əldən düşmüş bir qocanın bədəninə çevirdi o,
 Bir tutqunluq verdi onun gözəl-göyçək gözlərinə.
 Kır-pasaqlı, dəlik-deşik, hisə batmış bir xitonla,

435 Əyninə lap didim-didim bir cındır da geyindirdi,
Tükü getmiş köhnə maral dərisi də saldı üstdən.
Əlinə bir skipetr verdi, bir də bir dağarcıq,
Bu yamaqlı dağarcığın qayıışı da ipdən idi.
Məşvərətdən sonra onlar ayrıldılar. Zevsin qızı
440 Getdi gözəl Spartaya Telemaxı qaytarmağa.

ON DÖRDÜNCÜ NƏĞMƏ

- Odissey dağ cığırıyla yuxarıya qalxdı ordan;
 Afinanın ona nişan verdiyi o dağ başında
 Allahsifət çoban Yevmey yaşayırdı. O, ağanın
 İşinə can yandırmaqda kölələrdən seçilirdi.
- 5 Gördü, çoban öz evinin qabağında əyləşibdir.
 Onun geniş həyəti çox etibarlı bir yerdəydi,
 Daxma hasar arasına alınmışdı hər tərəfdən.
 Ağa yola düşən kimi nə xanımdan, nə Laertdən
 İzn almadan daş sədd çəkib donuzlarçın yer düzəltdi.
- 10 Həmin uca daş hasarı vəhşi armud bəzəyirdi.
 Palıd çağlar kəsib çoban qabığını təmizlədi,
 Donuzluğu çöl tərəfdən aldı çaxçax arasına.
 Donuzlarçın düz on iki ağıl hazır elədi o,
 Bir-birinə yaxın olan ağılların hər birində
- 15 Çamırlıqda eşələnən əlli diş donuz vardı.
 Dışarıda yatan erkək donuzların sayı azdı;
 Çünki nikah istəyənlər erkək kəsib yeyirdi hey.
 Çoban Yevmey hər gün neçə yağlı erkək donuz seçib,
 Bu gənclərin məclisinə ətlük üçün göndərirdi.
- 20 Sayı üç yüz altmış idi qalan erkək donuzların.
 Dörd yırtıcı itdi çəkən donuzların keşiyini,
 Baş çoban öz əllərilə bəsləmişdi bu itləri.
 Xoşrəng buğa dərisindən ayağının ölçüsündə
 Gön kəsərək ayaqqabı düzəldirdi Yevmey bu vaxt.
- 25 Üç çobanın hərəsi bir yanda donuz otarırdı;
 Başçı Yevmey istəməyə-istəməyə dördüncüylə
 Bir kök qaban göndərmişdi şəhərə ki, müftəxorlar
 Kəsib yenə tıxasınlar eysü-işrət məclisində.
 Odisseyin gəldiyini görüb itlər hürə-hürə
- 30 Ona sarı yüyürdülər. Odissey tez çökdü yerə,
 Əlindəki dəyənək də elə bu vaxt düşdü yerə.
 Az qaldı öz sürüsünün köpəkləri onu tuta,
 Lakin Yevmey əlindəki gönü dərhal atıb yerə,
 Oturduğu yerdən durub tez qonağa tərəf qaçdı.

35 İtlərinə uca səslə acıqlanıb, daşa basdı,
 Qovub köpək sürüsünü ağasına belə dedi:
 “Qoca, azca qalmışdı ki, itlər səni parçalaya!
 Onda, yəqin, el içində lap biabır olacaqdım!
 40 Onsuz da çox bəlalara düçar edib allah məni
 Bax oturub sahibimin həsrətini çəkirəm mən,
 Donuzları isə başqa adamlarçın bəsləyirəm.
 Bəlkə də, o özü indi ac-yalavac dolaşaraq,
 Gəzir başqa şəhərləri, yad adamlar diyarını
 Gəzir, hələ yaşayırsa, baxırsa gün işığına.
 45 Qoca, əvvəl arxamca gəl, gedək evə, öncə ye-iç,
 Gözün-könlün doysun, sonra özün haqda danışarsan:
 Billəm əslin haralıdır, nə bəlalər çəkib başın”.
 Belə deyib Odisseyi daxmasına apardı o.
 Evdə onu üstü keçdi dərisilə döşənilmiş
 50 Göy budaqlar üzərində oturtdu ki, orda qonaq
 Rahatlana bilsin bir az. Odissey ev yiyəsinin
 Göstərdiyi bu hörmətdən razı qalıb belə dedi:
 “Çoban, sən ki, belə qəbul etdin məni, o ulu Zevs
 Və allahlar səni hər bir istəyinə çatdırırsınlar!”
 55 Odisseyin cavabında belə dedin sən ey Yevmey:
 “Qərib, səndən zəlili də gəlsə, qəbul edəsiyəm;
 Dilənçini və qəribi çünki bizə Zevs göndərir.
 Sədəqəm çox olmasa da, canla-başla verirəm mən.
 Üstümüzdə tamam yeni ağalar ki, peyda olur,
 60 Biz kölələr çox sədəqə verməyə də çəkinirik.
 Əvvəlkinin dönməsinə mane oldu ölümsüzlər;
 O dönsəydi, məni qəlbən sevər, hər şey bağışlardı:
 Ev verərək evləndirər, bir parça da yer verərdi. –
 Allahların köməyiylə kölə yaxşı işləyəndə,
 65 Mərd ağası nə verərsə, hamısını verərdi o.
 Öz işimin öhdəsindən bacarıqla gəlirəm mən.
 Ağam burda olsa idi, hər bir şeyim vardı indi.
 O məhv oldu, kaş ki, dölü məhv olaydı Yelenanın,
 Çünki onun ucbatından büküldü çox mərdin dizi!
 70 Troyada Aqamemnon şərəfini qorumağa
 Getdi mənim sahibim də, getdi yadla vuruşmağa”.
 Belə deyib xitonunun üstədən kəmər bağlayaraq,
 Çoşqaların saxlandığı ağıla üz tutub getdi.
 İki qəşəng çosqa seçib öldürdü hər ikisini,

- 75 Tüklərini ütdü, tikə-parça edib taxdı şişə,
Qızardaraq üstlərinə dümağ arpa unu səpdi,
İsti-isti Odisseyə verdi həmin o şişləri.
Baldan şirin şərab süzdü sonra taxta piyaləyə,
Qabaq-qənşər əyləşərək qonağına belə dedi:
- 80 “Qərib qonaq, çəkinmə, ye kölələrə düşən paydan!
Çoşqadır, ye, gənc ağalar yeyir erkək donuzları,
Qəlblərində nə mərhəmət, nə də allah qorxusu var.
Bəd əməldən xoşu gəlmir ancaq nəcib allahların;
Ədalətli işlərini xoşlayırlar adamların.
- 85 Adamlar var – şəhər-şəhər dolaşırlar yad elləri,
Zevs atanın sayəsində qənimətlər əldə edib,
Gəmilərə vurub, yenə yurdlarına qayıdırlar;
Onların da ürəyində qorxu hissi vardır həтта.
Bunlar hansı allahınsa eşidiblər sədasını,
- 90 Biliblər ki, o ölübdür; onun gözəl arvadına
Nə elçitək elçi düşür, nə evindən əl çəkirlər,
Evini, var-dövlətini arxayınca talayırlar.
Zevsin gecə-gündüzünün nə sayı var, nə hesabı;
Bir, iki yox, gündə neçə heyvan kəsib tıxanırlar.
- 95 İçdikləri şərabın da ölçüsünü deyəmmərəm.
İri-xırda mal-qarası çoxdu mənim sahibimin:
Nə İtaka adasında, nə quruda əyanlardan
Heç birinin nə bu qədər malı vardır, nə donuzu.
Onunkundan azdı varı düz iyirmi dövlətlinin.
- 100 Qoy onları sayım: onun qarada on iki inək,
O qədər də qoyun-keçi, donuz-qaban sürüsü var.
Muzdlu çoban və kölələr otarır bu sürüləri.
İtakanın ucqarında on bir keçi sürüsü var;
Ən qayğıkeş adamlardır göz olan o sürülərə.
- 105 Hər çoban öz sürüsündən kök bir keçi seçib hər gün
Ərgənlərin məclisinə növbə ilə pay aparır.
Mənsə donuz çobanıyam, donuzlara göz oluram,
Hər gün kök bir donuz seçib bir adamla göndərirəm”.
Belə dedi. Qərib əti iştahayla yeyə-yeyə
- 110 Düşünürdü: necə qırsın o məftunlar dəstəsini.
Elə ki, ət yeməyini yeyib, içki içdi qonaq,
Köpüklənən şərab ilə doldurdu öz qədəhini
Verdi donuz çobanına. Məmnunluqla aldı o da.
Sonra qərib bu qanadlı sözlə xitab etdi ona:

115 “Sevimli dost, söylə görüm, dediyin o ağa kimdir?
 Sözlərindən görünür ki, o çox varlı və güclüymüş.
 Dedin: ölüb Troyada, Aqamemnon irzi üçün.
 Adını de. Bəlkə, onu harda isə görmüşəm mən.
 Bircə Zevsə, bir də başqa allahlara məlumdur ki,
 120 Mən çox yerlər dolaşmışam; bəlkə, ondan xəbərim var”.
 Sürülərin baş çobanı Odisseyə belə dedi:
 “Yox, ey qoca, ondan xəbər gətirərək gələnlərdən
 Heç birisi nə xanımı qane edib, nə oğlunu.
 Muştuluq və çörək üçün hey dolaşan avaralar
 125 Həqiqətlə uyuşmayan ağ yalanlar uydururlar.
 İtakaya gələn belə avaralar dərhal gedib
 Xanıma nəql eləyirlər uydurulmuş, yalanları.
 Ərləri yad ölkələrdə itmiş bütün qadınlartək
 Gələnləri o da candan dinləyərək, qonaq edir,
 130 Qəlbən yaman kədərlənir, göz yaşları tökür xanım.
 Əgər biri xiton, plaş versə idi sənə, qoca,
 Yəqin, sən də dürlü-dürlü uydurmalar uydurardın.
 Yox, o çoxdan ölüb gedib, köpəklərlə vəhşi quşlar
 Çoxdan onun dərisini bədənindən ayırıblar!
 135 Ya dənizin balıqları yeyib onu; sümüyüsə
 Haradasa qalıb sahil qumlarının alt qatında;
 Məntək yaxın dostlarını yası qoyub ölübdür o.
 Onun kimi ağa hanı! Nə zamansa doğulduğum,
 Boya-başa çatdığım öz ata-ana ocağıma
 140 Və ya başqa bir diyara yollansam da, bilirəm ki,
 Elə həlim və xeyirxah bir ağaya rast gəlmərəm.
 Düzdür, ata-anamı da istəyərdim görəm, ancaq
 Mən onlara sahibimə yandığımtək yanammaram.
 Məni yalnız Odisseydir dərdə-qəmə qərq eləyən,
 145 Canü-dildən sevib məni hər qayğıma qalardı o, –
 O yoxsa da, adı ilə çağırmaqdan çəkinirəm
 Və “əzizim!” deyə ona müraciət eləyirəm!”
 Qərrib qonaq ona yenə xitab edib belə dedi:
 “Ey dost, demək, inanmırsan, inam hissi yoxdur səndə;
 150 Tamamilə əminsən ki, o bir daha dönməyəcək...
 Elə-belə söyləmirəm, and içərək deyirəm ki:
 Odissey öz vətəninə dönəcəkdir! O qayıdıb
 Öz evinə girən kimi, bu şad xəbər əvəzində
 Mənə qəşəng bir paltarla, plaş, xiton verməlisən.

- 155 Ehtiyacım olsa da, mən indi heç nə istəmirəm.
Ehtiyacı rəf etməkcün uydurmalar çərənləyən
Hər kəs mənə o dünyanın qapısıtək iyrənc gəlir.
And içirəm ulu Zevsə, and içirəm bu süfrəyə,
And içirəm Odisseyin bu qonaqcıl ocağına,
- 160 Deyəcəyim bütün sözlər tutacaqdır öz yerini:
Elə bu il qayıdaraq gələcəkdir mərd Odissey!
Göydə gəzən Ay yerinə təzə bir Ay gələn kimi,
Öz evinə qədəm basıb, arvadını və oğlunu
Təhqir edən adamlardan qanlı qisas alacaqdır”.
- 165 Ey donuzabaxan Yevmey, sənsə ona belə dedin:
“Yox, ey qoca, xoş xəbərçün sənə xələt çatmayacaq;
Çünki heç vaxt Odissey öz ocağına dönməyəcək.
İçkini iç, söhbəti də dəyiş, başqa şeydən danış,
Çünki hər kəs xatırlatsa mənə əziz sahibimi,
- 170 Ürəyimi bir amansız qüssə-kədər, həsrət sarır.
And içməyə dəyməz, qərib! Təki gəlib çıxsın ağam;
Bunu mən də, arvadı da, əldən düşmüş atası da,
Allahsifət Telemax da lap ürəkdən istəyirik.
Odisseyin oğlunun da dərdi mənə götürübdür.
- 175 Allahların yetirməsi bir cavandır indi o da.
Mən deyirəm, yəqin, o da böyüyəndə atasıtək
Boy-buxunca seçiləcək bütün başqa cavanlardan.
Ölməzlərdən, fanilərdən kimsə yerdən etdi onu,
Atasının sorağıyla getdi Pilos şəhərinə.
- 180 Penelopa məftunları ona ada yaxınında
Gizli pusqu düzəldiblər; istəyirlər bu yol ilə
İtakada Arkeysinin nəslini məhv eləsinlər.
Daha ondan danışmayaq: yad əllərə keçəcəkmə,
Ya Zevs xilas edəcəkmə onu dardan, – bilmək olmaz.
- 185 İndi, qoca, öz başına gələnlərdən danış mənə,
Olanları düzgün danış, yaxşı-yaxşı bilim mən də.
Kimsən? Atan-anan kimdir? Şəhərinin adı nədir?
Hansı yolla gətirdilər gəmiçilər səni bura?
Səni qonaq gətirən o gəmiçilər kimdir, danış?
- 190 Bilirəm ki, ayaq ilə bura gəlmək mümkün deyil”.
O çoxbilmiş Odissey də ona cavab verib dedi:
“Mən başıma gələnləri olduğutək danışaram.
Bil ki, uzun zaman üçün azuqəmiz çatsa idi,
Günlər boyu arxayınca qonaqlığa məşğul olub,

195 Bu daxmada əyləşərək, başqasını işlətsəydik,
 Allahların hökmü ilə başım çəkən bəlaları
 Tamam bir il danışsaydım, yenə sözüm tükənməzdi.
 Bəli, başım çox çəkibdir allahların hökmü ilə!
 Mən fəxr ilə deyə billəm: əslim geniş Kritdəndir.
 200 Varlı-hallı bir adamın sarayında doğulmuşam.
 Neçə oğlu vardı onun qanuni arvadından da.
 Anam qeyri-qanuniydi, satınalma bir kənizdi.
 Xilakoğlu Kastor idi fəxr etdiyim atam mənim;
 Qanuni bir oğul kimi istəyirdi xətrimi o.
 205 Hilakidi var-dövləti, ləyaqətli oğulları
 Kritdə bir allah kimi şan-şöhrətə çatdırmışdı.
 Lakin ölüm Kerarları atdı onu o dünyaya.
 Hilakidin təkəbbürlü oğulları qürə atıb
 Bütün ata mirasını pay-pay edib bölüşdülər,
 210 Mənə cüzi bir pay ilə, bir də ki, ev verdi onlar.
 Amma igid, alicənab və ağıllı olduğumçün
 Varlılardan bir nəfəri öz qızını verdi mənə.
 İndi artıq o günlərdən bir əlamət qalmamışdır!..
 Dərd-qəm əldən salıb məni, amma köyşən görəndə də
 215 Bilirsən ki, bu köyşənlik bir vaxt necə tarla imiş.
 Afinayla Ares mənim cəsərdən yarıtmışdı.
 Çox yarmışam yad səfini. Düşməni məhv etmək üçün
 Mərd yoldaşlar seçib pusqu düzəldərdim yolda-izdə.
 Məni ölüm vahiməsi sarsıtmayıb heç bir zaman.
 220 Pusqudakı adamlardan ən birinci mən sıçrayıb
 Çataraq yad arxasından nizəm ilə məhv etmişəm.
 Amma doğma uşaqlara bəxtiyarlıq qazandıran
 Çöl işini, ev qayğısı çəkməyi heç sevməmişəm.
 Xoşlamışam çoxavarlı gəmiləri, döyüşləri,
 225 Hamarlanmış nizələri, ucu sivri mis oxları.
 Çoxlarına dəhşət verən döyüşlər xoş gəlib mənə,
 Allahlar həkk eləyiblər könlümə bu məhəbbəti,
 Birinə bir şey xoş gəlir, o birinə bir başqa şey.
 Hələ bizim axeylilər Troyaya yollanmamış,
 230 Mərd dostlarla doqquz kərə yad ellərə soxulmuşam.
 Qənimətim az olmayıb: bir qismini öz gücüm ilə,
 Bir qismini qürə atmaq yolu ilə pay almışam.
 Var-dövlətim gündən-günə başdan aşıb,
 Məndən qorxub hörmətimi saxlayıblar kritlilər.

- 235 Elə ki, Zevs çox mərdlərin dizlərini bükmüş olan
O yürüşü hazırladı, yola düşən gəmilərə
Başçılığı İdomeney ilə mənə tapşırdılar.
Bundan boyun qaçırmağa imkan yeri qalmamışdı;
Haqqımda çox söz danışib, dedi-qodu yayardılar.
- 240 Düz doqquz il Troyada vuruşduq biz axeylilər.
Onuncu il fəth eləyib Priamın şəhərini
Qayıdanda pərən-pərən saldı allah gəmiləri.
Mən bədbəxtə Kronion daha artıq zülm elədi.
Cəmi bir ay öz evimdə arvadımla, uşağımla
- 245 Öz varımın-dövlətimin gördüm ağız ləzzətini.
Sonra Misrə səfər eşqi düşdü mənim ürəyimə;
Yaxşı dostlar toplayaraq, saz gəmilər hazırladım,
Çox çəkmədi doqquz gəmi doldu səfər dostlarıyla.
Bundan əvvəl düz altı gün mən onlara kef vermişdim.
- 250 Yemək üçün, allahlara nəzir-niyaz vermək üçün
Çoxlu heyvan ehtiyatı görmüşdüm mən bu müddətdə.
Yeddinci gün axır Krit adasından çıxdıq yola,
İti şimal küləkləri gəmiləri alıb getdi.
Elə bil çay axarıyla asanlıqla üzürdük biz,
- 255 Maneəyə rast gəlmədən arxayınca yol gedirdik,
Sükançı və səmt küləyi aparırdı gəmiləri.
Beşinci gün gəlib çatdıq Misrin qəşəng məcrasına.
Haçaquyruq gəmiləri həmin çayda saxlatdırıb,
Onları çay sahilinə çıxartmağı əmr elədim,
- 260 Dedim, qalıb özləri də gəmilərə göz olsunlar.
Müşahidə qülləsinə gözətçilər çıxsın dedim.
Amma ki, bu gözətçilər güclərinə güvənərək,
Misrin barlı düzlərini talayaraq boş qoydular,
Kişiləri qırıb, arvad-uşağını qul etdilər.
- 265 Bağırıtı və haray səsi düz şəhərə gedib çatdı,
Misirlilər eşidib bu səsi gəldi səhər tezdən,
Silahlanmış piyada və atlılarla doldu səhra.
Yolçuların ürəyinə qorxu saldı Şimşəksaçan;
Heç birisi düşmənlə üz-üzə gəlmək istəmədi.
- 270 Hər tərəfdən üstümüzə yağdı ölüm təhlükəsi.
Yolçulardan bir qismini tunc qılıncdan keçirdilər.
Bir qismini diri tutub işlətməyə apardılar.
Mənə isə Kronid Zevs başqa fikir aşıladi.
Ah, kaş elə onda mənə haqlayaydı mənhus ölüm!

275 Demə məni qarşıda bir başqa bəla gözləyirmiş.
 Başdan möhkəm sərpuşumu, çiyimdən mis qalxanımı,
 Tunc və iti nizəmi də bir tərəfə tolazlayıb,
 Gələn çara yaxınlaşıb öpdüm onun dizlərindən,
 Mərhəmətə gələrək o, müdafiə etdi məni.
 280 Gərdunədə əyləşdirib yola düşdü sarayına.
 Arxamca çox itiuclu nizə atdı misirlilər;
 Mənə qarşı onlar yaman qəzəbli və kinli idi.
 Çarsa Zevsin qəzəbindən qorxub məni qoruyurdu:
 Qonaqpərvər Zevs xoşlamır axı qonaqsevmezləri...
 285 Düz yeddi il orda qalıb, xeyli dövlət-var topladım;
 Misirlilər çünki mənə çox hədiyyə verirdilər.
 Elə ki, vaxt gəlib keçdi, səkkizinci il yetişdi,
 Hiyləgər və yalançı bir finikiyalı gəlib çıxdı.
 Çoxlarının başına o, müsibətlər gətirmişdi.
 290 Finikyada var-dövləti olan həmin fırıldaqçı
 Dilə tutub məni ora aparmağa nail oldu,
 Tamam bir il Finikyada qaldım onun yanında mən.
 Elə ki, gün gün dalınca keçdi, ay da ay dalınca,
 Elə ki, il tamam olub, yenə bahar fəslı gəldi;
 295 Satmağa mal aparmaqda ona kömək edim deyər
 Məni də öz gəmisində Liviyaya apardı o.
 Demə yaxşı bir qiymətə satacaqmış orda məni.
 Ürəyimə damdısa da istəmədən getdim amma.
 Güclü şimal küləyinin sürətilə üzdü gəmi,
 300 Krit qaldı arxamızda. Qəsdi varmış demə Zevsin.
 Elə ki, yox oldu Krit, quru tamam gözədən itdi,
 Hara baxdıq gözümüzə bir göy dəydi, bir də dəniz.
 Gəmimizin üzərinə qara bulud göndərdi Zevs,
 Üc-bucaqsız dənizi də sardı qatı bir qaranlıq.
 305 Zevs gurlayıb ildırımmla vurdu bizim gəmimizi,
 İldırımın zərbəsindən gəmi suda dövrə vurdu,
 Kükürd iyi yayıldı və yolçuları aldı dəniz;
 Cəmdəkləri qarğalartək dəstə-dəstə üzdü suda.
 Zevs onları doğma yurda qayıtmaqdan məhrum etdi...
 310 Mənə isə – sarsılaraq lap özümü itirmişkən –
 Burnuqara gəmimizin çatdırdı dor ağacını,
 Bu minvalla məni yeni bir bəladan qurtardı o,
 Yapışdım dor ağacından, alıb getdi külək məni.
 Düz doqquz gün üzüb getdim, onuncu gün gecə vaxtı

- 315 Fesprotlar diyarına atdı məni gur dalğalar.
Fesprotlar çarı Fedon məni yaxşı qəbul etdi.
Çar Fedonun oğlu məni qum üstündə yorğun, üzgün,
Soyuqdan bitab uzanmış görən kimi qaldıraraq
Qollarına girib, çarın sarayına gətirmişdi.
- 320 Evdə mənə xiton, plaş verib dərhal geyindirdi.
Odisseydən danışaraq Fedon mənə bildirdi ki,
Vətəninə qayıdanda burda qonaq qalmışdı o.
Odisseyin gətirdiyi qızılları, mis şeyləri,
İşlənməsi çətin dəmir şeyləri də göstərdi o.
- 325 Hökmdarın sarayında var-dövləti çoxdu onun,
Başqasının lap onuncu nəslinə də çatardı bu.
Odisseyin Dodonaya getdiyini söylədi çar.
Gedibdir ki, kəramətli pak palıddan bilsin görək,
İtakanın bərəkətli torpağına necə dönsün. –
- 330 Madam çoxdan çıxıb, ordan açıq dönsün, ya xəlvəti?
Mey nəziri süzüb yerə, allahlara and içdi ki,
Odisseyi doğma ata diyarına aparmaqçın
Gəmi suya salınıbdır, avarçılar ayrılıbdır.
Elə bu vaxt təsadüfən bol taxıllı Dulixiyə
- 335 Yollanan bir gəmi ilə əvvəl məni göndərdi çar.
Məni Akast hökmdara çatdırmağı tapşırdı o;
Demə onlar mənə qarşı tamam bəd bir fikirdəymiş...
Demə azlıq eləyirmiş çəkdiklərim hələ mənə!
Uzaqlaşan kimi gəmi fesprotlar sahilindən,
- 340 Dənizçilər məni qula döndərməyi düşündülər.
Paltarımı – xitonumu, plaşımı soyundurub
Əynimə bir köhnə xiton, bir də cındır geydirdilər.
İndi sənin gördüyün də həmin cındır paltarlardır.
Gəmi axşam çatdı gəndən gözə çarpan İtakaya.
- 345 Mənim möhkəm gəmidə bərk bağlayıb əl-ayağımı.
Şam yeməyi yemək üçün tez sahilə töküldülər.
Ancaq ölməz allahların sayəsində fesprotlar
Kəndirləri möhkəm-möhkəm bağlamağı unutmuşdu;
Mən onları asan açdım, başıma bir cındır salıb,
- 350 Tutdum sükan kürəyindən, endim sahil sularına.
İki əlli üzə-üzə düz səthini yardım suyun,
Ordan tezcə uzaqlaşıb çıxdım dəniz kənarına.
Çıxdığım yer çiçəklənən sıx kollarla örtülmüşdü,
O kolluqda sindim yerə. Onlar məni çox gəzdilər;

- 355 Axtarışı lakin davam etdirməyi artıq bilib,
Yenə geri qayıdaraq tez gəmiyə əyləşdilər.
Ölümsüzlər asanlıqla daldalayıb məni orda,
Sonra müdrik bir kişinin daxmasına gətirdilər.
Görünür ki, hələ ölüm anım gəlib çatmayıbmış!”
- 360 Ey donuzabaxan Yevmey, sənsə ona belə dedin:
“Ey bəxtikəm yolçu, məni yaman tutdu hekayətin.
Diyar-diyar dolaşarkən nələr çəkib başın sənin!
Odisseydən dediklərin amma əqlə batan deyil,
O barədə söylədiyin qane edə bilməz məni.
- 365 Bir də ki, nə mənası var belə yalan danışmağın?
Özüm yaxşı bilirəm ki, o bir daha dönməyəcək.
Görünür ki, allahların ondan xoşu gəlməyibdir:
Troyada və ya geri qayıdanda dost qolları üzərində
Can versəydi, axeylilər ona qəbir ucaldardı,
- 370 Telemax da həmişəlik şan-şöhrətə yetişərdi.
Harpilər ən şərəfsiz bir ölüm qismət edib ona.
Mən burada tək yaşayıb, şəhərə az-az gedirəm.
Arada bir Penelopa öz yanına çağırır ki,
Gələn təzə adamların xəbərinə qulaq asım.
- 375 Odisseyin yoxluğuna qəlbən yanan qohumları
Və ya onun var-yoxunu talan edən soyğunçular
Müsafirə sorğu-sual yağdırmağı xoşlayırlar.
Etolyalı bir adamın aldatdığı gündən bəri
Mən heç kəsə ağam haqda sual vermək istəmirəm.
- 380 Bir nəfəri öldürərək, diyar-diyar gəzən o şəxs
Axır gəlib bura çıxdı, yaxşı qəbul etdim onu.
İdomneylə Odisseyi o Kritdə görüb, guya.
Odissey öz zədələnmiş gəmisini sazlayırmış.
Guya, yayda, ya payızda topladığı qənimətlə,
- 385 Yanındakı yoldaşlarla o, buraya dönəcəkdir.
Bədbəxt qoca! Allahlar ki, bura salıb güzarını,
Yalanlarla mənə ürək-dirək vermək havayıdır.
Buna görə sənə hörmət eləmirəm, – rəhmim gəlir,
Bir də qonaq sevən Zevsin qəzəbindən qorxuram mən”.
- 390 Həmin donuz çobanına Odissey də belə dedi:
“Köksündəki o ürəkdə heç bir şeyə inam yoxdur,
And içirəm, yenə mənim sözlərimə inanmırsan.
Gəl indi biz ikilikdə burada bir şərt bağlayaq;
Şərtimizə Olimpdəki allahlar da şahid olsun.

- 395 Əgər ağan öz evinə-əşiyinə qayıdarsa,
Sən bir plaş, bir də xiton verib mənə, özümü də
Can atdığım Dulixiyə tezcə yola salmalısən.
Əgər sözüüm yalan çıxıb, ağan geri qayıtmazsa,
Nökərlərin məni hündür bir qayadan tullasınlar
400 Ki, hər yetən bir də sizi aldatmağa cəhd etməsin”.
Odisseyə allahsifət çoban belə cavab verdi:
“Əvvəl səni qonaq kimi qəbul edib, yer vermişkən,
Sonra uca bir qayadan atdıraraq məhv eləsəm,
Həm bu günün, həm gələcək nəsillərin arasında
405 Əcəb ad-san qazanardım, əcəb hörmət qazanardım!
Saf ürəklə onda Zevsə dua edə bilərdinmi?
Şam vaxtıdır. Çobanlar da indi çöldən qayıdacaq.
Onlar gəlsin, dadlı-dadlı şam yeməyi hazırlayaq”.
Belə söhbət eləyirdi Odisseylə çoban Yevmey,
410 Çox keçmədi sürüsüylə gəldi donuz çobanları.
Heyvanları ağıllara doldurdular dərhal onlar,
Donuzlar cır səsləriylə axışdılar ağıllara.
Dostlarını haraylayıb belə dedi çoban Yevmey:
“Ən yaxşı bir donuz seçin, kəsim əziz qonaq üçün,
415 Qoy doyunca özümüz də onunla bir yerdə yeyək.
Zəhmətini az çəkmiş bu ağ dişli donuzların,
Zəhmətini biz çəkmiş, ləzzətini yadlar görür!”
Bunu deyib odun yardı Yevmey iti baltasıyla.
Beşyaşar bir yağlı donuz gətirərək yoldaşları,
420 Kəsilməkçün ocağa lap yaxın yerdə saxladılar.
Yevmey ölməz allahları unutmadı; o ağ dişli
Donuzun baş tükündən bir çəngə kəsib atdı oda.
Allahlara dua edib yalvardı ki, ağıl kanı
Odisseyi doğma yurdu İtakaya qaytarsınlar.
425 Sonra palıd odununu çırpdı donuz kəlləsinə,
Çıxdı canı. Tüklərini təmizləyib, doğradılar.
Hər üzvündən bir az kəsib Yevmey bükdü piy qatına.
Üstə arpa unu səpib atdı oda yansın deyə.
Allahların nəzirini bu qaydayla verdi Yevmey,
430 Qalan əti doğrayaraq taxdılar şiş çubuqlara.
Ehtiyatla qızardıb, şiş çubuqlardan siyirdilər,
Bu qızarmış ətləri bir masa üstə qaladılar.
Yevmey qalxıb qayda ilə bölüşdüdü bu ətləri,
Tən bölünmüş yeddi paydan hər adama bir pay verdi.

435 Mayyaoğlu Hermesə və pərilərə bir pay çıxıb,
 Yerdə qalan altı payı verdi altı əyləşənə.
 Qabanın bel sümüyünü əti ilə tamam kəsib
 Odisseyə verdi Yevmey, xoşhal etdi onu xeyli.
 Çox ağıllı Odissey də ona xitab edib dedi:
 440 “Yevmey, sən ki, məni bunca uca tutdun, əzizlədin,
 Zevs ata da uca tutub səni belə əzizləsin!”
 Çoban Yevmey, sən də ona cavab verib belə dedin:
 “Ye, ey qeyri-adi qonaq, ye, ürəyin ləzzət alsın.
 Birisini verən allah, birisini vermir bizə,
 445 Nə istəyir onu edir; hər şey onun əlindədir”.
 Əvvəl başdan ölməzlərin nəzirini vermək üçün
 Əlindəki dolu camın şərabını səpdi yerə,
 Sonra camı Odisseyə verib keçdi öz yerinə.
 Çörəyi də paylaşdıran Mevsaliydi, Yevmey onu
 450 Odisseyin evdən uzaq düşdüyü vaxt qul almışdı.
 Bu barədə nə xanımdan soruşmuşdu, nə Laertdən;
 Tafosludan onu satın almışdı öz hesabına.
 Əyləşənlər əllərini yeməklərə uzatdılar,
 İstədiyi qədər hər kəs yeyib-içib doyan kimi,
 455 Artıq qalan yeməkləri yığışdırdı Mevsali cəld.
 Yeyib doymuş çobanların yatmaq vaxtı gəlib çatdı.
 Aysız, zülmət bir gecəydi, xeyli yağış yağdırdı Zevs,
 Aramsızca əsib coşdu bol yağışlı qərb küləyi.
 Odissey öz çobanını sınağa qət edərək,
 460 Ya özünün, ya da başqa çobanlardan birisinin
 Plaşını alıb ona verməsini ona xahiş etdi:
 “Yevmey, sən də, dostların da sözlərimə qulaq verin.
 İstəyirəm qarşınızda bir az öyüm öz-özümü;
 İçdiyim bu köpüklü mey yaman tutub məni, dostlar.
 465 Mey adamı oxudar da, güldürər də, süzdürər də,
 Gizlənməsi vacib olan sözü açıb dedirdər də.
 Madam sözə başlamışam, axıradək deyəm gərək.
 Kaş gəncliyim, gənclikdəki güc-qüvvətim qayıdaydı!
 Yadımdadır: Troyada biz dəstəylə pusqudaydıq.
 470 Dəstəmizin başçıları Odisseylə Menelaydı,
 Üçüncü də məndim: məni onlar özü çağırmışdı.
 Elə ki, biz Troyanın yanaşdıq dik hasarına,
 Hasarın lap dibindəki kolluqlarda yatdıq yerə,
 Qalxanları üstümüzə tutub sindik qamışlığa.

- 475 Gecə oldu, sübhə kimi əsdi buzlu şimal yeli,
Buludlardan çəngə-çəngə yağdı yerə quşbaşı qar,
Qalxanların üzərində göründü buz təbəqəsi.
Plaşı da, xitonu da vardı döyüş dostlarımin,
Qalxanıyla kürəyini örtüb onlar yatdı rahat.
- 480 Plaşını düşərgədə qoyub gələn tək mən idim.
Axmaqlıqdan düşünmədim – gecə soyuq olacaqdır.
Bircə parlaq kəmərimgə qalxanıma götürmüşdüm.
Gecənin düz üçdə biri qaldı, bir-bir söndü ulduz.
Mən yanımda uzanmış mərd Odisseyi dümsüklədim,
- 485 Mənə sarı dönəndə o, bu sözləri dedim ona:
“Sən ey allah törəməsi, ey çoxbilmiş mərd Odissey!
Bu gecədən sağ çıxmaram, soyuq məni əldən salıb.
Plaşsızam. Nəs bir allah mənə təlqin elədi ki,
Xitonla da getmək olar. Ayaz düşdü birdən-birə”.
- 490 Mən bunları söyləyəndə Odissey bərk fikrə getdi, –
Döyüşdə və məsləhətdə o beləydi, hər vaxt belə, –
Mənə tərəf əyilərək pıçıldadı qulağıma:
“Yavaş danış! Axeylilər eşidərlər dediyini!”
Dirşəyinə söykənərək bu sözləri dedi bərkdən:
- 495 “Qulaq verin, dostlar! İndi bir ilahi yuxu gördüm.
Gəmilərdən çox aralı düşmüşük biz, qoy bir adam
Sərkərdəmiz Aqamemnon hüzuruna gedib dərhal,
Xahiş etsin, kömək üçün bir az adam göndərsin o”.
Andremonoğlu Foant eşidincə bu sözləri,
- 500 Dərhal qalxdı; al-qırmızı plaşını soyunaraq,
Gəmilərə tərəf qaçdı; mən Foantın plaşını
Öz üstümə salıb yatdım qızıl şəfəq doğanadək.
Kaş gəncliyim, gənclikdəki güc-qüvvətim qayıdaydı!
Bəlkə, onda hünərimə, bir də qonaq olmağıma
- 505 Hörmət edib adamlardan biri plaş bağışladı.
Əynimdəki cın-cındırdan ürküb hamı qaçır məndən”.
Çoban Yevmey, Odisseyə sən də belə cavab verdin:
“Çox maraqlı, çox gözəldir, qoca, sənin hekayətin,
Danışdığın əhvalatın bir sözü də yersiz deyil.
- 510 Nə paltardan, nə bir şeydən ehtiyacın olmayacaq,
Bu gün nəyə möhtacsansa, alacaqsan, ey bəxtikəm.
Sabah cındır paltarını geyəcəksən amma yenə.
Bizdə artıq nə plaş var, nə də ki, bir artıq xiton,
Çobanların hərəsinin vur-tut bir dəst paltarı var.

- 515 Odisseyin oğlu geri qayıdantək qürbət eldən,
Özü sənə plaş, xiton bağışlayar geyinərsən
Və ürəyin istədiyi yerə səni yola salar”.
- Bunu deyib çarpayını oda yaxın çəkdi Yevmey,
Qoyun, keçi dərisindən yumşaq yataq hazırladı.
- 520 Odissey öz yatağına girib yatdı. Yevmey isə
Enli, isti plaşını saldı üstə Odisseyin.
Onu soyuq günlər üçün saxlayırdı o baş çoban.
Qonağını çoban Yevmey bu minvalla rahatladı,
Qalan cavan çobanlarsa ətrafında yatdı onun.
- 525 Yevmey isə donuzlardan uzaq düşmək istəmədi,
Hazırlayıb çıxdı çölə. Öz malının – heyvanının
Belə möhkəm qorunması sevindirdi Odisseyi.
Yevmey iti qılıncını çiyini üstədən aşıraraq,
Küləklərdən qorunmaqçın üstündən yun plaş geydi.
- 530 Onun üstədən tüklü keçi dərisinə bürələndi.
İtdən, yaddan qorunmaqçın nizəsini aldı ələ,
Getdi tağlı qayalığa: orda bəyazdı donuzlar
Güclü Borey küləyindən qorunaraq yatmışdılar.

ON BEŞİNCİ NƏĞMƏ

Bu arada Odisseyin şanlı oğlu Telemaxı
 Vətəninə tez dönməyə təşviq etmək niyyətilə
 Getdi geniş Lakedemon şəhərinə pak Afina.
 Nesteroğlu Pisistrat və Telemax şan-şöhrətli
 5 Menelayın sarayında yatmışdılar həmin gecə.
 Zevsin qızı gördü şirin yuxudadır Pisistrat.
 Yuxu yenə bilməmişdi lakin hələ Telemaxı,
 Öz sevimli atasını düşünürdü yenə bu gün.
 Telemaxa yaxınlaşıb belə dedi pak ilahə:
 10 “Evdən bunca uzaq düşmək yaxşı deyil, ey Telemax!
 Həyasızlar ümidinə qalıb orda var-dövlətin.
 Onlar tələf edə bilər sənin olub-qalanını,
 Onda sənin səfərin də havayı bir səfər olar!
 Menelaydan xahiş elə, səni tezəcə yola salsın,
 15 Onda doğma ananı da evinizdə görərsən sən.
 Qardaşları və atası onu dilə tuturlar ki,
 Yevrimaxa ərə getsin, bütün ərgən cavanlardan
 Başlığı və hədiyyəsi daha çoxdur Yevrimaxın.
 Anan səndən xəbərsizcə evinizdən şey aparar.
 20 Sən ki, qadın ürəyinə bələdsən: o istəyər ki,
 Təzə ərin ev-eşiyi əvvəlkindən dolu olsun.
 Təzə ərə gedən qadın nə öz doğma övladını,
 Nə də ölmüş köhnə əri yada salıb-xatırlayar.
 Öz evinə tez qayıdıb, işlərini sahmana sal;
 25 Sədaqətli bildiyin bir qaravaşa tapşır evi, –
 O göz olsun, allah sənə layiqli yar verənədək.
 Bir sözü də vardır, onu canla-başla qəbul elə:
 İtakayla qayalı Zam arasında dar körfəzdə
 Neçə cəsur pərəstişkar durub sənin marlığında,
 30 Qayıdanbaş onlar səni öldürməkçün dayanıblar.
 Ancaq bu baş tutmayacaq: malını qəsb edənləri
 Qara torpaq yaxınlarda alacaqdır öz qoynuna.
 Gecə ikən, keç yanından sən həmin o adaların.
 Bil ki, səni mühafizə edən Olimp allahları

35 Gəmin gedən səmtə tərəf bir külək də əsdirəcək.
İtakaya çatan kimi sən düş, səfər dostlarını
Və gəmini yolla getsin düz şəhərə, dayanmadan.
Özün isə əvvəl-əvvəl çoban Yevmey yanına get,
Donuzlara yaxşı baxan, sənə sadıq sobandır o.
40 Gecə onun yanında qal. Müdrik, aqıl anana da
Sənin dönmək xəbərini, əmr edərsən, o aparar,
Deyər, qumlu Pilosdan sən sağ-salamat qayıtmışsan”.
Pak Afina bunu deyib getdi Olimp dağlarına.
Telemaksa dabanıyla oyadaraq Nestoridi,
45 Bu qanadlı sözlər ilə müraciət etdi ona:
“Nestoroğlu Pisistrat! Qalx, o yüyrək atları qoş;
Boyunduruq vur onlara. Bizim getmək vaxtımızdır”.
Nestoroğlu Pisistrat etirazla belə dedi:
“Tələssək də gecənin bu zülmətində gedəmmərik.
50 Onsuz da sübh şəfəqinin doğmasına çox qalmayıb.
Mərd nizədar Atreyoğlu Menelayı bir az gözlə,
Qoy o gəlib töhfələri qoysun bizim gərdünəyə,
Xeyir-dua verib sonra bizi yola salsın özü.
Qonağını gülər üzlə qəbul edən adamları
55 Qonaq heç vaxt unutmayıb xatirinə salır tez-tez.
Belə dedi. Elə bu vaxt qızıl taxtlı Eos doğdu.
Sıx hörüklü Yelenanın yatağından ayrılaraq
O gur səsi Menelay da yaxınlaşdı cavanlara.
Odisseyin əziz oğlu Menelayı görən kimi,
60 Parıldayan xitonunu öz əyninə geyindi tez,
Uzun və gen plaşını atıb enli kürəyinə,
Qabağına yeriyərək bu sözləri dedi ona:
“Atreyoğlu çar Menelay! Sən ey Allah yetirməsi!
Daha məni burax gedim öz sevimli vətənimə.
65 Qəlbim yaman tələsir öz yuvasına qayıtmağa!”
O gur səsi Menelaya Telemaksa belə dedi:
“Allahsifət Odisseyin oğlu, səni yubatmaram,
Madam getmək istəyirsən, get, etiraz eləmirəm.
Qonağı lap çox saxlayan qonaqpərvər adamları,
70 Ya da onu tezcə başdan eləyən ev sahibini
Mən özüm də xoşlamıram; ölçüsü var hər bir şeyin.
Qonaq qalmaq istəyirsə, onu qovmaq yaxşı deyil.
Çıxıb getmək istəyəni saxlamaq da yaxşı deyil.
Qonaq gəldi – qəbul elə; gedim desə – mane olma.

- 75 Bir az gözlə, töhfələri gərdunənə qoyum sənin, –
 Özün də bax. Qoy əmr edim kənzilərə, evdə olan
 Azuqədən nahar üçün yaxşı yemək bişirsinlər.
 Siz bizim bu məmləkətdən tox getsəniz, şad olaram.
 Bu, mənimçün bir şərəfdir, sizin üçün cansağlığı.
- 80 Elladadan və Arqosdan keçib getmək istəsəniz,
 Bələdçiniz mən olaram; qoyun, qoşum gərdunəni.
 Şəhərdəki adamlarla sizi tanış eləyərəm,
 Heç kəs əliboş buraxmaz, hərə bir şey töhfə verər:
 Birisi mis qazan verər, ya da ki, mis üçayaqlı.
- 85 Ya bir qızıl kasa, ya da bir cüt işlək qatır verər”.
 Dərrakəli Telemax da Menelaya bunu dedi:
 “Sən ey allah yetirməsi, Atreyoğlu çar Menelay!
 Evə dönmək istəyirəm. Çünki yola çıxanda mən
 Var-dövləti heç bir kəsə tapşırımdan çıxıb gəldim.
- 90 Mərd atamı axtarırkən birdən özüm həlak ollam,
 Ya da ki, var-dövlətimiz əlimizdən çıxar tamam!”
 Eşidincə bu sözləri o gursəsli çar Menelay,
 Arvadına və xidmətçi qadınlara əmr etdi ki,
 Evdə olan azuqədən bol-bol yemək bişirsinlər.
- 95 Yeteoney Boyefomid yaxınlıqda yaşayırdı;
 O, yerindən təzə qalxıb Menelaya yaxınlaşdı.
 Menelay əmr etdi ki, o od qalayıb, ət qızartсын.
 Hökmdarın əmrinə o canla-başla əməl etdi.
 Menelaysa Yelenayla Menapenfi götürərək,
 100 Xoş ətirilər saçan geniş zirzəmiyə tərəf endi.
 Var-dövləti saxlanılan o anbara gələn kimi,
 Qoşaqulplu tökmə gümüş bir krater seçib dərhal,
 Əziz oğlu Meqapenfə götürməyi əmr elədi.
 Bu arada Yelena da bir sandığa yaxınlaşdı;
- 105 Öz əl işi çoxlu peplos saxlanırdı o sandıqda.
 O gözəllər gözəli bir peplos seçdi içlərindən, –
 Bu paltarın özü gendi, naxışları xoşagəlim.
 Lap altdaydı ulduz-ulduz parıldayan həmin peplos.
 Bir otaqdan keçib onlar, Telemaxa yanaşdılar.
- 110 Xurmayisaç mərd Menelay belə dedi qonağına:
 “Ey Telemax, qoy Heranın ildırımlar saçan əri
 Ürəyincə etsin sənin vətəninə dönməyini!
 Öz evimdə çoxdan bəri qoruyaraq saxladığım
 Ən qiymətli bir əşyanı sənə peşkəş eləyirəm.

- 115 Çox zərif bir əl işidir mən verdiyim bu krater;
 Özü tökmə gümüşdəndir, ağzı isə xalis qızıl.
 Hefestın bu əl işini Fedim mənə bağışlayıb. –
 Mən qəsri ni tər k edəndə həmin sidon hökmdarı
 Qonaqlıqda verdi bunu. Mənim töhfəm budur sənə”.
- 120 Belə deyib qoşaqulplu krateri təqdim etdi.
 Həmin par-par parıldayan tökmə gümüş krateri
 Gənc Meqapenf Telemaxın qarşısında qoydu yerə.
 Güzəllüzlü Yelena da Telemaxa yaxınlaşıb
 Gətirdiyi qəşəng donu təqdim edib belə dedi:
- 125 “Bax, bu qəşəng töhfəni də mən verirəm, əziz oğlum!
 Həsretini çəkdiyın yar toyda geysin bu paltarı;
 Sən də baxıb Yelenanın əllərini yadına sal.
 Evlənənə qədər amma ver anana, o saxlasın.
 Öz sevimli vətəninə, öz evinə qayıdasan!”
- 130 Bunu deyib verdi donu. O, sevinclə etdi qəbul,
 Pisistrat gərdunəyə qoydu bütün töhfələri.
 Nestorid bu töhfələrə baxaraq lap valeh oldu.
 Menelay hər iki gənci dəvət etdi öz evinə,
 Evdə hamı kreslo və kürsülərdə əyləşdilər.
- 135 Əllərini yumaq üçün kənz qızıl bir dəstidə
 Su gətirdi, gümüş tasda yudu onlar əllərini.
 Sonra kənz cilalanmış masa çəkdi önlərinə.
 Mötəbər bir açarçı da masa üstə çörək qoyub,
 Neçə cürə yemək verdi evdə olan azuqədən.
- 140 Boyefoid parçalayıb ət payladı qonaqlara,
 Şan-şöhrətli Menelayın oğlu isə mey payladı.
 Qonaqlar əl uzatdılar dərhal hazır yeməklərə.
 İstədiy i qədər hər kəs yeyib-içib doyan kimi,
 Alicənab Nestoroğlu və Telemax tez qalxdılar,
- 145 Gərdunənin atlarını qoşub, mindi özləri də,
 Keçib tağlı sütunları, darvazaya yetişdilər.
 Xurmayısac Menelay da gedənləri izləyirdi,
 Sağ əlində meylə dolu bir piyalə tutmuşdu o;
 İstəyirdi gedənlərin dallarınca şərab səpsin.
- 150 Gərdunənin qabağında durub dedi bu sözləri:
 “Gənclər, sizə uğurlu yol! Qonşuların ağsaqqalı
 Nestora da salam deyın; bizim Axey övladları
 Troyada vuruşanda o atalıq edib mənə”.
 Dərrakəli Telemax da ona belə cavab verdi:

- 155 “Sən ey Zevsin yetirməsi! Arxayın ol, çatan kimi
Sözlərini çatdıraram. İtakaya qayıdanda
Əziz atam Odisseyi dəxi dönmüş görəydim kaş.
Sənin mənə göstərdiyin ehtiramın, məhəbbətin,
Bəxş etdiyən töhfələrin barəsində danışaydım”.
- 160 Elə bu vaxt başlarının üzərindən, sağ tərəfdən
Caynağında iri, ağ qaz tutmuş qartal uçub keçdi,
Arvad, kişi qışqıraraq qaçırdılar arxasınca.
O ağ qazı qartal həmin o həyətdə ovlamışdı.
Gərdunənin və atların sağ yanından uçdu qartal,
- 165 Onlar bunu görən kimi qəlbən yaman sevindilər.
Nestoroğlu Pisistrat Menelaya belə dedi:
“Sən ey Zevsin yetirməsi, el başçısı Atrid, söylə,
Bu əlamət səninçünmü, bizimçünmü göndərilib?”
Bu vaxt Ares sevimlisi Atreyoğlu fikrə getdi:
- 170 Nestoridə necə cavab versin ki o, səhv olmasın.
Menelayı qabaqlayıb Yelena tez belə dedi:
“Qulaq asın! Allahların xəbər vermək istədiyi
Hadisəni açıb deyim və dediyim olacaqdır:
Ərsəyə dağ zirvəsində gəlib, orda bala vermiş
- 175 Bu qartalın ev qazını aparması göstərir ki,
Odissey də uzun sürən məşəqqətli səyahətdən
Öz evinə qayıdacaq və intiqam alacaqdır.
Bəlkə də, o indi gəlib, qanlı qisas hazırlayır”.
Dərrakəli Telemax da ona belə cavab verdi:
- 180 “Pak Heranın şimşəksaçan əri belə bir iş görsə,
Harda olsam allah kimi sənə səcdə edəcəyəm!”
Belə deyib gərdunənin atlarını qamçılıdı.
Çapa-çapa şəhərdən üz qoydu atlar düzə sarı,
Bütün günü gərdunəni çəkə-çəkə qaçırdılar.
- 185 Axır günəş qürub etdi, yollar-izlər kölgələndi.
Onlar Feri şəhərində Diokleyə qonaq oldu.
Alfeyoğlu Ortiloxun övladıydı pak Diokley,
Qonaqlara yer verdi o, onlar orda gecələdi.
Erkən doğan alsaçaqlı Eos çıxdı qaranlıqdan,
- 190 Ala-bəzək gərdunəni qoşub mindi hər ikisi.
Keçib tağlı sütunları, darvazaya yetişdilər,
Pisistrat qamçılıdı, atlar dərhal götürüldü,
Uca Pilos şəhərinə yetişdilər bir az sonra.
Nestoridə üz tutaraq belə dedi Odisseid:

- 195 “Nestoroğlu, bir söz desəm, ona əməl edərsənmi?
Axı bizə atamızdan keçib dostluq, gedib-gəlmək,
Yaşımız da bərabərdir, bir gəlmişik bu dünyaya,
Bizim birgə səfərimiz möhkəmlətdi bu dostluğu.
Odur gənim. Məni onun qarşısında düşürt yerə.
- 200 Qorxuram ki, qoca atan qonaqçılıq göstərək,
Saxlar məni. Halbuki tez çatmalıyam İtakaya”.
Belə dedi. Nestoridsə öz-özünə fikirləşdi:
Neyləsin ki, bu təklifə daha yaxşı əməl etsin.
Bax bu fikir Nestoridə hər fikirdən xoş göründü:
- 205 Dənizdəki o gəmiyə tərəf sürdü atlarını.
Menelayın bəxş etdiyi paltarları, qızılları,
Başqa nadir töhfələri tez gəmiyə daşdı o.
Telemaxa ürək verib bu qanadlı sözü dedi:
“Di dayanma, min gəmiyə, minsin səfər dostların da.
- 210 Çatmamışdan, əhvalatı danışaram qocaya mən.
Bunu yaxşı bilirəm, o dediyindən dönən deyil:
Səni qonaq eləməmiş, getməyinə razı olmaz;
Düz buraya gələr özü, sənsiz geri addım atmaz.
Dediyini eləməsən, acığını tutdurasan”.
- 215 Bunu deyib gərdunəni sürdü Pilos şəhərinə.
Qalın yallı atlar onu tez çatdırdı evlərinə.
Telemaxsa ruhlandırıb dedi avarçəkənlərə:
“Dostlar, qara gənimizi tez sazlayın səfər üçün,
Sonra minək özümüz də, yola düşmək vaxtı çatıb”.
- 220 Gəmi hazır vəziyyətə gətirildi, tez mindilər,
Dərhal avar arxasında hər kəs tutdu öz yerini.
Gəmisinin qarşısında Afinaya dua edib,
Nəzir verən Telemaxa bir yadelli yaxınlaşdı.
Arqosda bir adam qətlə yetirərək qaçmışdı o,
225 Özü Melamp nəslindəndi, adlı-sanlı fal açandı.
Melamp bir vaxt bol sürülü Pilosda ömür eləyirdi,
O, Pilosda ən dövlətli, gözəl evli bir adamdı.
Şan-şöhrətli Neleydən öz yaxasını qurtarmaqçın
Vətəninə tərək edərək yad ölkəyə sığınmışdı.
- 230 Neley onun var-yoxunu bir zaman qəsb eləmişdi;
Neleyqızı ucbatından Melamp bu vaxt buxovlanıb
Filakin ev zindanında çox əziyyət çəkmədənmiş.
Sərt ilahə Erinninin ona təlqin elədiyi
Bir məhəbbət korluğuyla bu zilləti çəkirmiş o.

- 235 Lakin ölüm gücsüz çıxdı; inəkləri Filakadan
 Pilosa nəql edə bildi. Neleydən də heyif aldı.
 Qardaşının arvadını öz evinə gətirdi o.
 Bundan sonra ilxıları bol Arqosa qaçıb getdi.
 Yığın-yığın arqoslunun hökmdarı – çarı kimi
- 240 Bu ölkədə ömür sürmək, demə, onun qismətiymiş.
 O, Arqosda evlənərək uca damlı ev ucaltdı,
 Antifat və Manti adlı iki oğlu oldu onun.
 Antifatın oğlu isə qəlbi möhkəm Oikleydi,
 Oikleydən törəmişdi hər b carçısı Amfiaray.
- 245 Apollon və Zevsə əziz olmasına baxmayaraq,
 Amfiaray qocalığın qarısına yetişmədi,
 Qızılsevən arvadının ucbatından öldürüldü.
 Amfiloxla Alkmaonun atasıydı Amfiaray.
 Mantinin də iki oğlu oldu: Klit və Palifeyd.
- 250 Həmişəlik allahların arasında yaşamaqçın
 Klit gözəl olduğundan Eos onu oğurladı.
 Amfiaray ölən kimi onun oğlu Palifeydi
 Olacağı xəbər verən falçı etdi Feb-Apollon.
 Atasından inciyərək Giperesyada olurdu o.
- 255 Orda ömür sürüb, orda işlədirdi falçılığı.
 Telemaxa yaxınlaşan Palifeydin oğlu idi;
 Feoklimen idi adı. Telemax pak allahların
 Şərəfinə mey süzərək dua edib yalvarırdı.
 Qərib ona uca səsle bu qanadlı sözü dedi:
- 260 “Yaxşı oldu ibadətdə ikən gördüm səni, ey dost!
 Kəsəcəyin qurbanların, allahların xatirinə,
 Öz başının, dostlarının başlarının xatirinə,
 Sözlərimə düzgün cavab ver, heç nəyi gizlətmədən:
 Kimsən? Atan-anan kimdir? Söylə, hansı şəhərdənsən?”
- 265 Dərrakəli Telemax da ona cavab verib dedi:
 “Ey yadelli, düzü nədir açıb sənə söyləyəyəm:
 İtakada doğulmuşam, atam məşhur Odisseydir.
 Düzü, bir vaxt atamdı o allahsifət; indi ölüb.
 Mənim bura gəlişimin səbəbi də budur ancaq;
- 270 Gəlmişəm ki, xəbər bilim itkin düşmüş Odisseydən”.
 Allahsifət Feoklimen ona belə cavab verdi:
 “Öz tayfamdan bir nəfəri öldürərək qaçmışam mən.
 Qohumları, qardaşları çoxdur Arqos şəhərində,
 Axeylilər arasında çoxdur güc və nüfuzları,

275 Hər vaxt ölüm gözləyirdim onun qohum-qardaşından.
 Yad elləri dolaşmaqdır indən belə işim ancaq.
 Yalvarıram bu qaçqını öz gəminə qəbul elə,
 Yoxsa məni öldürürlər. Yəqindir ki, izləyirlər”.
 Dərrakəli Telemax da ona cavab verib dedi:
 280 “Sən ki, getmək istəyirsən, xahişini rədd etmərəm.
 Qalx gəmiyə. İtakaya çatanda da qonağımsan”.
 Belə dedi. Yadellinin nizəsini alıb ondan,
 Qoydu onu gəmidəki taxta səki üzərinə.
 Sonra özü dəxi mindi itigedən o gəmiyə,
 285 Keçib arxa tərəfində əyləşdi öz qonağıyla.
 Gəmidəki kəndirləri tez açdılar avarçılar.
 Telemax əmr elədi ki, avadanlıq hazır olsun;
 Avarçılar itaətlə əmrə əməl elədilər,
 Qaldırıb dor ağacını bərkitdilər öz yerinə.
 290 Sonra onun iplərini uc tərəfə bərkitdilər,
 Hörmə qayış örkən ilə qaldırdılar ağ yelkəni.
 Pak Pallada Afina da yol səmtinə yel əsdirdi,
 Suyu duzlu o dənizdə gəmi iti getsin deyə
 Çox şiddətlə əsdi o pak ilahənin səmt küləyi.
 295 Krunlardan, Xalkidadan keçdi gəmi sürət ilə.
 Bu arada günəş batdı, yollar-izlər kölgələndi.
 Zevsin güclü küləylə üzən gəmi yepəylərin
 Yaşadığı Elidadan keçib Feyə səmtə üzdü.
 Telemax öz gəmisini adalara tərəf sürdü.
 300 Düşünürdü: ələ keçib öləcəkmi, qalacaqmı?
 Elə bu vaxt çoban Yevmey Odisseylə şam edirdi;
 Onlarla bir əyləşmişdi yerdə qalan çobanlar da.
 İstədiyi qədər hər kəs yeyib-içib doyan kimi,
 Odissey öz çobanını sınamaqçın soruşdu ki:
 305 Ona burda – bu daxmada qalmağa yer verəcəkmə,
 Yoxsa ki, o baş götürüb şəhərəmi getməlidir?
 “Çoban Yevmey, sən də eşit, qoy eşitsin dostların da!
 Yük olmayım deyə sənə, sənin çoban dostlarına,
 Səhər tezdən mən şəhərə, dinləməyə gedəcəyəm.
 310 Mənə yaxşı məsləhət ver, bələdçi də qoş yanıma,
 O aparsın məni ora. Orda özüm dilənərəm,
 Yəqin, bir çörək verər, başqası bir udum şərab.
 Orda birbaş Odisseyin sarayına gedəcəyəm,
 Onun aqil arvadına ondan xəbər yetirərəm.

- 315 Bəlkə, elə namizədlər məclisinə girə bildim,
Yəqin, onlar bol yeməkdən mənə də bir pay verərlər.
Onda onlar nə istəsə, mən yerinə yetirərəm.
Bir də sənə bir söz deyim, yaxşı-yaxşı dinlə məni:
İnsanların əməyinə gözəllik və şöhrət verən
- 320 O xeyirxah Hermes məni hər cəhətdən yaratmışdır.
Fanilərdən heç birisi mənimlə bəhs edə bilməz:
Yaxşı odun daşıyırım, balta ilə doğrayırım,
Ət doğrayıb, qızardırım, kraterə mey süzürəm, –
Ağa adi adamlardan nə umursa, bacarıram”.
- 325 Yevmey, yaman qəzəblənib, sən qonağa belə dedin:
“De, bu nədir? Niyə belə yaman fikrə düşdün, qərib?
Namizədlər dəstəsinə qarışmağa can atmaqla,
Görünür ki, sən özünü məhv eləmək istəyirsən.
Yerə-göyə sığan deyil onlardakı həyasızlıq!
- 330 İşlərini görənlər də sənin kimi qoca deyil;
Onlar gəncdir; yaxşı xiton, yaxşı pləş geyinirlər.
Hamısının üzü gözəl, saçları da ətirlidir. –
Bax belədir o nöqərlər. Ətin, meyin və çörəyin
Çoxluğundan düz masalar az qalır ki, əyilələr.
- 335 Yox, burda qal. Sən heç kəsin yerini dar eləməzsən,
Burda qalsan, mən də, başqa çobanlar da şad olarıq.
Qürbət eldən Odisseyin oğlu geri qayıdantək,
Özü sənə pləş, xiton bağışlayar, geyinərsən
Və ürəyin istədiyi yerə səni yola salar.
- 340 Dözümüçox Odissey də ona belə cavab verdi:
“Sən ki, məni əzizlədin, səni də Zevs əzizləsin!
Qapı-qapı dolaşmaqdan sənsən xilas edən məni.
Qapı-qapı dolaşmaqdan ağır bir dərd ola bilməz!
Yurdsuzluğa, fəlakətə, dərdə düşər olan zaman,
- 345 Bu zəhrimar qarın bizi çox bəlaya salır, düzü.
Telemaxı görüm deyə madam məni saxlayırsan,
Odisseyin allahsifət atasından, anasından
Bir xəbər ver; o gedəndə onlar tamam qocalmışdı.
Onlar hələ sağ-salamat baxırmı gün işığına?
- 350 Yoxsa ölüb gediblərimi artıq Aid aləminə?”
Odisseyə o baş çoban Yevmey belə cavab verdi:
“Əziz qonaq, bu bərədə düz xəbəri məndən eşit:
Laert sağdır. Gecə-gündüz Zevsə dua eləyir ki,
Daha onun bədənində olan canı alsın ondan,

- 355 Nə oğlunun fərağına dözü, nə də arvadının.
Arvadını itirməyi onu yaman salıb əldən,
Arvadını itirməyi onu yaman qocaldıdır.
Arvad isə Odisseyin həsrətinə dözəmməyib,
Ağır dərdlə ölüb getdi. Mən öz əziz dostlarımdan
- 360 Heç birinin belə dərdlə ölməyini istəmərəm.
Sağlığında dərdi başdan aşısa belə, mənə onun
Söz-söhbəti, sualıma cavabları xoş gəlirdi.
Uzundonlu Ktimena və mən ondan dərs almışıq.
Ktimena axırıncı qızı idi çarıçanın,
- 365 Antikleya öz qızını məndən bir az çox sevirdi.
İllər ötdü, hər ikimiz çatdıq gənclik yaşlarına.
Xeyli başlıq alıb onu Zama ərə köçürdülər.
Mənə isə Antikleya bir xiton, bir plaş, bir də
Ayağıma geymək üçün bir cüt qızıl səndəl verdi.
- 370 Özümü də kəndə yola saldı. Daha çox istədi.
Onlar artıq keçmiş ola! Ancaq nəcib ölümsüzlər
Burda mənə öz işimdə nailiyyət qazandırır.
Özümün və qonağımın yeməyi də burdan çıxır.
Penelopa məftunları lakin evə soxulalı,
- 375 Xanımdan bir ürəkaçan söz eşidə bilməmişik.
Halbuki biz azadlıqdan məhrum qullar istərik ki,
Xanım ilə söhbət edib, məsləhəti ondan alağ.
Onunla bir yeyib-içib, heç olmasa, bir töhfəylə
Yenə çölə qayıtmağı biz kölələr çox sevirik”.
- 380 Ağıl kanı Odissey də cavabında bunu dedi:
“Yazıq Yevmey! Deməli, sən lap balaca yaşlarından
Öz atandan, öz anandan və yurdundan gen düşübsən!
Heç bir şeyi gizlətmədən indi mənə danış görüm,
Bir zamanlar atan-anan yaşadığı rahat, qəşəng
- 385 Gen küçəli şəhəriniz viranəmi qaldı, yoxsa
Səni qoyun, ya qaramal sürüsünü otararkən
Yadlar ələ keçirərək, bir gəmiyə mindiriblər,
Sonra baha bir qiymətə satıblar öz sahibinə?”
O baş çoban Yevmey isə ona belə cavab verdi:
- 390 “Sən ki, bunu bilmək üçün sual verdin, dinlə, qonaq.
Dinlə məni səs-səmirsiz, əyləşib mey içə-içə.
İndi gecə çox uzundur. Şirin söhbət etməyə də,
Şirin-şirin yatmağa da vaxt var; erkən yatmaq necün?
Çox yatmağın özü də biz adamları usandırır.

- 395 Ancaq kimin qəlbi, ruhu istəyirsə, gedib yatsın,
Tez yatsın ki, göydə şəfəq görünuncə, yeməyini
Tezcə yeyib, sonra çölə sürsün donuz sürüsünü.
Qonaq, bizsə bu daxmada yeyib-içib, əylənərik,
Başımıza gələnləri söylərik bir-birimizə.
- 400 Başı çox-çox bəla çəkmiş sərgərdanın müsibəti
Artıq keçib gedibdirsə, xatırlamaq ləzzət verir.
Sənin bilmək istədiyən nədir – onu danışaram.
Bir ada var, Siriyadır, bəlkə sən də eşidibsən?
Ortiqiyadan üst tərəfdə, günün dönüş nöqtəsində.
- 405 Əhalisi az olsa da, yaşamaqçın yaxşı yerdir:
Heyvan üçün otlağı çox, üzümlüyü, taxılı bol.
Orda heç vaxt aclıq olmur. İnsanlara əzab verən
Çox dəhşətli naxoşluq da o adada olan deyil.
Amma həmin o adanın sakinləri qocalınca,
- 410 Öz ağrısız oxlarıyla canlarını almaq üçün
Apollonla Artemida enib gəlir yanlarına.
Orda torpaq iki şəhər arasında tən bölünüb.
Bir zaman o şəhərlərin hökmdarı Ktesiydi;
Ormenoğlu, allahsifət o şəxs mənim atam idi.
- 415 Fırıldaqda ad qazanmış finikyalılar gəldi bir yol,
Satmaq üçün bir xeyli mal gətirmişdi özlərilə.
Bizim evdə finikyalı gənc bir qadın yaşayırdı;
Boy-buxunlu, gözəl-göyçək, əl işində mahirdi o,
O hiyləgər finikyalılar tovladılar o qadını.
- 420 Gəmiyə çox yaxın yerdə paltar suya çəkirmiş o,
Bir finikyalı o qadınla sevişərək birgə yatıb.
Zərif cinsdən ən namuslu qadını da azdırır eşq.
Finikyalı sonra ondan sorub hardan olduğunu,
Bizim evi göstərərək qadın belə cavab verib:
- 425 “Finikyanın Sidon adlı şəhərində doğulmuşam,
Var-dövləti başdan aşan Aribantin qızıyam mən.
Məni, çöldən qayıdanda tutub tafos quldurları,
Sonra bura gətiriblər. Bax, o evdə ömür sürən
Dövlətliyə satıb məni onlar baha bir qiymətə”.
- 430 O qadınla gizli yatan finikyalı belə deyib:
“Elə isə gəl bizimlə vətəninə qayıt yenə,
Qayıt və gör öz atanın damı hündür evini də,
Gör atanı-ananı da; onlar sağdır, çox varlıdır”.
Sonra qadın bu sözləri deyib həmin finikyalıya:

435 “Əgər məni sağ-salamat öz yurduma çatdırmağa
 Söz verərək, and içsəniz, buna razı olaram mən”.
 Belə deyib. Tez and içib finikiyalı dənizçiləri.
 Elə ki, and içib bütün müsafirlər qurtarıblar,
 Qadın yenə kitab edib Finikyadan gələnlərə:
 440 “Yaxşı, susun! Əgər sizdən biri mənə yolda-izdə
 Və ya bulaq başında rast gələrsə, dindirməsin.
 Heç kəs bizim evə gəlib, məndən mənim sahibimə
 Söz deməsin. Çünki ağam bunu bilsə, dərhal məni
 Sarıtdırar; sizi isə məhv etdirər bircə anda.
 445 Dediyyəni unutmayın, alveri də tez qurtarın.
 Elə ki, siz malınızı gəminizə yüklədiniz,
 Tez bir adam mən olduğum evə gəlib xəbər versin;
 Bacardığım qədər qızıl götürərəm; ondan başqa
 Yol haqqını ödəməkçün başqa şey də götürərəm;
 450 Axı varlı bir adamın uşağına baxanam mən.
 Çox ağıllı uşaqdır o. Gəzdirən tək mənəm onu.
 Mən onu da gətirərəm. Hansı elə aparsanız,
 Xeyli ağır bir qiymətə onu sata bilərsiniz”.
 Bunu deyib, cah-calallı evə tərəf gedib qadın.
 455 Finikiyalılar bütün ili qalib bizim o şəhərdə,
 Cürbəcür mal alıb həmin o gəmiyə yükləyiblər.
 Elə ki, o böyük gəmi yüklənərək hazır olub,
 Dərhal qasid göndərilib xəbər üçün o qadına.
 Yadımdadır, bizim evə gələn fəndgir finikiyalı:
 460 Qızıl hilli bir kəhrəba boyunbağı gətirmişdi.
 Kənzilər və əziz anam əllərilə yoxlayaraq,
 Mat-mat baxıb, onu baha bir qiymətə istədilər.
 Gələn həmin finikiyalı gözü ilə qaşılı
 O kənzinə nəşə deyib, sonra evdən çıxıb getdi.
 465 O, əlimdən tutub mənim evdən çıxmaq istəyəndə,
 Birdən qabaq otaqdakı masaların üzərində
 Yığılmamış camlar gördü; qonaqlarsa getmişdilər.
 Onlar şəhər meydanına məşvərətə yollanmışdı.
 Üç qədəhi çırpışdırıb, yaxasında gizlətdi o,
 470 Evdən çıxdı. Axmaqlıqdan mən də onu təqib etdim.
 Elə bu vaxt günəş batdı, yollar-izlər kölgələndi.
 Yeyin-yeyin yeriyərək biz limana gəlib çıxdıq.
 Finikyadan gələn gəmi orda hazır dayanmışdı,
 Elə ki, biz mindik ona, yola düşdük dayanmadan.

- 475 Şimşəksaçan Kronion əsdirdi səmt küləyini,
Düz altı gün, altı gecə dayanmadan yol getdik biz.
Zevs bu günlər üzərinə yeddincini artıranda,
Artemida o qadını vurdu səssiz oxu ilə,
Qadın tirtap düşdü gəmi dibindəki durğun suya.
- 480 Tez dənizə atdılar ki, suiti, ya balıq yesin.
Dərdə-qəmə qərç olaraq mən gəmidə yalnız qaldım,
Dalğalar və külək qovdu gəmimizi İtakaya.
Laert məni satın aldı burda baha bir qiymətə,
Beləliklə, bu diyarı uşaq ikən gördü gözüm”.
- 485 Allahsifət Odissey də Yevmeyə bu sözü dedi:
“Yevmey, yaman təsirləndim söylədiyən əhvalatdan.
Çox müfəssəl nəql elədin öz başına gələnləri.
Lakin səni atamız Zevs həm incidib, həm yarıdıb,
Başın bəla çəkib sə də, mərd adama rast gəlib sən,
490 Ağan sənə nə yeməkdən, nə içkidən korluq verib.
Güzəranın pis deyildir; amma ki, mən diyar-diyar
Dolaşaraq, ən nəhayət, sizə pənah gətirmişəm”.
Odisseylə çoban Yevmey belə söhbət eləyirdi.
Hər ikisi yatdı axır; amma ki, çox çəkmədi bu:
- 495 Parıldadı qızıl şəfəq. Telemaxın adamları
İtakaya yaxınlaşıb, açdılar dor və yelkəni,
Avarları işə salıb iskləyə yan aldılar,
Daş lövbəri atıb suya, borazları bərkitdilər.
Gəmini tərk edib sonra sahilə üz qoydu onlar.
- 500 Sonra yemək hazırlayıb, su qatdılar tünd şəraba.
İstədiyi qədər hər kəs yeyib-içib doyan kimi,
Dərrakəli, gənc Telemax belə dedi adamlara:
“İndi qara gəmimizi düz şəhərə sürün, dostlar!
Çobanlara baş çəkməkçün özüm burda qalacağam,
505 Mala-mülkə göz gəzdirib axşam evə dönəcəyəm.
Bu qayıtmaq şərafinə sabah məclis quracağam,
Sizi qonaq edəcəyəm şirin meyə, bişmiş ətə”.
- Allahsifət Feoklimen ona cavab verib dedi:
“Əziz balam, hər tərəfi daş-qayalı İtakada,
510 Söylə görüm, bəs mən kimin qapısına gedəcəyəm?
Yoxsa sizə – düz ananın yanınamı gedim birbaşa?”
Dərrakəli Telemaxsa ona belə cavab verdi:
“Keçmiş zaman olsa idi öz evimə apararaq,
Lap ürəyin istəyəntək səni qonaq saxlayardım.

515 Lakin mən ki, orda yoxam, sənin günün yaxşı keçməz
 Anam ona vurğunların salonuna az-az gəlir.
 Üst qatdakı otağına çəkilərək çit toxuyur.
 Ancaq biri var, o, səni canla-başla qonaq saxlar.
 Anam ilə evlənməyə o hamıdan çox can atır, –
 520 Yevrimaxdır adı. Ona allah kimi baxır hamı.
 Əyanların arasında o hamıdan ad-sanlıdır,
 Bir çar kimi Odisseyi əvəz etmək istəyir o.
 Ancaq bircə Kronoğlu ulu Zevsə əyandır ki,
 Yevrimaxa qadın qismət olacaqdır, yoxsa ölüm”.
 525 Belə dedi. Bu vaxt sağdan bir qızılquş uçub keçdi:
 Apollonun elçi quşu sivri, iti caynağında
 Tutduğu bir göyərçini didirdi və lələkləri
 Tökülürdü Telemaxla qara gəmi arasına.
 Telemaxı bir tərəfə çəkib falçı Feaklimen,
 530 Əllərini bərk-bərk sıxdı və adını çəkib dedi:
 “Ey Telemax, allah hökmü ilə sağdan keçdi o quş!
 Baxan kimi bildim: o quş gələcəkdən xəbər verir.
 İtakada çaryetirən nəsliniztək nəsil yoxdur,
 Bu iqtidar daim sizin əlinizdə qalacaqdır”.
 535 Telemax da o falçının cavabında bunu dedi:
 “Qərib, kaş ki, söylədiyin sözlər tamam çin olaydı!
 Onda məndən dostluq görər, xeyli xələt alardın sən:
 Rast gələnlər sənin xoşbəxt olduğunu deyərdilər”.
 Bunu deyib yaxın dostu Pireyə o xitab etdi:
 540 “Eşit, dostum Pirey, eşit, bizim Pulos səfərinde
 Bütün gəmi heyətindən mənə qulaq asan səndin.
 Qulaq as bu sözümə də, qonaq apar bu qəribi,
 Mən qayıdıb gələncən ona yaxşı hörmət elə”.
 Telemaxa belə cavab verdi nizəvuran Pirey:
 545 “Dost, burada çox qalası olsan da, sən arxayın ol,
 Qoymaram bu qərib qonaq heç bir şeydən korluq çəkə”.
 Belə deyib tez gəmiyə mindi; qalan dostlarına
 Əmr etdi ki, minməmişdən yığsın onlar örkənləri.
 Tez gəmiyə minib avar arxasına keçdi onlar.
 550 Bu arada Odisseyin oğlu geydi səndəlləri,
 Göyörtədən aldı sivri, mis ucluqlu nizəsini.
 Onun səfər yoldaşları borazları azad edib,
 İtələyə-itələyə suya saldı o gəmini,
 Telemaxın əmri ilə İtakaya yollandılar.

555 Telemaxsa böyük donuz pəyəsinə gəlib çatdı;
Donuzların nə hesabı vardı orda, nə də sayı,
Orda yatıb-dururdu öz ağasına sadıq çoban.

ON ALTINCI NƏĞMƏ

- Şəfəq sökdü. Odisseylə allahsifət çoban Yevmey
Ocaq çatıb, özlərinə sübh yeməyi bişirdilər.
Başqaları sürüsüylə artıq yola salınmışdı.
Yaxınlaşan Telemaxa hürmədi bir çoban iti,
5 Yalnız quyruq buladılar. Odissey hiss etdi bunu,
Duydu ayaq səslərini; bildi ki, bir gələn vardır,
Dərhal donuz çobanına bu qanadlı sözü dedi:
“Yevmey, gələn vardır. Çoban dostlarından deyil ki bu?
Yoxsa başqa bir tanışdır? Köpəklər də hürmür ona,
10 Ancaq quyruq bulayırlar. Ayaq səsi eşidilir”.
O, sözünü qurtarmamış, əziz oğlu gəlib çatdı.
Heyrət ilə sıçrayaraq öz yerindən qalxdı çoban,
Al şərabə su qatdığı qab əlindən düşdü yerə,
Özü isə Telemaxın qabağına yeridi cəld,
15 Öpdü gözəl gözlərindən, əllərindən və başından,
Gözlərinin güclü yaşı axıb getdi yanağından.
Elə bil ki, həsrətlə tapılmış bir balasını, –
Əziyyətlə boya-başa çatmış, on il qürbət çəkmiş
Tək oğlunu qoca ata öz bağına basıb öpür. –
20 Yevmey də gənc Telemaxı elə qucub öpürdü ki,
Sanki, ölüm pəncəsindən xilas olub gəlmişdi o.
Çoban ona xırıltıyla bu qanadlı sözü dedi:
“Mənim şirin Telemaxım! Nə yaxşı ki, dönüb gəldin!
Sən gedəndən, inanmırdım, bir də səni gözüm görə.
25 Di yaxşı, gəl içəri gir, gəl doyunca baxım sənə!
Öz evində-eşiyində olasan bu gündən belə!
Onsuz da biz çobanların yanına sən az gəliрсən,
Şəhərdə gün keçirirsən. O talançı dəstəsinin
İyrənc, rəzil varlıqları doğrudanmı, üzümür səni?
30 Dərrakəli Telemaxsa ona belə cavab verdi:
“Belədir ki, var, ay ata, mən yanına gəlmişəm ki,
Öz gözümle görüm səni, olanlardan xəbər tutum;
Anam hələ evdədirmi, yoxsa çıxıb ərə gedib?
Odisseyin yeri boşmu qalıb yataq otağında

- 35 Və hörümçək toru ilə, qalın tozla örtülübümü?”
 Telemaxın cavabında çoban Yevmey belə dedi:
 “Yox, anan öz evindədir; əvvəl necə – yenə elə.
 Dərd əlindən nə gecəsi, nə gündüzü vardır onun;
 Göz yaşları tökə-tökə, nə dincəlir, nə də yatır”.
- 40 Belə deyib sivri uclu mis nizəni aldı ondan,
 Telemax daş astanadan addımlayıb keçdi evə.
 Öz oğlunu görən kimi Odissey dik qalxdı yerdən.
 Telemaxsa onu tutub uca səslə belə dedi:
 “Əyləş, qonaq! Daxmamızda bizimçün də yer tapılar,
- 45 Bax bu adam mənimçün də ayrıca bir yer düzəldər”.
 Belə dedi. Odissey də öz yerinə qayıtdı tez.
 Yevmey yaşıl budaqların üzərinə dəri saldı,
 Odisseyin əziz oğlu həmin yerdə əyləşincə,
 Yevmey taxta məcməyidə ət gətirdi onlar üçün;
- 50 Dünənki şam yeməyindən qalmışdı bu qızarmış ət.
 Bundan başqa bir səbətdə xeyli çörək gətirərək,
 Sonra taxta bir ləyəndə meylə suyu qarışdırdı,
 Axırda da Odisseyin qarşısında əyləşdi o.
 Əllərini uzatdılar onlar hazır yeməklərə.
- 55 İstədiyi qədər hər kəs yeyib-içib doyan kimi,
 Allahsifət çobana üz tutub dedi mərd Telemax:
 “Bu yadelli kimdir, ata? Hardan, hansı diyardandır?
 İtakaya onu hansı dənizçilər gətiriblər?
 Axı, mənəcə, ayaq ilə gəlmək olmaz bu adaya”.
- 60 Telemaxın cavabında belə dedin sən, ey Yevmey:
 “Əziz balam, bu barədə bildiyimi danışaram;
 Geniş Krit adasından olduğunu söyləyir o.
 Adamların yaşadığı çox şəhərlər dolaşıbdır,
 Allah belə əyiribdir bu qəribin bəxt ipini.
- 65 Fesportlar gəmisindən qaçıb gəlib indi bura,
 Bu komaya sığınanı sənə təqdim eləyirəm.
 İndi buyruq səninkidir. Amma kömək istəyir o”.
 Dərrakəli Telemaxsa ona belə cavab verdi:
 “Yevmey, sənin bu sözlərin yaraladı ürəyimi.
- 70 Ancaq onu necə qəbul edə billəm öz evimdə?
 Mən bir yeniyetmə gəncəm, ona biri sataşarsa,
 Qonağımı qorumaqçın elə güclü deyil qolum.
 İki fikrin arasında qalıb mənim əziz anam:
 Biri budur: burda qalıb keşiyini çəksin evin,

75 Çəkinib el tənəsindən, qorusun ər yatağını.
 Birisi də budur: adlı-şöhrətli bir axeyliyə,
 Hamıdan çox başlıq verən bir cavana ərə getsin.
 Madam ki, bu uzaqelli adam sənin qonağıdır,
 Köynək, plaş verib onu yaxşı-yaxşı geyindirirəm.
 80 İki ağız kəsən qılinc, ayağına səndəl verib,
 Özü hara istəyirsə, ora yola salaram mən.
 İstəyirsən elə özün öz yanında saxla onu,
 Mən həm paltar göndərərəm onun üçün, həm də yemək,
 Qoy nə sənə, nə də başqa çobanlara yük olsun o.
 85 İstəmirəm namizədlər olan yerə ayaq bassın;
 Çünki onlar həddən artıq həyasız və quduzdurlar,
 Ələ salıb incidərlər onu, mənə bir dərd olar.
 Az deyillər, heç onlarla mən özüm də bacarmıram;
 Bir nəfər nə qədər güclü olsa çoxla bacarammaz.
 90 Dözümü çox Odissey də Telemaxa belə dedi:
 “Sevimli dost, heç pis olmaz mən qarışsam bu söhbətə.
 Az qalır ki, ürəyimi parçalaya sözləriniz.
 Sənin kimi bir adamla hesablaşmaq istəməyib,
 O bədzatlar evinizdə nə azğınlıq törədirlər!
 95 De görüm, öz xoşunlamı sən onlara əydin boyun?
 Allahlarmı salıb yoxsa səni xalqın nəzərindən?
 Bərk ayaqda köməyinə yoxsa ümid bəslədiyin
 Yaxın qohum-qardaşınımı yetişməyir köməyinə?
 Kaş mən indi sənin kimi yeniyetmə gənc olaydım,
 100 Odisseyin ya mərd oğlu olaydım kaş, ya da özü. –
 Qoy bunu da deyim: onun gəlməyinə ümid çoxdur! –
 Onun uca evindəki zala qədəm basar-basmaz,
 O həddini azmışlara qanlı divan tutmasaydım,
 Öz başımı verərdim mən rast gəldiyim ilk yolçuya.
 105 Onlar məni təkləyərək hətta qalib gəlsələr də,
 Bir halda ki, hər gün, hər an bəd əməllər görür gözüüm,
 Bir halda ki, mənim əziz qonağımı incidirlər,
 Bir halda ki, yatağında zorlayırlar kənziləri,
 Bir halda ki, zərərini ödəmədən, evdə olan
 110 Bütün ərzaq və şərabi tələf edib tıxayırlar,
 Onda ölmək yaşamaqdan daha xoşdur, şərəflidir!”
 Dərrakəli Telemaxsa cavabında belə dedi:
 “Qərib, sənin sözlərinə düzgün cavab verəcəyəm:
 Nə nifrəti vardır mənə xalqın, nə də ədavəti.

- 115 Şikayətim yoxdur qohum-qardaşdan da; bilirəm ki,
 Ən dəhşətli qırğında da qardaş atmaz qardaşını,
 Təkövüdlü yaratmışdır Kronion bizim nəslə:
 Ullu babam Arkesidən yalnız Laert törəmişdir,
 Laertın də bircə oğlu olub, – o da Odiseydir,
- 120 O da məni bu dünyaya gətirərək, atıb gedib.
 Bu səbəbdən evimizdə düşmənlərin artıb sayı.
 Adaların nə qədər ki, adlı-sanlı cavanı var:
 Dulixi, Zam, sıx meşəli Zakinf, daşlı İtakadan
 Qolu zorlu bütün gənclər Odiseyin arvadına
- 125 Elçi düşüb, talan edir evimizdə olan varı.
 Anam isə nə nikaha razı olur, nə onları
 Rədd etməyə gücü çatır; onlar isə evimizi
 Talan edir; çox çəkməz ki, özümü də məhv edərlər.
 Bütün bunlar yalnız qadir allahlara aşikardır.
- 130 Yevmey ata, durma, tez ol, get anamın yanına sən,
 Xəbər ver ki, mən Pilosdan sağ-salamat qayıtmışam.
 Sən qayıdıb gələndək mən burada gözləyirəm.
 Bir anamdan başqa bunu bir axeyli bilməsin ha!
 Ayağımdan çəkənlərin az deyildir çünki sayı”.
- 135 Çoban Yevmey, sənsə ona cavab verib belə dedin:
 “Bildim. Elə mən özüm də bu barədə düşünürdüm.
 Ancaq mənə heç bir şeyi gizlətmədən bunu da de:
 Bu xəbəri bəxtidönük Laertə də çatdırımmı?
 Doğrudur o, Odiseyin həsrətini çox çəkirdi,
- 140 Lakin buna baxmayaraq göz qoyub çöl işlərinə,
 İstəyəndə nöqərlərlə bir yeyib, bir içirdi də.
 Sən gəmiylə qumlu Pilos adasına gedən gündən,
 Deyirlər ki, boğazından nə su keçir, nə də çörək.
 Baxammır çöl işlərinə; ağlayıb ah çəkə-çəkə
- 145 Qərq olub qəm dəryasına. Bir sümükdür, bir də dəri”.
 Dərrakəli Telemaksa belə dedi o çobana:
 “Çox təəssüf! Lakin ona bu xəbəri vermək olmaz.
 Əgər hər kəs arzusuna, istəyinə yetişsəydi,
 Mən atamın İtakaya dönməsini istəyərdim.
- 150 Bu xəbəri sən anama çatdıraraq, qayıt geri.
 Yox, yox, Laert olan səmtə burulmağın lazım deyil.
 Anama de, açarçıyla o göndərsin bu xəbəri.
 Mənim geri dönməyimi Laertə qoy o çatdırsın”.
 Telemaxın əmri ilə çoban yola hazırlaşdı:

- 155 Ayağına səndəl taxıb tez şəhərə yollandı o.
Afinanın nəzərindən yayınmadı bu hadisə.
Uca boylu, yaraşlıqlı, əl işində məharətli
Gözəl qadın görkəmində o komaya yaxınlaşdı;
Astanada durdu; yalnız Odisseyə oldu əyan,
- 160 Telemaxsa ilahənin gəlişini hiss etmədi:
Allahların gəlişini hamı görə bilmir indi.
Köpəklər də gördü onu, lakin hürə bilmədilər,
Zingildəyə-zingildəyə qaçıb gözdən yayındılar.
Afina qaş tərpedincə, Odissey cəld başa düşüb
- 165 Evdən çıxıb getdi həyət hasarının arxasına,
İlahənin qarşısında durdu. Dedi pak Afina:
“Sən ey allah törəməsi, ey çoxbilmiş mərd Odissey!
Daha sirri öz oğlundan gizlətməyin yeri deyil.
Yağılardan öncə almağın tədbirini birgə çəkin,
170 Şəhərə də bir yollanın. Sizi çox da tək qoymaram.
Döyüşlərə girmək mənim özümü də cəlb eləyir”.
Belə deyib Odisseyə toxundurdu zər çubuğu,
Ona təmiz pləş ilə, təmiz xiton geyindirdi.
Ucaldıb boy-buxununu, cavan etdi görkəmini,
- 175 Üzü yenə əsmərləşdi, qırışqlar yoxa çıxdı,
Sıx və qara saqqal yenə bəzədi üz kənarını.
Odisseyi Afina bu şəkllə salıb çıxdı getdi.
O, daxmaya qayıdanda heyrət sardı Telemaxı,
Baxışını yayındırdı, dedi, bəlkə, allahdır bu!
- 180 Telemax öz atasına bu qanadlı sözü dedi:
“Qərib, bir az əvvəlkinə heç bənzərin yoxdur indi;
Paltarın da başqalaşmış, bədəninin dərisi də.
Yəqin, geniş göy sahibi allahlardan birisən sən!
Rəhm et, sənə yaxşı nəzir verib, qurban kəsərik biz.
- 185 Qızıl şey də verrik həтта; yalnız rəhmin gəlsin bizə!”
Sınaqlardan mətin çıxmış Odissey də belə dedi:
“Yox, yox, allah deyiləm mən; niyə allah bildin məni?
Mən atanam. Səni dərdə-qəmə salan atan mənəm.
Azğınlara baş əyməyin yalnız mənim ucumdandır”.
- 190 Belə deyib gözü yaşlı öpdü ata öz oğlunu
O əvvəllər göz yaşını saxlamağı bacarırdı.
Telemaxsa inanmayıb o, Odissey olduğuna,
Atasına xitab edib bu hikmətli sözü dedi:
“Yox, Odissey deyilsən sən. Allahlardan yəqin biri

- 195 Aldadır ki, məni sonra daha artıq əzab çəkim.
Fani insan öz ağılla bu işləri törədəmməz.
Yalnız qüdsi ölümsüzlər ölərilər qarşısında
Cavan, ya da qoca şəkli alıb zahir ola bilər.
- 200 Bir az əvvəl sən cındırdan paltar geymiş bir qocaydın,
İndi geniş göy sahibi allahlara oxşayırsan!”
Telemaxın cavabında Odissey bu sözü dedi:
“Atan sənin qabağında dayanmışkən, bir bu qədər
Heyrətlənmək, şübhələrə qapılmaq boş şeydir, oğul!
Çünki başqa bir Odissey heç vaxt bura gəlməyəcək.
- 205 Mən çox ellər dolaşaraq, əzab çəkmiş Odisseyəm.
Tamam on il dolaşaraq vətənimə qayıtmışam.
Gördüyün bu dəyişiklik Afinanın əməlidir,
Elə bir iş yoxdur ki, o pak ilahə bacarmasın.
Bir az əvvəl məni qoca dilənçiyə döndərən də,
- 210 Xoş geyimli, güclü gəncə çevirən də Afinadır.
Bizə gözəl görkəm vermək, ya eybəcər şəklə salmaq
Sonsuz səma sahibləri allahların çox asandır”.
Belə deyib əyləşdi o. Telemaxsa ağlayaraq
Nəcabətli atasını öz bağına basdı birdən.
- 215 Odissey də, Telemax da ağlamaqdan doymurdular.
Elə bil ki, bir qartalın, ya da ki, bir çalağanın
Kimsə ətcə-balasını yuvasından aparmışdı, –
O quş kimi ata-oğul uca səslə ağlayırdı.
Nə atanın, nə oğulun dayanmırdı göz yaşları.
- 220 Telemax öz atasına bu sualı verməseydi,
Gün batana qədər onlar göz yaşları tökəcəkdə:
“Əziz ata, söylə görüm, səni doğma İtakaya
Hansı gəmi gətirmişdir, gəmiçilər kimlər idi?
Hər halda sən İtakaya ayaq ilə gəlməmişsən”.
- 225 Sınaqlardan mətin çıxmış Odissey də belə dedi:
“Əziz balam, heç bir şeyi gizlətmədən deyim sənə:
Dənizsevər feaklardır məni bura gətirənlər;
Onlar bütün qəribləri çatdırır öz yurdlarına.
Onlar məni yatmış halda gətiriblər bir gəmidə
- 230 Və bir yığın töhfə ilə çıxarıblar bu sahilə.
Mis və qızıl, gözəl paltar, bir çox başqa hədiyyələr
Bir ölməzin köməyilə mağarada gizlədilib.
Məni bura pak Afina göndərib ki, yağılardan
Qanlı qisas almaq üçün tədbiri bir yerdə çəkək.

- 235 Anan ilə evlənməyə namizədlər kimdir – danış,
Görüm, onlar nəçidirlər, sayları nə qədər olar?
Danış, – mən də bir götür-qoy edim, görüm, bu gənclərlə
Qanlı vuruş aparmağa biz ikimiz qadirikmi,
Özümüzə yoxsa başqa köməkçilər tapmalıyıq?”
- 240 Dərrakəli Telemaksa Odisseyə belə dedi:
“Ata, sənin haqqında mən çox təriflər eşitmişəm,
Eşitmişəm, həm güclüsən, həm ağıllı məsləhətçi.
Ancaq məni dəhşət alır; necə yəni iki nəfər
Bir yığın güc sahibinin öhdəsindən gələ bilər?
245 Çünki nikah talibləri nə ondur, nə iyirmidir.
Onlar sayca nə qədərsə, sən özün də görəcəksən.
Tək Dulixi adasından əlli iki adam gəlib,
Hamısı gənc, əsilzadə, yanlarında altı nökr.
İyirmi dörd adlı-sanlı cavan isə Zamdan gəlib.
- 250 Düz iyirmi əyan oğlu gəlib Zakinf adasından;
Bizim yerli zadəgandan elçi düşən on ikidir.
Qasid Medont, xoş avazlı allahsifət Fəmiy, bir də
İki mahir ətdoğrayan xidmət edir bu gənclərə.
Saydığım bu adamların hamısına qarşı çıxaq,
255 Qanlı, qorxunc həmləsinə rast gələrik biz onların.
Yox, bacarsan sən əlavə köməkçilər dəvət elə,
Elə olsun, canla-başla dadımıza yetişsinlər”.
- Sınaqlardan mətin çıxmış Odissey də cavab verdi:
“Qulaq as gör nə deyirəm, yaxşı-yaxşı yadda saxla:
260 Əgər bizim Afınayla Zevs olarsa köməkçimiz,
Onda başqa bir köməkçi axtarmağa dəyərmə heç?”
Dərrakəli Telemax da belə dedi atasına:
“Adlarını çəkdiklərin ən mütəbər köməkçidir:
Göydə qərar tutsalar da, onlar bütün fənilərin,
265 Eləcə də allahların canına çox qorxu salır”.
- Sınaqlardan mətin çıxmış Odissey də cavab verdi:
“Ares mənim sarayımda cəng işinə başladımı,
Nikah tələb edənlərlə biz döyüşə girişdikmi,
Nə Afina, nə də ki, Zevs bir kənardə qala bilməz.
- 270 Sən dan yeri qızarılanda yola düş düz evimizə,
Penelopa məftunları dəstəsinə qoşul, dərhal.
Bir az sonra mən də çoban Yevmey ilə gəlləm ora,
Gəlləm qoca dilənçitək kirli, cındır bir paltarda.
Onlar məni təhqir edib, əziyyət də vermiş olsa,

- 275 Vursalar da, söysələr də, ürəyini sıxmayasan.
Ayağımdan tutub məni salon boyu sürüsələr,
Üstümə şey atsalar da, sən özünü saxla; yalnız
Dilə tut ki, onlar belə ağılsızlıq etməsinlər.
Ancaq aqlım çətin kəsir, onlar sözə qulaq asa,
- 280 Çünki artıq hamısının ölümləri çatıb daha.
Qoy sənə bir söz də deyim, qəlbən qəbul elə onu,
Pak Afina elə bu an mənə təlqin etdi bunu:
Mən başımı tərpedincə, sən otaqda gözə çarpan
Bütün döyüş silahını başdan-başa yığışdırıb,
- 285 Qaldır birbaş yuxarıya, gözdən uzaq yerdə gizlət.
Nikah tələb eləyənlər səbəbini soruşsalar,
Nəvazişlə cavab verib bu sözləri de onlara:
– Mən onları apardım ki, tüstü xarab eləməsin;
Axı onlar Odisseyin vaxtındakı kimi deyil,
- 290 Hamısını od-ocağın hisi basıb, korlanıblar.
Bir də ki, Zevs Kronion ürəyimə damdırdı ki,
Siz çox içib ölüm-dirim davasına qalxarsınız,
Qonaqlığı, elçiliyi burnumuzdan tökərsiniz:
Kef zamanı axı silah öz-özünə çıxır qıندان! –
- 295 Ancaq bizim hərəməzə bir qılınc, bir nizə saxla,
Döyüzlərə başlayanda əlimizə almaq üçün
Hərəməzə mal gönüнден bir qalxan da saxlayarsan.
Afinayla Zevs onların kütləşdirər şüurununu.
Qoy sənə bir söz də deyim, qəlbən qəbul elə onu:
- 300 Əgər mənim oğlumsansa, qanın mənim qanımdansa,
Qoy bilməsin evdə heç kəs mənim gəlib çıxdığımı:
Qoy nə Laert bilsin bunu, nə donuza baxan Yevmey,
Nə evdəki xidmətçilər bilsin, nə də Penelopa.
Bir sən, bir mən imtahana çəkək bütün qadınları.
- 305 Qullardan da bəzi-bəzi adamları bir sınayaq,
Görək məni, səni sevən, bizdən qorxan hansılardır,
Saymayanlar, pisləməkdən çəkinməyən hansılardır” .
Odisseyin oğlu yenə belə dedi atasına:
“O qədər də çəkməz, ata, özün əmin olarsan ki,
- 310 Zəiflikdən, acizlikdən çox uzaqdır qəlbim mənim.
Ancaq sənin tədbirini biz yerinə yetirərsək,
İnanmıram xeyri ola, – bu barədə yaxşı düşün.
Mülkündəki adamları öyrənmək çox vaxt aparar.
Nikah tələb edənlərsə bu müddətdə rahat-rahat

- 315 Yeyib-içib, nəyimiz var, axırına çıxa bilər.
Qadınları lap indi də yoxlayaraq, bilmək olar –
Səni bədnam edən kimdir, kim təmizdir, ismətlidir.
Kişilərə gəldikdəsə, çobanların oylağında
İmtahana çəkib, indi yoxlamağın vaxtı deyil.
- 320 Zevs işarə edən kimi onları da sınayarıq”.
Odysseylə Telemaxın bu haqdaydı söhbətləri.
Telemaxı vətəninə qaytararaq gələn kimi
Yaxınlaşmaq üzrə idi bu əsnada İtakaya.
Dərin körfəz sularına gəmi gedib çatan kimi,
- 325 Onu çəkib çıxardılar qumlu sahil üzərinə.
Tez sahilə daşdılar gəmidəki silahları,
Klitgilə daşdılar xidmətçilər töhfələri.
Telemaxın gəldiyini anasına demək üçün
Odysseyin sarayına tez bir qasid göndərildi.
- 330 Dedilər, qoy, Penelopa bilsin – oğlu çöldə qalıb
Və əmr edib: qara gəmi tez şəhərə yollansın ki,
Penelopa ürəyini üzüb daha ağlamasın.
Qasid ilə çoban Yevmey bir-birinə rast gəldilər;
Hər ikisi Penelopa üçün xəbər aparırdı.
- 335 Hər ikisi eyni vaxtda çatdı evə. Kənizlərin
Qabağında dayanaraq bu sözləri dedi qasid:
“Xanım, sənin əziz oğlun dönüb gəldi İtakaya!”
O baş çoban Yevmey isə yaxınlaşıb xanımına,
Telemaxın sözlərini lap yavaşdan dedi ona.
- 340 Tapşırığı öz yerinə yetirərək çoban Yevmey
Evdən çıxıb getdi çölə – donuzları olan yerə.
Penelopa məftunları bu xəbərdən pərtləşdilər.
Evdən çıxıb hündür həyəət hasarının o tayında –
Darvazanın lap yanında fikrə dalğın əyləşdilər.
- 345 Poliboğlu Yevrimax öz dostlarına belə dedi:
“Telemax ən böyük işin öhdəsindən gəlib, dostlar!
Biz nəgüman olduğumuz bir səfəri başa vurub.
İndi gərək qara, qəşəng bir gəmini yola salaq,
Təcrübəli avarçılar əyləşdirək o gəmidə,
- 350 Pusqudakı yoldaşları onlar geri çağırırsınlar”.
O sözünü qurtarmamış, Amfinom bir saz gəminin
Dərin liman sularına girdiyini gördü birdən,
Dənizçilər avarları və yelkəni yığırdılar.
Amfinom bir qah-qah çəkib belə dedi dostlarına:

- 355 “Xəbər vermək lazım deyil, onlar artıq limandadır!
Ya bir allah xəbər verib, ya özləri görüblər ki:
Yaxınlıqdan gəmi keçdi, ancaq ona çatmayıblar”.
Belə dedi. Qalxıb hamı getdi dəniz sahilinə.
Qumlu sahil üzərinə çıxarıldı həmin gəmi.
- 360 Xidmətçilər gəmidəki silahları daşdılar.
Tələblilər sonra şəhər meydanına yollandılar.
Qoymadılar nə qoca, nə gənc onlara yaxınlaşsın.
Yevpeytoğlu Antinoy bu yığıncaqda nitq elədi:
“İş xarəbdır! Ölümsüzlər bu adamı xilas etdi.
- 365 Bütün günü bizimkilər küləkli dağ zirvəsində
Durub keşik çəkirdilər. Gün batandan sonra isə
Yuxumuza haram qatıb, itigedən gəميمizlə
Suda üzüb Telemaxın pusqusunda dururduq ki,
Onu ələ keçirərək, nəfəsini kəsək getsin.
- 370 Demə, allah sağ-salamat onu bura yetiribmiş.
Gəlin, indi fikirləşib onu elə məhv edək ki,
Bu tələdən yaxasını qurtarmağı bacarmasın.
O nə qədər sağdır, biz öz arzumıza çatammarıq,
Qərar qəbul eləməkdə çünki artıq kamilləşib.
- 375 Bizə yerli camaatın rəğbəti də azalıbdır,
Əhalini o, meydana toplamamış olsun gərək.
Bilirəm ki, yubandıran deyil o bu tədbirini
Və acığı soyumamış açıb xalqa deyəcək ki,
Bizim sui-qəsdimizdən necə yaxa qurtarıb o.
- 380 Yəqindir ki, bu sui-qəsd xalqı razı salmayacaq,
Bəlkə də xalq bizi tamam qovacaqdır bu diyardan,
Onda gərək İtakadan yad ellərə köçüb gedək.
Ən yaxşısı budur ki, biz onu şəhər kənarında
Ya da yolda həlak edib, var-yoxunu zəbt eləyək,
- 385 Heç bir kəsi incitmədən aramızda bölüşdürək.
Evi isə anasıyla, gedəcəyi ərə qalsın.
Bu təklifi xoşlamayıb, onun diri qalmasına,
Vara sahib olmasına əgər hamı tərəfdarsa,
Onda gərək burdakı bu kef-damağı dayandıraq,
- 390 Kim bacarır, çox şey verib, razı salsın çarixanı.
Allahların hökmü ilə xanım kimin qismətidir
Və kim artıq başlıq verir, qoy ona da ərə getsin”.
Antinoy bu sözü dedi, qalanları dinmədilər.
Tək Amfinom onlara üz tutub dedi sözlərini. –

395 Çar Aretin nəslindəndi, Nisin şanlı oğluydu o.
 Bol taxıllı, göy otlıqlı Dulixidən gəlmiş olan
 Cavanların başçısıydı. Penelopa Amfinomun
 Ağıllı söz-söhbətini, idrakını xoşlayırdı.
 Nikah tələb edənlərə o bu sözlə xitab etdi:
 400 Telemaxı məhv etməyi mən heç zaman istəməzdim.
 Çar nəslindən olanları həlak etmək cinayətdir!
 Əvvəl gərək allahların məramını öyrənək biz.
 Əgər bizim bu tədbiri Zevs bəyənsə, Telemaxı
 Mən öldürərəm və hamını bu işə cəlb eləyəərəm.
 405 Allaha xoş getmirsə bu, dinc durmamız məsləhətdir!”
 Amfinomun təkliflə razılaşdı həmkarları.
 Tezcə qalxıb Odisseyin sarayına yollandılar,
 Evə gircək kreslolar üzərində əyləşdilər.
 Düşüncəli Penelopa bu vaxt başqa fikrə düşdü –
 410 Dərhal lovğa məftunların salonuna endi xanım.
 Bilirdi ki, Telemaxın qətlinə can atır onlar;
 Qasid Medont eşidərək qəsdi, xəbər gətirmişdi.
 Kənizlərlə birgə endi Penelopa gen salona.
 Qadınların arasında ilahətək gözəl xanım
 415 Yan otağa gedən yolun payasına söykənərək,
 Sifətini pırıldayan baş şalıyla gizlətdi və
 Antinoya üz tutaraq çox məzəmmət etdi onu:
 “Antinoy, sən həm məkrli, həm utanmaz bir adamsan.
 Burda hamı deyir ki, sən yaşıdların arasında
 420 Ən ağıllı və natiqsən. Ancaq belə deyilsənmiş.
 Quduzsanmış! Telemaxı məhv etməyə hazırsanmış!
 Bilmirsən ki, Zevs arxadır ondan kömək umanlara?
 Öz dostunun ölümünə susayanlar günahkardır.
 Qorxub xalqın qəzəbindən atan bura qaçdığını
 425 Yoxsa yaddan çıxarıbsan? Atan quldur tafoslarla
 Əlbir olub, ta qədimdən bizimlə dost və müttəfiq
 Fesprotlar tayfasını soyub, qarət eləmişdi.
 Xalq qərara gəlmişdi ki, atanı məhv eləsinlər,
 Olub-qalan varını da müsadirə eləsinlər.
 430 Qeyzə gəlmiş camaatın qarşısını ərim aldı.
 İndi onun arvadını alıb, mal və əmlakını
 Qəsb eləmək, oğlunu da həlak etmək istəyirsən.
 Bu fikirdən həm sən özün, həm dostların qoy əl çəksin!”
 Poliboğlu Yevrimaxın belə oldu ona sözü:

- 435 “Sən ey qoca İkarinin aqıl qızı Penelopa!
Heç narahat olma, səni qoy sıxmasın bu fikirlər.
Bil ki, sənin əziz oğlun Telemaxa əl qaldıran
Adam yoxdur, olmayıbdır, sonralar da olmayacaq.
Nə qədər ki, gözüm günəş işığını görür – olmaz.
- 440 Qoy sənə bir söz də deyim, öz yerini tutacaq söz:
Kim ona qəsd edim – desə, tökəcəyəm al-qanını.
Çünki bir vaxt qalayıxan mərd Odissey, uşaqkən mən,
Dizi üstə çox oturdub, qızarmış ət verib mənə,
Tünd-qırmızı şərab ilə doldurubdur piyaləmi,
- 445 Bax, bununçün Telemaxı mən hamıdan çox sevirəm.
Burda olan cavanlardan Telemaxa xətər yetməz,
Allah verən ölümünsə qabağını almaq olmaz”.
Belə dedi. Özü idi ona ölüm hazırlayan.
Penelopa üst qatdakı otağına çıxıb getdi.
- 450 Pak Afina gözlərini qapayana qədər onun,
Əziz əri Odisseyi yada salıb ağıladı hey.
Odisseylə Telemaxın yanına şər qarışanda çatdı Yevmey.
Onlar yaşı təzə bitmiş bir donuzu boğazlayıb
Özlərinə şam yeməyi bişirməklə məşğuldular.
- 455 Afina öz çubuğunu toxundurdu Odisseyə;
Odissey bir an içində ixtiyara döndü yenə.
Cırıq-cındır paltarlarla ördü yenə vücudunu,
Çünki birdən çoban Yevmey onu görüb tanıyardı
Və şəhərə qaçardı ki, xanımına xəbər versin.
- 460 Telemax öz çobanını görüb ondan sual etdi:
“Yevmey, söylə sən şəhərdən nə xəbərlə qayıdıbsan?
Qatillərim pusqunu tərک edib geri qayıdıblar,
Yoxsa hələ gözləyirlər ki, mən gəlib keçim ordan?”
Çoban Yevmey, Telemaxa sənsə belə cavab verdin:
- 465 “Yox, bunları soruşaraq öyrənməyə girişmədim.
Mən şəhərə yollananda fikrim ancaq bu idi ki,
Tapşırığı tez yerinə yetirərək dönüm geri.
Yolda səfər dostlarının qasidinə rast gəldim mən.
Məndən qabaq xanıma o çatdırmışdı bu xəbəri.
- 470 Ancaq sizə öz gözümlə gördüyümü danışaram:
Mən şəhərdən dönüb Hermes təpəsinə çatar-çatmaz,
Gördüm iti gedişli bir gəmi girdi iskaləyə.
O gəmidə xeyli adam çarpdı mənim nəzərimə.
Bir də çoxlu qoşaumlu nizə ilə qalxan gördüm.

475 Dedim: görən onlardırmı? Ancaq bir şey öyrənmədim”.
Telex bu əhvalatı eşidincə gülümsədi,
Atasına baxdı xəlvət. Yəvmey bunu hiss etmədi.
İşlərini qurtararaq, əyləşdilər şam etməyə,
Doyanacan yedi hamı, qalmaq bir məğmun olan.
480 İstədiyi qədər hər kəs yeyib-içib doyan kimi,
Yatmaq yada düşdü, şirin yuxudan da həzz aldılar.

ON YEDDİNCİ NƏĞMƏ

Erkən doğan alsaçaqlı Eos çıxdı qaranlıqdan,
 Allahsifət Odisseyin oğlu qalxdı yatağından.
 Yaraşıqlı səndəlini dərhal geydi ayağına,
 Əlinə çox yaxşı yatan bir nizə də götürdü cəld,
 5 Sonra yola çıxhaçıxda belə dedi Yevmeyə o:
 “Anam məni görsün deyə düz şəhərə gedirəm mən.
 Nə qədər ki, öz gözüylə görməyibdir məni anam,
 Nə acı göz yaşlarını kəsəcəkdir, nə ahını.
 Tapşırıgım budur: sən də bu qocanı apar ora;
 10 Qoy şəhərdə dilənçilik eləməklə dolansın o,
 Rəhmi gələn orda ona ya mey verər, ya da çörək.
 Gəlmələrin hamısını qəbul edə bilmərəm mən,
 Onsuz da öz dərdim-qəmim lap başımdan aşıb mənim.
 Qonaq bundan inciyərsə, öz işini pisləşdirər.
 15 Danışanda həqiqəti danışmağı sevirəm mən”.
 Ağıl kanı Odissey də ona belə cavab verdi:
 “Sevimli dost, mən özüm də burda qalmaq istəmirəm,
 Orda hər kəs bir sədəqə verər, yəqin, bu qocaya.
 Şəhər yeri dilənçiyə kənd-kəsəkdən daha xoşdur,
 20 Elə yaşda deyiləm ki, burda qalıb çobanların
 Hər əmrinə qulaq asıb, dediyinə əməl edim.
 Yaxşı, sən get, mənə isə Yevmey edər bələdçilik.
 Qoy qızınım odda bir az, qızsın günün işığı da,
 Paltarım da yaxşı deyil; naxoşladar sübh ayazı.
 25 Axı bayaq dediniz ki, şəhər burdan uzaqdadır”.
 Belə dedi. Öc almağı fikirləşən Telemaksa
 Keçib çoban həyatından tez şəhərə yol başladı,
 Elə ki, o rahat, qəşəng evlərinə gəlib çıxdı,
 Nizəsini evin hündür sütununa söykədi tez,
 30 Özü isə dan kəndi adlayaraq keçdi evə.
 Öncə dayə Yevrikleya gördü onun gəldiyini;
 Kreslolar üstə qoyun dəriləri salırdı o,
 Sevincindən ağlayaraq Telemaxa yaxınlaşdı.
 Dalınca da Odisseyin kənizləri axışdılar.

35 Telemaxın gah başından öpdü onlar, gah çiyindənən.
Afrodita, Artemida yaraşılıq Penelopa
Bir az sonra rahat yataq otağından çıxıb gəldi,
Gözü yaşlı qucaqladı Telemaxı əllərilə,
Parıldayan gözlərindən və başından öpüb onun,
40 Dərdli-qəmli, dalğın halda bu hikmətli sözü dedi:
“Mənim şirin Telemaxım, demək gəldin! Sən Pilosa
Gedən gündən inanmırdım bir də səni gözüm görə.
Öz atanın sorağına düşdün məndən xəbərsizcə.
Hərtərəfli söylə görüm, nə xəbərlə döndün geri?”
45 Dərrakəli Telemaxsa ona belə cavab verdi:
“Ana, məni gəl aqlatma, ürəyimi parçalama,
Çünki ölüm pəncəsindən yaxam yeni qurtarıbdır.
Ən yaxşısı budur: get çim, təmiz paltar gey əyninə,
Kənizlərlə bir yerdə qalx üst qatdakı otağına,
50 Orda ölməz allahlara hekatomba nəzri vəd et;
Bəlkə, Zevsin köməyiylə qisas aldıq yağılardan.
Mən özümlə gətirdiyim qonağı da çağıraraq
Burdan şəhər meydanına gedəcəyəm İtakanın.
Öncə sadıq dostlarımla onu yola saldım bura.
55 Tapşırdım ki, Pireygilə aparsınlar o qəribi,
Mən gəlincə Pirey ona layiqincə hörmət etsin”.
Belə dedi. Penelopa söz tapmadı cavabında.
Dərhal gedib yuyundu o, sonra təmiz paltar geydi,
Allahlara vəd etdi ki, düz yüz qurban kəsəcəkdir.
60 Bəlkə, Zevsin köməyiylə onda qisas-öc alın.
Telemax da yenə alıb nizəsini çıxdı evdən,
Çox yırtıcı iki it də qaçdı onun arxasınca.
Afina da ona nadir bir gözəllik bəxş elədi,
Telemaxı bu görkəmdə görənləri heyrət aldı.
65 Penelopa məftunları yığışdılar tez başına.
Fikirləri bəd olsa da, söhbətləri bəd deyildi.
Pərəstişkar dəstəsindən ayrılaraq tezliklə o,
Mentor, Antif və Alifers olan yerə yaxınlaşdı;
Onlar köhnə dostlarıydı Laertoğlu Odisseyin.
70 Əyləşdilər. Onlar sorğu-sual verdi Telemaxa,
Bu vaxt məşhur nizəatan Pirey ora yaxınlaşdı,
O, şəhərdən keçirərək qonağı da gətirmişdi.
Telemax öz qonağını görüb ona tərəf getdi.
Öncə Pirey Telemaxa xitab edib belə dedi:

- 75 “Telexmax, əmr elə, qadın xidmətçilər bizim evdən
Menelayın verdiyi o töhfələri daşısınlar”.
- Dərrakəli Telexmax dərhal cavab verib dedi:
“Pirey, hələ bilmək olmaz bu işlərin axırını.
Nikah tələb eləyənlər öz evimdə məni xəlvət
- 80 Öldürərək paylaşsalar atamın var-dövlətini,
Menelayın töhfələri onlara yox, sənə qalsın.
Mən onları məhv edərsəm, o qiymətli töhfələri
Bizim evə gətirərsən, sən də, mən də şad olarıq”.
- Belə deyib yadellini öz evinə apardı o.
- 85 Abad evə çatan kimi plaşları soyundular,
Qatlayaraq kreslo və kətillər üstə qoydu onlar,
Sonra girib hər ikisi vannalarda yuyundular.
Çimizdirib, canlarına kəməzlər yağ çəkdi sonra,
Axırda da yun plaşla, yumşaq xiton geydirdilər.
- 90 Sonra gedib hərəsi bir kreslodə tutdu qərar.
Əllərini yumaq üçün kəməz qızıl bir dəstidə
Su gətirdi, gümüş tası qoydu yerə önlərində,
Sonra da bir masa çəkdi gələnlərin qabağına.
Mərifətli açarçı da çörək qoydu o masaya,
- 95 Evdə olan ehtiyatdan neçə cürə yemək verdi.
Qapının yan pəyəsina yaxın yerdə kresloya
Əyləşərək zərif iplik əyirirdi Penelopa.
Hazırlanmış yeməklərə uzatdılar əllərini.
İstədiyi qədər hər kəs yeyib-içib doyan kimi,
- 100 Çox ağıllı Penelopa onlara bu sözü dedi:
“Oğlum, qalxım otağıma, yatağıma girim yenə.
Əziz ərim Atridlərlə Troyaya gedən gündən
O yatağı gecə-gündüz çəkdiyim ah bürümüşdür,
O yatağı gözlərimdən axan yaşlar suvarmışdır.
- 105 Odisseyin gəlməyindən əgər xəbər bilirsənsə,
O həyasız məftunlarım gəlməmişdən söylə, oğlum”.
- Dərrakəli Telexmaxsa anasına belə dedi:
“Elə isə, əziz anam, nə var – sənə söyləyəyəm.
Biz Pilosa müdrik Nestor sarayına getdik öncə.
- 110 Uca damlı evində o, məni yaxşı qəbul etdi.
Uzun sürən bir səfərdən qayıdaraq yeni gəlmiş
Öz sevimli övladını ata necə qarşılasa,
Nestor, bir də oğulları məni elə qarşıladı.
Nestor dedi, Troyadan ayrılalı, Odisseyin

- 115 Ölməsindən, qalmasından heç bir xəbər eşitməyib,
Spartaya – mərd nizədar Menelayın paytaxtına
Getmək üçün mənə möhkəm gərdunəylə at verdi o.
Arqiv qızı Yelenanı Spartada gördüm, ana.
O gözəlçün çox arqivli və troyan getdi bada.
- 120 Məni görcək Atreyoğlu mərd Menelay soruşdu ki,
Lakedemon diyarına nə məqsədlə gəlmişəm mən.
Heç bir şeyi gizlətmədən həqiqəti açıb dedim.
Çar Menelay onda mənə bu sözlərlə cavab verdi:
“Necə yəni Odisseytək mərdin zifaf yatağına
- 125 O cür miskin yaramazlar sahib olmaq istəyirlər!
Bu iş ona bənzəyər ki, körpə-körpə balasını
Yatırdıb şir kahasında otlamağa gedə maral.
Yaşıl otlu düzənlərdə, dərələrdə vaz atırkən
Qüdrətli şir birdən-birə yuvasına dönüb gələ.
- 130 Onda körpə balaların və maralın vay halına!
Odissey də o gəncləri belə qınb-çatacaqdır.
Ey Zevs ata, ey Apollon, ey ilahə pak Afina!
Lesbosdakı qüdrətilə qayıdaydı kaş Odissey!
Lesbosda o Filomelid pəhləvanı qaldıraraq
- 135 Yerə elə bərk çırpdı ki, axeylilər fərəhləndi.
O zamankı Odisseylə qarşılaşsa namizədlər,
Ömürləri gödək olar, toyları da vaya dönər.
İndi bilmək istədiyin suala da cavab verib,
Heç bir şeyi gizlətmədən açıb sənə söyləyəyəm.
- 140 Falçı dəniz qocasından eşitdiyim bir xəbəri
İndi sənə danışaram tamam yerli-yerində mən.
Odisseyi bir adada əzab çəkən görüb qoca,
O adada onu zorla dustaq edən Kalipsodur.
Öz yurduna heç vəchlə qayıdamdır pak Odissey.
- 145 Gur dalğalı dənizləri qət eləyib keçmək üçün
Nə yoldaşı var, nə də ki, çoxavarlı gəmissi var.
Bəli, məşhur nizəatan mərd Menelay belə dedi.
Bu xəbəri bilib döndüm. Səmt küləyi əsdirərək,
Ölümsüzlər köməkləşib məni evə çatdırdılar”.
- 150 Anasının ürəyini titrətdi bu sözlərlə o,
Bundan sonra allahsifət Feoklimen qalxıb dedi:
“Odisseyə hər cəhətdən layiq olan nəcib qadın!
Bunu lap az adam bilir. Eşit mənim dediyimi,
Heç bir şeyi gizlətmədən, düzü nədir, danışaram.

- 155 And içirəm ulu Zevsə, and içirəm bu süfrəyə,
 And içirəm Odisseyin bu qonaqcıl ocağına
 Ki, Odissey İtakada – bu an doğma yurdundadır,
 Ya əyləşib, ya yol gedir, məlumata qulaq asır,
 Bu həyasız aşıqləri məhv etməyə hazırlaşır.
- 160 Biz gəmidə İtakaya gələn zaman bir quş bunu
 İşarəylə xəbər verdi, mən də dedim Telemaxa”.
 Çar arvadı Penelopa ona belə cavab verdi:
 “Qonaq, sənin dediklərin tutsa əgər öz yerini,
 Məndən çox-çox hörmət görüb, çox muştuluq alarsan sən.
- 165 Onda sənə rast gələnlər “nə xoşbəxtdir!” – deyəcəklər”.
 Penelopa o qonaqla belə söhbət edirdilər.
 Penelopa məftunları bu vaxt evin qabağında
 Nizə ilə, disk ataraq əylənməyə məşğuldular.
 Bu meydanda onlar hər gün həyasızlıq edərdilər.
- 170 Nahar vaxtı gəlib çatdı. Heyvanları hərgünlükətək
 Naxırçılar təmənnalı gənclər üçün gətirdilər.
 Bu həyasız cavanların rəğbət, hörmət bəslədiyi,
 Bir oturub-durduqları qasid Medont belə dedi:
 “Ey cavanlar, siz o ki var oynadınız, əyləndiniz,
- 175 Daha bəsdir, gedək evə; birgə nahar hazırlayaq,
 Çünki nahar yeməyini gecikdirmək yaxşı deyil”.
 Penelopa məftunları sözə baxıb tez qalxdılar.
 Rahat evə girən kimi plaşları soyunaraq,
 Qatlayıban kreslo və kətıl üstə qoydu onlar.
- 180 Yağlı qoyun-keçiləri, kök və iri donuzları
 Yağlı-piyli inəkləri boğazlayıb namizədlər
 Doğradılar nahar üçün. Odisseylə çoban Yevmey
 Bu vaxt şəhər səfərinə hazırlığa başlamışdı.
 O baş çoban Yevmey sözə başlayaraq belə dedi:
- 185 “Qərib qonaq, sahibimin buyruğunca sən şəhərə
 Günü bu gün getməlisən. Amma mənə qalsa idi,
 Burda qalıb heyvanların üzərində göz olardın.
 Ancaq ağa buyruğundan çıxmaq olmaz. Danlar məni,
 Axı ağa məzəmməti çox da xoşa gələn olmur.
- 190 Di gəl gedək. Vaxt tez keçdi. Çox çəkməz ki, axşam olar,
 Axşam çağı olanda da hava yaman soyuqlaşır”.
 Çox ağıllı Odissey də belə cavab verdi ona:
 “Anlayıram. Elə mən də bu barədə düşünürdüm,
 Yaxşı, gedək. Qabağa düş. Dilənərək gəlim mən də.

195 Varsa hazır dəyəneyin, ver – o, mənə dayaq olsun,
 Axı özün deyirdin ki, şəhər yolu sürüşkəndir”.
 Belə deyib asılıqanı ipdən olan, dəlmə-deşik
 Və yamaqlı heybəsini çiyini üstədən aşırıdı o,
 Öz ürəyi istəyən bir əsa verdi Yevmey ona,
 200 Ağa ilə bələdçilik edən Yevmey düşdü yola;
 Çobanlarla itlər qaldı mal-qaranı qorumağa.
 Söykəndiyi əsasıyla, köhnə yırtıq paltarıyla
 Laertoğlu yaşı ötmüş dilənçiyə oxşayırdı.
 Çala-çuxur, daşlı yolla aşağıya endi onlar,
 205 Daş divarlı, şəffaf sulu bir quyuya rast gəldilər;
 Suyu bütün şəhərlilər bu quyudan aparırdı,
 İtak, Nerit və Poliktor düzəltmişdi bu quyunu.
 O quyunun dörd bir yanı qaraqovaq meşəsiydi,
 Suyu isə yuxarıdan – bir qayadan süzülürdü.
 210 Yuxarıda məbəd vardı – pərilərin şərəfinə;
 Yolçu ona nəzir verib, sonra yola düzəlirdi.
 Elə burda gəlib çatdı Melanfi o yolçulara, –
 Gənc ağalar yesin deyə kök keçilər aparırdı.
 Melanfiyə iki başqa köməkçi də qoşulmuşdu.
 215 Yolçuları görən kimi, o təhqirli sözlər dedi,
 Bu sözlərlə Odisseyin qəlbini bərk yaraladı:
 “Bax, bir əclaf bələdçilik edir başqa bir əclafa!
 Allah elə hər bir kəsi öz tayına rast gətirir!
 Bu səfili hara belə aparırsan, çoban Yevmey?
 220 Bu cansızın, bu qab dibi yalamağı sevən qoca
 Çox qapıda sülənəcək; topladığı töhfə isə
 Nə qılıncdır, nə də qazan, – çörək qırıq-quruğudur.
 Sən ver onu, bizim həyət-bacamıza keşik çəksin,
 Mala baxsın, çəpişlərə şöy budaqlar daşsın hey,
 225 Ayranına bəlkə keçi ayağı da ala bildi.
 Amma onun pis peşədən çıxır başı, iş xoşlamır.
 Adamlara yaxınlaşıb əl açmaqdan xoşu gəlir,
 Sədəqəylə doyurmağa cəhd eləyir boş qarnını.
 Bir söz deyim, bil ki, bu söz tutacaqdır öz yerini:
 230 Allahsifət Odisseyin sarayına düşsə yolu,
 Kürsüləri üzərinə yağdıracaq namizədlər;
 Qabırğa və kəlləsini tamam şil-küt edəcəklər!”
 Bunu deyib Odisseyə bir təpik də vurdu o gic;
 Öz yoluna davam etdi, sarsıtmadı zərbə onu.

- 235 İki fikir tərəddüdə saldı bu dəm Odisseyi:
 Əlindəki ağaclamı vurub candan etsin onu,
 Yoxsa göyə qaldıraraq başı üstə vursun yerə.
 Ancaq dözüb səbir elədi, Yevmey isə Melanfiyə
 Söyüb, sonra əllərini qaldıraraq dua etdi:
- 240 “Siz ey bulaq pəriləri, ey Zevsin qız övladları!
 Mərd Odissey əgər sizin adınıza çəpiş budu,
 Quru budu yandırıbsa, rədd etməyin xahişimi!
 O qayıtsın; onu bura çatdırırsınlar ölümsüzlər!
 O qayıtsa səndə olan bu qürrəni dağıdardı,
- 245 Bu qürrədir səni hər gün İtakaya sürükləyən.
 Sürününsə axırına çıxır fərsiz çobanların”.
 Belə cavab verdi keç i sürüsünün baş çobanı:
 “Gör bir nələr çərənleyir bu sərt köpək, bu fitnəkar!
 Bircə dayan, bu yaxında bir gəmiyə mindirərək
- 250 İtakadan uzaqlarda səni qultək satacağam.
 Telemaxı ya Apollon oxla vurub öldürəydi,
 Ya da əyan oğulları tökəydilər al-qanını;
 İtkin düşmüş atasının yolu ilə yollanaydı!”
 Belə deyib yeyinlədi, Odisseygil qaldı dalda.
- 255 Melanfi tez gedib çatdı Odisseyin sarayına,
 Zala girib subaylarla bir süfrədə əyləşdi o;
 Onu sevən Yevrimax da qarşısında əyləşmişdi.
 Xidmətçilər bir parça ət qoydu onun qabağında,
 Yesin deyə, açarçı da çörək qoydu masa üstə.
- 260 Bir az sonra Odisseylə çoban Yevmey gəlib çatdı;
 Yaxınlıqda dayandılar. Forminq səsi eşitdilər.
 Oxumağa hazırlaşan Femiy idi onu çalan.
 Odissey öz çobanının əllərindən tutub dedi:
 “Çoban Yevmey, Odisseyin qəşəng evi, yəqin, budur!
- 265 Bu qədər ev arasında onu tapmaq çətin deyil.
 Burda hər şey yerindədir. Həyət tamam hasarlanıb,
 Qoşa taylı darvazası möhkəmdir nə qədər desən,
 Nə sındırmaq mümkündür bu darvazanı, nə də yıxmaq.
 Görürəm ki, çoxdur sayı bura qonaq gələnlərin,
- 270 Qızarmış ət iyi gəlir, forminq səsi eşidilir.
 Axı bütün məclislərə forminq bəzək yaranıbdır.
 Çoban Yevmey, Odisseyə sənsə belə cavab verdin:
 “Dediklərin tamam düzdür, sən hər işdə ağıllısan.
 İndi gərək fikirləşək: bundan sonra neyləyək biz?

275 İstəyirsən sən daxil ol rahat, qəşəng evə öncə,
 Məftunların dəstəsinə qarış, mənə burda qalım.
 İstəyirsən sən burda qal, mən əvvəlcə daxil olum.
 Ancaq burda çox ləngimə, birdən görənlər sənə,
 Bir şey atar, ya da döyər. Bax, bu haqda bir fikirləş".
 280 Sınaqlardan mətin çıxmış Odissey də ona dedi:
 "Anlayıram. Elə mən də bu barədə düşünürdüm.
 Əvvəl sən gir. Burda qalıb mənə bir az gözləyəyəm.
 Mənə çox şey atılıbdır, çox döyülüb-söyülmüşəm.
 Mənim canım dözümlüdür. Həm davada, həm dənizdə
 285 Yaman günə alışıbmışam; qoy biri də artıq olsun.
 Amma aclıq yaman dərdədir, yalnız onu yenmək olmur,
 Az fəlakət gətirməyib adamların başına o.
 Aclıq dərdi insanlara möhkəm gəmi düzəltdirib,
 Coşqun dəniz sularında yağılara qan uddurur".
 290 Odisseylə çoban Yevmey belə söhbət edirdilər.
 Odisseyin Arqus adlı iti qapı yanında idi;
 O başını qaldıraraq şəkli cüt qulağını.
 Odissey öz əllərlə yemləyərdi həmin iti,
 Troyaya gedən gündən it də qaldı ov etməkdən.
 295 Gənclər onu maral, keçi, dovşan üstə aparardı,
 İndi yoxdu sahibinin nəzərləri üzərində.
 Arqus qapı yanındakı peyinlikdə uzanmışdı,
 İnek, qatır peyinliyi təpə kimi qalanmışdı.
 Qullar ağa tarlasına aparmalı idi onu,
 300 İt gənəsi bürümüşdü peyinlikdə yatan iti.
 Arqus birdən hiss elədi Odisseyin gəldiyini,
 Quyruğunu bulayaraq, tez şəkli cüt qulağını,
 Ancaq gücü çatmadı ki, sahibinə tərəf gedə.
 Odissey gözücu baxıb göz yaşını sildi xəlvət.
 305 İstəmədi Yevmey görsün və tələsik sual etdi:
 "Qərībədir, Yevmey, peyin üzərində yatan bu iti
 Yaraşığı itdir. Ancaq bunu deyə bilmərəm ki,
 Qaçışı da özü kimi bir vaxt gözəl olub, ya yox?
 Bəlkə də, o, ağasının süfrəsində hey yalmanan,
 310 Görkəminə görə evdə saxlanılan itlərdənmiş?"
 Çoban Yevmey, sənə ona cavab verib belə dedin:
 "Sahibi çox uzaqlarda ölmüş olan bu köpəyin
 Yaraşığı və cəldliyi hələ qalmış olaydı kaş!
 Odisseyin Troyaya getdiyi vaxt sən bu iti

- 315 Görmüş olsan, çeviklik və qüvvətinə mat qalardın!
 Heç bir meşə yırtıcısı ondan qaça bilməyirdi,
 İy anlayıb ov izinə düşməkdə də birinciydi.
 İndi tamam əldən düşüb, sahibi də harda isə
 Ölüb gedib. Kənizlərsə əhəmiyyət vermir ona.
- 320 Əgər qul öz ağasının hökmünü hiss eləmirsə,
 İşləməyə olan şövqü bircə anda sönüb gedir.
 Açıq gözlü Zevs insanı qul halına salan zaman
 Onun əsil qiymətinin yarısını alır geri”.
- 325 Belə deyib yaraşlıq, rahat evə girdi Yevmey, –
 Namizədlər toplaşdığı geniş zala daxil oldu.
 Düz iyirmi ildən sonra sahibini görən iti
 Qara bəxti qara ölüm ağışuna atdı birdən...
 Yevmeyi ən əvvəl görən allahsifət Telemaxdı,
 Onun evə girdiyini görən kimi gənc ağası
- 330 Tez başını tərpedərək dəvət etdi öz yanına.
 Kətil çəkib əyləşdi o. Namizədlər qonaqlığa
 Toplaşanda o kətildə ətpaylayan əyləşərdi.
 O kətili Telemaxın masasının lap önündə
 Yerə qoyub ağasıyla qabaq-qənşər əyləşincə,
- 335 Carçı ona ət də verdi, səbətdəki çörəkdən də.
 Bir az sonra Odissey də daxil oldu həmin zala,
 Yaşı ötmüş dilənçiyə oxşayırdı o görkəmcə,
 Əsa ilə yeriyirdi, cır-cındırın içindəydi.
 Gəlib göyrüş çərçivənin kandarında əyləşərək,
- 340 Kürəyini qapının sərv payasına yarışdırdı.
 Xarrat onu bir vaxt yonub, qaytanla da düzəltmişdi.
 Mərd Telemax Yevmeyə gen səbətdən bir bütöv çörək,
 Bir də iki əl tutumu qədər bişmiş ət verərək
 Dilənçiyə aparmağı əmr eləyib belə dedi:
- 345 “Al bunları qonağa ver; özünə də de ki, tez-tez
 Subaylara yanaşaraq hər birindən pay istəsin.
 Ütancaqlıq adamların ən yaramaz yoldaşdır!”
 Yevmey əmrə qulaq asıb Odisseyə tərəf getdi,
 Qarşısında dayanaraq bu qanadlı sözü dedi:
- 350 “Qonaq, bunu göndərərək Telemax ərz elədi ki,
 Subaylara yaxınlaşıb tez-tez ehsan istəyəsən.
 Dedi: həya yoxsulların ən yaramaz yoldaşdır”.
- Çox ağıllı Odissey də Yevmeyə bu sözü dedi:
 “Ey ulu Zevs! Xoşbəxtliyi Telemaxdan əsirgəmə!

- 355 Ürəyində nə arzusu varsa, ona çatdır onu!”
 Belə deyib ikiəlli aldı oğul payını o,
 Qoydu ayaq ucundakı köhnə-köşkül heybəsinə.
 O yeməyə başlayanda, ucaldı xoş nəğmə səsi,
 O yeməyi qurtaranda, müğənni də susub durdu.
- 360 Penelopa məftunları zalda hay-küy qaldırdılar.
 Bu arada Odisseyə yanaşaraq pak Afina
 Tapşırı ki, subaylara yaxınlaşıb pay istəsin;
 Bu minvalla rəhmdillə rəhmsizi seçə bilsin.
 Aman vermək istəmirdi Afina heç birisinə.
- 365 Dilənməyə sağ tərəfdən başlayaraq mərd Odissey,
 Təcrübəli dilənçitək əl uzatdı hər birinə.
 Təəccüblə baxıb ona subaylar pay verirdilər.
 Bir-birindən sorurdular: bu kimdir və hardan gəlib?
 Birdən çoban Melanfi bu suallara verdi cavab:
- 370 “Ey xanımla evlənməyə namizədlər, qulaq verin:
 Bu yadelli dilənçini sizdən əvvəl mən görmüşəm.
 Onu bizim yanımıza çoban Yevmey gətiribdir,
 Ancaq əsil-nəsəbini sizə deyə bilmərəm mən”.
 Belə dedi. Antinoy bərk töhmətlədi donuzçunu:
- 375 “Söylə görüm, bunu niyə gətiribsən bu şəhərə?
 İtakada yoxsa azdır ev-əşiksiz avaralar,
 Yoxsa azdır zəhlətökən, qabyalayan dilənçilər?
 Sahibinin sərvətinə bunca adam daraşmışkən,
 Sən az bilib birini də dəvət edib gətirmisən?”
- 380 Çoban Yevmey, Antinoya sənsə belə cavab verdin:
 “Əsilzadə ola-ola, Antinoy, çox pis danışdın!
 Özün düşün: əlindən bir iş gəlməyən müsafiri,
 Xeyirverməz bir adamı kim evinə dəvət edər?
 Falçıları, həkimləri, məharətli xarratları,
- 385 Xoş nəğməli müğənnini dəvət edir bizdə hər kəs;
 Bunlar dəvət edilirlər dünyanın hər guşəsində.
 Dilənçini dəvət edən kimdir ki, xərc çəkə ona?
 Xanım ilə evlənməyə namizədlər arasında
 Odisseyin qullarına, şəxsən mənə sən çox sərtsən.
- 390 Nə qədər ki, dərrakəli Telemaxla, ağılkanı
 Penelopa bu evdədir, sözün mənə kar eləməz”.
 Dərrakəli Telemax da Yevmeyə bu sözü dedi:
 “Daha bəsdir, sus, bu qədər uzunçuluq eləmə, sus!
 Bilirsən ki, Antinoy çox sevir qaba danışmağı,

- 395 Savaşmağı, özgəsini savaşa sövq eləməyi”.
Bundan sonra Antinoya bu qanadlı sözü dedi:
“Antinoy, sən ata kimi mənə qayğı göstərirsən.
Fikrin budur bu qonağı xoşagəlməz sözlər ilə
Öz evimdən qovum çölə. Allah, bizi bundan qoru!
- 400 Könlün hər nə istəyir, – ver; heyfim gələn deyil mənim.
Hətta xahiş eləyirəm. Nə anamdan çəkin, nə də
Odisseyin sarayında ömür sürən kölələrdən.
Lakin sənin ürəyindən keçən başqa bir fikirdir:
Almaqda çox tamahkarsan, verməkdəsə əlin yoxdur”.
- 405 Belə dedi. Antinoy da belə cavab verdi ona:
“Bu nə sözdür, danışırısan, ay boşboğaz, quduz dəli!
Hər namizəd bu qədər pay versə ona tamam üç ay
Bu qarıya hərlənməyə cəsəreti çatmaz onun”.
Bunu deyib üstünə ağ ayağını uzatdığı
- 410 Bir kürsünü masa altdan alıb onu hədələdi.
Qalan bütün məftunlarsa ətlə çörək verib onun
Heybəsini doldurdular. Axeylilər verdikləri
Nemətlərdən yemək üçün astanaya qayıdarkən
Antinoya yaxınlaşıb belə dedi mərd Odissey:
- 415 “Dost, sən də ver; sən bu yerdə sonuncu yox
Birincilər səfindənsən. Görkəmindən çarlıq yağır.
Buna görə sən hamıdan çox sədəqə verməlisən;
Mən də səni gen dünyanın hər yerində tərifləyirəm.
Bir zamanlar mənim dəxi qəşəng, rahat evim vardı,
- 420 Varlı, xoşbəxt yaşayırdım, qəriblərə əl tuturdum,
Qərib hər kim olur olsun razı yola salırdım mən.
Qullarım da çoxdu, insan övladını xoşbəxt edən,
Onu zəngin adlandıran başqa varım-dövlətim də.
Nəyim vardı, məhv etdi Zevs. Yəqin, belə istəyirmiş.
- 425 Bundan başqa, uzaq yolda tələf olub gedim deyə
Piratlarla məni Misir səfərinə sövq elədi.
İkiquyruq gəmiləri Misir-çayda saxlatdın
Onları çay sahilinə çıxartmağı əmr elədim,
Dedim: qalıb özləri də gəmilərə göz olsunlar,
- 430 Müşahidə qülləsinə gözətçilər çıxsın dedim.
Amma ki, bu gözətçilər güclərinə güvənərək,
Misrin barlı düzlərini talayaraq boş qoydular,
Kişiləri qırıb, arvad-uşağını qul etdilər.
Bağırtı və haray səsi düz şəhərə gedib çatdı,

435 Misirlilər eşidib bu səsi, gəldi səhər tezdən,
 Silahlanmış piyada və atlılarla doldu çöllər.
 Yolçuların ürəyinə qorxu saldı Şimşəksaçan. –
 Heç birisi düşmənlə üz-üzə gəlmək istəmədi,
 Hər tərəfdən hədələdi bizi ölüm təhlükəsi.
 440 Yolçuların bir qismini tunc qılıncdan keçirdilər,
 Bir qismini diri tutub işlətməyə apardılar,
 Məni isə İasoğlu Dmetora bəxş etdilər.
 O, qüvvətli Kipr hakimi olub, Misrin qonağıydı.
 Kiprdə çox bəla çəkib, axır gəldim çıxdım bura”.
 445 Antinoy bərk qışqıraraq Odisseyə belə dedi:
 “Qonaqlığı burnumuzdan tökmək üçün gəlibsən sən!
 Mənə yaxın gəlmə! Çəkil məclisin düz ortasına.
 Yoxsa elə vurram səni, Misirlə Kipr yaddan çıxar!
 Sənin kimi zəhlətökən bir dilənçi görməmişəm.
 450 Sən hamıya yaxınlaşıb, bir yığın da pay alırsan.
 Özlərinin malı deyil, heyifləri gəlsin ona,
 Yad malıdır; özü də ki, nə həddi var, nə hesabı!”
 Antinoydan uzaqlaşdı belə dedi Odissey də:
 “Sənin qəlbin demə tamamilə əksi imiş zahirinin!
 455 Öz evində duz istəyən olsa, duz da verməzsən sən.
 Əlin altıda xeyli çörək ola-ola, yad malından
 Bircə parça verməməyin mənə, bunu sübut edir!”
 Belə dedi. Antinoy da daha artıq qəzəblənib
 Hirsli-hirsli baxıb ona, bu qanadlı sözü dedi:
 460 “Görürəm ki, öz xoşunla zaldan çıxan deyilsən sən!
 Təhqirə də yol verirsən, söyüşə də yol verirsən!”
 Bunu deyib bir kürsünü qapıb atdı Odisseyə,
 Sağ çiyindən dəydi, lakin yerindən də tərpənmədi,
 Dayandı bir qaya kimi, sarsıtmadı zərbə onu.
 465 Öc almağı düşünərək, baxıb yalnız baş buladı.
 Tezəcə dönüb astanada əyləşərək, ağzınacan
 Dolmuş olan heybəsini yerə qoyub belə dedi:
 “Xanım ilə evlənməyə namizədlər, qulaq verin!
 Ürəyimdən keçənləri istəyirəm deyəm sizə!
 470 Bəyaz Yunlu qoyununu, inəyini yağılardan
 Qoruyarkən döyülərək kötək yeyən mal sahibi
 Nə canında ağrı duyar, nə də giley-güzar edər.
 Antinoyda mənə qarnım ac olduğu üçün vurur.
 Məlun aclıq nə bəlalər gətirməyib başımıza!

- 475 Erinnilər və allahlar havadarsa yoxsula da,
Arzum budur Antinoyun vaxt dönsün toy-büsatı!”
Yevpeytoğlu Antinoy da ona belə cavab verdi:
“Ey yadelli, ya dinməz ye çörəyini, ya dur rədd ol!
Yoxsa gənclər yapışaraq əlindən və ayağından,
- 480 Dışarıya atıb səni qırırlar sür-sümüyünü!”
İnciyənlər az olmadı Antinoyun sözlərindən.
Təkəbbürlü cavanlardan bəziləri belə dedi:
“Antinoy, sən bu bədbəxti nahaq yerə incidirsən.
O, göydəki allahlardan biridirsə, öləcəksən!
- 485 Ölümsüzlər qərrib kimi gəzir bizim şəhərləri;
Hər görkəmə, şəklə girib göz qoyurlar insanların
Təkəbbürlü olanına, ədalətli olanına”.
Cavanlar bax belə dedi, ancaq ona kar etmədi.
Atasının döyülməsi Telemaxın ürəyini
- 490 Ağrıtsa da, göz yaşını mətanətlə saxladı o,
Öc almağı düşünərək baxıb dinməz baş buladı.
Yadellinin döyülməsi sədəsini eşidincə
Düşüncəli Penelopa kənizlərə belə dedi:
“Sərrastvuran Apollonun oxuna rast gəlsin onu!”
- 495 Yevrinoma açarçı da belə dedi xanımına:
“Öz yerinə yetəydi kaş etdiyimiz bu qarğışlar:
Bu qudurmuş zadəganlar sabaha sağ çıxmıyaydı!”
Zəkavətli Penelopa açarçıya belə dedi:
“Anacığım, onlar bədxah və nifrətə layiqdirlər.
- 500 Antinoyşa içlərində qara ölüm Kerasıdır.
Zalda hansı bir qərribə yanaşıb hər zadəgana
Bir az yemək xahiş edir, ehtiyacı vardır, yəqin,
Boş çantası dolanadək hamı ona yemək verdi.
Tək Antinoy kürsü atıb vurdu onu sağ çiyindən!”
- 505 Xanım yataq otağında kənizlərlə söhbətdəykən,
Allahsifət mərd Odisey zalda nahar ələyirdi.
Mərd Yevmeyi çağıraraq Penelopa belə dedi:
“Əziz Yevmey, get yadelli o qonağı bura çağır,
Burda onu danışdırıb xəbər almaq istəyirəm:
- 510 Bəlkə, mətin Odiseydən bir şey bilir, yaxud görüb.
Görkəmindən bilinir ki, dünyagörmüş adamdır o”.
Çoban Yevmey, cavabında sənə ona belə dedin:
“Xanım, əgər məftunların bu səs-küyə son versələr,
O qərrib öz söhbətilə səni xoşal ələyərdi.

- 515 Öz daxmamda tamam üç gün onu qonaq saxlamışam,
 O gəmidən qaçan kimi düz yanıma gəlib mənim.
 Öz başına gələnləri ancaq deyib qurtarmayıb.
 Allahların nəğmə təlim elədiyi xanəndənin
 Ürəkləri valeh edən, könül açan nəğməsini
- 520 Dinləməkdən insan necə doymayırsa, mən də elə
 Heyran-heyran dinləmişəm bu qəribin söhbətini.
 Atamızdan keçib, deyir, Odisseylə mənə dostluq.
 O, Kritdə – Minos nəslə vətəninə doğulmuşdur.
 Çox bələlər çəkə-çəkə buraya da ordan gəlib.
- 525 Deyilənə görə burdan o qədər də uzaqda yox,
 Fesprotlar diyandır düşdüüyü yer Odisseyin.
 Bol töhfəylə yola çıxıb ordan bura gələcəkdir”.
 Zəkavətli Penelopa Yevmeyə bu sözü dedi:
 “Sən özünü çağır onun, qoy yaxından görsün gözüm.
- 530 Məftunların ya sarayın qabağında, ya da evdə
 Kef çəkməyə məşğul olsun. Niyə də kef çəkməsinlər?
 Hamısının çünki evdə toxunulmaz durur malı.
 Çörəyini, şərabını evdəkilər yeyir yalnız,
 Özlərisə hər gün bizim evimizə soxularaq,
- 535 Yağlı keçi, qoyun, cöngə boğazlayıb tıxayırlar,
 İçilən saf şərabın da nə həddi var, nə ölçüsü.
 Hər nə var – məhv eləyirlər. Evimizdə Odisseytək
 Kişi olsa məlunlardan qoruyar bu var-dövləti.
 Kaş o yenə qayıdaydı doğma yurdu İtakaya,
- 540 Oğlu ilə birləşərək xainlərdən öc alaydı!”
 Telemaxın asqırtısı eşidildi elə bu vaxt,
 Bütün evi tutdu səsi. Penelopa güldü buna
 Və Yevmeyə üz tutaraq bu hikmətli sözü dedi:
 “Durma, Yevmey, yadellini tez yanıma çağır, gəlsin!
- 545 Görmürsənmi dediyimi təsdiq etdi bu asqırq!
 Demək axır nəfəsidir bu insafsız subayların,
 Heç birisi ölümdən öz yaxasını qurtarammaz.
 Qoy bir söz də deyim sənə, yaxşı-yaxşı saxla yadda:
 Sözlərinin düzlüyünə inanarsam o qəribin,
- 550 Məndən qəşəng xiton, plaş, başqa paltar alacaqdır”.
 Bu sözləri eşidincə Odisseyə yaxınlaşıb
 Çoban Yevmeyə ağasına bu qanadlı sözü dedi:
 “Qonaq, səni Penelopa öz yanına dəvət edir;
 Xanım tamam əllərini üzübse də öz ərindən,

- 555 Yenə ondan xəbər bilmək arzusuyla vurur qəlbi.
 Əgər sənin sözlərinin düzlüyünə inanarsa,
 Sənə ən çox gərək olan xiton, plaş verəcəkdir.
 Yeməyini isə yenə qapı-qapı dolaşaraq
 Camaatdan yığacaqsan, kim nə istər, onu verər”.
- 560 Dözümü çox Odissey də belə dedi o çobana:
 “İkarinin aqıl qızı Penelopa üçün Yevmey,
 Bildiyimi danışaram, heç bir şeyi gizlətmərəm.
 Odisseylə bir dərddiyik, çoxdur ondan deyəcəyim.
 Bu qudurğan namizədlər çəkindirir məni lakin:
- 565 Onlardakı həyasızlıq yerə-göyə sığan deyil!
 Elə bu gün heç bir kəsi incitmədən dolaşırkən
 Bax bu adam var gücüylə sağ çiyimdən vurdu mənim.
 Nə Telemax imdadıma çatdı mənim, nə başqası.
 Get xanıma xəbər ver ki, həddən artıq tələssə də,
 570 Gün batana qədər dözüb gözləsin öz otağında.
 Onda ocaq kənarında söyləyəyəm xoş xəbəri.
 Bir də özün bilirsən ki, əynim-başım tökülübdür,
 Bunun üçün mən ki əvvəl səndən xahiş eləmişəm”.
- 575 Belə dedi. Çoban bunu eşidincə çıxıb getdi.
 O qapıdan girən kimi Penelopa xəbər aldı:
 “Tək gəlirsən, Yevmey? Niyə bəs gəlmədi o yadelli?
 Ya çəkinir, ya bu evdə görünməkdən həyə edir.
 Ütancaq yurd-yuvasızın ağır keçər güzəranı”.
- 580 Çoban Yevmey xanımına sənsə belə cavab verdi:
 “O çox düzgün cavab verdi. Abırsızdan abırını
 Qoruyan hər müdrik adam ancaq belə cavab verər:
 Gün batana qədər onu gözləməyi tapşırırdı o.
 Xanım, sənin özünçün də qərib ilə tək oturub
 Söhbət etmək, sözlərinə qulaq asmaq yaxşı olar”.
- 585 Düşüncəli Penelopa ona belə cavab verdi:
 “Kim olursa olsun qərib, dedikləri ağıllıdır.
 Yer üzündə, ölməliyə arasında bunlar kimi
 Həyasızlıq və cinayət törədənlər az tapılar”.
- 590 Belə dedi. Yevmey isə deyəcəyi sözü deyib
 Gənc əyanlar yığnağına qarışdı bir an içində.
 Başqaları eşitməsin deyə bir az əylənərək,
 Bu qanadlı sözlərini Telemaxa pıçıldadı:
 “Dost, mən gedim donuzlara, mal-qaraya bir baş çəkim,
 Sən də burda – öz evində bu qəribdən muğayət ol.

- 595 Ancaq əvvəl özün haqda düşün, bir iş baş verməsin:
Bu adamlar arasında bədxahların az deyildir.
Bizə bəla törətməmiş Zevs alaydı canlarını!”
Dərrakəli Telemaksa ona cavab verib dedi:
“Ata, sözün çin olacaq. Ancaq əvvəl ye, sonra get.
600 Dan sökəndə qurban üçün mal gətirib gəlməlisən.
Allahların köməyi ilə buranı mən yola verrəm”.
Belə dedi. Yevmey rahat kresloda əyləşərək,
Könlü-gözü doyanacan yemək yedi, içki içdi.
Evdən çıxıb sonra getdi donuzları olan çölə.
605 Penelopa məftunları bütün günü axşamadək
Oxumaqla, oynamaqla kef çəkдилər, həzz aldılar.

ON SƏKKİZİNCİ NƏĞMƏ

- Gəlmə bir dilənçi vardı. İtakanı başdan-başa
 Dolanmaqdı işi-gücü. Yaman qarınquluydu o.
 Boy-buxunca nəhəng olan, qarnıdoymaz dilənçinin
 Nə elə bir gücü vardı, nə elə bir iqtidarı.
- 5 Ona əziz anasının verdiyi ad Anrey idi,
 İtakalı cavanlarsa İr deyərək çağıırdı,
 Onlar hara buyursalar o tez xəbər çatdırırdı.
 Odisseyi öz evindən qovmağa cəhd elədi İr,
 Onu təhqir eləyərək bu qanadlı sözü dedi:
- 10 “Rədd ol, qoca, yoxsa tutub ayağından sürüyərəm.
 Bir bax, hamı göz vurur ki, ayağından tutub səni
 Dışarıyla fırladım. Mənim üzüm gəlmir buna.
 Di yubanma, əlbəyaxa olmamışkən dur ayağa!”
 Hirsli-hirsli baxıb ona, Odissey bu sözü dedi:
- 15 “Axı, sənə bir yamanlıq eləmədim, sataşmadım!
 Mənim üçün fərqi yoxdur, kim nə verir, versin sənə.
 Qapı ağız nə səninçün darlıq edir, nə mənimçün.
 Hər ikimiz yoxsul ikən niyə gərək həsəd çəkək?
 Əlimizdən nə gələr ki, varı verən allahlardır.
- 20 Çox da əl-qol atıb məni hirsələndirmə; qocalsam da,
 Ağız-burnun, bərbədəninin al qanına qəltan olar.
 Onda bil ki, sabah daha rahat olar burda yerim.
 Səni əmin edirəm ki, onda sənin ayaqların
 Laertoğlu Odisseyin sarayına bir də dəyməz!”
- 25 Avara İr qışqıraraq Odisseyə belə dedi:
 “Aman allah! Gör bir nələr çərənləyir bu lüt qoca!
 Sanki mətbəx qarısıdır! Dayan, sənə göstərəm!
 Zəmidə göy sünbülləri məhv edən bir donuz kimi
 Əzişdirib, dişlərini qırıb tökər sərt yumruğum!
- 30 Di toqqalan! Burdakılar şahid olsun davamıza!
 Səndən gəncin zərbəsinə görək necə tablaşırsan!”
 Uca qapı qarşısında hamarlanmış astanada
 Onların bu sözləşməsi qızısqıca qızısqı hey.
 Yevpeytoğlu Antinoyun nəzərindən qaçmadı bu.

35 Sevinərək gülə-gülə dostlarına belə dedi:
“Dostlar, belə bir əyləncə görünməyib burda hələ.
Gör allahlar bizə nə xoş bir tamaşa qismət edir!
Bu yadelli adamla İr bir-birilə savaşırlar,
Vuruşmayla bitəcək bu. Gəlin biz də qızısdıraq!”
40 Nikah tələ eləyənlər yerlərindən sıçradılar,
Toplaşdılar cındır geymiş adamların ətrafına.
Yevpeytoğlu Antinoy, bax, belə dedi subaylara:
“Gənc dostlarım, sözlərimə yaxşı-yaxşı qulaq verin!
Keçilərin qanlı, piyli qarınları ocaqdadır;
45 Biz onları axşam çağı yemək üçün hazırladıq.
Kim bu iki vuruşandan rəqibinə qalib gəlsə,
Dediyim o qarınlardan birisini seçib yeyər
Və iştirak edə bilər bizimlə hər qonaqlıqda;
Burda başqa dilənçinin dilənməyə haqqı yoxdur”.
50 Antinoyun təkliflə razılaşdı dərhal hamı.
Odisseysə məqsədini bildirmədən belə dedi:
“Bir ehtiyac üzgününün – əldən düşmüş bir qocanın
Bir cavanla vuruşması mümkündürmü, əziz dostlar!
Məlun qarın vadar edir lakin məni bu vuruşa.
55 Ancaq gərək siz də mənə and içib söz verəsiniz
Ki, sizlərdən heç biriniz ağır və sərt yumruğuyla
Məni vurub qələbəni İrə nəsim etməyəcək”.
Penelopa məftunları and içdilər Odisseyə.
Elə ki, söz verib ona, and içdilər qurtardılar
60 Dərhal sözə başlayaraq Telemax bu sözü dedi:
“Qələbin vuruş meydanına səsləyirsə əgər səni,
Axeylilər qoy təlaşa salmasınlar ürəyini!
Səni vuran çox adamla vuruşmalı olacaqdır.
Ev sahibi mənəm. Yəqin, adlı-sanlı və ağıllı
65 Antinoy da, Yevrimax da mənə kömək edəcəklər”.
Telemaxın bu sözüylə razılaşdı bütün gənclər.
Odissey cır-cındırıyla ördü eyib yerlərini,
Açıq qaldı yalnız iri ombasıyla, enli çiyini.
Pak Pallada – Afina da yaxınlaşıb ona bu an,
70 Qüvvət verdi onun bütün əzasına, qollarına.
Penelopa məftunları bunu görüb mat qaldılar.
Bəzisi öz yanındakı yoldaşına belə dedi:
“İrin işi bitdi daha. Əngəl açdı öz başına.
Cındır paltar altda qoca gör nə omba sahibiymiş!”

- 75 Onlar belə danışanda İr əsirdi qorxusundan.
 Qullar onu güclə çəkib gətirdilər ortalığa.
 İrin bütün bədəninin əzələsi titrəyirdi.
 Antinoy öz adı ilə çağıraraq söydü onu:
 “Lovğa! Gərək ya öləydin, ya dünyaya gəlməyəydin!
- 80 Madam ki, sən yoxsulluqdan üzgün düşmüş bir qocanın
 Qabağında titrəyirsən, doğulmasan yaxşı idi!
 Bax, deyirəm və dediyim sözə əməl edəcəyəm:
 Əgər səndən güclü çıxıb, sənə üstün gəlsə qoca,
 Səni qara bir gəmiyə süvar edib mən bir anda
- 85 Ehet çarın torpağına özüm yola salacağam.
 Qoy o qanayerikləyən kəssin burun-qulağını,
 Biabırçı üzvünü də qopardaraq atsın itə!”
 Bu sözlərdən İrin daha bərk titrədi bər-bədəni.
 Onu dartıb gətirdilər. Yumruqlar tez qalxdı göyə.
- 90 Öz-özünə sual verib fikirləşdi mərd Odissey:
 Bir zərbədə uçurtsunmu ruhu onun bədənindən,
 Yoxsa yüngül bir zərbəylə yalnız yerə sərsin onu?
 Düşündü və qət etdi ki, yüngülvari vursun İri,
 Beləliklə, heç bir kəsdə şübhə-filan oyatmasın.
- 95 Onlar bir az gəzişdilər. İr çiyindən vurdu onu.
 Odisseysə qulağının lap dibindən vurdu İrin,
 Əzdi boyun sümüyünü. Ağzından qan gəldi İrin,
 Dişlərini bir-birinə vura-vura sərildi İr,
 Ayağını döydü yerə. Əllərini qaldıraraq
- 100 Penelopa məftunları gülməkdən qəşş elədilər.
 Odisseysə ayağından tutub İri ön otaqdan
 Sürükləyib çəkdi həyəət darvazası yaxınına,
 Divara dik söykəyərək əlinə bir əsa verdi.
 Sonra isə bu qanadlı sözlə ona etdi xitab:
- 105 “İndi əyləş, donuzlardan, köpəklərdən qorun ancaq,
 Dilənçi və qəriblərə hökm etməyi yaddan çıxart.
 Sən ki belə qorxaqsanmış, bundan betər olar günün!”
 Belə deyib, asılqanı ipdən olan, dəlmə-deşik
 Və yamaqlı heybəsini çiyini üstədən aşırıdı o,
- 110 Sonra yenə qayıdaraq astanada tutdu qərar.
 Subaylar da evə dönüb, onu təbrik elədilər:
 “Qərib qonaq, o ulu Zevs bir də başqa ölümsüzlər
 İstədiyin hər nədirsə, səni ona çatdırınsınlar!
 O acgözü yaxşı oldu başımızdan rədd elədin;

- 115 Bir də burda sülənməz o. Çox çəkməz o avaranı
Ehet çarın torpağına yola sallıq, çıxar canı”.
Onların xoş sözlərindən xoşhal oldu Odissey də,
Antinoy da ona yağlı keçi qarnı bağışladı.
Amfinom da bir səbətdən iki bütöv çörək alıb,
120 Odisseyə tərəf gedib çörəkləri verdi ona,
Sağlığına qızıl camda mey qaldırıb belə dedi:
“Ey yadelli ata, şad ol! Düzdür indi qəmzədəsən,
Barı bundan sonra bəxtiyarlıq qismət olsun!”
Çox ağıllı Odissey də ona belə cavab verdi:
125 “Sən haqlısan. Amfinom, sən çox ağıllı bir adamsan,
Sənin atan barəsində çox təriflər eşitmişəm;
Dulixili Nis həm varlı, həm də hünər sahibiydi.
Deyirlər ki, görkəmcə də lap atana oxşayırsan.
Bu səbəbdən sözlərimə yaxşı-yaxşı qulaq ver sən:
130 Yer üzündə əmr eləyən, nəfəs alan, ya sürünən
Canlıların arasında insanlar ən yazığıdır.
İndi günü xoş keçirsə, ayaqları yer tutursa,
Düşünür ki, yaxınlarda bəla da baş verə bilər.
Bir fəlakət göndərdimi ona Olimp allahları,
135 Ürəyindən olmasa da o möhnətə dözəsidir.
Zevs atamız hansı fikri bu gün tələqin eləyibsə,
Həmin gün o fikir gəzir başında yer övladının.
El içində mən də bir vaxt varlı, xoşbəxt olasıydım,
Ancaq neçə qardaşıma, atama və öz hökmümə
140 Qürrələyib neçə-neçə nalayiq iş törətdim mən.
İnsan gərəkdir belə xəbis, bəd işlərə qurşanmasın.
Allahların verdiyinə qane olsun, kirmişçə.
Bu evdə də xəbis işlər görəndə neçə pərəstişkar:
Yaxınlarda vətəninə, əziz qohum-qardaşına
145 Qovuşacaq bir adamın varını qəsb edir onlar,
Arvadını təhqir edir. Allah elə eləsin ki,
Yad ellərdən qayıdaraq bura ayaq basanda o,
Evə getmiş olaydın sən, görməyəydi burda səni.
Öz evinə dönən kimi burdakılar ilə onun
150 Arasına qan düşəcək, inan mənim sözlərimə!”
Yerə şirin mey carlayıb, sonra özü nuş elədi.
Dulixili sərkərdəyə verdi sonra mey camını.
O, əldə cam gəzdirdi zalı, ürəyində gizli bir dərd,
Başı yerə dikilmişdi; duymuşdu ki, öləcəkdir.

- 155 Afinanın hökmü ilə buxovlanıb bu qəsrdə,
Telemaxın nizəsilə dünyanı tərək etməliydi.
Gedib əvvəl əyləşdiyi kresloda oturdu o.
Pak Pallada Afinanın təlqinilə İkarinin
Aqıl qızı Penelopa birdən belə fikrə gəldi:
- 160 Nikah tələb edənləri gedib bir az qızışdırsın,
Eləcə də öz oğlunun, öz ərinin nəzərində
Əvvəllərdə olduğundan daha artıq olsun əziz.
Şübhəli bir təbəssümlə kəninə belə dedi:
“Yevrinoma, qəlbim mənə əmr edir ki, – zəhləm gedən
- 165 Namizədlər dəstəsinin qarşısında öz oğluma
Onun üçün faydalı bir söz söyləyib, öyüd verəm:
Deyəm ki, o həyasızlar dəstəsinə qoşulmasın,
Çünki onlar üzdə yaxşı, batindəsə bədxahdırlar”.
O açarçı Yevrinoma cavabında belə dedi:
- 170 “Mənim balam, başdan-başa haqlı sözdür dediklərin.
Heç bir şeyi gizlətmədən get bunları oğluna de.
Ancaq əvvəl get bir yuyun, ətirli yağ çək üzünə;
Göz yaşının üzündəki izləri qoy bilinməsin.
Hər bir şeyi unudaraq hey qəm çəkmək yaxşı deyil.
- 175 Oğlun daha böyüyübdür. Gecə-gündüz yalvararaq
Onu görmək istədiyin gənc yaşına gəlib çatıb”.
Düşüncəli Penelopa ona belə cavab verdi:
“Təkid etmə, Yevrinoma, dərd başımdan aşağıya
Nə çiməsi, nə üzümə ətirli yağ çəkəsiyəm.
- 180 Odissey ki, ayrıburun gəmisində üzüb getdi,
Aldı Olimp allahları mənim hüsn-camalımı.
Avtonoya, Qippodamya kənziləri çağır gəlsin,
Müşayiət eləsinlər məni, zala enən zaman.
Ütanıram kişilərin yanına mən tək getməyə”.
- 185 Xanım belə buyurunca qarı evdən çıxdı dərhal,
Getdi həmin kənziləri yuxarıya çağırmağa.
Pak Pallada Afina da başqa fikrə gəldi indi,
Penelopa yatsın deyə şirin yuxu göndərdi o.
Sütləşərək oturduğu yerdə yatdı xanım dərhal.
- 190 Axeylilər tamam heyran qalsın deyə, pak ilahə
Onda olan gözəlliyə əlavələr etdi yenə.
Əvvəl başdan Afrodita işlətdiyi yağdan çəkib
Daha gözəl bir cazibə verdi onun camalına, –
Afrodita xarıtlərlə rəqs edəndə bundan çəkib.

- 195 Pak Afina sonra onun artırdı boy-buxununu,
 Dərisini cilalanmış fil sümüyü tək ağartdı.
 Bu işləri görüb getdi ilahələr ilahəsi.
 Elə bu vaxt bəyaz əlli kənzilər də gəlib çıxdı;
 Penelopa səs-küyünə oyandı bu gələnlərin.
- 200 Ūz-gözünü ovuşdurub, yuxusunu qovub dedi:
 “Dərd başımdan aşı-aşı şirin yuxu tutub məni.
 Artemida kaş belə bir rahat ölüm göndərəydi,
 Dərd çəkməkdən həmişəlik qurtaraydı yazıq canım.
 Çoxcəhətli igidliyi axeylilər arasında
- 205 Məşhur olan ər həsəti üzməyəydi daha məni” .
 Belə deyib qəşəng yataq otağından zala endi.
 İki qadın xidmətçi də müşayiət etdi onu.
 Qadınların ilahəsi Penelopa enib zala,
 Onun giriş qapısının yanında bənd alıb durdu.
- 210 Parıldayan örpək altı gizlətməmişdi yanağını,
 Sağ-solunda iki kənz dayanmışdı ehtiramla.
 Məftunların alovlanan ehtirasdan əsdi dizi, –
 Penelopa ilə yatmaq arzusuna düşdü hər kəs.
 Uca səslə öz oğluna xitab edib dedi xanım:
- 215 “Olub-qalan mətanətin yoxa çıxıb, oğlum, yəqin,
 Uşaq vaxtı indikindən daha mətin bir oğlandı.
 Düzdür, indi böyüyübsən, yeniyetmə yaşındasan.
 Səndə olan boy-buxunu, gözəlliyi-yaraşığı
 Görən deyər: ən bəxtiyar bir kişinin övladısən.
- 220 Rəhməlilik nə qəlbində qalıb ancaq, nə başında.
 Yol verirsən evimizdə bədxahlıqlar peyda olur,
 Yol verirsən incidirlər qonağımız yadellini!
 İndi buna nə ad verək? Qonaq bizim evimizdə
 Adamlardan zorakılıq və istehza görürsə tək,
- 225 El içində adın-sanın ləkələnib xar olmazmı?”
 Odisseyin dərrakəli oğlu ona belə dedi:
 “Əziz ana, məzəmmətin üçün səndən incimirəm.
 İndi ruhən hiss edirəm yaxşı nədir, yaman nədir;
 Əvvəllərsə uşaq idim, seçəmmirdim mən bunları.
- 230 Lakin yenə doğru-düzgün düşünməyi bacarmıram.
 Ūrəkləri təmizlikdən uzaq olan bu adamlar
 Tez-tez məni hirsəndirir; yoxdur düz yol göstərənim.
 Savaşdırən bu adamlar deyil İrlə bu qocanı;
 Onlar özü savaşdılar qoca qalib gəldi İrə,

- 235 Ey Zevs ata, ey Apollon, ey Pallada Afina! Kaş
Evimizə soxulmuş bu məftunların özləri də
İrtək əldən düşmüş halda başlarını sallayaraq,
Kimi həyəət, kimi də ev divarına söykənəydi.
İr indi də həyətdəki sədd dibində əyləşərək,
240 Gözlərini dikib yerə; görün deyər sərxoşdur o.
Ayaq üstə dura bilmir, öz evinə gedə bilmir,
Bər-bədəni gücdən düşüb, taqətini itiribdir”.
Telexla Penelopa bu barədə danışdı.
Yevrimax da gəldi bu vaxt, o, xanıma belə dedi:
245 “Sən ey qoca İkarinin aqıl qızı Penelopa!
Əgər Arqos camaatı səni indi görsəydilər,
Pərəstişkar cavanların sayı qat-qat çoxaldı,
Gün doğmamış gəlib bura qonaqlığa başlardılar.
Boy-buxunda, dərrakədə heç bir qadın çatmaz sənə”.
- 250 Düşüncəli Penelopa ona belə cavab verdi:
“Yox, Yevrimax, məndə olan gözəlliyi, boy-buxunu
Arqivlilər İlionə gedən gündən aldı fələk.
Nəcib ərim Odissey də gedənlərin içindəydi.
O qayıtsa və qayğımı çəksə idi mənim yenə,
255 Bundan daha gözəl olar, artardı şan-şöhrətım də.
Çoxdur qəmim. Allahlar çox dərdə düşər edib məni.
Yadımdadır doğma ata yurdunu o tərək edəndə,
Sağ əlimi biləyindən tutub mənə belə dedi:
– Əzizim, mən inanmıram dizlik geyən axeylərin
260 Hamısı o Troyadan sağ-salamat dönsün geri.
Deyirlər ki, troyanlar özləri də vuruşandı;
Onlar yaxşı nizə atır, yaydan yaxşı ox atırlar,
Gərdunəni məharətlə sürüb hücum eləyirlər,
Bu işə ən böyük hərbin taleyini həll eləyir.
265 Bilmirəm ki, Troyada öləsiyəm, ya dönəsi.
Burda gərək sən muğayat olasan mal-mülkümüzə.
Mənsiz, indi olduğutək və ya ondan daha artıq
Həm atama, həm anama qayğıkeşlik göstərəsən.
Elə ki, sən boya-başa çatmış gördün oğlumuzu,
270 Evdən çıxıb istədiyin şəxsə ərə get, əzizim! –
O vaxt onun dedikləri indi tutur öz yerini.
Artıq nifrət elədiyim toy gecəsi gəlib çatıb.
Lənətləyib, xoşbəxtlikdən məni məhrum eləyib Zevs.
Başqa dərd də xırpalayır həm qəlbimi, həm ruhumu,

275 Evlənməli gənclər bir vaxt səxavətlə tanınardı.
 Varlı-hallı ailədən qız istəyən mərd igidlər
 Ona sahib olmaq üçün bir-birilə yarışardı.
 Onlar özü qız evinə qoyun, cöngə gətirərdi,
 Qonaqlıqlar verib, qıza hədiyyələr bağışlardı.
 280 Əvəzini ödəmədən yad malını yeməzdilər”.
 Belə dedi. Bu sözlərdən razı qaldı Odissey də:
 Bambaşqa da olsa fikri, Penelopa subayları
 Şirin dilə tuta-tuta hədiyyələr ala bilir...
 Yevpeytoğlu Antinoysa xanıma bu sözü dedi:
 285 “Sən ey qoca İkarinin aqıl qızı Penelopa!
 Axeylilər sənə hər nə bağışlayır, qəbul elə,
 Verilən bir hədiyyəni rədd eləmək yaxşı deyil.
 Subaylardan sən birini seçib ərə getməyincə,
 Bizdən heç kəs başqa bir qız qapısına getməyəcək”.
 290 Penelopa məftunları bu təklifi bəyəndilər.
 Hər kəs töhfə gətirməkçün yola saldı qasidini.
 Ala-bəzək don gətirdi Antinoya öz qasidi,
 On iki zər ilgək vardı həmin donun üzərində.
 O qədər də qarmaq vardı, – əyməsi çox yaraşlıq.
 295 Yevrimaxın qasidi bir boyunbağı gətirmişdi,
 Qızıl hillər, kəhrəbalar bəzəmişdi onu tamam.
 Yevridamant qasidi də bir cüt sırğa ilə gəldi,
 Hər sırğada tuta bənzər üç dürr vardı – yaraşlıq.
 Poliktorid Pisandrın göndərdiyi qasid isə
 300 Bərabəri az tapılan gərdənbəndlə gəlib çıxdı.
 Yerdə qalan subayların hər biri bir töhfə verdi.
 Penelopa üst qatdakı otağına qalxdı sonra,
 Dalınca da kənziləri töhfələri apardılar.
 Subaylarsa yenə həmin zalda qalıb, axşamadək
 305 Əylənərək zövq aldılar həm nəğmədən, həm rəqsdən.
 Onlar kefə məşğul ikən çökdü axşam qaranlığı,
 İşıqlansın deyə salon düz üç manqal gətirdilər.
 Hər manqala bir az əvvəl ağzı iti balta ilə
 Doğranılmış quru odun parçaları qaladılar,
 310 Odunları növbə ilə Odisseyin kənziləri
 Talaşayla yandırırdı. Allahların törəməsi
 Odissey bu kənzilərə üz tutaraq belə dedi:
 “Çoxdan çıxıb getmiş olan Odisseyin kənziləri!
 Yaxşı olar siz xanımın otağına qalxıb indi,

- 315 Orda cəhrə fırladaraq ona toxtaq verəsiniz,
Ya birlikdə əyləşərək yanında yun didəsiniz.
Mənqallara özüm baxıb nurlandırırım hər tərəfi.
Gənc ağalar qızıl taxtlı al şəfəqi gözləməli
Olsalar da mən bu işdən yorulmaram – dözümlüyəm”.
- 320 Belə dedi. Kənzlərsə bir-birinə baxıb güldü.
Lakin ona üzdən gözəl Melanfo sərt cavab verdi;
Doli qızı Melanfonu xanım özü böyütmüşdü,
Geyindirib-kecindirib, qayğısına qalmışdı hey.
Lakin bu qız xanımının hörmətini saxlamayıb,
- 325 Yevrimaxla sevişərək əlaqəyə girişmişdi.
Odisseyə təhqiramiz sözlər dedi həmin kənz:
“Miskin qərrib, bu nə sözdür; yoxsa dəli olubsan sən?
Get dəmirçixanada, ya aşxanada yer tapıb yat.
Görürəm ki, ağzına nə gəlir burda danışırsan,
- 330 Bunca adam arasında ədəbsizlik eləyirsən.
Çəkinmirsən. Şərab alıb, bəlkə, olan ağılı da,
Ya əvvəldən ağılsızsan, belə boş-boş danışırsan?
Ya da səfil İrə qalib gəlməyindən ağılın çaşıb?
İrdən daha güclü adam gəlsə, onda neyləyərsən?
- 335 O öz güclü yumruğuyla səni yaxşı əzişdirib,
Al qanına qəltan edib evdən çölə atar bayaq!”
Hirsli-hirsli süzüb onu Odissey də belə dedi:
“Qancıq! Gedib sözlərini Telemaxa çatdıraram,
Bil ki, bunu desəm, səni tikə-tikə doğrayar ol!”
- 340 Belə deyib vahiməyə saldı bütün kənzləri,
Əsə-əsə zaldan keçib hərəsi bir yana qaçdı,
Elə güman etdilər ki, dediyini edəcək o.
Odisseysə mənqallara tez-tez odun tullayırdı,
Qızlar haqda düşünürdü. Göz qoyurdu hər bir şeyə,
- 345 Qəlbən coşur, görüləcək işlər haqda düşünürdü.
Laertoğlu Odisseyin qəlbində qəm atəşini
Daha artıq alovlatmaq məqsədilə pak Afina
Odisseyə sataşmağı tələq etdi subaylara.
Poliboğlu Yevrimax üz tutub zalda olanlara,
- 350 Onlar bir az gülsün deyə, belə dedi Odisseyə:
“Qulaq asın, ey xanımla evlənməyə namizədlər!
Ürəyimdən keçənləri qoyun bir-bir deyim sizə.
Allahlardır bu adamın güzarını bura salan.
O gəlib ki, daz başıyla işıqlatsın bu məclisi;

355 Bircə baxın, bir tük belə yoxdur onun təpəsində!”
 Sonra isə qalayıxan Odisseyə belə dedi:
 “Dost, mən səni qəbul etsəm, çöl işində işlərsənmi?
 Sənin məndən alacağın zəhmət haqqı pis olmaz heç.
 İşin isə ağac əkmək, qanqal yığmaq olacaqdır.
 360 İstədiyin qədər yemək verdirərəm, qarnın doyar,
 Yaxşı paltar, ayağına qəşəng səndəl verdirərəm.
 Amma sənin dilənçilik peşəsindən çıxır başın,
 Adamlara yaxınlaşıb əl açmaqdan xoşun gəlir,
 Sədəqəylə doyurmağa cəhd edirsən boş qarnını!”
 365 Ağıl kanı Odisseysə ona cavab verib dedi:
 “Yevrimax, kaş bahar vaxtı sən mənimlə yarışasan,
 Bilirsən ki, ömrü bahar günlərinin uzun olur.
 Mən bir əyri dəryaz alam öz əlimə, sən birini,
 Ot çalmağa girişək biz, lap dan yeri qızaranndan
 370 Hər tərəfi bürüyənə qədər axşam qaranlığı.
 Ya səninlə öküz qoşub yer şumlayam bir tarlada,
 Eyni yaşlı və bəslənmiş iri, kürən öküzlərin
 Gücləri də eyni ola; sahə birə dörd olsa da,
 Bu şərtlə ki, həmin sahə əlverişli ola şuma,
 375 Onda gözün görər – necə şırım açır bu ixtiyar;
 Ya da ki, Zevs elə bu gün harda isə dava sala,
 Mənim də ki, bir qalxanım, iki iti nizəm ola,
 Gicgahıma qədər enən tunc dəbilqəm ola başda,
 Onda məni vuruşmanın ön səfəndə görüb gözün,
 380 Qarınqulu deyə qaxınc sözlərini işlətməzdin.
 Amma ki, sən çox lovğasan, təbiətin sərtidir yaman,
 Buna görə sanırsan ki, həm güclüsən, həm də böyük.
 Çünki aciz və əfəllər arasında keçir günün,
 Odissey öz doğma yurdu İtakaya dönsə birdən,
 385 İnan ki, bu gen qapılar dar gələrdi onda sənə,
 Dönüb dala boylanmadan əkilərdin bu dəhlizdən!”
 Belə dedi. Yevrimaxı başdan-başa sardı qəzəb.
 Acıqlı bir nəzər salıb ona belə cavab verdi:
 “Ay zavallı, bu sözlərin tez alaram heyfini mən!
 390 Sən bu qədər adamdan nə həya edir, nə qorxursan.
 Şərab alıb, bəlkə, sənin olub-qalan ağılını da?
 Ya əvvəldən ağılsızsan, belə boş-boş danışırsan?
 Ya da səfil İrə qalib gəldiyinçün çaşıb ağılın?”
 Belə deyib, qışqıraraq bir kürsünü qapdı yerdən.

- 395 Diksinərək mərd Odissey, dulixili Amfinomun
Dizlərinə sığındı tez. Kürsü şərəbpaylayanın
Sağ qoluna gedib dəydi, mey dəstisi düşdü yerə,
Saqi isə ufuldayıb üzüqoylu sərələndi.
Nimqaranlıq salondakı gənclər birdən küyləşdilər.
- 400 Bəziləri yanındakı yoldaşına baxıb dedi:
“Kaş bu qərib gəlib bura yetişməmiş, yolda-izdə
Məhv olaydı. Bu qışqırıq, bu hay-haray qopmayaydı.
İki səfil üstündə gör biz necə də deyişirik.
Qanqaraldan qonaqlığın nə səfası, nə ləzzəti?!”
- 405 Telemax bu adamlara cavab verib belə dedi:
“Amma əcəb məxluqsunuz! Əməliniz azıb tamam!
Yeyib-içir, özünüzü ələ ala bilmirsiniz.
Allahlardan, bəlkə, biri sizi belə qızıdırır?
Məclis bitdi. Kim istəyir gedib yatsın, mən qovmuram”.
- 410 Telemaxın bu cürətli sözlərinə qulaq verib,
Namizədlər təəccübdən dişlədi dil-dodağını.
Aretiadın hökmdarı Nisin adlı-sanlı oğlu
Amfinom üz tutub orda olanlara belə dedi:
“Dostlar, onun haqq sözündən inciməyin yeri deyil;
- 415 Kin bəsləyib ona təhqir yağdırmaq da düzgün olmaz.
Artıq nə bu yad adamı, nə Odissey evindəki
Kölələrdən heç birini təhqir etmək lazım deyil.
Saqi yenə qədəhləri ağzınacan doldursun qoy.
Allahlara nəzir süzüb, sonra hamı gedib yatsın.
- 420 Qəribisə Odisseyin sarayında qoyub gedək;
Qoy Telemax rahatlasın. Axı onun evindədir”.
Belə dedi o, hamının ürəyinə yatdı bu söz.
Onun yaxın dostu Muli, Dulixinin carçəkəni
Kraterdə yenə meyə bir anda su qarışdırıb,
- 425 Hərəyə bir qədər verdi. Allahların şərəfinə
Mey ayını icra edib, özləri də içdi sonra.
İstədiyi qədər hər kəs meydən içib doyan kimi,
Bütün gənclər evlərinə çıxıb getdi yatmaq üçün.

ON DOQQUZUNCU NƏĞMƏ

- Odisseylə pak Afina böyük yemək otağında
Nikah tələb edənləri məhv etməyi düşünürdü.
Telemaxa üz tutaraq Odissey bu sözü dedi:
“Nə ki, döyüş silahı var, Telemax, sən çıxart zaldan.
- 5 Nikah tələb eləyənlər səbəbini soruşsalar,
Mülayimcə cavab verib, bu sözləri de onlara:
– Mən onları apardım ki, tüstü xarab eləməsin,
Axı, onlar Odisseyin vaxtında kimi deyil,
Hamısını od-ocağın hisi basıb, korlanıblar.
- 10 Bir də nəcib əbədilər ürəyimə damdırdı ki,
Siz çox içib ölüm-dirim davasına qalxarsınız,
Qonaqlığı, elçiliyi burnumuzdan tökərsiniz:
Keflənəndə axı silah öz-özünə çıxır qından”.
Belə dedi. Telemax cəld əməl edib tapşırığa,
- 15 Harayladı üst qatdakı Yevrikleya dayəsini:
“Əziz ana, kənzləri qoyma çıxsın otaqlardan.
Qoy anbara daşımı mən Odisseyin silahını,
Burda onlar xarab olur, hamısını his basıbdır.
Atam gedib, indiyədək mən də hələ uşaq idim.
- 20 Gərək indi gizlədim ki, tüstü xarab eləməsin”.
Dayə qadın Yevrikleya belə cavab verdi ona:
“Mənim balam, heç olmasa, indən belə var-dövləti,
Mülkü-malı qorumağın qayğısına qalmalısan.
Bəs səninlə kim gedəcək, yola işıq salmaq üçün?
- 25 Axı səni ötürməyə qoymayırsan kənzləri”.
Dərrakəli Telemax da ona belə cavab verdi:
“Bax, bu qərib ötürəcək, uzaqdan da gəlmiş olsa.
Çörəyimi kim yeyirsə, onu işsiz qoymaram mən!”
Belə dedi. Yevrikleya söz tapmadı cavabında.
- 30 Kənzləri otaqlardan dışarıya buraxmadı.
Odisseylə onun şanlı oğlu qalxdı yerlərindən.
Nizələri, sərpuşları və qabarıq qalxanları
Daşımağa başladılar. Öndə gedən pak Afina
Tutduğu zər çırağıyla işıqlatdı yollarını.

- 35 Telemax öz atasını səsləyərək belə dedi:
“Ata, böyük bir möcüzə çarpır mənim gözlərimə!
Geniş zəlin divarları, dərin taxça – zeh yerləri,
Hündür cökə sütunları, dam tirləri – hər şey, hər şey
Parlayır göz qabağında, sanki, yanğın baş veribdir.
- 40 Göy sahibi allahlardan, yəqin, biri buradadır!”
Ağıl kanı Odisseysə ona cavab verib dedi:
“Öz fikrini cilovla, sus, sorğu-sual vermə daha!
Olimpdəki allahlara xas olan bir haldır bu hal.
Ancaq sən get, yerində yat; mənə burda qalacağam.
- 45 İstəyirəm ananı və kənzləri bir sınaım,
Yəqin, gözü yaşlı anan məndən çox şey soruşacaq”.
Belə dedi. Telemaksa atasına itaətlə
Əldə məşəl, çıxdı zaldan, getdi yataq otağına.
Nə vaxt yatmaq istəsəydi bu otaqda yatırdı o.
- 50 Pak Eosu gözləyərək yatdı yenə bu otaqda.
Odisseylə pak Afina qalıb qonaq otağında
Nikah tələb edənləri məhv etməyi düşündülər.
Afrodita, Artemida, yaraşılıq Penelopa
Bu arada rahat yataq otağından çıxıb gəldi.
- 55 Onu ocaq yanındaki kresloda oturdular.
İkmalinin əl işi o kreslonun bərbəzəyi
Gümüş və fil sümüyündən ibarətədi başdan-başa.
Ayaq qoymaq üçün kiçik kürsüsü də vardı onun,
Yumşaq qoyun dərisi də salınmışdı üzərinə.
- 60 Penelopa əyləşəntək kənzilər də enib gəldi.
Masaları, qonaqlıqdan artıq qalmış yeməkləri,
Cavanların mey içdiyi qədəhləri yığışdırıb,
Manqallarda qalan odu yerə töküüb, əvəzinə
Təzə odun qoydular ki, istilik və işıq versin.
- 65 Melanfo mərd Odisseyi yenə təhqir edib dedi:
“Yadelli, de, bütün gecə zəhləmizi tökəcəksən?
Boylanaraq qadınlara gözmü qoymaq istəyirsən?
Di rədd ol get! Bol-bol yedin, qarnın doydu – daha bəsdir!
Çıx get, yoxsa bir kəsövlə döyüb səni sallam yola!”
- 70 Kinli-kinli baxıb ona Odissey bu sözü dedi:
“Nə olub ki? Mənə qarşı niyə belə qəzəblisən?
Buna kirli olmağımı, cırıq-cındır geyimimmi,
Yoxsa ki, rast gəldiyimə əl açmağım səbəbkardır?
Axı qərib və yoxsulu ehtiyacdır diləndirən.

75 Bir zamanlar mənim dəxi qəşəng, rahat evim vardı,
 Varlı, xoşbəxt yaşayırdım; qəriblərə əl tuturdum.
 Qərib hər kim olur olsun, razı yola salırdım mən.
 Qullarım da çoxdu, insan övladını xoşbəxt edən,
 Onu zəngin adlandıran başqa varım-dövlətim də.
 80 Nəyim vardı, məhv etdi Zevs. Yəqin, belə istəyirmiş.
 Ondan qorx ki, səni bütün kənzilərdən fərqləndirən
 Güzəlliyin, yaraşığın bir gün əldən çıxma tamam.
 Bəlkə, bir gün sən xanımın qəzəbinə gələcəksən.
 Ya Odissey qayıdacaq; axı hələ ümid vardır.
 85 Əgər ölmüş olsa belə, dönməyəcək olsa belə.
 Apollonun kərəmindən oğlu boya-başa çatıb.
 İndən belə kənzilərdən heç biri bəd əxlaqını
 Telemaxdan gizlədəmməz; daha uşaq deyildir o”.
 Belə dedi. Penelopa eşitdi bu danışığı,
 90 Çox məzəmmət eləyərək belə dedi kənzinə:
 “Ey həyasız qancıq! Mənə məlumdur bəd əməllərin.
 Bu işlərcün öz başınla mənə cavab verəcəksən!
 Dönə-dönə demişəm mən, sən də yaxşı bilirsən ki,
 Bu qəribə ərim haqda sual vermək istəyirəm.
 95 Bilirsən ki, onsuz mənim nə gecəm var, nə gündüzüm”.
 Yevrinoma açarçıya sonra belə dedi xanım:
 “Yumşaq dəri salıb üstə, tez bir kətillə gətir bura
 Qonaq onda əyləşərək qoy eşitsin sözlərimi,
 Cavab versin sualıma, cavab versin sorğuma o”.
 100 Penelopa belə dedi. Açarçı tez əməl edib
 Yumşaq dəri döşənmiş bir üstü hamar kətillə verdi,
 Sınaqlardan mətin çıxmış Odisseyi əyləşdirdi.
 Sözə ilkin başlayaraq xanım ona belə dedi:
 “Əziz qonaq, əvvəl başdan mən soruşmaq istəyirəm:
 105 Kimsən? Atan-anan kimdir? Şəhərinin adı nədir?”
 Ağıl kanı Odissey də ona belə cavab verdi:
 “Xanım, heç kəs yer üzündə səndə eyib tapa bilməz,
 Şöhrətinin səs-sorağı göylərə də gedib çatıb.
 Sən bir yığın camaatı ədalətlə dolandıran
 110 Dindar, güclü və ləkəsiz hökmdara bənzəyirsən.
 Beləsinin ölkəsində haqq-ədalət hökm sürür.
 Qara torpaq güllü taxıl, ağaclar bol bar yetirir,
 Artır heyvan sürüləri, dənizlər bol balıq verir,
 Xalq da belə hökmdarın sayəsində xoşbəxt olur.

- 115 Bir də mənə başqa sual versən daha yaxşı olar;
Vətənim, qəbiləmi istəmirəm biləsiniz.
Mən onları anan zaman dərdim daha artıq olur.
Onsuz mən yer üzündə bədbəxtlərin bədbəxtiyəm;
Yad bir evdə yaş axıdıb inləmək də yaxşı deyil.
- 120 Ünudub hər şeyi, daim yas saxlamaq yaxşı deyil.
İstəmirəm ya sən özün, ya da sənin kənzlərin
Deyəsiniz: çox içməkdən göz yaşını saxlayammır!”
Zəkavətli Penelopa ona belə cavab verdi:
“Yox, ey qərib, məndə olan gözəlliyi, boy-buxunu
- 125 Arqivlilər İliona gedən gündən aldı fələk.
Nəcib ərim Odissey də gedənlərin içindəydi.
O qayıtsa və qayğımı çəksə idi mənim yenə,
Bundan daha gözəl olar, artardı şən-şöhrətım də.
Çoxdur qəmim. Allahlar çox dərdə düşər edib məni.
- 130 Adaların nə qədər ki, adlı-sanlı cavanı var:
Dulixi, Zam, sıx meşəli Zakinf, daşlı İtakada
Qolu zorlu bütün gənclər mənim ilə evlənməyə
Can ataraq, talan edir evimizdə olan varı.
Bu səbəbdən nə qərib, nə dilənçinin, nə də xalqa
- 135 Xidmət edən carçıların halı təsir etmir mənə.
Odisseyin dərdi yalnız parçalayır ürəyimi.
Nikah tələb edənlərə kələk gəlib aldadıram:
Allahlar çit toxumağı öncə tələqin etdi mənə.
Üst qatdakı otağıma xeyli böyük dəzgah qoyub,
- 140 Zərif parça toxuyaraq belə dedim subaylara:
– Siz ey cavan aşıqlərim, Odissey məhv olubsa da.
Bir az dözü, mənə vadar etməyin tez ər seçməyə.
Bu kəfənlilik toxumanı, qoyun, başa çatdırım mən!
Adlı-sanlı qoca Laert, bəlkə, öldü bu yaxında;
İnsanları qırıb-tökən ölüm onu yaxalasa,
- 145 İstəmirəm mənə axey arvadları sözə qoyub
Desin: belə varlı adam kəfənə də sarınmadı! –
Belə deyib məftunların ürəyini yumşaltdım mən.
Bəs sonrası? Bütün günü toxumaqla məşğul olub,
Gecə məşəl işığında sökürdüm o kəfənliliyi.
- 150 Beləliklə, üç il mənə inandılar axeylilər.
Elə ki, vaxt ötüb keçdi, dördüncü il yaxınlaşdı,
Günlər bir-bir gərdisini başa vurub, aylar ötdü,
Aşıqlərim bu kələyi bir kənzdən öyrəndilər.

- 155 Toxumanı sökən zaman tez üstümü aldı onlar.
İstəmədən öz işimi qurtarmalı oldum mən də.
İzdivacdan daha boyun qaçırmağı bacarmıram.
Bunun üçün hətta yeni bəhanə də tapammıram.
Qohumlar da evlən deyir. Oğlum dözmür bu talana.
- 160 O hər şeyi qanır daha; ulu Zevsin sayəsində
Ad qazanıb, təsərrüfat işindən də başı çıxır.
İndi də sən söylə mənə: kimlərdənsən, haradansan?
Nağıldakı kimi axı nə daşdansa, nə palıddan”.
Ağıl kanı Odissey də ona belə cavab verdi:
- 165 Odisseyin ad-sanına layiq olan uca qadın!
Sən təkidlə mənim əsil-nəsəbimi soruşursan.
Bu hekayət dərdim üstə dərd qoysa da danışaram.
Mənim kimi vətəmindən uzun zaman ayrı düşən,
Görmədiyi şəhərləri əziyyətlə gəzib görən
- 170 Adamların güzəranı elə belə keçib gedir.
Ancaq buna baxmayaraq cavab verəmə sualına:
Tünd suların qucağında Krit adlı bir ada var,
Çox zəngindir gözəlliyi, vəsfə gəlməz həmin ada.
Şəhərlərin sayı doxsan, xalqı saysız-hesabsızdır.
- 175 Neçə dilə rast gələrsən. Axeylilər, kidonlular,
Eteokrit tayfasına rast gələrsən o adada;
Düz üç dori sülaləsi, pak pelasq tayfası var.
Knos böyük şəhəridir bütün Krit adasının.
Orda doqquz il sürürdü Minosun hər çarlıq dövrü.
- 180 Onun oğlu Devkalion mənim doğma atam idi.
İdomeney ilə mənəm Devkalion oğulları.
İdomeney Atridlərlə ayriburun gəmilərdə
İliona üzüb getdi. Məşhur Efon mən özüməm.
İdomeney həm böyükdür məndən, həm də hünərlidir.
- 185 Odisseyi mən Kritdə görüb qonaq saxlamışam.
O Maleya yaxınından Troyaya yollanarkən
Sərt bir külək onu Krit adasına gətirmişdi.
İlifiya mağarası olan Amnis limanında
Gəmisini çətinliklə fırtınadan qurtarmışdı.
- 190 Şəhrə gircək İdomeney haqda sorğu-sual etdi.
Deyirdi ki, İdomeney ilə gediş-gəlişi var.
İkiquyruq gəmisində İdomeney Troyaya
Gedən gündən şəfəq on, ya on bir dəfə görünmüşdü.
Odisseyi gülər üzle özüm qəbul eləyərek

- 195 Evdəki bol azuqənin hesabına qonaqladım.
Laertoğlu Odisseylə onun səfər dostlarının
Gülsün deyə köülləri, əhalidən gülgün şərab,
Bir qədər də kök mal əti, bir də ki, un toplatdırdım.
Allahsifət axeylilər düz on iki gün qaldı bizdə.
- 200 Güclü şimal küləkləri ləngidirdi qonaqları.
Bilirdim ki, allahlardan hansınınsa işidir bu.
Külək yalnız on üçüncü gün dayandı. Onlar getdi”.
O, doğruya oxşar olan yalanlardan çox danışıdı.
Xanımın göz yaşı axıb isladırkı yanağını;
- 205 Sanki, Zefir küləyinin dağ başına yağdırdığı
Qar əriyib isladırkı yeri Yevrin təsirilə.
Qar suları tez doldurur gen çayların məcrasını.
Qarşısında əyləmiş öz mərd ərinin həsrətilə
Xanım da göz yaşı töküüb isladırkı yanağını.
- 210 Arvadını ağlar görüb kövrəlsə də mərd Odissey,
Buynuz kimi, dəmir kimi möhkəm durub, ağlamadı.
Lakin xanım Penelopa ağlamaqdan doyan kimi,
Yadellinin sözlərinin doğru-düzgün olduğunu
Bilmək üçün ona yenə xitab edib belə dedi:
- 215 “İstəyirəm, imtahana çəkim səni, qərib qonaq!
Mənə nağıl elədiyin kimi əgər, doğrudan da,
Odisseylə dostlarını qonaq qəbul edibsənsə,
Söylə görüm, o əyninə nə cür paltar geyinmişdi;
Onun özü necə idi, kimdi səfər yoldaşları?”
- 220 Ağıl kanı Odissey də belə dedi cavabında:
“Bunu demək çox çətindir, çünki üstədən çox keçibdir.
Odisseyin mənim doğma vətənimə tərək edərək
Getməsinin azı-azı iyirmi il keçib üstədən.
Lakin yenə danışaram xatirimdə nə qalıbsa.
- 225 İkiqat və tünd-qırmızı bir plaşdı əynindəki
Cüt ilgəyə keçən qızıl qarmaq vardı kəmərinde;
Qarmağın da üst tərəfi şəkilli bir lövhə idi:
Ala-bəzək, gənc maralı bir it qabaq pəncələri
Və dişilə tutmuş idi. Qızıldandı hər ikisi.
- 230 İt maralı boğur, maral əldən çıxıb qaçmaq üçün
Ayağını ümitsizcə yerə vurub çırpınırdı.
Plaş altından geyindiği xitonu da yadımdadır;
Nazikliyi quru soğan qabığına bənzəyirdi, –
Zərif parça günəş kimi şölə saçıb parlayırdı.

235 Qadınlar çox heyrət ilə baxırdılar bu xitona.
 Qoy bunu da deyim sənə, yaxşı dinlə sözlərimi.
 Heç bilmirəm evində də bunları geyirdi o,
 Yoxsa yola düşən zaman onları bir dostu verib,
 Ya da ki, yol gedən zaman yol yoldaşı bağışlayıb.
 240 Axı onu sevən çoxdu; axeylilər içrə təkdi.
 Mən də ona tünd-qırmızı, haşiyəsi yaraşığı
 İkiqat bir xiton verdim, bir də qılınc bağışladım.
 Özünü də öz davamlı gəmisində yola saldım.
 Odisseyin özündən gənc qasidi də yanındaydı.
 245 Qasidin də görkəmini sənə təsvir edə billəm:
 Qıvrımsaçlı, donqartəhər və əsmər bir cavandı o.
 Yevribatdı adı onun; Odissey bu qasidini
 Hamıdan çox istəyirdi, tuş gəlirdi fikirləri”.
 Qərib elə hərtərəfli təsvir etdi Odisseyi
 250 Ki, daha da qubarlanıb yaş axıtdı Penelopa.
 Lakin xeyli yaş axıdıb ağlamaqdan doyan kimi,
 Odisseyə müraciət eləyərək belə dedi:
 “Qərib qonaq, mən əvvəlcə acıyırdım sənə qəlbən,
 Lakin indi ən hörmətli qonağısan sən bu evin.
 255 Sən dediyin paltarları öz əlimlə qatlayaraq
 Anbardan mən gətirmişdim. Yaraşığı olsun deyə
 Kəməri də mən qoymuşdum. Təəssüf ki, gözüm daha
 Odisseyin doğma yurda döndüyünü görməyəcək!
 İçi oyuq gəmisində o dəhşətli Troyaya
 260 Onu çəkən, görünür ki, amansız bir tale imiş!”
 Ağıl kanı Odissey də cavabında bunu dedi:
 “Odisseyin ad-sanına layiq olan uca qadın!
 Daha onun həsrətilə soldurma gül camalını.
 Səni bundan çəkindirsəm, düzdür, haqlı olmazdım mən:
 265 Səninkinə çatmasa da, ər itirən qadın ağlar;
 Çünki sevgi yatağında birgə yatıb, uşaq doğub.
 Deyirlər ki, sənin ərin allahlara bərabərmiş.
 Lakin kəs bu göz yaşını, dediyimi eşit, düşün.
 Gizlətmədən həqiqəti olduğutək deyim sənə.
 270 Eşitmişəm, Odissey öz vətəninə tez dönəcək.
 Yaxındadır. Bərəkətli fesprotlar torpağından
 Bol töhfəylə yola düşüb öz evinə dönür indi;
 Bu töhfələr neçə-neçə xalqdan ona hədiyyədir.
 Trinakriya adasından ayrılarda öz gəmisi

- 275 Və dostları qərç olublar. Bu adamlar Heliosa
Aid olan inəkləri oğurlayıb yeyib deyə,
Qəzəblənib Heliosla Zevs batırıb hamısını
Tək Odissey gəmi tiri üzərində xilas olub,
Dalğa onun allahların törəməsi feakların
- 280 Torpağına atıb. Orda Allah kimi qarşılanıb.
Feaklar çox töhfə verib, özünü də sağ-salamat
İtakaya yollayıblar. Çoxdan gəlib çıxardı o.
Amma əvvəl el-el gəzib yaxşı sərvət toplamağı,
Sonra bura qayıtmağı üstün bilib o çoxbilmiş.
- 285 Fanilərdən heç birisi öz xeyrini düşünməkdə
Odisseylə müqayisə edilməyə layiq deyil.
Bunu mənə fesprotlar hökmdarı Fedon deyib,
And içdi, mey carladı ki, allahların şərəfinə
Odisseyi istədiyi məmləkətə aparmaqçın
- 290 Gəmi suya salınıb və avarçılar hazırdırlar.
Ancaq əvvəl məni yola saldı; çünki taxılı bol
Dulixiyə yollanırdı Fesprotun bir gəmisini.
Odisseyin topladığı şeyləri də göstərdi çar.
Mən gördüyüm o var-dövlət o qədər, o qədər ki,
- 295 Lap onuncu nəslinə də çatardı bir başqasının.
Odisseyin Dodonaya getdiyini dedi Fedon,
Gedibdir ki, İtakaya geri dönmək barəsində
Sirlə palıd ağacından öyrənsin Zevs məramını:
Öyrənsin ki, öz evinə gizli getsin, yoxsa açıq?
- 300 Deməli, o salamatdır və tezliklə qayıdacaq.
Qohum-qardaş, yurd həsrəti çox da uzun çəkməyəcək.
İnandırmaq üçün səni and da içə bilərəm mən.
And içirəm ulu Zevsə, and içirəm bu süfrəyə,
And içirəm Odisseyin bu qonaqcıl ocağına!
- 305 Dediklərim başdan-başa tutacaqdır öz yerini.
Elə ki, ay öz yerini yeni aya verdi göydə,
Yəni bu il qayıdacaq Odissey öz sarayına”.
Müdrək, aqıl Penelopa ona belə cavab verdi:
“Kaş, ey qərib, dediklərin tuta tamam öz yerini!
- 310 Onda məndən dostluq görər, hədiyyələr alardın bol;
Onda sənə rast gələnlər “Nə xoşbəxtdir!” – deyərdilər.
Ürəyimə damıb amma: bu baş tutan deyil heç vaxt:
Nə Odissey qayıdacaq, nə də səni vətəninə
Yola salan olacaqdır. Odisseyi əvəz edən

- 315 Ev kişisi yoxdur indi. Getməmişdən o beləydi! –
Qəribləri yaxşı yola salar, yaxşı qarşılardı.
Qızlar, tezcə yuyundurun, qonağa yer hazırlayın:
Çarpayısı, yastıqları, yorğanı da isti olsun:
Qızıl taclı Şəfəq tülü edənədək rahat yatsın.
- 320 Səhər tezdən çimizdirin, yağ da çəkin bədəninə,
Salonda da Telemaxla bir əyləşib yemək yesin.
Vay o kəsin halına ki, xatirinə dəysin bunun,
Belə adam qəzəbindən, hikkəsindən partlasa da,
İndən belə bu sarayda məndən heç nə gözləməsin.
- 325 Qərib, əgər kirli halda, əynindəki cır-cındırla
Səni yemək masasının arxasında əyləşdirsəm,
Mənim ağıl-dərrakəcə bütün başqa qadınlardan
Daha üstün olduğumu necə təyin eləyərdin?
Sərt adamın niyyəti də özü kimi çox sərt olur.
- 330 Beləsinə sağlığında hamı pis gün arzulayır;
Öləndə də məsxərəyə qoyub, tənə yağdırırlar.
Amma yaxşı adamların niyyəti də yaxşı olur.
Qəriblər də tərifini hər tərəfə yayır onun,
Adamların çoxu onu mərd, xeyirxah adlandırır”.
- 335 Ağıl kanı Odissey də cavabında dedi onun:
“Odisseyin ad-sanına layiq olan uca qadın!
O gündən ki, uzunavar bir gəmiyə əyləşərək
Qarlı Krit dağlarını tərk eləyib düşdüm yola,
İsti yorğan və yastıqda uyumağı yadırgadım.
- 340 Çoxdan adət etdiyimtək gözüaçıq uzanaram.
Gecələrin çoxusunu narahat bir yatacaqda
Qızıl taxtılı al şəfəqi mən beləcə gözləmişəm.
Ayağımı yumaq dəxi ürəyimdən deyil mənim.
İstəmirəm evinizdə olan cavan kənzilərdən
- 345 Heç birisi su gətirib ayağımı yusun mənim.
Bəlkə burda mənim kimi başı çox-çox bəla çəkmiş
Dünyagörmüş, yaşı keçmiş, qanacaqlı qarı ola, –
Ayağıma toxunmağa yalnız onu qoyaram mən”.
- Müdrək, aqıl Penelopa ona belə cavab verdi:
350 “Əziz qonaq! Bura gələn uzaq elli qəriblərdən
Heç birini sənin kimi düşüncəli görməmişəm.
Danışdığın bütün sözlər anlaşıqlı, ağıllıdır!
Evimizdə bir qarı var, – ağıl-kamal sahibidir.
Bəxtidönük Odisseyi öz anası doğar-doğmaz

- 355 Öz əlilə tutub qarı, yedizdirib körpə ikən.
 Tamam əldən düşübsə də yuya bilər ayağını.
 Mənim müdrik Yevrikleyam, ayağını yu qonağın.
 Odisseyin yaşdığıdır; bəlkə, elə ağanın da
 Əl-ayağı indi bunun əl-ayağı kimi olub;
- 360 Dərd-bələyla keçən ömür tez qocaldır adamları”.
 Belə dedi. Əllərilə üzünü bərk qapayaraq,
 Töküb isti göz yaşını, qəmgin halda dedi qarı:
 “Yazıq bala! Əlimdən nə gələr! Zevsə sən ehtiram
 Elədiyin halda, sənə gör bir necə xor baxır o!
- 365 Şimşəksaçan Kronidə hansı fani sənin qədər
 Yüzheyvanlıq qurban kəsib, yağlı budlar yandırır ki,
 Qocalığı öz evinə rahat-rahat qarşılıyıb,
 Adlı-sanlı övladını boya-başa çatdırmasın?
 Amma ki, Zevs qayıtmağı bircə sənə yasaq etdi.
- 370 Bəlkə, elə Odissey də bir varlığının evindədir;
 Burda səni bu köpəklər incitdiyitək onu da
 Ələ salıb incidirlər həmin evin kənizləri!
 Ey yadelli, tənəsindən qurtarmaqçın bu qızların,
 Ayağını yumağa da qoymayırsan sən onları.
- 375 Mən xanımın dediyini canla-başla eləyərəm.
 Tək xanımın xətri üçün deyil, bir də sən qaribin
 Xətri üçün ayağını yaxşı-yaxşı yuyaram mən.
 Tələtümə gəldi qəlbim. Eşit, gör bir nə deyirəm.
 Bizim evə çox bəxtikəm yolçuların yolu düşüb,
 380 Heç birisi Odisseyə sənin qədər oxşamayıb:
 Sanki, səsin, ayaqların və görkəmin onunkudur”.
 Ağıl kanı Odissey də cavabında belə dedi:
 “Düzdür, qarı, kim ki, bizim ikimizi birdən görüb,
 Bizdə olan oxşarlığı deyib bizim özümüzə.
- 385 Sən özün də bu barədə haqlı dedin, düz danışdın”.
 Ayaq üçün olan tası gətirdi tez Yevrikleya;
 Dayə qadın ancaq ayaq yuyardı o parlaq tasda.
 Əvvəl soyuq, sonra isti su tökərək soyuqladı.
 Tez üzünü qaranlığa tərəf tutdu Laertoğlu.
 390 Ürəyinə gəldi: birdən ayağını yuyan zaman
 Çapığından tanınar o və açılar işin üstü.
 Ayağını yumaq üçün yaxınlaşan Yevrikleya
 Tez tanıdı o çapığı, – qaban diş yarasını.
 Nə zamansa Avtolikin oğulları Odisseylə

395 Şikara bir getmişdilər. Məşhur oğru və yalançı
 Avtolik mərd Odisseyin doğma ana babasıydı.
 Oğurluğu və yalanı Hermes ona öyrətmişdi,
 Çünki quzu, çəpiş budu yandırmışdı o, Hermesə.
 Əvəzində Hermes ona rəhbər oldu bu işlərdə.
 400 O bir dəfə İtakaya gəlib gördü qızı doğub.
 Yeməyini qurtarantək Yevrikleya bu uşağı
 Babasının dizi üstə qoyub, ona belə dedi:
 “Avtolik, öz qız nəvənə istədiyini adı ver sən,
 Axı oğlan olmağını yaman arzu eləyirdin”.
 405 Avtolik də uca səslə dayəyə bu sözü dedi:
 “Ey qızım və kürəkənim! Ona adı mən verirəm.
 Öz evimdən çıxıb sizə yollananda bizim yerli
 Bir çox qadın və kişiyyə qəzəblənib çıxdım yola. –
 Qoy Odissey olsun adı: qəzəblənən deməkdir bu.
 410 Böüyündə ana yurdu Parnasa da səfər eylər.
 Axı mənim var-dövlətim Parnasda hifz olmaqdadır.
 Ona yaxşı pay verərək İtakaya sallam yola”.
 Odissey bu məqsəd üçün Parnasa yol aldı bir gün.
 Avtolik və oğulları onu yaxşı qarşıladı.
 415 Əllərini bərk-bərk sıxıb, çox mehriban danışdılar.
 Qoca nənə Amfiteya Odisseyi qucaqlayıb,
 Nəvəsinin başından, saf gözlərindən öpdü, öpdü...
 Avtolik əmr elədi ki, ad qazanmış oğulları
 Tezcə yemək bişirsinlər. Əməl etdi onlar buna.
 420 Tez beşyaşar bir cöngəni qovub çöldən gətirdilər.
 Boğazlayıb dərisini soydular və doğradılar,
 Xırda-xırda tikələrə bölüb şişə keçirdilər,
 Ehtiyatla qızardaraq adambaşı paylaşdılar.
 Beləliklə, bütün günü qonaqlığa sərf etdilər,
 425 Doyanadək yedi hamı, qalmaqadı bir məğmun olan.
 Bu arada günəş batdı, yer üzünə çökdü zülmət.
 Uzanaraq yatdı hamı, rahatlandı ləzzət ilə.
 Qaranlığı yarıb Eos göy üzündə görünuncə,
 Yanında ov tulaları Avtolikin oğulları
 430 Odisseyi götürərək ov etməyə yollandılar.
 Hər tərəfi sıx meşəli uca Parnas dağlarına
 Qalxıb tezcə yetişdilər ala-toran bir meşəyə.
 Sakit axan Okean-çay sularından çıxıb günəş
 Tarlaların üzərinə səpdi təzə şöləsini.

- 435 Ov dəstəsi dərədəki dərinliyə teylənirdi.
Hər bir şeyi qoxlayaraq qaçan itlər arxasında
Avtolikin oğulları və Odissey gedirdilər.
Nizə tutmuş pak Odissey çox yaxındı tulalara.
Sən demə, sıx kol içində nəhəng qaban gizlənibmiş.
- 440 Bu kolluğa nə küləyin nəm nəfəsi girə bilir,
Nə günəşin yandırıcı şölələri yol tapırdı.
Sıx yarpaqlar yağışı da aşağıya buraxmırdı.
Kollar altda quru yarpaq qalaq-qalaq qalanmışdı.
Səs getdikcə çoxalardı. Qaban it və adamların
- 445 Eşidərək hay-küyünü çıxdı kollar arasından,
Qabardaraq tez belini, baxdı yanan gözlərilə.
Gələnlərə yaxınlaşdı. Açıb güclü qollarını
Odissey öz nizəsilə tezcə nişan aldı onu.
İstəyirdi ata, lakin qaban onu qabaqladı;
- 450 Onu qılınc dişi ilə dizi üstədən yaraladı.
Yandan vurub bud ətinin götürdü bir parçasını
Diş sümüyə işləmədi. Odissey tunc nizəsilə
Qabanın sağ kürəyindən vurdu, çıxdı sol çiyindənən,
Tez sərildi qaban yerə, xırıldadı, çıxdı canı.
- 455 Avtolikin oğulları əvvəl cumub qaban üstə,
Sonra isə allahsifət Odisseyin yarasını
Sarıyaraq, axan qanı ovsunlayıb saxladılar.
Bu işləri görüb evə yetişməyə tələsdilər.
Odisseyin yarasını dayıları sağaltmışdılar.
- 460 Avtolik öz nəvəsinə xeyli sərvət bağışlayıb
Oğulları ilə onu İtakaya yola saldı.
Avtolik və oğulları razı qaldı bu səfərdən.
Razı qaldı Odisseydən atası da, anası da;
Soruşdular: necə olub qaban ona hücum edib.
- 465 Avtolikin oğulları ilə ova getdiyini,
Yırtıcının hücumunu bir-bir dedi mərd Odissey...
Yevrikleya Odisseyin ayağını sığayarkən
Çapıq yerə çatar-çatmaz, tez yanına düşdü əli.
Ayaq tasa düşdü yenə, cingildədi onun misi,
- 470 Yanı üstə çevrildi tas, suyu yerə axdı tamam.
Yevrikleya həm sevindi, həm kövrəlib qubarlandı.
Bir qışqırıq qopdu ondan, gözlərinin axdı yaşı.
Ağasının çənəsinə toxunaraq belə dedi:
“Ah, Odissey, əziz balam, demə, bu sən özünsənmiş!

475 Çarığına əl vurandan sonra səni tanıdım mən!"
 Belə deyib gözlərini xanımına zillədi o,
 Sevinərək istədi ki, desin: budur əziz ərin!
 Lakin xanım ona sarı baxmadı, bir şey sezmədi. –
 Afina bu mənzərədən yayındırdı diqqətini.
 480 Odissey sağ əli ilə tutdu onun boğazından,
 Sol əlilə yaxınına çəkib belə pıçıldadı:
 Yoxsa məni məhv eləmək keçir sənin xəyalından?
 Sən ki, mənə öz döşündən süd verərək bəsləmişən.
 Nə əzabla iyirmi ildən sonra evə qayıtmışam.
 485 Madam məni allahların təlqinilə tanıdın sən,
 Sus, evdəki adamların heç birinə bir söz demə!
 Qulaq as, gör nə deyirəm və nə desəm – olacaqdır:
 Allahların köməyiylə subayları susdurdummu,
 Xəyanətkar kənziləri qıracağam; hətta məni
 490 Əmizdirmiş olsan da sən, xain çıxsan, aman umma!"
 Dərrakəli Yevrikleya ona belə cavab verdi:
 "Bu nə sözdür dişlərinin çəpərindən uçdu, oğlum?
 Özün yaxşı bilirsən ki, mən inadam və möhkəməm.
 Dəmir kimi, ya daş kim saxlaram hər sirrini mən.
 495 Qoy başqa bir söz də deyim, qəlbən qəbul elə bunu:
 Allahların köməyiylə subayları susdurdunmu,
 Kənzilərdən hansı xain çıxıb – sənə bildirirəm,
 Bildirirəm – kim adını ləkələyib, kim təmizdir".
 Ağıl kanı Odissey də cavabında belə dedi:
 500 "Anacığım, sən onları bildirməyin nə lazımdır.
 Xaini və pakı seçmək mənim üçün çətin deyil.
 Sən ancaq sus. Qoy allahlar əncam çəksin bu işlərə".
 Odisseyin bu sözündən sonra evdən çıxdı qarı,
 Getdi təzə su gətirsin; əvvəlki su tökülmüşdü.
 505 Ağasının ayağını yuyub, üstədən yağ da çəkdi.
 Odissey öz kürsüsünü çəkdi ocaq kənarına,
 Çarığını cındırıyla örtüb odda qızındı o.
 Düşüncəli Penelopa ona yenə sual verdi:
 "Qərib qonaq, mənim sənə yenə sorğu-sualım var.
 510 Bir o qədər çəkməz, şirin yuxu vaxtı gəlib çatar;
 Hamının – lap dərclinin də gözlərini yumar yuxu.
 Allah mənə verdiyi dərd yerə-göyə sığan deyil.
 Gündüzləri ağlamaqla, ah çəkməklə günüm keçir,
 Kənzilərin işlərinə nəzarətlə vaxt ötürür.

- 515 Gecəlersə hamı yatıb rahatlanıb dincələndə,
Mən yerimdə uzansam da, qəlb sıxılıb dərd əlindən,
Könlümü bir qayğı, kədər içəridən yeyib tökür.
Pandareyin açıq-sarı bülbül qızı Aeda da
Bahar fəslə gələr-gəlməz budaq-budaq dolaşaraq,
- 520 Sıx yarpaqlı ağacların zirvəsində əyləşərək,
Öz səsinin ahəngini dəyişdirib nəğmə deyər,
Zəfdən olan İtil adlı oğluna yas tutub ağlar;
Öz oğlunu tunc qılıncla bir vaxt səhvən öldürüb o. –
Aedatək iki yolun ayrıcında qalıb qəlbim:
- 525 Oğlumlamı qalıb burda mülkə-mala, var-dövlətə,
Hündür damlı ev-eşiyə, evdə olan kənzlərə,
Bir də ərim Odisseyin yatağına keşik çəkim,
Ya da məftun cavanlardan hansı daha şöhrətlidir,
Hansı artıq başlıq verir – çıxıb ona ərə gedim?!
- 530 Nə qədər ki, oğlum hələ ağılkəsməz bir uşaqdı,
Onu qoyub ərə getsəm hamı məni qınayardı.
İndi artıq o böyüyüb, ağıllı bir cavan olub,
Özü təklif eləyir ki, evdən çıxıb ərə gedim:
Axeylilər evi talan etməsinə dözmür artıq.
- 535 Bir də, qərib, mən gördüyüm bir yuxunu şərh et mənə.
Gördüm ki, düz iyirmi qaz suda üzən buğdaları
Dənləyirlər. Mən tamaşa eləyərək şadlanıram.
Birdən dağdan uçub gələn əyricaynaq nəhəng qartal
Hamısının boğazını üzüb atdı bir tərəfə,
- 540 Yerdə qaldı cəmdəkləri. Qartal yenə pərvazlandı.
Mən yuxuda çox ağlayıb inildədim; bağırtıma
Gəldi gözəl saçlı axey qadınları axın-axın.
Qazlarımın məhv olması qəmləndirdi onları da.
Birdən qartal uçub gəldi, qondu damın dirəyinə,
- 545 İnsan kimi dil açaraq mənə toxtaq verib dedi:
– Adlı-sanlı İkarinin aqıl qızı, ruhdan düşmə!
Gördüklərin yuxu deyil, baş verəcək həqiqətdir.
Qazlar sənin taliblərin, qartal isə mənəm, ancaq
İndi ərin Odisseyəm. Axır gəlib çıxdım evə.
- 550 Azğınlaşmış namizədlər əlimlə məhv olacaqlar! –
O bunları dedi. Mənim şirin yuxum qaçdı dərhal.
Göz açınca qazlarımı dışarıda gördüm yenə,
Gördüm ki, dən çanağından dən götürüb dənlenirlər”.
Ağıl kanı Odissey də ona cavab verib dedi:

555 “Bu yuxunu başqa cürə yozmaq mümkün deyil, xanım,
 Odisseyin özü sənə, olacağı xəbər verib.
 Nikah tələb edənlərin hamısı məhv olacaqlar.
 Bu ölümdən heç birisi xilas ola bilməyəcək!”
 Müdrik xanım Penelopa ona belə cavab verdi:

560 “Qərib, lakin qeyri aydın yuxular da görür insan;
 Onları şərh etmək olmur. Düz çıxmayan yuxu da var.
 Candan məhrum yuxuların iki cürdür qapıları:
 Birincilər buynuzdandır, ikinci fil sümüyündən.
 O yuxu ki, fil sümüyü qapısından keçib gəlir,
 565 Həqiqəti pərdələyib çaşbaş salır adamları.
 O yuxu ki, hamar buynuz qapısından keçib gəlir,
 Həmin yuxu gerçək olur, tez çevrilir həqiqətə.
 Zənnimcə mən görən yuxu o qapıdan keçməmişdir,
 Halbuki mən, bir də oğlum istərdik ki, belə ola.

570 Qoy bir söz də deyim sənə, qəlbən qəbul elə onu.
 Yaxınlaşır mənhus səhər, mən bu evdən getməliyəm,
 Lakin burdan ayrılmamış yarış elan edəcəyəm.
 Odissey on iki balta tiyəsinə bir cərgəyə
 Düzüb zalda, özü isə xeyli dala çəkildirdi;

575 Atıb, oxu hamısının sap yerindən keçirərdi.
 İstəyirəm məftunların girsin bu ox yarışına.
 Odisseyin kamanına girişini kim bənd edib,
 Baltaların sap yerindən oxu sərrast keçirərsə,
 Öz ərimin varlı-hallı və mehriban sarayını

580 Tərk eləyib, o adama qoşularaq gedəcəyəm.
 Lakin sonra mən bu evi yuxuda da görəcəyəm!”
 Ağıl kanı Odissey də cavabında belə dedi:
 “Odisseyin ad-sanına layiq olan uca qadın!
 Bu oxatma yarışından məbada vaz keçə qəlbin!

585 Məftunların əl vurmamış cilalanmış yaya hələ,
 Ağıl kanı Odisseyin özü gəlib çıxacaq və
 Oxu atıb baltaların sap yerindən keçirəcək”.
 Müdrik xanım Penelopa ona belə cavab verdi:
 “Qərib, əgər sən sözünə davam etmək istəsəydin,

590 Sevincimdən səhərəcən oyaq qalıb göz yummazdım.
 Yuxusunu lakin insan hər vaxt, hər an qova bilmir.
 Allahların hökmüdür bu. Ölümsüzlər fanilərçün
 Bərəkətli yer üzündə hər bir şeyə hədd qoyublar.
 Daha qalxım yuxarıya, üst qatdakı otağıma.

- 595 GİRİM yenə dərd-qəmimə məhrəm olan yatağıma.
Əziz ərim lənətlənmiş Troyaya gedən gündən
O yatağı gecə-gündüz göz yaşımlla suvarıram.
Mən yatım öz otağımda. Sən də bizim bu evdə qal.
Ya yerdə, ya çarpayıda yataq salmaq olar sənə”.
- 600 Belə deyib Penelopa qalxdı yataq otağına.
Müşayiət etdi onu evdə olan kənzilər də.
Kənzilərlə yuxarıya qalxan xanım Penelopa
Pak Afina gözlərini qapayan son ana qədər
Əziz əri Odisseyi yada salıb inildədi.

İYİRMİNCİ NƏĞMƏ

- Özü üçün dəhlizdə yer hazırladı mərd Odissey.
Aldan cöngə dərisini, üstdən isə namizədlər
Öldürdüyü qoyunların dərisindən saldı xeyli.
Uzanınca Yevrikleya üstə yorğan saldı onun.
- 5 Nikah tələb edənləri məhv eləmək barəsində
Düşündü o, yatağında. Qaravaşlar gülə-deyə
Zaldan bura doluşdular. Xanım ilə evlənməyə
Namizədlər bu qızlarla çoxdan bəri sevişirdi.
Odissey bu əlaqəni görüb yaman qəzəbləndi;
- 10 Uzun müddət çaşbaş qalıb bilmədi ki, heç neyləsin:
Dərhal qalxıb kənzlərin hamısını qırsın, yoxsa
Oynaşlarla keçirməyə qoysun bu son gecəni də.
Qəlbi, ruhu sinəsində nəre çəkib bağırırdı.
Öz doğduğu küçükləri tapdanmaqdan qoruyaraq
- 15 Yad adamı qapmaq üçün mırıldayan bir it kimi
Odisseyin ürəyi də quduzlaşıb çırpınırdı.
Sinəsinə vurub, birdən belə dedi öz qəlbinə:
“Səbir et, könül! Sən ki, bundan yaman gündə səbir etmişən:
Sənin qoçaq dostlarını zorlu, acgöz Təpəgözün
- 20 Yediyi gün səbir elədin, ümid yoxkən sağ qalmağa;
Səbir elədin fəndgirliyin sizi xilas edənədək”.
Bunu deyib köksündəki ürəyini danladı o.
Ürək dözdü ətrafında baş verən bu bəd işlərə;
Özü isə gah bu böyrü üstə döndü, gah o biri.
- 25 Yağlı-qanlı mal qarını qıpqırmızı od üstündə
Qızartmaqda olan adam qarın yaxşı bişsin deyər,
Onun gah bu, gah da ki, o tərəfini oda verir;
Odissey də gah bu səmtə, gah o səmtə çevrikərək,
Düşünürdü: necə qırsın bu sırtıqlar dəstəsini,
- 30 Elə bu vaxt pak Afina Odisseyə yaxınlaşdı;
Göydən yerə enən kimi o bir qadın şəkli aldı.
Odisseyin başı üstə durub ona belə dedi:
“İnsanların ən bədbəxti! Niyə yuxun gəlmir sənin?
Bu ki, sənin öz evindir, arvadın da bu evdədir.

- 35 Bu da oğlun. Kim istəməz oğlun kimi oğlu ola?”
Ağıl kanı Odissey də cavabında belə dedi:
“Ey ilahə, söylədiyin sözlər tamam həqiqətdir.
Amma mən bir məsələni həll etməyi bacarmıram:
Düşünürəm: necə qırım bu sırıqlar dəstəsini.
- 40 Təkbaşına bu sürünün öhdəsindən necə gəlim?
Ürəyimə qorxu salan bir məsələ vardır daha:
Sən və Zevsin köməyilə mən onları qırıb-çatsam.
Sonra qaça bilərəmmi intiqamdan? Bunu düşün”.
- Pak Pallada Afina da ona belə cavab verdi:
- 45 “Yenə dedi dediyini! Bir halda ki başqaları
Ağıl naqis bir faniyə dost deyərək bel bağlayır.
Halbuki mən ilahəyəm, dar ayaqda, yaman gündə
Havadarın mən oluram; eşit, gör bir nə deyirəm:
Əsgərləri vurub-tutan düz iyirmi bölük qoşun
- 50 Bizi döyüş meydanında mühasirə etsələr də,
Qalib gəlib biz onların alardıq mal-qarasını!
Di yat. Bütün bir gecəni oyaq qalmaq çətin işdir.
Çox çəkməz ki, bədbəxtliyin əlindən can qurtararsan”.
- Belə deyib onun yuxu səpələdi gözlərinə.
- 55 Bundan sonra doğma Olimp dağlarına uçub getdi.
Can dincliyi, qəm dərmanı yuxu sardı Odisseyi.
Elə bu vaxt Penelopa qalxdı şirin yuxusundan,
Əyləşərək yatağında tökdü acı göz yaşları.
Penelopa çox ağlayıb ürəyini boşaldınca,
- 60 Artemida ilahəyə dua edib belə dedi:
“Zevsin qızı Artemida, ey qüdrətli pak ilahə!
Kaş bu saat tuşlayaydın oxunu düz ürəyimə!
Ya da güclü bir qasırğa məni yerdən ayıraydı;
Zil qaranlıq yollar ilə uzaqlara aparaydı,
- 65 Burulğanlı Okean-çay mənəsinə tullayaydı!
Pandareyin qızlarını tufan belə aparmışdı.
O qızların ataları, anaları ölmüşdülər,
Evdən qalan yetimləri Afrodita pendir ilə,
Al-qırmızı şərab ilə, şirin balla bəsləmişdi.
- 70 Hera ağıl və gözəllik bəxş elədi o qızlara,
Artemida o qızların ucaltdı boy-buxununu,
Afina əl işlərini öyrətdi bu gözəllərə.
Bir gün gözəl Afrodita qalxıb Olimp dağlarına,
Gələcəyi yaxşı bilən, şimşəksaçan atasından

75 O qızları varlı ərə verməsini xahiş etdi.
 Zevs bilirdi insanları nə gözləyir, nə gözləmir.
 Harpiyalar oğurlayıb elə bu vaxt o qızları,
 Dəhşətsaçan Erinnilər dərgahına apardılar.
 Ölümsüzlər kaş məni də beləcə məhv edəydilər;
 80 Ya ilahə Artemida oxla vurub öldürəydi, –
 Heç olmasa, yer altında görəydim mərd Odisseyi,
 Bir namərdin əyləncəsi olmaqdan can qurtaraydım!
 Gündüzləri başdan-başa qəm çəkərək, qan-yaş tökən,
 Lakin gecə yata bilən kəslər dərdə dözə bilir;
 85 Çünki yuxu qapayınca insanın göz qapağını,
 Qəm-qüssə də unudulur, ömrün zövqü-səfası da.
 Yuxunun da ən pisini göndərir, bax, allah mənə.
 Odisseyə oxşar bir şəxs qucmuşdu bu gecə məni.
 Troyaya gedən zaman necəydisə, eləydi o.
 90 Elə bildim, yuxu deyil, həqiqətdir; çox sevindim”.
 Bunu dedi. Elə bu vaxt qızıl taxtlı Eos doğdu.
 Arvadının ağlaması Odisseyə çatdı birdən.
 Əvvəl ona elə gəldi xanım onu tanıyırdır
 Və əyilib baş üstə axıdır göz yaşlarını.
 95 Üzərində uzandığı dəriləri və yorğanı
 Yığışdırıb salonda bir kreslonun üstə qoydu.
 Əllərini qaldıraraq Zevsə belə dua etdi:
 “Ey Zevs ata, ey allahlar! Mənə əzab verə-verə
 Doğma ata diyarıma təsadüfi atmadınız.
 100 Evdə hər kim oyanıbsa, qoy uğurlu bir söz desin,
 Bayırdasa əlamətdar xəbər gəlsin qoy Zevsdən!”
 Bax, o belə dua etdi. Duasını eşitdi Zevs.
 Parlaq Olimp zirvəsində bir gurultu saldı bulud.
 Odissey bu əlaməti görən kimi fərəhləndi.
 105 Un üyüdən kənizdən də uğurlu bir söz eşitdi, –
 Qızlar unu baş sərkərdə üçün əzib-üyüdüdü. –
 Düz on iki kəniz burda əlləşirdi bütün günü,
 Arpa unu, buğda unu çəkirdilər kirkirədə.
 Öz işini bitirənlər artıq gedib yatmışdılar,
 110 Əldən düşmüş olsa belə bu zəif qız yatmamışdı.
 Kirkirəni saxlayıb o, bu uğurlu sözü dedi:
 “Ey Zevs ata, ey fanilər və allahlar hökmdarı!
 O ulduzlu səmalarda sən nə yaman guruldadın!
 Bulud yoxkən guruldamaq, yəqin ki, bir əlamətdir;

- 115 Kimə isə xəbərdir bu. Mən bədbəxti eşit, ey Zevs:
Odisseyin sarayında hazırlanan bu qonaqlıq
Kəbin tələb edənlərin qoy olsun son qonaqlığı!
Dizlərimi bu üzücü zəhmət ilə qatlayanlar
İndən belə heç bir zaman nə kef görsün, nə qonaqlıq!”
- 120 Belə dedi. Odisseyi həm gurultu sevindirdi,
Həm bu sözlər. Yağılardan öc almağı qət elədi.
Odisseyin sarayında olan bütün qaravaşlar
Toplaşaraq bir araya böyük ocaq qaladılar.
Elə bu vaxt allahsifət Telemax da qalxdı yerdən,
- 125 Paltarını geyib, açdı çiyini üstədən qılincını,
Taxtı bəyaz ayağına gözəl, zərif səndəlini.
Ucu iti, özü möhkəm nizəsini aldı ələ,
Astanada Yevrikleya qarıya üz tutub dedi:
“Əziz dayə, yadellini rahatlaya bildinizmi?
- 130 Yedirdib, yer saldınızımı? Yoxsa elə baxımsızdır?
Ağıllı da olsa anam, o buna yol verə bilər:
Ləyaqətsiz bir adama həddən artıq hörmət-izzət,
Ləyaqətli bir adama hörmətsizlik edə bilər”.
Düşüncəli Yevrikleya ona belə cavab verdi:
- 135 “Yox, ay bala, nahaq yerə gəl məzəmmət etmə onu!
Anan ilə əyləşərək, qərrib xeyli şərab içdi.
Xanım yemək təklif etdi, qonaq yemək istəmədi.
Elə ki, o yatmaq vaxtı çatdığıni xatırlatdı,
Penelopa yer salmağı əmr elədi kənzilərə.
- 140 Lakin o da bütün səfil, bəxtidönük adamlartək
Yorğan altı, yumşaq, rahat yerdə yatmaq istəmədi.
Qurumamış inək, qoyun dəriləri üstündə o
Dəhlizdəcə yuxuladı. Yorğanı biz saldıq sonra”.
Belə dedi. Telemaksa nizəsini alıb çıxdı,
- 145 İki oynaq tulası da arxasınca qaçdı onun.
Birbaş şəhər meydanına tərəf getdi mərd Telemax...
Yevrikleya kənziləri harayladı bu arada.
O pak qadın Opun qızı, Pensenorun nəvəsiydi:
“Di başlayın! Su çiləyib döşəməni tez süpürün,
- 150 Kreslolar üzərinə tünd-qırmızı parça salın.
Masaları süngər ilə yaxşı-yaxşı silib sonra,
Nə qədər ki, krater var, hamısını təmizləyin,
Qoşaqlıplu camları da təmiz-təmiz suya çəkin.
Kənzilərin bir hissəsi bulaq suyu daşısın qoy.

- 155 O qədər də çox çəkməz ki, gənc ağalar qayıdarlar,
Bu gün lap tez gələcəklər, hamısının bayramıdır”.
Belə dedi; canla-başla əməl etdi qaravaşlar,
İyirmisi bulaqdan su gətirməyə getdi dərhal,
Qalanları dağılışıb evdə işə başladılar.
- 160 Odunları doğramaqçın nöqərlər də gəlib çıxdı,
Bulaqdan su gətirməyə gedən qızlar qayıtdılar.
Onların da arxasınca çoban Yevmey gəlib çıxdı.
O üç qaban gətirmişdi, üçü də kök, seçmə, iri.
Qabanları o, həyəətə buraxdı ki, yemləsinlər,
- 165 Özü isə Odisseyə yaxınlaşıb belə dedi:
“Qərib qonaq, axeylilər rəftarını dəyişibmi,
Yoxsa onlar dünənkitək hörmətsizlik göstərirlər?”
Ağıl kanı Odissey də ona belə cavab verdi:
“Qoy onları allah özü intiqama çəksin, Yevmey!
170 Utanmaq nə olduğunu zərrə qədər hiss etmədən
Yad evində biabırçı işlər görür bu əclaf!”
Odisseylə çoban Yevmey bu barədə danışarkən
Keçilərin baş çobanı Melanfi də yaxınlaşdı,
Ağaları üçün o da kök keçilər gətirmişdi,
175 İki başqa çoban dəxi ona kömək eləyirdi.
Keçiləri tağlı sütun kölgəsində bənd etdilər.
Odisseyə istehzayla Melanfi bu sözü dedi:
“Sən yenə də adamların zəhləsini tökə-tökə
Dilənirsən? Sən hələ də burdan çıxıb getməyirsən?
180 Görünür ki, xoşluq ilə ayrılacaq deyilik biz.
Yaman üzli dilənçisən; məndən yumruq yeyəcəksən.
Axı başqa evlərdə də var axeyli qonaqlığı!”
Belə dedi. Odissey bu təhqirlərə dözüb susdu.
Ürəyində qisas eşqi, baş buladı yalnız ona.
- 185 Sonra ora çobanbaşı Filotinin düşdü yolu,
Kök keçilər, bir də düyü gətirdi o, qonaqlığa.
Dənizçilər gətirmişdi bu malları İtakaya,
Adam dəxi daşıyırdı adaya bu dənizçilər.
Filoti də heyvanları sütunlara elədi bənd.
- 190 Sonra donuz çobanına yaxınlaşıb sual etdi:
“Yevmey, bizim evimizə gələn təzə qonaq kimdir?
Fəxr etməyə layiq olan əsli-kökü varmı onun?
Tayfasının adı nədir? Doğulduğu yer haradır?
Bəxti gözəl olmasa da, görkəmindən çarlıq yağır.

- 195 Çox dolaşan adamları allahlar pis günə salır,
Hökmdar da olsa hətta, bədbəxtliyə düşür yenə!”
Belə deyib, sağ əlilə salamladı Odisseyi,
Yaxınlaşıb uca səslə bu sözləri dedi ona:
“Ey yadelli ata, şad ol! Düzdür indi bəxtikəmsən,
200 Barı, bundan sonra sənə bəxtiyarlıq qismət olsun!
Ey Zevs ata! Allahların amansız sən özünsən,
İnsanı sən törətsən də, rəhmin gəlmir ona əsla.
Onu çox-çox bədbəxtliyə, dərdə düşər eləyirsən!
Səni gördüm ağlamağım tutdu, qərib, batdım tərə;
205 Odisseyi xatırladım, dedim, yaqın, o da indi
Harda isə, salamatsa, görürsə gün işığını,
Sənin kimi cır-cındırdan paltar geyib qəmgin gəzir.
Əgər ölüb, gedər-gəlməz dünyasına gedibdirsə,
Yazıq mənim bu günümə! Çünki hələ uşaq ikən
210 Kefallenlər diyarında o naxırçı qoyub məni.
Sürüdəki inəklərin lap çoxalıb indi sayı,
Bir adamın sürüsündə bu qədər çox inək yoxdur.
Yad əmrilə mən onları indi yada yedirdirəm,
Nə oğlundan həya edir, nə allahdan çəkinirlər.
215 Onlar hələ doğma vətən didərgini Odisseyin
Varını da bölüşməyə, paylaşmağa hazırlaşır.
Hərdən mənim ürəyimə bax, belə bir fikir gəlir:
Bir halda ki, Odisseyin oğlu onun yerindədir,
Mən sürünü yad ellərə apararsam düzgün olmaz.
220 Burda qalıb, adamların yad malını yeməsini
Seyr eləmək ondan qat-qat artıq əzab verir mənə.
Buna gözmək çox çətindir. Çoxdan çıxıb gedərdim mən,
Sürünü də başqa çarın torpağına haylayardım.
Amma hələ deyirəm ki: bəlkə, ağam gəlib çıxdı,
225 Bu azğınlar sürüsünü dağıtdı öz evlərinə”.
Ağıl kanı Odissey də ona belə cavab verdi:
“Çoban, sən nə pis adama, nə axmağa oxşayırsan,
Dərrakəli olduğunu özüm yaxşı hiss edirəm.
Ən böyük bir and içərək sənə xəbər verə billəm:
230 And içirəm ulu Zevsə, qonaqpərvər bu süfrəyə,
And içirəm sığındığım bu evə, bu eşiyə ki,
Sən getməmiş mərd Odissey öz evində olacaqdır.
Öz gözünlə görəcəksən ki, bu evdə hökm sürən
Namizədlər güruhunu o necə məhv edəcəkdir”.

- 235 Naxırçı da Odisseyə cavab verib belə dedi:
 “Kaş ulu Zevs sən deyəni həqiqətə çevirəydi!
 Onda özün görərdin ki, məndə necə güclü qol var!”
 Yevmey kanı Odisseyin dönüş yolu yaxın olsun.
- 240 O üç nəfər bir-birilə bu barədə danışırdı.
 Pərəstişkar gənclər bu vaxt Telemaxın qəsdindəydi.
 Bu arada sol tərəfdən bir qaraquş havalandı;
 Caynağında tir-tir əsən bir göyərçin çırpınırdı.
 Bunu görən Amfinom gənc dostlarına belə dedi:
- 245 “Dostlar, bizim niyyətimiz baş tutacaq niyyət deyil, –
 Telemax məhv olmayacaq. Gəlin keyfə hazırlaşaq!”
 Amfinomun təklifini gənc dostları bəyəndilər.
 Odisseyin sarayına çatan kimi soyundular,
 Plaşları kreslo və kətil üstə qaladılar.
- 250 Yağlı qoyun-keçiləri, kök və iri donuzları,
 Eləcə də cöngələri boğazlayıb bircə-bircə
 İçlərini qızardaraq pay-pay bölüb paylaşdılar.
 Kraterlər mey və suyun məhluluyla doldu tamam,
 Yevmey qədəh, Filoti də çörək verdi qonaqlara,
- 255 Melanfi mey süzdü bir-bir hər bir kəsin qədəhinə.
 Əllərini uzatdılar hazır olan yeməklərə.
 Telemax fənd işlətməyi düşünərək, Odisseyi
 İçəri zal qapısının ağzındaca əyləşdirdi,
 Ona yön­süz bir kətilə, kobud masa təqdim etdi.
- 260 Qabağına qızarmış iç qoydu, qızıl piyalədə
 Tünd-qırmızı şərab verib bu sözləri dedi ona:
 “Qərib qonaq, burda otur, adamlarla birgə ye-iç.
 Kim sataşsa sənə, ona özüm cavab verəcəyəm;
 Axı bura bizim evdir, meyخانələr küncü deyil,
- 265 Odissey bu imarəti mənim üçün hazır edib.
 Gənc ağalar! Əlinizi, dilinizi dinc saxlayın,
 Yoxsa burda bir sözləşmə, bir vuruşma qopacaqdır!”
 Belə dedi. Bu cürətli danışığa mat qalaraq,
 Penelopa məftunları çeynədi dil-dodağını.
- 270 Yevpeytoğlu Antinoy bu sözü dedi subaylara:
 “Telemaxın sözü sərt də olsa, qəbul etməliyik;
 Gördünüz ki, yaman hədə-qorxu gəldi indi bizə!
 Zevs qoysaydı onun çoxdan qapayardıq ağzını biz.
 Susdurardıq qışqırıcı boşboğazı həmişəlik!”

- 275 Antinoyun sözlərinə Telemax heç baş qoşmadı.
Allahlara yüzheyvanlıq qurban nəzri vermək üçün
Qasidlər hey önlərinə qatıb heyvan gətirirdi.
Axeylilər Feb-Apollon meşəsinə toplaşmışdı.
Bu arada şişlərdəki bişmiş əti siyirdilər.
- 280 Məclisdəki adamlardan hər kəs aldı öz payını
Allahsifət Odisseyin dərrakəli, əziz oğlu
Telemaxın əmri ilə ətpaylayan xidmətçilər
O paylardan birini də Odisseyə gətirdilər.
Odisseyi daha artıq hirsləndirmək məqsədilə
- 285 Afina hey qızıqdırdı nikah tələb edənləri,
İstehzalılı söz atmağı onlar davam etdirdilər.
Cavanların arasında yolsuz-izsiz biri vardı;
Onun adı Ktesippdi, Zamda idi ev-eşiyi.
Atasının xeyli varlı olmasına güvənərək,
- 290 O da almaq istəyirdi Odisseyin arvadını.
Namizədlər dəstəsinə Ktesipp üz tutub dedi:
“İgid, cəsur zadəganlar, qulaq asın sözlərimə!
Bu qonaq da bizim kimi layiqli ət payı aldı.
Bu, belə də olmalıdır. Niyə gərək Telemaxa
- 295 Qonaq gələn bir adamı özümüzədən incidək biz?
Mən də ona pay verirəm: istəyir o həmin payı
Su qızdıran qıza versin, ya Odissey qəsrindəki
Kölələrdən birisinə bağışlasın, – özü bilər!”
Belə deyib səbətədəki iri bir mal ayağını
- 300 Odisseyə tərəf atdı. O, başını yana əydi.
Ürəyində istehzayla güldü ona mərd Odissey.
Mal ayağı gedib dəydi evin möhkəm divarına.
Telemaxsa Ktesippə açıqlanıb belə dedi:
“Allahına şükür elə ki, ayaq ona toxunmadı,
- 305 Əyilməklə xilas oldu qəfil yağlı zərbəsindən.
Ayaq ona toxunsa ydı, nizəm səni dələcəkdi,
Atan da toy əvəzinə sənə matəm tutacaqdı.
Sizin yersiz işinizə daha dözə bilmir ürək,
İndi daha anlayıram – yaxşı nədir, yaman nədir.
- 310 Bir az əvvəl uşaq idim, hər şeyi dərk eləməirdim.
Siz gözümün qabağında mal-qaranı boğazlayır,
Çörəyən də, şərəbən də axırına çıxırdınız.
Səbir etməli olurdu mən. Siz çoxdunuz, mənə sə yalqız.
Belə çirkən əməllərə yol vermərəm bundan belə!

315 Əgər məni həlak etmək istəsəniz, mən razıyam.
 Bir halda ki, hər gün, hər an bəd əməllər görür gözüüm.
 Bir halda ki, mənim əziz qonağımı incidirlər,
 Bir halda ki, yatağında zorlayırlar kənziləri,
 Bax bunları görə-görə yaşamaqdan ölüm xoşdur!"

320 Belə dedi. Qonaqların heç birindən səs çıxmadı.
 Handan-hana Damastorid Aqelay bu sözü dedi:
 "Dostlar, onun sözü haqdır, inciməyin yeri deyil,
 Cavabında onu təhqir eləmək də düzgün deyil.
 Daha nə bu yadellini, nə Odissey sarayında

325 Olan başqa kölələri incitməyi qoyaq yerə.
 Telemaxla anasına xoş niyyətlə deməliyəm;
 Söylədiyim söz onların bəlkə yatdı ürəyinə.
 Nə qədər ki, qəlbinizdə o çox müdrik Odisseyin
 Sağ-salamat öz evinə dönməsinə ümid vardı,

330 Sizin işi ləngitməyiniz bizi dilxor edəmməzdə, –
 Deyəmməzdik: "yubatmayın bizi!" çünki Odisseyin
 Öz evinə qayıtması hamımızın qəlbindəndi.
 İndi tamam aydındır ki, o qayıdıb gəlməyəcək.
 Get ananı başa sal ki, kimin nəslı ucadırsa,

335 Kim başlığı çox verirsə, seçib ona ərə getsin.
 Sən öz ata mirasını sərf et ağız ləzzətilə,
 O da gedib bir kişinin xanım olsun ocağına".
 Aqelaya dərrakəli Telemax bu sözü dedi:
 "And içirəm Zevsə, bir də öz evindən ayrı düşmüş,

340 Ya da ölüb getmiş olan möhnətzədə atama ki,
 Mən etiraz eləmirəm, hətta dilə tuturam ki,
 İstədiyi bir adama anam çıxıb ərə getsin.
 Bol töhfə də vəd edirəm. Əgər özü istəmirsə,
 Evdən qovmaq bacarmaram. Allah buna yol verməsin!"

345 Telemaxın bu sözüne, Afinanın təlqinlə
 Ağılı çasmış namizədlər qah-qah çəkib gülüşdülər.
 Gülüş başqa şəkllə saldı üzünü bu adamların;
 Əti çiy-çiy yedi onlar, gözləri qan-yaşla doldu,
 Hər birinin ürəyinə damdı ki, son anlarıdır.

350 Allahsifət Feoklimen onlara bu sözü dedi:
 "Ah bədbəxtlər! Üstünüzü alan bəla nə qorxuncdur!
 Başınızı, üzünüzü, dizinizi duman sarır.
 Fəryadınız çatır mənə, üzünüzü yaş isladır,
 Geniş salon divarları qan rəngində dəyir gözə,

- 355 Dəhliz, otaq, həyəət-baca teyflərlə dolub tamam.
O dünyanın zülmət Ereb hissəsinə uçur onlar,
Günəş batır, hər tərəfi sarır qatı bir qaranlıq!”
Penelopa məftunları güldü onun sözlərinə.
Poliboğlu Yevrimax bu sözlə cavab verdi ona:
- 360 “Yeni gəlmiş bu yadelli gör bir nələr çərənləyir!
Ey cavanlar! Madam onun gözlərinə duman dəyir,
Dayanmayın, köməkləşib atın onu dışarıya!”
Allahsifət Feoklimen ona belə cavab verdi:
“Yox, – Yevrimax, ehtiyacım yoxdur sənin bələdçinə.
- 365 Gözüm də var, qulağım da, getmək üçün ayağım da.
Düşüncəm də yerindədir, zədələnmiş deyildir o.
Özüm çıxıb gedə billəm. Ancaq sizin üstünüzə
Amansız bir ölüm gəlir. Ondan heç bir pərəstişkar
Yaxasını qurtarammaz. Odisseyin evində siz,
- 370 Odisseyin adamına gülüb, ələ salırsınız!”
Belə deyib rahat, qəşəng imarəti tərək edərək,
Çıxıb getdi Pireygilə; gülürüzlə qarşılandı.
Namizədlər bir-birinə baxıb, sonra Telemaxı
Cinlətməkçün, qonaqları ələ salıb gülüşdülər.
- 375 Lovğalanan cavanlardan bəziləri belə dedi:
“Ay Telemax, amma sənin qonaqların lap əfəldir;
Birincisi zəhlətökən avaranın birisidir;
Öz qarnını otarmaqdan başqa bir şey bacarmayıp,
Gücsüz-vecsiz bu avara artıq yüküdür torpağa da!
- 380 O biri də sinəsinə döyüb deyir: “mən falçıyam!”
Əgər bizim sözüməzə qulaq assan, heç bəd olmaz:
Gəl həm onu, həm də bunu bir gəmiyə qoyub dərhal
Sicilyaya yola salaq. Yaxşı qazanc əldə edək!”
Cavanların sözlərinə əhəmiyyət vermədi o.
- 385 Atasına baxıb səssiz, gözlədi ki, görsün haçan
Bu həyasız subayları şil-küt edib qıracaqdır.
Müdrək qoca İkarinin aqıl qızı Penelopa
Zalın qarşı tərəfində bir kətildə əyləşmişdi,
Zalda gedən danışqlar başdan-başa çatdı ona.
- 390 Namizədlər bu müddətdə xeyli heyvan boğazlayıb,
Gülə-gülə bol yeməkli bir ziyafət düzəldilər.
Amma ki, bu şam yeməyi Afinayla Odisseyin
Nikah tələb eləyənlər üçün təşkil etdikləri
Şam yeməyi məclisindən qan qaraldan olammazdı.

İYİRMİ BİRİNCİ NƏĞMƏ

- Pak Pallada Afinanın təlqinilə İkarinin
Aqıl qızı Penelopa birdən belə fikrə düşdü:
Ər seçməyi tələb edən cavanlara yarış üçün
Odisseyin yayı ilə versin balta tiyələri.
- 5 Evin hündür pillələri ilə çıxdı yuxarıya.
Görkəmi yar-yaraşıklı, dəstəyi fil sümüyündən
Ücu əyri tunc açarı Penelopa götürərək
Yanındakı kənzilərlə getdi evin anbarına.
Odisseyə aid olan hər şey orda saxlanırdı:
- 10 İşlənməsi çətin olan dəmir, qızıl, mis, bir də ki,
Elastik yay saxlanırdı, yanında da bir ox qabı;
Ox qabında ölümsaçan oxlar səf-səf düzülmüşdü.
Bu ox-yayı Lakedemon diyarından Odisseyə
Yevritoglu allahsifət İfit peşkəş eləmişdi.
- 15 Ortiloxun sarayında görüşmüşdü onlar o vaxt,
Odissey öz borclarını toplamağa getmiş idi;
Həmin borcu Messenanın camaatı verməliydi.
Onlar bir vaxt İtakadan çobanları ilə birgə
Bir gəmiyə dolduraraq üç yüz qoyun aparmışdı.
- 20 Odissey çox gənc olsa da ağsaqqallar və atası
Onu vəkil sifətilə Messenaya yollamışdı.
İfit isə yoxa çıxmış atlarını axtarırdı;
On iki madyan daylağıyla, bir də qatır yox olmuşdu.
O atların güdazına düşüb həlak oldu İfit.
- 25 Zevsin oğlu daşürəkli Herakl ilə görüşdü o;
Çox hünərlər göstərərək ad qazanmış bu qəhrəman,
Öz evinə qonaq edib, öldürdü öz qonağını! –
Nə allahdan, nə açdığı o süfrədən həya etdi.
Xəyanətlə qonağını həlak edib öz evində,
- 30 Möhkəmdırnaq atlarını qanunsuzca mənimsədi.
Odisseylə o, atları axtaranda görüşmüşdü;
Böyük Yevrit yayını da o vaxt ona bəxş etmişdi,
Yevrit yayı öz oğluna miras qoyub vermişdi can.
Odissey də bir qılıncla nizə verdi əvəzində,

- 35 Verdi ki, qoy aralıqda sonra gediş-gəliş olsun.
Ancaq onlar bir masanın arxasında oturmamış,
Allahsifət İfit qətlə yetdi Herakl əli ilə.
Ağıl kanı mərd Odissey minib qara gəmilərə
40 Uzaq-uzaq səfərlərə yollananda həmin yayı
Özü ilə götürməzdi. Dostdan əziz xatirətək
Evdə saxlar; İtakada gəzdirərdi yalnız onu.
O pak qadın Penelopa bir qapıya yaxınlaşdı,
Cilalanmış palıd kandar qarşısında dayandı o.
Nə zamansa xərrat onu qaytanlayıb düzəltmişdi,
45 Yan tərəfdən tirlər qoyub, asmışdı cüt qapısını.
Penelopa qayıqları açdı dərhal halqalardan,
Açar saldı, içəridən keçdi qapı rəzəsinə;
Dal tərəfə itələdi. Cınıldadı möhkəm qapı, –
Elə bil ki, ot otlayan buğa nəre çəkdi çöldə.
50 Buğa kimi nərildəyib qapılar tay-tay açıldı,
Penelopa yubanmadan çıxdı hündür səki üstə.
Paltar ilə dolu olan sandıqlar yan-yana idi.
Qalxıb ayaq barmaqları üstə, aldı Odisseyin
Taxta mıxdan qoburuyla asılmış o sərt yayını.
55 Əyləşərək, dizlərinin üstə qoydu o qovuru,
Ordan yayı çıxararaq uca səslə nalə çəkdi.
Elə ki, o doyanadək ağlayıb göz yaşı tökdü,
Durub getdi nəslə uca subayların hüzuruna.
Möhkəm yayla ox qabını əllərində tutmuşdu o;
60 Ox qabında ölümsəçən oxlar səf-səf düzülmüşdü.
Arxasınca kənişlər bir iri qutu gətirirdi.
Odisseyin mis və dəmir alətləri orda idi.
Qadınların ilahəsi Penelopa enib zala,
Onun giriş qapısının yanında bənd alıb durdu.
65 Parıldayan örpək altda gizlətmişdi yanağını.
Sağ-solunda iki kəniş dayanmışdı ehtiramla.
O üzünü ərgənlərin dəstəsinə tutub dedi:
“Siz ey nəcib aşıqlərim, qulaq verin sözlərim!
Ev sahibi çoxdan bəri yoxdur deyə öz evində,
70 Siz hey yeyib-içərsiniz onun geniş sarayında.
Elçiləyib məni almaq təklifindən başqa sizin
Əlinizdə heç bir dəlil, ya bəhanə yoxunuzdur.
Nə deyirəm; bunun üçün yarışın bir-birinizlə.
Allahsifət Odisseyin böyük yayı bax, burdadır.

75 Kim o yayın girişini asanlıqla darta bilsə
 Və oxu on iki balta yarığında düz keçirsə,
 Mən bu varlı, əziz, qəşəng ər evini tərک edərək
 Həmin yarış qalibinin arxasınca gedəcəyəm!
 Lakin bu ev zaman-zaman yuxuma da girəcəkdir".
 80 Belə deyib, Penelopa Yevmeyə əmr elədi ki,
 Qoysun yay və baltaları ərgənlərin qarşısına.
 Yevmey yay və baltaları yerə qoydu ağlayaraq.
 Filoti də doluxsundu yay gözünə dəyən kimi.
 Antinoy bu halı görcək, söyüş söyə-söyə dedi:
 85 "Eh, kəndlilər! Burnunuzdan uzaq görən deyilsiniz!
 Ay bədbəxtlər, deyin niyə göz yaşları tökürsünüz?
 Niyə xarab edirsiniz bu qadının ürəyini?
 Onsuz da ən əziz bir ət itirib o, dərdi çoxdur.
 Kirişəcə yerinizdə əyləşərək yeyin, için,
 90 Ya da oxu-yayı qoyub, gedin çöldə ağlaşın siz.
 Siz gedin ki, biz yarış maneəsiz başa vuraq,
 O qədər də asan deyil dartmaq bu yay girişini.
 Çünki bizim aramızda Odisseyin yoxdur tayı,
 Mən görmüşəm Odisseyi, heç vaxt onu unutmaram,
 95 Bir uşaq da olsam o vaxt, xatirimdən çıxmayıbdır".
 Belə dedi. Lakin onun ürəyindən keçirdi ki,
 Oxu atıb, baltaların sap yerindən keçirəcək.
 Halbuki mərd Odisseyin oxu ona dəyəcəkdi;
 O daha çox tapdamışdı Odisseyin şərəfini,
 100 O bu işə sövq etmişdi başqa subay gəncləri də.
 Telemaxın pak varlığı onda ona belə dedi:
 "Müsibətə baxın ki, Zevs küt yaradıb məni tamam!
 Gör nə qədər nadanam ki, mənim əziz, müdrük anam
 Deyəndə ki, evdən çıxıb başqasıyla gedəcəyəm,
 105 Mən ürəkdən sevinərək, ağılsıztək gülürəm də.
 Dayanmayın, di başlayın! Bu yarışın mükafatı
 Olan gözəl qadına tay nə bu geniş Axeyada,
 Nə Mikena, nə Arqosda, nə qayalıq İtakada,
 Nə pak Pilos torpağında, nə qitənin özündə var.
 110 Siz ki yaxşı bilirsiniz, mən deməyim nəyə görə.
 Bu sözlərin yeri deyil; yubatmayaq yarış biz,
 Vaxtdır daha. Di başlayın. Biz də görmək istəyirik.
 Mən özüm də istəyirəm öz gücümü bir sınayım.
 Əgər oxu keçirərsəm baltaların sap yerindən,

- 115 Evdən çıxıb anam başqa birisilə gedir deyə,
Fikir edib, dərd çəkmərəm; bilirəm ki, öz atamın
Silahını işlətməyə artıq mənim gücüm çatır”.
- Belə deyib tez soyundu al-qırmızı plaşını,
Ağziiti qılıncını qayıışıyla bir çıxartdı.
- 120 Baltaları sancmaq üçün öncə düz bir şırım açdı;
Qazıdığı o şırımı qaytanla da tarazladı.
Ayağıyla tapdaladı torpağı hər iki yandan,
Namizədlər baxdı onun səliqəli düzümünə,
Hərçəndi o əvvəlləri belə bir iş görməmişdi.
- 125 Düz üç kərə cəhd etdi ki, kirişini çəksin yayın;
Çəkəmmədi; ancaq ona elə gəldi – yayı əyib,
Öz oxunu baltaların sap yerindən keçirəcək.
Başıyla yox işarəsi etməsəydi mərd Odissey,
O bir daha əyməyə cəhd edəcəkdə həmin yayı.
- 130 Telemaxın pak varlığı belə dedi adamlara:
“Ah, deyəsən, ömrüm boyu gücsüz, zəif olacağam.
Yaxud hələ çox cavanam, elə güclü deyil qolum
Ki, hücumə keçən şəxsın cavabını verə bilim!
İndi məndən güclü gəlib bu kirişi çəksin görək,
135 Yarışları başlamağın vaxtı gəlib çatıb daha”.
- Belə deyib Laertoğlu Odisseyə mənsub yayı,
Hamar qapı taylarından birisinə söykədi o.
Ucu sivri oxları da dayadı yay kənarına,
Bir az əvvəl əyləşdiyi kreslodə tutdu qərar.
- 140 Yevpeytoğlu Antinoysa subaylara belə dedi:
“Dostlar, indi növbə ilə bir cərgəyə düzülərək,
Sağının mey payladığı yerdən bir-bir yaxınlaşın”.
- Antinoyun bu təklifi məmnun etdi hamısını.
Ən birinci yaxınlaşan Oynopoğlu Leod oldu.
- 145 Gələcəkdən xəbər verən Oynopoğlu Leod daim
Bir bucaqda, kraterin lap yanında əyləşərdi.
Məftunların törətdiyi bəd işləri sevməzdi o.
Odisseyin ox-yayını əvvəlcə o aldı ələ.
Astanada dayanaraq çəkdi yayın kirişini.
- 150 Ox atmağa alışmayan zərif əli tez sustalıb,
Düşdü gücdən. Subaylara xitab edib belə dedi:
“Mənim gücüm çatan deyil! Başqaları dartsın görək!
Bu yay adlı cavanlardan çoxunu xar edəcəkdir.
Birimizi seçib ərə gedəcəyi vədi ilə

- 155 Bizi bura toplayanı əlimizdən verməkdənsə,
Ölüb getmək daha xoşdur. Bilirəm ki, içinizdə
Laertoğlu Odisseyin gözəl-göyçək arvadına
Sahib olmaq ümidini itirməyən vardır hələ.
Ancaq hər kəs əbəs yerə yayı dartmaq istəyirsə,
160 Qoy başqa bir qız taparaq başlıq verib, razı salsın.
Kim başlığı çox verərsə, qismətinə o düşübsə,
O da həmin o adama könül verib ərə getsin”.
Uca səslə belə deyib, Odisseyə aid yayı
Həmin qapı taylarından birisinə söykədi o,
165 Uca sivri oxları da dayadı yay kənarına
Bir az əvvəl əyləşdiyi kresloda tutdu qərar.
Antinoy bu sözdən qızıb həmlə çəkib belə dedi:
“Bu nə sözdür dişlərinin çəpərindən uçdu, Leod?
Belə sözlər eşidəndə hövsələdən çıxıram mən.
170 Madam ki, sən girişini çəkib onu əyəmmədin,
Demək, bu yay çoxlarının ümidini qıracaqdır.
Yəqin, səni əziz anan ona görə doğubdur ki,
Nə əlinə yay alasan, nə ox atmaq bacarasan.
Bu o demək deyildir ki, hamı sənək hünərsizdir”.
- 175 Belə deyib sonra keçi çobanına əmr elədi:
“Melanfi, tez ocaq qala böyük nahar salonunda;
Yanına da bir kürsü qoy, üstə qoyun dərisi çək.
Evdə olan ehtiyatdan bir parça piy kəsib gətir
Ki, onunla yağlayaq biz qızdırılmış həmin yayı.
180 Sınayaq öz gücümüzü, yarışımız çatsın sona”.
Melanfi tez od qaladı böyük yemək salonunda,
Yanına bir kürsü qoydu, üzərinə dəri çəkdi,
Evdə olan ehtiyatdan bir parça da piy gətirdi.
Gənclər yayı qızdıraraq güclərini sınaqda,
185 Amma gücü çatıb onu əyə bilən tapılmadı.
Tək Antinoy və Yevrimax toxunmadı həmin yaya;
Nəsli uca bu gənclərin ikisi də başçı idi.
Bu arada allahsifət Odisseyin naxırçısı
Filotilə çoban Yevmey dışarıya birgə çıxdı.
190 Odissey də arxasınca çıxdı həmin adamların.
Həyətdəki darvazanın o tayına çatan kimi,
Odissey hər ikisinə yumşaqlıqla belə dedi:
“Ey naxırçı və ey çoban, – heç bilmirəm deyim sizə,
Ya deməyim öz sözümlü? Ürəyim əmr edir ki: de!

- 195 Allahlardan biri hərgah Odisseyin gūzarını
Bura salsa heç bilmirəm, siz o zaman neylərsiniz? –
Onun, yoxsa subayların tərəfinə keçərsiniz?
Deyin görüm, ürəyiniz sizə necə əmr eləyir?”
Naxırçı tez Odisseyə cavab verib belə dedi:
- 200 “Ey Zevs ata! Kaş bu sözlər yalan deyil, gerçək ola!
Allahlardan kaş ki biri onu bura yetirəydi!
Onda özün görərdin ki, məndə necə güclü qol var!”
Yevmey dəxi bütün ölməz allahlara yalvardı ki,
Ağıl kanı Odisseyi qaytarsınlar öz evinə.
- 205 Naxırçının və çobanın məramını bilən kimi,
Odissey hər ikisinə xitab edib belə dedi:
“Bilin ki, o – mən özüməm! Başıma çox bəla gəlib.
Düz iyirmi ildən sonra qayıtmışam vətənimə.
Könlərdən tək sizsiniz dönməyimdən sevinc duyan.
- 210 Sizdən başqa mən heç kəsi görmədim ki, allahlara
Dua edib mənim geri dönməyimi arzuləsın.
Baş verəcək hadisədən indi sizi halı edim:
Allahların köməyilə yağıları məhv eləsəm,
Sizi dərhal evləndirib, mal da, mülk də verəcəyəm.
- 215 Öz evimin lap yanında sizə də ev tikiləcək.
Telemaxın qardaşı və dostu sizi biləcəyəm.
Şübhə yeri qalmamaqçın məndəki bir nişanəni
İstəyirəm görəsiniz indi siz öz gözünüzlə. –
Qaban dişı yarasını. Avtolikin oğulları
- 220 Və mən Parnas yaylağında ikən aldım bu yaranı”.
Belə deyib cındır altdan göstərdi diş yarasını.
Diqqət ilə baxdı onlar, o çapığı görən kimi
İkisi də gözü yaşlı qucaqladı Odisseyi,
Həm başını, həm çiyinini öpüşə qərq elədilər.
- 225 O da öpdü çobanların başlarından, əllərindən.
Gün batana qədər onlar bu minvalla ağıladılar.
Odissey hər ikisini kiridərək belə dedi:
“Ağlamağı kəsin daha, birdən evdən çıxıb biri
Görüb bunu, evdə kim var, – hamısına xəbər verər.
- 230 Salona da bir yerdə yox, ayrı-ayrı daxil olun;
Əvvəlcə mən, sonra da siz. İşarəmi gözləyin siz.
Nə qədər ki, nəcabətli cavan vardır bu sarayda
Oxu-yayı mənə vermək əleyhinə olacaqlar.
Sən ey allahsifət Yevmey, sən o yayı tez götürüb,

- 235 Düz yanıma gətirərək mənə təqdim eləyərsən.
 Kənzlərə tapşırırsan otaqları bağlasınlar.
 Hər kim kişi bağirtəsi, ya gurultu eşidərsə,
 Gizləndiyi otağından qoy bayıra atılmasın.
 Öz yerində qalıb hər kəs, öz işilə məşğul olsun.
- 240 Mərd Filoti, sənə həyət qapısını tapşırıram:
 Rəzəsini tez keçirib, kəndirlə də bağlayarsan”.
 Belə deyib rahat, qəşəng sarayına daxil oldu,
 Bir az əvvəl əyləşdiyi kürsü üstə tutdu qərar.
 Odisseydən bir az sonra gəldi iki köləsi də.
- 245 Odisseyin yayı bu vaxt Yevrimaxın əlindəydi;
 Qızmar odun üzərində qızdırırdı o bu yayı,
 Lakin onu əyəmmədi. Ağır-ağır inildədi.
 Qəzəblənib axırda da subaylara belə dedi:
 “Özümün də, sizin də halınıza acıyram!
- 250 Evlənməyin pozulması deyil yalnız üzən məni, –
 İtakada olduğutək başqa-başqa yerlərdə də
 İstədiyin qədər vardır axeyalı gözəl qızlar.
 Lakin allah bərabəri Odisseyin qarşısında
 Gör nə qədər gücsüzük ki, yayını da əyəmmədik.
- 255 Bu elə bir ləkədir ki, nəsil-nəsil söylənəcək!”
 Yevpeytoğlu Antinoysa ona belə cavab verdi:
 “Yox, Yevrimax, özün yaxşı bilirsən: bu – belə deyil.
 Apollonun şərəfinə bu gün bayram edir hamı.
 Belə əziz gündə yayla oynamağın yeri deyil,
- 260 Qoy sabaha qalsın yarış. Baltalar da qalsın bu cür.
 Bilirəm ki, Odisseyin girib uca sarayına
 Heç kəs əmin baltaları götürməyə cürət etməz.
 Qoyun indi meypaylayan şərab süzsün qədəhlərə,
 Mey ayini icra edək, qoy sonraya qalsın yarış.
- 265 Melanfiyə tapşırıraq, sabah tezdən sürüdəki
 Keçilərin yaxşısını seçib bizə gətirər tez;
 Apollonun şərəfinə yandıraraq budlarını.
 Bu oxatma yarışını sonra davam etdirərik” .
 Antinoyun bu təklifi razı saldı hamısını.
- 270 Carçılar su tökdü, yudu əllərini zaldakılar.
 Kraterlər ağzınacan içki ilə doldu tamam,
 Camlar doldu, mey carlandı allahların şərəfinə,
 Sonra hər kəs könlü-gözü doyanadək içdi meydən.
 Məqsədini bildirmədən mərd Odissey belə dedi:

- 275 “Xanım ilə evlənməyə can atanlar, qulaq verin!
 Ürəyimdən keçənləri istəyirəm deyəm sizə:
 Əvvəl başdan Yevrimaxla pak Antinoy, siz dinləyin!
 Antinoyun elədiyi təklif, sözsüz, ağıllıdır.
 Toxunmayın yaya; işi qoy allahlar həll eləsin,
- 280 Onlar kimi istəyirsə, sabah ona zəfər verər.
 Ancaq yayı verin, mən də öz gücümü bir sınaım,
 Görüm bir vaxt bədənimdə, qollarımda olan gücdən
 Və qüvvətdən hələ bir iz, bir əlamət qalıbdırımı;
 Yoxsa yollar və ehtiyac onu yoxa çıxarıbdır?”
- 285 Namizədlər eşidincə bunu hay-küy qaldırdılar,
 Qorxdular ki, bu yadelli yayı birdən əyə bilər.
 Onu söyüb Antinoy bu sözlər ilə etdi xitab:
 “Ay zavallı! Səndə ağıl əlaməti qalmayıbdır!
 Belə coşqun cavanlarla bir məclisdə əyləşərək,
- 290 Yeyib-içmək, danışılan söhbətlərə qulaq asmaq
 Demək, sənə azlıq edir? İndiyədək heç bir qərib,
 Ya dilənçi qulaq asa bilməyibdir sözü müzə.
 Görünür ki, şirin şərab dumanladıb düşüncəni;
 Bu qaydadır: çox içənlər zərərinə çəkir meyini.
- 295 Şanlı kentavr Yevrition qorxubilməz Pirifoyun
 Sarayında lapiflərin müsafiri olan zaman
 Həddən artıq içdiyindən dumanlatdı mey başını,
 Xoşagəlməz işlər gördü Pirifoyun sarayında.
 Qəhrəmanlar qəzəbləndi, onu evdən çölə atıb,
- 300 Burnunu və qulağını dibdən kəsib tulladılar.
 Özünün bəd əməlinin, korluğunun bəhrəsini
 Acılıqla dadan kentavr bu minvalla çıxıb getdi.
 O zamandan lapiflərlə kentavrlar tutaşılar.
 Əvvəl-əvvəl çox içərək o özünə ziyan vurdu.
- 305 Əgər yayı darta bilsən, başın çox-çox bəla çəkər,
 İtakada heç kim sənə imdadına çatmayacaq.
 Səni qara bir gəmiyə qoyub yola salarıq biz,
 Fanilərin sərt qatili Ehet çarın torpağına.
 Orda nicat olmaz sənə. Gəl dinc otur öz yerində,
- 310 Ye-iç. Vaz keç cavanlarla yarışlara qoşulmaqdan!”
 Penelopa Antinoyun cavabında belə dedi:
 “Yox, Antinoy, Telemaxın qonağını incitməkdə
 Sən olduğca ədalətsiz hərəkətə yol verirsən!
 Yəqin, güman edirsən ki, Odisseyin yayını o

315 Qollarının qüvvəsinə güvənərək darta bilsə,
 Öz arvadı kimi məni öz evinə aparacaq!
 Belə bir iş, əlbəttə ki, fikrinə də gəlmir onun.
 İçin; belə fikirlərlə üzməyin öz-özünü;
 Xoşagəlməz belə bir iş heç zaman baş verə bilməz!”

320 Poliboğlu Yevrimaxsa belə cavab verdi ona:
 “Sən ey qoca İkarinin aqıl qızı Penelopa!
 Onun səni aparması bərsində düşünmürük.
 Qadınların, kişilərin tənəsidir üzən bizi;
 Bir də gördün Axeyanın bir qanmazı belə dedi:
 325 – Mərd kişinin arvadına görün kimlər elçi düşüb!
 Heç birisi Odisseyin yayını da əyə bilmir.
 Amma səfil-sərgərdanın biri gəlib əyib yayı,
 Baltaların sap yerindən oxu da düz keçiribdir. –
 Belə sözlər, əlbəttə ki, bizim üçün bir ləkədir”.

330 Düşüncəli Penelopa ona belə cavab verdi:
 “Yox, Yevrimax, mərd kişinin sərvətini utanmadan
 Tələf edən adamları gözləyir o şərəfsiz ad.
 Heç bilmirəm burda sənə ağır gələn cəhət nədir?
 Bu qəribin uca boyu, yaraşığı görkəmi var.
 335 Dediyinə görə nəcib bir kişinin övladıdır.
 Hamarlanmış həmin yayı bir ona da verin, görək!
 Bir də sizə həqiqətə çevriləcək bir söz deyim:
 Apollonun köməyi ilə əgər yayı əyə bilsə,
 Geysin deyə yaxşı paltar, yumşaq plaş, təmiz xiton,
 340 İtdən və yad adamlardan qorunmaqçın iti nizə,
 Qoşaağız bir qılıncla, bir də səndəl verəcəyəm,
 Özünü də istədiyi səmtə yola salacağım”.
 Dərrakəli Telemax da ona belə cavab verdi:
 “Ana, yayı kimə vermək mənə aid olan işdir.

345 Məndən başqa heç bir kəsin ixtiyarı yoxdur buna;
 Nə bu daşlı İtəkanın adlı-sanlı hakimləri,
 Nə də yaşıl Elidaya yaxın ada hakimləri
 Məlikdir bu ixtiyara. İstəsəm lap həmin yayı
 Bu yadelli qonağıma həmişəlik bağışlamam.
 350 Sən qayıt, öz işini gör: ip əyirib, parça toxu,
 Kənizlərə əmr et: hərə öz işlə məşğul olsun.
 Ox atmaqsa kişilərə – mənə aid olan işdir.
 Öz evimdə hökmü rəvan olan yalnız mən özüməm!”
 Penelopa bu sözlərə heyrət edib çıxdı getdi.

- 355 Oğlunun bu müdrik sözü yaman təsir etdi ona.
Kənzilərlə üst qatdakı otağına qalxar-qalxmaz
Pak Afina gözlərini qapayana qədər onun
Əziz əri Odisseyi yada salıb hey ağıladı.
Allahsifət çoban Yevmey əyri yayı alıb getdi,
- 360 Salondakı namizədlər bunu görüb qışqırdılar.
Təkəbbürlü cavanlardan bəziləri belə dedi:
“Ey donuzabaxan Yevmey, yayı hara aparırsan?
Apollonla başqa nəcib allahlar rəhm etsə bizə,
Adamlardan xeyli uzaq, donuzların arasında
- 365 Səni özün yemlədiyin öz itlərin yeyəcəklər”.
Cavanların nərəsindən vahiməyə düşüb Yevmey,
Apardığı yayı yarı yolda yerdə qoydu zalda.
Bu vaxt bərkədən qışqıraraq Telemax da hədələdi:
“Qulaq asma! Apar yayı! Axırı pis olacaqdır!
- 370 Aparmasan səni qovub dalınca daş atacağam!
Özüm cavan olsam da mən, bil ki, səndən çox güclüyəm!
Səndən necə güclüyəmsə evimizdə məskən salmış
Bu həyasız gənclərdən də bir o qədər güclü olsam,
Bu sırtıqlıq edənlərə bir elə toy tutardım ki,
- 375 Vahiməyə düşüb, burdan baş götürüb qaçardılar!”
Nikah tələb eləyənlər güldü onun sözlərinə,
Telemaxa bəslənilən güclü qəzəb söndü birdən.
Bu arada Yevmey yayı alıb zaldan keçirərək
Laertoğlu Odisseyə çatıb ona təqdim etdi.
- 380 Yevrikleya dayəni də çağırıb, o belə dedi:
“Yevrikleya! Telemaxın tapşırığı budur sənə:
Möhkəm bağla kənz olan otaqların qapısını,
Hər kim kişi bağırtısı, ya gurultu eşidərsə,
Gizləndiyi o otaqdan qoy bayıra atılmasın.
- 385 Öz yerində qalıb hər kəs öz işilə məşğul olsun”.
Yevrikleya danışıqsız qəbul etdi tapşırığı;
Qaravaşlar otağının qapısını kilidlədi.
Filoti də səssiz-küysüz çıxıb yemək salonundan,
Hasarlanmış həyətdəki darvazanı kilidlədi.
- 390 Papirusdan örkən vardı Kolonnada olan yerdə.
Darvazanın rəzəsini bağlayaraq döndü geri,
Bir az əvvəl əyləşdiyi kürsü üstə tutdu qərar.
Odisseydən göz çəkmədi. – O yayını yoxlayırdı.
Gah o yana, gah bu yana çevirərək düşünürdü:

395 Güvə xarab etməyib ki, görəsən, yay buynuzunu?
 Bəzisi öz qonşusuna bu sözləri söyləyirdi:
 “Yəqin, mahir oxatandır, amma bunu gizlədir o.
 Bəlkə, onun özünün də evdə belə bir yayı var,
 Ya belə yay düzəldəcək? Gör bir yayı nə fırladır!
 400 Düzü, gözüm heç su içmir bu sərsəri dilənçidən!”
 Lovğalanan subaylardan bəzisi də deyirdi ki:
 “Bu yadelli əgər yayı bu gün əyə biləcəksə,
 Bundan sonra görüm onun bəxti gülsün bugünkütək!”
 Namizədlər belə söhbət eləyərkən, Odissey də
 405 Nəhəng yayı alıb ələ, diqqətlə göz gəzdirirdi.
 Sanki, çalib-oxumaqda mahir olan kifaraçı
 Asanlıqla kökləyirdi simi təzə kök üstündə.
 Bağırsaqdan eşilmiş o möhkəm kiriş uclarını
 Odissey də asanlıqla bərkitdi yay uclarına,
 410 Sonra da sağ əli ilə yoxladı yay kirişini.
 Göydəki bir qaranquştək səs çıxartdı kiriş dərhal,
 Subayların ürəkləri əsdi, qaçdı rəngləri də.
 Lap ucadan gurladı Zevs; işarəydi bu gurultu;
 Sınaqlardan mətin çıxmış Odissey şad oldu buna,
 415 Çünki fəndgir Kronun Zevs oğlundandı bu işarə.
 O, əl atıb masadakı iti oxu aldı dərhal.
 Yerdə qalan bütün oxlar ox qabında hazır idi.
 Özlərində sınaacaq idi gənclər bu oxları.
 Tutub yayın dəstəyindən, dartdı oxla kirişi o;
 420 Kürsüsündən qalxmayaraq qəddin əyib, nişan aldı.
 Ox heç yana toxunmadan bir-birinin arxasınca
 Düzülmüş o baltaların keçib getdi sap yerindən.
 Ağıl kanı mərd Odissey belə dedi Telemaxa:
 “Telemax, de, səni xəcil etmədi ki, bu yadelli?
 425 Nəhəng yayı asan dartıb, hədəfi düz nişan aldım.
 Demək, mən öz qüvvətimi-gücümü qeyd etməmişəm.
 Bu ağalar mənim nahaq abırımı alıb, söyür.
 İşıq gözlü hazırlayaq onların şam yeməyini.
 Forminq çalıb nəğmə demək axı hələ qabaqdadır.
 430 Məclislərin yaraşığı forminq çalıb oxumaqdır!”
 Belə deyib qaşlarını oynatdı o. Bunu görcək
 Telemax tunc qılıncını tez belinə bağlayaraq
 Mis ucluqlu nizəsini aldı ələ; pənildayan
 Silahıyla Odisseyin lap yanında gəlib durdu.

İYİRMİ İKİNCİ NƏĞMƏ

- Əynindəki cır-cındırı atdı müdrik, mərd Odissey
 Əlində ox dolu oxdan, bir də ki, yay, – sıçrayaraq
 Çıxdı uca astanaya; ayaqları qarşısına
 Səpib oxu, cavanlara üz tutaraq belə dedi:
- 5 “Başdan-başa təhlükəsiz yarış daha çatdı sona,
 Tamam başqa bir hədəfi indi nişan alacağam.
 Feb-Apollon, görüm zəfər qazandıır mənə, ya yox!”
 Belə deyib Antinoyu nişan alıb atdı oxu.
 Qoşaqulplu zər qədəhi ovucları arasına
- 10 Almışdı ki, qaldıraraq içsin şirin şərabını.
 Antinoy öz ölümünü fikrinə də gətirmirdi.
 Məclisdəki adamlardan kim düşünə bilərdi ki,
 Hər nə qədər güc sahibi olsa belə, bircə adam
 Bu qədər gənc qəhrəmanın axırına çıxı bilər.
- 15 Antinoyun xirtdəyinə girib oxu Odisseyin,
 Nərmə-nazik peysərini dəlib çıxdı o tərəfdən.
 O tez yerə sərələndi, əlindəki cam da düşdü,
 Dərhal burun deşiyindən axdı qatı insan qanı
 Ayağıyla vurub yıxdı önündəki masanı da,
- 20 Döşəməyə səpələndi masadakı yeməklər də;
 Qızarmış ət, bir də çörək batdı yerin çirkabına.
 Antinoyu belə görüb namizədlər qışqıraraq
 Kreslodan qalxıb zalda vurnuxmağa başladılar.
 Divarların diblərində silah gəzdi nəzərləri,
- 25 Qorunmaqçın nə bir qalxan çarpdı gözə, nə bir nizə.
 Qəzəblənib Odisseyə söyüş, təhqir yağdırdılar:
 “Qərib, onu öldürməklə öz başına bəla açdın!
 Şən yarışdan çıxdın daha! Ölümün göz önündədir!
 Öldürdüyün itakalı gənclərin ən şanlısıdır,
- 30 Bu qətl üçün qurda-quşa yem olacaq leşin sənini!”
 Namizədlər elə güman edirdi ki, qonaq qəsdən
 Öldürməyib Antinoyu. Ağılsızlar bilmirdi ki,
 Ölüm toru hamısının başı üstədən asılıbdır.
 Odissey sərt nəzərlərlə hamısını süzüb dedi:

35 “Ah, köpəklər! Yoxsa elə bilirdiniz Troyadan
Bir də geri dönmərəm mən? Siz evimi talayaraq,
Zor işlədib evimdəki kənizlərlə bir yatdınız,
Əri sağkən arvadımla evlənməyə can atdınız.
Qorxmadınız geniş göyün sakinləri allahlardan, –
40 Demədiniz insanlardan biri axır qisas alar.
İndi sizin hamınızı qamarlayıb ölüm toru!”
Namizədlər eşidincə bunu, dümağ ağardılar,
Ölümdən can qurtarmaqçın hər yana göz gəzdirdilər.
Tək Yevrimax Odisseyə cavab verib belə dedi:
45 “İtakalı mərd Odissey, doğrudan, sən özünsənsə,
Dediklərin tamam düzdür. – Doğrudan, biz axeylilər
İstər evdə, istər çöldə çox fənalıq törətmişik.
Amma bütün bu işlərin səbəbkarı Antinoydur;
O da ölüb getdi artıq. Bu işləri törətməkdə
50 Antinoyun istədiyi heç də nikah deyil idi;
Niyəti bambaşqa idi, ona da Zevs mane oldu;
O bu gözəl İtakanın çarı olmaq istəyirdi.
Pusqu qurub oğlunu da o məhv etmək istəyirdi.
O qanuni öldürüldü, qırma bizi, biz sənənik!
55 Xalqdan yığıb, sənə dəyəən zərərləri ödəyərək:
Əvəzini ödəyərək vurduğumuz ziyanların.
Üstəlik də iyirmi baş buğa neçə eləyirsə,
O dəyərdə mis, ya qızıl cəriməsi verər hər kəs.
Biz bunları eləməsək, hirsələnəkdə sən haqlısan”.

60 Acıqlı bir nəzər salıb Odissey bu sözü dedi:
“Yox! Əgər siz atanızın, özünüzdün nəyi varsa
Və üstəlik mənə başqa hədiyyələr versəniz də,
Siz bihəya cavanlardan qisasımı almayınca,
Sizi qırıb məhv etməkdən əl götürən deyiləm mən.
65 İndi seçin: ya mənimlə vuruşmağa hazır olun,
Ya da qaçıb canınızı qurtarmağa cəhd eləyin.
Bu qırğından sağ qurtarmaq amma çətin məsələdir!”
Eşidincə bu sözləri əsdi dizi cavanların.
Onlara üz tutub yenə Yevrimax bu sözü dedi:
70 “Öz amansız əllərini bu adam dinc qoymayacaq!
Madam ələ keçiribdir yayı ilə ox qabını,
Durub hündür astanada, qıracaqdır hamımızı.
Ən yaxşısı budur ki, biz birbaş girək vuruşmaya!
Tez siyirin qılıncları! Ölümsaçan peykanları

- 75 Masalarla dəf eləyin. Gəlin birgə həmlə edək,
Sıxışdırıb astanadan birgə uzaq salaq onu,
Tez şəhərə üz qoyaraq haraylayaq camaatı.
Oxyağdıran əli onun onda düşər öz yanına!”
- 80 Belə deyib Yevrimax tunc qılıncını çəkdi qından,
Nərə çəkib Odisseyin üzərinə etdi hücum.
Odissey də bu əsnada dartdı yayın girişini,
Atdığı ox Yevrimaxın düz döşündən dəyib keçdi,
Dəldi qara ciyərini, yerə saldı qılıncını.
Ləngərlənib üzərinə düşdü yemək masası da;
- 85 Masadakı qoşaqlı plü piyalə də, yeməklər də
Səpələndi döşəməyə. Üzüqoylu düşdü özü,
Bərk ağrıdan ayağını kresloya döyəclədi,
Çox çəkmədi gözlərinə çökdü qatı bir qaranlıq.
Nisin oğlu mərd Amfinom çəkib iti qılıncını,
- 90 Dərhal hücum etdi igid Odisseyin üzərinə.
İstəyirdi onu bayır qapısından sıxışdırırsın.
Lakin bu vaxt Telemaxın tunc nizəsi Amfinomun
Kürəyindən sancılaraq çıxdı köks qəfəsindən,
Haray çəkib birdən-birə üzüqoylu düşdü yerə.
- 95 Telemaxsa sıçrayaraq döndü geri, nizəsini
Amfinomun cəsədindən çıxartmağa can atmadı;
Qorxdu nizə çıxararkən bir axeyli vurub daldan
Ya qılıncla həlak edər, ya nizəylə yaralayar.
O, tələsik atasına tərəf qaçdı sürət ilə.
- 100 Ona yaxın dayanaraq bu qanadlı sözü dedi:
“İstəyirəm, ata, sənə bir qalxanla, bir cüt nizə,
Gicgahını yaxşı örtən bir də sərpuş gətirim mən.
İstəyirəm Filotiyə Yevmeyə də silah verəm,
Özüm dəxi silahlanam. Belə etsək, yaxşı olar”.
- 105 Ağıl kanı Odissey də ona belə cavab verdi:
“Nə qədər ki, ox qabında ox var hələ, tez get gətir!
Tək vuruşsam uzaşdırar onlar məni astanadan”.
Belə dedi. Əməl edib oğul ata sözlərinə,
Silahların saxlandığı gen anbara yollandı cəld.
- 110 Səkkiz nizə, dörd qalxan və saçaqları at tükündən,
Altı dəri, üstü misdən dörd dəbilqə seçdi ordan,
Bu şeylərlə gəldi əziz atasının yanına tez.
Öncə özü yaraqlanıb taxdı parlaq silahları.
Ondan sonra geydi döyüş paltarını iki kölə,

- 115 Fənd ustası Odisseyin düzöldülər ətrafına.
Nə qədər ki, Odisseyin oxu vardı oxdanında,
Namizədlər bir-birinin arxasınca oxlanaraq
Cəsədləri bir-birinin üzərinə qalanırdı.
Elə ki, çar Odisseyin bitdi bütün peykanları,
- 120 Kamanının bir ucunu evin qapı payasına
Söykədi, bir ucunu da döşəmənin üstə qoydu.
Dördqat gönlü o qalxanı çiyinləri üstə tutdu,
Saçaqları at tükündən sərpüşü da qoydu başa.
Bu saçaqlar dəbilqəyə bir qorxunluq bəxş etmişdi.
- 125 Misi par-par parıldayan iki nizə aldı ələ.
Odisseyin dayandığı astananın divarında
Yan tərəfə açılan bir ayrı qapı dəxi vardı.
Dar dəhlizin yolu ydu bu, qapısı kip bağlanırdı,
Odisseyin əmri ilə Yevmey onu qoruyurdu.
- 130 Ən qorxulu hücum həmin o qapıdan gözlənirdi.
Aqelay üz tutub cavan dostlarına belə dedi:
“Dostlar, bəlkə, içinizdən biri çıxa bu qapıdan,
Bağıraraq camaatı kömək üçün haraylaya!
Odissey ox atmağından həmişəlik qalar onda!”
- 135 Aqelaya cavab verib dedi çoban Melanfi cəld:
“Yox, Aqelay, mümkün deyil, dediyin bu qapı ki var,
Dar dəhlizə açılır və həyətdə də çox yaxındır.
Gücü olan bir şəxs orda hamını dəf edə bilər.
Mən anbardan amma sizə hər cür silah gətirərəm.
- 140 Yəqin, igid Odissey öz ləyaqətli oğlu ilə
Silahları gizlətməkçün ancaq ora daşıyıblar”.
Belə deyib keçiotaran Melanfi tez salondakı
Dar keçiddən sivişərək qalxdı silah anbarına.
Qalxanın da, nizənin də hərəsindən düz on iki,
- 145 O qədər də tük saçaqlı, mis dəbilqə götürdü o,
Tez subaylar dəstəsinə çatdırdı o silahları.
Subayları silahlanan, nizələnən görə kimi
Odisseyin ürəyinə qorxu düşüb, əsdi dizi.
Hiss etdi ki, indən belə vuruş ağır olacaqdır.
- 150 Telemaxa üz tutaraq bu qanadlı sözü dedi:
“Telemax, ya bu evdəki kənizlərdən bir nəfəri,
Ya Melanfi bizə qarşı vuruşmanı qızıdırır!”
Dərrakəli Telemaksa ona cavab verib dedi:
“Ata, günah özgəsində deyil, mənim özümdədir,

- 155 Mənəm silah anbarının qapısını açıq qoyan.
Casusları fərlı imiş bu sırtıqlar dəstəsinin.
Yevmey, tez get qapısını bağla silah anbarının,
Gör düşməne silah verən kənzidir, ya Melanfidir?
Hamıdan çox Melanfidir bərk şübhəyə salan məni”.
- 160 Odisseylə Telemaxın bu haqdaydı söz-söhbəti.
Melanfi bu zaman yenə getdi silah gətirməyə.
Allahsifət çoban Yevmey bunu dərhal hiss elədi,
Yanıdakı Odisseyə xəbər verib belə dedi:
“Sən ey allah törəməsi, ey çoxbilmiş mərd Odissey!
- 165 Haqlı yerə bizim şübhə etdiyimiz mənfur adam
Silah üçün gedir yenə. Əmr et görüm neyləyim mən:
Öhdəsindən gələ bilsəm oradaca gəbərdimmi,
Yoxsa çəkib burayamı gətirim, öz törətdiyi
Cinayətin cəzasını sən verəsən öz əlinlə?”
- 170 Ağıl kanı Odissey də belə cavab verdi ona:
“Qurtarmağa nə qədər can atsalar da, mən bu nəcib
Cavanların oğlum ilə qarşısını alacağıq.
Sizsə onun daldan bərk-bərk bağlayıb əl-ayağını,
Atın silah anbarına, qapısını bərk bağlayın.
- 175 Eşmə iplə sarıyaraq yenə arxa tərəfindən
Sütun ilə yuxarıya çəkin, tirlər olan yerə;
Tez ölməyib qoy altını çəksin bədxah işlərinin”.
Belə dedi. Onlar isə əməl etdi dediyinə,
Onlar ora elə girdi, Melanfi hiss eləmədi;
- 180 Anbardakı divarları axtarmaqla məşğuldu o.
Onlar qapı payaları kənarında gizlənmişdi.
Çıxmaq üçün Melanfi çöl qapısına tərəf gəldi.
Bir əlində yaraşlı sərpüş vardı, o birində
Üstünü pas örtmüş iri, köhnə qalxan görünürdü,
- 185 Bu qalxanı bir zamanlar cavan Laert işlədərdi,
Qayıqların hətta tikiş yerləri də çürümüşdü.
Atılaraq Melanfinin saçlarından tutdu onlar,
Qorxmuş halda içəriyə çəkib yerə uzatdılar.
İşgəncəylə dal tərəfə qanıb əl-ayağını,
Dözümlü və allahsifət Odisseyin dediyitək
Eşmə iplə arxasında möhkəm-möhkəm bağladılar.
Sonra yenə eşmə ipi o sarğıya keçirərək
Sütun boyu qaldıraraq düz tavanda saxladılar.
Çoban Yevmey onu belə alçaldaraq bunu dedi:

195 “Ey Melanfi! Sənə layiq olan bax o yumşaq yerdə
 Səhərədək silahların keşiyini çəkəcəksən!
 Okean-çay sularından erkən çıxan al şəfəqin
 Doğmasını çox yataraq nəzərindən qaçırtmazsan;
 Keçiləri tez qovarsan ağaların məclisinə”.
 200 Beləliklə, ip ucundan asılaraq qaldı çoban.
 O birilər yaraqlanıb, qapını bərk bağladılar,
 Yenə fəndgir Odisseyin hüzuruna qayıtdılar.
 Astanada indi dörd mərd cəsərlə dayanmışdı.
 Dörd nəfərə qarşı zalda “adaxlılar” xeyli çoxdu.
 205 Birdən-birə astanada zahir oldu pak Afina,
 O, səsinə, görkəmini mərd Mentora bənzətmişdi.
 Onu görcək Odissey çox sevinərək belə dedi:
 “Mentor, bizə kömək elə; yad et əziz həmdəmini!
 Yaxşılığım keçib sənə, həm də mənim yaşadımsan!”
 210 Ancaq bildi: Afinadır, – onu cəngə dəvət edir.
 Penelopa məftunları bir qışqırıq qopardılar.
 Damastorid Aqelaydı Mentora ilk sözü deyən:
 “Mentor, uyub Odisseyin sözlərinə, bizə qarşı
 Vuruşma sən, ona qahmar və havadar çıxma, Mentor!
 215 Həqiqətə çevriləcək məramımız bax belədir:
 Elə ki, biz Odisseyi və oğlunu həlak etdik,
 Əgər qahmar çıxsan ona, səni də məhv edəcəyik.
 Başınla bəd əməlinin cavabını verəcəksən!
 Zorakılıq eləməkdən sizi məhrum edən kimi,
 220 Evində, ya evdən kənar nə qədər ki varın vardır,
 Odisseyin varı ilə qarışdırıb böləcəyik.
 Övladını qovacağın yaşadığın imarətdən,
 Arvadını İtakadan dərhal sürgün edəcəyik!”
 Bu sözlərdən pak Pallada Afina bərk qəzəbləndi,
 225 Odisseyə üz tutaraq hirsli-hirsli belə dedi:
 “Yox, Odissey, nə əvvəlki hünər qalıb səndə, nə güc;
 O hünər ki, bəyaz əlli, nəcabətli Yelenanın
 Şərəfinə düz doqquz il Troyada qan elədin;
 Nə qədər mərd həlak etdin sən o qorxunc vuruşmada,
 230 Priamın şəhəri də tədbirinlə fəth olundu.
 İndi əlin öz evinə, öz varına çatmış ikən,
 Qarşıda bir yeni döyüş vardır deyə qəmlənersən!
 Əziz dostum, gəl yanımda dayan indi, öz gözünlə
 Gör Alkimin oğlu Mentor yaxşılığın əvəzində

- 235 Düşməninə necə hücum çəkib, necə qıracaqdır!”
Belə dedi. Lakin ona tam qələbə bəxş etmədi.
Öncə oğlu Telemaxla Odisseyin hünərini,
Cürətini, qüvvətini sınaacağı qət elədi.
Qaranquşa çevrilərək gen salonun tavanında
- 240 Üzərini hiss bürümüş bir tir üstə gedib qondu.
Damastorid Aqelayla, Poliktorid Pisandr və
Polib ilə Amfimedont, Yevrinomla Demoptolem
Qızırdırıb cavanları hər bə təhrik edirdilər.
Sağ qalaraq, ölüm-dirim davasına girənlərin
- 245 Arasında bu cavanlar birinci yer tuturdular.
Ox yağışı gözlərini qorxutmuşdu qalanların.
Aqelay üz tutub bütün cavanlara belə dedi:
“Dostlar, gücdən tez düşəcək amanbilməz qolu onun,
Lovğa-lovğa danışsa da, Mentor artıq çıxıb getdi.
- 250 Onlar qapı qabağında indi yalnız dayanıblar.
Nizələri ancaq birdən süzdürməyin ona sarı,
Altısını atın öncə. Bəlkə, Zevsin köməyilə
Odisseyi həlak etdik; böyük ada-sana çatdıq.
O ölərsə, asanlıqla ölər yerdə qalanları!”
- 255 Belə dedi. Altı nəfər nişan alıb nizə atdı.
Afinanın köməyilə o nizələr yan ötdülər:
Nizələrdən biri gedib dəydi qapı payasına,
O birisi gedib dəydi möhkəm qapı taxtasına,
Üçüncünün tunc nizəsi sancıldı ev divarına.
- 260 Subayların atdığı bu nizələr ki, çıxdı boşa,
Dözümü çox Odissey öz dostlarına belə dedi:
“Əziz dostlar, indi sizə bir söz demək istəyirəm:
Ərgənlərin dəstəsinə nizələri birdən ataq.
Bizi qırmaq istəyirlər, – suçları azmış kimi.
- 265 Belə dedi. Nişan alıb birdən nizə atdı onlar.
Odisseyin nizəsilə Demoptolem həlak oldu,
Yevriadi mərd Telemax, Yelatı mərd Yevmey vurdu,
Malotaran Filoti də Pisandrı məhv elədi.
Onlar birdən düşüb yerə, nəm torpağı gəmidilər,
- 270 Qalan bütün namizədlər çəkildilər dal tərəfə.
Hər kəs gəlib nizəsini çəkdi cansız cəsədlərdən.
Penelopa məftunların nizələri atdı yenə.
Afinanın köməyilə çoxu yenə çıxdı boşa.
Nizələrdən biri gedib dəydi qapı payasına,

275 O birisi gedib dəydi möhkəm qapı taxtasına.
 Üçüncünün tunc nizəsi sancıldı ev divarına.
 Amfimedont Telemaxı yaraladı biləyindən, –
 Ancaq üzdən siyirmişdi nizə onun dərisini.
 Ktesipp də mərd Yevmeyin siyirmişdi bir çiyini;
 280 Uzun nizə çiyi cızıb, gedib yerə sancılmışdı.
 O çoxbilmiş Odisseyin yaxın silah yoldaşları
 Pərəstişkar cavanlara yenə nizə yağdırdılar.
 Yevridamant Odisseyin nizəsilə oldu şəhid,
 Amfimedont – Telemaxın, Polib – donuz çobanının
 285 Nizəsilə oldu həlak. Filoti də Ktesippin
 Düz köksündən vurub, sonra lovğa-lovğa belə dedi:
 “Polifersin boş danışan oğlu, sənə yaraşmaz ki,
 Öz-özünü bunca tərif eləyəsən! Qoy allahlar
 Desin bunu. Çünki onlar səndən qat-qat üstüdürlər.
 290 Zalı gəzib bir sədəqə istəyən bu Odisseyə
 Atdığın mal ayağının əvəzidir bax bu nizə!”
 Astaayaq inəklərin naxırçısı belə dedi.
 Damastorid həlak oldu Odisseyin nizəsilə,
 Yevenorid Leokriti şəhid etdi mərd Telemax, –
 295 İti nizə qasığını dəlib keçdi o igidin.
 Üzüqoylu düşüb birdən, yerə döydü öz başını.
 Pak Afina tavanda öz dəhşətsaçan qalxanını
 Tərpədicə qorxu sardı nikah tələb edənləri.
 O tərəfə-bu tərəfə qaçırdılar zalda onlar.
 300 Elə bil ki, yazın uzun günlərində göy çəməndə
 Qovur inək sürüsünü gənələrin sıx dəstəsi.
 Elə bil ki, ayrıcaynaq, ayridimdik şahin-şonqar
 Birdən-birə dağdan enib cumurlar quş dəstəsinə.
 Quş dəstəsi bulud kimi qaçıb düzə tökülüşür,
 305 Şahinlərsə qırıb tökür; nə qoruna bilir quşlar,
 Nə də uçub qaça bilir. Adamlar həzz alır bundan.
 Odissey və adamları belə qovub subayları,
 Ucu sivri nizələrlə belə qırıb-çatırdılar.
 Fəryad zalı бүrtümüşdü, dösəmə də qızıl qandı.
 310 Leod adlı cavan birdən Odisseyə yaxınlaşdı,
 Dizlərini qucaqlayıb bu qanadlı sözü dedi:
 “Dizlərini qucaqlayıb yalvarıram, rəhm et mənə!
 Bir qadına yaman gözlə baxmamışam mən bu evdə.
 Yaman bir söz deməmişəm. Əksinə – cəhd eləmişəm

- 315 Bütün başqa subaylar da bu bəd yoldan çəkinsinlər,
Lakin onlar fənalıqdan əl çəkməyi bacarmadı.
Tutduqları bəd əməlin cəzasıdır – çəkir onlar.
Mən günahsız bir falçıyam; suçum yoxkən niyə ölüm?
Nə eybi var! Yaxşılığa biz əvəz də istəmirik!”
- 320 Hirsli-hirsli baxıb ona, Odissey bu sözü dedi:
“Sən öyünüb deyirsən ki, mən onların falçısıyam!
Elə isə, görünür, sən tez-tez dua eləyərək,
Deyirsənmiş, mənim bura qayıtmağım baş tutmasın,
Arvadımla evlənərək, oğul-uşaq törədəsən.
- 325 Yox, ölümdən xilas ola bilməyəcək canın, Leod!”
Belə deyib öldürülmüş Aqelayın mərd əlindən
Yerə düşmüş qılıncını əylərək götürdü o,
Leodun lap peysərinin ortasından çaldı onu.
O bağırıb qurtarmamış, baş torpağa diyirləndi.
- 330 Subayların oxumağa güclə vadar etdikləri
Terpioğlu Femi yalnız məhv olmaqdan xilas oldu.
Yan qapıda əldə forminq fikrə dalğın dayanmışdı,
İki fikir arasında tərəddüddə qalmışdı o:
Bilmirdi ki, zaldan çıxıb bir zamanlar Laert ilə
- 335 Odisseyin tez-tez yağlı buğa budu yandırdığı
Üllü Zevsin həyətdəki mehrabına sığinsınmı,
Odisseyin dizlərini qucaqlayıb yalvarsınmı?
Xeyli müddət fikirləşib, ən nəhayət, qət etdi ki:
Odisseyin dizlərini qucaqlamaq məsləhətdir.
- 340 Forminqini alıb tezcə kraterlə gümüşmismar
Kreslonun arasında döşəmənin üstə qoydu.
Özü qaçıb Odisseyin dizlərini qucaqladı,
Ona yalvar-yaxar edib bu qanadlı sözü dedi:
“Dizlərini qucaqlayıb yalvarıram, rəhm et mənə!
- 345 Əgər mənə həlak etsən, sonra peşman olacaqsan.
Öləri və ölməzləri vəsf edən bir müğənniyəm!
Özbaşımaya öyrənmişəm, allahdandır təbim mənim.
Səni də bir allah kimi vəsf etməyə hazıram mən.
Gəl başımı kəsməginən, rəhm elə, rəhm elə mənə!
- 350 Hətta sənin əziz oğlun Telemax da söyləyər ki,
Bu sırtıqlar məclisində forminq çalıb oxumaqçın
Sizin evə öz xoşumla gəlməmişəm heç bir zaman,
Sayda, gücdə məndən üstün gənclər zorla gətiriblər!”
Müğənninin sözü çatdı Telemaxın qulağına,

355 Tezcə əziz atasına yaxınlaşıb bərkdən dedi:
 “Dayan, ata! Gəl öldürmə bu günahsız müğənnini!
 Gərək carçı Medonta da aman verək; çünki Medont
 Uşaq ikən mənə qayğı göstərirdir bizim evdə.
 Əgər Yevmey, ya Filoti vurmayıbsa, ya da sənin
 360 Ox, ya nizə zərbənə rast gəlməyibsə, aman verək!”
 Belə dedi. Bu sözləri eşidirmiş demə Medont;
 Ölməməkçün bir kreslo altda girib büzüşmüşdü,
 Üstə yeni öldürülmüş mal dərisi çəkmişdi o.
 Gizləndiyi yerdən çıxıb, dərinə də tezcə atdı,
 365 Qaçıb dərhal qucaqladı Telemaxın dizlərini.
 Ona yalvar-yaxar edib bu qanadlı sözü dedi:
 “Əziz dostum, mən burdayam! Qəzəblənmiş atana de
 Öz qüdrətli qılıncıyla məni həlak eləməsin.
 Evinizi soyub-sökən, səni nahaq təhqir edən –
 370 Anan ilə evlənməyə can atanlar dəstəsidir!”
 Gülümsünüb Odissey də ona belə cavab verdi:
 “Qorxma, Medont! Sənə bunu bildiyincün ölüm yoxdur.
 Sonralar da adamlara başa sal ki, bu dünyada
 Xeyirxahlıq bədxahlıqdan, xəbislikdən çox yaxşıdır.
 375 Lakin sən də, bol nəğməli müğənni də zaldan çıxıb,
 Həyətdə – bu qətlgahdan uzaq yerdə qərar tutun.
 Mənim hələ görəcəyim işlərim var bu salonda!”
 Belə dedi. Hər ikisi çıxıb zaldan dışarıya,
 Ülu Zevsin mehrabına yaxın yerdə əyləşdilər;
 380 Orda, ölüm vahiməsi canlarında, gözlədilər.
 Odissey də bu müddətdə salona göz gəzdirdi ki,
 Görsün diri qalan varmı həyasızlar dəstəsindən.
 Ancaq onlar qan içində, hərəkətsiz uzanmışdı.
 Elə bil ki, xırda gözlü toru ilə bir balıqçı
 385 Ovladığı balıqları atıb dəniz sahilinə.
 Duzlu dəniz sularından ayrı düşmüş o balıqlar
 Sahil qumu üzərində qalaq-qalaq qalanmışdı,
 Bəziləri qızmar günün altda hələ can verirdi.
 Həlak olmuş gənclər də o balıqları andırırdı.
 390 Ağıl kanı Odissey mərd Telemaxa belə dedi:
 “Telemax, get çağır gəlsin Yevrikleya qan bura.
 Ürəyimdə indi ona deyiləcək bir sözlüm var”.
 Telemax öz atasının dediyinə əməl edib
 Tez qapını silkələdi və dayəyə belə dedi:

- 395 “Ey bu evdə xidmət edən bütün kölə qadınlara
Nəzarətçi olan qarı, tez yerindən qalx, gəl bura!
Gəl, atamın indi sənə deyiləcək sözü vardır!”
Uca səslə dedi bunu. Qarı dinməz qulaq asdı
Rahat, qəşəng otağının qapısını açıb çıxdı.
- 400 Telemax öz arxasınca apardı ev dayəsini.
Odisseyi ölümlərin arasında gördü qarı.
O al-qana batmış olan bir aslana bənzəyirdi;
Bir buğanı təzə yemiş aslan kimi tərənəyirdi,
Həm sinəsi, həm də üzü qana batmış aslan kimi.
- 405 Ona gözlə baxmaq belə qorxu salır ürəklərə.
Əl-ayağı qana batmış halda idi Odissey də.
Bax bu qanlı mənərəni – qana batmış meyitləri
Yevrikleya görən kimi istədi ki, haray sala;
Lakin ona mane oldu Laertoğlu mərd Odissey.
- 410 Uca səslə xitab edib bu qanadlı sözü dedi:
“Qarı nənə, sevinirsən səssiz sevin, haray salma!
Öldürülmüş adamları tərifləmək yaxşı deyil.
Onlara bəxt və bədəməl ölüm hökmü çıxarıbdır,
Çünki onlar yer üzündə heç bir kəsi saymırdılar. –
- 415 Nə yaxşıya, nə də pisə fərq qoymurdu bu adamlar.
Bəd əməllər bu gənclərin bəd elədi iqbalıni.
Danış görüm, kənilərdən hansı mənə sadıq qalıb,
Hansı mənim namusumu ləkələyib öz evimdə”.
Yevrikleya Odisseyin cavabında belə dedi:
- 420 “Həqiqəti olduğutək danışaram, oğlum, sənə.
Əlli qadın qulluqçusu xidmət edir bizim evdə,
Biz onlara bütün qadın işlərini öyrətmişik:
Yun didirlər, başqa kölə xidmətləri göstərirlər.
Əlli nəfər cariyədən on ikisi pozulmuşdur,
- 425 Nə xanıma, nə də mənə hörmət qoyur bu kənilər.
Telemaxsa yeni-yeni boya-başa çatır indi;
Xanım onu qoymayırdı kənilərə hökm etməyə.
İcazə ver, xanıma da gedim işdən hali edim;
Allahlardan hansı isə onu lap bərk yatırıbdır”.
- 430 Ağıl kanı Odissey də ona belə cavab verdi:
“Yox, oyatma hələ onu. Mənim burda olmadığım
Zamanlarda yoldan azan kəniləri bura çağır”.
Odissey bax belə dedi. Kəniləri aşağıya
Çağırmaqçın zaldan çıxıb yuxarıya qalxdı qarı.

- 435 Odisseysə Telemaxı, Filotini və Yevmeyi
Öz yanına çağıraraq bu qanadlı sözü dedi:
“Köməkləşib kənzilərlə meyitləri daşmayın tez.
Sonra isə dəlmə-deşik süngərləri isladaraq
Yaraşılıq kreslo və masaları təmizləyin.
- 440 Elə ki, siz köməkləşib evdə sahman yaratdınız,
Kənziləri palatadan dışarıya çıxararaq,
Xırım-xırda anbarıyla həyəət səddi arasında
Xəlvət yerdə hamısını qırın iti qılınc ilə.
Nikah tələb edənlərlə görüşməyi, sevişməyi,
445 Afrodita əməlini həmişəlik unutsunlar!”
Qaravaşlar bir-birinə sıxılaraq girdi zala,
Vahimədən və kədərdən axdı-axdı göz yaşları.
Öncə onlar meyitləri daşdılar dışarıya;
Sədd boyunca portik altı düzdülər bu cəsədləri.
- 450 Odisseyin şəxsən özü əmr edirdi kənzilərə, –
Könülsüz də olsa onlar əmrə əməl edirdilər.
Sonra onlar dəlmə-deşik süngərləri isladaraq
Yaraşılıq kreslo və masaları təmizlədi.
Bu müddətdə Telemaxla Filoti və çoban Yevmey
455 Salondakı döşəməni yaxşı-yaxşı qaşdılar.
Qadınlarsa sıyrıntını yığıb çölə daşdılar.
Elə ki, bir əlləşərək evdə sahman yaratdılar,
Kənziləri gen salondan dışarıya çıxararaq,
Dairəvi anbar ilə həyəət səddi arasında
- 460 Qaçılması qeyri-mümkün dar bir yerə topladılar.
Dərrakəli Telemax o kənzilərə belə dedi:
“Sizi bakir bir ölümə həlak etmək istəməyəm,
Bu həyasız cavanlarla bir yataqda yata-yata
Həm anama, həm də mənə böyük ləkə vurmuşsunuz”.
- 465 Belə deyib qara gəmi örkənini aldı ələ,
Günbəz üstədən aşıraraq bir dirəyə ilişirdi.
Kənzilərin boğazında ilmə vurub çəkdi ipi.
Bəzən ya bir qaratoyuq, ya göyərçin bir kolluqda
Gizlədilmiş tora düşür, yuvasına tələsirkən,
470 Həmin torda ona qorxunc bir rahatlıq qismət olur. –
Eləcə də kənzilərin boynu ilgək gördü birdən,
Başlar çarpıb bir-birinə, əziyyətlə can verdilər.
Ayaqları çapaladı, amma çox yox, bircə anlıq.
Melanfi də elə bu vaxt həmin yerə gətirildi.

- 475 İti qılınc kəsdi onun qulağını və burnunu,
Biabırçı üzvünü də kəsib itə tulladılar.
Sonra hədsiz bir qəzəblə kəsdilər əl-ayağını.
Filoti də, Yevmey də öz əllərini yuyub təmiz,
Yenə zala, – Odisseyin hüzuruna qayıtdılar.
- 480 Yevrikleya qarıya üz tutub dedi mərd Odissey:
“Qarı, mənə kükürd gətir; tüstü verək gərək zala.
Sonra çıxıb yuxarıya xanıma da xəbər ver ki,
Yanıdakı kənzilərlə aşağıya enib gəlsin.
Qalan bütün qızları da çağır, bura yığışsınlar”.
- 485 Yevrikleya Odisseyə cavab verib belə dedi:
“Əziz oğlum, lap vaxtında söyləyirsən bu sözləri,
Amma əvvəl sənün üçün xiton, pləş gətirim qoy.
Əynindəki cır-cındırla daha zalda görünmə sən,
İndi sənün bu görkəmdə görünməyin layiq deyil”.
- 490 Ağıl kanı Odissey də cavabında belə dedi:
“Yox, əvvəlcə od qalamaq lazımdır bu gün salonda!”
Belə dedi. Yevrikleya deyilənə əməl etdi.
Dərhal gedib salona o, kükürd ilə od gətirdi,
Zala, evə və həyəətə tüstü verdi mərd Odissey.
- 495 Yevrikleya qadınları işdən hali etmək üçün
Otaqlardan qadınları dəvət etdi aşağıya,
Əldə məşəl, qaravaşlar aşağıya tələsdilər.
Odisseyi aralığa alıb hamı qucaqladı,
Həm başından, həm çiyindən öpdülər, həm əllərindən.
- 500 Sevincindən Odissey də istədi ki, hönkürdəsin,
Çünki bütün xidmətçilər tanıdığı adamlardı.

İYİRMİ ÜÇÜNCÜ NƏĞMƏ

- Xanımının otağına qalxdı qarı sevinərək,
Qalxdı – ona xəbər versin ki, qayıdıb gəlib əri.
Yerimirdi, elə bil ki, uçurdu bu qoca qarı...
Xanımının başı üstə əyilərək belə dedi:
- 5 “Oyan, qızım Penelopa! Həs-rətini çox çəkdiyün
Bir adamı öz gözünlə görmək üçün oyan, bala!
Gec də olsa Odisseyin dönüb gəlib öz evinə.
Malımızı tələf edən, Telemaxa qəsd eləyən,
Nikah tələb edənləri qırıb-çatıb başdan-başa!”
- 10 Penelopa etirazla ona belə cavab verdi:
“Ana, yəqin, allah sənün düşüncəni dumanladıb!
Axı onlar ağıllını ağılsıza çevirərək,
Düşüncəsi olmayanı düşüncəli edə bilir.
Əvvəl sən də ağıllıydın, indi allah alıb onu.
- 15 Dərd qəlbimi üzmüş ikən sən də boş-boş danışaraq,
Mənə rişxənd eləyirsən. Gözlərimi şirin yuxu
Möhkəm-möhkəm qapamışdı, gəlib qovdun o yuxunu.
Allahsifət ərim mənhus İlionə gedən gündən
Mən indiki kimi möhkəm bir yuxuya getməmişdim.
- 20 Di yaxşı en aşağıya, sonra qayıt gəl yanıma!
Qadınlardan bir başqası qaçıb mənim otağıma,
Bu xəbəri versə idi və yuxudan oyatsaydı,
Mən danlayıb, onu dərhal yenə zala qaytarardım.
Amma səni qocalığın xilas edir bu cəzadan!”
- 25 Yevrikleya etirazla ona belə cavab verdi:
“Mənim əziz qızcığazım, səni ələ salmıram mən,
Odisseyin öz evinə qayıtmağı həqiqətdir.
Demə, burda hamı təhqir edən qərrib – Odisseymiş.
Oğlun çoxdan xəbərdarmış atasının gəlməyindən.
- 30 Odisseyin niyyətini amma gizli tutmuş ki,
Zorakılıq edənlərdən o, intiqam ala bilsin”.
Penelopa sevinərək dik atıldı yatağından,
Şadlığından öz bağına basdı qoca dayəni o,
Sonra ona xitab edib bu qanadlı sözü dedi:

- 35 “Anacığım, əhvalatı olduğutək danış mənə!
 Əgər sənin dediyintək o, doğrudan, qayıdıbsa,
 O həyasız subayların öhdəsindən necə gəldi?
 Axı onlar bizim evə axın-axın doluşurlar!”
 Yevrikleya etirazla ona belə cavab verdi:
- 40 “Özüm görə bilməmişəm, ancaq həlak olanların
 Fəryadını eşidirdim. Çünki kənz otağında
 Qapını da bərk bağlayıb qorxa-qorxa oturmuşduq.
 Oğlun bizi çağırana qədər orda oturdum mən.
 Çağırmağı Odissey əmr eləmişdi Telemaxa.
- 45 Odisseyi meyitlərin arasında tapdım zalda,
 Onun dörd bir tərəfində, tapdalanmış döşəmədə,
 Meyit qalaq-qalaq idi. Görsən könlün odlanardı.
 O, qan-tərə batmış qorxunc bir aslana bənzəyirdi.
 O meyitlər indi qapı arxasında – həyətdədir.
- 50 Odissey öz əllərilə böyük ocaq qaladı ki,
 Bizim qəşəng evimizi versin kükürd tüstüsünə.
 Məni bura o göndərdi. Çox yubanma, di gəl, gedək.
 Çox çəkdiniz; indi gərək siz də qəlbən güləsiniz!
 O çoxdankı niyyətiniz axır tutur öz yerini,
- 55 Sağ-salamat qayıtdı o, gördü arvad-uşağını.
 Talançılar Odisseyə az yamanlıq etməyiblər,
 Ancaq o da heyifini aldı bütün bu işlərin!”
 Düşüncəli Penelopa ona belə cavab verdi:
 “Əziz ana! Öyünmək və şadlıq etmək hələ tezdir!
- 60 Bilirsən ki, hamı onun dönməyini istəyirdi;
 Ələxüsus, mən və mənim oğlum necə müntəzirdir!
 Ancaq bunun doğru xəbər olduğuna inanmıram,
 Bədəməlli məftunlarım allahlardan hansınisa
 Hirsələndirib; o da həmin sırtıqları qırıb-töküb.
- 65 O quduzlar yer övladı insanları saymırdılar,
 Nə yaxşıya, nə yamana heç təfəvüt qoymurdular.
 Bəd əməllər bu gənclərin bəd elədi iqbalını.
 Odisseysə dönən deyil, o qürbətdə həlak olub”.
 Yevrikleya etirazla ona belə cavab verdi:
- 70 Bu nə sözdür danışırısan, ağzından nə çıxdı, qızım?
 Ərin evdə ola-ola, sən inanmaq istəmirsən,
 Nə inamsız bir ürəyə maliksən, ay mənim balam!
 Elə isə deyim sənə onda olan əlaməti:
 Ayağında qaban diş çapığı var Odisseyin,

75 O çapıǵı özüm gördüm ayaǵını yuyanda mən.
 İstəyirdim sənə deyim, o qapadı aǵzımı tez,
 Əmr etdi ki, bildirməyim; ehtiyatlı adamdır o.
 Di gəl gedək. Mən başımdan keçərəm ki, bu belədir,
 Əgər sözüm yalan çıxsə, əziyyətlə öldürt məni!"

80 Düşüncəli Penelopa onda ona belə dedi:
 "Mənim əziz anacıǵım, sən nə qədər bic olsan da
 O ölümsüz allahların məramından baş açmazsan.
 Yaxşı, gedək Telemaxın yanına, mən ölənləri
 Və onları öldürəni özüm görmək istəyirəm".

85 Xanım endi otaǵından; tərəddüddə idi qəlbi:
 Bilmirdi ki, uzaqdanmı söhbət etsin əri ilə,
 Yoxsa gedib əllərindən və başından öpsün onun?
 Penelopa qapının daş kənarından keçib getdi,
 Öz ərilə qabaq-qənşər əyləşdi od kənarında.

90 Əri hündür bir sütuna söykənərək oturmuşdu,
 İndi onu öz gözüylə görən nəcib arvadından
 Söz eşitmək arzusuyla yerə baxıb gözləyirdi.
 Heyrətindən uzun zaman xanım dinib-danışmadı:
 Gah üzünə baxıb onu öz ərinə oxşadırdı,

95 Gah da cındır paltarları onu yada oxşadırdı.
 Axır oǵlu hiddətlənib anasına belə dedi:
 "Ah anacan, sən nə hissiz, nə duyğusuz adamsanmış!
 Niyə ondan gen əyləşib, yan-yanaşı oturmursan?
 Niyə ona bir söz deyib, bir hal-əhval soruşmursan?

100 Çox bəlalər, müsibətlər çəkə-çəkə vətəninə
 Düz iyirmi ildən sonra çətinliklə dönmüş əri
 İnanmıram, başqa qadın belə soyuq qarşılaya!
 Yəqin, sənin sinəndəki ürək daşdan daha bərkdir!"
 Düşüncəli Penelopa öz oǵluna belə dedi:

105 "Əziz oǵlum, bu əhvalat mənliliyimi lap sarsıdıb,
 Dilim də söz tutmur, ona sual verib, bir söz deyim.
 Üzünə dik baxmaǵa da cəsarətim çatmır mənim.
 Amma ki, o Odisseysə, qayıdan o özüdürsə,
 Onda biri-birimizi asanlıqla tanıyarıq;

110 Çünki elə əlamətlər var ki, yalnız biz bilirik".
 Belə dedi. Odisseysə ona baxıb gülümsədi,
 Telemaxa üz tutaraq bu qanadlı sözü dedi:
 "Telemax, qoy anan məni imtahana çəkir, çəksin!
 Onda məni lap tezliklə və lap yaxşı tanıyar o.

- 115 Özüm kirli, pal-paltarım cırıq-cındır olduğundan
 Bu gəlməyə kəmetinə baxıb deyir: bu – o deyil.
 Qoy hələ nə etməliyik, – bu barədə fikirləşək.
 Qan davası edən qohum-əqrəbası çox olmayan
 Bir adamı öldürən və doğma ata diyarını,
- 120 Doğma qohum-qardaşını tərک edərək qaçmalıdır.
 Bizsə bütün İtakanın adlı-sanlı gənclərini
 Məhv elədik başdan-başa. Bu barədə düşün, oğlum!”
 Dərrakəli Telemaksa ona belə cavab verdi:
 “Əziz ata, bu barədə sən düşünsən yaxşı olar.
- 125 Hər kəs təsdiq eləyir ki, sən hamıdan ağıllısan,
 İnsanlardan heç birisi səninlə bəhs edə bilməz.
 Bizsə canla-başla sənın arxan ilə gedənlərik,
 Gücümüzü əsirgəyən deyilik heç zaman səndən”.
- Ağıl kanı Odissey də ona cavab verib dedi:
- 130 “Mənə belə gəlir ki, biz belə etsək, yaxşı olar:
 Əvvəl təmiz yuyunaraq, əyninizə xiton geyin,
 Deyin, bütün kənzilər də geyinsinlər-kecinsinlər.
 Allahsifət müğənni də xoş sədalı forminq çalıb,
 Bizi rəqsə dəvət etsin, əyləndirsin şadü xürrəm.
- 135 Qonşuluqda yaşayanlar və ya yoldan ötüb-keçən
 Eşidincə bu səsləri elə bilsin toy edirik.
 Elə olsun bu həyasız cavanların məhv olması
 İtakaya yayılana qədər çıxacaq biz aradan,
 Sıx ağaclı bağımıza gedib orda daldalanaq,
- 140 Bəlkə Olimp hökmdarı göstərdi bir çıxış yolu”.
 Belə dedi. Onlar onun fərmanını qəbul etdi.
 Əvvəl təmiz yuyunaraq təmiz xiton geyindilər,
 Qadınlar da bəzəndilər. Allahsifət müğənni də
 Forminqini alıb ələ çaldı; bu səs hamısında
- 145 Xoş nəğmələr oxumağa, rəqs etməyə oyatdı meyl
 Bərbəzəkli qadın, kişi ayağının tappılısı
 Odisseyin gen qəsrini silkələdi başdan-başa.
 Şəhərdə bu həngaməni eşidənlər belə dedi:
 “Xanımla bir gənc əyanın bu gün yəqin toy günüdür,
- 150 Arsız arvad! Öz qanuni əri geri dönənədək
 Onun geniş sarayını qorumağı bacarmadı!”
 Belə dedi çoxu, amma bilmədi ki, bu nə işdir.
 Yevrinoma bu arada Odisseyi yaxşı-yaxşı
 Çimizdirib bədəninə parıldayan yağı da çəkdi.

- 155 Sonra ona yaxşı plaş, qəşəng xiton geyindirdi.
Afina da bir gözəllik bəxş elədi üz-gözünə,
Ucaltdı boy-buxununu; qıvrımlatdı saçlarını,
Sanki, sünbülçiyəyidir bu saçların hər qıvrımı.
Ustalıqı Hefest ilə Afinadan əxz eləmiş,
- 160 Sənətin hər sahəsində məharətli bir sənətkar
Gümüş əşya üzərinə qızıl naxış vurduğutək
Afina da parılatdı Odisseyin camalını.
O vannadan çıxan zaman allahlara bənzəyirdi.
Bir az əvvəl əyləşdiyi kresloda tutdu qərar.
- 165 Qabaq-qənşər əyləşdiyi arvadına belə dedi:
“Qəribəsən! Qadınların heç birində görünməyən
Çox möhkəm bir ürək verib sənə Olimp allahları!
Çox bələlar, müsibətlər çəkə-çəkə vətəninə
Düz iyirmi ildən sonra çətinliklə dönmüş əri
- 170 İnanmıram başqa qadın belə soyuq qarşılıya.
Dayə, mənə yer hazırla; görünür, tək yatacağam.
Bu qadının qəlbi, yəqin, ətdən deyil, dəmirdəndir!”
Penelopa xanım onun cavabında belə dedi:
“Qəribə sən özünsən! Mən nə lovğayam, nə də sənə
- 175 Kin və qəzəb bəsləyirəm. Ancaq yaxşı yadımdadır:
İtəkəni gəmi ilə tərək edəndə sən necəydin.
Hər nə isə... Yevrikleya, onu özü düzəltdiyi
Çarpayıda yer sal, ancaq otaqda yox, dışarıda.
Üzərinə yumşaq qoyun dərisindən bir örtük sal,
- 180 Sonra isə yastıq düzüb, yorğanla da bükələrsən”.
Belə deyib istədi ki, imtahana çəksin onu.
Qəzəblənib arvadına Odissey bu sözü dedi:
“Penelopa, bu sözlərin ürəyimi parçaladı!
De, yerini dəyişdirən kimdir mənim çarpayımın?
- 185 Dəyişdirə bilməz onun yerini baş bir usta da,
Yalnız allah dəyişdirər yerini o çarpayının.
İnsanlardan heç birisi, – hətta güclü bir cavan da
Çarpayını öz yerindən tərpətməyə qadir deyil.
Bir sirri var – mən bilirəm; çünki mənəm düzəldəni!
- 190 Uzunyarpaq zeytun vardı o vaxt bizim bu həyətdə,
Onun iri gövdəsi bir sütun kimi yoğun idi.
Daş divarlar ucaldım mən o ağacın dörd yanında, –
Oldu yataq otağımız; sonra örtdüm üstünü də,
Qapıları öz yerinə taxıb, rəzə vurdum ona.

- 195 Mən yuxarı hissəsini kəsdim həmin o zeytunun.
Kəsmədiyim kötüyü mən yonub, iplə hamarladım,
Tunc rəndəylə rəndələnmiş və şalbana dönmüş kötük
Çarpayıya ayaq oldu. Burğu ilə işləyərək
- 200 Bir çarpayı hazırladım, onun tamam bərbəzəyi,
Naxışı fil sümüyündən, qızıldan və gümüşdəndi
Sonra isə al boyanmış qayış çəkdim üzərinə.
Penelopa, nişanları budur həmin çarpayının!
Bilmirəm öz yerindədir, yoxsa zeytun kötüyünü
Kimsə kəsib və yerindən tərpedib o çarpayını?”
- 205 Belə dedi. Xanımın həm dizi əsdi, həm ürəyi,
Eşitdiyi nişanələr dəqiq idi başdan-başa.
Yaxınlaşıb öz ərini qucaqladı Penelopa,
Tez başından öpüb onun, inləyərək belə dedi:
“Ah, Odissey, acıqlanma! Sən hamıdan ağıllısan
- 210 Allahlardır bizi bunca dərd çəkməyə məhkum edən.
Onlar bizi qoymadı ki, qoşa keçsin gəncliyimiz,
Xoşbəxtliklə ömür sürüb, qocalığa qoşa çataq.
İndi məndən incimə ki, səni ilkin görən kimi
Gülürüzlə qarşılayıb, mehribanlıq göstərmədim.
- 215 Çünki mənim qəlbim, ruhum səksəkədə olub daim,
Qorxmuşam ki, gəlmələrdən biri məni çaşbaş salar.
Yalan-yanlış məsləhətlər verən çoxdur bu dünyada.
Zevsin qızı Yelena da, – arqivlərin o gözəli
Bilsəydi ki, Axeyanın mərd və igid övladları
- 220 Onu yenə doğma arqiv diyarına qaytaracaq,
Yadelliyə könül verib, bir yatağa girməzdi heç.
Bu ləkəli yola onu təhrik edən allahlardı.
Yanlışığa və korluğa yol verməzdi əvvəldən,
Biz də onun ucbatından düşməzdik bu müsibətə.
- 225 İndi bizim çarpayını sən çox dəqiq təsvir etdin.
İnan ki, o çarpayını heç bir insan görməmişdir;
Bir sən, bir mən, bir də kölə Aktorida görüb onu.
O kənizi atam mənə vermişdi toy günümüzdə.
Bizim yataq otağını Aktorida qoruyardı.
- 230 İnamsız da olsa qəlbim indi onu inandırdın!”
Bu söz yaman kövrəltdi mərd Odisseyin ürəyini.
Onun ağı, etibarı sevincdən ağılatdı bunu.
Bəzən möhkəm bir gəmini dalğalarda qova-qova
Yertitrədən Poseydon qərq edib suda parçalayır.

235 Onda yeri arzulayıb ona tərəf üzənlərdən
 Çox az adam xilas olub sahilə yan ala bilir.
 Dənizin şor sularından yeyilsə də bədənləri,
 Sağ-salamat qalmaları onları çox sevindirir.
 Penelopa öz ərini görüb belə sevinirdi,
 240 Ayırmırdı Odisseyin boynundan ağ qollarını.
 Təzə fikrə düşməsəydi, Zevsin qızı pak Afina,
 Onlar Eos doğanadək göz yaşları tökəcəkdİ.
 O, gecəni yer üzündə, qızıl taxtlı Eosu da
 Okean-çay sularında çox saxlayıb yubandırdı;
 245 Eosa əmr elədi ki, insanlara nur gətirən
 Faetonla Lampı hələ gərdunəyə qoşmasın o.
 Ağıl kanı Odissey bu sözü dedi arvadına:
 “Arvad, hələ harasıdır, qurtarmayıb sınaq hələ.
 Əziyyətlər, məşəqqətlər, çətinliklər qarşıdadır;
 250 Mən çox işin öhdəsindən gəlməliyəm, bil ki, hələ,
 Fivli qoca Tiresinin ruhu belə deyib çünki.
 Mən özümlə dostlarımla evə dönüş yolumuzu
 Öyrənməkçün yollanmışdım onda Aid aləminə.
 Penelopa, artıq yuxu vaxtı gəlib çatmayıbmı?
 255 Gəl bir yerdə yatıb şirin yuxudan da ləzzət ala”.
 Penelopa xanım onun cavabında belə dedi:
 “Bir halda ki, ölümsüzlər səni doğma diyarına,
 Tikilişi yaraşığı sarayına yetiriblər,
 İstədiyən zaman dərhal hazır olar yatacağın.
 260 Bir də dedin allah hünər göstərməyi vəhy eləyib;
 Yaxşı olar bu barədə məni vəqif eyləyəsən;
 Onsuz da mən biləcəyəm, əvvəl bilsəm məsləhətdir”.
 Ağıl kanı Odissey də cavabında belə dedi:
 “Qəribəsən! İstəyirsən mən hər şeyi açıb deyim?
 265 Yaxşı! Açıb söyləyəyəm mən heç nəyi gizlətmədən.
 Ürəkaçan deyil sözüüm, açmır mənim özümü də.
 Mənə falçı Tiresinin tapşırığı bu oldu ki,
 Çiyinə bir avar alıb, şəhər-şəhər gəzim yenə.
 Dəniz nədir tanımayan, xərəyinə duz tökməyən
 270 Adamlara rast gələnə qədər gedim. Söylədi ki:
 O adamlar nə dənizdə al-qırmızı gəmi, nə də
 Dəryalarda qanadları əvəz edən avar görüb.
 Bir əlamət daha dedi, qoy bunu da deyim sənə:
 Qabağıma çıxanlardan əgər biri soruşsa ki:

- 275 “Niyə sovruq kürəyini öz çiyində gəzdirirsən?”
Dayandığım yerə sancım həmin avar kürəyini,
Şərəfinə qurban kəsim yertitrədən Poseydonun:
Biri qaban, biri cöngə, biri qoyun olsun onun.
Sonra dönüm öz evimə, – bir-bir bütün allahlara
- 280 Yüzheyvanlıq qurban kəsib budlarını odda yaxım,
Geniş göyün sahibidir Olimpdəki o allahlar.
Onda məni dənizlərdə qəfil ölüm yaxalamaz,
Qocalaraq can verərəm xoşbəxt elin arasında.
O demişdi bütün bunlar tutacaqdır öz yerini”.
- 285 Müdrik, aqıl Penelopa ona belə cavab verdi:
“Ölümsüzlər əgər sənə dinc qocalmaq vəd edibsə,
Ümid var ki, yaxamızdan yaman gün əl çəkəcəkdir”.
Penelopa Odisseylə bu barədə danışırdı.
Dayə ilə Yevrinoma əllərinə məşəl alıb
- 290 Bu zaman ər-arvad üçün yumşaq yataq düzəltdirdi.
Çox səy ilə çarpayıda onlara yer hazırlayıb
Yevrikleya yatmaq üçün çəkildi öz otağına;
Çoxdan yataq otağında xidmət edən Yevrinoma
Əldə məşəl ər-arvadı yola saldı yatacağa,
- 295 Onlar yataq otağına girən kimi döndü kəni.
Görüb tanış çarpayını sevindilər həsrətli.
Telemaxla Filoti və çoban Yevmey, həm özləri,
Həm də qadın xidmətçilər rəqs etməyi dayandırıb,
Nimqaranlıq zalda yataq hazırlayıb yatışdılar.
- 300 Ərlə arvad şirin vüsal dəmlərindən həzz alaraq,
Şirin-şirin ləzzət ilə xeyli söhbət elədilər.
Penelopa danışdı ki, yığın-yığın məftununu
Öz evində görəndə zaman nə əzablar çəkib qəlbi,
Hər gün onun şərəfinə neçə cöngə, neçə qoyun
- 305 Kəsib, şərab küplərinin axırına çıxırmışlar.
Ondan sonra Odissey nəql elədi ki, o kimlərin
Başlarına nə gətirib, öz başına nələr gəlib.
Penelopa öz ərini çox maraqla dinləyirdi.
Odisseyin hekayəti qurtarmamış o yatmadı.
- 310 Kikonları öncə talan etməsindən söhbət açdı.
Lotofaqlar diyarına getdiyini dedi sonra.
Dostlarından neçəsini Polifemin yeməsindən
Və onların qisasını almasından söhbət açdı.
Bir adada Eol onu necə qəbul etməsini,

315 Hörmət ilə vətəninə necə yola salmasını,
 Gözlənməyən bir tufanın, bəd taleyin hökmü ilə,
 Dalğalarda onu necə qovmasını danışdı o.
 Telepilə – Lestriqonlar şəhərinə getməsin,
 Sərnişin və gəmiləri onların məhv etməsin,
 320 Bir gəmiylə təkbaşına qaçmasını danışdı o.
 Sirseyanın cadusundan, məkrindən söz açdı sonra.
 Nağıl etdi: iyərənc Aid aləminə necə gedib,
 Tiresinin ruhu ilə orda necə söhbət edib,
 Sonra necə qarşılaşıb bütün döyüş dostlarıyla,
 325 Qayğısıyla böyüdüyü anasını necə görüb...
 Dedi necə qulaq asıb sirenlərin nəğməsinə,
 Ətrafından heç bir kəsin sağ-salamat keçmədiyini,
 Xaribda və Ssillaya nə yollarla yaxınlaşıb,
 Heliosun mallarını yoldaşları necə kəsib,
 330 Zevs onların gəmisini şimşəyilə necə vurub,
 Yoldaşları başdan-başa necə həlak olub suda,
 Qara ölüm pəncəsindən necə xilas olub özü,
 Kalipsonun yaşadığı Oqiqiyaya necə gedib...
 O danışdı: Kalipsonun onu dərin mağarada
 335 Saxlayaraq ər olmağa vadar etmək niyyətini,
 Ölümsüzlük və daimi gənclik təklif etməsinə,
 Lakin buna şirnikməyən qəlbindən də söz açdı o.
 O danışdı: feakların adasına necə gedib,
 Feak xalqı ona necə allah kimi hörmət edib.
 340 Yaxşı paltar, mis və qızıl məmulatı verib, onu
 Sonra necə bir gəmidə göndəriblər İtakaya.
 Odissey bu hekayəti, yuxu onu basan zaman,
 Əzaları tamam gücdən düşən zaman vurdu başa.
 Bu arada pak Afina yenə başqa fikrə düşdü:
 345 Ağıl kanı Odissey ki, kam alıb yar vüsəlindən,
 Duydu şirin yuxunun da nəşəsini, ləzzətini,
 İlahə əmr elədi ki, Okean-çay sularından
 Çıxıb qızıltaxtlı Eos, insanlara nur paylasın.
 Odissey də qalxıb yumşaq yatağından belə dedi:
 350 "Arvad, bizim başımızdan çox bəlalər gəlib keçib;
 Sən – yolumu gözləyərək burda əzab çəkibsən hey,
 Mən – nə qədər İtakaya qayıtmağa can atsam da,
 Zevs və başqa ölümsüzlər mane olub daim mənə.
 Madam, arzu etdiyimiz vüsəl qismət oldu bizə,

- 355 İndən belə əlimizdə qalan varın qeydinə qal.
Məftunların məhv etdiyi mal-madarın bir qismini
Axeylilər ödər, qarət eləyəyəm bir qismini.
Yenə bizim mal pəyəsi ağzınacan dolar tamam.
Bizim barlı bağımıza gərək gedib bir baş çəkim,
- 360 İstəyirəm gedib görüm öz bəlakəş atamı da.
Ağıllı da olsan özün, tapşırıqım budur yenə:
Günəş doğub, mənim bütün pərəstişkar dəstəsini
Qırmağımın səsi tamam İtakaya yayılınca
Kənzilərlə üst qatdakı otağına qalxıb əyləş,
- 365 Nə bir kəslə söhbət elə, nə bir kəsdən bir şey soruş”.
Belə deyib, tez əyninə geydi döyüş libasını.
Telemaxı, Filotini və Yevmeyi oyadaraq,
Əmr etdi ki, onlar da cəng paltarını geiyinsinlər.
Qulaq asıb, hamısı mis libasları geyindilər,
- 370 Odisseyin arxasınca darvazadan çıxdı onlar.
Hava hələ işıq idi, lakin çənə bürüyərək
Afina bu adamları tez şəhərdən uzaşdırdı.

İYİRMİ DÖRDÜNCÜ NƏĞMƏ

- Killenili Hermes allah, Odisseyin öldürdüyü
Adamların ruhlarını öz yanına harayladı.
Əlindəydi zər çubuğu; bu çubuqla istəsə o,
Oyaqları yuxuladar, yatanları oyadardı.
- 5 O çubuğu tərpedincə ruhlar gəldi küyləşərək.
Mağarada tağa qonmuş yarasalar dəstəsindən
Bəzən biri sıxlığa tab gətirməyib düşür yerə;
Dərhal bütün yarasalar civildəşib uçuşurlar. –
O ruhlar da civildəyə-civildəyə uçurdular.
- 10 Onları öz arxasınca aparən pak Hermes idi.
Okean-çay sularından, sıx qayalıq Levkadidən,
Heliosun qarısından, rüyaların ölkəsindən
Keçib tezcə yetişdilər Asfodelon çəməninə;
Özlərin teyfi-ruhu bu çəməndə qərar tutur.
- 15 Bu çəməndə Peleyoğlu Axillesin və Patroklun,
Ayaks ilə Antiloxun ruhlarına rast gəldilər.
Axillesdən sonra Ayaks boy-buxunda və görkəmdə
Bütün danay cavanları arasında birinciydi.
Axillesin başına cəm olmuşdular bu igidlər.
- 20 Bir az sonra gəldi ruhu Aqamemnon Atreyidin.
Onun Egist əli ilə Egistin öz sarayında
Öldürülən dostları da başına cəm olmuşdular.
Öncə ona Axillesin ruhu xitab edib dedi:
“Aqamemnon, bizə elə gəlirdi ki, igidlərin
- 25 Arasında şimşəksaçan Zevsin sənsən ən əzizi.
Arqivlərin çox dərd-bəla çəkdikləri Troyada
Bütün güclü sərkərdələr axı sənə tabe idi.
Demə bütün insanların son qisməti olan ölüm
Səni də öz zamanından əvvəl gəlib tapacaqmış.
- 30 Gərək sən öz mövqeyinə layiq olan ölümə də
Atları bol troyanlar ölkəsində rast gələydin.
Şərəfinə onda məzar ucaldardı axeylilər,
Oğluna da böyük şöhrət qoyub getmiş olardın sən.
Demə miskin bir ölümlə ölmək sənin qismətinmiş!”

- 35 Atrid ruhu Axillesin cavabında belə dedi:
 “Sən ey ölməz allahlara oxşar olan nəcib Axill!
 Sənsə doğma eldən uzaq, Troyada şəhid oldun.
 Cənazənə sahib olmaq üçün sənin ətrafında
 Çox axeyli və Troya gənclərinin axdı qanı.
- 40 Sən gərdunə döyüşünü unudaraq toz-torpaqda
 Uzanmışdın. Biz cəngdəydik; Zevs qasırga qaldırmasa
 İnanma ki, bu vuruşma nəhayətə yetişəydi.
 Alıb sənin cənazəni, gəmilərə tərəf getdik,
 Yerə qoyub, yaraşlıq əndamını isti suyla
- 45 Təmiz yuduq və yağladıq. Cənazənin ətrafında
 Axeylilər çox ağlayıb, kəsdilər gur saçlarını.
 Anan bundan xəbər tutub pərilərlə çıxdı sudan;
 Gen dənizi başdan-başa sardı qorxunc fəryad səsi.
 Bu fəryada qulaq asan axeylilər sarsıldılar,
- 50 Gəmilərin dayandığı yerə tərəf üz qoydular.
 Dünyagörmüş qoca Nestor dayandırdı bu axını.
 Hamımıza ən ağıllı məsləhəti o verirdi.
 Yenə təmiz bir niyyətlə o üz tutub bizə dedi:
 – Durun, arqiv övladları! Qaçmayın, ey axeylilər!
- 55 O, Pelidin anasıdır, – pəriləri sudan çıxıb
 Öldürülmüş övladını görmək üçün bura gəlir! –
 Bax, o bizə belə dedi, qaçanlar tez dayandılar.
 Nereyin qız övladları aralığa alıb səni,
 Ölümsüzlük paltarını geydirdilər cənazənə;
- 60 Doqquz muza birdən ötdü qəmli matəm mahnısını.
 Axeylilər bu mahnıdan elə yaman sarsıldı ki,
 İçlərində bir nəfər də ağlamayan tapılmadı.
 On yeddi gün çəkdi sənin cənazənin üzərində
 Fanilərlə ölməz olan allahların ağlaşması.
- 65 On səkkizə keçən günü yandırdıq biz cəsədini,
 Şərəfinə çoxlu qoyun, astaayaq cöngə kəsdik.
 Sənin allah paltarını yağa, bala bulaşdırıb,
 Cəsədini sonra tonqal üzərinə qoyub yaxdıq.
 Parlayan cəng paltarında çox axeyli igidləri
- 70 Dolandılar od başına həm süvari, həm piyada.
 Hefestin pak alovları yandırınca səni tamam,
 Səhər tezdən yığışdırıb bir yerə sür-sümüyünü,
 Saf şərəb və yağla dolu xalis qızıl qaba qoyduq. –
 Bu Dionis töhfəsini sənin anan gətirmişdi;

75 Dediynə görə bu qab Hefestin əl işi imiş.
 Sənin, bir də Menetoğlu Patroklun ağ sümükləri
 Həmin qabda hiş olunur, ey şöhrətli, mərd Axilles.
 Patroklndan sonra ən çox istədiyin Antiloxun
 Sümükləri tamam başqa bir küpədə saxlanılır.
 80 Axeyanın nizəatan, bacarıqlı qoşunları
 Sümükləri tamam başqa bir küpədə saxlanılır.
 O təpəcik gen Hellespont boğazında, sahilədir
 Və dənizdən çarpır gözə. Onu yalnız bugünkülər
 Deyil, hətta gələn yeni nəsillər də görə bilər.
 85 Anan alıb allahlardan yarış üçün gətirdiyi
 Töhfələri böyük qaçış meydanında qoydu yerə.
 Peleyoğlu, sən ki matəm yarışında çox olmusan,
 Bilirsən çar, ya qəhrəman nə hörmətlə yad olunur.
 Bilirsən ki, gənclər necə kəmər taxıb hazırlaşır.
 90 Ancaq anan gümüşayaq Fetidanın gətirdiyi
 Həmin yarış töhfəsini görsəydin sən, mat qalardın.
 Allahların hüsurunda çünki xətrin əziz idi.
 Özün ölüb getdinsə də adın qaldı yer üzündə
 Və hər zaman anılacaq insanların arasında.
 95 Qanlı hərbi mən axıra çatdırdımsa, nə faydası?
 Qayıdınca, Kronion mənə məlun arvadımın
 Və Egestin əllərlə miskin ölüm nəşib etdi!”
 Axilleslə Aqamemnon belə söhbət edirdilər.
 Elə bu vaxt Odisseyin öldürdüyü subayların
 100 Ruhlarını qabağına qatıb gəldi qasid Hermes.
 İkisi də heyrət edib gələnlərə yanaşdılar.
 Atreyoğlu Aqamemnon Melaneyin əziz oğlu
 Adlı-sanlı Amfimedont qəhrəmanı tez tanıdı,
 İtakada ona qonaq olmuşdu mərd Aqamemnon.
 105 Atrid sözə başlayaraq belə xitab etdi ona:
 “Bu qaranlıq yer altına necə düşdü güzaranız?
 Hamınız bir yaşda, qəşəng! Şəhərdə ən qəşəngləri
 Biri seçmək istəsəydi, yalnız sizi seçərdi o.
 Dənizlərin tufanını üstünüzə qaldıraraq
 110 Poseydondur, bəlkə, sizin gəminizi qərç eləyən?
 Qoyun, inək sürüsünü yanı bölüb aparanda
 Bəlkə, sürü sahibləri – düşmən həlak edib sizi?
 Bəlkə, qadın, ya da şəhər tutmağa cəhd edirdiniz?
 Düz cavab ver. Çörək kəsib biz ki, yaxın dost olmuşuq.

- 115 Yadındamı, mən qardaşım allahsifət Menelayla
Gəldik sizə, – allahsifət Odisseyi razı salıb
Gəmi ilə Troyaya döyüşlərə aparmaqçın?
Tamam bir ay biz dənizi ölçdük. Axır çətinliklə
Qalayıxan Odisseyi bu səfərə razı saldıq”.
- 120 Amfimedont ruhu ona cavab verib belə dedi:
“Atreyoğlu Aqamemnon, qəhrəmanlar sərkərdəsi!
Sən ey allah törəməsi, dediklərin yadımdadır.
Bizim fəci ölümümüz haqqındakı hekayəti
Sənə nağıl eləyəyəm heç bir şeyi gizlətmədən.
- 125 Çoxdan çıxıb getmiş olan Odisseyin arvadına
Elçi düşdük. Xanım bizə nə “hə” dedi, nə “yox” dedi,
Əl altından demə bizi məhv etməyə çalışmış.
Bizə qarşı məkrli bir tədbirə də əl atdı o,
Dəzgah qurub otağında başladı ağ toxumağa.
- 130 Toxuduğu zərif çiti göstərərək bizə dedi:
– Siz ey cavan aşıqlərim! Odissey məhv olubsa da,
Bir az dözü, məni vadar etməyin tez ər seçməyə.
Toxuduğum kəfən bitsin, əyirdiyim zay olmasın.
Adlı-sanlı qoca Laert, bəlkə, öldü bu yaxında,
- 135 İnsan üçün xoşagəlməz ölüm onu yaxalasa,
İstəmirəm məni axey arvadları sözə qoyub
Desin: belə varlı adam kəfənə də sarınmadı! –
Belə deyib bizim bu mərd qəlbimizi inandırdı.
Bəs sonrası? Bütün günü toxumaqla məşğul olub,
- 140 Gecə məşəl işığında sökürmüş nə toxuyubsa.
Bu qaydayla üç il keçdi, inandıq biz axeylilər.
Elə ki, ay dalınca ay, gün dalınca gün dolandı,
Vaxt ötüşüb, zaman keçdi, dördüncü il gəlib çatdı,
Bu kələyi bilən qadın bizi bundan hali etdi.
- 145 Toxumanı sökən zaman biz üstünü aldıq onun,
İstəmədən öz işini qurtarmalı oldu xanım.
Qurtararaq təmiz yudu və göstərdi onu bizə;
Kəfən par-par parlayırdı göz önündə ay-gün kimi.
Bu vaxt bizə düşməni allah Odisseyi etdi əyan.
- 150 Demə, əvvəl çölə, – çoban daxmasına gedibmiş o.
Allahsifət Odisseyin qumlu Pilos adasına
Getmiş oğlu Telemax da birbaşa ora qayıdıbmış.
Bizi qırmaq tədbirini orda çəkib, yollanıblar,
Ancaq onlar şəhərə bir yerdə yola düşməyiblər;

- 155 Odisseyin oğlu əvvəl, özü sonra çıxıb yola.
Odisseyi müşayiət edən donuz çobanıydı,
Yaşı ötmüş dilənçiyə oxşayırdı görkəmindən,
Əsa ilə yeri yirdi, cır-cındırın içindəydi.
Heç kim, hətta yaşlılar da hiss eləyə bilmədi ki,
160 Qarşıda ki birdən-birə dönüb gəlmiş Odisseydir.
Biz cavanlar təhqir edib, üstünə şey yağdırırdıq.
Öz evində o bir müddət endirilən zərbələrə,
Yağdırılan söyüşlərə mətanətlə tab gətirdi.
Təlqinilə amma Zevsin, oğlu ilə köməkləşib
165 Evdən bütün silahları yığışdırıb əvvəlcədən,
Daşımışdı anbara və qapısını bağlamışdı.
Sonra biclik işlədərək arvadına tapşırırdı ki,
Yarış üçün bizə dəmir baltalarla yay gətirsin.
Bax, bu yarış başlanğıcı oldu bizim məhvimizin.
170 Həmən yayın girişini bizdən heç kəs dartmamdı,
Bunun üçün lazım olan güc yoxdu heç birimizdə.
Yay əlinə keçən kimi Odisseyin, biz hamımız
Bir ağızdan uca səslə bağırırdıq ki, bu yadelli
Hər nə qədər yalvarsa da, yayı ona verməsinlər.
175 Tək Telemax rüsxət verdi, ürək-dirək verdi ona.
Yayı ələ alan kimi dözümlü çox mərd Odissey,
Oxu asan keçirdi o, baltaların sap yerindən.
Astanaya qalxıb sonra səpdi oxu qabağına.
Dəhşətli bir nəzər salıb Antinoyu vurdu öncə,
180 Sonra isə nişan alıb qırdı yerdə qalanları.
Cənazələr bir-birinin üzərinə qalandılar.
Anladıq ki, allahlardan biri ona kömək edir.
Qeyzə gəlib ucu sivri nizələrlə onlar bizi
Sağ-a-sola qırıb-çatır, başımızı əzirdilər,
185 Fəryad zalı bürümüşdü, döşəmə də qızıl qandı.
Bax, biz belə həlak olduq. Cənazəmiz indiyədək
Odisseyin həyatində qalanıb dəfn olunmamış.
Başımıza gələnlərdən xəbərsizdir qohum-qardaş,
Onlar bilsə, el qaydası yaramızı yuyub bizim
190 Rahat yerdə uzadaraq üstümüzdə ağlaşarlar!”
Atreyoğlu Aqamemnon ruhu ona cavab verdi:
“Ey çoxbilmiş Odissey, gör bəxtin necə gətiribdir!
Penelopa kimi yüksək əxlaqlı bir arvadın var!
Gör nə yaxşı ürəyi var, gör nə pakdır, ləkəsizdir!

- 195 Gör necə də unutmayıb öz qanuni ərini o!
 Unudula bilməz onun ləyaqəti heç bir zaman.
 Nəcib Olimp allahları Penelopa bərəsində
 Xoş nəğmələr oxumağa ruhlandırır nəğməkarı.
 Tindareyin qızı isə anılar bəd nəğmələrdə;
- 200 Öz qanuni ərinin o ölümünə bais olub.
 Cismən zəif qadınların gələn yeni nəslinə də
 Bu ad ləkə gətirəcək, lap günahsız qadına da!”
 Yerin dərin qatındakı tutqun Aid məkanında
 Ölənlərin ruhu belə danışırdı bir-birilə.
- 205 Odisseygil şəhəri tərk edib bağa yetişdilər.
 Həmin bağı nə zamansa satın alıb, Laert özü
 Çoxlu zəhmət sərf edərək gözəl bir bağ eləmişdi.
 Evidi; evin yanında da vardı başqa tikililər.
 Mühəribə əsirləri olurdu bu daxmalarda.
- 210 İşdən sonra onlar burda yeyib, yatıb, dincəldirdi.
 Sicilyalı bir qarı da yaşayırdı həmin evdə,
 O, qocaya canla-başla qulluq edib göz olurdu.
 Odissey öz oğlu ilə qullarına belə dedi:
 “İndi siz bu yaraşılıq qəşəng evə daxil olub,
- 215 Nahar üçün ən yaxşı bir donuz seçib boğazlayın.
 İstəyirəm mən də gedib öz atamı bir sınayım;
 Görüm mənə görün kimi o tanıya biləcəkmə.
 Bəlkə də, heç tanımadı, gör nə vaxtdan getmişəm mən!”
 Belə deyib kölələrə verdi döyüş silahını.
- 220 Onlar dərhal evə sarı yönəldilər; Odisseyə
 Atasını sınamaqçın meyvəsi bol bağa girdi.
 Lakin onun nəzərinə nə Dolinin özü çarpdı,
 Nə Dolinin oğulları, nə də onun kölələri.
 Çəpər üçün onlar tikan toplamağa getmişdilər.
- 225 Hamısını qabağına qatıb qoca aparmışdı.
 Odissey öz atasını yalnız gördü həmin bağda.
 Yer qazırdı. Əynindəki kirli xiton yamaqlıydı.
 Dizlərinə keçirdiyi dizlik buğa gönündəndi;
 Bu yamaqlı dizlik dizi cızılmaqdan qoruyurdu.
- 230 Tikanlardan qorunmaqçın əlcək vardı əllərində.
 Onu keçdi dərisindən papaq dərdli göstərirdi.
 Atasının ürəksıxan görkəmini – onu tamam
 Əldən salmış qocalığı görün kimi mərd Odissey
 Uca armud ağacının altıda durub çox ağıladı.

235 İki fikir arasında tərəddüdlə qaldı xeyli:
 Bir istədi atasını tez bağrına basıb öpsün,
 Öz evinə, öz yurduna döndüyünü açıb desin. –
 Bir istədi sual verib imtahana çəksin onu.
 Bu bərədə çox düşünüb axır belə qət etdi ki,
 240 Zarafata salıb, öncə imtahana çəksin onu.
 Bu niyyətlə Odissey öz atasına yaxınlaşdı.
 O başını yerə əyib kol dibini qazıyırdı.
 Şan-şöhrətli oğlu ona yanaşaraq belə dedi:
 “Görürəm ki, bağbanlıqda məharətin vardır, qoca!
 245 Səliqəli-sahmanlısan. Durub fikir verirəm mən:
 Səliqən hiss olunmayan nə bir kol var, nə də zeytun;
 Əncir, armud, üzümlüyün və bostanın sahmanlıdır.
 Ancaq başqa bir sözüm var, eşit, amma acıqlanma,
 Özünə can yandırmırsan. Yaxşı keçmir qocalığın.
 250 Kir-pasağın içindəsen; əynin-başın tökülübdür,
 Yox, yox, tənbel deyilsən ki, ağan gözdən sala səni.
 Kələlikdən səndə əsər və əlamət görməyirəm,
 Boy-buxundan və görkəmdən hökmdara oxşayırsan.
 Sənin kimi bir qocaya, bütün başqa qocalartək
 255 Yemək, çimmək, yumşaq yerdə yatıb-durmaq çox yaraşır.
 Ancaq, qoca, heç bir şeyi gizlətmədən, düzünü de,
 Söylə kimin köləsisən? Baxdığın bu bağ kimindir?
 Bir də bunu açıb söylə, yaxşı-yaxşı bilim mən də:
 Doğrudanmı, mənim gəlib çıxdığım yer İtakadır?
 260 Bunu yolda rast gəldiyim bir şəxs mənə dedi bu gün.
 Sərt adama oxşayırdı; mən verdiyim suallara
 Ləyaqətlə qulaq asıb, cavab vermək istəmirdi.
 İstəyirdim biləm: mənim dostum vardı, burdadırmı,
 Hələ sağdır, yoxsa ölüb, gedib Aid aləminə?
 265 İndi sənə bir söz deyim. Qulaq asıb yadda saxla.
 Bir qəribi bir vaxt qonaq saxlamışdım öz yurdunda.
 Uzaq eldən gəlmiş olan qəriblərdən heç birisi
 Onun qədər ürəyimə yatmamışdı düzü, mənim.
 İtakadan olmasıyla fəxr eləyib deyirdi ki:
 270 Arkesinin oğlu Laert onun doğma atasıdır.
 Yaxşı qəbul edib onu, apardım öz sarayıma.
 Azuqəmiz boldu evdə, onu yaxşı qonaqladım.
 Ən hörmətli qonaqlara layiq olan töhfə verdim:
 Yeddi talant saf qızıldan hazırlanmış məmulatla,

- 275 Üstü qızılgül naxışlı tökmə gümüş bir krater,
On iki adi yun plaşla bir o qədər yorğan üzü,
On iki əla kətan plaş, bir o qədər xiton verdim.
Əl işində məharətli kənzilər də bağışladım,
Yaraşılıq dörd kənizi özü üçün ayırdı o”.
- 280 Ağlayaraq Odisseyə belə dedi öz atası:
“Qərib, sənin gəldiyən yer elə həmin İtakadır.
İndi ona vicdansızlar, həyasızlar hökm eləyir.
Sən o qədər töhfəni də verməyəydin kaş ki, ona
İndi onu İtakada sağ-salamat görsə idin,
- 285 O da sənə töhfə verər, qarıblərə layiq olan
Bir hörmətlə qonaq saxlar, vətəninə yollayardı.
Səndən bir söz xəbər alım, amma mənə düzünü de:
Onu qonaq saxladığın vaxtdan neçə il keçibdir?
Oğlum idi həmin bədbəxt. Bəli, bir vaxt oğlum idi.
- 290 İndi isə vətəmindən, doğma qohum-əqrəbadan
Uzaq düşüb; ya dənizin sularında balıqlara,
Ya quruda heyvanlara, qurda-quşa yem olubdur.
Nə atası ağlayıbdır üzərində, nə anası,
Nə ağıllı, bol cehizli Penelopa öz ərinin
- 295 Gözlərini qapayaraq, el-obanın adətincə
Onun ölüm yatağına əyilib göz yaşı töküüb.
Bir də mənə düzünü de, yaxşı-yaxşı bilim mən də:
Kimsən? Atan-anan kimdir? Söylə, hansı şəhərdənsən?
Sən və sənin yoldaşların hansı gəmi ilə gəlib?
- 300 Yoxsa, özgə gəmisində özün bura tək gəlibsən,
Səni bura düşürərək onlar özü üzüb gedib?”
Ağıl kanı Odissey də ona belə cavab verdi:
“Sən verdiyin suallara düzgün cavab verəcəyəm,
Alibantdır mənim yurdum, orda yaxşı evim vardır.
- 305 Atam məşhur Afeydantdır, babam isə Polipemon.
Öz adımsa Yeperitdir. Allah, özüm istəmədən,
Sikanidən güzarıma bu sahilə salıb mənim.
Gəميم burdan çox uzaqda, düzənlikdə durur indi.
Bəxtidönük Odisseyin mənim doğma diyarımı
- 310 Tərk edərək getməsindən indi tamam beş il keçir.
Sağdan uçan quşlar ona uğurlu yol vəd etdilər,
Bu vəddən sevinərək özüm yola saldım onu.
Məmnun düşdü o da yola. Söz verdik bir-birimizə:
Qonaq gəlib, qonaq gedək, töhfə verib, töhfə alağ”.

315 O qurtardı. Qara bulud çulğaladı atasını.
 İkiəlli ovuclayıb yerdən qara torpağı o,
 İniləyə-iniləyə səpdi bəyaz saçlarına.
 Əldən düşmüş atasının bu halını görəni kimi
 Odisseyin həyəcandan doluxsundu şux gözləri.
 320 Tez bağrına basıb onu, üz-gözündən öpüb dedi:
 “Əziz ata! Xəbər bilmək istədiyən oğlun mənəm!
 Düz iyirmi ildən sonra qayıtdım öz vətənimə.
 Daha saxla göz yaşını, ahlər çəkib inildəmə.
 Qoy bir söz də deyim sənə: gərək indi biz tələsək,
 325 Dünən bütün nikah tələb edənləri öldürmüşəm,
 Tutduqları bəd işlərin cəzasını vermişəm mən”.
 Laert ona inanmayıb bu sözlərlə xitab etdi:
 “Doğrudan da, əgər oğlum Odisseyin özüsənsə,
 Bir nişanə göstər mənə ki, yəqinlik hasil edim”.
 330 Ağıl kanı Odissey də cavabında belə dedi:
 “Əvvəl başdan qıçımdakı bu çapığı görsün gözün,
 Parnasda ov eləyəndə qaban vurub bu yaranı.
 Bir vaxt mənə vəd etdiyi hədiyyəni almaq üçün
 Ana babam Avtolikin yanına sən, bir də anam
 335 Özü məni yollamışdı onda Parnas yaylağına.
 İndi peşkəş elədiyən ağacları sayım bir-bir.
 Mən uşaqdım, sən yanına salıb bağda gəzdirirdin,
 Burdakı hər ağac haqda sənə sual verirdim mən,
 Sən də mənə ağacların adlarını öyrədirdin.
 340 Onda mənə on üç armud, on alma və qırx da əncir
 Ağacı bəxş eləmişdin; üstəlik də, il boyunca
 Təzə-təzə üzüm verən əlli tənək bağışladın.
 Kronion baryetirən havasını yolladıqca
 Tənəklərdə yenə təzə salxımları görər gözüm”.
 345 Belə dedi. Laertın həm dizi əsdi, həm ürəyi,
 Gördü düzdür Odisseyin söylədiyi bütün sözlər.
 Övladını öz köksünə basan kimi bihuş oldu,
 Tez qolları üstə aldı atasını mərd Odissey.
 Qoca axır nəfəs alıb ruhu döndü öz yerinə.
 350 Öz oğluna cavab verib bu qanadlı sözü dedi:
 “Əgər arsız namizədlər cəzasına yetişibsə,
 Ey Zevs ata! Demək hələ Olimpiyədir pak allahlar!
 Bircə bundan qorxuram ki, İtəkanın camaatı
 Bu xəbəri çatdıralar Kefalləndə hər şəhərə,

- 355 Özləri də axın-axın üstümüzə yeriylər”,
Ağıl kanı Odissey də ona belə cavab verdi:
“Heç narahat olma, heç də qayğısını çəkmə bunun!
Evə getsək yaxşı olar; ev ki, bura lap yaxındır.
Telemaxla Filotini, bir də donuz çobanını
- 360 Mən oraya göndərdim ki, tezcə nahar düzəltsinlər”.
Belə deyib hər ikisi evə tərəf yollandılar.
Yaraşlıqlı, rahat, qəşəng evə gedib yetişincə
Telemaxı, Filotini və Yevmeyi gördü onlar,
Ət doğrayıb, kraterdə şəraba su qatırdılar.
- 365 Bu arada sicilyalı qarı yaxşı çimizdirib,
İxtiyarın bədəninə yağ da çəkib parılatdı.
Üstdən plaş geyindirdi. Bu müddətdə Afina da
Məşhur qoşun başçısının ucaldı boy-buxununu,
Əndamına bir dolğunluq, bir möhkəmlik verdi onun.
- 370 O, vannadan çıxan zaman oğlu görüb heyran qaldı,
Gördü ölməz allahlara çox oxşayır indi Laert.
Atasına xitab edib Odissey bu sözü dedi:
“Ah, atacan! Yəqin, ölməz allahlardan biri sənin
Ücaldıb boy-buxununu, yaraşlıqlı edib belə”.
- 375 Dünyagörmüş Laert isə ona cavab verib dedi:
“Ey Zevs ata, ey Apollon, ey Pallada pak Afina
Kaş Kefallen hökmdarı olduğum vaxt, dənizin dik
Sahilində ucaldılmış abad Nerik şəhərini
Fəth edəndə necəydimsə, dünən də o cür olaydım.
- 380 Geyib döyüş paltarını subaylarla vuruşaydım,
Onda özün görərdin ki, o həyasız cavanlardan
Neçəsinin dizlərini büküb, səni şad edərdim!”
Laert ilə Odisseyin bu haqdaydı söhbətləri.
Telemaxgil hazırlayan kimi nahar yeməyini
- 385 Keçib masa arxasında əyləşdilər cərgə ilə.
Yeməyə əl uzadanda qoca Doli gəlib çıxdı,
Oğlanları ilə birgə o tarladan qayıtmışdı.
Sicilyalı qarı özü Doligilin dallarınca
Gedib nahar yeməyinə çağırmışdı. Onların da
- 390 Qayğısına qalıb, yemək hazırlayan bu qarıydı.
Odisseyi görən kimi dərhal onu tanıyaraq
Otağın düz ortasında hərəkətsiz dayandılar.
Odissey də nəvazişlə onlara bu sözü dedi:
“Əyləş, qoca, nahar elə, bəsdir heyrət elədiyin!

395 Biz lap çoxdan nahar etmək istəyirik, amma sizin
 Çöl işindən qayıdaraq gəlmənizi gözləyirik”.
 Doli iki əlini də uzadaraq Odisseyin
 Tutdu iki biləyindən; əllərindən öpə-öpə
 Müraciət edib ona bu qanadlı sözü dedi:
 400 “Həs-rətini çəkdiyim dost, axırı ki, gəlib çıxdın!
 Əlimizi üz-müşük biz, allah səni verdi bizə!
 Sağ ol, var ol! Ölümsüzlər səni xoşbəxt eləsinlər!
 Ancaq mənə düzünü de, yaxşı-yaxşı bilim mən də:
 Düşüncəli Penelopa gəlməyindən xəbər tutub,
 405 Yoxsa ona bir qasidlə tezcə xəbər çatdıraq biz?”
 Ağıl kanı Odissey də cavabında belə dedi:
 “O hər şeydən xəbərdardır. Heç narahat olma, qoca!”
 Doli gedib əyləşdi öz əyləşdiyi kreslodə.
 Sonra onun oğulları Odisseyin əllərini
 410 Bərk-bərk sıxıb, hər-rətlə onu təbrik elədilər,
 Sonra gəlib əyləşdilər Doli ilə bir cərgədə.
 Beləliklə, evdə hamı yemək ilə məşğul oldu.
 Bu müddətdə xəbər gəzdi İtakanı başdan-başa
 Pərəstişkar cavanların yaydı məşum ölümünü.
 415 Bəd xəbər eşidincə, İtakanın camaatı
 Gözü yaşlı axın etdi Odisseyin sarayına.
 İtakalı meyitləri İtakada dəfn etdilər.
 Başqa yerdən olanların cəsədini balıqçılar
 Gəmilərlə yurdlarına daşıldılar xahiş ilə,
 420 Camaatsa yas içində axdı şəhər meydanına.
 Bütün şəhər camaatı gəlib ora toplaşınca
 Yevpeyt gəlib yığıncağın qabağına, nitq elədi.
 Odisseyin əli ilə həlak olmuş Antinoyun
 Qətli yaman sarsıtmışdı atasının ürəyini.
 425 Gözündən yaş axa-axa belə dedi o sözünü:
 “Dostlar, yaman zərbə vurub İtakaya bu Odissey!
 Troyaya apardığı igidlərdən bir qismini
 Döyüslərdə həlak etdi, bir qismini gəmilərdə.
 Qayıdınca qırdı seçmə gənclərini Kefallenin.
 430 Qaçıb qumlu Pilosda, ya epeylərin yaşadığı
 Elidada gizlənməmiş biz üstünü alağ gərək!
 İndən belə yoxsa xəcil olacağıq həmişəlik.
 Ölmüş neçə balamızın qisasını yerdə qoysaq,
 Gələn nəsil bunu bizə böyük ləkə sayacaqdır.

- 435 Onda mənə bu dünyada ömür sürmək haram olar.
Onda ölüb, ölənlərlə olmaq daha şərəflidir.
Onlar dəniz sularını adlamamış, gedək, dostlar!”
İnləyərək belə dedi; axeylilər kövrəldilər.
Oyanınca Odisseyin sarayını tərk edərək,
- 440 Allahsifət Femi ilə Medont gəlib çıxdı ora.
Düz ortada dayandılar. Hamı heyrət etdi buna
Ağıllı bir məsləhətlə carçı Medont belə dedi:
“Ey İtaka camaatı, inanın ki, mərd Odissey
Allahların hökmü ilə törətmişdir bu qırğını.
- 445 Öz gözümlə gördüm ki, mən, allahlardan hansı isə
Girib Mentor cildinə, cüt dayanmışdı Odisseylə.
Gah önünə düşüb onu vuruşmağa ruhlandırır,
Gah da ərgən cavanları qovub, qorxu yaradırdı.
Onlar günah işlər görüb, dağıtdılar yad malını.
- 450 Bu sözləri eşidəndə hamısının rəngi qaçdı.
Mastoroğlu nəcib qoca Alifers nitq etdi sonra.
Keçmiş və gələcəyi ondan yaxşı bilən yoxdu.
O, xeyirxah bir niyyətlə yığıncağa belə dedi:
“Sözlərimə qulaq verin, ey İtaka camaatı!
- 455 Bu qırğına sizin qorxaq olmağınız səbəbkardır.
Siz nə məni eşitdiniz, nə də Mentor sərkərdəni.
Heç bir ata öz oğlunun yığmadı əl-ayağını,
Onlar isə bir-birinin üzərinə yıxılırdı” .
Dönməyindən əlinizi üzdüyünüz qəhrəmanın
- 460 Arvadını el içində tamam rüsvay elədilər.
Heç olmasa indi mənim sözlərimə qulaq asın:
Biz getməyək onun üstə, daha betər dərdədən qaçaq!”
Eşidincə bunu çoxu hay-küy ilə çıxıb getdi.
Qalan başqa adamlarsa yerlərindən tərpənmədi.
- 465 Gedənlərə xoş gəlmədi Alifersin bu sözləri,
Uyub Yevpeyt dediyinə silah üçün getdi onlar.
Hamısı göz qamaşdıran silahlarla yollandılar
Xor meydanı məşhur olan o şəhərin kənarına.
Qan-qan deyən Yevpeyt idi başçısı bu adamların.
- 470 O elə zənn edirdi ki, alar oğul qisasını,
Bilmirdi ki, onun özü ordan geri dönməyəcək.
Zevs ataya elə bu vaxt belə dedi pak Afina:
“Ey atamız Kronoğlu, hökmdarlar hökmdarı!
Fikrin bu qan davasını sona necə çatdırmaqdır?

475 Qırğınları yenə davam etdirməkdir qəsdin, yoxsa
 Tərəflərin arasında barışıqımı yaratmaqdır?"
 Buludyığan Zevs də belə cavab verdi Afinaya:
 "Əziz qızım, bu sualı niyə mənə verirsən sən?
 Odisseyin qayıdaraq pərəstişkar cavanlardan
 480 Qanla qisas almasını sən özün qət etmədinmi?
 Neyləyirsən, elə. Ancaq mənim budur məsləhətim:
 Allahsifət Odissey ki, qisasını aldı tamam,
 Qoy onlardan söz alsın ki, o ömürlük çar olacaq.
 Biz onlara unutturmuş oğul, qardaş ölümünü.
 485 Xalq sülh ilə və bolluqla sürsün deyə həyatını
 Biz onların arasında mehribanlıq yaradacaq".
 Zevsin bütün dedikləri Afinanın qəlbindəndi.
 Uca Olimp zirvəsindən dərhal endi pak ilahə...
 Dadlı və bol yeməklərdən hamı yeyib doyan kimi
 490 Sınaqlardan mətin çıxmış Odissey bu sözü dedi:
 "Qoy bir adam çıxıb baxsın: yaxınlaşırlar, ya yox".
 Dolinin bir oğlu qalxıb əməl etdi deyilənə;
 Astanada durub baxdı, gördü onlar yaxınlaşırlar.
 Odisseyə xəbər verib bu qanadlı sözü dedi:
 495 "Onlar bura yaxınlaşırlar. Gərək dərhal silahlanacaq!"
 Hamı qalxıb öz yerindən, geydi döyüş paltarını.
 Odisseygil dörd nəfərdi, altı Doli oğulları,
 Doli özü, bir də Laert qoşuldu bu on nəfərə;
 Çox qocalmış olsalar da, məcburdular vuruşmağa.
 500 Yaraqlanan kimi onlar, dərhal açıb qapıları,
 Odisseyin arxasınca dışarıya atıldılar.
 Zevsin qızı pak Afina yaxınlaşdı bu dəstəyə.
 Yenə səsi və görkəmi mərd Mentorunu andırırdı.
 Onu görcək Odissey çox fərəhlənib, çox şad oldu.
 505 Əziz oğlu Telemaxa dərhal dönüb belə dedi:
 "Əziz balam, bir halda ki, sən bura da gəlib çıxdın,
 Gərək burda olanlarla ayaqlaşma igidliyin.
 Bax, Odissey ocağının ad-sanını korlama ha!
 Biz hünərdə, güc-qüvvətdə fərqlənmişik yer üzündə".
 510 Dərrakəli Telemaxsa atasına belə dedi:
 "Əziz ata, indi özün görürsən ki, sənin oğlun
 Nəslimizin ad-sanına ləkə vuran oğul deyil".
 Eşidincə bunu Laert sevinərək belə dedi:
 "Ey allahlar! Ən bəxtiyar bir gündür bu gün mənim!

- 515 Oğlum ilə nəvəm hünər göstərməkdə bəhsə girir!”
Afina da yaxınlaşıb Laertə bu sözü dedi:
“Arkesiad, dostlarımdan ən əzizi sənsən mənə.
Kronidlə onun qızı Afinaya dua edib,
Nişan alıb var gücünlə at nizəni düşmənlərə!”
- 520 Belə deyib o, Laertın artırdı güc-qüvvətini.
Kronidə və qızına hərərətlə dua edib,
Var gücüylə uzunkölgə nizəsini atdı qoca;
Tunc üzüklü sərpuşuna gedib dəydi o, Yevpeytin.
Sərpuş davam gətirmədi, nizə onu dəlib keçdi,
- 525 Yevpeyt yerə sərələndi, silahları cingildədi.
Odisseylə igid oğlu ön səflərə həmlə edib,
Nizə ilə, qılınc ilə düşmənləri məhv etdilər.
Qalxantutan Zevsin qızı Afinanın çıxırtısı,
Hay-harayı olmasaydı, Odisseygil hamısını
- 530 Qırdılar. Zevsin qızı lakin mane olub dedi:
“Ey İtaka camaatı, dayandırın bu qırğını!
Qan tökməyə xitam verin! Dağılıb gedin daha!”
O bağırırdı. Qorxusundan rəngi qaçdı hamısının,
Diksindilər, əllərindən düşdü tamam silahları,
- 535 Diksindilər qışqırtıdan, – qılınc-qalxan düşdü yerə.
Ölməməkçün geri dönüb, tez şəhərə qayıtdılar.
Sınaqlardan mətin çıxmış Odissey də nərə çəkib,
Qartal kimi qanad açıb təqib etdi qaçanları.
Elə bu vaxt göydən yerə bir ildırım göndərdi Zevs,
- 540 O ildırım gəlib düşdü Afinanın qarşısına.
Zevsin qızı onda belə xitab etdi Laertiyyə:
“Sən ey Allah törəməsi, ey çoxbilmiş, mərd Odissey!
Hamı üçün qorxunc olan bu qırğını qurtar daha!
Qəzəbini tutdurarsan yoxsa itigözlü Zevsin!”
- 545 Bax, Afina belə dedi. O sevincək razı oldu.
Qalxantutan Zevsin qızı tərəflərin arasında
Əhdnamə bağlatdırıb, and-amanla möhkəmlətdi.
Onun səsi və görkəmi mərd Mentoru andırırdı.

Homer

DÜNYA ƏDƏBİYYATI KLASSIKLƏRİ

İZAHLAR

“İliada”nın davamı olan “Odiseya”nın Azərbaycan dilinə çevrilməsində V.V.Veresayevin rusca tərcüməsi əsas götürülmüşdür. Lakin tərcümə prosesində V.A.Jukovskinin və P.A.Şuyskinin tərcümələrindən də istifadə edilmişdir. İzahların, əsəri və coğrafi adlar lüğətinin yazılışında yuxarıda adları çəkilən mütərcimlərin həmin tərcüməyə verdikləri izahlarla yanaşı, N.A.Kunun “Легенды и мифы древней Греции” və “Словарь иностранных слов” kitablarındakı məlumatlardan da istifadə olunmuşdur.

Tərcümədə “mərd” epiteti mərdlikdən daha çox qəhrəman mənasına, “pak” epiteti təmizlikdən daha çox bakirəlik, müqəddəslik mənasında işlədilmişdir.

BİRİNCİ NƏĞMƏ

Misra 90. *Qoy uzunsaç axeylilər yığıncağı çağırıb o.* – Homer dövründə yunanlar kölələrdən seçilsinlər deyər saçlarını uzadırdı.

Misra 110. *Kraterə su qatılmış mey töküdü bəziləri.* – O zaman şəraba su qatmaq bir adətdi. Krater qoşaquplu mey kuzəsi idi.

Misra 153. *Qasid gözəl kifaranı verdi Femi müğənniyə.* – Kifara və ya forminq dördsimli qədim musiqi aləti idi.

Misra 183. *Dəmir verib əvəzində Temesadan mis almaqçün.* – Hələ pul işlənmədiyi üçün ticarət mübadilə yolu ilə aparılırdı.

Misra 200. *Nə peyğəmbər, nə quşlarla falabaxan olmasam da.* – Quşlarla fal açmaq qədim Yunanıstanda geniş yayılmışdı. On beşinci nəğmənin 160-161-ci misralarına verilən izahatda bu haqda geniş danışılır.

Misra 239. *Şərəfinə məzar-təpə ucaldıblar axeylilər.* – Təsvir edilən dövrdə axey qəbiləsi Şimali Yunanıstanda və Peloponnesdə

hakim qəbilə idi. O zaman hələ bütün yunanları ifadə edən “ellin” sözü mövcud olmadığından axeylər, arqivlər və danaylar adlanan qəbilələr, ümumiyyətlə, yunanları təmsil edirdilər.

Misra 241. *İndi onu Harpi alıb şərəfsizcə yoxa çıxıb.* – İtkin düşmüşlərin harpilər tərəfindən oğurlanması təsəvvürü geniş yayılmışdı. Adlar lüğətində harpilər haqqında məlumat verilmişdir.

Misra 291. *Adına bir məzar-təpə ucalt, matəm saxla ona.* – Söhbət kenotafdan (hərfi mənası: boş məzar) gedir. İtkin düşənlərin və ya hər hansı səbəbdən cənazəsi ələ gəlməyən adamların adına məzar təpəciyi düzəltmək bir adət idi.

Misra 358. *Söz danışmaq arvad işi deyil, kişi işidir, bil.* – Homer dövründə pədərsahiliyin möhkəm hökm sürdüyü aşkar görünür. Evdə kişi ixtiyar sahibi idi. Qadın ona tabe vəziyyətdə olub, kişi məclisində iştirak edə bilməzdi.

Misra 380. *Qan bahanız ödənmədən hamınız məhv olarsınız.* – Telemax tələb edir ki, namizədlər Odisseyin evindən çıxıb getsinlər. Əks-təqdirdə o, qan bahası verməkdən azad olunur.

Misra 431. *Düz iyirmi buğa verib, satın alıb gətirmişdi.* – Homerin zamanında əsas mübadilə vasitəsi qaramal idi, əksərən cöngə idi; kölənin qiyməti səkkiz cöngədən, iyirmi cöngəyə qədər idi.

İKİNCİ NƏĞMƏ

Misra 14. *Qocalar.* – Qəbilə ağsaqqalları deməkdir.

Misra 38. *...Telemaxa skipetr təqdim etdi.* – Skipetr adlanan əsanı hökmdarlar, basileylər (qəbilə başçıları) və kahinlər gözdürərdilər. Xalq yığıncaqlarında söz alan adamların əlinə də skipetr verilərdi.

Misra 71. *Yaraşılıq dizlik.* – Yaralanmamaq üçün axeylərin baldırlarını örtən dizlikləri vardı.

Misra 134. *Xeyli fidyə verməliyəm.* – Kişi arvadını və ya həddi-buluğa çatmış oğul, anasını tutarlı dəlil göstərmədən atası evinə göndərdikdə, verilən cəriməyə işarədir.

ÜÇÜNCÜ NƏĞMƏ

Misra 3. ...*qalxdı göyün mis tağına*. – Homer vaxtında göy qübbəsinin metaldan – tuncdan və ya dəmirdən olduğu zənn edilirdi.

Misra 6. *Poseydona qara cöngə qurbanları kəsirdilər*. – Yeraltı allahlara olduğu kimi, dəniz allahı Poseydona da qara rəngli heyvan qurban kəsilməli idi.

Misra 45. ...*carla yerə mey nəzrini*. – Qədim yunanlar qansız qurban nəzri də verirdilər. Bunlardan ən çox yayılanı allah şərəfinə şərab, su, süd, bal kimi içkiləri qədəhlərdən yerə tökmək ayini idi.

Misra 73-74. Homer dövründə icmalar bir-birilə həmişə düşmənçilik edib vuruşurdular. Buna görə də başqa tayfaların malını talan etmək, oğurlamaq nəinki rəqabət sayılırdı, əksinə, qəhrəmanlıq, rəşadət adlanırdı. Odur ki, Nestorun Telemax və Mentor görkəmində gəlmiş ilahə Afinadan quldur olub-olmadıqları barədə sualı onların xətrinə dəyə bilməzdi.

Misra 163. ...*Qoşaquyruq gəmilər*. – Qədimdə gəmilərin həm arxa, həm burun hissəsi dik və ucları əyilmiş olduğundan müəllif onları qoşaquyruq adlandırır.

Misra 167. *Təqib etdi bizi Tidid Aresid də*. – Qədim yunanlarda familiya yox idi; adamlar çox zaman atasının adı ilə adlanırdı: oğlu sözünü ifadə edən “id”, “ion” şəkilçiləri idi. Laertoğlu – Laertid, Atreyoğlu (Aqamemnon və ya Menelay) – Atrid, Kronoğlu (Zevs) – Kronid və ya Kronion şəklində işlənirdi. Qadınları atasının adı ilə adlandırdıqda “ida” şəkilçisi əlavə edilirdi: Xriseyqızı – Xriseida, Briseyqızı – Briseida şəklində çağırılırdı. Yuxarıdakı ifadədə Tidid Aresid və Troya qəhrəmanı Tideyoğlu, Aresoğlu (burda müharibə allahı Aresin sevimlisi mənasındadır) Diomedə işarədir. Patronimikanın (atanın adı ilə adlanmanın) Homer dövründə geniş yayılması patriarxal münasibətlərin güclü olduğunu sübut edir.

Misra 188. *Deyərlər ki, böyük qəlbli Axillesin oğlu ilə*. – Neoptolemə işarədir.

Misra 280. *Feb-Apollon birdən zərif oxla vurub etdi həlak*. – Qədim yunanların təsəvvürünə görə qəfildən ölənləri Feb-Apollon və onun əkiz bacısı Artemida oxla vurub öldürür; Feb-Apollon kişiləri, Artemida isə qadınları.

Misra 378. *Tritogena*. – Afinanın ləqəbidir. Mənası aydınlaşmamışdır.

Misra 445 və *sonrakılar*. – Qurban ayinini təsvir edir: ayın zamanı əl yuyulduqdan sonra qurbanlıq heyvanın üzünə arpa səpilir və baş tükündən kəsib yandırıldılar.

Misra 467. *Xiton*. – Homer əsərində geyilən qolsuz uzun köynək.

DÖRDÜNCÜ NƏĞMƏ

Misra 129. *...on talant qızıl*. – Burada və “İliada” əsərinin müxtəlif yerlərində qızıl talant ölçü vahidi ilə ifadə olunur, lakin bu, qızılın mübadilə vasitəsi olduğunu sübut etmir.

Misra 207–208. Ümumiyyətlə, yunan əsətirində insanın ömür ipi, yəni tale ipi tale ilahələri Moyralar tərəfindən ayrılır: halbuki burda bəxt ipinin Zevs tərəfindən ayrıldığı də irəli sürülür.

Misra 369. Homer dövründə yunanlar heç bir başqa qida mədəsi ələ keçmədikdə balıq tutub yeyirdilər.

Misra 477. *Zevsin sudan yaratdığı Misir çayı axarıyla*. – Gur yağışlı Nil çayı deməkdir.

Misra 506. *Üçdişli*. – Poseydon üçün sehrlı çubuğu əvəz edir. Yunan əsətinə görə Poseydon əlindəki üçdişli ilə dənizdə həm tufan yaradır, həm də tufanı yatırır.

Misra 564. *Yelisey*. – Qədim yunanların əqidəsincə dünyanın insan yaşayan hissəsindən o yana bir yer var ki, o yer qəhrəmanlar üçündür, onlar orada əbədiyyət əldə edirlər.

Misra 760. *Üst qatdakı otaq*. – Qadınlar evin müəyyən hissəsində, yuxarı qatda yaşayırdılar.

Misra 761. *Bir səbətə arpa töküb, Afinaya dua etdi*. – Afinaya arpa nəzri verilirdi.

Misra 834. *Yoxsa yoxdur Odisseyim, gedib Aid ələminə?* – Yəni ölüb, yeraltı dünyayamı gedib?

BEŞİNCİ NƏĞMƏ

Misra 93. *Amvrosiya qoydu, nektar qarışdırdı – qıpqırmızı.* – Amvrosiya, qədim yunanların təsəvvürünə görə, allahların işlətdiyi qida maddəsi, nektar isə onların içkisidir.

ALTINCI NƏĞMƏ

Misra 19. *Xaritlərtək gözəl iki qulluqçu qız uyumuşdu.* – Xaritlər sevinc və qəşənglik ilahələridirlər.

Misra 91–92. Qədim yunan qadınları paltarı, altına daş döşənmiş su hövzələrində ayaqları ilə tapdalayıb yuyarmışlar.

Misra 105. *Səhra pəriləri.* – Pərilər – kiçik ilahələr idi; guya hər yerin öz pəriləri vardır: dağ, meşə, çöl, su pəriləri.

Misra 158. *Hamudan çox töhfə verib səni alan bir cavanı.* – Bəxşiş və ya töhfə qız atasına verilən başlıqdır. Qızları satın almaq adəti Homer dövründə geniş yayılıbmış.

Misra 207–208. Zevs qəriblərin, yoxsulların hamisi hesab olunurdu.

Misra 232. Axsaq allah Hefest və Afina müxtəlif əl işlərində mahir və peşə sahiblərinin hamisi sayılırdılar.

Misra 266. Meydan və ya Aqora yığıncaq yeridir. Şəhər əhalisinin ictimai məsələləri ümumxalq yığıncağında müzakirə və həll edilirdi.

Misra 288. Homer dövründə yad kişi ilə qadının, xüsusilə qızın yanaşı getməsi namussuzluq hesab edilirdi.

YEDDİNCİ NƏĞMƏ

Misra 103. *Əllyədək kölə qadın işləyirdi bu sarayda.* – Homer zamanında varlı adamlar çox kölə saxlamırdılar. Alkinoy kimi çarın sarayında 50 kölənin işləməsi o dövrə görə nadir haldı.

Misra 107. *Sıx toxunmuş o parçadan damcı–damcı yağ damırdı.* – O zaman toxunan parçanın saplarını əvvəlcədən yağlayırdılar.

Misra 137-138. Yunanlar yatmamışdan əvvəl Hermes allaha dua edir, bəzən də onun şərəfinə mey ayını icra edirdilər.

Misra 153. Qədim yunanlarda evin müqəddəs yeri ocaq idi. Orada kül üstündə oturmaq ev yiyəsindən kömək istəmək demək idi.

Misra 197-198. Qədim yunanların əqidəsinə, bəxt ilahələri hər kəs üçün nə əyiribse, o olacaq.

Misra 242. Guya bəla səma sakinləri uranidlər (“uranos” yunanca səma deməkdir) tərəfindən göndərilir.

SƏKKİZİNCİ NƏĞMƏ

Misra 64. Yunan əsətirində bütün müğənnilər kor təsvir olunur. Rəvayətə görə Homerin özü də kor olmuşdur.

Misra 161-164. Homer dövründə ticarətlə əsasən finikiyalılar məşğul olurdular. Yunan zadəganları bu peşəyə həqarətlə baxırdılar.

Misra 283. *Lemnos*. – Egey dənizində vulkanlı bir adadır. O ada od allahı Hefest adası hesab edilirdi.

Misra 318. O zamanın adətinə görə, qadın ailə həyatına xəyanət edərsə, ər onu atası evinə qovar və verdiyi başlığı geri tələb edə bilərdi.

Misra 347. Söhbət Aresin Hefesti bədnam etdiyi üçün cərimə verməsindən gedir.

Misra 361. Müharibə allahı Aresin (romalılarda Mars) uca tutulduğu Frakiya Bosfor boğazı ilə Mərmərə dənizinin sahilində, Kipr isə Aralıq dənizindədir. Kiprin Paqos şəhərində Afroditanın şərəfinə məbəd vardı.

Misra 492-495. Yunanların taxta at içərisində gizlənərək Troya-yaya daxil olmaları və şəhəri darmadağın etmələri barədə sonradan yaranmış “İlionun darmadağın edilməsi” və “Kiçik İliada” poemalarında daha geniş danışır.

DOQQUZUNCU NƏĞMƏ

Misra 50. Homer zamanında süvarilər vuruşmazdı. Əsasən piyadalar və hərbi gərdunələrdə ayaq üstə qəhrəmanlar dava edərdilər.

Misra 64–65. Qədim yunanların əqidəsincə ölən adamı üç kərə çağırırdıqda, onun ruhu vətənə qayıdır.

Misra 83. *Lotofaqlar*. – Şanagülü yeyən əfsanəvi xalq. Onların Afrikada yaşadıklarına inanırdılar. Beləliklə Odisseyin gəmiləri kikonların yaşadığı Frakiyadan Afrika sahillərinə qədər çox uzun yol qət etmiş olublar.

Misra 125. *Alburunlu gəmi*. – Əksər hallarda gəmilərin burnunu qırmızı rənglə rənglədilər.

ONUNCU NƏĞMƏ

Misra 7. Eolun altı qızını altı oğluna ərə verməsi çox qədim zamanlarda adət halını almış kütləvi ərə getmə və kütləvi evlənməni xatırladır.

Misra 86. Bu misra lestriqonların Yunanıstandan çox şimalda bəyaz gecələrə bənzər qısa gecələrin olduğu yerlərdə yaşadıklarını göstərir.

Misra 135–136. Əfsanəyə görə cadugər ilahə Sirseyanın (daha dürüstü Kirka) Odisseydən Teleqon adlı bir oğlu olmuşdur. Teleqon böyüdükdən sonra atasını axtara-axtara İtaka adasına gəlib çıxmış, tanımadan Odisseylə cəngə girmiş və onu öldürmüşdür. Öz doğma atasını öldürdüyünü bilincə, Telemaxı və Penelopanı Eoya adasına apararaq, Penelopa ilə özü evlənmiş, anası Sirseyanı isə Telemaxa ərə vermişdir. “Teleqoniya” adlanan bu əsər Troya haqqında silsilə əsərlərin sonuncusudur. Poemanın özü itmiş, məzmunu isə gəlib bizə çatmışdır.

Misra 179. *Üzlərini açıb hamı*. – Yəni matəmə son vermək əlaməti olaraq üzlərini açdılar.

Misra 305. *Moli*. – Ola bilsin ki, sarımsağın bir növüdür.

Misra 493 və sonrakılar. *Persefona onu məhrum eləməyib düşüncədən*. – Homerin təsəvvürüncə Aidin arvadı Persefona ölənlərin idrakını alır; o, yalnız məşhur falçı Tiresinin idrakına toxunmamışdır.

Misra 518 və sonrakılar. Sirseyanın ruhlar dünyası Aiddə içki və qurban nəzri barədə Odisseyə verdiyi məsləhətlər Homer dövründə ölənlərin yas mərasimində eynilə icra olunmuşdur.

ON BİRİNCİ NƏĞMƏ

Misra 103. *Oğlunu kor etdiyindən sənə yaman qəzəblənib.* – deməklə Tiresi Odisseyin taygöz Polifemi kor etdiyinə işarə edir.

Misra 136. *Qocalaraq can verərsən xoşbəxt elin arasında.* – Tiresinin Odisseyə dediği bu sözlərin yerinə yetməsi barədə Homerin əsərində məlumat yoxdur. Lakin Troya silsiləsindən “Teleqoniyə” adlı dastanda Odisseyin öz oğlu Teleqon tərəfindən öldürüldüyü təsvir edilir. Teleqon, yuxarıda qeyd edildiyi kimi, Odisseyin ilahə Sirseyadan olan oğludur.

Misra 291. Burada “falçı gənc” ifadəsi məşhur falçı Melampa işarədir. Adlar siyahısında Melamp və Pero haqqındakı məlumatlara bax.

Misra 300. *At ram edən Kastor, bir də zor yumruqlu mərd Polidevk.* – Bu iki qardaşa Dioskurlar, yəni Zevs oğulları da deyirlər. Zevsin bir adı da Diy olduğundan Dioskur Diyoğlu deməkdir. Bu əkiz qardaşların qanuni ataları Tindarey, anaları Ledadır. Rəvayətə görə əkizlərdən Kastorun atası Tindarey, Polidevkin atası Zevsdir. Buna görə də Kastor öləri, Polidevk ölümsüzdür. Dioskurlar sədaqətli qardaşlıq örnəyidirlər: Kastor qətl olunduqdan sonra Polidevk atası Zevsdən xahiş edir ki, onun ölümsüzlüyünü qardaşı Kastorla yarı bölün. Odur ki, oğlunun xahişini yerinə yetirən Zevs bir gün onları Olimpə – ölümsüz allahlar arasına, o biri gün Aidə – ölmüşlərin teyfləri arasına göndərir.

Troya silsiləsindən olan dastanlardan birində bu barədə iki parça saxlanmışdır;

Birinci parçada deyilir:

Fani doğulmuşdu Kastor anadan,
Qardaşı Polidevk lakin ölümsüz

İkinci parçada isə deyilir:

..... Linkey tələsik
Dırmandı başına Tayget dağına;
Ordan Pelopsoğlu igid Tantalın
Adını daşıyan adaya baxdı
Palıd oyuğunda o mərd qəhrəman
Yarışlar qalibi Polidevk ilə,
Qardaşı Kastoru gördü uzaqdan.

“Kipri” adlı bu dastanın məzmununu nağıl edən Prokl qeyd edir ki, “Linkeylə İdin inəklərini oğurlamağa gələn Kastor və Polidevk tutuldular. Kastoru İd, İdi və Linkeyi isə Polidevk həlak etdi. Zevs Kastor və Polidevkə ölümsüzlük bəxş etdi”.

Misra 315–316. *Onlar Ossa dağlarını Olimp üstə, Pelini də Ossa üstə qoyub göyə çıxmağa can atırdılar.* – Ossa, Olimp, Pelin Fessaliyada dağ adlarıdır.

Misra 322. Burada Ariadna haqqında məlum əfsanənin variantı verilir. Başqa bir rəvayətə görə qəhrəman Tezeyin atıb getdiyi Ariadna Dionis adlı allahın arvadı olur. Homer isə Ariadnanın ilahə Artemida tərəfindən öldürüldüyünü nağıl edir.

Misra 523. *Biz Yepeyin düzəltdiyi taxta atda gizləndə.* – Taxta at yunan qəhrəmanlarının gizləndiyi nəhəng taxta atdır. Həmin at troyalılar tərəfindən şəhərə aparılmış və beləliklə, şəhərin fəth olunmasına səbəb olmuşlar.

Misra 542 və sonrakılar. Ayaks teyfinin Odisseyə qəzəblə baxması vaxtilə onların arasında baş vermiş müsabiqə ilə əlaqədardır. Axillesin anası Fetida öz oğlunun ölümündən sonra onun silahlarını cənazənin düşmən əlinə keçməməsində daha fəal iştirak etmiş qəhrəmana verəcəyini vəd etmişdi. Bu mükafatı almaq üçün Odisseylə Ayaks müsabiqəyə girmişdilər. Yunanlılar yanlışlığa yol vermədən müsabiqə qalibini müəyyən etmək üçün İlion hasarlarına yaxın gedib bu barədə troyalıların rəyini eşitməyi qərara alırlar. Onlar hasara yaxınlaşan anda troyalı qadınlar Pallada Afinanın təlqinilə üstünlüyü Odisseyə verirlər. Bu hökmdən sarsılmış Ayaksın başına hava gəlir. Qoyunları düşmən kimi görərək onlara hücum edir. Dəliliyi keçdikdən sonra isə özünü öldürür.

Misra 568–627. Bir qədər əvvəl Homer ölmüş adamların bədən-dən və idrakdan məhrum olduqlarını söylədiyi halda, bu misralarda adları çəkilən ölümlər nə bədən, nə də idrak cəhətdən dirilərdən seçilmirlər. Bu onu göstərir ki, Homerin zamanında axirət dünyası haqqında iki cür təsəvvür varmış.

Misra 577. *Doqquz peletr yer tutaraq uzanmışdı torpaqda o.* – Peletr – ölçü vahididir. Doqquz peletr təxminən bir hektara bərabərdir.

Misra 601. *Daha sonra pak Heraklın teyfi ilə qarşılaşdım.* – Burada Herakl (romalılarda Herkules) haqqında müxtəlif zamanlarda yaranmış əfsanələr birləşmişdir. Heraklın teyfi ölmüş başqa qəhrəmanlarla yeraltı dünyada, özü isə arvadı Heba ilə Olimpde

ölümsüz allahlarla bir yerdədir. Beləliklə, allah Herakl ilə qəhrəman Herakl haqqındakı əsətir birləşdirilmişdir.

Misra 621. *Məndən çox–çox ləyaqətsiz bir adama tabe olub.* – Burada Herakl Mikena hökmdarı Yevrisfeyi nəzərdə tutur. Bu haqda adlar siyahısındakı məlumatla bax.

Misra 623. *Əmr etdi ki, bu dünyadan it aparım onun üçün.* – Burada Heraklın yeraltı ölümlər dünyasından yerüstü dirilər dünyasına gətirdiyi Kerber və ya Serber adlı üçbaşlı qorxunc itdən söhbət gedir. Adlar siyahısında Herakla bax.

ON İKİNCİ NƏĞMƏ

Misra 133. *Ataları Heliosdur, anaları Neeradır.* – Bu misradakı Neera Okeanın qızıdır.

Misra 356–358. *İnəkləri tutub onlar. Arpa yoxmuş gəminizdə;
Əvəzində uca palıd ağacından yarpaq dərib,
O ölümsüz allahlara qurban kəsib, yalvarıblar.* –

Qədim yunanlar qurban kəsiləcək heyvanın üzərinə arpa səpərlərmiş. Bu misralardan aydın olur ki, arpa olmadıqda heyvanın üzərinə müqəddəs hesab etdikləri palıdın yarpağını səpələyirmişlər. Ümumiyyətlə, Homerin dediyinə görə, bütün qonaqlıqlar ya mey nəzri paylamaqla, ya da qurban kəsib budlarını yandırmaqla başlayarmış.

ON ÜÇÜNCÜ NƏĞMƏ

Misra 13–14. *Qoy indi də bir qazanla bir üçcayaq verək ona.*

Bu şeylərin əvəzini əhalidən toplayarıq. –

Alkinoyun bu sözlərindən məlum olur ki, hakim siniflər zəhmətkeş əhalini necə amansızcasına soyurmuşlar.

Misra 77. *Ovulmuş daş dəliyindən borazları açdı onlar.* – Gəmiləri sahilə bənd etmək üçün böyük bir daşı dəlib gəmi örkəni ora bağladılar.

Misra 141–142. *axı səntək şanlı, qədim
Bir allahın hörmətini saxlamamaq olarmı heç?* –

Zevsin dili ilə deyildiyi kimi, dəniz allahı Poseydon (romalılarda Neptun) ən qədim allahlardan hesab edilir.

Misra 156-157. *daşa çevir o gəmini, Görkəmini saxla onun, hamı baxıb heyran qalsın.* – Korfu adası yaxınlığında qədim gəmilərə oxşar bir qaya var; adına Gəmi qayası deyirlər. Alimlərdən bəziləri bu qayaya görə feakların yaşadığı Sxeriya adasının Korfi olduğunu irəli sürürlər.

Misra 272. *Finikiyalı dostlarımla gəməsinə tərəf qaçdım.* – Homer dövründə ticarətlə ən çox məşğul olan xalq finikiyalılar idi. Onların əsas nəqliyyat vasitələri gəmi idi.

Misra 387. *Troyanın qalasını dağıdanda...* – ifadəsi əslində “Biz Troyanın baş çalmasını götürəndə” şəklində verilərək, müəllif uçurulan qala hasarlarını baş çalması məcazi ilə əvəz etmişdir.

Misra 437. *Əlinə bir skipetr verdi...* – Homer Afinanın qoca dilənçi halına saldığı Odisseyin əlinə məhz skipetr verdiyini qeyd edir. Müəllif əsa, dəyənək sözlərini işlətməyib qəsdən “skipetr” kəlməsini işlədir. Çünki onun vaxtında yalnız hökmdarlar deyil, carçılar və qoca dilənçilər də skipetr gəzdirdilər. Deməli, Homer əsərlərində skipetr hökmdarlıq əsası mənasında yox, adi dəyənək kimi anlaşılmalıdır.

ON DÖRDÜNCÜ NƏĞMƏ

Misra 55. *Odisseyin cavabında belə dedin, sən ey Yevmey.* – “İli-ada”nın on altıncı nəğməsində Patrokla, “Odisseyə”nin on dörd və sonrakı nəğmələrində Yevmeyə “sən” deyərək xitab etməsi epik dastan müəllifi Homerin bu əsətiri surətlərə qarşı bəslədiyi rəğbət hissindən irəli gəlir.

Misra 85-87. *Adamlar var – şəhər-şəhər doluşurlar yad elləri, Zevs atanın sayəsində qənimətlər əldə edib, Gəmilərə vurub, yenə yurdlarına qayıdılar.* – Homer dövründə tacirlərin dəniz səfərləri dəniz quldurluğu və qul alveri ilə əlaqədar idi. Səyyah tacirlər alverlə yanaşı piratlıq etmək, qul əldə edib satmaqda da ixtisas sahibləri olmalı idilər.

Misra 231-232. *Qənimətim az olmayıb: bir qismini öz gücümlə, Bir qismini qürə atmaq yolu ilə pay almışam,* –

Qədim Yunanıstanda döyüş zamanı ələ keçən qənimət döyüşçülər arasında çöp atmaq yolu ilə bölüşdürülürdü. Hərbi başçı isə bölgü başlanmazdan əvvəl qənimətin müəyyən hissəsini özü üçün ayırırdıqdan sonra, bölgüdən də pay ala bilirdi.

Misra 246. *Sonra Misrə səfər eşqi düşdü mənim ürəyimə.* – Krit adasının Misirlə əlaqəsi çox qədim tarixə malikdir. Hələ Krit-Miken dövründən başlayaraq bu iki ölkə arasında ticarət və dəniz quldurluğu əlaqələrinin bünövrəsi qoyulmuşdu.

Misra 323-324. *Odisseyin gətirdiyi qızılları, mis şeyləri, İşlənməsi çətin dəmir şeyləri də göstərdi o.* – Qədim dövrlərdə mis və dəmir qızıl ilə bərabər tutulurdu. Çünki texnikanın ibtidailiyi üzündən metaldan əşya hazırlanması olduqca çətin idi. Buna görə də metal əşyalar yüksək qiymətə alınıb-satılırdı. Homer hər iki poemasında yuxarıdakı mısraları ya eynən, ya da ona yaxın şəkildə təkrar edir və “işlənməsi çətin olan” dəmiri ayrıca qeyd edir.

Misra 327. *Odisseyin Dodonaya getdiyini söylədi çar.* – Dodonada (Epirdə) Zevsin olduğu zənn edilən müqəddəs palıdın yarpaqlarının xışiltısı ilə fal açan məşhur kahinlər var idi.

Misra 399. *Nökərlərin məni hündür bir qayadan tullasınlar.* – Yunanıstanda müqəssiri qayadan atdırmaq geniş yayılmış cəza tədbiri idi.

ON BEŞİNCİ NƏĞMƏ

Misra 105. *Öz əl işi çoxlu peplos saxlanırdı o sandıqda.* – Peplos 1) çiyinləri toqqa ilə bağlanan qolsuz üst paltara, 2) plaşa və 3) duvağa deyilirdi.

Misra 160-161. *Elə bu vaxt başlarının üzərindən, sağ tərəfdən Caynağında iri, ağız tutmuş qartal uçub keçdi.* – Qədim yunanlılar quşun sağ tərəfdən keçməsinə uğurlu fal hesab edirdilər, sol tərəfdən uçmasını isə uğursuzluq sayırdılar. Bəzi hallarda quşun səsi və ya növü ilə də fal açırdılar.

Misra 415 və sonrakılar. Çoban Yevmeyin öz doğma yurd-yuvasından ayrı düşməsi haqqındakı hekayəti göstərir ki, eyni miltədən, eyni qəbilədən olan adamlar kölə sahiblərinə qarşı birgə

mübarizə aparırmışlar. Finikiyalı kölə qadın finikiyalı tacirlərin köməyilə köləlikdən qaçır; üstəlik, öz ağasının kiçik oğlu Yevmeyi də satmaq üçün özü ilə aparır.

ON ALTINCI NƏĞMƏ

Misra 288. *Mən onları apardım ki, tüstü xarab eləməsin.* – Evləri qızdırmaq və işıqlandırmaq üçün qədim Yunanıstanda otaqlarda ocaq və manqal yandırıldılar. Buna görə də evdəki şeyləri his basırdı.

ON YEDDİNCİ NƏĞMƏ

Misra 541–542. *Telemaxın asqirtısı eşidildi elə bu vaxt, Bütün evi tutdu səsi. Penelopa güldü buna.* – Asqırmaq qədim yunanlarda yaxşı əlamət hesab olunurdu; niyyətin yerinə yetəcəyinin müjdəçisi kimi qiymətlənirdi. Buna görə də Penelopa öz oğlu Telemaxın asqırmasını eşidincə sevincindən gülür. Odisseyin tezliklə qayıdacağına inanır.

ON SƏKKİZİNCİ NƏĞMƏ

Misra 5–6. *Ona əziz anasının verdiyi ad Anrey idi, İtakalı cavanlarsa İr deyərək çağırırdı.* – İr qadın adı olan İridanın müxtəsər şəklidir. İlahə İrida allahların xəbər aparandır. Penelopa məftunlarının tez-tez ora-bura göndərdikləri dilənçi Anreyə istehza ilə cavanlar İr deyə müraciət edirdilər.

Misra 30–31. *Di toqqalan! Burdakılar şahid olsun davamıza!* – Antik dövrdə yunanlar yumruq davasına başlamazdan əvvəl paltarın üstündən kəmərlə bağlamalı idilər. Əks təqdirdə uzun və geniş paltar vuruşanlara mane ola bilərdi.

Misra 84–85. *Səni qara bir gəmiyə süvar edib mən bir anda, Ehet çarın torpağına özüm yola salacağam.* – Əfsanəvi çar Ehet qəddarlıq, amansızlıq rəmzi kimi məşhur idi.

Misra 328. *Get dəmirçixanada, ya aşxanada yer tapıb yat.* – Dəmirçixanalar isti olduqları üçün dilənçilər qışda orda gecələyirdilər.

ON DOQQUZUNCU NƏĞMƏ

Misra 86. *Apollonun kərəmindən oğlu boya-başa çatıb.* – Apollon işıq, musiqi və poeziya allahı olmaqla bərabər, eyni zamanda gənclik rəmzi və yeniyetmələrin himayəçisi hesab edilirdi.

Misra 176. *Eteokrit tayfasına rast gələrsən o adada; Düz üç dori sülaləsi, pak pelasq tayfası var.* – Eteokritlər Yunanıstanın ən qədim tayfalarındandır. Onlar axeyli-lərdən də qədim tarixə malikdirlər. Qəribədir ki, burada təsvir olunan Troya hadisələrindən çox sonralar Aralıq dənizi sahillərinə gəlmiş yunan qəbiləsi dorilərin də adı çəkilir.

Misra 179. *Orda doqquz il sürürdü Minosun hər çarlıq dövrü.* – Əsatirə görə Minos hər doqquz ildən bir atası Zevsin yanına gedib ondan rəiyyəti idarə etmək üçün qanunlar öyrənirmiş. Bundan başqa, qədim əqidəyə görə, məmləkətin firavan həyat keçirməsi hökmdarın sağlam və gümrah olmasından asılı imiş. Rəvayətə görə qədim yunan çarlarının hakimiyyət dövrü onların fiziki sağlamlıqları ilə müəyyən edilirdi; çar qocalanda onu öldürürmüşlər. Sonralar isə çarın ölkəni idarə etmə müddəti müəyyən zaman çərçivəsinə alınmışdı. Krit çarı Minosun hakimiyyəti kimi, allahların buyruğu ilə, bu müddət təkrar-təkrar artırıla da bilərdi.

Misra 285 və sonrakılar. Odisseyin uydurması olsalar da, onun özünün və müasirlərinin psixologiyası ilə uyğun gəlir.

Misra 409. *Qoy Odissey olsun adı, qəzəblənən deməkdir bu.* – Avtolik “qəzəblənirəm” mənasını ifadə edən “Odissomay” sözünü əsas götürərək nəvəsinin adını Odissey qoymuşdur.

Misra 473. *Ağasının çənəsinə toxunaraq belə dedi.* – Müxatibin çənəsinə toxunmaq ya məhəbbət, ya xahiş ifadə edirdi.

Misra 573-575. *Odissey on iki balta tiyəsinə bir cərgəyə Düzüb zalda, özü isə xeyli dala çəkilərdi; Atıb oxu hamısının sap yerindən keçirərdi.* – Müəyyən məsafələrlə balta tiyələrinin ağız tərəfini yerə elə san-

cardılar ki, küpləri bir xətt təşkil etsin. Atılan ox tiyələrin küp dəliyindən düz keçməli idi.

İYİRMİNCİ NƏĞMƏ

Misra 65. *Burulğanlı Okean-çay mənsəbinə tullayaydı.* – Yəni ölümlər dünyasına ataydı.

Misra 66. *Pandareyin qızlarını tufan belə aparmışdı.* – Pandareyin qızları dedikdə müəllif Kleotera və Meropanı (başqa rəvayətlərdə Kamiro və Klitiya) nəzərdə tutur. Adlar siyahısında Pandarey haqqındakı məlumatlara bax.

Misra 355. *Dəhliz, otaq, həyə-t-baca teyflərlə dolub tamam.* – Bu sözlərlə Feoklimen öldürüləcək pərəstişkarların ruhlarını nəzərdə tutur.

İYİRMİ BİRİNCİ NƏĞMƏ

Misra 395. *Güvə xarab etməyib ki, görəsən, yay buynuzunu.* – Yayın uclarına buynuz bənd edilirdi. Yayın girişi də bu buynuzlara bağlanırdı.

Misra 415. *Çünki fəndgir Kronun Zevs oğlundandı bu işarə.* – Zevsin atası Kronu əsatir fəndgir kimi təqdim edir. Kron oğullarından birinin əli ilə Tartara göndiriləcəyindən xəbərdar idi. O, kələk işlədərək bu bələdan xilas olmağa çalışırdı. Ancaq işlətdiyi kələk də onu bu fəlakətdən qurtara bilmədi.

İYİRMİ İKİNCİ NƏĞMƏ

Misra 56–58. *Əvəzini ödəyərək vurduğumuz ziyanların,
Üstəlik də iyirmi baş buğa neçə eləyirsə,
O dəyərdə mis, ya qızıl cəriməsi verər hər kəs.* – Əyan başçılarından Yevrimaxın dediyi bu sözlər cavanların öz günahlarını yumağa hazır olduqlarını bildirir. Qədim qanunlara görə də Odissey onları amansızcasına qırmaqdan çəkinməli idi.

Misra 297-298. *Pak Afina tavanda öz dəhşətsaçan qalxanını
Tərpədinçə qorxu sardı nikah tələb edənləri.* –
Əslində “egida” adlanan bu ecazkar qalxan və ya süpər keçı dərisindən olub döyüşçünün kürəyini və sinəsini qorumaq üçündür. Əfsanəyə görə ilk egida Zevs üçün hazırlanıb. Bu egidanı Zevs hələ körpə ikən südü ilə bəsləndiyi Amalfeya adlı keçinin dərisindən hazırlayıblarmış. Həmin egida ıldırım saçması, gurultusu və zülmət yayması ilə insanları vahiməyə salırmış.

Misra 336. *Ulu Zevsin həyatdəki mehrabına sığınsınmı.* – Meh-raba sığınan adam toxunulmaz hesab olunurdu.

Misra 421. *Əlli qadın qulluqçusu xidmət edir bizim evdə.* – Əlli rəqəmi, görünür, şərti imiş; bu rəqəm çoxluğu ifadə edirmiş.

Misra 481. *Qarı, mənə kükürd gətir; tüstü verək gərək zala.* – Qədim Yunanistanın dini mərasimlərində kükürd tüstüsü hər cür natəmizliyi təmizləyici hesab edilirdi.

İYİRMİ ÜÇÜNCÜ NƏĞMƏ

Misra 221. *Yadelliyə könül verib bir yatağa girməzdi heç.* – Yadelli ifadəsi Troya şahzadəsi Parisə aiddir.

İYİRMİ DÖRDÜNCÜ NƏĞMƏ

Misra 1 və sonrakılar. Əsər boyu ruhların idrakdan məhrum olduğu təsəvvürü hökm sürdüyü halda, bu misralarda Odisseyin öldürdüyü cavanlar idraklarını saxlayırlar. Onlara bələdçilik edən killenili Hermes allahdır. Əsatirə görə Hermes Killen dağında doğulmuşdur. Bu səbəbdən ləqəblərindən birisi də killenilidir. Müəllif ruhların civildəşərək küyləşdiyini nəql edir. Bu da ruhların quşa çevrilməsi kimi çox qədim təsəvvürlə əlaqədardır.

Misra 36-37. *Sən ey ölməz allahlara oxşar olan nəcib Axill!
Sənsə doğma eldən uzaq, Troyada şəhid oldun.* – Axillesin doğma eli Fessaliyada pelast Arqosu hesab olunur.

Misra 46. *Axeylilər çox ağlayıb, kəsdilər gur saçlarını.* – O zamanın adətinə görə cavanlar matəm əlaməti olaraq saçlarını kəsib cənazənin üzərinə qoyurdular. Bu barədə “İliada”nın iyirmi üçüncü nəğməsinin 135-ci və sonrakı misralarında deyilir:

*Ortada da öz dostları, – mərd Patroklun cəsədini
Aparırdı... Saçlarını kəsib onlar atırdılar
O cəsədin üzərinə... Saç çulğadı onu tamam...*

Misra 47. *Anan bundan xəbər tutub pərilərlə çıxdı sudan.* – Axillesin anası su pərisi Fetidadır.

Misra 199. *Tindareyin qızı isə anılar bəd nəğmələrdə.* – Tindareyin qızı Aqamemnon arvadı Klitemnestradır.

Misra 206–207. Homer qəhrəmanlarının fiziki əməklə, xüsusən, əkinçilik, bağçılıq işləri ilə məşğul olduqlarını görürük.

Homer

DÜNYA ƏDƏBİYYATI KLASSIKLƏRİ

ƏSATİRİ VƏ COĞRAFİ ADLAR LÜĞƏTİ

A d r e s t a – Penelopanın kənizi.

A e d a – Pandareyin qızı, Fiv qəhrəmanı Zefin arvadı. Zevsdən İtil adlı yeganə bir oğlu varmış. Aeda fiv hökmdarı Amfionun çoxuşaqlı arvadı Niobaya qısqanmış, Niobanın daimi tənələrinin heyfini almaq üçün onun İsmen adlı oğlunu öldürməyi qərara almışdır. Lakin gecə qaranlığında İsmenin əvəzinə öz yeganə oğlu İtili öldürmüşdür. Aeda dərdən sarsılaraq oğlunun cənazəsini qucaqlamış, allahlar onun bu vəziyyətini görərək yazıqları gəlib onu bülbülə çevirmişlər. Aeda adı yunanca bülbül mənasına gələn “aedon” sözündəndir.

A f e y d a n t – Polipemonun oğlu; Odisseyin uydurduğu atası.

A f i n a – Afinanın müqəddəs şəhəri. Attikanın paytaxtı. Klassik yunan mədəniyyətinin mərkəzi.

A f i n a – Zevsin qızı. Ana bətnindən yox, Zevsin başından doğulmuşdur. Mühəribə, müdriklik ilahəsi, Odisseyin hamisidir. Ona Pallada Afina və ya sadəcə Pallada da deyilir. Qədimlərdə yunanlarda bayquş gözü də öküz gözü kimi gözəl hesab edildiyindən ona bayquşgözlü ləqəbi verilmişdir.

A f r o d i t a – (romalılarda Venera) Eşq və gözəllik ilahəsi. Ən çox yayılmış rəvayətə görə o, dəniz dalğalarının köpüyündən çıxmış və ilk dəfə Kipr adasına qədəm basmışdır. Buna görə də ona bəzən Kiprida deyilir. Başqa rəvayətə görə atası Zevs, anası Dionadır. Rəvayətlərdən birində mühəribə ilahı Aresin (romalılarda Mars), o birində Hefestin arvadı kimi, eşq ilahı Erotun anası kimi qələmə verilir. Homer onu Hefestin arvadı, Aresin oynaşı kimi təsvir edir.

A x e y l i l ər və ya **a x e y l ər** – Yunanıstanın qədim və məşhur qəbilələrindən biri. Homer bu adı arqivlər və danaylar qəbiləsi kimi bütün yunanlara şamil etmişdir. Ellin qəbiləsi məşhurlaşandan sonra, yəni Homerdən çox sonra bütün yunan tayfaları ellinlər, Yunanıstan isə bəzən Ellada əyalətinin adı ilə adlanmışdır.

A x e r o n t – yeraltı dünyanın çaylarından biri.

A x i l l e s və ya **A x i l l** – dəniz ilahəsi Fetida ilə mirmidonlar hökmdarı Peleyin oğlu; “İliada”nın baş qəhrəmanı. Allahlar onun üçün misilsiz qəhrəmanlıq, lakin qısa ömür ayırmışlar. O troyalıların baş qəhrəmanı Hektoru öldürmüş, Hektorun qardaşı, Yelenanı qaçırdaraq mühəribəyə səbəb olmuş Parisin atdığı oxla həlak olmuşdur. Həmin oxu Feb–Apollon Axillesin yeganə zəif əzası olan dabanına yönəltdi. Məşhur “Axillesin dabanı” ifadəsi də bu münasibətlə yaranmışdır.

Aid – 1) Kron ilə Reyanın oğlu, Zevsin qardaşı. Yeraltı dünyanın allahı. 2) Ölülər aləmi.

Akast – Dulixi adasının hökmdarı.

Akroney – gənc bir feak.

Aktorida – Aktor qızı. Penelopanın kənizi.

Aqamemnon – yunan ordularının baş komandanı, Menelayın qardaşı, Klitemnestranın əri, öz qatili Egistin əmisi oğlu. Atası Atreydir.

Aqelay – Damastorun oğlu, Penelopa ilə evlənməyə can atan gənc-lərdən biri.

Alektor – spartalı.

Alfey – 1) Peloponnesdə bir çay; 2) həmin çayın allahının adı.

Alibant – İtaliyada şəhər.

Alkandra – Misirin Fiv şəhəri hökmdarı Polibinin arvadı.

Alkim – Mentorun atası.

Alkinoy – Feakların hökmdarı, Sxeriya adasında yaşayır.

Alkipa – Yelenanın kənizi.

Alkmena – Mikena hökmdarı Elektrionun qızı, əkiz qardaş Herakl və İfiklin anası, Amfitrionun arvadı. Amfitrion evdə olmayan vaxt onun görkəmində Alkmena ilə yatan Zevsdən Herakl, qanuni əri Amfitriondan isə İfikl doğulmuşdur.

Alkmeon – atası Amfiaray, anası Erifiladır. Fiv üzərinə ikinci yürüşün başçısı olmuşdur. Atasının intiqamını almaq məqsədilə anasını öldürmüşdür. Buna görə də qan qisası ilahəsi Erinninin təqibinə məruz qalmışdır. O, məşhur əfsanəvi falçı Melampın uzaq nəvəsidir.

Aloey – adətən Poseydonun oğlu hesab edilir. Bu ad, dən üyüdülməsi mənasını daşıyan yunan sözü “aloe” kəlməsindən alınmışdır. O, üyütmə allahı hesab edilir. İfimedeyanın əri olan Aloey nəhəng Ot və Efialt qardaşların atasıdır. Başqa bir əfsanədə həmin nəhənglərin ataları Poseydon olduğu qeyd edilir.

Amfiyal – cavan feak.

Amifaon – anası Tiro, atası Fessaliya çarı Krefeydir. Gələcəkdən xəbər verən məşhur Melampın atasıdır.

Amfiaray – Arqoslu falabaxan; məşhur Melampın nəticəsi. Polinikə uymuş arvadının təkidi ilə Fiv üzərinə yürüşdə iştirak etmişdir. Lakin o, bu yürüşün məğlubiyyətlə bitəcəyini əvvəlcədən bildirdi. Məğlubiyyətdən sonra Amfiaray qaçaraq canını qurtarsa da, yer aralanmış və onu gərdunəsi ilə birlikdə bağrına çəkmişdir. Ölümündən sonra Amfiaray qəhrəman adlanmış və müqəddəs hesab edilmişdir.

A m f i l o x – Amfiarayla Erifilanın oğlu, Alkmeonun qardaşıdır. Fiv üzərinə yürüsdə o da iştirak etmişdir. Atası kimi o da gələcəkdən xəbər verən və Troya müharibəsi iştirakçısıdır.

A m f i m e d o n t – Penelopa pərəstişkarlarından biri.

A m f i n o m – Penelopanın pərəstişkarlarından olan Amfinom Nisipoğludur.

A m f i o n – 1) atası Zevs, anası Antiopadır. Füsunkar forminqi ilə daşları da hərəkətə gətirmiş. Əkiz qardaşı Zeflə birlikdə Fivdə çar olmuşdur. Bu şəhərin hasarını da sehrli çalğısının qüdrəti ilə ucaltmışdır. Amfimedont Niobanın əridir. 2) Orxomen şəhərinin hökmdarı, İasinin oğlu, Xloridanın atasıdır.

A m f i t e y a – Avtolikin arvadı, Odisseyin ana nəvəsidir.

A m f i t r i o n – Tirinf çarı Alkeyin oğlu, Perseyin nəvəsi, Alkmenanın əri, İfiklin atasıdır.

A m f i t r i t a – Poseydonun arvadı. Dəniz qocası Nereyin saysız qızlarından biri, eyni zamanda dənizin özünü təmsil edir.

A m n i s – Krit adasında liman şəhəri.

A n a b e s i n – Feak gənclərindən biri.

A n d r e m o n o ğ l u F o a n t – Troyada axeylilər tərəfində vuruşan etolili döyüşçülərin başçısı.

A n x i a l – Feak gənclərdən biri.

A n x i a l – Tafosda qəbilə başçısı Mentin atası.

A n t i f – İtakalı ağsaqqallardan biri.

A n t i f a t – Lestriqonların başçısı.

A n t i f a t – gələcəkdən xəbər verən məşhur Melampın oğlu.

A n t i f – Yeqiptinin oğlu, Odisseyin səfər yoldaşlarından biri, taygöz. Polifem tərəfindən yeyilmişdir.

A n t i k l – Taxta at bəmində Troyaya aparılan axeyli qəhrəmanlardan biri.

A n t i k l e y a – Avtolikin qızı, Laertın arvadı, Odisseyin anası. Odisseyin ayrılığına dözməyib qəm çəkməkdən ölmüşdür.

A n t i l o x – Pulos çarı Nestorun böyük oğlu, Troyada vuruşan görkəmli yunan qəhrəmanlarından biri; Patroklun ölümündən sonra Axillesin ən yaxın dostu. Müharibənin axırında qoca atasını ölümdən xilas etmək üçün özünü qabağa vermiş və Memnon tərəfindən öldürülmüşdür.

A n t i n o y – Yevpeytin oğlu, Penelopa pərəstişkarlarının başçısı və ən qəddarı.

A n t i o p a – Zevsdən Amfion və Zef adlı əkiz qardaşları doğmuşdur. Ason adlı çayın qızıdır.

Apollo – (Feb) atası Zevs, anası Leto (Latona), ilahə Artemidanın əkiz qardaşdır. Musiqi və poeziya allahıdır. Eyni zamanda gələcəkdən xəbər verəndir. Troya müharibəsində troyalılara kömək edir; Parisin atdığı oxu Axillesin dabanına tərəf o yönəldib, həlak olmasına səbəb olur.

Arqivlilər – Arqosda yaşayırdılar. Homer danaylar, axeylilər kimi arqivliləri də geniş mənada, yəni bütün yunan qəbilələri mənasında işlədir.

Arqo – Yason və yoldaşlarının qızılyunlu qoç üçün Kolxidaya yollandıqları gəminin adı. Arqonavtlar adı da gəminin adından alınmışdır.

Arqos – 1) Yunanıstanın Peloponnes hissəsi. Arqosun şimali-şərq hissəsi paytaxt Migena olmaqla Aqamemnonun, qalan hissəsi Diomedin hakimiyyəti altında idi. 2) Fessaliya düzənliyindəki Pelast Arqosu Axillesin ixtiyarında olduğunu bildiren rəvayət də var. 3) Arqolidanın baş şəhərinin Arqos adlandığını iddia edənlər də vardır.

Arqus – 1) Yüzgözlü əjdaha. Baş ilahə Heranın ömri ilə Arqus Zevsin danaya çevrilmiş sevgilisi İonu gözədən qoymayırmış. Nəhayət, Arqus Hermes tərəfindən öldürülmüşdür. 2) Odisseyin itinin adı.

Arqusvuran və ya **Arqovuran** – Hermesin ləqəblərindən biri.

Ares – Zevslə Heranın oğlu, qorxunc müharibə allahı.

Aret – Nestorun oğullarından biri.

Areta – Feak çarı Alkinoyun arvadı.

Ariadna – Krit çarı Minosun qızı. O məşhur qəhrəman Tezeyə sap vermiş, Tezey Minotavr adlı nəhəng əjdahanı öldürərək həmin sapın köməyi ilə labirintdən çıxıb bilmiş və Ariadna ilə birlikdə qaçmışdır. Daha geniş yayılmış bir əfsanəyə görə Tezey tərəfindən Naksos adasında tərkd edilmiş Ariadna ya Dionisə erə getmiş və ya Artemidanın oxu ilə öldürülmüşdür. “Odisseyə”də əsatinin başqa variantı ilə qarşılaşırıq: Artemida Dionisin sözü ilə Ariadnanı Diya (Naksos) adasında həlak edir.

Arkezi – Laerti atası. Odisseyin ata tərəfdən babası, Zevsin oğlu.

Arktos – Böyük Ayı bürcü, Yeddi qardaş, Araba kimi adlar verilən yeddi ulduzdu.

Artakiya – Lestriqonlar adasında bir bulaq.

Artemida – Apollonun əkiz bacısıdır. Ovçu ilahə hesab edilir. Qədimlərdə qəfildən ölən qadınların Artemida, kişilərin Apollon oxu ilə öldürüldüyünü zənn edirdilər.

Asop – Beotiyada çaydır.

Atlant – Titan, Yapetin oğlu. Prometeyin qardaşı, pəri Kalipsonun atasıdır. Homerin əsaslandığı əsatirə görə göylə yeri ayıran sütunları o

saxlayır. Başqa əsatirə görə, Atlant səma günbəzini öz çiyinlərində saxlayır. Bir zaman allahların əleyhinə cinayət hazırladığı üçün allahlar da onu bu əbədi əzaba məhkum etmişlər.

A t r e y – Mikena çarı, Pelopsoğlu. Onun nəsli allahların lənətini qazandığından həmişə bədbəxtliyə düşər olurlar. Atreylə öz qardaşı Fiyest arasında amansız ədavət hökm sürür və Fiyestin oğlu Egist əvvəl Atreyi bir müddət sonra oğlu Aqamemnonu öldürür.

A t r i d l ə r – Atrey oğulları deməkdir. Aqamemnon və Menelay.

A t r i t o n a – Afinanın ləqəblərindən biri, dəfənilməz deməkdir.

A v t o l i k – Hermesin oğlu, Odisseyin ana babası. Oğurluq, yalançılıq, üzüdünlük atası Hermes allahdan irsən ona da keçmişdir.

A v t o n o y a – Penelopanın kənizi.

A y a k s O i l i d – Lori hökmdarı Oileyin oğlu, Troyada vuruşan lori döyüşçülərinin başçısı. Qələbədən sonra Troyadan vətəninə qayıdarkən Girey qayaları yanında gəmi qəzasında ölmüşdür.

A y a k s T e l a m o n i d – Salamin çarı Telamonun oğlu, Troyada vuruşan ən görkəmli qəhrəmanlardandır. O, qüvvət və şücaətdə Axillesdən sonra birinci idi. Axilles həlak olduqdan sonra onun silahlarına sahib olmaq üçün Odisseylə bəhşə girmişdir. Lakin silahlar Odisseyə çatdığından, Ayaks aqlını itirmiş və özünü öldürmüşdür.

A y s a – Tale, qəzavü-qədər, Moyra.

A y t o n – Odisseyin uydurma adlarından biri.

B o r e y – şimal küləyi.

B o y e f o ğ l u Y e t e o n – Menelayın ev işlərini idarə edən.

D a n a y və **y a d a n a y l ı l a r** – ən qədim yunan qəbilələrindən biri, Arqos sakinləri. Arqivililər və axeylilər kimi Homerin əsərlərində danaylar da bütün yunanları təmsil edirlər.

D e i f o b – Priamın oğlu, Hektor və Parisin qardaşı. Troya qəhrəmanlarından biri.

D e l o s – Egey dənizində bir ada, Apollonun doğulduğu yer, Delfi kimi Delos da Apollonun ziyarətگاهیdır.

D e m e t r a – Kron ilə Reyannın qızı, Zevsin bacısı və arvadı. Persefona Demetranın Zevsdən olan qızıdır.

D i o m e d – Tideyoğlu, Troya müharibəsində böyük qəhrəmanlıqlar göstərmişdir. Bu qəhrəmanlıqlardan “İliada”da ətraflı danışılır.

D i o n i s – atası Zevs, anası Kalmin qızı fani Semeladır. Üzüm, şərab və eysü-işrət allahı.

D i y a – rəvayətin birində Krit yaxınlığında bir ada, başqasında Egey dənizindəki Naksos adasının qədim adı.

D o d o n a – Epirdə bir şəhər. Zevsin ibadətگاهی və məşhur orakul oradadır.

D u l i x i – Homerin dediyinə görə İtaka yaxınlığında bir adadır. İoni dənizindəki adalardan hansının vaxtilə Dulixi adlandığını müəyyən etmək çətindir.

E a k – atası Zevs, anası Eginadır. Peley və Telamonun atası.

E d i p – atası Fiv hökmdarı Lay, anası İokasta (Homerdə Epikasta)dır. Orakul Laya xəbər vermişdi ki, oğlu onu öldürəcək və öz anası ilə evlə-nəcək. Odur ki, oğlu olan kimi Lay öz sadıq köləsinə onu atmağı əmr etmişdi. Edipi başqa adamlar götürərək boya-başa çatdırmışdılar. Edip yeniyetmə yaşına çatdıqda atasını axtarmağa gedir. Yolda tanımadan atasını öldürür, Fivə gedib hakimiyyəti ələ alır. İokasta ilə evlənilir. Aradan bir neçə il keçdikdən sonra ata qatili olduğunu və anası ilə evləndiyini bilib özünü kor edir, anası isə intihar edir.

E e t – Heliosla Persanın oğlu, Kolxidanın çarı, Medeyanın atası, Sir-seyanın qardaşı.

E e y a – Sirseyanın yaşadığı əfsanəvi ada.

E f i a l t – nəhəng Poseydonla İfimedeyanın oğlu, Otosun əkiz qardaşı.

E q i – Peloponnesin şimalında şəhər; orada Poseydonu məbəəd vardır.

E l a t r e y – Feak gənclərindən biri.

E l a t – Penelopa namizədlərindən.

E l i d a – Peloponnesin şimal-qərbində vilayət.

E l l a d a – 1) Peloponnes; 2) ümumiyyətlə, Yunanıstan.

E o l – küləklər allahı. Ailəsi ilə birlikdə Eoliya adasında yaşayırmış.

E o l i y a – Eolun sakin olduğu ada. Guya, bu ada hərəkət edirmiş.

E o s – Heliosun (günəşin) və Selenanın (ayın) bacısı; səhər şəfəqi ilahəsi.

E p e y l i l e r – Elidanın şimal hissəsində yaşamış qəbilə.

E r e b – ölümlər dünyası Aidin daha cansıxıcı hissəsi.

E r i f i l a – Amfiarayın arvadı, öz ərinə məhv edib. Sonralar özü oğlu Alkmeon tərəfindən öldürülmüşdür. Erifila Edipin oğlu Polinikə satılmış, ərinə Fiv taxtı uğrunda Polinikin öz qardaşı Eteoklla apardığı mübarizə-sində Polinikin tərəfdarı kimi vuruşmağa sövq etmişdir. Amfiaray müvəf-fəqiyyətsizliyə uğrayacağını əvvəlcədən bilsə də, arvadının sözündən çıxmamış, müharibəyə gedərək axırda məhv olmuşdur. Amfiaray haq-qındakı məlumatı bax.

Erinnilər – (furilər) qan qisası ilahələri.

Eson – Tironun Krefeydən olan oğlu, arqonavtların başçısı Yasonun atası.

Etoliya – Yunanıstanın orta hissəsində yer.

Eydofeya – Fiyestin oğlu. Troya müharibələri zamanı Aqamemnon baş sərkərdə kimi Troyaya yollananda, hakimiyyəti ələ keçirərək, Klitemnestra ilə birlikdə ölkəni idarə edir. Aqamemnon Troyadan qayıdan kimi Egist Klitemnestra ilə birlikdə onu öldürür. Yeddi il keçdikdən sonra Aqamemnonun oğlu Orest atasının qanını alaraq Egisti və anası Klitemnestranı qətlə yetirir.

Faeton – Eosun atlarından biri.

Faetusa – pəri, Heliosun qızı.

Faros – Aralıq dənizində, Misir sahillərinə yaxın ada.

Feaklar – əfsanəvi dənizçi xalq, allahların sevimlisi və xoşbəxt xalq. Əfsanəvi Sxeriya adası sakinləri.

Feb (Apollon) – Apollon haqqındakı məlumata bax.

Fedim – Sidon hökmdarı.

Fedon – Fesprotlar hökmdarı.

Fedra – Afina çarı Tezeyin arvadı. Öz oğulluğu İppolitə vurulmuş, lakin təmiz əxlaqlı gənc onun təklifini rədd etdiyi üçün ona şər atmış və Tezeyə şikayətlənmişdir. Tezeyin xahişi ilə Roseydon İppoliti öldürmüşdür. Fedra isə intihar etmişdir.

Femida – Uran və Qeyanın qızı, ədalət və qanun ilahəsi.

Femiy – Terpioğlu, İtakalı müğənni.

Feoklimen – falçı, Polifeydin oğlu. Melampın nəticəsi.

Feri – 1) Messeniyada şəhər; 2) Fessaliyada şəhər.

Fesprotlar – Epirdə yaşayan qəbilələrdən biri.

Fest – Krit adasında şəhər.

Fetida – dəniz qocası Nereyin və Doridanın qızı. Zevs və Poseydon onunla evlənmək istəyirdilər. Lakin ona xəbər verilmişdi ki, oğlu atasından üstün olacaq. Ona görə də Fetidani fani adama – Peleyə ərə verirlər. Axilles bu izdivacın törəməsidir.

Filak – Filaka şəhərinin hakimi; İfiklin atası.

Filaka – Fessaliyada şəhər.

Filo – Yelenanın xidmətçisi.

Filoktet – Poyantin oğlu, Herakl yayının varisi, məşhur oxatan. Fessaliya qoşunlarını Troyaya apararı başçı. Yolda onu ilan sancmışdır. Bədənində pis qoxulu yara əmələ gəldiyindən, yunanlar onu Lemnos adasında qoyub, çıxıb getmişlər. Filoktet bu adada bir neçə il miskin həyat

keçirmişdir. Nəhayət, axeylilərə allahlardan xəbər gəlmişdir ki, Filoktet iştirak etməsə, Troya alınmayacaq. Odissey onu Lemnos adasından Troya-yaya gətirmiş, orada müalicə olunmuş və müharibədə iştirak etmişdir. Paris də onun sərrast oxu ilə öldürülmüşdür.

Filomelid – Lesbosda yaşayan qəbilənin başçısı.

Filoti – Odisseyin sadıq kölələrindən biri, naxırçı.

Finikiya – indiki Suriya və Fələstinin sahil zonası. Finikiyalılar qədimlərdə dənizçilikdə və dəniz ticarətində ad qazanmışdılar.

Fivlər – 1) Beotiyada şəhər; 2) Misirdə şəhər.

Fiyest – Atreyin qardaşı, Egistin atası.

Foant – etoliyalıların başçısı.

Fon – Misir sakini.

Foosa – dəniz allahı Forkinin qızı, taygöz Polifemin anası, Foosadar mağarada Poseydonla cütləşərək, Polifemi doğmuşdur.

Forkin – dəniz allahlarından biri.

Frasimed – Nestorun oğullarından biri.

Froni – itakalı Noemonun atası.

Fronti – Onetar adasındandır. Menelayın sükançısıdır.

Ftiya – Fessaliyada mirmidonların baş şəhəri, Axillesin vətəni.

Harpiyalar – Harpiyanın yunanca hərfi mənası “oğru qadın” deməkdir. Yunan əsətinə görə, qanadlı əcaib qadınlardır. Qasırğa ilahələridir. İtkin düşmüş adamları guya Harpiyalar oğurlayır.

Heba – Zevslə Heranın qızı, gənclik ilahəsi. Herakl öldükdən sonra allahlar onu Olimpə aparmış və Heba ilə evləndirmişlər.

Hefest – (romalılarda Vulkan) Zevs və Heranın oğlu, od və dəmirçilik sənəti allahı. Axsaq və yaraşıqsızdır. Lakin bir rəvayətə görə gözəl Xarita, başqa bir rəvayətə və Homerə görə Afrodita özü onun arvadı olmuşdur.

Helios – günəş allahı, Selenanın (ayın) və Eosun (səhər şəfəqinin) qardaşı; titan Hiperionla Tiyanın oğlu.

Hellespont – Kiçik Asiyalı Frakiya Xersonesindən ayıran boğaz. Bu boğaz indi Dardanel boğazı adlanır. Hellespont adı Orxomen hökmdarı Afamantın qızı Hellanın adından götürülmüşdür; bədxah analığın ölündən qoyuna minib qaçan Hella, guya, burada suya düşmüşdür.

Hera – Kronla Reyanın qızı, Zevsin bacısı və arvadı, izdivacı müdafiə edən ilahə.

Herakl – Yunanistanın ən böyük qəhrəmanı, atası Zevs, anası fani Alkmenadır. Doğulduğu gündən Heranın təqibinə məruz qalır. Mikena

çarı Yevrisfeye xidmət etməli olur. Onun tapşırığı ilə on iki məşhur hünər göstərir; yeraltı dünyaya enərək Serber adlı qorxunc köpəyi gətirməsi də onlardan biridir.

H e r m e s – atası Zevs, anası Kellen dağının pərisi Mayyadır. Ticarət və peşə hamisi, məşhur oğru və kələkbaz, allahların qasidi, ölənlərin ruhlarını yeraltı dünyaya müşayiət edən.

H i p e r i o n – titan, Heliosun, Selenanın (ayın) və Eosun (səhər şəfəqinin) atası.

X a l k i d a – Etoliyada şəhər.

X a r i b d a – əcaib dəniz nəhəngi; o, dənizin suyunu gəmilərlə birlikdə udub sonra geri qaytarır.

X a r i t l e r – gözəllik və şadlıq ilahələri.

X i o s – Egey dənizində ada.

X l o r i d a – 1) Amfionun qızı; 2) Neleyin arvadı, Nestorun, Perikləmenin, Xrominin və Peronun anası.

X r o m i – Nestorun qardaşı.

İ a r d a n – Kritdə çay.

İ d o m e n e y – Devkalionun oğlu, Krit adasındakı Knos şəhərinin hökmdarı. Troya müharibəsində kritlilərin başçısı.

İ f i k l – 1) atası Amfitrion, anası Alkmenadır. Heraklın əkiz qardaşdır. Onun qəhrəmanlıqlarının bir çoxunda iştirak etmişdir; 2) Filakalı Filakın oğlu, Melampın oğurladığı cins buğaların sahibi.

İ f i m e d e y a – Aloeyin arvadı. Bir rəvayətə görə Poseydondan, başqa rəvayətə görə qanuni əri Aloeydən Efialt və Ot (yaxud Otos) adlı iki nəhəng oğlu olmuşdur.

İ k a r i – Tindareyin qardaşı, Spartadan qovulduqdan sonra Akarnaniyada məskən salmışdır. Penelopa və İftimanın atası.

İ l – 1) Mermerin oğlu; 2) Peloponnesin Efira şəhərinin çarı.

İ l i o n – Troyanın ikinci adı. Bu ad Troyanı bina etdirən Trosoğlu İlin adından alınmışdır.

İ l i f i y a – doğum ilahəsi.

İ n o – Levkoteyaya bax.

İ o k a s t a – Fiv çarı Layın arvadı, Edipin anası.

İ o l k – Fessaliyada şəhər.

İ s m a r – kikonların mərkəz şəhəri, Frakiya sahilindədir, İsmar öz şərəbi ilə bütün Yunanıstanda məşhurdur.

İ t a k a – Odiseyin doğma adası; İtaka İoni dənizində Akarnaniya sahillərinə yaxında yerləşir.

İtil – Zevs və Aedanın oğlu, anası tərəfindən öldürülmüşdür.

Kadm – Sidon çarı Aqenorun oğlu. Zevsin götürüb qaçdığı Yevropanın qardaşı. Atası onu bacısını axtarmağa göndərir. Kadm çox dolaşdıqdan sonra Delfidə Apollon orakulu ona xəbər verir ki, qarşısına çıxacaq bir inəyi izləsin, inək hansı çəmənlikdə uzanarsa, orda yeni şəhər binası qoysun. Beləliklə o, Kadməyə şəhərinin binasını qoyur. Sonralar o şəhərə Fiv adı verilmişdir. Allahlar Kadmı və Areslə Afroditanın qızı Harmoniyanı evləndirirlər. Bu izdivacdan Avtonoy, İno (Levkoteya), Semela, Aqava, Polidor kimi övladlar doğulur. Kadm da, arvadı Harmoniya da ömürlərinin axırında əjdahaya dönmüşlər.

Kalipso – Atlantın qızı; Oqiya adasının pərisi.

Kassandra – Troya çarı Primanın qızı, Parisin və Hektorun bacısı. Apollon Kassandranı sevdiyi üçün ona gələcəkdən xəbər vermək istedadı verir; lakin sevgisi rədd edildikdə, adamlarda Kassandranın falçılığına inamsızlıq əmələ gətirir. Troya fəth olunduqdan sonra Kassandra Aqamemnona çatır və onunla birlikdə Klitemnestra və Egist tərəfindən öldürülür.

Kastor və Polidevk – Ledanın oğullarıdır; Kastor Tindareydən, Polidevk Zevsdəndir. Hər ikisi çox hünər göstərmiş məşhur qəhrəmanlardır. Kastor öldükdən sonra Polidevk atasından xahiş edir ki, ölümsüzlüyünü qardaşı ilə bölüşdürsün. Zevs razı olur. O zamandan qardaşlar bir gün Olimpədə allahların məclisində, o biri gün Aiddə ölümlər arasında olurlar.

Kavkonlar – Peloponnesdə yaşayan qədim yunan qəbilələrindən biri.

Kefalleniya – İtaka, Zam, Zakinf adaları və materikin bu adalarla üzübüz sahilləri. Bu rayonda yaşayan qəbilələr kefallenlər adlanırdı.

Kentavrlar – əsətirə görə yarı adam, yarı at məxludurlar. Guya, Fessaliyada ömür sürürlərmiş.

Kera – əksərən “ölüm” mənasında işlənir.

Keralar – qanadlı qadın iblislər. Onlar bədəni tərk edən ruhları tuturlar.

Kifera – Kipr adasına yaxın adacıq; Afroditanın əsas məbədi.

Kikonlar – Frakiya qəbilələri.

Killen – Hermesin doğulduğu yer.

Kimmerilər – qədim yunanların təsəvvürünə görə Günəş nuru çatmayan yerdə yaşamış əfsanəvi bir xalqdır.

Kipr – Klikiya və Suriya sahillərinə yaxın sularda böyük adadır. Afroditanın qədim məbədi orada imiş. Bu ada ilə əlaqədar olaraq Afroditanın bir adı da Kipridadır.

Klimen – Nestorun arvadı Yevridikanın atası.

Klimena – Filakın arvadı, İfiklin anası.

Klit – məşhur falçı Melampın nəvəsi, Mantinin oğlu. İlahə Eos ona vurularaq oğurlamışdır.

Klitemnestra – atası Tindarey, anası Ledadır. Aqamemnonun arvadı, Orest və Elektranın anasıdır. Aqamemnon Troyada ikən ona xəyanət etmiş, Egistlə yaşamış, Troyadan qayıdan ərinə də onunla birlikdə həlak etmişdir.

Kloto – insanların həyat ipini əyirən üç bacıdan biri.

Knos – Krit adasında Minosun hökm sürdüüyü şəhər.

Koteylilər – Kiçik Asiya qəbilələri.

Kotsit – yeraltı dünyanın çaylarından biri, Stiks nəhrinin qolu.

Krateida – Ssillanın anası.

Krefey – küləklər allahı Eolun oğlu.

Kreont – Heraklin arvadı Meqaranın atası.

Krit – Aralıq dənizində böyük bir ada. Yunanlardan qabaqkı mədəniyyətin mərkəzi.

Kron – Uran və Qeyanın oğlu, xeyirxah və fəndgir allah. Onun hakimiyyət sürdüüyü dövr “qızıl dövr” sayılır. Qeyadan Zevs, Poseydon, Aid, Hera, Demetra və Qestiya adlı övladlar olmuşdur. Əvvəlcədən xəbər verildiyi kimi, oğlu Zevs tərəfindən hakimiyyətdən salınmışdır.

Kronid və ya Kronion – Kronoğlu Zevs.

Krunlar – Elidada yer adı.

Ktesi – Yevmeyin atası.

Ktimena – Odisseyin kiçik bacısı. Zam adasına gəlin getmişdir.

Qerest – Yevbeya adasında liman və burun.

Qermiona – Menelayla Yelenanın qızı, Axillesin oğlu Neoptolemin arvadı.

Qeya – yer ilahəsi.

Qiperesiya – Arqosda şəhər.

Qorqona – baxışı ilə insanları dəhşətə gətirən, bəzi rəvayətə görə daşa çevirən heyvanqulaqlı, yastıburun, qıcanmışdişli və ilanhörlüklü qorxunc qadın. Qorqonalar üçdür. Arqoslu qəhrəman Persey onlardan Meduza adlı birisinin başını vurmuşdur. Persey Zevslə Danayanın oğludur.

Qortina – Krit adasında böyük bir şəhər.

Laert – Odisseyin atası Arkezinin oğlu.

Laertid – Laertoğlu Odissey.

Lakədəmon – Lakonika, Peloponnesin cənub-şərqində vilayət. Homer çox zaman Lakodemonun baş şəhəri Spartanı da belə adlandırır.

Lam – Lestriqonların əcdadı, Telepil şəhərinin banisi.

Lamp və Faeton – Eosun gərdünəsinə qoşulan atlar.

Lampetiya – pəri, Heliosun qızı.

Laodamant və Laodam – Alkinoyun böyük oğlu.

Lapiflər – Fessaliyada yaşamış əfsanəvi qəbilə. Yevrition haqqındakı məlumata bax.

Latona və ya Leto – ilahə. Zevsin sevgilisi, Apollon və Artemidanın anası. Zevsin arvadı Heranın təqibindən qaçaraq, Delos adasında gizlənmiş və əkiz bacı-qardaşı da orada doğmuşdur. Buna görə də Delos Apollonun məbədi hesab olunur.

Leda – Sparta çarı Tindareyin arvadı. Etoliya hökmdarı Festinin qızı. Yunanıstanın məşhur gözəli. Dörd övladı olmuşdur: Kastor və Klitemnestra Tindareydən, Yelena və Polidevk isə Zevsdəndir.

Lemnos – Egey dənizində ada və şəhər.

Lesbos – Egey dənizində böyük bir ada.

Lestriqonlar – əfsanəvi nəhənglər nəsli.

Leto – Latona haqqındakı məlumata bax.

Levkada – Aidin yaxınlığında qayalıq.

Levkoteya – Kadının qızı İnodur; dəniz ilahəsinə çevrilmiş və Levkoteya adını almışdır.

Liviya – Afrikanın şimali-şərq hissəsi.

Lotofaqlar – lotos çiçəyi ilə dolanan əfsanəvi xalq.

Maleya – Peloponnesin cənubunda burun.

Manti – məşhur fəlcü Melampın oğlu.

Marafon – Attikada kiçik qəsəbə.

Maron – kikonların kahini.

Mastor – falabaxan Alifersin atası.

Mayya – pəri, Hermesin anası.

Medont – itakalı qasid.

Meqapent – Menelayın kənizdən olan oğlu.

Meqara – Fiv hökmdarı Kreontun qızı, Heraklın birinci arvadı. Bu izdivacdən üç uşaq olmuşdu. Herakl cinlənərək onların üçünü də öldürmüşdür. Hera onun ağlını başından çıxartmışdı. Herakl Meqaranın öz dostu İolaya bağlılaşmışdır.

Melamp və ya Melampod – Amifaonun oğlu, məşhur falaçan, heyvanların dilini bilən, falaçılar sülaləsinin banisi. Onun haqqındakı əsətir

qarmaqarışıqdır. Homer Neleyin nə zamansa Melampı təhqir etdiyini üstüörtülü şəkildə deyib keçir. Bu təhqir Melampın qardaşı Biantın Neley-qızı Pero ilə evlənməsindən irəli gəlmişdi.

Melanfi – Odisseyin dönük çıxmış köləsi, keçi çobanı.

Melanfo – Odisseyin köləsi Dolinin qızı.

Memnon – atası Tifon, anası Eosdur. Efiopların çarıdır. Qeyri-adi güc sahibi nəhəngdir. Mühəribənin axırına yaxın troyalıların köməyinə gəlmişdir. Döyüşdə Nestorun böyük oğlu Antiloxu öldürmüş, özü isə Axilles tərəfindən öldürülmüşdür.

Menelay – Spartanın çarı, Atreyin oğlu, Aqamemnonun kiçik qardaşı, Parisin qaçırdığı Yelenanın əridir. Troya fəth edildikdən sonra Yelena əvvəlki əri Menelayla Spartaya qayıtmışdır.

Meneti – Patroklun atası.

Mentor – itakiyalı, Odisseyin yaşadı və yaxın yoldaşı. Ağıllı və mühakimə sahibi olması ilə məşhurdur.

Mermer – efiralı İlin atası.

Mesavli – çoban Yevmeyin atası.

Messeniya – Peloponnesin cənub-qərbinə verilən ad; baş şəhəri Messena.

Mikena – İnaxin qızı

Mikena və ya **Mikenlər** – şəhər adı. Aqamemnonun hakimiyyəti altında olan Arqolidanın paytaxtı. Yunanlardan qabaqkı mədəniyyətin mərkəzi.

Mimant – Xios adasının qarşısında, Kiçik Asiya sahilində dağlıq burun.

Minilər – baş şəhəri Arxomen olan Beotiyada qəbilə.

Minos – Krit adası. Atası Zevs, anası məşhur gözəl Yevropadır. Yevropa Sidon çarı Aqenorun qızıdır. Zevs inək görkəmi alaraq Yevropanı Kritə qaçırır, orada onların üç oğulları olur: Minos Radamant və Sarpedon, Minos böyükdə Kritin çarı olur, qanunlar verir və misilsiz ədaləti ilə tanınır. Buna görə Zevs Minosu, öldükdən sonra yeraltı dünyada da məhkəmə hakimi təyin edir.

Mirmidonlar – Fessaliyada bir qəbilə, başçıları Axillesdir.

Moynalar – tale, qəzavü-qəder. İnsanların tale ipini əyirən üç bacı; Kloto, Laxezis və Atropos. İkisi əyirir, biri qırır.

Muli – Dulixili çarçı, qəhrəman, namizəd Amfinomun dostu. Penelopa məftunu.

Muzalar – 1) Zevs və ilahə Miyemoskinanın 9 qızı. Onlar elm və

sənət hamiləridir: Uraniya – astronomiyanın, Kalliona – gözəl danışmağın, Klio – tarixin, Melpomena – faciənin, Poliqimniya – lirik poeziyanın, Taliya – komediyanın, Erato – poeziyanın, Terpsixora – rəqsin, Evterpa – musiqinin hamisidir. 2) Poetik ilham mənbəyi. 3) Şairin özünə xas olan yaradıcılığı da muza adlanır.

Navsifoy – Poseydonla Peribeyanın oğlu, Alkinoy və Reksenorun atası, feak çarı; əsatiərə görə feaklar nə zamansa Qiperiyada taygözlərin qonşuluğunda yaşayırmışlar; Navsifoy öz xalqını Qiperiyadan Sxeriyaya köçürmüşdür.

Navsikaya – Feak çarı Alkinoyun və Aretanın qızı.

Nayadlar – çay və bulaq pəriləri.

Neley – Poseydonla Tironun oğlu, Nestorun atası, Pilos hökmdarı.

Neoptolem və ya Pirr – Axilleslə Deylamiyanın oğlu. Axilles həlak olduqdan sonra Troyaya gətirilmiş və axeylilər tərəfində vuruşmuş, hünəri və amansızlığı ilə fərqlənmişdir: o əvvəlcə Priamın övladlarını, axırda da özünü öldürmüşdür. Troya müharibəsi bitdikdən sonra Menelayın qızı Qermiona ilə evlənmişdir. Apollonun Delfi məbədində ağılı itirmiş Orest tərəfindən öldürülmüşdür.

Nerik – Akarnaniyada sahil şəhəri.

Nerit – İtakada dağ adı.

Nerit – itakalıların ulu babaları.

Nestor – Neley və Xloridanın oğlu, Pilos hökmdarı, Troyada axeyli sərkərdələr içərisində ən yaşlısı və məsləhətçisi, müharibə başlananda Nestor üçüncü nəslin çarlığını eləyirmiş.

Nestorid – Nestoroğlu Pisistrad.

Neyon – İtakada dağ.

Nəhənglər – Qeyanın (Yerin) törəmələri olan nəhənglərin ayaqları ilan, özləri çox güclü təsəvvür olunur. Onlar yer üzərində hakimiyəti ələ almaq üçün Olimp allahları ilə müharibəyə girirlər. Qeya onlara, allahların atdıqları oxlardan mühafizə üçün iksir verir. Nəhəngləri yalnız fani insan məhv edə bilərdi. Mübarizə uzun zaman davam edir; nəhənglər allahların üzərinə böyük qayalar və iri ağaclar yağdırır. Herakl allahların köməyinə yetişir; o, Zevsin göstərişi və köməyi ilə bütün nəhəngləri qırıb-tökür.

Oikley – falçı Melampın nəvəsi.

Oiley – lokrlar başçısı Ayaksın atası.

Okean – bütün dünyanı dolanan çaydır, bu dünyanı yeraltı dünyadan o ayırır. Dünyanın qurtaracağında Okeanın sahilində nəcib efioplar və

əbədi dumanlığa qərç olmuş kimmerilər yaşayır, Homerdə Okean şəxs-ləndirilmiş və bütün yunan allahlarının, titanların əcdadı kimi qələmə verilir. O, Perseyin atası, Sirseyanın babasıdır.

O q i q i y a – pəri Kalipsonun adası.

O l i m p – Yunanistanın şimalında dağ, yunan allahlarının məskəni.

O p s – Peysenorun oğlu, Yevrikleyanın atası.

O r e s t – Aqamemnonun oğlu, atasının qatilləri olan anası Klitem-nestranı və onun oynası Egisti o öldürmüşdür.

O r x o m e n – Beotiyada şəhər.

O r i o n – mahir ovçu, ilahə Eosun sevgilisi. Artemidanın oxu ilə öldür-
rılmışdır. İlahənin ona qəzəblənməsi barədə müxtəlif rəvayətlər söylə-
nir. Homer “Odisseyə” əsərində deyir ki, allahlar Eosun Oriona olan
məhəbbətinə qışqanmış və Artemidaya onu öldürməyi əmr etmişlər. Orion
öldürüldükdən sonra ulduz bürcünə çevrilmişdir.

O r l a r – ilin fəsil ilahələri.

O r m e n – Yevmeyin babası, Ktesinin atası.

O r s i l o x – İdomeneyin Odissey tərəfindən uydurulmuş oğlu.

O r t i q i y a – Artemida kultu ilə əlaqədar əfsanəvi ada.

O r t i l o x – çay allahı Alfeyin oğlu, Fer hökmdarı Diokleyin atası.

O s s a – Fessaliyada Olimp dağına yaxın bir dağ.

O t və ya O t o s – İfimedeya ilə Poseydonun oğlu, Efialtın qardaşı.
Hər iki qardaş hələ uşaqlıqdan nəhəng boyları və güclü olmaları ilə
hamıdan seçilirdi. Onlar lovğalanaraq Aresi zəncirlə buxovlayıb, Olimp,
Ossa və Pelion dağlarını bir-birinin üstünə aşıraraq allahların yanına qalx-
maq istəyirdilər. Onların bu niyyətindən vahiməyə düşən Apollon hər iki
qardaşı oxlayaraq öldürmüşdür.

P a f o s – Kipr adasında şəhər. Kiprida Afroditanın məşhur ibadətگاهی
bu şəhərdəymiş.

P a l l a d a A f i n a – Afina haqqında məlumat bax.

P a n d a r e y – Efes hökmdarı, Aeda, Meropa və Kleoteranın atasıdır.

P a n o p e y – Fokida ilə Beotiya sərhədində şəhər.

P a r n a s – Fokidada dağ. Onun yamacında Apollon məbədi və ora-
kulu ilə məşhur Delfi yerləşir.

P a t r o k l – Axillesin ən yaxın dostu. Peleyin evində hər ikisi bir
yerdə tərbiyə almışlar. Troya müharibəsinə Axilleslə birgə getmiş, Hektor
tərəfindən öldürülmüşdür.

P e a n – Olimp allahlarının həkimi.

P e l e y – Eakın oğlu, Telamonun qardaşı, Axillesin atası, mirmidon-

ların çarı. Dəniz qocası Nereyin qızı Fetida ilə evlənmiş, Axilles də bu ilahədən doğulmuşdur.

Pelid – Peleyoğlu Axilles.

Pelion – Fessaliyada Ossa və Olimp dağlarının qonşuluğundakı dağ.

Peliy – Poseydonla Tironun oğlu, Neleyin əkiz qardaşı. O, Tironun Krefeydən doğulmuş oğlu Esonu hakimiyyətdən məhrum edib, Fessaliyanın İolka şəhərində hökmdarlıq etmişdir. Peliy ögey qardaşı Esonun oğlu Yasonu Kolxidadan qızıl yun götürməyə göndərmişdi. Bunun müqabilində hakimiyyəti ona təhvil verəcəyini vəd etmişdi. Öz vədinə əməl etməyən Peliyi Yasonun arvadı Medeya öldürmüşdür.

Penelopa – İkarinin qızı, Odisseyin arvadı, Telemaxın anası.

Peribeya – nəhəng Yevrimedontun qızı, Poseydonun arvadlarından biri.

Periklimen – Nestorun qardaşı.

Perimed – Odisseyin yol yoldaşlarından biri.

Pero – Neleyin qızı, Nestorun bacısı. Məşhur falçı Melampın qardaşı Biantın arvadı. Neley vəd etmişdi ki, hər kəs İfiklin buğalarını Filakadan Fessaliyaya gətirsə, qızı Peronu ona verəcək. Melamp bir il müddətinə İfiklin əsiri olacağını bilsə də, qızı qardaşı Bianta almaq üçün bu işə girişdi. Melamp məhbəsə düşərək bir il orda qaldı. İfikl onun falçı olduğunu yəqin etdikdən sonra həbsdən azad etdi. Sonsuz qalmaqdan necə xilas olmaq yolunu öyrəndikdən sonra İfikl öz cins buğalarını Melampa bağışladı.

Persa – Okeanın qızı Heliosun arvadı, Sirseyanın anasıdır.

Persefona – (Kora). Zevslə onun bacısı həm də arvadı Demetranın qızıdır. Məhsuldarlıq və bahar ilahəsidir. Persefonanı öz əmisi, eyni zamanda dayısı Aid qaçırdaraq yeraltı dünyaya aparır və özünə arvad edir. Qızını axtararaq bütün dünyanı əldən salan Demetranı sakitləşdirmək üçün Zevs Persefonanın baharda yer üzünə çıxmasını, payızda isə yeraltına, ərinin yanına qayıtmasını müəyyən edir.

Persey – Nestorun oğullarından biri.

Peysenor – itakalı qasid, Yevrikleyanın babası.

Pərilər – kiçik ilahələrdir. Təbiətlə əlaqələndirilən bu pərilər müxtəlif adlar daşıyırlar: driadlar – meşə pəriləri, oreadlar – dağ pəriləri, nereidlər – dəniz pəriləri, nayadlar – çay və bulaq pəriləridir.

Pifon, yaxud **Delfi** – Apollonun ən qədim məbədi olan şəhər.

Pilos – Peloponnesin cənubunda Nestorun hökm sürdüüyü şəhər.

Pirey – itakalı, Klitin oğlu.

Pirifleqeton – Axeronta tökülən yeraltı dünya çaylarından biri.

Pirifoy – lapiflərin hökmdarı. Onun Laodamiya ilə toyunda kentavrlar lapif qızları üzərinə atılır, bu hadisə lapiflərlə kentavrlar arasında vuruşmanın başlanmasına səbəb olur.

Pisandr – Poliktorun oğlu, Penelopa namizədlərindən biri.

Pisistrat – Nestorun kiçik oğlu.

Piyeriyə – Makedoniyada bir vilayət.

Pleyadlar və ya **Pleyados** – 1) Qədim yunan əsətirində Atlantın yeddi qızı; anaları Pleyonadır. Bu yeddi bacı öldükdən sonra Zevsin əmri ilə göydə bürc kimi yaşayırlar. Rəvayətə görə onlar dər əlindən özlərini öldürmüşlər; 2) Altı iri, iki yüz xırda ulduzdan ibarət ulduz topası.

Polib – yüzqapılı Fiv sakini.

Polib – feak, kos ustası.

Polib – Penelopa məftunu Yevrimaxın atası.

Polib – Penelopa məftunlarında biri.

Polidamna – misirli Fonun arvadı.

Polidevk – Zevslə Ledanın oğlu. Yelenanın doğma, Kastor və Klitemnestranın ögey qardaşı.

Polifem – Poseydonla Foos adlı pərinin oğlu, Odisseyin kor etdiyi taygöz.

Polikasta – Nestorun qızı.

Poliktor – İtakin qardaşı, itakalıların ulu babası.

Poliktor – Penelopa məftunlarından Pisandrin atası.

Polipemon – Odisseyin uydurma atası Afeydantin atası.

Polit – Odisseyin yol yoldaşlarından biri.

Politers – Penelopa məftunu Ktesipin atası.

Poseydon – Kron ilə Reyanın oğlu, Zevsin və Aidin qardaşı, dənizlərin allahı. Troya müharibəsində o, axeylilərin tərəfini saxlaymış. Müharibədən sonra Poseydon Odisseyi addım-addım izləyərək, gözü tökülən oğlu Polifemin qisasını almaq istəyirmiş.

Priam – Laomedontun oğlu, Troyanın çarı.

Prokrida – Afinanın əfsanəvi çarı Yerexteyanın qızı, Kefalın arvadı. Uzunmüddətli səfərə getmiş Kefal bir gün qonaq kimi evinə qayıdır. Prokrida gələn qonaqla sevişərək ərinə xəyanət etməyə hazırlaşır. Məsələnin üstü açılır. Bir gün də ər-arvad ova gedirlər. Prokrida Kefalı vəhşi heyvan zənn edərək vurub öldürür.

Protey – dəniz qocası; gələcəyi görmə və şəkildən şəklə düşmə qabiliyyətinə malik dəniz allahı.

Psiriyə – Xios adası yaxınlığında adacıq.

R a d a m a n t – Zevslə Yevropanın oğlu, Minosun qardaşı. Ölümündən sonra allahlar ona Elisiyada yaşamaq və qardaşı Minos kimi ölümləri mühakimə etmək hüququ vermişlər.

S a l m o n e y – Eolun oğlu, Sizifin qardaşı, Tironun atasıdır. O da Zevs kimi şimşək çaxdırıb, ildırım yağdıra bilirmiş; buna görə də Zevs tərəfindən öldürülmüşdür.

S x e r i y a – feakların yaşadığı əfsanəvi ada.

S i d o n – Finikiyada şəhər.

S i d o n i y a – Finikiya.

S i k a n i y a – Siciliya.

S i n t i l e r – Lemnosda yaşayan qəbilə.

S i r e n l e r – əfsanəvi qadın başlı quşlar. Onlar öz adalarının yanından ötən gəmi adamlarını gözəl nəğmələri ilə şirnikdirib adaya cəlb edir, sonra məhv eləyirlər.

S i r i y a – Yevmeyin vətəni, əfsanəvi ada.

S i z i f – Eolun oğlu; Korinfin banisi və hökmdarı. Tantal kimi o da allahların sirrini insanlara açmış, buna görə öldükdən sonra böyük bir daş dağın təpəsinə qaldırmağa məhkum edilmişdir. Hər dəfə zirvəyə qaldırılan daş geri diyirlənir. “Sizin zəhməti” zərbi-məsəl kimi işlənir; ağır və nəticəsiz zəhmət mənasındadır.

S k i r o s – Egey dənizində ada.

S o l i m d a ğ l a r ı – Kiçik Asiyada solim qəbiləsinin yaşadığı ərəzidə imiş, lakin bu dağların yeri naməlumdur.

S p a r t a – Menelayın hökmdar olduğu Lakonikanın baş şəhəri.

S s i l l a – onikiayaqlı, altı köpək başlı qorxunc dəniz heyvanı.

S t i k s – Yeraltı dünyanın çaylarından biri.

S u n i – Attikanın cənubunda, Afina şəhərinin şərqində burun.

T a f o s və ya **T a f** – İoni dənizində Akarnaniya sahilinə yaxın ada.

T a l a n t – qədim Yunanıstanda çəki vahidi

T a n t a l – Zevsin oğlu, Sipil (Friqiya) şəhərinin hökmdarı. Allahlarla yaxın əlaqəsi olub, onların bir çox ziyafətlərində iştirak edirmiş. O, allahların yeməyi olan nektar və amvrosiya oğurlamaq kimi Zevsin xoşuna gəlməyən bir sıra nalayiq işlər görmüş, Sizif kimi allahların sirlərini faş etmişdir. Zevs onun bütün cinayətlərini bağışlamışdır. Nəhayət o, allahların hər şeyi bildiklərinə şübhə edərək, öz oğlu Pelopsun ətinə qonaqlıqda onlara yedirdərək imtahana çəkmək istəmişdir. Bu cinayətinə görə Zevs onu cəhənnəmə ataraq əbədi aclığa, susuzluğa və başının üstündən asılmış qayanın altında qalmaq qorxusuna məhkum etmişdir.

Tayqet dağları – Lakonikada sıra dağlar.

Telam – taygözlərin gələcəkdən xəbər verəni.

Telamon – Eakın oğlu, Peleyin qardaşı, Ayaksın və Tevkrin atası, Salamin adası hökmdarı, Kalidon şikarında və arqonavtlar səfərində iştirak etmişdir.

Telex – Odisseylə Penelopanın oğlu.

Telef – Yevripilin atası, misirli əsir, axeylərin Troyaya yürüşündə sükançı.

Telepil – Iestriqonların baş şəhəri.

Temesa – İtaliyada şəhər.

Tenedos – Egey dənizində, Troya yaxınlığında ada.

Terpi – müğənni Feminin atası.

Tezey – Afina çarı Egeyin oğlu, çox-çox hünərlər göstərmiş misilsiz qəhrəman Herakl ilə birlikdə amazonkalarla mübarizə aparmış, arqonavtlar səfərində, Kalidon şikarında iştirak etmişdir. Onu ən çox məşhurlaşdıran yarı insan, yarıbuğa Minotlar üzərindəki qələbəsidir. Minotavr Minosun arvadı Pasifayanın buğa ilə cütləşməsindən törəmişdir. Afinalılar hər il Minotavrı yemləmək üçün Kritə yeddi oğlan, yeddi qız götürməli idilər. Minotavr elə bir labirintdə yaşayırmış ki, heç kəs oradan geri qayıda bilmirmiş. Tezey Minotavrı öldürüb Minosun qızı Ariadnanın verdiyi sapın köməyiylə qayıdış yolunu taparaq Kritdən qaçmışdır. Atası Egeyin ölümündən sonra Afinanın hökmdarı Tezey olmuşdur.

Tidey – Arqos hökmdarı, Kalidon çarı Oyneyin oğlu. “İliada”nın ən görkəmli qəhrəmanlarından biri olan Diomedin atası.

Tindarey – Spartanın çarı, Ledanın əri, Klitemnestranın və Kastorun atası.

Tiresi – fivli qoca, kor falçı. Edipin törətdiyi cinayəti o ifşa edir.

Tiro – Salmoneyin qızı, Krefeyin arvadı, Krefeydən – Eson, Feret və Amifaon, Poseydondan – əkiz Peliy və Neley adlı oğulları olmuşdur.

Titiy – Yerın oğlu, titan, ilahə Letoya sataşdığı üçün Apollon və Artemida tərəfindən öldürülmüşdür və yeraltı dünyada əbədi əzaba məhkum edilmişdir: o, yerdə uzanmış və iki çalağan onun qara ciyərini didirlər.

Titon – Priamin qardaşı, çox gözəl olduğundan ilahə Eos onu oğurlayaraq evlənmişdir. Bu izdivacdan efiopların çarı Memnon doğulmuşdur. Eosun xahişi ilə allahlar Tifona ölməzlik bəxş etmişlər.

Trinakriya – Heliosun malları otlayan əfsanəvi ada. Bəzən onun Siciliya olduğunu deyirlər.

Troya və ya İlion – Kiçik Asiya şəhəri. Skamandr çayı düzənliyində yerləşir. Priam çarlığıdır. Parisin qaçırdığı Yelenanı geri qaytarmaq üçün axey qoşunları Troyaya axın edir. Onillik mühasirədən sonra şəhər fəth edilir və yandırılır.

Troya atı – Yepey haqqındakı məlumata bax.

Yason – Kolxidaya yollanan arqonavtların başçısı. Medeyanın köməyilə o, qızıl yunu ələ keçirmişdir. O, Medeya ilə evlənir. Lakin sonra da atır. Medeya ondan intiqam almaq məqsədilə həm Yasonun sevgilisini, həm də ondan olan iki uşağını məhv edir.

Yazion – Demetranın oynaşı. Zevs qısqanaraq onu öldürmüşdür.

Yexeney – fekların ağsaqqalı və məsləhətçisi.

Yexet – Epir və ya Apir hökmdarı.

Yeqipti – qoca itakalı, Odisseyin yol yoldaşı Antifin atası. Taygöz Polifem mağarada yediyi itakalılardan biri də Antif idi.

Yelena – anası Sparta çarı Tindareyin arvadı Leda, atası Zevsdür. Elladanın ən gözəl qadını, Menelayın arvadı. Paris bir münsif kimi Afroditanı ilahələr içərisində ən gözəl adlandırdığı üçün ilahə də Yelenanı ona verməyi vəd edir. Paris Spartaya yollanır; Menelay evdə olmayanda Yelenanı dilə tutub onunla qaçır. Bu əhvalatdan xəbər tutan Menelay bütün yunan qəhrəmanlarını köməyə çağırır. Menelayın qardaşı Aqamemnon sərkərdəliyi altında axeylilərin böyük dəstələri Troya üzərinə yürüş edirlər. Müharibə on il davam edir, nəhayət, axeylilərin qələbəsi ilə bitir. Menelay Yelena ilə 7 il yollarda cürbəcür macəralar keçirib, 8-ci il gəlib Spartaya çıxır.

Yelpenor – Odisseyin yol yoldaşlarından. Sirseyanın evinin damından sərxoş halda düşmək istərkən yıxılıb ölmüşdür.

Yepey – axeyli qəhrəmanlardan biri, Afinanın köməyi ilə nəhəng taxta atı düzəldən. Həmin taxta atın qarınında ən cəsarətli qəhrəmanlar gizlənir. Yerdə qalan axeylilər qələbədən əl üzmüş kimi gəmilərə doluşub dənizdə gözdən itirlər. Heyrətə düşmüş troyalılar taxta atı qənimət kimi qalanın içinə aparırlar. Bu yolla düşmənin qalasına soxulmuş axeylilər gecə atın qarından çıxaraq darvazaları açıb axeyliləri içəri buraxırlar. Beləliklə, Troya fəth olunur.

Yeperit – Odisseyin uydurma adı.

Yerextey – Yeroğlu. Afinanın əfsanəvi çarı.

Yerimanf – Arkadiyada dağ.

Yeremblər – Homerin dediyinə görə Finikiya yaxınlığında yaşamış əfsanəvi xalqdır. Bu haqda heç bir tarixi məlumat yoxdur.

Yevbeya və ya Evbeya – Egey dənizində materik yaxınlığında böyük ada.

Yevmel – Fessaliyalı, Admetin oğlu, Penelopanın bacısı İftimanın əri, “İliada”nın görkəmli qəhrəmanlarından biri.

Yevr – şərq küləyi.

Yevrial – feak gənclərindən biri.

Yevridika – Nestorun arvadı.

Yevrikleya – Telemaxın süd anası və mürebbisi.

Yevrilox – Odisseyin yol yoldaşlarından.

Yevrimax – Poliboğlu, Penelopa pərəstişkarları başçılarından biri.

Yevrimedont – nəhənglər hökmdarı.

Yevrimedus – Navsikayanın kənizi, qoca qarı.

Yevrinom – Yeçiptinin oğlu, Penelopa pərəstişkarlarından biri.

Yevrinoma – Odisseyin evində qoca açarçı.

Yevripil – atası Telef, anası Astioxadır. Priamın bacısı oğludur. Müharibənin axırında troyalılara köməyə gəlmiş və Neoptolem tərəfindən öldürülmüşdür.

Yevrit – Exaliya şəhərinin hökmdarı, məşhur oxatan və bu işi Herakla öyrədən. O, lovğalanaraq Apollonun özünü oxatma yarışına çağırmış və Apollon tərəfindən öldürülmüşdür. Yevritin məşhur yayı oğlu İfitə qalmışdı. O da həmin yayı Odisseyə bağlamışdı.

Yevrition – Lapiflərin çarı Pirifoyla Laodamiyanın toyunda iştirak etmiş kentavrın adı. Şərabdən sərxoşlaşmış kentavrlar lapif qızları üzərinə atılmış, bunu gören lapiflər kentavrlarla qızgın döyüşə girmişlər.

Volopas – Böyük Ayı bürcü yaxınlığında (Arktos) bürc.

Zakinf – İoni dənizində ada. İtaka və Zam adalarından cənubda.

Zam – İoni dənizində, Akarnaniyanın cənubunda ada.

Zef – Zevslə Antiopanın oğlu, Amfionun əkiz qardaşı, Aedanın əri.

Zefir – qərb küləyi.

Zevs – Kronla Reyanın oğlu. Yunanların baş allahı. Göy, ildırım və göy gurultusu tanrısı.

Homer

DÜNYA ƏDƏBİYYATI KLASSIKLƏRİ

Odisseyə

MÜNDƏRİCAT

Ön söz 5

NƏĞMƏLƏR

Birinci nəğmə	15
İkinci nəğmə	27
Üçüncü nəğmə	38
Dördüncü nəğmə	51
Beşinci nəğmə	73
Altıncı nəğmə	86
Yeddinci nəğmə	95
Səkkizinci nəğmə	104
Doqquzuncu nəğmə	119
Onuncu nəğmə	134
On birinci nəğmə	149
On ikinci nəğmə	166
On üçüncü nəğmə	178
On dördüncü nəğmə	190
On beşinci nəğmə	204
On altıncı nəğmə	219
On yeddinci nəğmə	232
On səkkizinci nəğmə	248
On doqquzuncu nəğmə	259
İyirminci nəğmə	275
İyirmi birinci nəğmə	285
İyirmi ikinci nəğmə	296
İyirmi üçüncü nəğmə	309
İyirmi dördüncü nəğmə	319

İzahlar 335

Əsatiri və coğrafi adlar lüğəti 353

DÜNYA ƏDƏBİYYATI
KLASSİKLƏRİ

HOMER

ODİSSEYA

Çapa imzalanmışdır 09.06.2009. Format 60x84 1/16. Ofset çap üsulu.
Fiziki çap vərəqi 23,5. Sifariş 91. Tiraj 7000.

"Şerq-Qərb" ASC-də çap olunmuşdur
Bakı, Aşıq Ələsgər küçəsi, 17
Tel.: (+994 12) 474-75-62
Faks: (+994 12) 470-18-49
e-mail: sharq.qarb@gmail.com